Par Latvijas Republikas 2016.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem

Rīga 2017

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Par Latvijas Republikas 2016.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem

2017.gada 15.septembrī

Finanšu revīzija "Par Latvijas Republikas 2016.gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem"

Revīzija veikta pamatojoties uz Valsts kontroles:

- Revīzijas un metodoloģijas departamenta 2016.gada 12.septembra revīzijas uzdevumu Nr.2.4.1-38/2016 (*par saimnieciskā gada pārskatu kopumā*);
- Piektā revīzijas departamenta 2016.gada 12.septembra revīzijas apakšuzdevumu Nr.2.4.1-38-1/2016 (*par pašvaldību gada pārskatu daļu*);
- Revīzijas un metodoloģijas departamenta 2016.gada 12.septembra revīzijas apakšuzdevumu Nr.2.4.1-38-2/2016 (*par valsts budžeta ieņēmumu daļu*).

Vāka noformējumā izmantotas fotogrāfijas no tīmekļa vietnes
http://depositphotos.com/hin255/Depositphotos

Saturs

1.daļa – Kopsavilkums 7

1.1. Kopsavilkums par revīzijas rezultātiem 7

1.2. Kopsavilkums par ieteikumiem 17

2.daļa – Saimnieciskā gada pārskats 23

Augsta prioritāte 23

2.1. Pārskata daļa – Ieņēmumi 23

2.2. Pārskata daļa – Ilgtermiņa ieguldījumi 24

2.3. Pārskata daļa – Saistības 25

2.4. Nodokļu politika 25

2.5. Nodokļu parādi 26

2.6. Ziņošana par revīzijas jautājumu atbilstoši augstāko revīzijas iestāžu starptautiskajam standartam (ISSAI) 26

Vidēja prioritāte 37

2.7. Tiesvedības 37

2.8. Atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultāti ministrijās un centrālajās valsts iestādēs 39

3.daļa – Valsts budžeta ieņēmumi 48

3.1. Valsts budžeta ieņēmumu uzskaite un uzrādīšana pārskatā 48

3.2. Uzkrāšanas principa ieviešana nodokļu un nodevu uzskaitē 49

3.3. Nodokļu politika 53

3.4. Nodokļu parādi 60

3.5. Nodevu administrēšana 65

3.6. Ieņēmumi no nodevas par darbību veikšanu tiesu iestādēs 68

3.7. Atvieglojuma par invaliditāti piemērošana pensijām 73

3.8. Akcīzes nodokļa kontrole ... 78

3.9. Nereģistrētas saimnieciskās darbības identificēšana ... 83

3.10. Gada ienākumu deklarēšanas kontrole ... 88

3.11. Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji ... 93

3.12. Nodokļu pārmaksu atmaksāšana ... 101

3.13. Nodokļu maksātāju izslēgšana no PVN maksātāju reģistra ... 108

3.14. Elektroenerģijas nodokļa administrēšana ... 119

3.15. VID IS drošības risku pārvaldība ... 123

3.16. Akcīzes nodokļa marku aprites pārskatu iesniegšana ... 125

3.17. Nodokļu parādu dzēšana ... 130

3.18. Nodokļu pārmaksu dzēšana ... 133

4.daļa – Pašvaldību gada pārskati ... 140

4.1. Pārskata daļa – Ilgtermiņa ieguldījumi ... 140

4.1.1. Bilances postenis „Zeme, ēkas un būves” ... 140

4.1.2. Bilances postenis „Bioloģiskie un pazemes aktīvi” ... 144

4.1.3. Valsts reģistri ... 147

4.1.4. Ogļūdeņražu (jēlnaftas) meklēšana, izpēte un ieguve ... 151

4.2. Pārskata daļa – Kreditori ... 154

4.2.1. Lielvārdes novada pašvaldības saistības ... 154

4.2.2. Rīgas pilsētas pašvaldības saistības ... 155

4.3. Pārskata daļa – Atlīdzība ... 156

4.4. Pārskata daļa – Apgrozāmie līdzekļi ... 159

4.4.1. Ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai ... 159

4.4.2. Naudas līdzekļi ... 160

4.5. Ziedojumu un dāvinājumu saņemšanas tiesiskums un izlietojums ... 162

4.6. Interešu konflikts ... 165

4.7. Pašvaldību gada pārskatu daļas sagatavošana – konsolidācijas process Valsts kasē 165

5.daļa – Ieteikumu ieviešana 167

5.1. Sniegtie ieteikumi atlīdzības sistēmas pilnveidošanai un līdz šim paveiktais 168

5.1.1. Sniegtie ieteikumi 168

5.1.2. Jomas raksturojums 170

5.1.3. Līdz šim paveiktais 174

5.2. Revīzijas pieeja atlīdzības izdevumu datu analīzē 177

5.3. Atlīdzības datu salīdzināšana 180

5.3.1. Amatu klasifikācija saimēs un mēnešalgas apmēra noteikšana 181

5.3.2. Noteiktais mēnešalgas apmērs 189

5.4. Atlīdzības datu analīzes rezultāti 189

5.5. Atalgojuma mainīgā daļa 197

5.5.1. Kopējais atalgojuma mainīgās daļas apmērs 197

5.5.2. Prēmijas, naudas balvas un piemaksas, kas saistītas ar darba rezultātu 201

5.5.3. Apkopojums no finanšu revīzijām par piemaksām par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti 204

5.5.4. Piemaksas par aizvietošanu 206

5.5.5. Piemaksas par darbu ārpus darba laika un citas speciālās piemaksas 207

5.5.6. Atvaļinājuma pabalsts 208

5.6. Detalizētās informācijas par institūcijās nodarbināto personu atlīdzību analīze 209

Revīzijas raksturojums 210

Revīzijas mērķis 210

Revidējamās vienības un revidentu atbildība 210

Revīzijas pamatojums, apjoms un kritēriji 211

Revidējamās jomas raksturojums 217

Valsts kontroles atzinumi par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2016.gada pārskatiem 219

Zvērinātu revidentu atzinumi par pašvaldību 2016.gada pārskatiem 225

Termini un skaidrojumi 230

1. pielikums Precizētā uzkrāšanas principa ieviešanas projekta organizatoriskā struktūra 232

2. pielikums Pensijas aprēķins, ja algas nodokļa grāmatiņu iesniedz vai neiesniedz VSAA 233

3. pielikums Pārskats par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku apriti 234

4.pielikums. Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves normatīvais regulējums laika posmā no 2010.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.decembrim..... 235

5.pielikums Datu analīzei par iestāžu vadītāju un atbalsta funkcijas nodrošināšanā nodarbināto vadītāju atlīdzību revīzijas izlasē iekļautās valsts tiešās pārvaldes iestādes 238

6.pielikums Faktiski noteiktās mēnešalgas apmērs iestāžu vadītājiem un atbalsta funkcijas nodrošinošajiem vadītājiem revīzijas izlasē iekļautajās valsts tiešās pārvaldes iestādēs, ņemot vērā katram vadītājam noteikto mēnešalgas grupu..... 240

7.pielikums Detalizētās informācijas par institūcijās nodarbināto iestāžu vadītāju un atbalsta funkcijas nodrošināšanā nodarbināto vadītāju atlīdzību revīzijas izlasē iekļautajās valsts tiešās pārvaldes iestādēs..... 244

Atsauces 268

1.daļa – Kopsavilkums

1.1. Kopsavilkums par revīzijas rezultātiem

Par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas pareizību

Būtiski trūkumi – neatbilstības un apjoma ierobežojumi

Salīdzinot ar 2015.gadu, kurš bija pirmais pēc ļoti ilga laika, kad ministrijām un centrālajām valsts iestādēm netika sniegts neviens atzinums ar iebildi, 2016.gadā atkal sniedzām četrus atzinumus ar iebildēm. Arī izvērtējot Latvijas Republikas 2016.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem (turpmāk – 2016.gada Saimnieciskā gada pārskata) sagatavošanu, Valsts kontrole joprojām konstatē būtiskus trūkumus.

Būtiskākie trūkumi (neatbilstības un apjoma ierobežojumi) 2016.gada Saimnieciskā gada pārskatā ir attiecināmi uz:

- *nepareizi piemērotu saistību klasifikāciju* – Rīgas pilsētas pašvaldība saistības 296,8 milj. EUR apmērā ir uzrādījusi pretēji darījuma ekonomiskajai būtībai kā ilgtermiņa parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem un pārskata pielikumā nav uzrādījusi aizņēmumu 517,6 milj. EUR apmērā;
- *aktīvu apjomu, kuriem nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru* – kopumā 424,8 milj. EUR apmērā, tajā skaitā pašvaldību gada pārskatu daļā 418,3 milj. EUR un ministriju un centrālo valsts iestāžu pārskatos 6,5 milj. EUR. Tas nenozīmē, ka šādā apmērā aktīvi pārskatos ir uzrādīti kļūdaini, tomēr ne zvērinātu revidentu veikto pārbaužu rezultātā, ne Valsts kontrolei, veicot atbilstošas revīzijas procedūras, nebija iespējams noteikt, kāds tieši ir nepieciešamo labojumu summas apmērs attiecībā uz šiem aktīviem;
- *neuzrādītājiem derīgo izrakteņu krājumiem* – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (Dabas aizsardzības pārvalde) tās apsaimniekošanā esošos valsts derīgo izrakteņu krājumus vismaz 41,8 milj. EUR nav novērtējusi un ņēmusi grāmatvedības uzskaitē;
- *nenoteiktību un atbilstošu, pietiekamu un ticamu pierādījumu trūkumu* – Valsts kontrole nevarēja iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus un neizsaka savu atzinumu par darījuma, ko noslēdzis Lielvārdes domes bijušais priekšsēdētājs J.Āboliņš, Lielvārdes novada domes vārdā parakstot dokumentu – parādzīmi/vekseli 200 milj. EUR vērtībā, iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu,

kā arī tā kā: 1) *nodokļu ieņēmumi joprojām netiek uzrādīti pēc uzkrāšanas principa*, t.i., Saimnieciskā gada pārskatā ne debitoru, ne kreditoru sastāvā netiek uzrādīta informācija par nodokļiem; 2) Finanšu ministrija kopš 2009.gada vēl arvien nav nodrošinājusi nodevu administrēšanas sistēmas sakārtošanu, kā rezultātā Saimnieciskā gada pārskatā par 2016.gadu uzrādītā *informācija par nodevu ieņēmumiem nav pilnīga, kā arī pastāv risks, ka nodevas netiek iekasētas un uzskaitītas pilnā apmērā*, Valsts kontrole nevar izteikt atzinumu par nodokļu ieņēmumu pilnīgumu un ieņēmumu no nodevām pilnīgumu.

Pamatojoties uz revīzijā konstatētajiem faktiem, izņemot iepriekšējā punktā minēto būtisko trūkumu (*nepareizi piemērota saistību klasifikācija un neuzrādītie derīgo izrakteņu krājumi)* ietekmi un raksturoto apstākļu (*nenoteiktība un atbilstošu, pietiekamu un ticamu pierādījumu trūkums, nodokļu ieņēmumi netiek uzrādīti pēc uzkrāšanas principa, informācija par nodevu ieņēmumiem nav pilnīga, kā arī pastāv risks, ka nodevas netiek iekasētas un uzskaitītas pilnā apmērā, aktīvu apjoms, kuriem nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru)* iespējamo ietekmi uz gada pārskatu, 2016.gada Saimnieciskā gada pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par valsts finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un rezultātiem, un tas ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Tiesvedības

Tā kā normatīvie akti nenosaka nevienai no valsts iestādēm pienākumu veikt nepieciešamās aplēses par uzkrājuma apmēru paredzamajiem izdevumiem aktuālajām tiesvedībām starptautiskajās tiesās pārskata gada beigās, Saimnieciskā gada pārskatā nav izveidoti uzkrājumi tiesvedībām vismaz 0,7 milj. EUR apmērā.

Galvenais revīzijas jautājums - Transferti

Ņemot vērā atšķirīgo spēkā esošo tiesību normu interpretāciju attiecībā uz transfertu uzskaiti, kā rezultātā, sagatavojot ministriju un centrālo valsts iestāžu, un pašvaldību gada pārskatus, tika piemērota atšķirīga pieeja, revīzijā kā galvenais revīzijas jautājums tika vērtēta transfertu uzskaite. Un, lai gan uz Saimnieciskā gada pārskatu atšķirīgi piemērotā pieeja neatstāj ietekmi (jo tiek veikta konsolidācija), tomēr revīzijā secinājām, ka tādejādi nav sasniegts Valsts kontroles 2010.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā sniegtā ieteikuma mērķis, t.i., joprojām subsīdijas, dotācijas un transferti netiek uzskaitīti, izmantojot vienotu pieeju.

Par atbilstības jautājumiem

2016.gads bija otrais gads pēc kārtas, kad Valsts kontrole ministriju un centrālo valsts iestāžu finanšu revīziju ietvaros sniedza divu veidu atzinumus – par gada pārskatu un par atbilstības jautājumiem. Finanšu revīziju mērķis līdz ar to ir ne tikai gūt pārliecību par resoru gada pārskatu sagatavošanas pareizību, bet arī pārliecināties, ka resoros identificētie būtiskie finanšu pārskatam pakārtotie darījumi atbilst tiesību aktiem, plānošanas dokumentiem un valstiski (vai starptautiski) atzītai praksei, kas uz tiem attiecas.

Apkopojot 32 atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultātus ministrijās un centrālajās valsts iestādēs, Valsts kontrole secināja, ka, lai gan saturiski tie bija atšķirīgi, tomēr tiem astoņiem atbilstības jautājumiem par darījumiem, kuru realizēšanai astoņiem resoriem 2016.gadā kopumā tika piešķirts finansējums 16,83 milj. EUR apmērā un par kuriem tika sniegti atzinumi ar iebildi, negatīvi atzinumi un atteikumi sniegt atzinumu, līdzīgi kā iepriekšējā gadā ir vērojamas kopīgas tendences (problēmu jomas) konstatētajās neatbilstībās:

- trūkumi rīcībpolitikas (jauno politiku) definēšanā un/vai efektīvā ieviešanā (divi atbilstības jautājumi par darījumiem, kuru realizēšanai tika piešķirti 6,89 milj. EUR);
- trūkumi iestāžu iekšējās kontroles vidē (trīs atbilstības jautājumi par darījumiem, kuru realizēšanai tika piešķirti 9,01 milj. EUR);

- trūkumi informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk – IKT) projektu vadībā (divi atbilstības jautājumi par darījumiem, kuru realizēšanai tika piešķirti 0,93 milj. EUR).

Par valsts budžeta ieņēmumiem

Valsts kontroles sniegto ieteikumu ieviešanas virzība

Valsts budžeta ieņēmumu jomā joprojām pastāv vairākas fundamentālas problēmas, kuras Finanšu ministrija turpina risināt, veicot darbības un pasākumus, kas vērsti uz Valsts kontroles ieteikumu ieviešanu. Tomēr Valsts kontroles ieskatā veiktās aktivitātes nav fokusētas uz problēmu iespējami ātrāku novēršanu un sasniegtais progress joprojām nav pietiekami ātrs:

- *uzkrāšanas principa ieviešana* – Valsts kontrole tāpat kā iepriekšējos gados nevar sniegt atzinumu par nodokļu ieņēmumu pilnīgumu, jo nodokļu uzskaitē nav ieviests uzkrāšanas princips[1], kas paredz, ka Saimnieciskā gada pārskatā ir jāuzrāda visi ieņēmumi, kas valstij pienākas, tajā skaitā nodokļu parādi un nodokļu pārmaksas. Lai 2021.gadā valsts budžeta ieņēmumos ieviestu uzkrāšanas principu, Finanšu ministrija sadarbībā ar VID un Valsts kasi kopš 2015.gada ir veikusi virkni pasākumu atbilstoši Finanšu ministrijas Uzkrājuma principa vadības komitejas 2015.gada 14.janvārī apstiprinātajam plānam "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns". Taču revīzijā identificēti riski, kas var apdraudēt uzkrāšanas principa ieviešanu plānotajā termiņā, jo VID MAIS, kas ir būtiska projekta īstenošanas sastāvdaļa, izstrādes uzsākšanas sākotnējie termiņi ir pagarināti par diviem gadiem un nav skaidrības par IS izstrādei un ieviešanai nepieciešamā finansējuma nodrošināšanu;

- *nodokļu politikas izstrāde* – lai gan Ministru kabinets 2017.gada maijā apstiprināja Finanšu ministrijas izstrādātās Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.–2021.gadam, taču revīzijā konstatējām riskus, kas apdraud dokumentā noteikto mērķu sasniegšanu, jo daļa nodokļu reformu pavadošajos likumos ietverto normu Saeimā pieņemtas pretēji tam, kas norādīts nodokļu pamatnostādnēs. Turklāt nav pamata rēķināties ar nodokļu sistēmas stabilitāti un prognozējamību nākamajos četros gados, ņemot vērā, ka atsevišķi nodokļu pamatnostādnēs ietvertie uzdevumi paredz vēl līdz 2022.gadam izvērtēt iespējamās izmaiņas ar nodokļu piemērošanu un administrēšanu saistītajos normatīvajos aktos;

- *nodokļu parādu apjoms* – lai arī kopējais nodokļu parādu apjoms uz 2017.gada 1.janvāri, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, ir samazinājies par 4%, taču, ņemot vērā 2016.gadā VID dzēsto nodokļu parādu kopsummu, faktiskais nodokļu parāds ir pieaudzis par 7%. Finanšu ministra 2016.gada jūlijā izveidotā Konsultatīvā padome identificēja vairākus cēloņus nodokļu parādu zemajam iekasēšanas līmenim gadījumos, kad parādi bija veidojušies nodokļu audita rezultātā, kas ir 43% no kopējā nodokļu parādu apjoma. Taču tā kā Finanšu ministrija nodokļu parādu rašanās cēloņus joprojām nav izvērtējusi pilnībā, tad no jauna radušos nodokļu parādu apmērs turpinās pieaugt;

- *nodevu administrēšana* – nodevu administrēšanas sistēma ir sarežģīta un sadrumstalota (daudz nodevu objektu un nodevu administrēšanā iesaistīto institūciju), bet vēl aizvien normatīvie akti nenosaka nodevu administrējošās iestādes un to pienākumus, kā arī nav izstrādātas vienotas prasības, kā nodevas iekasētājiem ir jāveic nodevu ieņēmumu uzskaite, jākontrolē nodevu samaksa un jāsagatavo pārskati par nodevu ieņēmumiem, piemērotajiem atvieglojumiem,

atbrīvojumiem, kā arī sniegtajiem atzinumiem par atmaksājamajām nodevām. Finanšu ministrijas izstrādātie un Ministru kabinetā apstiprinātie grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" šo problēmu, iespējams, varētu atrisināt, taču likumprojekts vēl nav pieņemts Saeimā.

Nodokļu kontroles pasākumi

Liela nozīme nodokļu administrēšanas procesā ir nodokļu kontroles pasākumiem, kuru galvenais mērķis ir nodrošināt, lai visi nodokļu maksātāji iemaksātu noteiktos maksājumus budžetā atbilstošā apjomā un termiņā, un samazināt iespējas izvairīties no nodokļu maksāšanas.

Revīzijā tika vērtēts, vai akcīzes nodokļa, kas ir ceturtais lielākais valsts budžeta nodokļu ieņēmumu postenis, kontrole ir pietiekama. Revīzijā konstatēts, ka VID kontroles pasākumi galvenokārt vērsti uz pareiza PVN aprēķināšanas un maksāšanas pārbaudi. Akcīzes nodokļa kontroles pasākumi pēc VID Akcīzes pārvaldes reorganizācijas 2015.gada 1.aprīlī veikti minimāli. Tā kā akcīzes nodokļa kontrole nav pietiekama, palielinās risks, ka uzņēmumi šo situāciju izmantos ļaunprātīgi, kā rezultātā valsts budžetā netiks ieskaitīti visi tam piekritīgie akcīzes nodokļa maksājumi.

Valsts kontrole iepriekšējā revīzijā atklāja būtiskas nepilnības PVN maksātāju reģistrācijas procesā, taču šajā revīzijā problēmas atklātas arī nodokļu maksātāju izslēgšanas procesā. VID 2016.gadā desmit mēnešus strādāja, neievērojot izmaiņas likumā, un brīdinājumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra nodokļu maksātājiem nosūtīja vidēji par 15 dienām ātrāk par likumā noteikto termiņu. Tādējādi, ja likumus neievēro nodokļu administrācija, arī nodokļu maksātājiem var zust motivācija ievērot savus pienākumus, kā rezultātā tiek apdraudēta pareiza nodokļu aprēķināšana un savlaicīga nomaksa. Revīzijā arī secināts, ka VID darbības nav konsekventas un netiek ievērota vienlīdzīga attieksme pret nodokļu maksātājiem, jo izslēgšanas process tiek veikts būtiski atšķirīgos termiņos.

Revīzijā problēmas konstatētas arī attiecībā uz paziņojumu par PVN samaksu iesniegšanas uzraudzību. VID nepiemēro sankcijas nodokļu maksātājiem, kas izslēgti no PVN maksātāju reģistra, par likumā noteikto pienākumu nepildīšanu, kā arī neveic kontroles pasākumus, lai pārbaužu ietvaros aprēķinātu nodokļa maksātāja budžetā nenomaksāto PVN. Rezultātā valsts budžets nesaņem tam piekritīgos PVN ieņēmumus, kuru apmēru nav iespējams precīzi aprēķināt, tomēr pēc revidentu aplēsēm 2016.gadā valsts budžetā nav saņemts PVN apmēram 2,4 milj. EUR apmērā.

Vēl revīzijā konstatējām – lai gan VID veic preventīvu darbu, identificējot nereģistrētas saimnieciskās darbības risku un nosūtot personām aicinājumu reģistrēt saimniecisko darbību, tomēr pēc tam, kad personas nav reģistrējušās un nav sniegušas skaidrojumu, vai sniegto skaidrojumu pamatojums ir apšaubāms, VID neveic nekādus kontroles pasākumus, lai pārliecinātos, ka personas faktiski neveic nereģistrētu saimniecisko darbību. Tādējādi netiek novērsti valsts budžetam iespējamie finansiālie zaudējumi, kā arī netiek veicināta godīga konkurence un mazināta ēnu ekonomika.

Turklāt VID, neizmantojot pietiekamus preventīvos un kontroles pasākumus, nav nodrošinājis, ka visi saimnieciskās darbības veicēji izpilda pienākumu iesniegt gada ienākumu deklarācijas un aprēķināt IIN. Tādējādi VID nav zināms, kāda neaprēķinātā un nesamaksātā IIN summa pienākas valsts budžetam, līdz ar to nav arī iespējams to iekasēt.

Kontroles trūkuma rezultātā 2016.gadā 77% komersantu nav iesnieguši elektroenerģijas nodokļa deklarācijas, kā arī pēc revidentu aplēsēm valsts budžets nav saņēmis elektroenerģijas nodokli vismaz

0,3 milj. EUR apmērā, kas nodokļa maksātājiem bija jāaprēķina un jāsamaksā par galalietotājiem piegādāto elektroenerģiju 324 tūkst. MWh apjomā.

Iepriekšējā Saimnieciskā gada pārskata revīzijā par 2015.gadu VID informēja Valsts kontroli, ka līdz 2016.gada septembrim veiks būtiskus uzlabojumus darbinieku IS veikto darbību uzraudzības procesā, taču šajā revīzijā konstatēts, ka, lai gan lietotāju veikto darbību auditācijas pieraksti tiek veidoti, tomēr tie netiek atbilstoši izmantoti un VID IS lietotāju veikto darbību kontrole un analīze lielākajā daļā VID struktūrvienību nav pietiekama. Tādejādi netiek identificēta nepamatota datu iegūšana un apstrāde, kas rada risku neatklāt gan krāpnieciskas, gan darba uzdevumam neatbilstošas darbības. Uzlabot IS lietotāju kontroli ir īpaši svarīgi, ņemot vērā, ka VID rīcībā nonāk arvien plašāka informācija par personām – to atvērtajiem kontiem, kontu apgrozījumu, aizdomīgiem darījumiem u.tml.

Kontroles trūkumi revīzijā atklāti arī attiecībā uz tiesu nodevas ieņēmumiem. Normatīvajos aktos nav skaidri noteikta par tiesu nodevas administrēšanu, tai skaitā nodevas ieņēmumu uzskaiti, atbildīgā institūcija, un faktiski neviena iestāde neveic tiesu nodevas ieņēmumu kontroli, ko apliecina konstatētās atšķirības, salīdzinot saņemtos nodevas ieņēmumus valsts budžetā ar TIS uzrādītajiem.

Tā kā zvērinātu tiesu izpildītāju aprēķinātā amata atlīdzība ietekmē valsts budžetā ieskaitāmo gan konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu, gan arī cita veida izpildu lietu izpildes rezultātā konfiscēto vai valsts labā piedzīto līdzekļu apmēru, ir svarīgi nodrošināt pietiekamu zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības aprēķinu kontroli. Taču revīzijā konstatējām, ka zvērinātiem tiesu izpildītājiem nav vienotas izpratnes par piemērojamo amata atlīdzības apmēru, izpildot tiesas nolēmumus par noziedzīgi iegūtas naudas konfiscēšanu valsts labā, piemēram, atsevišķos gadījumos amata atlīdzība netiek aprēķināta vispār, bet citos – tiek aprēķināta nevis par tiesas nolēmuma izpildi, bet par katru konfiscēto naudas līdzekļu summu gadījumos, ja jākonfiscē vienas personas nauda no dažādiem bankas kontiem.

Vienlaikus revidenti secināja, ka process tajos gadījumos, kad tiesas nodod lēmumu par noziedzīgi iegūtas naudas konfiscēšanu izpildei zvērinātiem tiesu izpildītājiem, vērtējams kā neracionāls un neekonomisks, jo nauda, kas konfiscējama valsts labā, visbiežāk jau glabājas valsts iestādēs, tai skaitā šo iestāžu kontos Valsts kasē, bet zvērināti tiesu izpildītāji veic starpnieka funkcijas, pārskaitot naudas līdzekļus no vienas iestādes citai. Lai regulētu minēto jomu 2017.gada 1.augustā spēkā stājās Kriminālprocesa likuma grozījumi, kas nosaka, kuros gadījumos tiesu nolēmumi par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu nododami izpildei zvērinātiem tiesu izpildītājiem un kuros VID.

Revīzijā konstatēts, ka valsts budžeta konta "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji" ieņēmumi ir neatbilstoši, jo daļa (0,4 milj. EUR) šajā kontā ieskaitīto maksājumu nav veikti par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu un daļa (3933 *euro*), ko zvērināti tiesu izpildītāji ieskaitīja kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita citas institūcijas", iespējams, ir piekritīgi valsts budžeta kontam "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji". Līdz ar to valsts budžeta kontos ieskaitītie ieņēmumi neatbilst kontu ekonomiskajai būtībai. Tādējādi valsts budžeta ieņēmumu klasifikācijas kodi nenodrošina informācijas sistematizēšanu, apkopošanu un analīzi, kā rezultātā Saimnieciskā gada pārskatā tiek uzrādīts faktiskajai situācijai neatbilstošs attiecīgo ieņēmumu apmērs.

Revīzijā arī konstatējām, ka valstī nav uzskaitīta, apkopota un sistematizēta informācija par tiesu nolēmumos un prokuroru priekšrakstos noteikto konfiscējamo līdzekļu summu un to izpildes rezultātā konfiscētajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, bet tikai daļa no konfiscētajiem līdzekļiem tiek

uzrādīta Izpildu lietu reģistrā. Tādējādi revīzijā nevarējām gūt pārliecību, vai visi valstij piekritīgie ieņēmumi ir ieskaitīti valsts budžetā.

Nodokļu maksātāju administratīvā sloga mazināšana

Pēdējo gadu laikā valsts iestādes ir īstenojušas vairākas aktivitātes, lai mazinātu nodokļu maksātāju administratīvo slogu, tai skaitā vienkāršojot dažādas procedūras. Arī viena no VID darbības prioritātēm 2016.gadam tika noteikta administratīvā sloga samazināšana nodokļu maksātājiem. Revīzijā secinājām, ka vēl ir iespējams optimizēt vairākas procedūras, lai sekmīgāk samazinātu nodokļu maksātāju administratīvo slogu.

Revīzijā konstatējām, ka 2016.gadā vien gandrīz deviņiem tūkstošiem pensionāru ar invaliditāti, nepiemērojot šīm personām pienākošos atvieglojumus par invaliditāti, tika izmaksāta mazāka pensija, nekā faktiski pienāktos. Rezultātā ik mēnesi tika ieturēts vidēji par 12,4 *euro* lielāks IIN. Iemesls tam ir, ka pensionāriem tiek prasīts aizpildīt elektroniskās algas nodokļa grāmatiņas EDS, lai gan tur sniedzamā informācija jau ir gan VID, gan VSAA rīcībā. Turklāt vairāk kā 800 no šīm personām nomira un nevarēs izmantot tiesības pēc 2017.gada 1.marta[2] iesniegt gada ienākumu deklarācijas, lai saņemtu pārmaksātā IIN atmaksu 0,07 milj. EUR apmērā.

Lai arī Valsts kontrole jau kopš 2009.gada revīzijās ir regulāri ieteikusi nodokļu administrēšanā pēc iespējas pilnvērtīgāk izmantot EDS sniegtās iespējas, tomēr gan akcīzes nodokļa marku aprites pārskatos, gan gada ienākumu deklarācijās nav ieviestas EDS matemātiskās un loģiskās kontroles, kas brīdinātu nodokļu maksātāju par kļūdām jau dokumentu iesniegšanas procesā. Tāpat netiek nodrošināta automātiska VID rīcībā esošās informācijas iekļaušana nodokļu maksātāju iesniedzamajos pārskatos un deklarācijās, piemēram, akcīzes nodokļa marku sērija un numuri. Tādējādi tiek palielināts administratīvais slogs nodokļu maksātājiem, kā arī nelietderīgi tērēti VID resursi, lai identificētu un labotu pārskatos nodokļu maksātāju pieļautās kļūdas, kuras iespējams novērst jau dokumentu iesniegšanas stadijā.

Nodokļu pārmaksu atmaksa, parādu un pārmaksu dzēšana

Viens no nodokļu administrēšanas būtiskiem un nodokļu maksātājiem nozīmīgiem procesiem ir pārmaksāto nodokļu atmaksa. Revīzijā tika konstatētas nepilnības saistībā ar pārmaksātā IIN un PVN savlaicīgu atmaksu. Lai arī VID ir veicis vairākus pasākumus, lai nodokļu pārmaksu atmaksas procesu padarītu efektīvāku, tomēr revīzijā secināts, ka VID nav nodrošinājis vienlīdzīgu attieksmi pret nodokļu maksātājiem un 2016.gadā savlaicīgi nav atmaksājis 23,6 milj. EUR[3] (ekstrapolētā vērtība). Kavējot pārmaksu atmaksas termiņu, VID, neievērojot nodokļu administrācijas pienākumu[4], nodokļu maksātājiem atmaksājamo summu nepalielināja par nokavējuma naudu 30 tūkst. EUR (ekstrapolētā vērtība) apmērā.

Revīzijā konstatēts, ka VID nenodrošina savlaicīgu valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu dzēšanu. VID nebija savlaicīgi dzēsis 96 juridisko personu, kas likvidētas 2016.gadā, nodokļu parādus 2,6 milj. EUR apmērā. Vienlaikus revīzijā konstatējām, ka VID nebija savlaicīgi dzēsis likvidēto juridisko personu un no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju nodokļu pārmaksas 0,1 milj. EUR apmērā. Neveicot nodokļu parādu un pārmaksu dzēšanu noteiktajos termiņos, Saimnieciskā gada pārskatā, kurā sniegto informāciju cita starpā ietekmē arī darbības, kas veiktas pēc pārskata perioda beigām, tiek uzrādīts neatbilstošs nodokļu parādu un pārmaksu atlikums. Šādi tiek maldināti pārskata lietotāji, jo daļa no uzrādītā nodokļu pārmaksu apjoma nodokļu maksātājiem vairs nevar tikt atmaksāta no valsts budžeta, kā arī nodokļu parādu apjoms faktiski ir mazāks.

Revīzijā arī atklātas problēmas mirušo personu nodokļu pārmaksu dzēšanas procesa normatīvajā regulējumā, jo tiesību akti viennozīmīgi nenosaka, kādā termiņā pēc fiziskās personas miršanas ir dzēšamas nodokļu pārmaksas. Normatīvo aktu interpretācijas iespēju rezultātā VID mirušo personu nodokļu pārmaksas, iespējams, dzēsis priekšlaicīgi, tas ir, kad mantojuma prasība nebija noilgusi un uz nodokļu pārmaksu vēl bija tiesīgi pieteikties mantinieki. 2016.gadā VID dzēsa gandrīz 300 personu, kuras mirušas 2015.gadā, nodokļu pārmaksas 44 tūkst. EUR apmērā. 2016.gadā 392 mirušo personu nodokļu pārmaksas ir 55 tūkst. EUR apmērā. Taču potenciālie mantinieki atbilstoši normatīvajiem aktiem[5] šobrīd no VID nevar iegūt informāciju par mirušo tuvinieku nodokļu pārmaksām. Tādējādi personām tiek liegts izvērtēt mantošanas procedūrai nepieciešamo resursu samērību pret iespēju saņemt mantojuma atstājēja nodokļu pārmaksu.

Nebūtiskas problēmas

Revīzijā, veicot pārbaudes par to, kā VID nodrošina darba devēju – VSAOI maksātāju reģistrēšanu, tika konstatētas nebūtiskas neatbilstības. Tomēr pārbaužu rezultātā ir identificētas iespējas pilnveidot VID darbu, par ko VID vadība ir informēta vēstulē[6].

Par pašvaldību gada pārskatiem

Pašvaldībās tāpat kā iepriekšējos gados ir konstatētas fundamentālas kļūdas grāmatvedības uzskaitē. Pašvaldību gada pārskatu daļas kopējā vērtība, par kuriem 2016.gadā zvērināti revidenti ir snieguši atzinumus ar iebildi vai apstākļu akcentējumu, ir 642,4 milj. EUR.

Ilgtermiņa ieguldījumi

Kopējā aktīvu summa, kuriem nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru, ir 418,3 milj. EUR. Pašvaldību gada pārskatu daļas aktīvi nav uzrādīti pilnīgi, atbilstoši atzīti un novērtēti – ilgtermiņa ieguldījumu vērtība izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata gada sākumā ir nepamatoti palielināta vismaz par 2,01 milj. EUR, bet pārskata gada beigās – vismaz par 0,44 milj. EUR, jo pašvaldībās grāmatvedības uzskaite nav organizēta tā, lai nodrošinātu visu tās īpašumā, valdījumā un turējumā esošo un piekrītošo ilgtermiņa ieguldījumu uzrādīšanu saskaņā ar attaisnojuma dokumentiem un darījuma ekonomisko būtību.

Valsts kontroles ieskatā minētos trūkumus izraisa vāja iekšējās kontroles vide – iekšējās kontroles sistēmas neesamība pašvaldībās vai tās neefektivitāte, kā rezultātā tiek pieļautas kļūdas un normatīvajiem aktiem neatbilstoša grāmatvedības uzskaite. Trūkumus izraisa arī nepilnības grāmatvedības jomu reglamentējošos normatīvajos aktos, jo Valsts kontroles sniegtie ieteikumi iepriekšējās revīzijās nav vēl ieviesti pilnā apjomā.

Kā iepriekšējo gadu revīzijās, tā arī 2016.gada revīzijā, ir konstatētas būtiskas neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās[7], kurām par 2015.gada pārskatu zvērināts revidents ir sniedzis atzinumu bez iebildēm.

Pašvaldību uzskaites nepilnības daļēji ir saistītas ar trūkumiem valsts reģistros. Meža valsts reģistra sakārtošanas laikā pašvaldībām nav noteikta vienota to īpašumā esošu mežaudžu uzskaites pieeja, kā rezultātā nav nodrošināta konsekventa mežaudžu uzskaite un pašvaldību gada pārskata daļā ir uzrādīta nesalīdzināma informācija par mežaudžu platībām. Pazemes aktīvu uzskaites valsts reģistra dati nav aktuāli un pilnīgi, līdz ar to pašvaldībām nav iespēju kvalitatīvi un pilnīgi veikt pazemes aktīvu uzskaites datu salīdzināšanu ar valsts reģistru aktualizētiem datiem.

Ogļūdeņražu izpēte un ieguve

Kaut arī ogļūdeņražu ieguve nav pieteikta, un formāli tiek veikta tikai ogļūdeņražu izpēte, tomēr laika posmā no 2010. gada līdz 2016.gadam Kuldīgas novada pašvaldības īpašuma apakšnomnieks guvis ieņēmumus no ogļūdeņražu pārdošanas vairāku miljonu *euro* apmērā. Nepietiekošas atbildīgo institūciju kontroles rezultātā pašvaldība nav guvusi papildus ieņēmumus.

Zemes dzīļu pārraudzības funkcijas ir sadalītas starp vairākām iestādēm, kas katra veic uzraudzību tikai savas kompetences ietvaros. Ekonomikas ministrija veic ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbu administratīvo pārraudzību, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nodrošina zemes dzīļu fonda ģeoloģisko pārraudzību un racionālas izmantošanas kontroli. Tomēr netiek nodrošināta efektīva valsts uzraudzība pār normatīvo aktu un ogļūdeņražu izpētes un ieguves licences prasību ievērošanu.

Lai gan ogļūdeņraži, tajā skaitā neapstrādāta nafta, kas ir neatjaunojamie dabas resursi, ir valsts nozīmes derīgie izrakteņi, tomēr normatīvajos aktos nav noteikts maksājums par iegūtiem ogļūdeņražu (jēlnaftas) apjomiem. Ar 2009.gada grozījumiem normatīvajos aktos ir atcelta valsts nodeva par ogļūdeņražu ieguvi pašvaldību un privātajos īpašumos, tā rezultātā nav aprēķināts un valsts budžetā nav veikti maksājumi par ogļūdeņražu (jēlnaftas) ieguvi Kuldīgas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā laika posmā no 2010.gada līdz 2016.gadam.

Saistības

Lielvārdes novada domes bijušais priekšsēdētājs, pašvaldības vārdā 2015.gadā noslēdzot darījumu ar *Riverside HK Ltd* un parakstot parādzīmi/vekseli 200 milj. EUR vērtībā, ir rīkojies, neievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību pašvaldību aizņēmumu saņemšanai un pārkāpjot savam amatam noteiktās pilnvaras. Saskaņā ar Valsts kontroles rīcībā esošo informāciju Lielvārdes novada pašvaldība nav saņēmusi nekādus naudas līdzekļus no *Riverside HK Ltd*. Tomēr Valsts kontrole nevarēja iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus par šī darījuma iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu, jo nav vēl atbilstoša tiesas sprieduma. Tāpēc pastāv risks, ka pašvaldībai šī darījuma rezultātā varētu rasties saistības, kurām būs ietekme arī uz Saimnieciskā gada pārskatu.

Tāpat kā iepriekšējos gados Rīgas pilsētas pašvaldības gada pārskata daļā uzrādītā informācija par saistībām nav patiesa, jo pašvaldība saistības 296,8 milj. EUR apmērā ir uzrādījusi pretēji darījuma ekonomiskajai būtībai kā ilgtermiņa parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem un pārskata pielikumā nav uzrādījusi aizņēmumu 517,6 milj. EUR apmērā.

Ziedojumi un dāvinājumi

Valsts kontrole revīzijā Tukuma novada pašvaldībā detalizēti analizēja ziedojumus un dāvinājumus. Konstatēts, ka pašvaldība, pārkāpjot normatīvajos aktos noteikto, darbojas kā starpnieks starp privātiem uzņēmumiem un biedrībām ziedojumu un dāvinājumu saņemšanā. Tā rezultātā pastāv risks, ka uzņēmumi nepamatoti piemēroja uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaidi, tādējādi samazinot valsts budžeta ieņēmumus. Revīzijā arī konstatēti likuma pārkāpumi, pašvaldībai pieņemot ziedojumus no juridiskām personām, ar ko tai ir noslēgti saimnieciski līgumi par citiem darījumiem.

Citas neatbilstības

Revīzijā pašvaldībās konstatēti arī interešu konflikta gadījumi, kā arī neatbilstības naudas līdzekļu uzskaitē.

Piešķirot prēmijas un naudas balvas 755 tūkst. EUR apmērā, pašvaldības nav veikušas darbinieku ikgadējās darbības un tās rezultātu vai ieguldījumu iestādes mērķu sasniegšanā novērtējumu. Pārkāpjot normatīvajā aktā noteikto, prēmiju un naudas balvu izmaksai ir izlietoti budžeta līdzekļi vismaz 14 tūkst. EUR apmērā.

Par iepriekšējās revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanu

Valsts kontrole 2013.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā secināja, ka valsts budžeta iestādēm nav nodrošinātas līdzvērtīgas finansiālās iespējas nodrošināt mēnešalgas un normatīvajos aktos noteiktās piemaksas (atalgojuma mainīgo daļu) darbinieku motivācijai, un sniedza ieteikumu[8] atlīdzības sistēmas pilnveidošanai.

Tā kā izdevumi atlīdzībai izdevumu kategorijā "Atalgojums" uzrāda arvien pieaugošu tendenci, 2016.gadā valsts pamatbudžetā sasniedzot jau 665,4 milj. EUR, lai novērtētu progresu ieteikuma ieviešanā, kā arī ņemot vērā Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteikto uzdevumu līdz š.g. beigām sagatavot likumprojektu atlīdzības sistēmas pilnveidošanai, revīzijā vērtējām: 1) vai faktiskā situācija šobrīd liecina par ieteikuma mērķa sasniegšanu, t.i., līdzvērtīgu nosacījumu ievērošanu atlīdzības noteikšanā; 2) vai pastāv vēl kādi citi trūkumi, kuri būti novēršami, izstrādājot jauno likumprojektu.

Revīzijā konstatējām, ka Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma mērķis – panākt, ka valsts un pašvaldību amatpersonu un darbinieku atlīdzības noteikšanā tiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi, vēl joprojām nav sasniegts. Analizējot pēc iespējas salīdzināmus datus, konstatējām, ka:

- līdzīgi jau 2013.gadā konstatētajām ministriju būtiski atšķirīgajām finansiālajām iespējām arī šobrīd ir skaidri identificējamas ar resursiem visnodrošinātākās ministrijas un ministrijas, kuru resursi ir ierobežotāki. Tā, piemēram, Ārlietu ministrijas centrālā aparāta 568 darbinieku atlīdzībai kopumā 2016.gadā tika izlietoti 24 milj. EUR (42 178 *euro* gadā uz vienu darbinieku) un Aizsardzības ministrijas centrālā aparāta 326 darbinieku atlīdzībai kopumā 2016.gadā tika izlietoti 9,8 milj. EUR (29 970 *euro* gadā uz vienu darbinieku) – abās minētajās ministrijās atšķirībā no pārējām 11 ministrijām 2016.gadā bija būtiski izdevumi EKK 1224 "Ārvalstīs nodarbināto amatpersonu (darbinieku) pabalsti un kompensācijas" – Ārlietu ministrijā 6 543 883 *euro* apmērā, Aizsardzības ministrijā – 1 861 905 *euro* apmērā; Finanšu ministrijas centrālā aparāta 392 darbinieku atlīdzībai – 11,2 milj. EUR (28 541 *euro* gadā uz vienu darbinieku), savukārt Tieslietu ministrijas 245 darbinieku atlīdzībai – 4,8 milj. EUR (19 749 *euro* gadā uz vienu darbinieku) un Izglītības un zinātnes ministrijas 219 darbinieku atlīdzībai 4,2 milj. EUR (19 314 *euro* gadā uz vienu darbinieku). Pat analizējot tikai mēnešalgu pa iestāžu grupām pēc to lieluma, atšķirības mēnešalgas gada apmērā uz vienu darbinieku 2016.gadā ir būtiskas – līdz 66% uz vienu darbinieku starp ļoti lielām iestādēm, līdz 68% – starp lielām iestādēm, līdz 70% – starp vidējām iestādēm, līdz 50% – starp mazām iestādēm un līdz 22 % ministriju centrālo aparātu starpā. Tomēr kā kopēja tendence visās iestādēs ir jāmin maksimāla piešķirtā finansējuma izlietošana – no 2016.gadā kopējā valsts budžetā piešķirtā finansējuma atlīdzībai 673,5 milj. EUR apmērā tika izlietoti 665,4 milj. EUR, t.i., 98,8%;
- *73%* no izlasē iekļautajiem darbiniekiem mēnešalga tiek noteikta 90% līdz 100% apmērā no maksimāli pieļaujamās, kā arī atalgojuma mainīgās daļas īpatsvars kopējā atalgojumā lielākajā daļā no izlasē iekļautajiem ministriju centrālo aparātu darbiniekiem ir robežās no 31% līdz

50% (73 no 192 darbiniekiem) un atsevišķos gadījumos pat pārsniedz 51% (25 (no kuriem puse, t.i., 13 darbinieki Finanšu ministrijā) no 192 darbiniekiem);

- *piemaksu* veidi, kas tiek maksāti, piemēram, ministriju centrālajos aparātos, sasniedz pat 11 (Finanšu ministrijā un Ārlietu ministrijā), savukārt, analizējot noteiktu piemaksu saņēmušo darbinieku īpatsvaru konstatēts, ka, piemēram, Finanšu ministrijā piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti saņem 94% darbinieku un tā tiek maksāta no 10 – 12 mēnešus gadā. Arī atalgojuma mainīgās daļas elementu atšķirība uz vienu darbinieku gadā ministriju centrālajos aparātos ir būtiska – tā, piemēram, prēmijas, naudas balvas un piemaksas, kas saistītas ar darba rezultātu uz vienu darbinieku gadā ir robežās no 815 *euro* Aizsardzības ministrijā līdz 1553 *euro* Zemkopības ministrijā, piemaksas par aizvietošanu no 451 *euro* Ārlietu ministrijā līdz 1734 *euro* Veselības ministrijā, piemaksas par darbu ārpus darba laika un citas speciālās piemaksas no 0 *euro* Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā līdz 3136 *euro* Izglītības un zinātnes ministrijā, atvaļinājuma pabalsti no 0 *euro* Satiksmes ministrijā līdz 705 *euro* Finanšu ministrijā;
- *arī* ministriju un centrālo valsts iestāžu 2016.gada finanšu revīzijās, detalizēti analizējot piemaksas par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti piešķiršanu, konstatējām, ka atsevišķos resoros šī piemaksa tiek noteikta gandrīz visiem iestādes darbiniekiem un gūstama pārliecība, par kādu ieguldījumu šī piemaksa tiek piešķirta, kā arī pats piešķiršanas process ir formāls – piemaksas piešķiršanas pamatojumi ir vispārīgi, neietver konkrētus apsvērumus šādas piemaksas piešķiršanai, nav skaidri nošķirami no citu piemaksu, piemēram, piemaksas par papildu darbu, piešķiršanas pamatojuma;
- kopējais atalgojuma mainīgās daļas apmērs uz vienu darbinieku gadā ministriju centrālajos aparātos salīdzinājumā ar 2015.gadu ir palielinājies par 367 *euro*. Arī atšķirības atalgojuma mainīgās daļas apmērā uz vienu darbinieku gadā ministriju centrālajos aparātos ir būtiskas – Zemkopības ministrijā tas sasniedz pat 5606 *euro* gadā uz vienu darbinieku, kamēr Tieslietu ministrijā – 2359 *euro* gadā uz vienu darbinieku,

tomēr jāatzīst, ka vērojama korelācija starp atlīdzības apmēru uz vienu darbinieku ministriju centrālajos aparātos un darbinieku mainības rādītājiem – jo mazāks atlīdzības apmērs uz vienu darbinieku, jo lielāka darbinieku mainība.

Revīzijā konstatējām arī trūkumus amatu klasifikācijā, jo līdzvērtīgi atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati, kuriem ir līdzīgi darba uzdevumi, ir klasificēti atšķirīgi, piemēram, no 58 finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem 18 departamenta vadītāju amati klasificēti sešās dažādās amatu saimēs, savukārt 40 nodaļu vadītāju amati klasificēti piecās dažādās amatu saimēs.

Tāpat arī atklājām trūkumus atlīdzības datu korektumā, jo Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības uzskaites sistēmas dati atšķiras no iestāžu grāmatvedības uzskaites un 2016.gada pārskatu datiem, piemēram, visu 58 izlasē iekļauto iestāžu revīzijā saskaņotie dati atšķiras no *ePārskatu* sistēmā Finanšu ministrijai iesniegtajā atskaitē "Pārskats par atlīdzību" norādītajiem datiem par 2016.gadu.

1.2. Kopsavilkums par ieteikumiem

Saimnieciskā gada pārskata revīzijā sniegtie ieteikumi

Saimnieciskā gada pārskata revīzijā kopumā ir sniegti **44 ieteikumi un 8 ierosinājumi**.

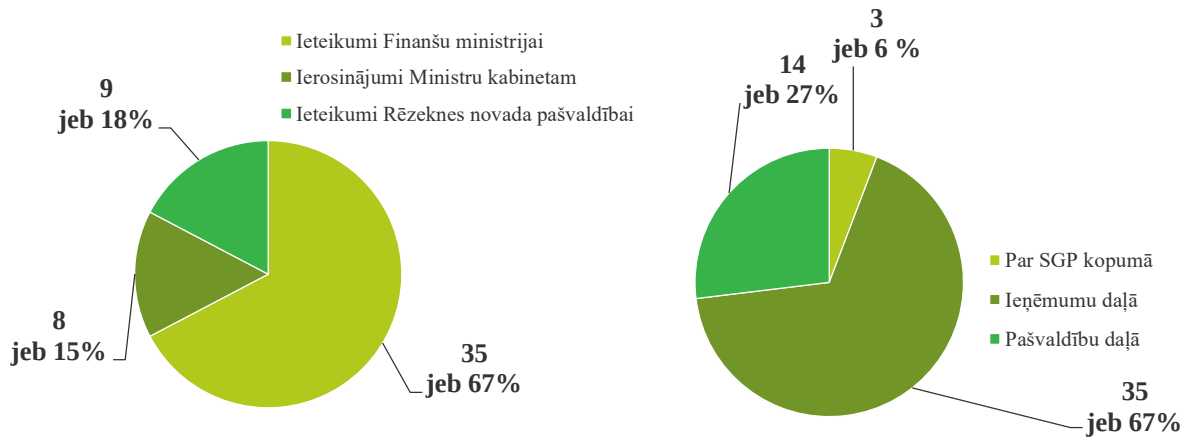

Attēls Nr.1. Saimnieciskā gada pārskata revīzijā sniegtie ieteikumi

Finanšu ministrijai (t.sk., VID un Valsts kasei, kā arī Finanšu ministrijai sadarbībā ar citām iestādēm) ir sniegti **35 ieteikumi** (tajā skaitā septiņus ieteikumus Finanšu ministrija nav saskaņojusi un par šiem ieteikumiem tiks sniegta informācija Ministru kabinetam), kurus ieviešot tiks:

- nodrošināts, ka subsīdijas, dotācijas un transferti tiek uzskaitīti atbilstoši uzkrāšanas principam, nodrošinot ieņēmumu un izdevumu atbilstošu norobežošanu pa pārskata periodiem;
- izstrādāts process, kā, sadarbojoties ar normatīvajos aktos noteiktajiem Latvijas Republikas pārstāvjiem starptautiskajās tiesās, saņemt informāciju par nepieciešamību veidot uzkrājumus paredzamajiem izdevumiem saistībā ar aktuālajām tiesvedībām;
- uzlabots nodokļu un nodevu kontroles process;
- mazināts nodokļu maksātāju administratīvais slogs, kā arī veicināta klientorientēta pieeja nodokļu administrēšanā;
- uzlabots nodokļu maksātāju izslēgšanas process;
- uzlabots nodokļu pārmaksu un parādu dzēšanas, kā arī pārmaksu atmaksāšanas process;
- sakārtota nodokļu pārmaksu mantošanas sistēma;
- nodrošināta visaptveroša VID IS drošības risku pārvaldība;
- nodrošināta konfiscēto noziedzīgi iegūto naudas līdzekļu atbilstoša uzskaite un statistika.

Rēzeknes novada pašvaldībai, kurā veiktas papildu revīzijas procedūras, ir sniegti **deviņi ieteikumi**, pēc kuru ieviešanas tiks pilnveidotas iekšējās kontroles procedūras un sakārtota ilgtermiņa ieguldījumu, maksas pakalpojumu un naudas līdzekļu uzskaite, kā arī pilnveidota prēmiju un naudas balvu piešķiršanas kārtība.

Revīzijas rezultātā aicinājām Ministru kabinetu lemt par tālāku rīcību šādu **astoņu ierosinājumu ieviešanā**:

- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un Zemkopības ministrijai attiecībā uz **diviem ierosinājumiem**, pēc kuru ieviešanas tiks uzlaboti valsts reģistri un lietotāji nodrošināti ar aktuālu, savlaicīgu, identificējamu un pilnīgu informāciju par pazemes aktīviem Latvijas teritorijā, kā arī tiks atvieglota mežaudžu uzskaite līdz attiecīgo reģistru pilnveidošanas pabeigšanai;
- Ekonomikas ministrijai un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai attiecībā uz **trīs ierosinājumiem**, pēc kuru ieviešanas tiks nodrošināta zemes dzīļu racionāla, vidi saudzējoša un ilgtspējīga izmantošana un darbību koordinēšana starp pārraudzības iestādēm, nodrošinot efektīvu uzraudzību pār ogļūdeņražu izpēti un ieguvi Latvijas teritorijā;
- Tieslietu ministrijai sadarbībā ar Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomi **viens ierosinājums**, pēc kura ieviešanas tiks veicināta vienota zvērinātu tiesu izpildītāju izpratne par pareizu amata atlīdzības aprēķināšanu par izpildu lietām valsts labā, kā arī pilnveidots amata atlīdzības aprēķina kontroles mehānisms;
- Tieslietu ministrijai **divi ierosinājumi**, pēc kuru ieviešanas tiks nodrošināta pareiza tiesu nodevas uzskaite un sasaiste starp veikto tiesu nodevas maksājumu un tiesu iestāžu sniegto konkrēto pakalpojumu, kā arī pilnveidota tiesu nodevas ieņēmumu plānošana.

Iepriekšējās Saimnieciskā gada pārskata revīzijās sniegto ieteikumu ieviešana

Kopš 2010.gada Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros ir sniegti 180 ieteikumi (*izņemot ieteikumus, kas ir attiecināmi uz valsts budžeta pilnveidošanu un dažādiem ar finanšu vadību saistītiem jautājumiem, kā arī ieteikumus, kas ir sniegti atkārtoti*), tajā skaitā:

- par Saimnieciskā gada pārskatu kopumā – 41 ieteikums;
- par valsts budžeta ieņēmumiem – 90 ieteikumi;
- par pašvaldību gada pārskatiem – 49 ieteikumi,

no kuriem 56 joprojām ir ieviešanas procesā.

Ieteikumi par Saimnieciskā gada pārskatu kopumā ir sniegti, lai uzlabotu Saimnieciskā gada pārskata kvalitāti. No sniegtā 41 ieteikuma par ieviestiem atbilstoši mērķim ir atzīti 30 ieteikumi (73%), viens ieteikums ir slēgts un tā ieviešana vairs netiek uzraudzīta[9], savukārt 10 ieteikumu ieviešana vēl joprojām turpinās.

Tabula Nr.1 Ieteikumi par Saimnieciskā gada pārskatu kopumā, kuri joprojām tiek ieviesti

Gads	Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš
2010.gads (kopumā sniegti 7 ieteikumi, no kuriem 2 vēl ir ieviešanas procesā)	Turējumā nodoto **īpašumu klasifikācija** **Pamatlīdzekļu un krājumu uzskaite** atbilstoši ekonomiskai būtībai	30.09.2013. 31.12.2013.	15.12.2017. 15.01.2018.
2011.gads (kopumā sniegti 4 ieteikumi, no kuriem 1 vēl ir ieviešanas procesā)	**Ieņēmumu periodizācija**, veicot aplēses par darījuma izpilde pakāpi	01.12.2015.	15.01.2018.
2013.gads (kopā sniegti 9 ieteikumi, no kuriem 2 vēl ir ieviešanas procesā)	**Konsolidācijas** procesa automatizācija **Trešo personu vārdā iekasēto summu** uzrādīšana	15.01.2020. 01.12.2015.	- 15.01.2018.
2014.gads (kopā sniegti 3 ieteikumi, no kuriem 1 vēl ir ieviešanas procesā)	Pilnīga kontu **atlikumu un darījumu salīdzināšana**	01.03.2020.	-
2015.gads (kopā sniegti 5 ieteikumi, no kuriem 4 vēl ir ieviešanas procesā)	**Lēmumu konsekvence** par kapitālsabiedrību dividendēm Kapitālsabiedrību **«mazmeitu» dividenžu minimālais apmērs** Informācijas iegūšana par būtiskām **tiesvedībām** **Saeimas un MK lēmumu atklāšana**, kuros paredzēti tādi notikumi, kuru rezultātā varētu būtiski mainīties valsts saistību struktūra un apmērs	- (ieteikumi par kapitālsabiedrībām sniegti MK) 01.12.2021. 01.12.2021.	- - -

Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros jau kopš 2009.gada ir sniegti arī vairāki ieteikumi, kas attiecināmi uz valsts budžeta pilnveidošanu un dažādiem ar finanšu vadību saistītiem jautājumiem.

Attiecībā uz minētajiem ieteikumiem jau 2014.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijas ziņojumā norādījām, ka veiktās aktivitātes šo ieteikumu ieviešanā ir nepietiekamas, par ko ziņojām arī Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijai[10]. Lai veicinātu šo ieteikumu ieviešanu, aktualizējot neatrisinātās problēmas un norādot uz jau pastāvošajām vai potenciālajām negatīvajām sekām, ieteikumi tiek/tiks aktualizēti gan Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros (piemēram, 2016.gada Saimnieciskā gada pārskata ietvaros esam atkārtoti analizējuši ar atlīdzības sistēmu saistītos jautājumus), gan likumības un lietderības revīzijās (piemēram, ar budžeta vadību saistītie ieteikumi tiek aktualizēti lietderības revīzijā "Budžeta vadības sistēmas efektivitāte: *1.daļa – budžeta plānošanas cikla efektivitātes izvērtējums*").

Tabula Nr.2 Ieteikumi attiecībā uz valsts budžeta pilnveidošanu un dažādiem ar finanšu vadību saistītiem jautājumiem, kuri joprojām tiek ieviesti

Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš	Piezīmes
Ielūgumu uz kultūras pasākumiem **izsniegšanas prakses izvērtēšana** un kārtības noteikšana (2013.gada revīzija)	- (ieteikums sniegts MK)	- (ieteikums sniegts MK)	Ieteikums ir saistīts ar Kultūras ministrijai sniegto ieteikumu, kura aktuālais ieviešanas termiņš ir 28.12.2018.
Attīstības plānošanas sistēmas **sasaiste ar budžeta plānošanu** (2009., 2010., 2011. un 2014.gada revīzija)	- (ieteikums sniegts MK)	-	Par jautājumiem, kas skar budžeta vadības sistēmas efektivitāti (t.sk. darbību pietiekamību un atbilstību,
Budžeta likumā iekļaujamās informācijas	01.01.2018.	-	

Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš	Piezīmes
detalizācijas pakāpes izvērtēšana (2014.gada revīzija)			ieviešot līdz šim sniegtos ieteikumus) tiek veikta lietderības revīzija "Budžeta vadības sistēmas efektivitāte: *1.daļa – budžeta plānošanas cikla efektivitātes izvērtējums*"
Budžeta elastības rīku pārskatīšana (2012.un 2014.gada revīzija)	(2012.g. ieteikums sniegts MK) 01.01.2018.	-	
Līdzvērtīgu nosacījumu noteikšana valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) **atlīdzībai** (2009., 2011., 2012.un 2013.gada revīzija)	- (ieteikums sniegts MK)	15.01.2018.	Vērtējums par līdz šim paveikto ieteikuma ieviešanā ir sniegts šī ziņojuma 5.daļā
Mediju pakalpojumu piesaistes kārtības un kritēriju noteikšana (2013.gada revīzija)	- (ieteikums sniegts MK)	- (ieteikums sniegts MK)	Paveiktais ieteikumu ieviešanā attiecībā uz mediju, juridisko un konsultāciju pakalpojumu iegādi tiks vērtēts turpmāko Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros
Specifisku un sarežģītu juridisko pakalpojumu sniegšanas iestādēm nodrošināšana centralizētā veidā (2013.gada revīzija)	- (ieteikums sniegts MK)	- (ieteikums sniegts MK)	
Prasību noteikšana un izvērtēšanas pienākums **pārējo juridisko un konsultāciju pakalpojumu** iegādei (2013.gada revīzija)	- (ieteikums sniegts MK)	- (ieteikums sniegts MK)	

Ieteikumi par valsts budžeta ieņēmumiem ir sniegti, lai uzlabotu nodokļu (tajā skaitā nodokļu parādu) un nodevu administrēšanu, to pilnīgu iekasēšanu, uzskaiti un to uzrādīšanu. Vienlaicīgi sniegti ieteikumi nodokļu administrācijas darba procesu, IS un informācijas aprites ātruma uzlabošanai, ar darba procesu saistīto risku mazināšanai, administratīvo procesu vienkāršošanai un starptautiskās sadarbības nodokļu administrēšanas jomā uzlabošanai, kā arī citu iestāžu, kas veic nodevu administrēšanu, darba procesu pilnveidošanai. No sniegtajiem 90 ieteikumiem par ieviestiem atbilstoši mērķim ir atzīti 63 ieteikumi (70%), divi ieteikumi ir slēgti kā neieviesti, savukārt 25 ieteikumu ieviešana vēl joprojām turpinās.

Tabula Nr.3 Ieteikumi par valsts budžeta ieņēmumiem, kuri joprojām tiek ieviesti

Gads	Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš
2011.gads (kopumā sniegti 14 ieteikumi, no kuriem 2 vēl ir ieviešanas procesā)	Latvijas nodokļu maksātāju ārvalstīs gūto ienākumu uzraudzība	30.12.2014.	15.01.2018.
	Informācijas apmaiņas līgumu noslēgšana ar zemu vai beznodokļu valstīm, kurās Latvijas nodokļu maksātājiem ir sadarbība	30.12.2014.	15.01.2018.
2013.gads (kopumā sniegti 15 ieteikumi, no kuriem 6 vēl ir ieviešanas procesā)	Izložu un azartspēļu jomas administrēšanas pilnveidošana	15.01.2016.	17.07.2017.
	Izložu un azartspēļu jomas administratīvā sloga mazināšana	15.01.2016.	17.07.2017.
	Krāpšanas un korupcijas risku mazināšana Muitā	15.07.2015.	15.05.2018.
	Nodokļu parādu un ar tiem saistītās nokavējuma naudas uzskaite un uzrādīšana Saimnieciskā gada pārskatā	15.01.2021.	-
	Nodokļu pārmaksu savlaicīgas dzēšanas nodrošināšana un uzrādīšana Saimnieciskā gada pārskatā	15.01.2021.	-
	Fizisko personu nodokļu parādu piedziņas un to dzēšanas procesa vienkāršošana	15.07.2015.	15.01.2020.
2014.gads (kopā sniegti 17 ieteikumi, no kuriem 5 vēl ir ieviešanas procesā)	Nokavējuma naudas aprēķina pārskatīšana	15.01.2021.	-
	Ieviestā PVN nodrošinājuma naftas produktiem izvērtēšana	17.04.2017.	-
	Tabakas izstrādājumu marķēšanas vienkāršošana	15.01.2020.	-
	Normatīvo aktu precizēšana par kavējuma naudas izmaksu nodokļu maksātājam, ja VID kavē pārmaksu savlaicīgu atmaksu	15.01.2017.	15.01.2018.
	Ieteikumi, kas ar Finanšu ministriju netika saskaņoti un par		

Gads	Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš
	kuru ieviešanas nepieciešamību Valsts kontrole informēja ministru prezidentu		
	Subsidētās elektroenerģijas nodokļa administrēšanas metodikas izstrāde	-	-
2015.gads (kopā sniegti 16 ieteikumi, no kuriem 12 vēl ir ieviešanas procesā)	Nodokļu ieņēmumu uzrādīšana pēc uzkrāšanas principa un nodevu administrēšanas noteikšana	01.06.2007.*	15.01.2021.
	VID audita procesa uzlabošana	01.12.2017.	-
	Muitas deklarāciju pārbaužu procesa pilnveide	01.06.2018.	-
	VID apstiprināto korupcijas risku pārskatīšana	01.07.2017.	-
	VID amatiem piemītošo risku mazināšana	15.01.2022.	-
	IIN un PVN pārmaksu savlaicīga atmaksa	01.12.2017.	-
	Augstāko akcīzes preču aprites risku pārbaužu nodrošināšana	01.12.2017.	-
	Atbrīvojumu no akcīzes nodokļa kontroļu pasākumu paplašināšana	01.06.2017.	-
	Cēloņu zemo nodokļu parādu iekasēšanas līmenim apzināšana un to mazināšana	15.05.2018.**	-
	Ieteikumi, kas ar Finanšu ministriju netika saskaņoti un par kuru ieviešanas nepieciešamību Valsts kontrole informēja Ministru prezidentu		
	Autoceļu nodevas ieņēmumu prognozēšana***	-	-
	Autoceļu nodevas samaksas kontrole***	-	-
	Neaktīvo komercsabiedrību izslēgšana no valsts reģistriem***	-	-

** revīzijā par 2006.gadu ieteikuma ieviešanas termiņš bija 01.06.2007., par 2007.gadu - 30.06.2009., par 2011.-2013.gadu - 31.12.2015., par 2014.gadu - 15.01.2021.*
*** revīzijā par 2011.gadu ieteikuma ieviešanas termiņš bija 30.12.2014, par 2013. un 2014.gadu - 15.10.2016.*
**** Ministru kabinets 2016.gada 11.oktobrī (sēdes protokola Nr.52 61 §) noteica VAS „Latvijas Valsts ceļi" līdz 2017.gada 31.augustam uzlabot autoceļu lietošanas nodevas ieņēmumu prognozēšanas procesu un izmantojamos datus valsts budžeta ieņēmumu plānošanā, Satiksmes ministrijai sadarbībā ar VAS „Latvijas Valsts ceļi" un Valsts policiju līdz 2017.gada 31.augustam pilnveidot autoceļu lietošanas nodevas samaksas kontroles mehānismu, Tieslietu ministrijai kopīgi ar Finanšu ministriju un sadarbībā ar Uzņēmumu reģistru veikt darbības nodokļu maksātāju savlaicīgai izslēgšanai no valsts reģistriem, lai nodrošinātu, ka šajos reģistros ir pieejama informācija tikai par komercsabiedrībām, kas faktiski veic komercdarbību, papildus Tieslietu ministrijai ir noteikts reizi gadā (līdz 1.jūlijam) iesniegt Valsts kontrolei informāciju par šādu komersantu izslēgšanu.*

Ieteikumi par pašvaldību gada pārskatiem ir sniegti, lai uzlabotu pašvaldību gada pārskata kvalitāti un pilnveidotu pašvaldību budžetu sagatavošanu. No sniegtajiem 49 ieteikumiem par ieviestiem atbilstoši mērķim ir atzīti 28 ieteikumi (57%), savukārt 21 ieteikuma ieviešana vēl joprojām turpinās.

Tabula Nr.4 Ieteikumi par pašvaldību gada pārskatiem, kuri joprojām tiek ieviesti

Gads	Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš
2012.gads (kopumā sniegti 8 ieteikumi, no kuriem 1 vēl ir ieviešanas procesā)	Vienotas pieejas pamatlīdzekļu uzskaitē nodrošināšana (normatīvajos aktos nosakot kritērijus pamatlīdzekļu atzīšanai un uzrādīšanai)	31.12.2015.	31.12.2017.
2013.gads (kopā sniegti 7 ieteikumi, no kuriem 3 vēl ir ieviešanas procesā)	Vadītāju sniegto apliecinājumu papildināšana (par atbilstošas iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu)	15.07.2017.	*
	Obligāto pārbaužu un kontroļu apzināšana (lai vadītājs var sniegt apliecinājumu par iekšējās kontroles sistēmu)	15.07.2017.	*
	Uzraudzības pasākumu noteikšana (pārliecības gūšanai par vadītāju sniegto apliecinājumu ticamību)	15.07.2017.	*
2014.gads (kopā sniegti 7 ieteikumi, no kuriem 2 vēl ir ieviešanas procesā)	Vienotu principu noteikšana budžeta plāna uzrādīšanai	01.07.2017.	*
	Likuma "Par pašvaldību budžetiem" precizēšana un metodiskie norādījumi par budžetu sagatavošanu	30.12.2016.	*
2015.gads (kopā sniegts 21 ieteikums, no	Kadastra IS sakārtošana, lai informācijā par pašvaldību īpašumā un tiesiskajā valdījumā esošajiem nekustamajiem	03.01.2018.	-

Gads	Ieteikuma saturs	Sākotnējais ieviešanas termiņš	Aktualizētais ieviešanas termiņš
kuriem 15 vēl ir ieviešanas procesā)	īpašumiem netiktu uzrādīti citi īpašumi		
	Īpašs režīms pašvaldību datu apmaiņai ar Kadastra IS kļūdaino datu labošanai	03.01.2018.	-
	Normatīvai regulējums īpašumiem bez īpašumtiesību dokumentiem	01.05.2019.	-
	Normatīvā regulējuma iniciēšana par kopīpašuma domājamo daļu aprēķināšanu un pārrēķināšanu	01.05.2019.	-
	Kritēriju ilgtermiņa finanšu ieguldījuma vērtības samazinājuma izvērtēšanai iekļaušana jaunā normatīvā regulējumā	20.12.2021.	-
	Darbības nenoteiktības mazināšanai par darījuma ar *Riverside HK Ltd* iespējamo ietekmi uz Saimnieciskā gada pārskatu	15.12.2018.	-
	Prasības iekšējās kontroles sistēmu izveidei pašvaldībās	01.06.2017.	*
	Pašvaldību augstākā un vidējā līmeņa vadītāju apmācība par iekšējās kontroles sistēmu	01.06.2017.	*
	Informācijas par kļūdu labošanu iekļaušana Saimnieciskā gada pārskatā iekļaušana jaunā normatīvā regulējumā	20.12.2021.	-
	Iekšējās kontroles procedūru pilnveidošana Rīgas pašvaldībā	15.02.2017.	
	Ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites sakārtošana Rīgas pašvaldībā	15.02.2017.	
	Grāmatvedības organizācijas dokumentu par ilgtermiņa ieguldījumu uzskaiti pilnveidošana Lielvārdes novada pašvaldībā	31.05.2017.	02.10.2017.
	Ilgtermiņa ieguldījumu konta inventarizācijas pilnveidošana Lielvārdes novada pašvaldībā	31.05.2017.	*
	Darbības negūto ieņēmumu un nodarīto zaudējumu atgūšanai Lielvārdes novada pašvaldībā	31.12.2019.	-
	Iekšējās kontroles pilnveidošana kapu saimniecībā Lielvārdes novada pašvaldībā	30.12.2016.	*

**ieviešanas termiņš tiek precizēts*

2.daļa – Saimnieciskā gada pārskats

Augsta prioritāte

Kļūdas un neatbilstības norāda uz būtiskiem trūkumiem gada pārskatā; **revidējamai vienībai tiks sniegts modificēts atzinums,** un/vai konstatējumi neietekmē finanšu pārskatu, bet ir **būtiski pēc rakstura un nozīmīgi revidējamās vienības darbībai, lai Valsts kontrole uz to vērstu Saeimas un sabiedrības uzmanību**.

2.1. Pārskata daļa – Ieņēmumi

Saskaņā ar Saimnieciskā gada pārskatu par 2016.gadu konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2016.gadā ir 9 065,2 milj. EUR, tajā skaitā:

- valsts konsolidētā budžeta ieņēmumi (tajā skaitā atvasināto publisko personu budžeta ieņēmumi) – 7 418,6 milj. EUR;
- pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi – 1 646,6 milj. EUR.

Nodokļu un nodevu ieņēmumi atbilstoši normatīvajā aktā noteiktajam Saimnieciskā gada pārskatā tiek uzrādīti pēc naudas plūsmas principa[11], savukārt Starptautiskais publiskā sektora grāmatvedības standarts "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)"[12] nosaka, ka valsts budžeta ieņēmumi uzskaitāmi un gada pārskatā uzrādāmi pēc uzkrāšanas principa.

Valsts kontroles revīzijās jau kopš 2006.gada ir secināts, ka Latvijas Republikas normatīvie akti nenosaka: 1) ka Saimnieciskā gada pārskatā jāuzrāda informācija par valsts un pašvaldību nodokļu un nodevu aprēķinātajiem ieņēmumiem, nodokļu parādiem, kā arī nodokļu atvieglojumu un atbrīvojumu piemērošanas rezultātā nesaņemtajām nodokļu summām un izveidojušamies nodokļu pārmaksām; 2) kādā veidā nodevas iekasētājam ir jāuzskaita nodevu ieņēmumi un jāsagatavo pārskati par nodevu ieņēmumiem, piemērotajiem atvieglojumiem un atbrīvojumiem, nodevu pārmaksām un atmaksātajām nodevām.

Tā kā ieteikums par uzkrāšanas principa ieviešanu nodokļu un nodevu uzskaitē joprojām tiek ieviests (galējais ieviešanas termiņš ir 30.12.2022.), Valsts kontrole nevar izteikt atzinumu par:

- nodokļu ieņēmumu pilnīgumu, tas ir, vai pārskatā ir uzrādīti visi ieņēmumi, pret kuriem ir radies nodokļu pienākums, un visas saistības, kuras radušās nodokļu administrēšanas rezultātā, kas attiecas uz pārskata periodu, izņemot ieņēmumus no nekustamā īpašuma nodokļa, ko administrē pašvaldības;
- ieņēmumu no nodevām pilnīgumu, tas ir, vai pārskatā ir uzrādīti visi uz pārskata periodu attiecināmie ieņēmumi no iekasētajām nodevām un visas saistības, kuras radušās to administrēšanas rezultātā.

Papildus iepriekš minētajam, revīzijā ir konstatēti riski, kas apdraud uzkrāšanas principa savlaicīgu un kvalitatīvu ieviešanu sākotnēji paredzētājā apjomā.

Ņemot vērā, ka konstatējumi par uzkrāšanas principa ieviešanu nodokļu un nodevu uzskaitē ir atklāti, pārbaudot valsts budžeta ieņēmumu daļu, detalizēti ar Valsts kontroles secinājumiem un konstatējumiem var iepazīties ziņojuma 3.daļā.

2.2. Pārskata daļa – Ilgtermiņa ieguldījumi

Būtiskas trūkumi ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitē ir konstatēti gan pašvaldībās, gan arī atsevišķās ministrijās un centrālajās valsts iestādēs.

Pašvaldību gada pārskatu daļā

Pašvaldībās tāpat kā iepriekšējos gados ir konstatētas fundamentālas kļūdas grāmatvedības uzskaitē. Bilances posteņa „Ilgtermiņa ieguldījumi" vērtība 2016.gada sākumā bija 8 111 167 352 *euro* jeb 96 %, bet gada beigās – 8 094 503 148 *euro* jeb 95 % no bilances aktīvu kopsummas.[13] Revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa ieguldījumi" vērtība pārskata gada sākumā bija 6 564 907 368 *euro* jeb 81 % un pārskata gada beigās – 6 556 929 781 *euro* jeb 81 % no šo pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa ieguldījumi" vērtības.

Kopējā aktīvu summa, kuriem nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru, ir 418,3 milj. EUR. Pašvaldību gada pārskatu daļas aktīvi nav uzrādīti pilnīgi, atbilstoši atzīti un novērtēti – ilgtermiņa ieguldījumu vērtība izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata gada sākumā ir nepamatoti palielināta vismaz par 2,01 milj. EUR, bet pārskata gada beigās – vismaz par 0,44 milj. EUR, jo pašvaldībās grāmatvedības uzskaite nav organizēta tā, lai nodrošinātu visu tās īpašumā, valdījumā un turējumā esošo un piekrītošo ilgtermiņa ieguldījumu uzrādīšanu saskaņā ar attaisnojuma dokumentiem un darījuma ekonomisko būtību.

Pašvaldību uzskaites nepilnības daļēji ir saistītas ar trūkumiem valsts reģistros. Meža valsts reģistra sakārtošanas laikā pašvaldībām nav noteikta vienota to īpašumā esošu mežaudžu uzskaites pieeja, kā rezultātā nav nodrošināta konsekventa mežaudžu uzskaite un pašvaldību gada pārskata daļā ir uzrādīta nesalīdzināma informācija par mežaudžu platībām. Pazemes aktīvu uzskaites valsts reģistra dati nav aktuāli un pilnīgi, līdz ar to pašvaldībām nav iespēju kvalitatīvi un pilnīgi veikt pazemes aktīvu uzskaites datu salīdzināšanu ar valsts reģistru aktualizētiem datiem.

Trūkumi pašvaldību pārskata daļā "Ilgtermiņa ieguldījumi" tika konstatēti arī attiecībā uz ogļūdeņražu izpēti un ieguvi – kaut arī ogļūdeņražu ieguve nav pieteikta, un formāli tiek veikta tikai ogļūdeņražu izpēte, tomēr laika posmā no 2010.gada līdz 2016.gadam Kuldīgas novada pašvaldības zemes apakšnomnieks guvis ieņēmumus no ogļūdeņražu pārdošanas vairāku milj. EUR apmērā. Nepietiekošas kontroles rezultātā pašvaldība nav guvusi papildu ieņēmumus.

Ņemot vērā to, ka konstatējumi attiecībā uz pašvaldību ilgtermiņa ieguldījumiem ir atklāti, pārbaudot pašvaldību gada pārskatu daļu, detalizēti ar Valsts kontroles secinājumiem un konstatējumiem var iepazīties ziņojuma 4.daļā.

Ministriju un centrālo valsts iestāžu pārskatos

Revīzijā par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2016.gada pārskatu tika konstatētas būtiskas neatbilstības pārskata daļā "Ilgtermiņa ieguldījumi" un Valsts kontrole nevarēja iegūt pārliecību par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas konsolidētajā finanšu pārskatā iekļauto

ilgtermiņa ieguldījumu pilnīgumu, jo Dabas aizsardzības pārvalde pretēji normatīvo aktu[14] prasībām tās apsaimniekošanā esošos valsts derīgo izrakteņu krājumus nav novērtējusi un ņēmusi grāmatvedības uzskaitē. Saskaņā ar revidentu aplēsēm gada pārskatā uz 31.12.2016. nav uzrādīti derīgo izrakteņu krājumi vismaz 41 827 110 *euro* apmērā.

Tā kā Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūrā ir būtiski revīzijas apjoma ierobežojumi sakarā ar uzsākto kriminālprocesu, Valsts kontrole nevarēja iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus un nevarēja noteikt, vai būtu nepieciešams veikt korekcijas attiecībā uz Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras bilances vērtību 6 055 041 *euro* apmērā un tās izmaiņām 2016.gada 31.decembrī.

Revīzijā par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2016.gada pārskatu Valsts kontrole nevarēja iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz pamatlīdzekļu uzskaites pilnīgumu un eksistenci, jo pamatlīdzekļu gada slēguma inventarizācijas gaitā bija konstatēti trūkumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izveidotajās iekšējās kontroles procedūrās. Tāpēc Valsts kontrole nevarēja noteikt, vai pamatlīdzekļu uzskaitē par kopējo summu 401 040 *euro* būtu nepieciešams veikt korekcijas.

2.3. Pārskata daļa – Saistības

Pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtība pārskata gada sākumā bija 1 562,3 milj. EUR jeb 18% no bilances pasīvu kopsummas un pārskata gada beigās – 1 529,3 milj. EUR jeb 18% no bilances pasīvu kopsummas, savukārt revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtība pārskata gada sākumā bija 1 307,4 milj. EUR jeb 84% no visu pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtības un pārskata gada beigās bija 1 274,9 milj. EUR jeb 83% no visu pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtības.

Veicot pārbaudes attiecībā uz pārskata daļu "Saistības", divās pašvaldībās tika konstatēts sekojošais:

- Valsts kontrole nevarēja iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus par darījuma, ko noslēdzis Lielvārdes domes bijušais priekšsēdētājs J.Āboliņš, Lielvārdes novada domes vārdā parakstot dokumentu – parādzīmi/vekseli 200 milj. EUR vērtībā, iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu;
- Rīgas pilsētas pašvaldība saistības 296,8 milj. EUR apmērā ir uzrādījusi pretēji darījuma ekonomiskajai būtībai kā ilgtermiņa parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem un pārskata pielikumā nav uzrādījusi aizņēmumu 517,6 milj. EUR apmērā.

Ņemot vērā to, ka konstatējumi attiecībā uz saistībām ir atklāti, pārbaudot pašvaldību gada pārskatu daļu, detalizēti ar Valsts kontroles secinājumiem un konstatējumiem var iepazīties ziņojuma 4.daļā.

2.4. Nodokļu politika

Valsts kontroles revīzijā par 2013.gadu tika secināts, ka tiek veidota nestabila un ilgtermiņā neprognozējama vide, kas rosina neuzticību valsts īstenotajai nodokļu politikai un apdraud virzību uz

nodokļu politikas mērķu sasniegšanu. Revīzijas rezultātā Valsts kontrole sniedza ieteikumu Finanšu ministrijai izstrādāt vidēja termiņa valsts nodokļu politiku, nodrošinot nodokļu politikas kvalitatīvu un pilnīgu īstenošanu, un paredzēt ar nodokļu politikas instrumentiem sasniedzamos mērķus un rezultatīvos rādītājus.

Lai gan Ministru kabinets 2017.gada maijā apstiprināja Finanšu ministrijas izstrādātās Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.–2021.gadam, taču revīzijā ir konstatēti riski, kas apdraud dokumentā noteikto mērķu sasniegšanu, jo:

- daļa nodokļu reformu pavadošajos likumprojektos ietverto normu Saeimā pieņemtas pretēji tam, kas norādīts nodokļu pamatnostādnēs;
- nav pamata rēķināties ar nodokļu sistēmas stabilitāti un prognozējamību nākamajos četros gados, ņemot vērā, ka atsevišķi nodokļu pamatnostādnēs ietvertie uzdevumi paredz vēl līdz 2022.gadam izvērtēt iespējamās izmaiņas ar nodokļu piemērošanu un administrēšanu saistītajos normatīvajos aktos.

Ņemot vērā to, ka konstatējumi attiecībā uz nodokļu politiku ir atklāti, pārbaudot valsts budžeta ieņēmumu daļu, detalizēti ar Valsts kontroles secinājumiem un konstatējumiem var iepazīties ziņojuma 3.daļā.

2.5. Nodokļu parādi

VID administrēto nodokļu parādu summas klasificē atbilstoši nodokļu parādu iedalījumam kā aktuālos parādus, apturētos parādus un termiņa pagarinājumus. Uz 2017.gada 1.janvāri kopējā nodokļu parādu summa bija 1360,2 milj. EUR.

Lai arī kopējais nodokļu parādu apjoms uz 2017.gada 1.janvāri, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, ir samazinājies par 4%, taču, ņemot vērā 2016.gadā VID dzēsto nodokļu parādu kopsummu, faktiskais nodokļu parāds ir pieaudzis par 7%. Finanšu ministra 2016.gada jūlijā izveidotā Konsultatīvā padome identificēja vairākus cēloņus nodokļu parādu zemajam iekasēšanas līmenim gadījumos, kad parādi bija veidojušies nodokļu audita rezultātā, kas ir 43% no kopējā nodokļu parādu apjoma. Taču tā kā Finanšu ministrija nodokļu parādu rašanās cēloņus joprojām nav izvērtējusi pilnībā, tad no jauna radušos nodokļu parādu apmērs turpinās pieaugt.

Ņemot vērā to, ka konstatējumi attiecībā uz nodokļu parādiem ir atklāti, pārbaudot valsts budžeta ieņēmumu daļu, detalizēti ar Valsts kontroles secinājumiem un konstatējumiem var iepazīties ziņojuma 3.daļā.

2.6. Ziņošana par revīzijas jautājumu atbilstoši augstāko revīzijas iestāžu starptautiskajam standartam (ISSAI)

Attiecībā un finanšu pārskatu revīzijām, kas veiktas par periodiem, kas beidzas 2016.gada 15.decembrī vai vēlāk, ir stājies spēkā jauns Starptautiskais Revīzijas standarts 701.SRS "*Ziņošana par galvenajiem revīzijas jautājumiem neatkarīga revidenta ziņojumā*" (turpmāk - 701.SRS) un attiecīgi Starptautiskās

Augstāko revīzijas iestāžu organizācijas (INTOSAI) izstrādātais Augstāko revīzijas iestāžu Starptautiskais standarts (ISSAI) 1701 "*701.SRS Praktiskās piemērošanas vadlīnijas*" (turpmāk – ISSAI 1701). Šie standarti paredz, ka, lai uzlabotu revīzijas atzinuma informatīvo vērtību un nodrošinātu lielāku caurskatāmību saistībā ar veikto revīziju, revidenta mērķis ir noteikt galvenos revīzijas jautājums un ziņot par šiem jautājumiem, raksturojot tos revīzijas atzinumā.

Minēto standartu izpratnē galvenie revīzijas jautājumi ir jautājumi, kas saskaņā ar revidenta profesionālo spriedumu ir kārtējā perioda finanšu pārskatu revīzijas kontekstā nozīmīgākie jautājumi. Galvenos revīzijas jautājums revidents izvēlas no jautājumiem, par kuriem ir ziņojis revidējamās vienības vadībai un kuriem ir pastiprināti pievērsis uzmanību. Jautājumi, kuru ietekmē revidents sniedz modificētu atzinumu, pēc būtības ir uzskatāmi par galvenajiem revīzijas jautājumiem, tomēr šādos gadījumos revidents neapraksta attiecīgos jautājumus revīzijas atzinuma sadaļā "Galvenie revīzijas jautājumi", bet gan ziņo par tiem atzinuma pamatojuma rindkopā. Par galvenajiem revīzijas jautājumiem netiek sniegts atsevišķs atzinums.

Atzinumā sniegtā informācija par galvenajiem revīzijas jautājumiem kalpo kā papildinformācija potenciālajiem finanšu pārskatu lietotājiem un palīdz gūt izpratni gan par jautājumiem, kurus revidents saskaņā ar profesionālo spriedumu ir atzinis par nozīmīgākajiem jautājumiem, gan par revidējamo vienību un jomām, kurās revidējamās vienības vadība ir izdarījusi nozīmīgus spriedumus revidēto finanšu pārskatu sagatavošanas procesā. Tāpat šī informācija var kalpot potenciālajiem lietotājiem kā pamatojums turpmākai saziņai ar revidējamās vienības vadību par konkrētiem pārvaldības aspektiem, revidētajiem finanšu pārskatiem vai veikto revīziju.

Lai arī 701.SRS piemērojams biržā reģistrētu uzņēmumu finanšu pārskatu revīzijās, ISAAI 1701 paredz, ka, ņemot vērā, cik svarīga ir valdības ietekme uz ekonomiku un publiskā sektora institūciju ietekme uz iedzīvotājiem, publiskā sektora revidentiem ir jāizvērtē nepieciešamība iekļaut galvenos revīzijas jautājumus revīzijas atzinumā par finanšu pārskatiem. Valsts kontroles metodika paredz iekļaut revīzijas atzinumā informāciju ar galvenajiem revīzijas jautājumiem, ja tādi ir identificēti.

Ziņojuma sadaļā "Galvenie revīzijas jautājumi" tiek raksturots katrs identificētais galvenais revīzijas jautājums, kā arī tiek norādīts, kāpēc attiecīgais jautājums ir uzskatāms par galveno revīzijas jautājumu un kā attiecīgais jautājums ir izvērsts jeb atrisināts revīzijas gaitā.

Galvenais revīzijas jautājums, kas pēc revidentu profesionālā sprieduma bija visnozīmīgākais, veicot finanšu revīzijas par 2016.gada pārskatu sagatavošanu gan ministrijās un centrālajās valsts iestādēs, gan pašvaldībās ir **transfertu uzskaite, ieņēmumus un izdevumus norobežojot atbilstošos pārskata periodos**. Šis jautājums tika aplūkots, veicot revīziju attiecībā uz finanšu pārskatiem kopumā un attiecīgā atzinuma sagatavošanas procesā, un Valsts kontrole nesniedz atsevišķu atzinumu par šo jautājumu.

Lai gan Saimnieciskā gada pārskata vajadzībām konsolidācijas procesā nākamo periodu izdevumi un avansi par pakalpojumiem un projektiem un budžeta izpildes rezultāti savstarpēji starp valsts budžeta iestādēm, starp pašvaldību budžeta iestādēm un starp valsts un pašvaldību budžeta iestādēm tiek konsolidēti, tādējādi neietekmējot Saimnieciskā gada

pārskatā atklāto informāciju, tomēr 2016.gada finanšu revīziju laikā esam konstatējuši, ka Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumos Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" veiktās izmaiņas[15], kuru mērķis bija nodrošināt transfertu, dotāciju un subsīdiju uzskaiti pēc vienotiem principiem, iestādēs tiek atšķirīgi interpretētas un piemērotas.

Spēkā esošo tiesību normu atšķirīgā interpretācija 2016.gada finanšu revīzju laikā vairākkārt radīja diskusijas un jautājumu skaidrošanu, kā arī rezultējās atšķirīgas pieejas piemērošanā, sagatavojot ministriju, centrālo valsts iestāžu un pašvaldību gada pārskatus.

Transfertu, dotāciju un subsīdiju uzskaite

Valsts kontrole 2010.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā konstatēja, ka normatīvajā aktā[16] noteiktā transfertu uzskaite pēc naudas plūsmas principa neatbilst starptautiskajā publiskā sektora grāmatvedības standartā noteiktajam, ka līdzīgiem darījumiem tiek izmantota vienota grāmatvedības uzskaites politika un ka transferti ir jāuzskaita pēc uzkrāšanas principa, un sniedza ieteikumu – *Lai nodrošinātu, ka* ***subsīdijas, dotācijas un transferti tiek uzskaitīti, izmantojot vienotu pieeju un uzrādot visas prasības un saistības par piešķirtajām un neizlietotajām subsīdijām, dotācijām un transfertiem****, Finanšu ministrijai sadarbībā ar ministrijām pilnveidot normatīvos aktus un kontroles procedūras budžeta plānošanas un izpildes procesa nodrošināšanai atbilstoši starptautiskajiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem.*

Lai nodrošinātu ieteikuma ieviešanu, Finanšu ministrija ir sekmējusi atbilstošu izmaiņu veikšanu[17] Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumos Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" (turpmāk – Grāmatvedības uzskaites noteikumi), kuras ir pilnībā stājušās spēkā no 2016.gada 1.janvāra.

Starptautiskais Publiskā sektora grāmatvedības standarts 23 "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)"[18] nosaka, ka publiskajā sektorā transferti (gan naudas, gan nenaudas), kā arī dotācijas ir uzskatāmi par darījumiem bez apmaiņas, ja transferta maksātājs no transferta saņēmēja nesaņem pretī atbilstošu preci vai pakalpojumu, bet gan noteiktu nākotnes ekonomisku labumu, kas tiks sasniegts, izmantojot piešķirtos līdzekļus. Saņēmējam var būt noteikti nosacījumi vai ierobežojumi, kas jāievēro, izmantojot piešķirtos līdzekļus, un tie var būt noteikti dažādās formās (līgums, noteikumi, izpildes kritēriji, kurus nesasniedzot līdzekļi jāatmaksā, u.c.), vai noteiktas vienošanās formas var nebūt, ja to pieļauj normatīvais regulējums. Izpildes kritērijiem ir jāatbilst darījuma ekonomiskajai būtībai, kā arī transferta vai dotācijas saņēmējam ir jāatzīst izdevumi par saņemto preci vai pakalpojumu atbilstoši darījuma ekonomiskajai būtībai. Transferta sniedzējam ir jāatzīst izdevumi pret transferta saņēmēju tajā laika periodā un apmērā, kādā tie ir radušies, ja izpildes nosacījumi (ja tādi ir noteikti) tiek izpildīti.

Finanšu ministrija (Valsts kase), sagatavojot izmaiņas Grāmatvedības uzskaites noteikumos, noteikumu projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā)[19] norādīja, ka transfertu uzskaites kārtības maiņa būtiski ietekmē uzskaites un informācijas apmaiņas procesu organizāciju budžeta iestādēs, kā arī līdz ar izmaiņu ieviešanu tiek precizēti nākamo periodu ieņēmumu un saņemto avansu, un transfertā saņemto un pārskaitīto finanšu līdzekļu uzskaites konti. Noteikumu projekts papildināts ar

transfertu uzskaites nosacījumiem atbilstoši uzkrāšanas principam, un papildināta noteikumos paredzētā saistību klasifikācija un saistību kontu definīcijas.

Finanšu ministrija, izstrādājot noteikumu projektu, konsultējās ar visu ministriju, Ventspils pilsētas domes, Rīgas domes, Salacgrīvas novada domes, Valmieras pilsētas pašvaldības, Amatas novada pašvaldības un Latvijas zvērinātu revidentu asociācijas pārstāvjiem. Būtiski iebildumi pret Grāmatvedības uzskaites noteikuma projektu netika saņemti[20].

Vienlaicīgi ar Grāmatvedības uzskaites noteikumu projekta pieņemšanu, Ministru kabineta sēdes protokollēmumā[21] noteikts:

> *"Aizsardzības ministrijai, Ārlietu ministrijai, Ekonomikas ministrijai, Finanšu ministrijai, Iekšlietu ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Kultūras ministrijai, Labklājības ministrijai, Satiksmes ministrijai, Veselības ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, Zemkopības ministrijai noteikumu 179. divi prim, 179. trīs prim, 179. četri prim, 179. pieci prim un 179. seši prim punkta prasību ieviešanas nodrošināšanai:*
>
> - *izvērtēt normatīvos aktus un noslēgtos līgumus, kas paredz transfertu piešķiršanu budžeta iestādēm, no valsts budžeta daļēji finansētām atvasinātām publiskām personām un budžeta nefinansētām iestādēm;*
> - *līdz 2014.gada 31.decembrim nodrošināt grozījumu veikšanu šī protokollēmuma iepriekšējā apakšpunktā identificētajos normatīvajos aktos un līgumos, lai informācijas apmaiņa par transfertu piešķiršanu un to izlietojuma apstiprināšanu atbilstu normatīvajos aktos grāmatvedības uzskaites jomā noteiktajām attaisnojuma dokumenta prasībām."*

Valsts kontroles ieskatā ar iepriekš norādīto protokollēmumu pienākums izvērtēt normatīvos aktus un noslēgtos līgumus, kas paredz transfertu piešķiršanu, nav attiecināms uz visām Saimnieciskajā gada pārskatā konsolidējamajām vienībām, piemēram, pašvaldībām.

Ar iepriekš norādīto protokollēmumu ministrijām tika uzdots nodrošināt, lai ar informācijas apmaiņu par transfertu piešķiršanu un to izlietojuma apstiprināšanu saistītie dokumenti atbilstu likuma "Par grāmatvedību" 7.pantā noteiktajām attaisnojuma dokumenta prasībām[22], kas nosaka, ka attaisnojuma dokumentā ir norādīta informāciju par notikušo saimniecisko darījumu – preču vai pakalpojuma nosaukumu, mērvienību, daudzumu, cenu, u.c., kas raksturo notikušā saimnieciskā darījuma ekonomisko būtību, taču revīzijā tika konstatēts, ka ne visu transfertu piešķiršana un to izlietojuma apstiprināšana tiek veikta atbilstoši protokollēmumā noteiktajam.

Salīdzinot transfertu, subsīdiju un dotāciju, un visu pārējo izdevumu (atlīdzībai, precēm un pakalpojumiem, pamatkapitāla veidošanai u.c.) īpatsvaru dažādu budžeta veidu izdevumos (pirms transfertu konsolidācijas), var secināt, ka nozīmīgākais transfertu vai subsīdiju un dotāciju īpatsvars ir valsts pamatbudžeta izdevumos un pašvaldību pamatbudžeta izdevumos. Savukārt valsts pamatbudžeta izdevumu sastāvā, kas ir nozīmīgākais pēc absolūtās vērtības, transfertu, dotāciju un subsīdiju kopējais īpatsvars ir 52,2%. Tas norāda, ka transfertu, dotāciju un subsīdiju uzskaitei un atklātajai informācijai par tiem ministriju un centrālo valsts iestāžu, un pašvaldību pārskatos ir būtiska nozīme. Ieņēmumu un izdevumu korektai uzskaitei pēc uzkrāšanas principa un korektai ieņēmumu un izdevumu salāgošanai atbilstošos periodos ir noteicoša nozīme, lai dati būtu salīdzināmi gan starp dažādiem periodiem, gan budžetā plānotie ieņēmumi un izdevumi – ar to reālo uzskaiti un izpildi, kā arī neietekmētu gada pārskatā sniegto informāciju par budžeta izpildes rezultātu.

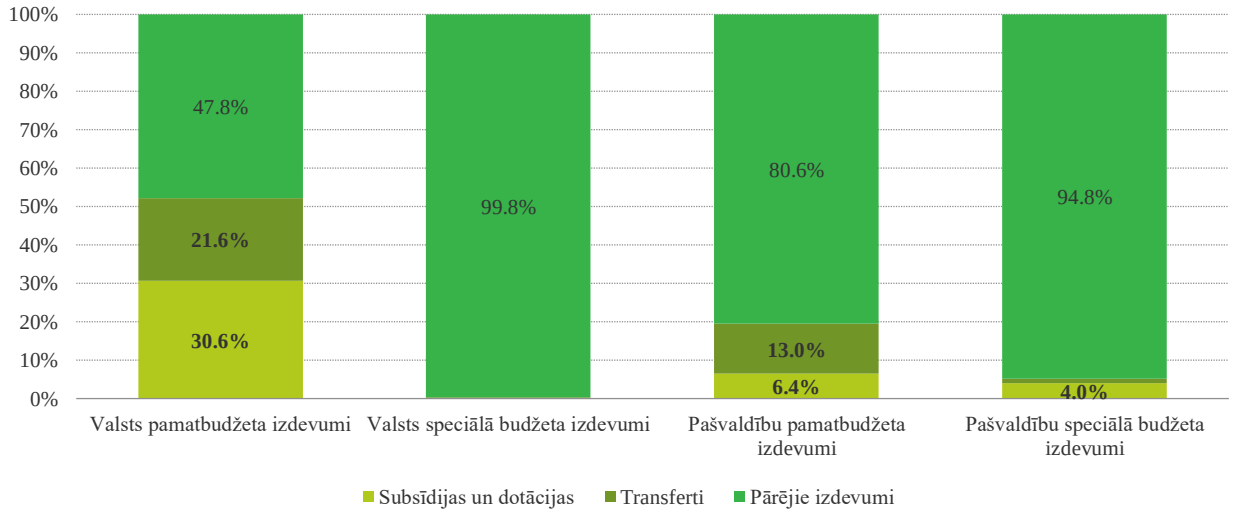

Attēls Nr.2. Izdevumu proporcionāls sadalījums dažādu budžetu izpildes rezultātos (pēc naudas plūsmas principa)

Ministru kabineta noteikumu spēkā esošās redakcijas interpretējamība

Grāmatvedības uzskaites noteikumu 170.punktā (vispārīgās tiesību normas, kas reglamentē ieņēmumu un izdevumu uzskaiti) noteikts:

> *"Ieņēmumus un izdevumus uzskaita pēc uzkrāšanas principa, ieņēmumus un izdevumus atzīstot periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas vai samaksas. Ieņēmumu un izdevumu korekcijas pieļaujamas tikai pārskata perioda ietvaros. Konstatētās iepriekšējo periodu uzskaites kļūdas, neprecizitātes un grāmatvedības uzskaites kārtības maiņas ietekmi uzskaita kā pārskata perioda ieņēmumu un izdevumu korekcijas."*

No minētā izriet, ka ieņēmumi un izdevumi uzskaitāmi pēc uzkrāšanas principa, atbilstoši darījumu ekonomiskajai būtībai gan ieņēmumus, gan izdevumus uzskaitot tajā periodā, kad saimnieciskais darījums ir noticis.

Šāda Grāmatvedības uzskaites noteikumu 170.punkta redakcija ir saskaņota ar likuma "Par grāmatvedību" prasībām[23]:

> *"Grāmatvedībai ir jānodrošina ieņēmumu un izdevumu norobežošana pa pārskata periodiem. Par saimnieciskā darījuma dienu uzskata attiecīgi naudas saņemšanas vai maksāšanas dienu, preču vai pakalpojumu pirkšanas vai pārdošanas dienu, kā arī jebkuru citu dienu, kurā faktiski notikušas pārmaiņas uzņēmuma mantas stāvoklī. Grāmatvedības reģistros izdara ierakstus, kas pamatoti ar attaisnojuma dokumentiem. Attaisnojuma dokuments ir dokuments, kurš apliecina uzņēmuma saimnieciskā darījuma esamību un kurā ietverti likumā noteiktie dokumenta rekvizīti un informācija par saimniecisko darījumu."*

Grāmatvedības uzskaites noteikumu 179.[2] - 179.[5] punkti (speciālās tiesību normas, kas reglamentē specifiskas prasības transfertu uzskaitē) nosaka:

> *"Budžeta iestāde, saskaņā ar normatīvajiem aktiem budžeta un finanšu jomā apstiprinot citas budžeta iestādes iesniegto attaisnojuma dokumentu, kas apliecina izdevumu rašanos, atzīst pārskata perioda pamatdarbības izdevumus un saistības pret budžeta iestādi. Veicot transferta pārskaitījumu, samazina saistības.*
>
> *Budžeta iestāde, no citas budžeta iestādes saņemot apstiprinājumu par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem, atzīst pamatdarbības ieņēmumus un prasības pret budžeta iestādi. Saņemot transferta pārskaitījumu, samazina prasības.*
>
> *Budžeta iestāde, kura saskaņā ar normatīvajiem aktiem budžeta un finanšu jomā vai attaisnojuma dokumentu par avansa pieprasījumu veic transferta pārskaitījumu avansā, atzīst avansā pārskaitītos transfertus. Apstiprinot transferta izlietojumu, par atbilstošo summu samazina avansa maksājumu un atzīst pārskata perioda pamatdarbības izdevumus.*
>
> *Budžeta iestāde, kura saņem transferta pārskaitījumu avansā, atzīst avansā saņemto transfertu. Atbilstoši saņemtajam attaisnojuma dokumentam par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem samazina saņemto avansu un atzīst pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumus."*

Grāmatvedības uzskaites noteikumi nepārprotami nenosaka, kas tiek uzskatīts par attaisnojuma dokumentu, kuru transfertu saņēmusī iestāde iesniedz transfertu piešķīrušajai iestādei. Saimniecisko darījumu apliecinošo dokumentu oriģināli ir jāuzglabā saimniecisko darījumu veikušās iestādes arhīvā vismaz piecus gadus, savukārt, ja tiek sagatavots vēl viens savstarpējs attaisnojuma dokuments, arī tajā ir jāietver likumā "Par grāmatvedību" noteiktā informācija par saimniecisko darījumu, kurai Valsts kontroles ieskatā būtu jāatklāj iepriekš notikušā saimnieciskā darījuma ekonomiskā būtība un informācija par notikušo saimniecisko darījumu, kura izpildei transferta maksājums ir piešķirts.

Grāmatvedības uzskaites noteikumos nav noteikts, kas ir *apstiprinājums par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem* un *attaisnojuma dokuments par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem,* un vai tie ir divi dažādi dokumenti un kā saskaņā ar likumu "Par grāmatvedību" ieņēmumi un izdevumi ir norobežojami vienā pārskata periodā, ja transferta pārskaitījums, transferta piešķiršanas mērķim atbilstošais darījums pēc tā ekonomiskās būtības un savstarpējā attaisnojumu dokumentu apmaiņa ir notikuši divos pārskata periodos. Parastā kārtībā par iekšējo attaisnojuma dokumentu formātu un transferta piešķiršanas mērķi, un nosacījumiem darījuma puses ir vienojušās savstarpējā līgumā vai tie ir noteikti normatīvajos aktos.

Valsts kases organizētajā pieredzes apmaiņas seminārā valsts budžeta iestāžu darbiniekiem *2016.gada pārskats un finanšu informācija,* skaidrotas arī transfertu uzskaites prasības, piemēram:

- visus ierakstus grāmatvedības reģistros izdara saimnieciskā darījuma dienā vai iespējami drīz pēc tās, bet ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc tā mēneša beigām, kurā saimnieciskais darījums noticis[24];
- shematiski tika skaidrots, kā jāveic transferta uzskaite iestādei, kura veic pārskaitījumu:

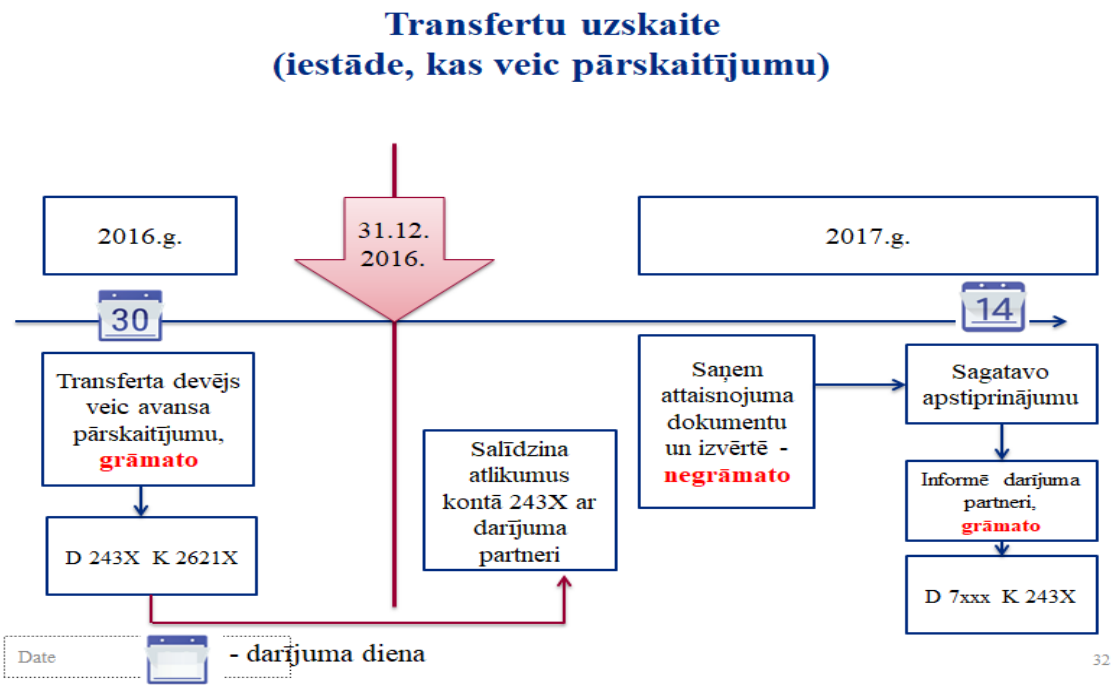

Attēls Nr.3. Transfertu uzskaite iestādei, kas veic pārskaitījumu[25]

❖ shematiski tika skaidrots, kā jāveic transferta uzskaite iestādei, kura saņem pārskaitījumu:

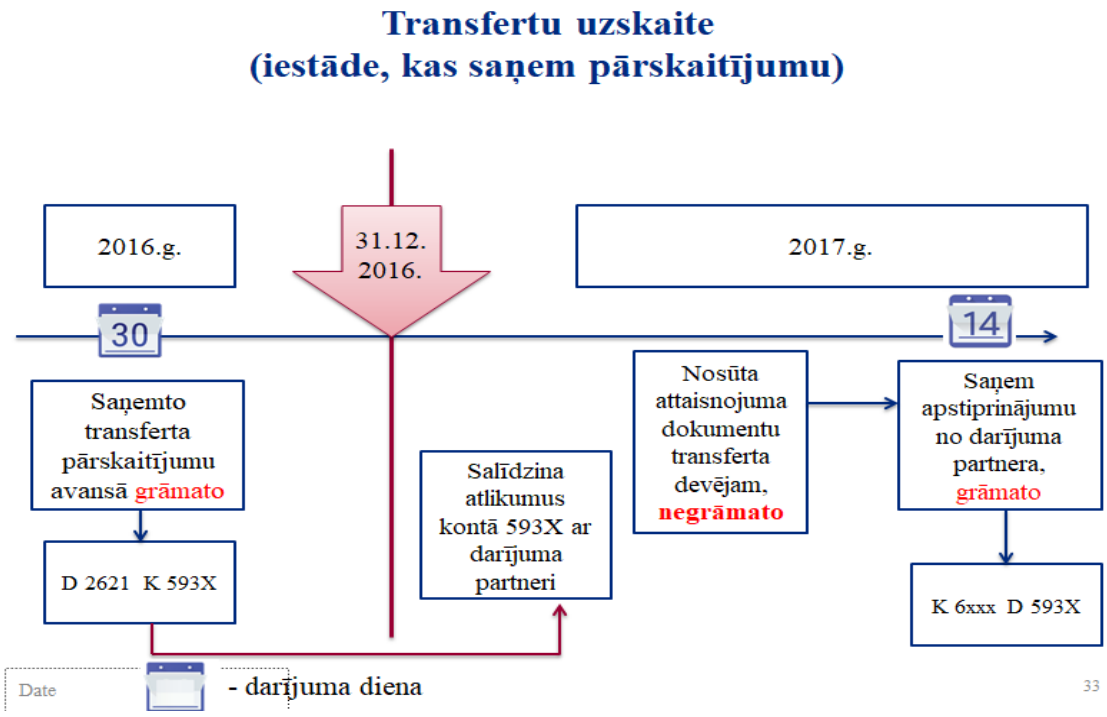

Attēls Nr.4. Transfertu uzskaite iestādei, kas saņem pārskaitījumu[26]

Valsts kontroles ieskatā sniegtā vizuālā informācija neskaidro no Grāmatvedības uzskaites noteikumiem izrietošos neskaidros jautājumus, t.i.:

- kas ir apstiprinājums par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem un attaisnojuma dokuments par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem;
- kā saskaņā ar likumu "Par grāmatvedību" ieņēmumi un izdevumi ir norobežojami vienā pārskata periodā, ja transferta pārskaitījums, transferta piešķiršanas mērķim atbilstošais darījums pēc tā ekonomiskās būtības un savstarpējā attaisnojumu dokumentu apmaiņa ir notikuši divos pārskata periodos.

Valsts kontrole un zvērināti revidenti, veicot finanšu revīzijas par 2016.gada gada pārskatu sagatavošanu ministrijās un centrālajās valsts iestādēs, un pašvaldībās konstatēja atšķirīgu normatīvā akta prasību interpretāciju attiecībā uz transfertu uzskaiti. Tā, atkarībā no vienošanās ar darījuma partneri tiek veikta:

- Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasības piemērojot tā, kā tas tika skaidrots Valsts kases organizētajā pieredzes apmaiņas seminārā valsts budžeta iestāžu darbiniekiem *2016.gada pārskats un finanšu informācija*, tādējādi neievērojot likumā "Par grāmatvedību"[27] noteikto ieņēmumu un izdevumu norobežošanu pa pārskata periodiem;
- interpretējot Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasības savādāk, ir ievērojušas likumā "Par grāmatvedību"[28] noteikto ieņēmumu un izdevumu norobežošanu pa pārskata periodiem;
- secinot, ka Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasības ievērot nevar, jo nav ieviestas protokollēmumā[29] noteiktās prasības - lai informācijas apmaiņa par transfertu piešķiršanu un to izlietojuma apstiprināšanu atbilstu normatīvajos aktos grāmatvedības uzskaites jomā noteiktajām attaisnojuma dokumenta prasībām - vienojas ar transferta darījuma partneri salīdzināšanās procesa laikā.

Transfertu uzskaite atbilstoši Valsts kases skaidrojumam

Tās revidējamās vienības, piemēram, VAS "Latvijas Valsts ceļi" (Reģ. Nr. 40003344207) un Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, kuras Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasības ir piemērojušas tā, kā tas tika skaidrots Valsts kases organizētajā pieredzes apmaiņas seminārā valsts budžeta iestāžu darbiniekiem *2016.gada pārskats un finanšu informācija*, transfertus uzskaita saskaņā ar transfertu saņēmušās budžeta iestādes sagatavotā attaisnojuma dokumenta, kuru apstiprinājusi transfertu piešķīrusī budžeta iestāde, apstiprināšanas datumu.

Kad transfertu saņēmusī budžeta iestāde saskaņā ar transferta piešķiršanas mērķi ir to izmantojusi pārskata periodā, kurā ir radušies un atzīti izdevumi par transferta izlietojumu, bet sagatavoto attaisnojuma dokumentu transfertu piešķīrusī budžeta iestāde apstiprina pēc nākamā pārskata perioda 14.janvāra, ieņēmumi par pārskata periodā izlietotajiem transfertiem tiek atzīti nākamajā pārskata periodā, tādejādi ieņēmumi un izdevumi transferta piešķiršanas mērķim atbilstošā darījuma veikšanai netiek norobežoti pa pārskata periodiem.

Tā kā transfertu ieņēmumi un izdevumi nav atbilstoši norobežoti pa pārskata periodiem:

- nav sasniegts 2010.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā sniegtā ieteikuma mērķis;

- budžeta iestādes gada pārskata dati nav korekti salīdzināmi starp pārskata periodiem;
- netiek noteikta ietekme uz abu budžeta iestāžu pārskata perioda vai nākamā pārskata perioda budžeta izpildes rezultātiem, tos nepamatoti samazinot vai palielinot. Ja gada pārskatā netiek sniegts skaidrojums par šādu transfertu ietekmi uz pārskata perioda budžeta izpildes rezultātiem, budžeta iestādes gada pārskats var nesniegt patiesu priekšstatu par budžeta iestādes finansiālo stāvokli.

Valsts kontrole revīzijas laikā aicināja revidējamās vienības vērtēt iespējamo Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasību ietekmi uz gada pārskata rezultātu un atklāt to gada pārskata skaidrojumos un, piemēram, VAS ‘‘Latvijas Valsts ceļi” un Satiksmes ministrijas gada pārskata paskaidrojumā norādīts, ka:

> *“atbilstoši Ministru kabineta 15.12.2009. gada noteikumu Nr.1486 179.^{2}-179^{5} punktam izdevumus atzīst tajā pārskata periodā, kad iestāde apstiprina attiecīgā transferta izlietojumu, 2016.gada IV ceturkšņa izlietojums tika apstiprināts 2017.gada janvārī 14 895 150 EUR apmērā”,*

savukārt citas budžeta iestādes, piemēram, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, gada pārskata skaidrojumā šādu informāciju nav atklājušas, jo avansā pārskaitīto transferta kontu atlikumi ir nenozīmīgi.

Transfertu uzskaite, nodrošinot atbilstošu ieņēmumu un izdevumu norobežošanu pa pārskata periodiem

Tās revidējamās vienības, piemēram, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kura Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasības interpretēja, ievērojot likumu “Par grāmatvedību”, kas nosaka, ka grāmatvedībai ir jānodrošina ieņēmumu un izdevumu norobežošana pa pārskata periodiem[30], izdevumus ir atzinušas pēc transferta piešķiršanas mērķim atbilstošā darījuma ekonomiskās būtības tajā pārskata periodā, kad tie ir radušies.

Papildus Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija gada pārskata skaidrojumus papildināja ar informāciju, ka:

> *“salīdzināšanas veidlapā 8-SAL “Akts par savstarpējo atlikumu salīdzināšanu” pārskata gadā pašvaldības nav ievērojušas MK noteikumu prasības 170. punktu “Ieņēmumus un izdevumus uzskaita pēc uzkrāšanas principa, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas vai samaksas” un 179.^{4} punktu “Budžeta iestāde, kura saskaņā ar normatīvajiem aktiem budžeta un finanšu jomā vai attaisnojuma dokumentu par avansa pieprasījumu veic transferta pārskaitījumu avansā, atzīst avansā pārskaitītos transfertus. Apstiprinot transferta izlietojumu, par atbilstošo summu samazina avansa maksājumu un atzīst pārskata perioda pamatdarbības izdevumus.*
>
> *Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas centrālais aparāts saskaņā ar saņemto apstiprināto atskaiti par KAC (Klientu apkalpošanas centru) uzturēšanu norakstīja prasības uz izdevumiem, savukārt pašvaldības nav veikušas atbilstošas darbības, transfertus nav atzinušas ieņēmumos. Salīdzināšanās aktos ir radusies atlikumu starpība uz pārskata gada beigām par 152 899,18 euro.*
>
> *Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas centrālais aparāts saņemot apstiprināto atskaiti par “Mērķdotāciju pašvaldības pasākumiem” izlietojumu norakstīja prasības uz izdevumiem, savukārt pašvaldības nav veikušas atbilstošas darbības, mērķdotācijas nav atzinušas*

> *ieņēmumos. Salīdzināšanās aktos ir radusies atlikumu starpība uz pārskata gada beigām par 1 284 999,98 euro."*

Kad Valsts kontrole, veicot finanšu revīzijas par 2016.gada pārskatu sagatavošanu ministrijās un centrālajās valsts iestādēs, konstatēja revidējamo vienību atšķirīgo pieeju Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasību piemērošanā, 2017.gada 3.marta vēstulē Nr. 6-2.3.1e/201 tika informēta Finanšu ministrija par konstatēto un par Valsts kontroles revīzijas pieeju, t.i.:

> *Valsts kontroles ieskatā subsīdiju, dotāciju un transfertu uzskaitē līdz ar izmaiņu veikšanu normatīvajā regulējumā ir piemērojami vienoti grāmatvedību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem un Starptautiskajiem publiskā sektora grāmatvedības standartiem atbilstoši grāmatvedības uzskaites pamatprincipi, tajā skaitā ieņēmumu un izdevumu atzīšanai piemērojot uzkrāšanas principu, ieņēmumus un izdevumus norobežojot pa pārskata periodiem[31] saskaņā ar attaisnojuma dokumentiem un darījuma ekonomisko būtību[32].*
>
> *Valsts kontroles ieskatā - ja transfertu maksātāja un saņēmēja iestādes savstarpējās sadarbības noteikumi un to grāmatvedības politikas paredz, ka transfertu izdevumu un ieņēmumu atzīšana var notikt tikai tad, kad transfertu piešķīrusī iestāde ir sagatavojusi attaisnojuma dokumentu par to, ka transfertu saņēmusī iestāde to ir izlietojusi atbilstoši transferta piešķiršanas mērķim, attaisnojuma dokuments ir sagatavojams savlaicīgi – līdz pārskata perioda slēguma procedūrās noteiktajiem termiņiem, kuros jāveic atlikumu salīdzināšanas procedūras, tādējādi nodrošinot ienākumu un izdevumu salāgošanu atbilstošajā pārskata periodā saskaņā ar uzkrāšanas principu un darījuma ekonomisko būtību.*

Vēstulē Finanšu ministrija un Valsts kase tika aicināta, konsultējot valsts iestāžu darbiniekus par gada pārskata sagatavošanu, ņemt vērā Valsts kontroles viedokli par ieņēmumu un izdevumu salāgošanu vienā pārskata periodā.

Arī Valsts kase konsolidācijas procesā veica ministriju un pašvaldību nekorekti salīdzināto datu reklasifikāciju, palielinot pārskata gada budžeta izpildes rezultātu un samazinot avansā saņemto transfertu apmēru par 6,4 milj. EUR, par ko 2017.gada 29.maijā atbilstoši sagatavota grāmatvedības izziņa par Bilances datu reklasifikāciju Nr.8-17.12.1/46/1. Tajā skaitā reklasifikācijas veiktas par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas gada pārskatā norādīto neatbilstoši salīdzināto pašvaldību datu apjomu.

Transfertu uzskaite, ja par to izlietojumu netiek sagatavots attaisnojuma dokuments par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem

Tās revidējamās vienības, piemēram, pašvaldības, kuras transfertus nevarēja uzskaitīt atbilstoši Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasībām, jo savstarpējo transfertu norēķinos nav paredzējušas papildus sagatavot savstarpēju attaisnojuma dokumentu par attaisnotajiem (atzītajiem) izdevumiem, ievērojušas ieņēmumu un izdevumu atbilstošu norobežošanu pa pārskata periodiem, ja ar transferta darījuma partneri nebija vienojušās citādāk salīdzināšanās procesa laikā.

Piemēram - pašvaldība, konstatējot, ka atbilstoši Grāmatvedības uzskaites noteikumu prasībām netiek sagatavots papildu attaisnojuma dokuments, vērsās ar jautājumu Valsts kasē, un tai tika sniegts ieteikums vienoties ar otru transferta darījuma partneri par attaisnojuma dokumenta iedibināšanu:

"Saņemtais jautājums:

Gatavojot gada pārskatu un salīdzināšanos ir jautājums, kā atzīt transferta ieņēmumus no valsts iestādēm, piemēram, Lauku atbalsta dienesta projekti. LAD projektu ietvaros mūsu pašvaldības projektu attaisnotās izmaksas tiek ieskaitītas pēc izdevumu veikšanas. LAD nepraktizē vēstuļu izsūtīšanu par attiecināmām izmaksām. Kā mums jārīkojas – vai jāprasa vēstule par attiecināmām izmaksām? Vai arī transferta ieņēmumus varam iegrāmatot ar datumu, kad tiek ieskaitīta nauda no LAD?

Valsts kases atbilde:

Valsts kase izvērtēja jautājumu un paskaidro, ka budžeta iestāde transferta ieņēmumus atzīst, saņemot apstiprinājumu no citas iestādes par transferta izlietojumu vai veiktiem izdevumiem atbilstoši MK 15.12.2009.noteikumu Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 179.[2] – 179.[5] punktam. Apstiprinājums apliecina, ka iestādei, kura ir transferta devēja, nav pretenziju pret transferta izlietojumu un tā nepieprasīs transferta atmaksu. Lūdzam sazināties ar Lauku atbalsta dienestu un vienoties par attiecīgā apstiprinājuma esamību.

Ja cita apstiprinājuma nav, tad ieņēmumus atzīst, saņemot pārskaitījumu norēķinu kontā.

Saskaņā ar likumu "Par grāmatvedību" ierakstus grāmatvedības reģistros izdara, pamatojoties uz attaisnojuma dokumentu, kurā ir ietverti šī likuma 7.pantā noteiktie rekvizīti. Ja darījumam nav ārēja attaisnojuma dokumenta, tad budžeta iestāde sagatavo iekšēju attaisnojuma dokumentu (piemēram, grāmatvedības izziņu)."[33]

Valsts kontrole, veicot finanšu revīzijas par 2016.gada pārskatiem – apkopojot un salīdzinot iegūto informāciju par noteiktajiem procesiem un kontrolēm dažādās revidējamajās vienībās, secinājusi, ka tās ir atšķirīgas pat viena resora ietvaros, atkarībā no darījumu partnera un transferta vai dotācijas veida. Noteiktie darījumu procesi un kontroles ir atšķirīgi dažādos resoros. Dažādos resoros ir atšķirīgs apstrādājamo transfertu, dotāciju un subsīdiju apjoms, līdz ar to visu papildu attaisnojuma dokumentu sagatavošanai un apstrādāšanai, īpaši pārskata gada beigās, nepieciešamais laiks var būt atšķirīgs. Tāpēc Valsts kontroles ieskatā pārskata perioda slēguma procesā dažādu savstarpēju attaisnojuma dokumentu sagatavošanai par iepriekšējo pārskata perioda izdevumiem būtu paredzams samērīgs, bet ilgāks laika periods, piemēram, līdz salīdzināšanās procesa noslēguma brīdim.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu, ka transferti tiek uzskaitīti atbilstoši uzkrāšanas principam, nodrošinot ieņēmumu un izdevumu atbilstošu norobežošanu pa pārskata periodiem, Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kasi, ieviešot jaunās politikas iniciatīvu "Finanšu uzskaites procesu standartizācijas valsts un pašvaldību iestādēs nodrošināšana", pilnveidot normatīvos aktus, ņemot vērā starptautiskajos publiskā sektora grāmatvedības standartos noteiktās prasības.

Lai novērstu revīzijas laikā konstatētās problēmas līdz izmaiņu ieviešanai normatīvajā aktā, Finanšu ministrijai (Valsts kasei) izstrādāt un publicēt metodoloģisko materiālu par normatīvo aktu prasību piemērošanu transfertu uzskaitē, nodrošinot likumā "Par grāmatvedību" noteikto ieņēmumu un izdevumu norobežošanu pa pārskata periodiem.

Vidēja prioritāte

Trūkumi kontroles sistēmā norāda uz risku, ka par nākamo gada pārskatu varētu tikt sniegts modificēts atzinums, kā arī izvērtētajos atbilstības jautājumos konstatētie pārkāpumi un neatbilstības norāda uz dažādu projektu un pasākumu mērķtiecīgas izpildes plānotajos termiņos risku, un nepamatotu izmaksu rašanās risku, kas var ietekmēt nākamā gada atzinumu.

2.7. Tiesvedības

Tā kā normatīvie akti nenosaka nevienai no valsts iestādēm pienākumu veikt nepieciešamās aplēses par uzkrājuma apmēru paredzamajiem izdevumiem aktuālajām tiesvedībām starptautiskajās tiesās pārskata gada beigās, Saimnieciskā gada pārskatā nav izveidoti uzkrājumi tiesvedībām vismaz 703 184 *euro* apmērā.

Valsts kontrole 2014.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā konstatēja, ka Saimnieciskā gada pārskatā ir sniegta informācija par dažām aktuālajām saimnieciskajām tiesvedībām, bet nav izstrādāta procedūra, kā noteikt aktuālās tiesvedības, par kurām jāsniedz informācija Saimnieciskajā gada pārskatā. Tādējādi pārskata lietotāji netiek nodrošināti ar pilnīgu informāciju par paredzamajiem nākotnes notikumiem, būtiskiem riskiem un neskaidriem apstākļiem, un nenoregulēto procesu rezultātā netiek izveidoti pietiekami uzkrājumi par iespējamajām saistībām (turpmāk – uzkrājumi tiesvedībām). Valsts kontrole sniedza ieteikumu – *Lai pārskata lietotājiem sniegtu pilnīgu informāciju par paredzamajiem nākotnes notikumiem, būtiskiem riskiem un neskaidriem apstākļiem, nodrošināt, ka Saimnieciskā gada pārskatā tiek atklāta informācija par valstij aktuālajiem tiesas procesiem.*

Lai nodrošinātu ieteikuma ieviešanu, Finanšu ministrija (Valsts kase) ir sekmējusi atbilstošu izmaiņu veikšanu Ministru kabineta 2013.gada 15.oktobra noteikumos Nr.1115 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība". Grozījumi ir stājušies spēkā 2017.gada 1.janvārī, Ministra kabineta noteikumu projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) norādot, ka noteikumu grozījumi pirmo reizi piemērojami, sagatavojot 2016.gada pārskatu, un izmaiņu mērķis ir noteikt, ka finanšu pārskatu skaidrojumā jāsniedz informācija par valstij nozīmīgiem tiesvedības procesiem.

Par starptautiskajos līgumos paredzēto saistību izpildi atbildīgs ir Ministru kabinets.[34]

Normatīvie akti nosaka, ka Latvijas Republikas pārstāvību starptautiskās tiesās nodrošina:

- Tieslietu ministrija – Eiropas Savienības Tiesā un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesā[35];
- Ministru kabineta pilnvarots Pārstāvis[36] – Eiropas Cilvēktiesību tiesā;
- Valsts kanceleja – starptautiskajos ieguldījumu strīdos[37].

Valsts budžetā nevienā budžeta programmā netiek plānoti līdzekļi starptautisko tiesu kompensāciju izmaksām nelabvēlīgo tiesas spriedumu izpildei, bet Likums par budžetu un finanšu vadību nosaka, ka

starptautisko tiesu un Satversmes tiesas spriedumu kompensāciju izmaksām finanšu ministram ir tiesības palielināt gadskārtējā valsts budžeta likumā noteikto apropriāciju[38]. Kompensāciju izmaksa visbiežāk tiek veikta no budžeta programmas "*Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem*".

Lai apkopotu informāciju par nepieciešamību veidot uzkrājumus tiesvedībām, Valsts kontrole lūdza informāciju par aktuālajiem tiesvedību procesiem uz 2016.gada 31.decembri, kā arī vērtējumu par iespējamo saistību apmēru tiesvedību procesu beigās starptautiskajos ieguldījumu strīdos Valsts kancelejai, Eiropas Savienības Tiesā un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesā – Tieslietu ministrijai un Eiropas Cilvēktiesību tiesā – Ārlietu ministrijai.

Tieslietu ministrija sniedza atbildi, ka 2016.gada 31.decembrī nav bijusi neviena lieta, kur Latvijas Republika ir atbildētāja un pārstāvību nodrošina Tieslietu ministrija. Valsts kanceleja sniedza informāciju par diviem aktīviem tiesas procesiem, kā arī savu vērtējumu par nepieciešamību veidot uzkrājumu tiesvedībām. Ārlietu ministrija iesniedza informāciju par 63 aktīviem tiesas procesiem, kā arī savu vērtējumu par nepieciešamību veidot uzkrājumu tiesvedībām.

Valsts kontrole apkopoja Valsts kancelejas un Ārlietu ministrijas iesniegto informāciju. Saņemtā informācija un iestāžu vērtējums par iespējamo saistību apmēru tiesvedību procesu beigās uz 2016.gada 31.decembri tika papildināts ar Ārlietu ministrijas mājas lapā publicēto informāciju par Eiropas Cilvēktiesību tiesas pasludinātajiem spriedumiem līdz 2017.gada 31.jūlijam[39], kā rezultātā tika konstatēts, ka Saimnieciskā gada pārskatā nav izveidoti uzkrājumi tiesvedībām vismaz 703 184 *euro* apmērā.

Ieviešot 2014.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā sniegto ieteikumu, normatīvajā regulējumā[40] tika iekļauts punkts, kas nosaka, ka finanšu pārskata skaidrojumā jāsniedz informācija par ārvalstu vai starptautiskajās tiesu institūcijās notiekošajiem tiesvedību procesiem pret valsti, kas nav izbeigti, norādot:

- prasības būtību;
- tiesvedības būtību;
- tiesvedības procesa statusu;
- prasījuma summu;
- budžeta līdzekļu pieprasījuma apjomu un gadu.

Arī situācijā, kad ministrijas un centrālās valsts iestādes finanšu pārskatu skaidrojumos sniedz iepriekš minēto informāciju, Finanšu ministrijai (Valsts kasei) kā Saimnieciskā gada pārskata sagatavotājai, bez papildu informācijas pieprasīšanas no ministrijām un centrālajām valsts iestādēm, nav iespējams novērtēt nepieciešamību veidot uzkrājumus tiesvedībām.

Valsts kontrole jau 2015.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā konstatēja, ka ne normatīvajos aktos, ne Valsts kases iekšējās procedūrās nav noteikts process, kādā Valsts kase kā Saimnieciskā gada pārskata sagatavotāja varētu saņemt pilnīgu aktuālo informāciju par būtiskām tiesvedībām un virzību tajās. Valsts kontrole sniedza ieteikumu konstatēto trūkumu novēršanai – *Lai uzlabotu Saimnieciskā gada pārskata sadaļas par notikumiem pēc bilances datuma – gan koriģējošiem, gan nekoriģējošiem kvalitāti un nodrošinātu visas būtiskās informācijas atklāšanu, Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kasi, ieviešot jaunās politikas iniciatīvu "Finanšu uzskaites procesu standartizācijas valsts un*

pašvaldību iestādēs nodrošināšana" un izstrādājot jauno normatīvo regulējumu, kas nomainīs esošo normatīvo aktu, izvērtēt nepieciešamību noteikt, kā nodrošināt aktuālās informācijas saņemšanu un izvērtēšanu par ministriju un centrālo valsts iestāžu, un pašvaldību būtiskajām tiesvedībām un virzību tajās gan pārskata gada beigās, gan laika periodā līdz Saimnieciskā gada pārskata publiskošanai. Minētā ieteikuma ieviešanas termiņš ir 2021.gada 1.decembris.

Ieteikumā minētā jaunā normatīvā regulējuma izstrādes procesā tiek vērtēta arī Starptautisko Publiskā sektora grāmatvedības standartu prasību pārņemšana.

Starptautiskais Publiskā sektora grāmatvedības standarts 19 "Uzkrājumi, iespējamās saistības un iespējamie aktīvi" nosaka, ka publiskā sektora iestādēm ir jāveido uzkrājumi tiesvedībām, ja gada pārskata sagatavošanas brīdī kompetenti iestādes eksperti var novērtēt, ka pēc tiesas lēmuma pasludināšanas iestādei ir paredzamas saistības tiesas sprieduma izpildei, kā arī veikt nepieciešamo aplēsi.

Ministrijas, centrālās valsts iestādes un pašvaldības jau šobrīd veido uzkrājumus tiesvedībām, kuras tiek iztiesātas tiesās Latvijā, taču tā kā normatīvie akti nenosaka atbildīgo iestādi (atbildīgās iestādes), kam būtu noteikts pienākums veikt nepieciešamās aplēses un veidot uzkrājumus iespējamajām saistībām par tiesvedībām pret Latvijas Republiku, šādi uzkrājumi netiek atklāti arī Saimnieciskā gada pārskatā.

Ieteikums

Finanšu ministrijai (Valsts kasei), līdz 2015.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā sniegtā ieteikuma ieviešanai, pamatojoties uz ministriju un centrālo valsts iestāžu gada pārskatos atklāto informāciju un pieprasot papildu nepieciešamo informāciju (piemēram, pārstāvja aplēses), vērtēt nepieciešamību veidot uzkrājumus iespējamajām saistībām par tiesvedībām pret Latvijas Republiku.

2.8. Atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultāti ministrijās un centrālajās valsts iestādēs

Lai gan atbilstības pārbaudēm izvēlētie jautājumi katrā no revīzijām bija atšķirīgi, tomēr attiecībā uz tiem atbilstības jautājumiem, par kuriem sniedzām atzinumus ar iebildi, negatīvus atzinumus un atteikumus sniegt atzinumu, **līdzīgi kā iepriekšējā gadā, ir vērojamas kopīgas tendences** (problēmu jomas) konstatētajās neatbilstībās:

- trūkumi **rīcībpolitikas (jauno politiku) definēšanā un/vai efektīvā ieviešanā**;
- trūkumi **iestāžu iekšējās kontroles vidē**;
- trūkumi **IKT projektu vadībā**.

Revīziju ietvaros tika vērtēta arī ***Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā*** **īstenošana** (un par šo atbilstības

jautājumu tika sniegts atzinums Iekšlietu un Veselības ministrijai). Ņemot vērā, ka kopējais Rīcības plāna realizēšanai piešķirtais (7,29 miljoni *euro*) un izlietotais (5,58 miljoni *euro*) finansējums **Saimnieciskā gada pārskata kontekstā ir nebūtisks**, kā arī Rīcības plāna realizēšanā iesaistīto resoru skaitu (astoņi resori), par minēto atbilstības jautājumu **Saimnieciskā gada pārskata revīzijā netiek sniegts atzinums**.

Trūkumi izvērtētajos atbilstības jautājumos, par kuriem sniedzām modificētus atzinumus, līdzīgi kā pagājušajā gadā, ir attiecināmi uz rīcībpolitikas (jauno politiku) efektivitāti, iestāžu iekšējās kontroles sistēmas vidi un IKT projektu vadību.

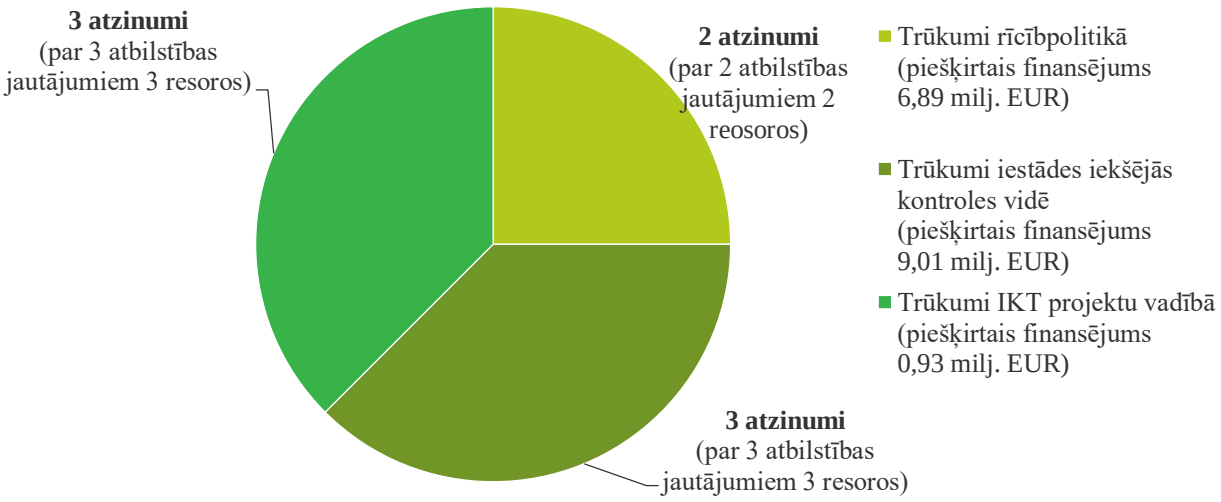

Attēls Nr.5. Modificēto atzinumu sadalījums pa problēmu jomām

Trūkumi rīcībpolitikā

Būtiski trūkumi rīcībpolitikas definēšanā vai efektīvā ieviešanā, kā rezultātā Iekšlietu un Veselības ministrijai ir sniegti modificēti atzinumi, ir konstatēti attiecībā uz jaunajām politikas iniciatīvām, kuru īstenošana uzsākta 2015. un 2016.gadā.

Lai gan atzinīgi var vērtēt atsevišķu pasākumu realizēšanu, piemēram: 1) nodrošinot patvēruma meklētāju uzņemšanu, ir pieaudzis sniedzamā pakalpojuma apjoms un uzlabojusies pakalpojuma kvalitāte; 2) kopumā ir sasniegti Veselības inspekcijas jauno politikas iniciatīvu rezultatīvie rādītāji, tomēr **daļa no pasākumu realizēšanai piešķirtā**

finansējuma netiek izlietoti atbilstoši mērķim, rezultatīvie rādītāji tiek plānoti piesardzīgi un neatbilstoši aktuālajām prioritātēm, kā arī **nav nodrošināta pietiekama un atbilstoša sasniegto rezultātu un izlietotā finansējuma izvērtēšana**.

Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā īstenošana (atzinums – ar iebildi, resors – Iekšlietu ministrija

Lai izveidotu Latvijas apstākļiem piemērotu sistēmu patvēruma meklētāju uzņemšanai, kā arī bēgļu un alternatīvo statusu ieguvušo personu sociālekonomiskai iekļaušanai, Ministru kabinets 2015.gada 2.decembrī apstiprināja "Rīcības plānu personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā" (turpmāk *Rīcības plāns*), kopā 2016. un 2017.gadā plānojot tam izlietot 14,99 miljoni *euro,* tajā skaitā 2016.gadā 9,42 miljoni *euro* un 2017.gadā 5,57 miljoni *euro.*

Revīzijā par Iekšlietu ministrijas 2016.gada pārskata pareizību detalizēti tika vērtēta *Rīcības plāna* 1.rīcības virziena (personu atlase un pārvietošana) un 2.rīcības virziena (patvēruma meklētāju uzņemšana un izmitināšana) ietvaros Iekšlietu ministrijai piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojuma atbilstība.

Valsts kontrole apkopoja arī informāciju par *Rīcības plāna* 3.rīcības virziena (sociālekonomiskā iekļaušana) ietvaros Izglītības ministrijai, Kultūras ministrijai, Labklājības ministrijai, Sabiedrības integrācijas fondam, Tieslietu ministrijai un Ekonomikas ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojumu.

Valsts kontrole pozitīvi vērtē, ka, realizējot *Rīcības plānā* noteiktos pasākumus:

- būtiski ir palielināta Latvijas spēja uzņemt patvēruma meklētājus – agrāko 200 patvēruma meklētāju vietā, šobrīd Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes patvēruma meklētāju uzņemšanas centrā Muceniekos vienlaikus var uzņemt 450 patvēruma meklētājus;
- Valsts robežsardzes telpu kapacitāte aizturēto ārzemnieku un aizturēto patvēruma meklētāju uzņemšanai palielināta divas reizes – no 84 vietām uz 168 vietām;
- ir uzlaboti patvēruma meklētāju uzņemšanas standarti. Izdevumi, kas tiek izlietoti viena patvēruma meklētāja uzturam, pirmās nepieciešamības un higiēnas precēm 2013.gadā uz vienu patvēruma meklētāju bija 79 *euro* mēnesī (no tiem 33% ES fondu līdzekļi), bet 2016.gadā jau 99 *euro* mēnesī (no tiem 20% ES fondu līdzekļi);
- ir paaugstināta Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kapacitāte un patvēruma procedūra 2016.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājusies gandrīz divas reizes – no 8 mēnešiem uz 4,2 mēnešiem.

Izvērtējot *Rīcības plāna* īstenošanai 2016.gadam piešķirtā finansējuma izlietojuma atbilstību Iekšlietu ministrijā, revidenti secina, ka patvēruma meklētāju atlasei un pārvietošanai, kā arī esošo patvēruma meklētāju telpu uzlabošanai un jaunu telpu izbūvei Iekšlietu ministrijas padotības iestādēm piešķirtais finansējums ir izlietots atbilstoši mērķim, kamēr neatbilstoši izlietota daļa no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei piešķirtā finansējuma 16 jaunu amata vietu ieviešanai un uzturēšanai.

2016.gadā Iekšlietu ministrijas padotības iestādes *Rīcība plāna* pasākumu realizācijai kopā izlietoja 4,97 miljoni *euro,* no tiem 4,11 miljoni *euro* tika izlietoti nepieciešamās infrastruktūras izveidei. *Rīcības*

plāna ietvaros veiktie infrastruktūras uzlabošanas un izveidošanas darbi ir būtiski palielinājuši Latvijas spēju uzņemt patvēruma meklētājus. Ir paaugstināti patvēruma meklētāju uzņemšanas standarti arī attiecībā uz to nodrošināšanu ar uzturu, pirmās nepieciešamības un higiēnas precēm. Salīdzinot ar 2013.gadu, kad Valsts kontrole veica likumības revīziju par patvēruma politiku, 2016.gadā kopumā ir pieauguši izdevumi, kas tiek izlietoti viena patvēruma meklētāja uzturam, pirmās nepieciešamības un higiēnas precēm. Palielinājums galvenokārt veidojas uz uztura kompensācijas rēķina, ko katram patvēruma meklētājam izmaksā naudā un kas 2016.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, ir palielinājusies no 2,15 *euro* dienā līdz 3 *euro* dienā.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē revidenti konstatēja, ka no 293 208 *euro*, kas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei bija piešķirti 16 jaunu amata vietu izveidošanai un uzturēšanai, 200 612 *euro* (4 % no kopējā *Rīcības plāna* realizēšanai 2016.gadā Iekšlietu ministrijas padotības iestādēs izlietotā finansējuma) nav izlietoti atbilstoši finansējuma piešķiršanas mērķim.

Lai gan iestādē tika izveidotas 16 jaunas amata vietas, faktiski Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē darbā tika pieņemti tikai seši jauni darbinieki, bet pārējās amata vietās pārcelti jau esošie darbinieki. Tas ļāva veidoties līdzekļu pārpalikumam, kas tika izlietots arī citu iestādes nodaļu darbinieku atlīdzībai, piešķirot piemaksas par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti vai piemaksas par papildus amata aprakstā noteikto amata pienākumu pildīšanu. No 16 jaunu amata vietu nodrošināšanai paredzētā finansējuma atalgojums maksāts 59 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes nodarbinātajiem.

Revīzijā konstatēts, ka Ministru kabinets nav noteicis atbildīgo par *Rīcības plāna* izpildi kopumā, rezultātu apkopošanu un analīzi. Revīzijā netika konstatēts, ka Ministru kabinetā būtu vērtēta *Rīcības plāna* pasākumu izpildes gaitu un 2016.gadā gan Iekšlietu ministrijai, gan citiem resoriem (*Izglītības un zinātnes ministrijai, Labklājības ministrijai, Kultūras ministrijai, Tieslietu ministrijai un Ekonomikas ministrijai*) piešķirtā finansējuma izlietojums. Kopumā *Rīcības plāna* pasākumu, kas saistīti ar patvēruma meklētāju sociālekonomisko iekļaušanu, realizēšanai 2016.gadā bija piešķirti 1,64 miljoni *euro*, bet izlietoti tikai 562 tūkstoši *euro* (35%), bet 698 tūkstoši *euro* ar valdības rīkojumu pārdalīti citām vajadzībām. Minētais norāda uz nepieciešamību rūpīgi izvērtēt *Rīcības plāna* ietvaros veikto pasākumu rezultātus un nākamajos gados katram resoram šim mērķim piešķiramo finansējumu, atbilstoši pārskatot *Rīcības plānā* noteikto pasākumu realizēšanai piešķirtā finansējuma apmēru. Lai šis izvērtējums tiktu veikts, Valsts kontrole ar ierosinājumu vērsās Ministru kabinetā[41].

Veselības inspekcijas jaunajām politikas iniciatīvām – "Ēnu ekonomikas apkarošanas un godīgas konkurences nodrošināšana veselības nozarē" un "Par normatīvo regulējumu un praksi ieslodzīto personu iesniegumu izskatīšanas kārtībai Veselības inspekcijā gadījumos, kas saistīti ar ieslodzīto personu nopietnu un akūtu saslimšanu" (atzinums – ar iebildēm, resors - Veselības ministrija)

Lai gan Veselības inspekcija 2015. un 2016.gadā kopumā ir sasniegusi jauno politikas iniciatīvu[42] rezultatīvos rādītājus, izvirzīto jauno politikas iniciatīvu mērķu sasniegšanai ik gadu izlietoti no 8 līdz 52 % no iniciatīvām piešķirtā finansējuma, un ik gadu 18 līdz 65 % no jaunajās politikas iniciatīvās piešķirtā finansējuma jeb kopsummā 257 tūkst. EUR izmantoti iestādes kopējā atalgojuma līmeņa paaugstināšanai.

Veicot piešķirto līdzekļu izlietojuma pārbaudi, revidenti konstatēja piesardzīgu rezultatīvo rādītāju plānošanu neatbilstoši aktuālajām prioritātēm un neatbilstības piešķirto līdzekļu izlietojumā.

Lai novērstu revidentu konstatētos trūkumus, plānojot un īstenojot jaunās politikas iniciatīvas, Veselības inspekcijai ir sniegts viens ieteikums.

Trūkumi iestāžu iekšējās kontroles vidē

Būtiski trūkumi iestāžu iekšējās kontroles vidē, kā rezultātā Ekonomikas, Labklājības un Veselības ministrijai ir sniegti modificēti atzinumi, ir konstatēti gan esošo, gan jaunu funkciju nodrošināšanā, piemēram: 1) Labklājības ministrija **nav nodrošinājusi pietiekamu uzraudzību pār** Rīgas Stradiņa universitātes aģentūrai "Darba drošības un vides veselības institūts" **deleģēto funkciju izpildi**; 2) Nacionālais veselības dienests **nav veicis pietiekamas darbības izdevumu atgūšanā**; 3) Patērētāju tiesību aizsardzības centrs **nav ieviesis tādu finansējuma izlietojuma kontroles sistēmu, lai būtu iespējams gūt pārliecību, ka** jaunai funkcijai – Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešanai Latvijā – **piešķirtais finansējums ir izlietots atbilstoši mērķim**.

Rīgas Stradiņa universitātes aģentūrai "Darba drošības un vides veselības institūts" darba aizsardzības preventīvo pasākumu nodrošināšanai piešķirto darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļu izlietojums (atzinums – negatīvs, resors – Labklājības ministrija)

Labklājības ministrijas darbības, uzraugot Rīgas Stradiņa universitātes aģentūras "Darba drošības un vides veselības institūts" deleģētās funkcijas – īstenot darba aizsardzības preventīvos pasākumus – izpildi, nav pilnīgas un pietiekamas, jo nenodrošina, ka aģentūrai piešķirtie darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļi tiek izlietoti saskaņā ar noslēgto līgumu[43] un tikai darba aizsardzības preventīvo pasākumu nodrošināšanai, tā pieļaujot, ka 2016.gadā 8127,44 *euro* jeb 6,2% no piešķirtā finansējuma ir izlietoti neatbilstoši, tajā skaitā pasākumiem, kas 2016.gadā nav notikuši.

Veicot piešķirto līdzekļu izlietojuma pārbaudi, revidenti konstatēja neatbilstības iepirkumu procesā, noslēgto līgumu izpildes kontrolē, kā arī piešķirto līdzekļu neatbilstošā izlietojumā.

Lai novērstu revidentu konstatētās nepilnības, kā arī pilnveidotu funkcijas organizēšanas kārtību, Labklājības ministrijai ir sniegti trīs ieteikumi.

Nacionālā veselības dienesta rīcības atbilstība, nodrošinot norēķinu veikšanu par veselības aprūpes nodrošināšanas izdevumiem ES, EES dalībvalstīs un Šveicē (atzinums – ar iebildi, resors – Veselības ministrija)

Revīzijā nav gūta pārliecība, vai Nacionālais veselības dienests ir sagatavojis un ES, EEZ dalībvalstu un Šveices kompetentajām iestādēm nosūtījis atlīdzības pieprasījumus 52 910 *euro* apmērā par Latvijā sniegtajiem neatliekamās medicīniskās palīdzības pakalpojumiem ES, EEZ dalībvalstīs un Šveicē apdrošinātajām personām, jo, salīdzinot šifrētos datus par sniegtajiem pakalpojumiem un sagatavotajiem atlīdzības pieprasījumiem, atbilstība konstatēta tikai 17% gadījumu, savukārt pārējos gadījumos datu nesakritības nebija iespējams izskaidrot datu šifrēšanas dēļ.

Nacionālais veselības dienests kā kompetentā iestāde nav nodrošinājusi efektīva un kvalitatīvu datu par sniegtajiem neatliekamās medicīniskās palīdzības pakalpojumiem iegūšanas procesa izveidi, turklāt nav gūti ieņēmumi 990 *euro* apmērā atlīdzības pieprasījumos norādīta neatbilstoša neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes izsaukuma tarifa dēļ.

Nacionālais veselības dienests nav nodrošinājis atlīdzības pieprasījumu par Latvijā sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ES, EEZ dalībvalstīs un Šveicē sociāli apdrošinātajām personām sagatavošanu normatīvajā aktā[44] noteiktajā termiņā kopsummā 24 984 *euro* apmērā Vadības informācijas sistēmā nepilnīgi vai kļūdaini veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju norādītās informācijas dēļ.

Tā kā aizvien pieaug Latvijā sociāli apdrošināto personu veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas apjomi citās ES, EEZ dalībvalstīs un Šveicē, Nacionālais veselības dienests nav nodrošinājis savlaicīgu[45] no ES, EEZ dalībvalstīm un Šveices saņemto atlīdzības pieprasījumu apmaksu par šajās valstīs sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem Latvijā sociāli apdrošinātajām personām, jo 63% no saņemtajiem atlīdzības pieprasījumiem ir apmaksāti pēc noteiktā termiņa, turklāt 95% no tiem apmaksāti no papildus piešķirtiem līdzekļiem, kas liecina par nepietiekama finansējuma plānošanu un piešķiršanu šim mērķim.

Lai novērstu revidentu konstatētos trūkumus līdzekļu atgūšanā un saņemto atlīdzības pieprasījumu apmaksā, Nacionālajam veselības dienestam ir sniegti divi ieteikumi.

Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešana Latvijā (atteikums sniegt atzinumu, resors – Ekonomikas ministrija)

Ar 2016.gada 1.janvāri spēkā stājās grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, kuros Patērētāju tiesību aizsardzības centram noteikta jauna funkcija – nodrošināt patērētāju strīdu risināšanas komisijas darbību (komisijas sekretariāta funkciju izpilde)[46].

Patērētāju tiesību aizsardzības centram 2016.gadā budžeta apakšprogrammas 26.01.00 "Iekšējais tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība" ietvaros tika piešķirti un arī turpmāk ik gadu ir plānots piešķirt 175 408 *euro* Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešanai Latvijā[47].

Revīzijā tika vērtēts, vai Patērētāju tiesību aizsardzības centra budžeta apakšprogrammā 26.01.00 "Iekšējais tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība" ieskaitīto līdzekļu Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešanai Latvijā izlietojums atbilst tam paredzētajiem mērķiem un ir izlietots tiesību aktos noteiktajā kārtībā.

Kaut arī likumdošanā noteikts, ka nav pieļaujama apropriācijas pārdale citiem mērķiem no neatliekamajiem pasākumiem 2016. – 2018.gadam piešķirtā finansējuma, ministrijas un centrālās valsts iestādes ir atbildīgas par gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktās apropriācijas izpildes kontroles sistēmas izveidi valsts budžeta līdzekļu izlietojuma kontroli atbilstoši paredzētajiem mērķiem, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs nav ieviesis tādu neatliekamajam pasākumam piešķirtā finansējuma izlietojuma kontroles sistēmu, lai būtu iespējams gūt pārliecību, ka Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešanai Latvijā piešķirtais finansējums ir izlietots atbilstoši mērķim.

Valsts kontrole līdz minēto trūkumu novēršanai nesniedza atzinumu par līdzekļu Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešanai Latvijā 175 408 *euro* apmērā izlietojuma atbilstību paredzētajam mērķim.

Trūkumi IKT projektu vadībā

Būtiski trūkumi IKT projektu vadībā, kā rezultātā Iekšlietu ministrijai, Ministru kabinetam un Prokuratūrai ir sniegti modificēti atzinumi, tika konstatēti attiecībā uz Vēlētāju reģistru, Vienotu tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālu un Prokuratūras informācijas sistēmu.

Minēto IKT projektu vadībā tika konstatēti gan **neatbilstoši finansējuma piešķiršanas mērķim izlietoti līdzekļi, sadarbības trūkums starpresoru līmenī**, kā arī **risks, ka līdz šim veiktās iegādes nebūs savietojamas/noderīgas ar turpmākajām iegādēm.**

Nepieciešamais finansējums pašvaldību un Saeimas vēlēšanu kvalitatīvas norises nodrošināšanai (atzinums – negatīvs, resors – Iekšlietu ministrija)

Izvērtējot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei piešķirtā finansējuma pieprasījumu Vēlētāju reģistra sagatavošanai pašvaldību un Saeimas vēlēšanu kvalitatīvai norisei, revidenti secināja, ka budžeta līdzekļu pieprasījums, lai ieviestu balsošanas iespēju vēlēšanās piedalīties ar personas apliecību (eID karti) un sagatavotu Vēlētāju reģistru 2017.gada pašvaldību vēlēšanām, pamatojoties uz grozījumiem Saeimas vēlēšanu likumā, nebija pietiekami pamatots, jo atbilstošu grozījumu veikšana normatīvajos aktos nebija paredzēta un netika veikta.

Pamatojoties uz Iekšlietu ministrijas sagatavoto finansējuma pieprasījumu kopumā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei 2016., 2017. un 2018.gadam tika piešķirti 2 509 295 *euro*, tajā skaitā 635 250 *euro* Vēlētāju reģistra pilnveidošanai. Pārējais finansējums paredzēts licenču iegādei, vēlēšanu paziņojumu sagatavošanai un vēlētāju sarakstu drukāšanai.

No Vēlētāju reģistra uzlabošanai 2016.gadā izlietotajiem 334 202 *euro*, neatbilstoši finansējuma piešķiršanas mērķim izlietoti 246 477 (73,8%) *euro*, jo par minēto summu Vēlētāju reģistrā ir veikti citi, iepriekš neplānoti, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Personu datu apstrādes departamenta noteiktie uzlabojumi 2017.gada pašvaldību vēlēšanu nodrošināšanai, kas neietver finansējuma pieprasījumā norādītos risinājumus.

Valsts kontroles ieskatā Vēlētāju reģistra pilnveidošana Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē nav labi pārvaldīta, jo:

- revīzijā netika iegūti pierādījumi, kā Vēlētāju reģistra pilnveidošanā ir iesaistījusies Centrālā vēlēšanu komisija, kas saskaņā ar Vēlētāju reģistra likumu veic reģistra darbības metodisko vadību un uzraudzību. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes plāni trīs gadu laikā veikt izmaiņas Vēlētāju reģistrā kopsummā par 635 250 *euro*, nesaskaņojot tās ar Centrālo vēlēšanu komisiju, revidentu vērtējumā liecina par valsts budžeta līdzekļu neefektīva izlietojuma risku;
- Personu datu apstrādes departaments ir identificējis citus nepieciešamos (minētajā finanšu pieprasījumā nenorādītos) Vēlētāju reģistra uzlabojumus, bet plāns un laika grafiks, kādā izmaiņas būtu jāveic, nav izstrādāts, tā radot risku, ka laikus netiks realizētas visas izmaiņas, lai pašvaldību vēlēšanu norise nebūtu apgrūtināta.

Revidentu vērtējumā Iekšlietu ministrijai ir jāpārvērtē 2017. un 2018.gadam Vēlētāju reģistra uzlabošanai piešķirtā finansējuma izlietojuma nepieciešamība, ņemot vērā to, ka nav paredzamas finansējuma pieprasījumā norādītās normatīvo aktu izmaiņas saistībā ar 2018.gada Saeimas vēlēšanu norisi.

Vienota tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāla izveide (atzinums – ar iebildi, resors – Ministru kabinets)

Jaunās politikas iniciatīva "*Vienota tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāla izveide*" paredzēja, ka Vienota tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāla (TAP portāls) projekta izveide tiks uzsākta 2014.gadā un pabeigta 2016.gadā. Tomēr trīs gadu laikā izvirzītais mērķis nav sasniegts – TAP portāls nav izveidots. Valsts kontrole jau finanšu revīzijā par resora "Ministra kabinets" 2015.gada pārskatu konstatēja, ka būtiski kavējas TAP portāls izveide, jo Valsts kancelejai nav kopējas izpratnes par projekta saturu un īstenošanas termiņiem, kā arī par nepieciešamo finansējumu.

Veicot 2016.gada finanšu revīziju, tika konstatēts, ka Valsts kanceleja ir veikusi tikai atsevišķas darbības, kas sekmē TAP portāla izveidi, piemēram, ir noteikts projekta vadītājs, ir apstiprināta Projektu uzraudzības padome un projekta vadības grupa. Tāpat ir uzsākts darbs pie projekta iesnieguma sagatavošanas.

Tomēr revīzijas laikā līdz 2017.gada 31.martam vēl joprojām Ministru kabinetā nebija apstiprināts TAP portāla izveides projekta apraksts, kurā būtu noteikts detalizēts projekta saturs, aktuālais laika grafiks un TAP portāla izveidei nepieciešamais finansējuma apmērs. Attiecīgi nav iespējama projekta pieteikuma iesniegšana nepieciešamā ERAF finansējuma saņemšanai turpmākajai projekta īstenošanai.

Tāpēc pastāv risks, ka jaunās politikas iniciatīvas ietvaros veiktās iegādes nebūs savietojamas/noderīgas ar turpmākajām iegādēm, ko paredzēts finansēt ERAF projekta ietvaros, radot risku, ka valsts budžeta līdzekļi 171 970 *euro* apmērā būs izlietoti nelietderīgi.

Prokuratūras informācijas tehnoloģiju infrastruktūras darbības pilnveidošanai un nepieciešamā drošības līmeņa nodrošināšanai piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojums (atzinums – ar iebildi, resors – Prokuratūra)

Lai pilnveidotu Prokuratūras informācijas tehnoloģiju infrastruktūras drošību un nodrošinātu nepieciešamo drošības līmeni ilgtermiņā, Prokuratūrai laika posmam no 2016.gada līdz 2018.gadam tika papildus piešķirti 824 967 *euro*, no tiem 2016.gadā – 346 181 *euro*.

Revīzijā netika konstatētas neatbilstības attiecībā uz līdzekļu izlietojumu neatliekamā pasākuma ietvaros iegādātajām programmatūrām, risinājumiem un tehniskajam nodrošinājumam Prokuratūras informācijas tehnoloģiju infrastruktūras drošības pilnveidošanai. Savukārt, vērtējot izdevumu izlietojumu Prokuratūras informācijas sistēmas (*ProIS)* uzturēšanai un tālākai attīstībai, revidenti konstatēja neatbilstības līdzekļu izlietojumā.

Revīzijā konstatēts, ka daļa no pasākuma ietvaros *ProIS* izmaiņu pieprasījumu realizēšanai pasūtītajiem darbiem 16 053 *euro* (4,6 % no kopējā pasākumam piešķirtā finansējuma) apmērā nav vērtējami kā atbilstoši budžeta pieprasījuma mērķim, jo darbi bija jāveic sistēmas garantijas uzturēšanas laikā, tie nav lietderīgi vai arī, lai gan samaksa par tiem ir veikta, tie pat nav faktiski realizēti:

- sistēmā nav pilnībā veikti divi darba uzdevumi, lai gan ir parakstīti darbu pieņemšanas un nodošanas akti, ar kuriem Prokuratūra apstiprina, ka izmaiņu pieprasījumiem ir veikta veiksmīga akcepttestēšana un darbs kopsummā par 746 *euro* ir izpildīts pilnā apjomā;
- revidentu vērtējumā ir apšaubāma nepieciešamība par 852 *euro* realizēt sistēmas izmaiņu pieprasījumu, lai uz gadu liegtu pieeju daļai no sākotnēji izstrādātajām sistēmas funkcijām (atvaļinājuma iesniegums, iesniegums kompensācijai par briļļu iegādi, atslēgu pieprasījums, kopējā nostrādāto gadu skaita norādīšana), kuru izmantošanu plānots uzsākt no 2018.gada;
- vairāki Prokuratūras pieteiktie *ProIS* darbības defekti novērsti par neatliekamajam pasākumam piešķirto finansējumu, tam kopumā izlietojot 14 455 *euro*, lai gan revidentu vērtējumā tie būtu uzskatāmi par darbiem, kas saskaņā ar līgumā par *ProIS* izveidošanu noteikto izstrādātājam būtu jānovērš bez maksas sistēmas garantijas laikā.

Vienlaikus Valsts kontrole atzinīgi novērtē Prokuratūras paveikto, ieviešot Valsts kontroles ieteikumus, kas bija vērsti uz to, lai tiktu sekmēta *ProIS* izveides mērķu sasniegšana. Šobrīd Prokuratūrā ir uzsākta *ProIS* pilnas funkcionalitātes un e-pakalpojumu izmantošana.

3.daļa – Valsts budžeta ieņēmumi

3.1. Valsts budžeta ieņēmumu uzskaite un uzrādīšana pārskatā

Visi valsts budžeta kontos 2016. gadā ieskaitītie nodokļu un nodevu ieņēmumi ir atbilstoši uzskaitīti un norādīti Saimnieciskā gada pārskata ieņēmumu daļā saskaņā ar naudas plūsmas principu, jeb tajā ir uzrādīta visa pārskata gadā faktiski saņemtā nauda, kā to nosaka normatīvais akts[48].

Tā kā uzkrāšanas princips nodokļu un nodevu uzskaitē nav ieviests, Saimnieciskā gada pārskatā uzrādītā informācija par nodokļu un nodevu ieņēmumiem nav pilnīga un revīzijā nav iespējams gūt pārliecību, ka visi valsts budžetam piekritīgie ieņēmumi ir saņemti.

Saskaņā ar Saimnieciskā gada pārskatu par 2016. gadu konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2016.gadā ir 9065,2 milj. EUR[49], tajā skaitā:

- valsts konsolidētā budžeta ieņēmumi (tajā skaitā atvasināto publisko personu budžeta ieņēmumi) – 7418,6 milj. EUR;
- pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi – 1646,6 milj. EUR.

Nodokļu un nodevu ieņēmumi atbilstoši normatīvajā aktā[50] noteiktajam Saimnieciskā gada pārskatā tiek uzrādīti pēc naudas plūsmas principa.

Savukārt pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumi, tajā skaitā ieņēmumi no nekustamā īpašuma nodokļa un pašvaldību nodevas, pārskatā tiek norādīti arī pēc uzkrāšanas principa. Pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumi 2016.gadā no pašvaldību nodevām pēc uzkrāšanas principa veido 8,46 milj. EUR, bet pēc naudas plūsmas principa – 8,49 milj. EUR[51].

Starptautiskais publiskā sektora grāmatvedības standarts "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)"[52] nosaka, ka valsts budžeta ieņēmumi uzskaitāmi un gada pārskatā uzrādāmi pēc uzkrāšanas principa.

Valsts kontroles revīzijās[53] jau kopš 2006.gada ir secināts, ka Latvijas Republikas normatīvie akti nenosaka, ka Saimnieciskā gada pārskatā jāuzrāda informācija par valsts un pašvaldību nodokļu un nodevu aprēķinātajiem ieņēmumiem, nodokļu parādiem, kā arī nodokļu atvieglojumu un atbrīvojumu piemērošanas rezultātā nesaņemtajām nodokļu summām un nodokļu pārmaksām, līdz ar to Saimnieciskā gada pārskats nesniedz pilnīgu informāciju.

3.2. Uzkrāšanas principa ieviešana nodokļu un nodevu uzskaitē

Lai gan Valsts kontrole jau 2006.gadā sniedza ieteikumu Finanšu ministrijai par uzkrāšanas principa ieviešanu nodokļu ieņēmumu uzskaitē un Saimnieciskā gada pārskata uzrādīšanā, Finanšu ministrija tikai 2015.gadā izstrādāja plānu šī ieteikuma ieviešanai, nosakot galējo uzkrāšanas principa ieviešanas termiņu 2022.gada 30.decembris, bet daļai par uzkrāšanas principa ieviešanu nodokļu ieņēmumu uzskaitē – 2021.gada 30.decembris.

Finanšu ministrija 2017.gada maijā, aktualizējot uzkrāšanas principa ieviešanas plānu, pilnībā mainīja tā struktūru. Revīzijā konstatēts, ka abu plāna versiju saistība trešajām pusēm nav izsekojama, kā arī būtiska daļa (32%) aktivitāšu nav iekļautas jaunajā plānā. Turklāt MAIS, kas ir būtiska projekta īstenošanas sastāvdaļa, izstrādes sākotnējie termiņi ir pagarināti par diviem gadiem, un nav skaidrības par projekta īstenošanai nepieciešamā finansējuma nodrošināšanu. Ņemot vērā minēto, revīzijā konstatēti riski, kas apdraud uzkrāšanas principa savlaicīgu un kvalitatīvu ieviešanu sākotnēji paredzētajā apjomā.

Uzkrāšanas principa plāns

Starptautiskie standarti[54] nosaka, ka nodokļu ieņēmumi uzskaitāmi un gada pārskatā uzrādāmi pēc uzkrāšanas principa.

Valsts kontroles revīzijās[55] jau kopš 2006.gada ir secināts, ka Latvijas Republikas normatīvie akti nenosaka, ka Saimnieciskā gada pārskatā jāuzrāda informācija par valsts un pašvaldību nodokļu un nodevu aprēķinātajiem ieņēmumiem, nodokļu parādiem, kā arī likumos noteikto nodokļu atvieglojumu un atbrīvojumu piemērošanas rezultātā nesaņemtajiem ieņēmumiem, līdz ar to Saimnieciskā gada pārskats sniedz nepilnīgu informāciju.

Uzkrāšanas principu valdības līmenī izmanto tādas Eiropas Savienības dalībvalstis kā Beļģija, Igaunija, Francija, Lietuva, Portugāle, Slovākija, Austrija un Zviedrija[56].

Uzkrāšanas principa ieviešanai valsts budžeta ieņēmumu uzskaitē ir vairākas priekšrocības:

- vienota pieeja pārskata sagatavošanā, norādot visu finanšu un budžeta izpildes, tai skaitā ieņēmumu (nodokļi, nodevas, dividendes, naudas sodi, noziedzīgi iegūtie līdzekļi u.c.), informāciju pēc vienota principa;
- pārskatā tiek uzrādīta arī ieņēmumu atvieglojumu un atbrīvojumu piemērošanas rezultātā nesaņemtās summas;
- pārskatā tiek atklāta pilnīga informācija par nodokļu maksātāju nodokļu parādiem un nodokļu pārmaksām;
- tiek nodrošināts pilnīgs priekšstats par valsts budžeta aktuālo stāvokli konkrētajā pārskata gadā, kā arī pārskatu salīdzināmība;

- ir iespēja salīdzināt pārskatus ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, tostarp Igauniju un Lietuvu, kuras ieviesušas uzkrāšanas principu;
- efektīvāka budžeta uzraudzība;
- ir iespēja labāk novērtēt un prognozēt valsts fiskālo situāciju;
- ir iespēja analizēt valsts finansiālo stāvokli un valdības darbības rezultātus;
- atbilstošākas informācijas pieejamība veicina pamatotāku finanšu pārvaldību un lēmumu pieņemšanu;
- iespējams veikt normatīvo aktu izmaiņu ietekmes kvalitatīvāku novērtējumu;
- iespējams novērtēt, vai visi valsts budžetam piekritīgie ieņēmumi ir saņemti;
- tiek novērsta datu nepamatota koriģēšana, iegrāmatojot darījumus vēlamākajā pārskata periodā.

Lai nodrošinātu pilnīgas un pareizas informācijas atklāšanu Saimnieciskā gada pārskatā, Finanšu ministrija bija apņēmusies[57] veikt nepieciešamās darbības jau 2006.gadā, taču ieteikumu ieviešanas termiņi tika vairākkārt pārcelti. Visbeidzot Valsts kontroles revīzijas[58] rezultātā Finanšu ministrija apņēmās līdz 2021.gada 15.janvārim veikt nepieciešamās darbības, nodrošinot valsts budžeta ieņēmumu uzskaiti atbilstoši uzkrāšanas principam, kā to nosaka Starptautiskie standarti[59]. Kopš sākotnējā ieteikuma ieviešanas termiņa ir pagājuši 10 gadi, un vēl tiek plānoti četri gadi ieteikuma ieviešanai.

Finanšu ministrija, lai ieviestu uzkrāšanas principu valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē, 2015.gada 14.janvārī apstiprināja uzkrāšanas principa ieviešanas plānu "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns"[60]. Finanšu ministrija paredzējusi uzkrāšanas principu VID administrēto nodokļu, tai skaitā muitas maksājumu, uzskaitē ieviest līdz 2020.gada 31.decembrim.

Atbilstoši Finanšu ministrijas Uzkrājuma principa ieviešanas vadības komitejas lēmumam[61] ar 2017.gada 31.maiju uzkrāšanas principa ieviešanas plāns aktualizēts. Revīzijā, salīdzinot abas (iepriekšējo[62] un aktuālo[63]) plāna versijas, konstatēts, ka pilnībā ir mainīta plāna struktūra, aktivitāšu numerācija, to nosaukumi un izpildes termiņi, kā arī plāns papildināts ar jaunām aktivitātēm.

Lai nodrošinātu, ka projektā paredzētie uzdevumi 2016.gadam tiks īstenoti Finanšu ministrijas uzkrāšanas principa ieviešanas plānā noteiktajos termiņos, Finanšu ministrijas valsts sekretāre 2016.gada 29.janvārī noteica[64] konkrētus atbildīgos gandrīz visiem uzdevumiem, kas veicami 2016.gada laikā. Savukārt Uzkrājuma principa ieviešanas vadības komiteja Finanšu ministrijas valsts sekretāres noteikto uzdevumu izpildei izveidoja[65] astoņas darba grupas apakšgrupas (skatīt 1. pielikumu), kurām noteica konkrētus mērķus.

Atbilstoši Finanšu ministrijas sniegtajai informācijai[66] līdz 2017.gada 31.maijam darba grupas septītā un astotā apakšgrupa savus uzdevumus ir izpildījušas plānā noteiktajā termiņā. Ir sagatavoti priekšlikumi grozījumiem normatīvajos aktos, lai noteiktu, ka dabas resursu, izložu un azartspēļu nodoklis tiek ieskaitīts VID administrētā valsts budžeta ieņēmumu kontā un minēto nodokļu ieņēmumu sadali pa budžetiem veic VID. Kā arī ir izvērtētas un apzinātas veicamās izmaiņas informācijas apmaiņas procesā starp Valsts kasi un VID budžeta ieņēmumu sadales procesa nodrošināšanai un informācijas par budžeta izpildi atbilstoši budžetu ieņēmumu klasifikācijai sagatavošanai.

Tā kā pārējo apakšgrupu uzdevumu izpilde kavējas, pastāv risks, ka termiņā netiks apstiprināti grozījumi normatīvajos aktos, kas nosaka uzkrāšanas principa ieviešanu VID administrēto valsts budžeta ieņēmumu uzskaitē un VID administrēto valsts budžeta ieņēmumu kontu skaita samazināšanā. Ja nav apstiprināti visi pamata normatīvie akti, pamatprincipi un risinājumi, termiņā nevarēs uzsākt prasību detalizēšanu VID MAIS un uzsākt darbu pie tās izstrādes.

Turklāt revīzijā konstatēts, ka 22 no 97 plāna aktivitātēm ir pagarināts izpildes termiņš. Par iemesliem, kas kavējuši uzdevumu savlaicīgu izpildi, un termiņu pagarināšanas nepieciešamību, Finanšu ministrija norādīja[67]:

> *Plāna aktivitāšu īstenošana sākotnēji tika plānota ar laika rezervi. Ņemot vērā ievērojamo projekta apjomu un iesaistīto pušu kompetenci, aktivitāšu īstenošanas termiņus sākotnēji nebija iespējams ieplānot ar lielu precizitāti. Vienlaikus, uzsākot darbu pie aktivitāšu īstenošanas, tika identificēts gan cilvēkresursu trūkums, gan iesaistītā personāla kompetenču trūkums, kā arī uzkrāšanas principa ieviešanā iesaistītās personas tika novirzītas citu prioritāru pasākumu (piemēram, nodokļu reforma) īstenošanā, un citi riski, kas ietekmēja uzdevumu īstenošanu sākotnēji plānotajos termiņos.*

Valsts kontrole, izvērtējot Finanšu ministrijas sniegto skaidrojumu, konstatējusi, ka neskatoties uz to, ka Finanšu ministrija plāna ieviešanā bija paredzējusi laika rezervi, tā īstenošanas laikā ir radušies būtiski riski, kas ietekmējuši plāna savlaicīgu izpildi. Vēršam uzmanību, ka atsevišķu plānā paredzēto aktivitāšu neizpilde vai to nobīde laika grafikā rada ietekmi uz pārējām plānā paredzētajām aktivitātēm, kas var radīt risku uz kopējo revīzijas ieteikuma ieviešanas mērķa sasniegšanu termiņā.

Ņemot vērā, ka ir konstatētas sistemātiskas atkāpes no plānotā laika grafika, Valsts kontroles ieskatā Finanšu ministrijai būtu jāveic plāna ieviešanas risku izvērtējums, tai skaitā nosakot pasākumus riska novēršanai vai to iestāšanās seku mazināšanai.

MAIS izstrādes termiņi

Tā kā uzkrāšanas principa ieviešanas projekta viens no nozīmīgākajiem posmiem ir VID MAIS izstrāde, tad revīzijas laikā tika vērtētas Finanšu ministrijas un VID veiktās darbības šī uzdevuma izpildei.

Revīzijā konstatēts, ka saskaņā ar plānu MAIS jāizstrādā līdz 2022.gada 30.decembrim[68] četros secīgos apakšprojektos:

- pirmais apakšprojekts – "MAIS kodola izstrāde – nodokļu maksātāju uzskaites ieviešana, VADIS" (līdz 2020.gada 1.janvārim);
- otrais apakšprojekts – "Maksājumu uzskaites un uzkrājuma principa izstrāde MAIS iekšzemes nodokļiem un VID administrētām nodevām" (līdz 2021.gada 1.janvārim);
- trešais apakšprojekts – "Muitas maksājumu uzskaites un administrēšanas funkcionalitātes integrēšana MAIS" (līdz 2022.gada 30.decembrim);
- ceturtais apakšprojekts – "Risinājumu integrācija vienotajā IKT arhitektūrā un ilgstoši glabājamo elektronisko datu un dokumentu arhivēšanas funkcionalitātes izstrāde" (līdz 2022.gada 30.decembrim).

Ņemot vērā minēto, uzkrāšanas principa ieviešana VID administrēto valsts budžeta ieņēmumu uzskaitē paredzēta tikai MAIS otrajā un trešajā apakšprojektā[69].

Sākotnēji plānā[70] bija paredzēts, ka MAIS izstrāde tiks uzsākta 2016.gada 1.janvārī. Tomēr, ņemot vērā aizkavēšanos projekta apraksta[71] saskaņošanā ar VARAM, uzsākšana tika atlikta līdz 2017.gada 1.februārim[72]. Visbeidzot, ieilgstot izstrādes līguma[73] noslēgšanai, MAIS pirmā apakšprojekta izstrādi plānots uzsākt tikai 2017.gada novembrī[74], kavējot sākotnējo uzsākšanas termiņu gandrīz par diviem gadiem. Bet MAIS projekta ieviešanas termiņš pagarināts par gadu un trīs mēnešiem (no 30.09.2021.[75] uz 31.12.2022.[76]).

Tā kā pirmā posma virzība atpaliek gandrīz par diviem gadiem un tehniskā specifikācija[77] paredz sistēmu ieviest pakāpeniski vairākos apakšprojektos, pastāv risks, ka tehniski nevarēs nodrošināt vienlaicīgu vairāku apakšprojektu izstrādi, kas savukārt var ietekmēt kopējā uzkrāšanas principa ieviešanas termiņa ievērošanu.

MAIS finansējums

Sākotnēji Finanšu ministrija plānoja[78] visu četru MAIS apakšprojektu izstrādei izmantot ERAF[79] finansējumu[80], tāpēc VARAM, izstrādājot normatīvo regulējumu[81] ERAF finansējuma sadalei, iekļāva MAIS apakšprojektus indikatīvajā projektu iesniegumu atlases sarakstā[82] – pirmo apakšprojektu pirmās kārtas atlases sarakstā un pārējos apakšprojektus – otrās kārtas sarakstā.

VID provizoriski novērtējis MAIS izstrādei un ieviešanai nepieciešamo finansējumu: pirmajam apakšprojektam – 4,5 milj. EUR, otrajam apakšprojektam – 4,8 milj. EUR, trešajam apakšprojektam – 4,7 milj. EUR, ceturtajam apakšprojektam – 4,0 milj. EUR, kopā 18 milj. EUR[83].

Ņemot vērā VID sagatavoto projekta pieteikumu par MAIS izstrādi un ERAF finansējuma ierobežojumu vienam projektam (5,0 milj. EUR), 2016.gada 5.janvārī VID informēja Ministru kabinetu par riskiem, ja MAIS apakšprojektu īstenošanai finansējums netiks piešķirts pilnā apjomā no ERAF finansējuma[84]:

> 1) *ievērojami pieaugs nodokļu administrēšanas IT uzturēšanas izmaksas saistībā ar to, ka jaunā IT risinājuma daļa būs jādarbina un jāuztur vienlaicīgi ar esošo IT risinājumu;*
>
> 2) *tiks kavēti uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumi, valsts pārvaldes darba efektivitātes celšanas un administratīvā sloga mazināšanas pasākumi, negatīva scenārija gadījumā tiks apgrūtināta VID nodokļu administrēšanas pakalpojuma attīstība;*
>
> 3) *netiks izpildītas Eiropas Savienības un nacionāla mēroga iniciatīvas[85], kas paredz plānveidīgu un mērķtiecīgu virzību uz uzkrāšanas principa ieviešanu publiskā sektora finanšu (tai skaitā valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu) uzskaitē.*

Ministru kabinets atbalstīja[86] MAIS izstrādi, pieņemot lēmumu par VID projekta virzību ERAF finansējuma saņemšanai prioritārā kārtībā, kā arī nepieciešamības gadījumā apņēmās atbalstīt papildu finanšu līdzekļu piešķiršanu MAIS projekta īstenošanai attiecīgā gada valsts budžeta ietvaros, ja projekta iesniegums atbildīs projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem.

Sniedzot informāciju par MAIS iekļaušanu ERAF atbalstāmo projektu sarakstā, VARAM 2017.gada 26.jūnijā informēja[87] Valsts kontroli, ka darbu pie ERAF otrās kārtas projektu saraksta turpina Koalīcijas partneru darba grupa par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda jautājumiem. Lai arī sarakstā nav iekļauti pārējie trīs MAIS īstenošanai paredzētie apakšprojekti, tomēr pastāv varbūtība MAIS otro, trešo un ceturto apakšprojektu īstenot, izmantojot ERAF finansējumu gadījumā, ja Koalīcijas partneru darba grupa nolems šiem apakšprojektiem piemērot ERAF snieguma rezervi[88].

Ņemot vērā risku, ka MAIS projekta pilnīgai īstenošanai varētu netikt iegūts ERAF finansējums, Finanšu ministrija norāda[89]:

> *Likumprojekta "Par vidēja termiņa budžetu 2018., 2019. un 2020.gadam" un likumprojekta "Par valsts budžetu 2018.gadam" sagatavošanas laikā Finanšu ministrija ir sagatavojusi pieprasījumu prioritāro pasākumu īstenošanai "Nodokļu informācijas pakalpojumu modernizācija", kura ietvaros no valsts budžeta ir nepieciešams papildu finansējums MAIS otrā, trešā un ceturtā apakšprojekta izstrādei. Vienlaikus pieprasījumā ir iekļauta noteikta atruna, ka situācijā, ja šo apakšprojektu izstrādei tiks piešķirts ārvalstu finanšu palīdzības finansējums, tad no valsts budžeta nepieciešamais papildu finansējums tiks precizēts.*

Vēl nav skaidrības par MAIS projekta īstenošanai nepieciešamā finansējuma avotu, jo ne VARAM MAIS projekta otro, trešo un ceturto apakšprojektu ir iekļāvis atbalstāmo projektu otrajā kārtā, ne Ministru kabinets apstiprinājis finansējuma piešķiršanu 2018.gada valsts budžeta ietvaros. Tas rada risku, ka attiecīgā IS netiks izstrādāta termiņā un līdz ar to uzkrāšanas princips netiks ieviests savlaicīgi.

Turklāt VID noslēdza līgumu[90] par uzkrāšanas principa un valsts budžeta maksājumu administrēšanas procesu uzlabojumu ieviešanas atbalsta pakalpojumiem par 0,4 milj. EUR. Iepirkuma ietvaros pakalpojuma sniedzējs veica valsts un pašvaldību budžeta maksājumu administrēšanas situācijas analīzi, sniedza priekšlikumus procesa uzlabošanai, kā arī sagatavoja dokumentāciju MAIS izstrādes un uzturēšanas iepirkuma veikšanai. Šā iepirkuma ietvaros vēl plānots sagatavot dokumentāciju iepirkumam par sistēmas drošības un veiktspējas auditu veikšanu, tehnisko resursu piegādi un datu pārraides tīkla infrastruktūras nodrošināšanu sistēmas darbībai, kā arī MAIS izstrādes un ieviešanas projekta uzraudzību, kvalitātes kontroli un testēšanu.

Lai arī vēl nav zināms, vai tiks īstenota MAIS pārējo trīs apakšprojektu izstrāde, taču jau ir ieguldīti 0,4 milj. EUR pasākumos, kas vērsti uz MAIS izstrādi un ieviešanu.

Tā kā revīzijā atklāti riski, kas apdraud uzkrāšanas principa savlaicīgu un kvalitatīvu ieviešanu sākotnēji paredzētajā apjomā, Valsts kontrole arī turpmāk revīzijās sekos līdzi plāna izpildei un ieteikuma ieviešanas virzībai.

3.3. Nodokļu politika

Nodokļu politika Latvijā joprojām nav stabila un prognozējama ilgtermiņā, jo ik gadu valsts budžeta apstiprināšanas procesā tiek veikti grozījumi, mainot nodokļu likmes, objektus un subjektus, ar mērķi palielināt valsts budžeta ieņēmumus. Tas samazina nodokļu maksātāju iespējas plānot savu darbību un paredzēt iespējamos finanšu riskus, šādi, iespējams, mazinot arī vēlmi godprātīgi maksāt nodokļus.

Nodokļu pamatnostādnēs kā sasniedzamā rezultāta "Stabila un prognozējama nodokļu politika, kas ilgtermiņā nodrošina pastāvīgus un stabilus nodokļu ieņēmumus" rezultatīvie rādītāji noteikti tikai divi – kopējie nodokļu ieņēmumi (30% no iekšzemes kopprodukta) un

nemainīgs/līdzīgs nodokļu slogs līdzīgiem ienākumu veidiem (IIN un UIN pamatlikme 20%). Tomēr ierobežot tādas normatīvo aktu izmaiņas, kuru rezultātā atkal varētu mainīties gan likmes, gan subjekti, gan objekti, pamatnostādnēs nav paredzēts. Līdz ar to Valsts kontrole secina, ka nav pamata rēķināties ar nodokļu sistēmas stabilitāti un prognozējamību nākamajos četros gados.

Ministru kabinets apstiprina nodokļu politikas mērķus un to sasniegšanai veicamos uzdevumus, tomēr revīzijā konstatēts, ka Finanšu ministrija ir izstrādājusi un valdība ir akceptējusi atsevišķas izmaiņas ar nodokļu reformu saistītajos likumos, kas ir pretējas nodokļu pamatnostādnēs noteiktajam. Savukārt Saeima ir atbalstījusi vairākus priekšlikumus, kas ir pretēji gan nodokļu pamatnostādnēs noteiktajam, gan Finanšu ministrijas izstrādātajiem normatīvo aktu grozījumiem. Tādējādi Ministru kabinetā apstiprināto nodokļu pamatnostādņu mērķu sasniegšana ir praktiski neiespējama un liek apšaubīt nodokļu pamatnostādņu un likumprojektu kvalitāti.

Valsts kontroles Saimnieciskā gada pārskata revīzijā[91] par 2013.gadu tika secināts, ka tiek veidota nestabila un ilgtermiņā neprognozējama vide, kas rosina neuzticību valsts īstenotajai nodokļu politikai un apdraud virzību uz nodokļu politikas mērķu sasniegšanu.

Revīzijas rezultātā Valsts kontrole[92] sniedza ieteikumu Finanšu ministrijai izstrādāt vidēja termiņa valsts nodokļu politiku, nodrošinot nodokļu politikas kvalitatīvu un pilnīgu īstenošanu, un paredzēt ar nodokļu politikas instrumentiem sasniedzamos mērķus un rezultatīvos rādītājus.

Lai palīdzētu Latvijas valdībai izstrādāt vidēja termiņa nodokļu stratēģiju, Finanšu ministrija 2016.gada 28.janvārī ar Pasaules Banku noslēdza līgumu 0,3 milj. EUR vērtībā par Latvijas nodokļu politikas izvērtējumu. Līguma mērķis bija pārskatīt Latvijas pašreizējo nodokļu sistēmu no efektivitātes, konkurētspējas, ieņēmumu mobilizēšanas un taisnīguma viedokļa.

Pasaules Bankai ciešā sadarbībā ar valdību un nacionālajiem ekspertiem bija jāpārskata nodokļu sistēma, īpašu uzmanību pievēršot šādiem politikas mērķiem:

- noteikt iespējas, kā palielināt valsts budžeta ieņēmumus, lai apmierinātu galvenās finansēšanas vajadzības, tostarp, samazinot ēnu ekonomiku un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas;
- izvērtēt iespējas mainīt nodokļu sistēmas struktūru, lai uzlabotu ienākumu vienlīdzību;
- saglabāt nodokļu sistēmas konkurētspēju[93].

Finanšu ministrija norādīja, ka Pasaules Bankai šajā pētījumā dots uzdevums izvērtēt Latvijas nodokļu sistēmas tādus būtiskākos aspektus kā iespēja uzlabot efektivitāti, konkurētspēju, ieņēmumu palielināšanas iespējas, taisnīguma elementus nodokļu sistēmā[94] un pētījuma mērķis ir palīdzēt Latvijas valdībai izstrādāt vidēja termiņa nodokļu stratēģiju, tostarp 2017.gada budžeta priekšlikumus[95].

Sākotnēji bija plānots, ka Pasaules Bankai gala pētījums būs jānodod 2016.gada 6.decembrī, lai Finanšu ministrija, iesniedzot valdībā nodokļu pamatnostādnes, tās varētu pamatot ar ekspertu sniegtajām

rekomendācijām. Pasaules Bankas gala pētījums tika iesniegts tikai 2017.gada aprīlī, bet nodokļu pamatnostādnes Ministru kabinetā pirmo reizi izskatītas jau 2017. gada 3. maijā un apstiprinātas 2017.gada 24.maijā[96]. Finanšu ministrija norāda, ka valdības un Finanšu ministrijas sadarbība un aktīva informācijas apmaiņa ar Pasaules Banku notikusi visu periodu līdz pētījuma gala ziņojuma iesniegšanai.

Revīzijā konstatēts, ka lai gan Pasaules Bankas veiktais pētījums bija apjomīgs, ietvēra padziļinātu situācijas analīzi un valsts budžetam izmaksāja ievērojamu summu – 0,3 milj. EUR, vairākas Pasaules Bankas sniegtās rekomendācijas tomēr netika ņemtas vērā, izstrādājot nodokļu pamatnostādnes, piemēram, Pasaules Banka piedāvāja[97]:

- paaugstināt IIN no kapitāla līdz 15%, bet nodokļu pamatnostādnēs noteikts šo likmi paaugstināt līdz 20%;
- ieviest progresīvo IIN likmi, sadalot to trīs grupās ar likmēm 19%, 23% un 33% vai 19%, 23 % un 29%, bet nodokļu pamatnostādnēs ir noteikts ieviest progresīvo IIN likmi ar divām grupām – 20% un 23%;
- atcelt atsevišķas PVN samazinātās likmes, bet nodokļu pamatnostādnēs nav noteikts atcelt PVN samazinātās likmes;
- nepaaugstināt akcīzes nodokli svinu saturošam benzīnam un samazināt akcīzes nodokli svinu nesaturošam benzīnam, taču nodokļu reformas rezultātā akcīzes nodokļa likmes šīm preču grupām ievērojami paaugstinātas.

Nodokļu pamatnostādnēs kā sasniedzamā rezultāta "Stabila un prognozējama nodokļu politika, kas ilgtermiņā nodrošina pastāvīgus un stabilus nodokļu ieņēmumus" rezultatīvie rādītāji noteikti tikai divi – kopējie nodokļu ieņēmumi (30% no iekšzemes kopprodukta) un nemainīgs/līdzīgs nodokļu slogs līdzīgiem ienākumu veidiem (IIN un UIN pamatlikme 20%)[98]. Tomēr pamatnostādnēs nav paredzēts ierobežot tādu nodokļu likmju paaugstināšanu, subjektu un objektu loku paplašināšanu vai nodokļu maksātāju administratīvā sloga palielināšanu, kas nav atrunātas nodokļu politikas plānošanas dokumentos.

Tas varētu liecināt, ka valdības mērķis nodrošināt stabilu nodokļu politiku ir vērsts tikai uz stabiliem nodokļu ieņēmumiem, nevis prognozējamām nodokļu likmēm, objektiem un subjektiem, kas nodokļu maksātājiem ļautu ilgtermiņā plānot savu darbību un paredzēt iespējamos finanšu riskus. Līdz ar to Valsts kontrole secina, ka nav pamata rēķināties ar nodokļu sistēmas stabilitāti un prognozējamību nākamajos četros gados.

Turklāt nodokļu pamatnostādnēs paredzēts tikai vēl sākt izvērtēt vairākas esošās problēmas un tad sniegt priekšlikumus iespējamajai rīcībai, piemēram:

- izvērtēt PVN jomā direktīvas izvēles normu efektivitāti un nepieciešamības gadījumā sagatavot atbilstošus grozījumus (termiņš 2020.gada 31.decembris);
- izvērtēt azartspēļu nodokļa likmju paaugstināšanu interaktīvām azartspēlēm (termiņš 2019.gada 1.decembris);
- izvērtēt spēkā esošo akcīzes nodokļa atbrīvojumu un atvieglojumu nepieciešamību/pamatotību un sniegt priekšlikumus to saglabāšanai vai atcelšanai naftas produktiem un dabasgāzei

(termiņš 2019.gada 1.jūlijs), tabakas izstrādājumiem, kafijai un bezalkoholiskajiem dzērieniem (termiņš 2020.gada 1.jūlijs), alkoholiskajiem dzērieniem (termiņš 2021.gada 31.decembris);

- iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā grozījumus likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli", kas nodrošinātu samērīgu nekustamā īpašuma nodokli (termiņš 2019.gada 31.marts);
- pārskatīt un ieviest dabas resursa nodokļa likmes gaisa piesārņojuma samazināšanai (termiņš 2018.gada 1.oktobris).

Turklāt Finanšu ministrija nodokļu pamatnostādnēs ir paredzējusi rezultatīvos rādītājus, kas atšķiras no pašas Finanšu ministrijas stratēģiskajiem rezultatīvajiem rādītājiem[99]. Šo sasniedzamo rezultātu rādītāju savstarpēja saskaņošana divos Finanšu ministrijas atbildības jomā esošos dokumentos ir būtiska veiksmīgai nodokļu pamatnostādņu mērķu sasniegšanai. Finanšu ministrija sniedza skaidrojumu[100], ka nodokļu pamatnostādnēs tiks veiktas izmaiņas nodokļu plaisas rādītājos un Finanšu ministrijas darbības stratēģijā tiks precizēti attiecīgie rezultatīvie rādītāji.

Tabula Nr.5 Finanšu ministrijas darbības stratēģijā un nodokļu pamatnostādnēs uzrādīto sasniedzamo rezultatīvo rādītāju atšķirīgās vērtības

Gads	Finanšu ministrijas stratēģija	Nodokļu pamatnostādnes	Rādītājs
2018	37,1 %	38,1 %	Darbaspēka nodokļu plaisa strādājošam, bez apgādībā esošām personām, ar darba algu 67 % apmērā no vidējās darba algas valstī
2019	36,6 %	38,1 %	
2019	14. vieta	15. vieta	Latvijas reitings pēc *"Doing Business"* pētījuma rezultātiem (nodokļu maksāšanas rādītājs)

Lai arī nodokļu pamatnostādnēs viens no sasniedzamajiem mērķiem ir samazināt nodokļu maksātāju administratīvo slogu, tomēr atsevišķas plānotās izmaiņas nesamazina administratīvo slogu, bet gan ierobežo personu tiesības izvēlēties ērtāko un ekonomiskāko nodokļu maksāšanas veidu, piemēram, no 2019.gada 1.janvāra fiziskās personas gada ienākumu deklarācijas varēs iesniegt tikai elektroniski. Arī vairāki nodokļu reformas pavadošie likumprojekti, kas pieņemti Saeimā, palielina, nevis samazina nodokļu maksātāju administratīvo slogu:

- palielināsies administratīvais slogs iekšzemes PVN maksātājiem, kuru veikto ar PVN apliekamo preču piegāžu un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība 12 mēnešu laikā ir robežās no 40 līdz 50 tūkst. EUR, jo tiem būs jābūt reģistrētiem PVN maksātāju reģistrā, kā arī jāizpilda visas PVN regulējošajos normatīvajos aktos noteiktās prasības[101];
- palielināsies administratīvais slogs attiecībā uz IIN maksātājiem, kuriem radīsies pienākums iesniegt gada ienākumu deklarāciju, lai piemaksātu IIN saistībā ar progresīvās likmes piemērošanu vai lai saņemtu atpakaļ pārmaksāto IIN saistībā ar gada diferencētā neapliekamā minimuma piemērošanu[102];

- autoratlīdzības izmaksātājiem palielināsies administratīvais slogs – būs nepieciešams iesniegt papildu deklarāciju, kurā katru mēnesi būs jānorāda persona, kurai tiek izmaksāta autoratlīdzība, autoratlīdzības apmērs un aprēķinātās VSAOI[103].

Tāpat nodokļu pamatnostādnēs pie uzdevuma par nodokļu maksātāju administratīvā sloga samazināšanu ir iekļauti apakšuzdevumi, kas, optimizējot VID veicamās darbības, samazina arī VID resursu patēriņu, tomēr nodokļu maksātāju administratīvo slogu tas nekādā mērā nesamazina. Piemēram, paredzēta iespēja VID maksātnespējas pieteikumu iesniegt elektroniskā veidā ar drošu elektronisko parakstu, kā arī tiks izvērtēta e-asistenta funkcijas ieviešana klientu apkalpošanā, mazinot administratīvo slogu iestādēm. Turklāt revīzijā nebija iespējams izsekot arī apakšuzdevuma "Pārskatīt VID sniegto uzziņu par savām tiesībām konkrētajā tiesiskajā situācijā regulējumu"[104] ietekmei uz nodokļu maksātāju administratīvā sloga samazināšanu.

Kā arī jāvērš uzmanība uz faktu, ka nodokļu pamatnostādņu izpilde varētu būtiski palielināt VID resursu patēriņu, jo vairākas izmaiņas normatīvajos aktos paredz palielināt VID darba apjomu, piemēram, gada diferencētā neapliekamā minimuma piemērošanas izmaiņu, IIN likmju diferencēšanas, PVN reģistrēšanās sliekšņa samazināšanas, autoratlīdzību izmaksātāju jauno pienākumu un UIN deklarācijas taksācijas perioda no gada uz mēnesi izmaiņu rezultātā. Turklāt attiecīgo likumprojektu anotācijas nav pilnvērtīgi izstrādātas, jo tajās nav veikts faktiskais VID papildu nepieciešamo resursu aprēķins.

Ir skaidrs, ka, palielinoties iesniegto gada ienākumu deklarāciju skaitam, pieaugs arī nepieciešamība deklarācijas apstrādāt, veikt to datu ticamības novērtējumu, kontrolēt to iesniegšanu, piemērot sankcijas par deklarāciju neiesniegšanu, veikt IIN pārmaksu atmaksu, kontrolēt IIN samaksu, veikt piedziņas darbības, kā arī izstrādāt gan metodiskos, gan informatīvos materiālus nodokļu maksātājiem jauno normu pareizai piemērošanai. Sagatavojot likuma grozījumus[105], nepieciešamās izmaksas ir aprēķinātas tikai izmaiņu iestrādei VID IS 0,4 milj. EUR apmērā. Turklāt par kuru piešķiršanu vēl tikai tiks lemts likumprojekta "Par valsts budžetu 2018.gadam" un likumprojekta "Par vidējā termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020.gadam" sagatavošanas procesā, ņemot vērā budžeta finansiālās iespējas. Līdz ar to pastāv iespēja, ka VID papildu finansējums atbilstošo izmaiņu veikšanai IS netiks piešķirts, kā rezultātā vēl 2017.gada nogalē var tikt grozītas 2017.gada augustā izsludinātās normas, kas savukārt neliecina par paredzamu nodokļu politiku.

Tāpat arī PVN reģistrēšanās sliekšņa samazināšanas rezultātā VID nepieciešami papildu resursi, jo būtiski palielināsies reģistrējamo PVN maksātāju skaits – pēc finanšu ministra aprēķina 2018.gadā papildu 3426[106] nodokļu maksātājiem būs jāreģistrējas kā PVN maksātājiem, kas ir 43% no VID 2016.gadā reģistrētajiem 7921[107] PVN maksātājiem. Palielinoties PVN maksātāju skaitam, pieaugs arī iesniegto PVN deklarāciju apjoms, kā rezultātā papildu resursi nepieciešami, lai nodrošinātu tādas pašas darbības un uzraudzību, kā iepriekš minētajā gadījumā par iesniedzamo gada ienākumu deklarāciju pieaugumu.

Vēl arī VID darba apjoms palielināsies saistībā ar pieņemtajām normām, kas paredz autoratlīdzību izmaksātājiem (pēc finanšu ministra aprēķina 3651[108]) katru mēnesi VID iesniegt ziņojumu par veiktajām iemaksām pensiju apdrošināšanai no autoratlīdzībām, taču VID būs jāveic gan aprēķināto, gan samaksāto VSAOI no autoratlīdzībām kontrole.

Turklāt VID resursu patēriņš pieaugs arī saistībā ar UIN reformu, proti, jaunais regulējums paredz, ka UIN taksācijas periods turpmāk būs viens mēnesis[109] (iepriekš viens gads). Līdz ar to nodokļu maksātājiem UIN deklarācijas jāiesniedz par katru mēnesi, kurā ir izveidojies ar UIN apliekamais

objekts. Likumā paredzēts, ka nodokļu maksātājam nav jāiesniedz VID "tukša" deklarācija, un šādā gadījumā VID pieņems, ka nodokļu maksātājam attiecīgajā taksācijas periodā nav veikti darījumi, par kuriem jāaprēķina UIN. Tā kā 2016.gadā VID bija ieplānojis, ka UIN deklarācijas (par taksācijas periodu – gads) tiks iesniegtas 94 tūkstoši, tad proporcionāli 2018.gadā, stājoties spēkā jaunajam regulējumam, var tikt iesniegtas 12 reizes vairāk UIN deklarāciju – apmēram miljons UIN deklarāciju.

Turklāt jaunajā regulējumā saskatāmi riski, ka valsts budžets laikā nesaņems visu tam piekritīgo UIN, jo tā kā normatīvais akts[110] paredz, ka nodokļu maksātājs drīkst neiesniegt deklarāciju, ja nav maksājams UIN, tad VID nevarēs veikt kontroli, lai pārliecinātos, vai nodokļu maksātājam tiešām nav izveidojies ar UIN apliekamais ienākums vai nodokļu maksātājs ļaunprātīgi neiesniedz UIN deklarāciju un nodokļa aprēķinu, tādējādi izvairoties vai novilcinot nodokļa samaksu valsts budžetā.

Bez tam VID nevarēs saukt personas pie administratīvās atbildības par UIN deklarāciju iesniegšanas kavējumu, jo likumā[111] paredzēts, ka deklarācijas, kas iesniegtas pēc noteiktā termiņa[112], uzskatāmas kā UIN deklarāciju (kas netika iesniegtas, bet par kurām VID pieņēma, ka nodokļu maksātājam nav jāaprēķina UIN) precizējumi. Revīzijā nebija gūstams skaidrojums jaunā regulējuma pamatojumam, īpaši ņemot vērā, ka 2016.gadā kavēti tika iesniegtas 14 tūkstoši UIN deklarāciju jeb 15% no plānoto deklarāciju skaita, kā arī 5446 jeb 6% kļūdainu deklarāciju. Nav arī skaidrs, kāpēc šāda veida pieeja tiks attiecināta vien uz UIN deklarācijām.

Savukārt, vērtējot Finanšu ministrijas izstrādātos normatīvo aktu grozījumus, kas nepieciešami, lai ieviestu nodokļu pamatnostādnes, revīzijā konstatēts, ka Finanšu ministrija nav pieturējusies pie nodokļu pamatnostādnēm un Ministru kabinetā iesniegusi nodokļu normatīvo aktu grozījumus, kas ir pretēji paša Ministru kabineta apstiprinātajām nodokļu pamatnostādnēm. Finanšu ministrija skaidroja[113], ka no nodokļu pamatnostādnēm atšķirīgi normatīvo aktu grozījumi tika izstrādāti, ievērojot Ministru kabineta lēmumus par nepieciešamību nodrošināt veselības nozares finansējuma pieaugumu.

Tabula Nr.6 Atšķirības Finanšu ministrijas plānotajos un faktiski izstrādātajos normatīvo aktu grozījumos

Finanšu ministrijas nodokļu pamatnostādnēs plānotie normatīvo aktu grozījumi	Finanšu ministrijas izstrādātie normatīvo aktu grozījumi
No 01.01.2018. strādājošajiem ieviest divas IIN likmes: - 20 % ienākumiem līdz 45 000 EUR gadā - 23 % ienākumiem virs 45 000 EUR gadā	No 01.01.2018. strādājošajiem ieviest trīs IIN likmes: - 20 % ienākumiem līdz 20 000 EUR gadā - 23 % ienākumiem virs 20 000 EUR gadā - 31,4 % ienākumiem virs 55 000 EUR gadā
No 01.01.2018. paaugstināt atvieglojumu par apgādībā esošām personām līdz 250 EUR	No 01.01.2018. paaugstināt atvieglojumu par apgādībā esošām personām līdz 200 EUR, no 01.01.2020. – līdz 250 EUR
Nebija plānots paaugstināt VSAOI likmi	No 01.01.2018. paaugstināt VSAOI pamatlikmi par 1 % (0,5 % darba ņēmēja daļa un 0,5 % darba devēja daļa)
Plānots atcelt solidaritātes nodokli	Solidaritātes nodoklis netika atcelts

Turklāt Finanšu ministrijas izstrādāto normatīvo aktu grozījumu rezultātā valsts budžetā paredzēts palielināt budžeta deficītu.

Tabula Nr.7 Plānoto normatīvo aktu izmaiņu ietekme uz valsts budžetu

	2018	2019	2020	2021
Kopējā finansiālā ietekme (milj. EUR)	– 205,9	– 144,5	– 75,6	– 1,2
Deficīta palielināšanās (milj. EUR)	170,0	77,0	82,0	0,0

Fiskālās disciplīnas padome sniedza iebildumus[114], ka nodokļu pamatnostādnēs iekļautā finanšu ietekme ir pretrunā Fiskālās disciplīnas likumam un potenciālo ieņēmumu aprēķins balstīts uz nodokļu reformas atgriezenisko ietekmi uz tautsaimniecību, nepārskatot un neapstiprinot galvenos makroekonomiskos rādītājus apstiprinājuma procedūras ietvaros. Tomēr Finanšu ministrija skaidroja[115], ka Fiskālās disciplīnas padome nav ņēmusi vērā visu pasākumu kopējo ietekmi uz valsts budžetu, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka veicamie grozījumi normatīvajos aktos palielinās valsts budžeta deficītu un neatbildīs Fiskālās disciplīnas likumam.

Fiskālās disciplīnas padome sniedza priekšlikumu[116] izstrādāt drošības pasākumus, lai novērstu budžeta bilances pasliktināšanos, ja plānotā nodokļu reformas fiskālā ietekme īstenojas mazākā mērā nekā paredzēts. Tomēr Finanšu ministrija nav izstrādājusi alternatīvus pasākumus gadījumam, ja plānotās nodokļu reformas īstenošanas rezultātā valsts budžeta ieņēmumi tiks iekasēti būtiski mazākā apjomā nekā plānots.

Neņemot vērā Fiskālās disciplīnas padomes priekšlikumus, Finanšu ministrijas rīcība var apdraudēt valsts finansiālo stabilitāti, vēl jo īpaši, ja Saeimā pieņemtie normatīvo aktu grozījumi būtiski atšķiras no Finanšu ministrijas izstrādātajiem un valdības akceptētajiem likumprojektiem.

Tabula Nr.8 Atšķirības starp Finanšu ministrijas izstrādātajiem un Saeimai iesniegtajiem un Saeimas pieņemtajiem normatīvo aktu grozījumos

Finanšu ministrijas izstrādātie un Saeimai iesniegtie normatīvo aktu grozījumi	Saeimas pieņemtie normatīvo aktu grozījumi
Paredzēt UIN atvieglojumu par ziedojumiem sabiedriskā labuma organizācijām ar vienu no trīs ierobežojumiem: - ar UIN neaplikt ziedoto summu, kas nepārsniedz 10 % apmērā no iepriekšējā pārskata gada peļņas; - ar UIN neaplikt ziedoto summu, kas nepārsniedz 3 % no iepriekšējā pārskata gadā izmaksātā darba algas apmēra; - pārskata gadā aprēķināto UIN par aprēķinātajām dividendēm var samazināt – noteiktā apmērā no ziedotās summas, bet ne vairāk, kā noteiktā apmērā no aprēķinātās UIN summas	Paredzēt UIN atvieglojumu par ziedojumiem sabiedriskā labuma organizācijām ar vienu no trīs ierobežojumiem: - ar UIN neaplikt ziedoto summu, kas nepārsniedz 5 % apmērā no iepriekšējā pārskata gada peļņas; - ar UIN neaplikt ziedoto summu, kas nepārsniedz 2 % no iepriekšējā pārskata gadā izmaksātā darba algas apmēra; - samazināt taksācijas periodā aprēķināto UIN, kas aprēķināts pārskata gadā aprēķinātajām dividendēm, par 75 % no ziedotās summas, bet nepārsniedzot 20 % no aprēķinātās UIN summas par aprēķinātajām dividendēm
Akcīzes nodokļa likme alum: - no 01.03.2018. līdz 28.02.2019. likme par 100 litriem – 5,6 EUR; - no 01.03.2019. līdz 29.02.2020. likme par 100 litriem – 6,1 EUR;	Akcīzes nodokļa likme alum: - no 01.03.2018. līdz 28.02.2019. likme par 100 litriem – 6,8 EUR; - no 01.03.2019. līdz 29.02.2020. likme par 100 litriem – 7,4 EUR;

- no 01.03.2020. līdz 28.02.2019. likme par 100 litriem – 6,8 EUR	- no 01.03.2020. līdz 28.02.2019. likme par 100 litriem – 8,1 EUR
Akcīzes nodokļa likme svinu nesaturošam benzīnam: - līdz 31.12.2019. likme par 1000 litriem – 470 EUR; - no 01.01.2020. likme par 100 litriem – 495 EUR	Akcīzes nodokļa likme svinu nesaturošam benzīnam: - no 01.01.2018. līdz 31.12.2019. likme par 1000 litriem – 476 EUR; - no 01.01.2020. likme par 100 litriem – 509 EUR

Ņemot vērā, ka pie Ministru kabinetā apstiprinātajām nodokļu pamatnostādnēm nepieturas ne Finanšu ministrija, ne Saeima, iespējams, likumdevējam ir no izpildvaras atšķirīgs viedoklis par to, kādā veidā nodokļu politika būtu īstenojama. Līdz ar to ir apšaubāma nodokļu politikas prognozējamība turpmākajos četros gados, it īpaši situācijā, kad kopš nodokļu pamatnostādņu apstiprināšanas vairākkārt grozītas sākotnēji iecerētās izmaiņas attiecīgajos likumos.

Revīzijā, vērtējot nodokļu pamatnostādņu ieviešanai veiktos grozījumus normatīvajos aktos, secinām, ka ir apšaubāma veikto darbību kvalitāte un nodokļu pamatnostādņu kā instrumenta izmantošana nodokļu sistēmas uzlabošanai. Pastāv risks, ka nodokļu politikas mērķi netiks sasniegti un budžeta ieņēmumi varētu samazināties, ietekmējot valsts finanšu stabilitāti.

3.4. Nodokļu parādi

Ņemot vērā, ka nav visaptveroši un kvalitatīvi izvērtēti nodokļu parādu rašanās cēloņi, kopējais nodokļu parāds, ieskaitot dzēsto nodokļu parādu apjomu, turpina pieaugt, jo jaunie parādi izveidojas straujāk par piedzītajiem vai labprātīgi nomaksātajiem parādiem. Rezultātā kopējais VID administrēto valsts budžetā maksājamo nodokļu parāds uz 2017.gada 1.janvāri samazinājies tikai uz dzēsto parādu apjoma pamata un vēl arvien pārsniedz 1/6 no 2016.gada valsts kopbudžeta ieņēmumiem.

VID administrēto nodokļu parādu summas klasificē atbilstoši nodokļu parādu iedalījumam kā aktuālos parādus, apturētos parādus un termiņa pagarinājumus[117]. Uz 2017.gada 1.janvāri kopējā nodokļu parādu summa bija 1360,2 milj. EUR. Lielāko daļu arvien veido reāli nepiedzenamie nodokļu parādi – 807,6 milj. EUR jeb 59 %[118].

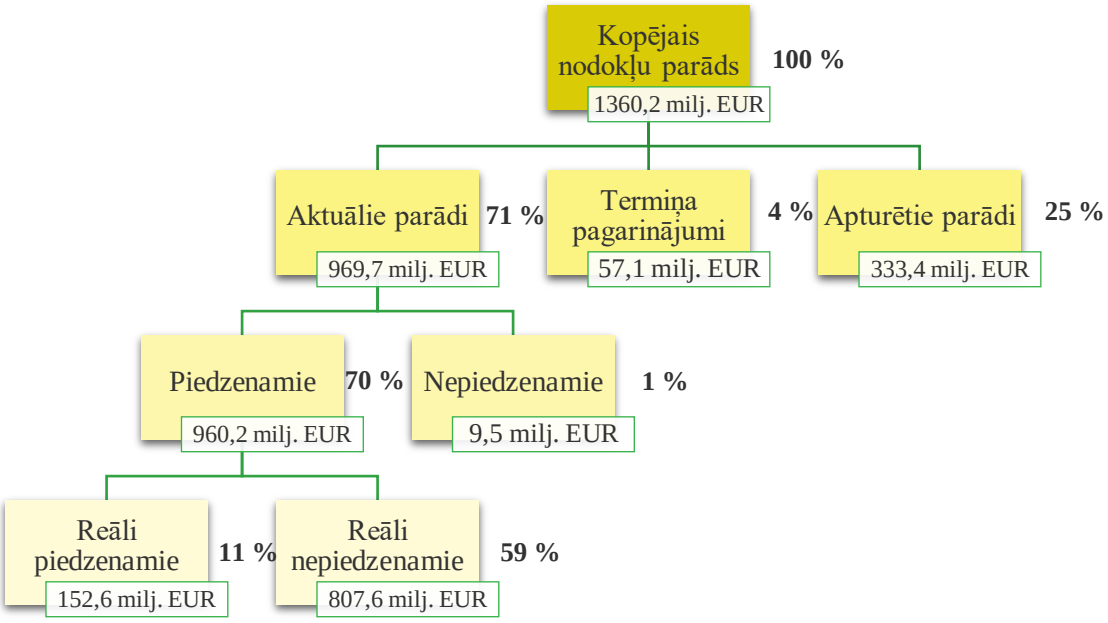

Attēls Nr.6. Nodokļu parādu struktūra uz 2017.gada 1 janvāri

Lai gan kopējie VID administrēto nodokļu parādi uz 2017.gada 1.janvāri, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, samazinājās par 55,7 milj. EUR jeb 4%[119], tomēr, ņemot vērā arī VID dzēsto nodokļu parādu kopsummu 2016.gadā, kas, salīdzinot ar 2015.gadu, ir pieaugusi par 175,3 milj. EUR jeb 54%, faktiskais nodokļu parāds pa gadu ir pieaudzis par 119,6 milj. EUR jeb 7% . 2016.gadā nodokļu parādi tika dzēsti 13 785 nodokļu maksātājiem 500,3 milj. EUR apmērā, kas ir par 6557 jeb 91% nodokļu maksātājiem vairāk nekā 2015.gadā[120], kad VID dzēsa nodokļu parādus 325,0 milj. EUR apmērā.

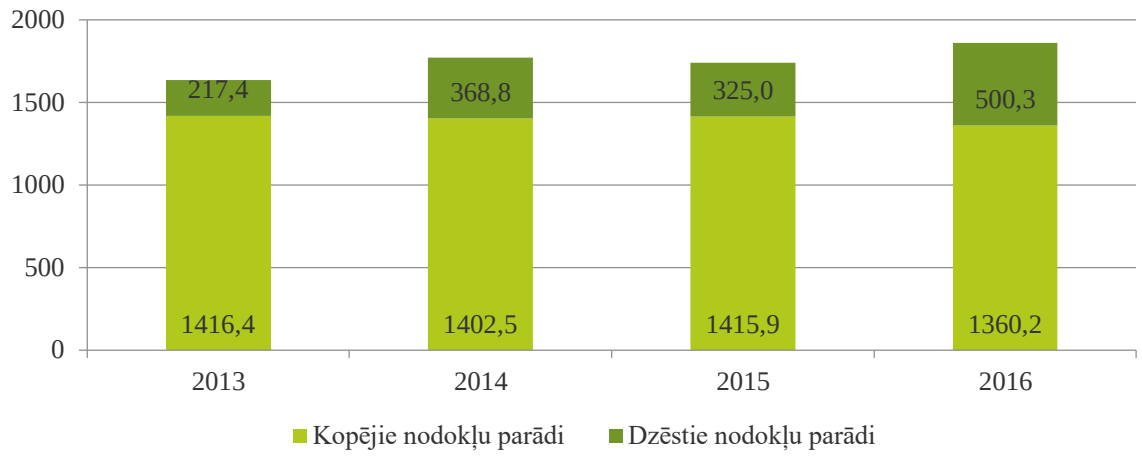

Attēls Nr.7. Kopējais nodokļu parāds un dzēstie nodokļu parādi 2013.–2016.gadā

Arī reāli piedzenamie parādi, uz kuriem var tikt vērsta bezstrīda piedziņa, 2016.gadā ir pieauguši par 36,2 milj. EUR jeb 31%, salīdzinot ar reāli piedzenamo parādu summu uz 2016.gada 1.janvāri, kas liecina, ka nodokļu maksātāju samaksātais parāda apjoms ir mazāks nekā no jauna radies parāds.

Lai arī VID darbību rezultātā 2016.gadā tika piedzīti 411,9 milj. EUR, kas ir par 10,3 milj. EUR jeb 3% vairāk kā 2015.gadā[121], tomēr jaunie parādi 2016.gadā izveidojās 30,7 milj. EUR apmērā un, salīdzinot ar 2015.gadu, pieauga par 2,2 milj. EUR jeb 8%.

Revīzijā secinām, ka, neskatoties uz VID veiktajām aktivitātēm parādu piedziņas procesa uzlabošanā, tendence pieaugt jaunajiem parādiem nemainās, jo netiek novērsti parādu rašanās cēloņi. Tādējādi faktiskais nodokļu parādu apjoms nesamazinās un vēl arvien pārsniedz 1/6 no 2016.gada valsts kopbudžeta ieņēmumiem.

Valsts kontrole Saimnieciskā gada pārskata revīzijā par 2011.gadu, novērtējot nodokļu parādu pieauguma iemeslus, konstatēja, ka lielākā daļa nepiedzenamo parādu veidojās VID veikto kontroles pasākumu rezultātā. VID nodokļu auditi tika veikti par maksimāli garu periodu, tika meklēti visi iespējamie pārkāpumi un kļūdas, rezultātā nosakot maksimāli lielu uzrēķinu, kas ir nesamērīgs ar nodokļu maksātāja neto apgrozījumu. Turklāt tikai 10% no kontroles rezultātā papildus aprēķinātajiem nodokļu maksājumiem tika iekasēti, bet pārējā summa tika atzīta kā faktiski nepiedzenama. Revīzijas rezultātā Finanšu ministrijai tika ieteikts vērtēt cēloņus zemajam nodokļu parādu iekasēšanas līmenim un rast risinājumu situācijas uzlabošanai [122].

2014.gadā Valsts kontrole vērtēja Finanšu ministrijas un VID veiktās darbības, lai ieviestu Valsts kontroles ieteikumu. Tika secināts, ka VID bija veicis dažādus izvērtējumus un sniedzis priekšlikumus Finanšu ministrijai par piedziņas procesa uzlabošanu. Tomēr Valsts kontrole secināja, ka ar VID ieteikumiem procesa uzlabošanai bija par maz – Valsts kontroles sniegtā ieteikuma mērķis netiks sasniegts, jo VID piedāvāja risinājumus cīņai ar sekām, nevis problēmas cēloņiem. Tā kā Finanšu ministrija līdz 2013.gada beigām tā arī nebija uzsākusi vērtēt cēloņus zemajam parādu iekasēšanas līmenim, revīzijas rezultātā Finanšu ministrijai tika atkārtoti ieteikts izvērtēt cēloņus zemajam parādu iekasēšanas līmenim, fokusējoties uz nodokļu parādu rašanās cēloņu izvērtēšanu, nevis tikai uz piedziņas procedūru pilnveidošanu[123]. Finanšu ministrija apņēmās līdz 2016.gada 15.oktobrim izpētīt situāciju un sagatavot dienesta ziņojumu finanšu ministram.

Finanšu ministrs 2016.gada jūlijā izveidoja[124] Konsultatīvo padomi, kura kā prioritāti izvirzīja nodokļu parādu piedziņas efektivitātes izvērtēšanu. 2016.gadā Konsultatīvā padome konstatēja, ka 43% no kopējā nodokļu parāda veidojās kontroles pasākumu rezultātā un identificēja vairākus cēloņus nodokļu parādu zemajam iekasēšanas līmenim gadījumos, kad parādi bija veidojušies audita rezultātā. Vienlaicīgi padome norādīja, ka darbs jāturpina, un izvirzīja priekšlikumus, kas būtu izskatāmi, iesaistot arī citas institūcijas labākā problēmu risinājuma izstrādāšanai, piemēram:

- gadījumos, kad VID audita laikā uzrēķina papildu maksājumus valsts budžetam par nenotikušiem darījumiem ar Eiropas Savienības dalībvalstīm – ir jāvērtē jautājums par Latvijas budžetam nodarīto zaudējumu, tas ir, vai ir lietderīgi un pamatoti veikt uzrēķinu gadījumos, ja faktiski zaudējumi nodarīti citas valsts nevis Latvijas budžetam;
- VID, Finanšu ministrijai un Finanšu un kapitāla tirgus komisijai ir jāvienojas par plašāku sadarbību – izvērtējot, vai Finanšu un kapitāla tirgus komisijai ir noderīga VID sniegtā informācija, jādomā par VID sniegtās informācijas paplašināšanu[125].

Finanšu ministrija, sniedzot Valsts kontrolei informāciju[126], ka ieteikums ir ieviests, lai gan cēloņi parādu zemajam iekasēšanas līmenim faktiski ir izvērtēti tikai mazākajai parādu daļai (43%), faktiski atzina, ka neturpinās uzsākto darbu Valsts kontroles norādīto problēmu risināšanai.

Valsts kontroles ieskatā Finanšu ministrijai jāturpina darbs pie ieteikuma ieviešanas pēc būtības. Tāpēc tika pagarināts ziņošanas par ieteikuma ieviešanu termiņš līdz 2018.gada 15.maijam, norādot, ka arī Konsultatīvajai padomei būtu jāturpina uzsāktais darbs un jāizvērtē arī nodokļu parādi, kas izveidojušies ne tikai audita rezultātā, bet arī pārējo (53%) nodokļu parādu rašanās iemesli.

Nodokļu pamatnostādnēs[127] ir noteikti vairāki uzdevumi piedziņas un nodokļu kontroles procesa uzlabošanai:

- pilnveidot valdes locekļu atbildību nodokļu jomā, pārskatot esošo kritēriju efektivitāti;
- ierobežot negodprātīgo nodokļu maksātāju tiesības dibināt jaunas komercsabiedrības;
- paredzēt VID tiesības nodokļu maksātājiem, kuriem paredzēts veikt nodokļu administrācijas kontroli, piemērot visus likumā noteiktos izpildes nodrošinājuma līdzekļus;
- vienkāršot skaidrās naudas izņemšanas procedūru no juridiskās personas vai individuālā komersanta kases vai citas glabāšanas vietas;
- pilnveidot fizisko personu nodokļu nomaksas uzraudzību, saņemot informāciju par fiziskas personas konta apgrozījumu vai fiziskas personas kredītsaistībām;
- publiskot VID mājas lapā informāciju par nodokļu maksātājiem, kas nepilda nodokļu normatīvajos aktos paredzētās saistības.

Savukārt, lai tehniski samazinātu nodokļu parādu apmēru, ir izstrādāti šādi priekšlikumi:

- noteikt piedziņas noilgumu gada laikā no akta par piedziņas neiespējamību sastādīšanas;
- saīsināt piedziņas noilguma termiņu piedziņas neiespējamības gadījumā;
- ieviest vienreizēju atbalsta pasākumu nodokļu maksātājiem nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanai;
- nokavējuma naudas aprēķināšana tiek pārtraukta, ja nokavējuma naudas summa sasniedz divas piektdaļas no pamatparāda apmēra (iepriekš – ja sasniedz pamatparāda apmēru)[128].

Valsts kontrole iepriekšējā revīzijā[129], vērtējot nodokļu pamatnostādņu projektu, norādīja, ka minētajā dokumentā saskata vairākus trūkumus, un aicināja Finanšu ministriju pirms tā apstiprināšanas apsvērt arī šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- normatīvie akti jau tagad paredz ierobežojumu nodokļu maksātājiem dibināt jaunus uzņēmumus, tomēr problēma ar to netiek pilnībā atrisināta. Finanšu ministrijas izstrādātais dokuments neizskata, piemēram, risinājumus faktiski pastāvošām situācijām, kad negodprātīgie nodokļu maksātāji kā uzņēmumu īpašniekus un valdes locekļus reģistrē fiktīvas personas – ar uzņēmumu faktiski nesaistītas personas, piemēram, ārvalstu pilsoņus;
- normatīvie akti patlaban atļauj nodokļu administrācijai uzlikt ierobežojumus aktīvu atsavināšanai pēc audita pabeigšanas. Finanšu ministrijas izstrādātajā dokumentā nav ietverts izvērtējums par spēkā esošās normas efektivitāti, tāpat trūkst izvērtējuma, vai komersantiem uz

kontroles pasākuma uzsākšanas brīdi vispār pieder aktīvi, kurus varētu atsavināt. Bez šādas padziļinātas situācijas izpētes nav iespējams prognozēt, vai un cik efektīvi būs Finanšu ministrijas piedāvātie pilnvaru paplašinājumi, tas ir, par kādu indikatīvu apmēru samazināsies nodokļu parāds;

- attiecībā uz piedāvāto risinājumu skaidrās naudas izņemšanas vienkāršošanai Valsts kontrole norādīja, ka dokumentā trūkst statistikas par tādu nodokļu maksātāju skaitu, kas darbojas ar skaidru naudu, tas ir, kam ir kases aparāti vai reģistrētas stingrās uzskaites kvītis. Bez šādiem datiem nav iespējams novērtēt, cik nodokļu maksātājiem vispār ir iespējams piemērot skaidrās naudas izņemšanu un par kādu indikatīvu apmēru šo pasākumu rezultātā samazināsies nodokļu parāds;
- Finanšu ministrija dokumenta projektā piedāvāja izstrādāt normatīvo regulējumu, kā rezultātā tiktu dzēsti nodokļu parādi 16,5 milj. EUR apmērā. Ņemot vērā to, ka nodokļu parādu dzēšana normatīvajā regulējumā ir noteikta jau kopš 2013.gada, dokumentā būtu ietverama esošā regulējuma trūkumu detalizēta analīze.

Lai arī Finanšu ministrija norāda[130], ka nodokļu pamatnostādnēs ir iekļāvusi vairākus risinājumus nodokļu parāda apmēra samazināšanai, taču Valsts kontroles iebildumi[131] un ieteikumi nav ņemti vērā un problēmas nodokļu parāda apmēra pieaugumam vērtētas tikai piedziņas procesa uzlabošanas kontekstā, nevis veikta parādu rašanās cēloņu analīze. Šādi Finanšu ministrija cīnās ar sekām, nevis novērš cēloņus.

Turklāt Finanšu ministrijas darbības stratēģijā 2017.–2019.gadam kā darbības virziena "Nodokļu un nodevu vadība" īstenošanai ir noteikti VID veicamie uzdevumi (uzlabot nodokļu administrēšanas un piedziņas procesus, pilnveidot sodu politiku, vienkāršot nodokļu saistību izpildi, īstenot ēnu ekonomikas apkarošanas plāna uzdevumus), kas ietekmētu nodokļu parāda apmēru. Taču VID darbības stratēģija 2017.–2019.gadam līdz 2017.gada 15.augustam vēl nav apstiprināta, kas nesekmē Finanšu ministrijas noteikto mērķu sasniegšanu.

Vēršam uzmanību, ka Finanšu ministrijai, izvērtējot cēloņus zemajam nodokļu parādu iekasēšanas līmenim un apzinot risinājumus situācijas uzlabošanai, jāveic ne tikai valsts iestāžu procesu efektivizēšana, parādu tehniska samazināšana un normatīvo aktu pilnveide, bet arī jāanalizē dažādi aspekti, piemēram, nodokļu slogs dažādām nodokļu maksātāju grupām, nodokļu slogs atkarībā no uzņēmējdarbības veida, nodokļu maksāšanas kultūra, motivācija un ieinteresētība godīgi veikt nodokļu maksājumus, segmentējot nodokļu maksātājus pa nozarēm, pēc lieluma, darbības teritorijas un tirgus apmēra, apgrozījuma apmēra u.tml., kā arī jāvērtē nodokļu parādu izveidošanās iemesli (grupās pēc nodokļa veida, apmēra u.c.).

Turklāt pēc VID kontroles pasākumu veikšanas un papildu valsts budžetā maksājamā nodokļa aprēķināšanas būtu jāvērtē, vai papildus aprēķināto summu iemesls ir sarežģīto normatīvo aktu neizpratne, atvieglojumu vai atbrīvojumu nepamatota piemērošana, vai nevēlēšanās maksāt nodokļus (krāpšanās) u.c., kā arī jāanalizē, kāds ir nodokļu pārbaudēs papildus aprēķinātais maksājamo nodokļu apmērs pret nodokļu maksātāja neto apgrozījumu vai vidēji maksāto nodokļu apjomu. Pēc VID pārbaužu veikšanas un biežāk pieļauto kļūdu apkopošanas būtu jāizvērtē nepieciešamība rosināt normatīvo aktu grozījumus, lai samazinātu normu atšķirīgu interpretāciju un kļūdīšanās iespējas, kā arī veikt citu nodokļu maksātāju savlaicīgu informēšanu par pārbaudēs konstatētajām problēmām.

3.5. Nodevu administrēšana

Finanšu ministrija kopš 2009.gada joprojām nav nodrošinājusi nodevu administrēšanas sistēmas sakārtošanu, kā rezultātā Saimnieciskā gada pārskatā par 2016.gadu uzrādītā informācija par nodevu ieņēmumiem nav pilnīga, kā arī pastāv risks, ka nodevas netiek iekasētas un uzskaitītas pilnā apmērā, jo normatīvie akti neparedz kārtību, kādā nodevas iekasētājam ir jāuzskaita nodevu ieņēmumi un jāsagatavo pārskati par nodevu ieņēmumiem, piemērotajiem atvieglojumiem un atbrīvojumiem, nodevu pārmaksām un atmaksātajām nodevām.

Valsts nodevu objektus šobrīd nosaka likums[132], bet konkrētās valsts nodevas apmēru un noteikšanas kārtību nosaka konkrētās nodevas likums (piemēram, autoceļu lietošanas nodeva tiek uzlikta saskaņā ar Autoceļu lietošanas nodevas likumu) vai Ministru kabineta noteikumi (piemēram, nodeva par civilstāvokļa aktu reģistrēšanu tiek uzlikta saskaņā ar noteikumiem par civilstāvokļa aktu reģistrācijas valsts nodevu), vai arī nodevas apmērs un piemērošanas kārtība integrēta citā speciālā likumā (piemēram, nodeva par darbību veikšanu tiesu iestādēs tiek uzlikta tikai saskaņā ar Civilprocesa likumu un Administratīvā procesa likumu).

Uz 2016.gada beigām Latvijā noteikti 114[133] valsts nodevu veidi, to apmērus un maksāšanas kārtību nosaka deviņi likumi un vairāk kā 100 Ministru kabineta noteikumi. Nodevas tiek ieskaitītas 71 valsts budžeta kontā[134].

2016.gadā no valsts nodevu saraksta tika izslēgta nodeva:

- par rūpnieciskā īpašuma (izgudrojumu, preču zīmju, dizainparaugu un cita rūpnieciskā īpašuma) aizsardzību[135];
- par ģenētiski modificēto organismu riska novērtējuma atzinuma sagatavošanu[136].

Bet nodevu objektu saraksts ar 2016.gadu papildināts ar nodevu:

- par atļaujas izsniegšanu niršanai jūrā tajās vietās, kur atrodas kuģu vraki vai nogrimuši priekšmeti, kas rada vai var radīt apdraudējumu jūras videi vai kultūrvēsturiskām vērtībām[137];
- par slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanas un pāršķirošanas atļaujas izsniegšanu, par vides aizsardzības tehnisko noteikumu izsniegšanu[138];
- par tādu licencēto kapitālsabiedrību darbības uzraudzību, kuras sniedz patērētāju kreditēšanas pakalpojumus[139];
- par Konkurences likumā noteikto apvienošanās izvērtēšanu[140].

Revīzijas ziņojuma sagatavošanas brīdī valsts nodevu administrēšanas procesā ir iesaistītas apmēram 50 institūcijas, 42 tiesas[141], 23 zemesgrāmatu nodaļas[142], 47 diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības[143], 101 zvērināts tiesu izpildītājs[144], kā arī 109 zvērināti notāri[145].

Saimnieciskā gada pārskatā[146] norādīts, ka valsts nodevu ieņēmumi ir 135,0 milj. EUR, tajā skaitā:

- valsts nodevas par valsts sniegto nodrošinājumu un juridiskajiem un citiem pakalpojumiem – 79,9 milj. EUR, kas salīdzinājumā ar 2015.gadu ir par 5,7 milj. EUR jeb 7% mazāk. Būtiskākos ieņēmumus veido nodeva par darbību veikšanu tiesu iestādēs 10,4 milj. EUR;
- speciāliem mērķiem paredzētās valsts nodevas – 49,2 milj. EUR, kas salīdzinājumā ar 2015.gadu ir par 9,1 milj. EUR jeb 23% vairāk. Būtiskākos ieņēmumus veido autoceļu lietošanas nodeva 18,3 milj. EUR apmērā.
- ieņēmumi no speciāliem mērķiem paredzētās valsts nodevas par speciālu atļauju (licenču) izsniegšanu un profesionālās kvalifikācijas atbilstības dokumentu reģistrāciju – 5,9 milj. EUR, kas ir par 0,9 milj. EUR jeb 19% vairāk nekā 2015.gadā. Būtiskākos ieņēmumus veido nodeva par būvprojektēšanai nepieciešamo tehnisko un īpašo noteikumu saņemšanu valsts un pašvaldību institūcijās 1,8 milj. EUR apmērā.

Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros valsts nodevas katru gadu tiek pārbaudītas izlases veidā. Pārbaudes tiek plānotas tā, lai piecu gadu laikā aptvertu valsts nodevas ar lielāko ieņēmumu apjomu. Pārbaudot nodevu uzskaiti un kontroli valsts budžetā, Valsts kontrole revīzijās sastopas ar atšķirīgu nodevu iekasējošo institūciju izpratni par to pienākumiem attiecībā uz nodevu administrēšanu. Turklāt katru gadu revīzijās atklātas būtiskas neatbilstības, sākot ar problēmām nodevu ieņēmumu plānošanā, ministrijām sagatavojot ikgadējo valsts budžeta pieprasījumu, nodevu uzskaites interpretācijā, nodevu maksātāju kontroles pasākumu nodrošināšanā, iekšējo kontroļu veikšanā, atbrīvojumu un atvieglojumu piemērošanā, beidzot ar valsts budžetā ieskaitīto ieņēmumu pilnīguma un atbilstības analīzi.

Arī šīs revīzijas laikā, veicot nodevu ieņēmumu pārbaudes, konstatējām dažādas problēmas, kuru rezultātā nevar gūt pārliecību par nodevu ieņēmumu pilnīgumu.

Joprojām pastāv arī citas problēmas nodevu administrēšanas sistēmā – nodevu sistēma ir sadrumstalota un diferencēta (daudz nodevu objektu, katrai nodevai atšķirīgi atvieglojumi, atbrīvojumi, daudz administrējošo institūciju), nav noteiktas nodevu administrējošās iestādes un to pienākumi, nodevu uzskaites principi un kontroles mehānismi. Lai gan minētās problēmas jau kopš 2009.gada[147] ir vairākkārt analizētas Finanšu ministrijas sagatavotajos informatīvajos ziņojumos, atkārtoti tikušas konstatētas gan 2011.gadā[148], gan 2013.gadā[149], gan 2014.gadā[150] un izskatītas vairākās Ministru kabineta sēdēs, tomēr līdz 2017. gadam tās joprojām nav atrisinātas.

Valsts kontrole kopš 2005.gada, tai skaitā 2013.gadā, sniedza ieteikumu Finanšu ministrijai normatīvajos aktos noteikt nodevu administrēšanas procesu. Finanšu ministrija apņēmās līdz 2021.gada 15.janvārim ieteikumu ieviest vienlaicīgi ar uzkrāšanas principa ieviešanu.

Ministru kabinets 2014.gada 22.aprīlī[151] uzdeva nozaru ministrijām izveidot valsts nodevu uzskaites sistēmas pilnveidošanas plānu, atbilstoši tam līdz 2015.gada 1.augustam izstrādāt priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos un Finanšu ministrijai līdz 2015.gada 1.decembrim apkopot ministriju normatīvo aktu grozījumu projektus un iesniegt tos Ministru kabinetam.

Valsts sekretāru sanāksmē 2016.gada 16.jūnijā tika izskatīts Finanšu ministrijas izstrādātais likumprojekts[152], kas paredz:

- noteikt nodevu administrācijas definīciju;

- noteikt pienākumu veikt nodevu uzskaiti;
- piešķirt deleģējumu Ministru kabinetam noteikt kārtību, kādā nodevu administrācija veic nodevu uzskaiti, nodrošinot administrēšanas procesa mērķa sasniegšanu;
- precizēt tiesību normas saistībā ar valsts nodevu objekta noteikšanas kārtību, paredzot, ka nodevas objekti tiks noteikti tikai ar speciālajiem likumiem, nevis ar Ministru kabineta noteikumiem;
- pilnveidot pārmaksāto vai nepareizi iemaksāto valsts nodevu atmaksas procesu.

Turklāt, ņemot vērā, ka portālā *www.latvija.lv* ir pieejama informācija tikai par valsts nodevām, kas maksājamas par valsts pārvaldes sniegtajiem pakalpojumiem[153], bet nav uzskaitītas valsts nodevas, kas maksājamas par valsts pārvaldes sniegto nodrošinājumu, Finanšu ministrija apņēmās nodrošināt valsts nodevu un to regulējošo normatīvo aktu, valsts nodevu administrējošo institūciju, kā arī attiecīgo valsts pamatbudžeta ieņēmumu kontu saraksta veidošanu un uzturēšanu Finanšu ministrijas oficiālajā mājas lapā, lai nodrošinātu, ka personām ir iespēja iepazīties vienkopus ar visām valsts nodevām, kā arī to administrējošajām institūcijām un valsts budžeta ieņēmumu kontiem[154].

Pēc vairāku institūciju (tai skaitā Valsts kontroles) iesniegto iebildumu un priekšlikumu izskatīšanas Ministru kabineta komitejas 2017.gada 29.maijā sēdē (protokols Nr.17 1.§) tika atbalstīts Finanšu ministrijas izstrādātais likumprojekts un 2017.gada 4.jūlijā likumprojekts izskatīts un atbalstīts[155] Ministru kabineta sēdē. 2017.gada 12.jūlijā Saeimas Prezidijs ierosināja Ministru kabineta iesniegto likumprojektu nodot Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai.

Vērtējot ieteikuma ieviešanas virzību, jāsecina, ka Finanšu ministrijas līdz šim veiktās darbības ir vērstas uz ieteikuma ieviešanu. Līdz šim ieteikuma ieviešanas progress ir bijis lēns un pat, ja likumprojektu atbalstīs gan Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija, gan Saeima trīs lasījumos, pēc tam, lai likumprojektā iekļautās normas tiktu faktiski piemērotas, Finanšu ministrijai atbilstoši likumprojekta anotācijai[156] būs vēl jāizstrādā arī Ministru kabineta noteikumi, nosakot kārtību un apjomu, kādā veicama valsts nodevu uzskaite, vai atsevišķos gadījumos nodevu uzskaites kārtība būs jāiekļauj speciālajā likumā, vai konkrētās nodevas likumā un citos normatīvajos aktos, kā arī jāveic grozījumi likumā[157] un Ministru kabineta noteikumos[158]. Turklāt, ņemot vērā, ka nepieciešamo normatīvo aktu izmaiņu sagatavošana ir laikietilpīga, jāsecina, ka izmaiņas, kas pilnveidotu un sakārtotu nodevu administrēšanas sistēmu tuvākajā laikā vēl netiks ieviestas.

Lai gan nodevu administrēšanas sistēmā ir identificētas vairākas būtiskas problēmas, Ministru kabineta sēdē ir atbalstīti normatīvā akta grozījumi[159] un nodoti izskatīšanai Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai, kas nākotnē varētu sakārtot nodevu administrēšanas sistēmu, tomēr no 2005.gada līdz 2017.gada 21.augustam joprojām problēmas nav atrisinātas.

Tā kā Finanšu ministrijas veiktie pasākumi nav pietiekoši fokusēti uz problēmu iespējami ātrāku novēršanu, Valsts kontrole arī turpmāk revīzijās sekos līdzi veiktajām darbībām un sasniegtajam progresam ieteikuma ieviešanā.

3.6. Ieņēmumi no nodevas par darbību veikšanu tiesu iestādēs

Tieslietu ministrija, sagatavojot ikgadējo budžeta pieprasījumu, plāno nodevas ieņēmumus nemainīgā apjomā 17,1 milj. EUR, lai gan tiesās iesniegto civillietu skaits un līdz ar to samaksātā valsts nodeva par darbību veikšanu tiesu iestādēs ik gadu samazinās, un faktiskā izpilde pēdējos trīs gados nesasniedz plānoto vidēji par 31%. Tiesu administrācija, sniedzot Tieslietu ministrijai nodevas ieņēmumu prognozes un to pamatojumu, ir norādījusi uz nepieciešamību samazināt plānoto ieņēmumu apmēru. Tomēr, veidojot Tieslietu ministrijas budžeta pieprasījumu, nodevas ieņēmumus neplāno atbilstoši faktiski valsts budžetā iemaksātajiem nodevas ieņēmumiem un civillietu skaita izmaiņu tendencēm pēdējos trīs gados.

Revīzijā atklāti arī tiesu nodevas uzskaites trūkumi, ko apliecina konstatētās atšķirības, salīdzinot saņemtos nodevas ieņēmumus valsts budžetā ar TIS uzrādītajiem (Valsts kases kontā ienākošie tiesu nodevas ieņēmumi ir par 1,8 milj. EUR jeb 17% lielāki nekā TIS uzrādītie tiesu nodevas ieņēmumi), kam nav pamatojuma. Turklāt normatīvā akta nepilnību rezultātā ne visos gadījumos samaksātā valsts nodeva tiek piesaistīta TIS atbilstošajam pieteikumam, kas savukārt rada risku, ka tā var tikt izmantota atkārtoti, iesniedzot citu civillietas pieteikumu.

Tiesu nodevas ieņēmumu plānošana

Par prasības pieteikumu, kuru iesniedz tiesā civilprocesuālajā kārtībā, ir jāmaksā tiesu nodeva atbilstoši normatīvajā aktā[160] noteiktajam apmēram. Tiesu nodevas apmērs ir atkarīgs no prasības pieteikuma veida un prasībām, kas novērtējamas naudā – no prasītās naudas summas apmēra. Pavisam var izdalīt 27 dažādus nodevas apmērus.

Saskaņā ar normatīvo regulējumu[161] ministrijas budžeta pieprasījumus un paskaidrojumus sagatavo un iesniedz atbilstoši noteiktajām veidlapām, tai skaitā sagatavojot veidlapu Nr.6 "Pamatbudžetā iemaksājamās valsts nodevas un citi maksājumi no valsts institūciju sniegtajiem pakalpojumiem un veiktās darbības", kurā ministrijas norāda informāciju par plānoto katru valsts pamatbudžetā iemaksājamo ieņēmumu veidu sadalījumā pa kārtējo gadu un trīs nākamajiem gadiem. Veidlapā norāda arī tās pamatbudžeta programmas nosaukumu un kodu, no kuras tiek finansēta institūcija, kas ir atbildīga par pamatbudžetā iemaksājamās nodevas iekasēšanu un kura atbilstoši aprēķinātajai pamatbudžetā iemaksājamajai summai saņem resursus izdevumu segšanai kā dotāciju no vispārējiem ieņēmumiem.

Lai arī nodevu ieņēmumu iekasēšana ir svarīga iestādēm noteikto uzdevumu daļa, kam tiek atvēlēti arī attiecīgi valsts budžeta finanšu līdzekļu, taču normatīvie akti neparedz ministriju gada pārskatiem pievienot informāciju par valsts budžetā iemaksājamo nodevu ieņēmumu plāna faktisko izpildi, sniegto

pakalpojumu skaitu, piemērotajiem atvieglojumiem un atbrīvojumiem, nodevu pārmaksām un veiktajām pārmaksu atmaksām.

Turklāt saskaņā ar likumu[162] ministrijām jānodrošina tas, ka ieņēmumi par valsts nodevu un citi nenodokļu ieņēmumi no valsts institūciju veiktās darbības tiek ieskaitīti pamatbudžeta ieņēmumu kontos gadskārtējā valsts budžeta likumā plānotajā apjomā.

Tabula Nr.9 Tiesu nodevas ieņēmumi 2014.–2019.gadā[163]

Rādītāji	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Plānotais (Tieslietu ministrija), milj. EUR	17,1	17,1	17,1	17,1	17,1	17,1
Plānotais (Tiesu administrācija), milj. EUR	x[164]	15,1	15,0	15,5	15,5	15,5
Izpilde, milj. EUR	13,8	11,3	10,4	x	x	x
Izpilde, %	81	66	61	x	x	x

Tiesu nodevas faktiskā izpilde pēdējos trīs gados nesasniedz Tieslietu ministrijas plānoto ieņēmumu apmēru, attiecīgi 2014.gadā tika iekasēts 81% no plānotā, 2015.gadā – 66% un 2016.gadā – 61%. Šajos gados vidējie nodevas ieņēmumi bija 11,8 milj. EUR gadā.

Tabulā redzams, ka Tieslietu ministrijas plānotais tiesu nodevas ieņēmu apjoms atšķiras gan no Tiesu administrācijas prognozētajiem ieņēmumiem, gan no faktiskajiem nodevas ieņēmumiem.

Tiesu administrācija, sagatavojot 2017.–2019.gada tiesu nodevas ieņēmumu prognozes, norādīja Tieslietu ministrijai, ka:

> *"nepieciešams pārskatīt plānoto valsts nodevas ieņēmumu apjomu turpmākajiem gadiem, jo:*
>
> *1) tiesās saņemto pieteikumu skaits civillietās kopš 2010.gada ir būtiski samazinājies, piemēram 2015.gadā ir saņemti tikai 35% no plānoto pieteikumu skaita 2010.gadā un šāds pieteikumu skaits ir stabilizējies jau kopš 2012 gada;*
>
> *2) Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas pirmajā punktā noteiktais valsts nodevas apmēra palielinājums ar 2013.gadu faktiski pieaugumu valsts nodevu ieņēmumos nav devis, vien samazinoties lietu skaitam par 65% procentiem, ļāvis ieņēmumus saglabāt iepriekšējo gadu līmenī."*[165]

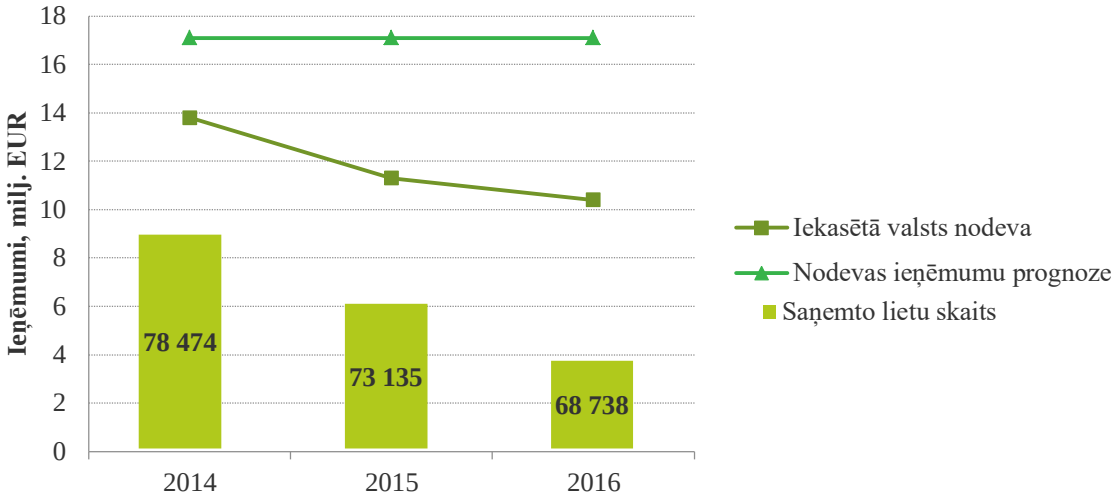

Attēls Nr.8. Civillietu skaita[166], plānoto un faktiski iekasēto nodevas ieņēmumu[167] dinamika 2014.–2016.gadā

Attēlā redzams, ka kopš 2014.gada gan civillietu skaits, gan faktiski iekasētie nodevas ieņēmumi ik gadu ir ievērojami samazinājušies, taču ieņēmumu prognoze 2014.–2016.gadā ir palikusi nemainīga – 17,1 milj. EUR. Arī 2017.–2019.gada budžetam nodevas ieņēmumu prognozi Tieslietu ministrija iesniedza nemainīgu – 17,1 milj. EUR[168], neņemot vērā, ka pēdējos trīs gados nodevu ieņēmumu bijuši vien vidēji 11,8 milj. EUR. Turklāt 2017.gada pirmajā pusgadā tiesu nodevas ieņēmumos iekasēti tikai 4,5 milj. EUR, kas ir 53% no sešu mēnešu plānotajiem ieņēmumiem 8,5 milj. EUR[169].

Līdz ar to, sagatavojot un iesniedzot nodevas ieņēmumu prognozes, kas ir būtiski lielākas nekā iepriekšējos gados faktiski iekasētie nodevas ieņēmumi pie apstākļiem, ka netiek veikti grozījumi nodevu apmērā un netiek prognozēts ierosināto civillietu skaita pieaugums, Tieslietu ministrijas budžeta pieprasījumā iekļautie nodevas ieņēmumi nav atbilstoši faktiskajai situācijai un pēdējo gadu tendencēm.

Valsts budžetā saņemtie tiesu nodevas ieņēmumi salīdzinājumā ar TIS uzrādīto

Par civillietām TIS līdz 2016.gada 22.septembrim iekļāva samaksātās valsts nodevas summu[170], bet ar 2016.gada 23.septembri – iekļauj no Valsts kases budžeta elektronisko norēķinu sistēmas saņemtos datus par valsts nodevas maksājumiem[171]. Tiesas priekšsēdētājs un rajona (pilsētas) tiesas zemesgrāmatu nodaļas priekšnieks nodrošina informācijas iekļaušanu TIS, kā arī iekļautās informācijas pilnību un patiesumu[172].

Salīdzinot valsts budžeta atbilstošā konta ieņēmumus un TIS uzrādītos[173] nodevas ieņēmumus, starpība ir būtiska – 1,8 milj. EUR[174] jeb 20 %.

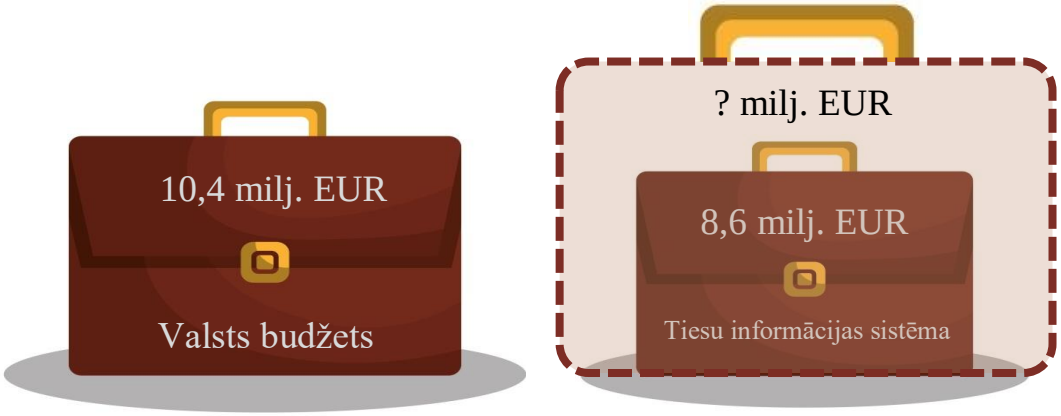

Attēls Nr.9. Valsts budžetā ieskaitīte un TIS uzrādītie tiesu nodevas ieņēmumi

Būtiskās atšķirības liedz iespēju izsekot nodevu maksājumiem un atbrīvojumu un atvieglojumu piemērošanas pamatotībai. Līdz ar to pastāv risks, ka valsts budžetā ieskaitītie ieņēmumi ir mazāki nekā uzrādīti TIS, bet revīzijā nevarējām gūt pārliecību, vai TIS ir uzrādīti visi faktiski iekasētie tiesu nodevas ieņēmumi un konkrētajā valsts budžeta kontā ieskaitītie ieņēmumi ir veikti tikai par tiesu nodevu, kā arī – vai tiesu nodevas ieņēmumi nav ieskaitīti citā valsts budžeta kontā.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem[175] valsts budžeta maksājumus administrējošai institūcijai ir pienākums pārliecināties, ka veiktie maksājumi valsts budžeta kontā ir uzskaitīti atbilstoši normatīvajiem aktiem. Taču par tiesu nodevas maksājumiem netiek veikti šādi kontroles pasākumi. Iespējamais iemesls tam varētu būt, ka normatīvajos aktos nav skaidri noteikta par tiesu nodevas administrēšanu, tai skaitā nodevas ieņēmumu uzskaiti, atbildīgā institūcija.

Lai gan arī VID pienākumos ietilpst kontrolēt nodevu aprēķināšanas un maksāšanas pareizību[176], VID informēja, ka 2016.gadā nav veikti nodokļu kontroles pasākumi saistībā ar valsts nodevu administrēšanu. Tiesu iestādēs tēma "Valsts nodeva" pēdējo reizi ir pārbaudīta 2010.gadā[177].

Nodevas maksājumu piesaiste TIS

Ir svarīgi nodrošināt sasaisti starp personas veikto valsts nodevas maksājumu un iestādes sniegto konkrēto pakalpojumu.

Revīzijā konstatēti gadījumi, ka, veicot maksājumu valsts budžetā, nodevas maksātājs nav maksājuma mērķī norādījis informāciju, kas varētu tikt identificēta un sasaistīta tikai ar konkrēto pieteikumu, piemēram, maksājuma mērķī norādīts "valsts nodeva", "valsts nodeva civillietā", "par pieteikumu", "apelācija", "par tiesu" u.tml.[178]

Revīzijā pārbaudījām, vai TIS reģistrētajiem civillietu pieteikumiem, par kuriem bija jāveic valsts nodevas samaksa, ir piesaistīts attiecīgais maksājums no Valsts kases sistēmas. Izlases veidā, veicot pārbaudes par 20 TIS reģistrētajiem pieteikumiem, konstatēts, ka no 18 gadījumiem, kad pieteikuma iesniedzējam bija jāsamaksā tiesu nodeva, sešos gadījumos jeb 33% Valsts kasē veiktais nodevas

maksājums nebija piesaistīts pie konkrētā pieteikuma. Līdz ar to ne visos gadījumos ir izsekojams, ka par konkrēto lietas pieteikumu ir samaksāta nodeva atbilstošā apmērā.

Par nodevas maksājumu piesaisti TIS Tiesu administrācija informēja[179], ka TIS ir izveidota kontrole, kas fiksē piesaistīto valsts nodevu konkrētā pieteikumā. Gadījumā, ja pieteikumam jau piesaistītu nodevas maksājumu mēģina manuāli piesaistīt citam pieteikumam, TIS tiek uzrādīts sistēmas kontroles paziņojums "Maksājums ir piesaistīts citam pieteikumam", tādejādi vēršot uzmanību uz mēģinājumu atkārtoti izmantot maksājumu. Tāpat tiesnesim ir pienākums pārbaudīt, vai valsts nodeva nav izmantota kādā citā tiesas procesā.

Revīzijā konstatēts, ka TIS nav ieviesta kontrole, kas liegtu piesaistīt nodevas maksājumu vēl arī citiem pieteikumiem pēc brīdinošā paziņojuma uzrādīšanas. Arī normatīvais regulējums[180] nenosaka prasības TIS nodevas maksājumu piesaistīt pie konkrētā pieteikuma.

Neveicot pienācīgu nodevas ieņēmumu uzskaiti, pastāv risks, ka par vienu valsts nodevas maksājumu var tikt sniegti vairāki pakalpojumi, vai arī pakalpojums ir sniegts, bet valsts nodevas maksājums par to samaksāts netiek, kā rezultātā valsts budžets, iespējams, nesaņem visus tam piekritīgos nodevas ieņēmumus.

Ieteikumi

Finanšu ministrijai pārskatīt ministriju iesniegto nodevu ieņēmumu prognožu pamatotības izvērtēšanas procesa efektivitāti, kā arī nodrošināt kontroles izsekojamību un sekot nodevu ieņēmumu plāna izpildei, savlaicīgi izvērtējot neizpildes iemeslus un veicot atbilstošas darbības.

> *Ieteikums netika saskaņots. Finanšu ministrija neatbalsta sniegto ieteikumu daļā par "pārskatīt ministriju iesniegto nodevu ieņēmumu prognožu pamatotības izvērtēšanas procesa efektivitāti", jo pamatotu nodevu prognožu un izdevumu pieprasījumu sagatavošana ir nozaru ministriju kompetencē. Finanšu ministrijai nav atbilstošas informācijas un kapacitātes, lai nodrošinātu nozaru ministriju prognožu kvalitatīvu izvērtēšanu.*
>
> *Finanšu ministrija par ieteikuma daļu "sekot nodevu ieņēmumu plāna izpildei, savlaicīgi izvērtējot neizpildes iemeslus un veicot atbilstošas darbības" norāda, ka finanšu ministrija to jau nodrošina.*

Lai sabiedrībai būtu pieejama pilnīga informācija par nodevas iekasēšanas rezultātiem, Finanšu ministrijai izstrādāt kārtību, kādā ministrijas gada pārskatos uzrāda pilnīgu informāciju par valsts nodevu administrēšanas rezultātiem.

Aicinām Ministru kabinetu lemt par tālāku rīcību šādu ierosinājumu ieviešanā.

Tieslietu ministrijai kā atbildīgajai par tiesu sistēmas jomu nodrošināt pareizu tiesu nodevas uzskaiti un sasaisti starp veikto tiesu nodevas maksājumu un tiesu iestāžu sniegto konkrēto pakalpojumu, lai iegūtu pilnīgu un ticamu informāciju par tiesu nodevas faktiskajiem ieņēmumiem.

Tieslietu ministrijai, iesniedzot budžeta pieprasījumu un plānojot tiesu nodevas ieņēmumus, ņemt vērā civillietu skaita izmaiņas tendences un faktiskos nodevas ieņēmumus.

3.7. Atvieglojuma par invaliditāti piemērošana pensijām

2016.gadā vismaz 8747 pensionāru ar invaliditāti nesaņēma tiem pienākošos atvieglojumus, līdz ar to kopsummā zaudējot 1,3 milj. EUR, jo personas nebija EDS ievadījušas tādu informāciju par ienākumu gūšanas vietu un atvieglojumiem par invaliditāti, kas jau ir valsts iestāžu rīcībā. VID un VSAA neievēroja labas pārvaldības principu, kā rezultātā šo personu ikmēneša iztikas līdzekļi 2016.gadā samazinājās vidēji par 12,4 *euro*, kas ir nozīmīga summa, ņemot vērā, ka izmaksātās pensijas apmērs bija vidēji 297 *euro*. Turklāt vairāk kā 800 no šīm personām jau ir mirušas un nevarēs iesniegt gada ienākumu deklarāciju, lai atgūtu valstij pārmaksāto IIN.

Tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši pensionēšanās vecumu un atbilstošu apdrošināšanas stāžu[181]. No 2014.gada 1.janvāra pakāpeniski pensionēšanās vecums no 62 gadiem tiek palielināts par trim mēnešiem ik gadu – līdz 2025.gada 1.janvārī tas būs 65 gadi. Savukārt nepieciešamais apdrošināšanas stāžs vecuma pensijas saņemšanai, sākot ar 2014.gada 1.janvāri, palielinās no 10 uz 15 gadiem, bet no 2025.gada 1.janvāra – uz 20 gadiem.

Personām ar invaliditāti, kas sasniegušas pensionēšanās vecumu, invaliditātes pensijas vietā piešķir vecuma pensiju[182].

Lai pareizi aprēķinātu IIN un piemērotu gan neapliekamo minimumu, gan papildu atvieglojumus, katram iedzīvotājam, kurš gūst ienākumus, tai skaitā pensiju, VID piešķir algas nodokļa grāmatiņu[183]. Kopš 2014.gada 1.jūnija elektroniskā algas nodokļa grāmatiņa aizstāj iepriekš izmantoto papīra formu. Informācija IIN atvieglojumu piemērošanai algas nodokļa grāmatiņā jāsniedz elektroniski, izmantojot EDS, vai personiski, ierodoties VID klientu apkalpošanas centrā.

VID atbilstoši normatīviem grāmatiņā iekļauj šādu informāciju:

- nodokļa atvieglojumi par apgādībā esošām personām – apgādībā esošās personas, par kurām piemērojams nodokļa atvieglojums, laikposms, par kādu nodokļa atvieglojums piemērojams, un pamatojums;
- nodokļa papildu atvieglojumi par invaliditāti vai politiski represētās personas statusu, vai nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusu – invaliditātes grupa vai personas statuss, laikposms, par kādu nodokļa atvieglojums piemērojams, un pamatojums;
- par pensijas piešķiršanu vai tiesību uz pensiju zaudēšanu – valsts iestāde, kura piešķīrusi pensiju, pensijas veids, datums, ar kuru pensija piešķirta, datums, ar kuru ir zaudētas tiesības uz pensiju, un pamatojums[184].

2016.gadā pensionāra neapliekamais minimums bija noteikts 2820 *euro* gadā jeb 235 *euro* mēnesī, bet personām ar invaliditāti papildus piemēro atvieglojumus – par I vai II grupas invaliditāti 1848 *euro* gadā jeb 154 *euro* mēnesī, par III grupas invaliditāti – 1440 *euro* gadā jeb 120 *euro*. Papildus piemērojami arī

atvieglojumi par katru personas apgādībā esošu personu, kā arī ja persona ir politiski represēta vai nacionālās pretošanās kustības dalībnieks.

VSAA pensionāru neapliekamo minimumu pensijām piemēro vienmēr – neatkarīgi no tā, vai nodokļa maksātājs grāmatiņu ir iesniedzis VSAA. Bet, lai VID sniegtu informāciju VSAA par personai piemērojamajiem atvieglojumiem un VSAA, rēķinot personai izmaksājamo pensiju, piemērotu papildu atvieglojumu par invaliditāti, pensionāram elektroniskajā algas nodokļa grāmatiņa jāiesniedz (jānorāda kā galvenā ienākuma gūšanas vieta) VSAA un jāapstiprina informācijas par invaliditātes atvieglojumu rādīšanu VSAA. Pretējā gadījumā personai papildu atvieglojumu par invaliditāti VSAA nepiemēros un, lai saņemtu pārskata gadā pārmaksātā IIN atmaksu, persona var nākamajos trīs gados iesniegt gada ienākumu deklarāciju.

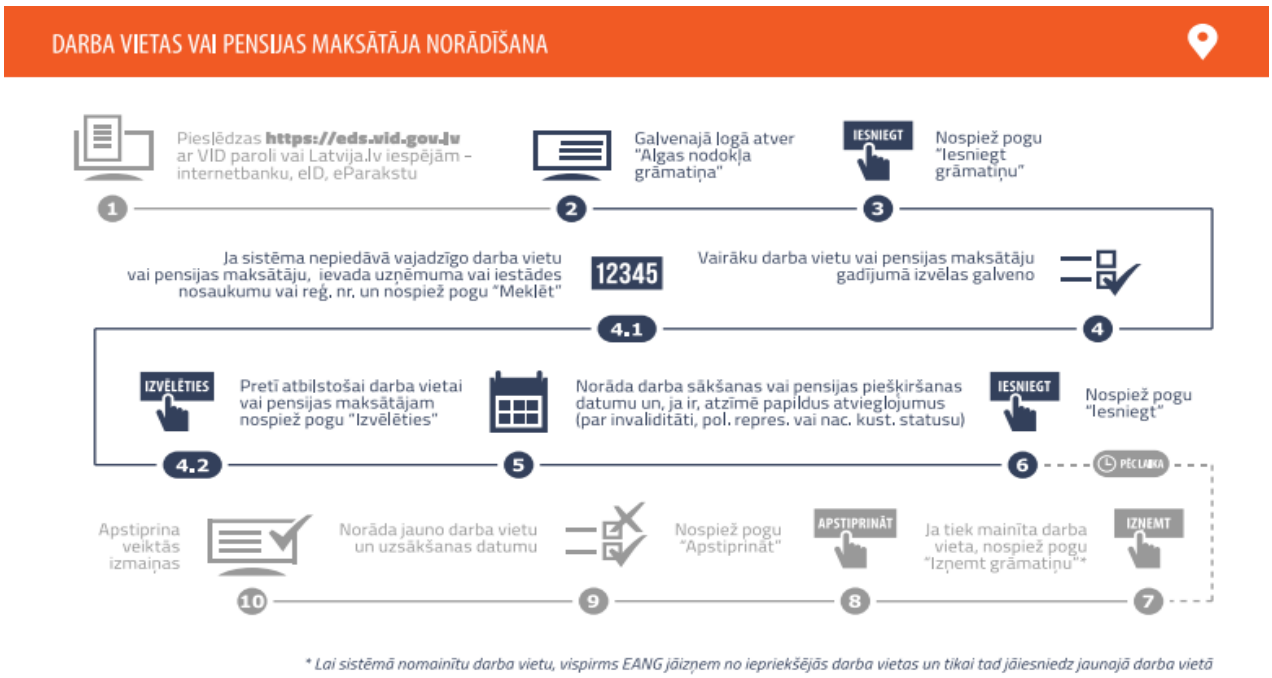

Attēls Nr.10. VID infografika par darba devēja vai pensijas maksātāja norādīšanu algas nodokļa grāmatiņā

Taču, ja pensionārs ir arī darba ņēmējs, tad kā galveno ienākuma gūšanas vietu var uzrādīt darba devēju un atzīmēt, ka darba devējam vēlas rādīt informāciju par atvieglojumiem. Rezultātā atvieglojumus jāpiemēro darba devējam, izmaksājot algu, nevis VSAA, izmaksājot pensiju.

Pensiju, ko saņem "uz rokas" jeb neto pensiju, aprēķina, no bruto pensijas atņemot IIN, kura lielumu ietekmē neapliekamā minimuma un IIN atvieglojumu piemērošana[185]. 2. pielikumā parādīti divi scenāriji – pensionārs ar invaliditāti (II grupa) un bruto pensiju 500 *euro*, kuram nav apgādājamo un kurš nav ne politiski represēts, ne nacionālās pretošanās kustības dalībnieks, vienā gadījumā iesniedz algas nodokļa grāmatiņu VSAA, bet otrā gadījumā grāmatiņu neiesniedz VSAA un attiecīgi iesniedz vai neiesniedz gada ienākumu deklarāciju VID.

Revīzijā konstatēti konkrēti gadījumi, kad pensionāriem ar invaliditāti gan 2015., gan 2016.gadā VSAA nepiemēroja papildu atvieglojumu un līdz ar to izmaksāja mazāku pensiju, nekā personai pienācās. No pensijas ieturēto IIN personas saņēma attiecīgi tikai 2016.un 2017.gadā, iesniedzot VID gada ienākumu deklarācijas.

Analizējot VID un VSAA sniegtos datus[186] par personām, kuras 2016.gadā saņēma vecuma vai izdienas pensiju, tika konstatēts, ka 36 tūkstoši pensionāru bija personas ar invaliditāti, tai skaitā 16 tūkstoši personām pensija bija lielāka par pensionāra neapliekamo minimumu (2820 *euro* gadā), un tām bija tiesības saņemt arī atvieglojumu par invaliditāti. Taču revīzijā konstatēts, ka 2016.gadā vairāk kā 10 tūkstošiem jeb 63% pensionāriem ar invaliditāti VSAA, izmaksājot pensiju, nepiemēroja papildu atvieglojumus par invaliditāti.

Tabula Nr.10 Statistika par personām ieturēto IIN no 2016. gadā izmaksātajām pensijām

Personas statuss uz 10.04.2017.	Personu skaits	Ieturētais IIN	Vidēji ieturētais IIN mēnesī	Vidējā izmaksātā pensija mēnesī	Par cik % samazināta pensija
Dzīvs	9181	1 431 515	13,0	307,9	3,9
Ierobežota rīcībspēja	34	2305	5,7	251,3	2,2
Izceļojis vai neaktīvs	9	951	8,8	241,6	3,5
Miris (vai izsludināts par mirušu)	821	65 275	6,6	177,8	3,6
Kopā	**10 045**	**1 500 046**			
		Vidēji	**12,4**	**297,0**	**3,9**

Viena pensionāra ikmēneša iztikas līdzekļi 2016.gadā nepamatoti tika samazināti vidēji par 12,4 *euro*, kas ir nozīmīga summa, ņemot vērā, ka vidējā pensija šim personu lokam bija 297 *euro* mēnesī.

Revīzijā konstatēts, ka 3124 personas no 10 045 kā darba ņēmēji 2016.gadā guva arī citus ienākumus. Tikai 1298 personām 2016.gadā darba algai ir piemēroti IIN atvieglojumi, taču Valsts kontroles rīcībā nav informācijas, vai piemēroti atvieglojumi par invaliditāti vai cita veida atvieglojumi, piemēram, par apgādībā esošu personu vai kā politiski represētai personai.

Līdz ar to pārbaužu rezultātā konstatēts, ka vismaz 8747[187] personām 2016.gadā netika piemērots tām pienākošais atvieglojums par invaliditāti un tādējādi no pensionāriem tika ieturēts IIN 1,3 milj. EUR[188] apmērā, neraugoties uz to, ka VID un VSAA rīcībā ir informācija par personām ar invaliditāti.

Pie personām ar invaliditāti pieder personas, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu traucējumi, kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt to pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar citiem[189]. Atbilstoši VSAA sniegtajai informācijai[190] 19% pensionāriem, kuriem netika pareizi piemērots IIN, bija noteikta I invaliditātes grupa, kas nozīmē, ka atbilstoši normatīvajam aktam[191] personai ir ļoti smaga invaliditāte. 53% bija noteikta II invaliditātes grupas – personas, kurām ir smaga invaliditāte un 28% – III grupa – personas, kurām ir mēreni izteikta invaliditāte.

Lai veicinātu vienlīdzīgu tiesību principa ieviešanu attiecībā uz personām ar invaliditāti, valsts pienākums ir veikt pasākumus, kas atbilstoši apstākļiem nepieciešami, lai nodrošinātu šo personu tiesību izmantošanu.

Lai gan VSAA, gan VID rīcībā no Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas ir informācija par personai piešķirto invaliditātes grupu konkrētajā periodā, tomēr arī situācijās, kad personas vienīgie ienākumi ir pensija, VSAA no personas ietur IIN, ja persona nav veikusi elektroniskajā algas nodokļa grāmatiņā atbilstošu atzīmi. Turklāt gadījumos, ja personas vienīgais ienākums ir VSAA izmaksātā pensija, automātiski netiek uzskatīts, ka nodokļu grāmatiņa ir iesniegta VSAA.

VID norāda, ka informācijas sniegšana par galveno ienākuma gūšanas vietu, apgādājamiem un papildu atvieglojumiem un iekļaušana algas nodokļa grāmatiņā ir nodokļu maksātāja pienākums un vienlaikus arī izvēle[192]. Taču, nosakot pienākumu nodokļu maksātājiem sniegt informāciju, kas faktiski jau ir gan VID, gan VSAA rīcībā, tiek nepamatoti palielināts nodokļu maksātāju administratīvais slogs, un tas savukārt neliecina par valsts iestāžu labu pārvaldību.

Ja persona nenorāda nodokļu atvieglojumus, kas tai pienākas, personai tos piemēros, iesniedzot attiecīgā taksācijas gada ienākumu deklarāciju (sākot ar nākamā gada 1. martu) un pārmaksātais IIN tiks atmaksāts. Bet daļai no personām, kurām netika piemēroti atbilstoši atvieglojumi jau pie pensijas izmaksas, vairs nav iespējas iesniegt 2016. gada ienākumu deklarāciju un atgūt nepamatoti ieturēto IIN 0,07 milj. EUR apmērā, jo personas jau ir mirušas.

Revīzijā vēlējāmies gūt izpratni par to, cik vienkārši vai sarežģīti personai ir veikt attiecīgās darbības EDS, lai algas nodokļa grāmatiņā VSAA tiktu norādīta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta, kas ļautu saņemt attiecīgos atvieglojumus. Konstatējām, ka personām, kuras ikdienā nelieto EDS vai kurām ir ierobežotas datorprasmes, var rasties grūtības saprast pareizās veicamās darbības. Lai gan EDS automātiski piedāvā galveno ienākumu iegūšanas vietu, personai iestatījuma logā jānorāda, kādus papildu atvieglojumus ienākuma izmaksātājs var piemērot – ieliekot atzīmi pie invaliditātes, politiski represētās personas statusa vai nacionālās pretošanās kustības dalībnieka statusa.

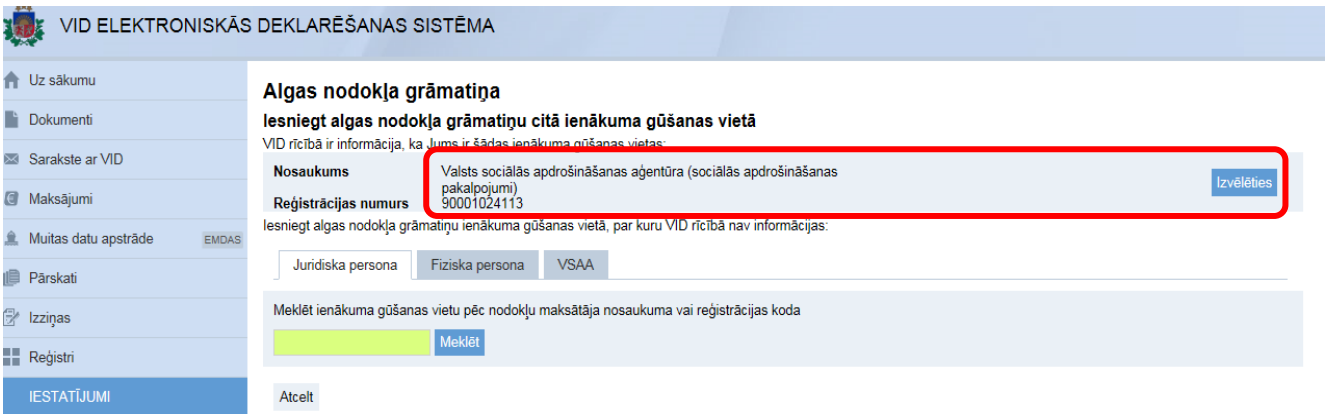

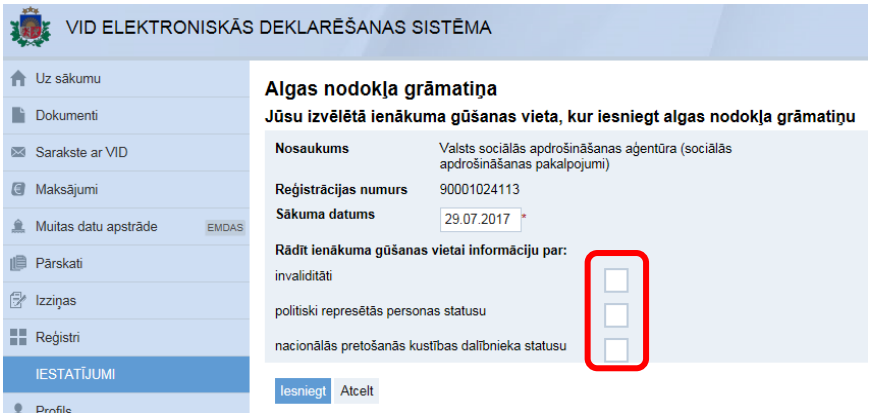

Attēls Nr.11. EDS interfeiss galvenās ienākumu gūšanas vietas un atvieglojumu norādīšanai

Lai arī valstī 2016.gadā bija reģistrēti tikai gandrīz 400[193] nacionālās pretošanās kustības dalībnieku, taču ielikt atzīmi par šādas informācijas rādīšanu ienākuma gūšanas vietai var jebkurš, tāpat arī pārējie divi atvieglojumu veidi ir aktīvi jebkuram, nevis tikai tiem, kam faktiski tas pienākas. Tādējādi ikviens, kam faktiski nepienākas atvieglojums, var ielikt atzīmi par šādas informācijas rādīšanu galvenajai ienākumu gūšanas vietai. Lai arī darba devējs vai VSAA nevarēs piemērot nepamatotu papildu atvieglojumu, jo VID šādus datus nebūs iekļāvis nodokļu maksātāja algas nodokļa grāmatiņā un šādu informāciju nevarēs nodot arī ienākumu izmaksātājam, tomēr šāda lieka informācija EDS lietotājiem rada papildu grūtības algas nodokļu grāmatiņā pareizi iesniegt nepieciešamo informāciju.

Revīzijā konstatējām, ka ne VSAA[194], ne Labklājības ministrijas[195] mājaslapu attiecīgajās sadaļās, kas veltītas pensionāriem/senioriem vai personām ar invaliditāti, nekādi informatīvie materiāli ar aicinājumu EDS veikt nepieciešamās izmaiņas elektroniskajā algas nodokļa grāmatiņā, kad persona ar invaliditāti kļūst par pensionāru (elektroniskajā algas grāmatiņā jāatzīmē, ka galvenā ienākuma gūšanas vieta ir VSAA) vai kad pensijas saņēmējam tiek noteikta invaliditāte (elektroniskajā algas grāmatiņā jāatzīmē, ka persona vēlas, lai tiek piemērots papildu atvieglojums par invaliditāti), nav atrodami.

Turklāt revīzijā konstatēts, ka VID mājaslapā pieejamajā informatīvajā materiālā[196] norādīts, ka algas nodokļa grāmatiņa elektroniski jāiesniedz darbiniekiem, nevis arī personām, kurām piešķirta valsts pensija.

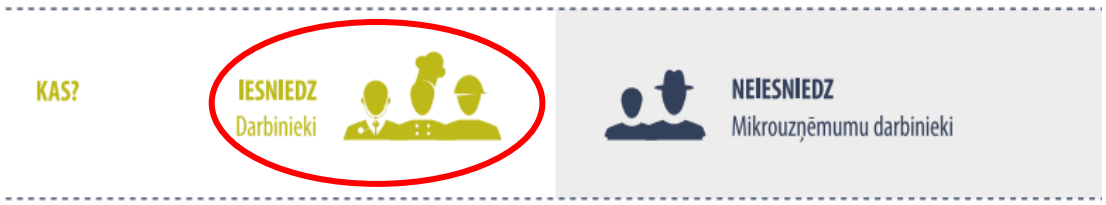

Attēls Nr.12. VID infografika, kam jāiesniedz elektroniskā algas nodokļa grāmatiņa

Turklāt, lai veiktu izmaiņas elektroniskajā algas nodokļu grāmatiņā, ir personiski jāierodas VID klientu apkalpošanas centrā vai jāizmanto EDS, kam savukārt nepieciešams dators un internets. Taču atbilstoši

Centrālā statistikas biroja datiem[197] 2016.gada sākumā tikai 42% iedzīvotāju vecumā no 65 līdz 74 gadiem ir lietojuši internetu un 33% to lieto regulāri. Tāpat jāņem vērā, ka ne visiem ir brīvi pieejams dators ar interneta pieslēgumu un pietiekošas prasmes tā lietošanai.

Bez tam, lai pieslēgtos EDS, nepieciešams iesniegt iesniegumu VID par EDS lietošanu, lai VID piešķirtu lietotājvārdu un paroli, vai arī personas rīcībā jābūt kādam no autentifikācijas veidiem, lai pieslēgtos EDS caur portālu *latvija.lv*, kas atbalsta pieslēgšanos ar elektronisko parakstu vai izmantojot internetbanku (*Swedbank, SEB, Citadele, Norvik* Banka, *Nordea, DNB, MTB, PrivatBank,* Rietumu banka)[198]. Taču daļai pensionāru pensija tiek pārskaitīta, piemēram, uz personas atvērto pensijas kontu Latvijas Pasta Bankā vai arī tiek piegādāta pensijas saņēmēja dzīvesvietā par maksu.

Izpildīt minētās formalitātes elektroniskajā algas nodokļa grāmatiņā ir papildu administratīvais slogs. Turklāt personas netiek informētas, izmantojot tām piemērotāko saziņas veidu un atbilstošāko informācijas nodošanas kanālu, par šādu normatīvajā aktā noteikto pienākumu izpildes nepieciešamību, kā arī iespēju iesniegt gada ienākumu deklarāciju un saņemt pārmaksāto IIN atmaksu.

Ieteikumi

VID rast risinājumu un veikt atbilstošas darbības (piemēram, informēt personas, izmantojot atbilstošāko informācijas kanālu, kā arī sniegt nepieciešamo konsultatīvo atbalstu deklarāciju aizpildīšanā un iesniegšanā), lai personas, kurām 2014.–2016.gadā vienīgā ienākumu gūšanas vieta kādā taksācijas gada posmā bija VSAA un, izmaksājot pensiju, nav piemērots atvieglojums par invaliditāti, iesniegtu gada ienākumu deklarācijas un saņemtu nepamatoti ieturētā IIN atmaksu.

VID atbilstoši labas pārvaldības principam, veikt nepieciešamās darbības, lai pensionāriem ar invaliditāti, kuriem vienīgā ienākumu gūšanas vieta ir VSAA, sākot ar 2017.gadu tiktu automātiski piemēroti atvieglojumi par invaliditāti, kā arī izvērtēt iespēju automātiski piemērot pārējos personām pienākošos atvieglojumus.

3.8. Akcīzes nodokļa kontrole

VID kontroles pasākumi galvenokārt vērsti uz pareizas PVN aprēķināšanas un maksāšanas pārbaudi, kamēr citu Latvijas ekonomikai un uzņēmējdarbībai svarīgu nodokļu kontrole notiek salīdzinoši reti.

Pēc VID Akcīzes pārvaldes reorganizācijas 2015.gadā akcīzes nodokļa kontrole tiek veikta minimāli. Turklāt arī papildus aprēķinātā akcīzes nodokļa maksājumu apmērs ir strauji samazinājies. Līdz ar to VID nevar gūt pārliecību, ka akcīzes nodokļa maksātāji ievēro un pareizi piemēro attiecīgo normatīvo aktu prasības.

Kontroles pasākumi vienlaikus var darboties arī kā preventīvie pasākumi attiecībā pret tiem nodokļu maksātājiem, kuri tieši netiek kontrolēti, bet ir informēti, ka pārbaudes tiek veiktas

citiem nodokļu maksātājiem. Specifiskās un šaurās akcīzes nodokļa jomas uzņēmumi ātri vien spēj konstatēt VID pietiekamas un visaptverošas kontroles trūkumu, kā rezultātā palielinās risks, ka uzņēmumi šo situāciju izmantos ļaunprātīgi un valsts budžetā netiks ieskaitīti visi tam piekritīgie akcīzes nodokļa maksājumi.

Viens no VID uzdevumiem ir kontrolēt nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas pareizību[199], kā arī nodrošināt akcīzes preču apriti reglamentējošu normatīvo aktu izpildi, tai skaitā organizēt un veikt kontroles pasākumus akcīzes preču aprites jomā[200].

Liela nozīme nodokļu administrēšanas procesā ir nodokļu kontrolei, kuras galvenie mērķi ir nodrošināt, lai visi nodokļu maksātāji iemaksātu noteiktos nodokļu maksājumus budžetā atbilstošā apmērā un termiņā, kā arī samazināt iespējas izvairīties no nodokļu maksāšanas, tādējādi novēršot zaudējumu rašanos valsts budžetam un nodrošinot labvēlīgu vidi godīgai komercdarbībai.

Nodokļu kontrole tiek īstenota, veicot datu atbilstības pārbaudes, apsekošanas, novērošanas, tematiskās pārbaudes, padziļinātās pārbaudes un nodokļu auditus. Optimālais nodokļu kontroles veids tiek izvēlēts, veicot par nodokļu maksātāju iegūtās informācijas analīzi – pārskatu un deklarāciju datu ticamības novērtēšanu un risku analīzi.

Akcīzes nodoklis ir ceturtais lielākais nodoklis pēc faktiskās izpildes (2016.gadā iekasēts 861,0 milj. EUR), bet lielāki ieņēmumi 2016.gadā tika saņemti no VSAOI (2130,8 milj. EUR), PVN (2018,9 milj. EUR) un IIN (1528,7 milj. EUR).

Atbilstoši VID novērtējumam[201] nodokļu plaisas ir izdevies samazināt līdz plānotajam apjomam gandrīz visos būtiskajos nodokļos, izņemot akcīzes nodoklī naftas produktiem un alkoholiskajiem dzērieniem.

Tabula Nr.11 Nodokļu plaisas 2015.gadā[202]

Nodoklis	Plānotais rezultāts (%)	Faktiskais rezultāts (%)	Starpība (+ pārsniegts plānotais) (– plānotais nav sasniegts)
PVN	15,9	15,4	+0,5
VSAOI	21,0	20,2	+0,8
IIN	20,4	19,5	+0,9
Akcīzes nodoklis cigaretēm	27,0	25,7	+1,3
Akcīzes nodoklis naftas produktiem	10,5	10,8	– 0,3
Akcīzes nodoklis alkoholiskajiem dzērieniem	8,0	8,3	– 0,3

Tabulā redzams, ka 2015.gadā visaugstākā nodokļa plaisa ir akcīzes nodoklim cigaretēm (25,7%), kas nozīmē, ka tieši šajā jomā pastāv vislielākie riski, ka nodokļu maksātāji nepilda savas saistības pret valsti, kā rezultātā valsts budžets nesaņem nedeklarētās un deklarētās, bet nesamaksātās akcīzes nodokļu summas.

Līdz 2015.gada 1.aprīlim daļu no akcīzes nodokļa kontroles pasākumiem veica VID Akcīzes pārvalde – gan veicot tematiskās pārbaudes, gan apsekošanas un novērošanas, gan datu atbilstības pārbaudes. Taču 2015.gada 1.aprīlī, lai novērstu VID struktūrvienībām deleģēto uzdevumu un procesu dublēšanos, kā arī paaugstinātu resursu izmantošanas efektivitāti, Akcīzes pārvalde tika reorganizēta un kontroles pasākumu veikšana nodota Nodokļu kontroles pārvaldei, tādējādi centralizējot līdzīgās funkcijas vienā struktūrvienībā.

Akcīzes nodokļa kontroli kopš 2015.gada 1.aprīļa veic trīs VID struktūrvienības – Muitas pārvalde, veicot datu atbilstības pārbaudes par muitas maksājumiem[203], tai skaitā akcīzes nodokli, Nodokļu kontroles pārvalde, kas veic visa veida kontroles pasākumus, un Muitas policijas pārvalde, kas kontrolē akcīzes preču pārvietošanu pāri muitas robežai.

Akcīzes nodokļa aprēķināšana ir diferencēta un sarežģīta, jo nodokļa aprēķina vajadzībām deklarējamā informācija ir sadrumstalota starp vairākiem pārskatiem (piemēram, alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa deklarācija, marku aprites pārskati, inventarizācijas saraksti, ja tiek mainītas akcīzes nodokļa likmes), turklāt pārskatos ir atšķirīgas apjoma mērvienības (litri, kilogrami, litri absolūtā alkohola, gabali) un atšķirīga nodokļa aprēķināšanas kārtība pat vienas preču grupas ietvaros (piemēram, dažos pārskatos alkoholiskie dzērieni tiek norādīti tikai dekalitros un netiek norādīti dekalitros absolūtā alkohola, kas nepieciešams akcīzes nodokļa aprēķinam), kā arī akcīzes nodokļa jomu regulē daudz un dažādi normatīvie akti[204] – gan Eiropas Savienības direktīva[205]un regula[206], gan trīs likumi[207], gan 23 Ministru kabineta noteikumi[208], kas būtiski sarežģī gan nodokļa deklarēšanu, gan atbilstoša aprēķina kontroli.

Valsts kontrole Saimnieciskā gada pārskata revīzijā par 2015.gadu secināja[209], ka veiktās akcīzes nodokļa jomas komersantu risku novērtēšanas rezultāti netiek izmantoti kontroles pasākumu plānošanai un veikšanai, līdz ar to riskantākie komersanti netiek kontrolēti, kā arī neviena VID risku identificēšanas sistēma netiek izmantota fizisko personu risku noteikšanai konkrēti akcīzes nodokļa jomā.

Bez tam VID bieži informē par nozīmīgu pārkāpumu atklāšanu akcīzes preču aprites jomā. 2017.gada otrajā ceturksnī vien VID atklāja vairākus būtiskus pārkāpumus, piemēram:

- uz Latvijas robežas ar Krievijas Federāciju VID amatpersonas novērsa 280 tūkstošu cigarešu kontrabandu. Cigaretes bija noslēptas vilciena vagonos ar akmeņogļu kravu[210];
- Rīgā, Krustpils ielā atklāja nelegālu degvielas tirdzniecības vietu. Degviela bija noglabāta plastmasas tvertnēs kādā konteinerā, no kura to tālāk tirgoja privātpersonām[211].
- kādā akcīzes preču noliktavā Mārupē un pārstrādes uzņēmumā Rīgā atklāja 5,2 tonnas kafijas ar viltotām akcīzes zīmēm, kā arī kafijas ražošanas un fasēšanas iekārtas[212].
- kādā angārā Ropažu novadā atklāja 1,5 tonnas nelegālas tabakas[213].

Būtisku pārkāpumu atklāšana liecina, ka joprojām saglabājas augsts akcīzes nodokļa nedeklarēšanas un nemaksāšanas risks.

Revīzijas laikā tika vērtēts, kā mainījās akcīzes nodokļa kontroles pasākumi pēc 2015.gada 1.aprīļa, kad VID Akcīzes pārvalde tika reorganizēta un tās uzdevumi akcīzes nodokļa kontroles jomā tika deleģēti Nodokļu kontroles pārvaldei.

Tabula Nr.12 Akcīzes nodokļa datu atbilstības pārbaužu un auditu rezultāti 2012.–2016.gadā[214]

Periods	Datu atbilstības pārbaužu skaits	Datu atbilstības pārbaužu rezultātā aprēķinātie maksājumi (tūkst. EUR)	Auditu skaits	Auditu rezultātā aprēķinātie maksājumi (tūkst. EUR)
2012. gads	41	826,1	24	9295,8
2013. gads	55	1606,8	40	1139,8
2014. gads	61	1408,0	19	403,7
01.01.2015.–31.03.2015.	26	4697,7	8	61,0
01.04.2015.–31.12.2015.	2	0,6		
2016. gads	4	8,3	3	109,0

Kopš 2015.gada aprīļa akcīzes nodokļa datu atbilstības pārbaužu apjoms būtiski samazinājās, kā arī pārbaužu rezultativitāte ir ievērojami kritusies – vidējais datu atbilstības pārbaužu rezultātā papildu aprēķināto maksājumu apmērs kopš 2015.gada 1.aprīļa – 1480 *euro*, iepriekš – 43 145 *euro*. Datu atbilstības pārbaužu zemā rezultativitāte norāda, ka kontroles pasākumi netiek veikti riskantākajiem komersantiem.

VID sniedza informāciju, ka līdz 2015.gada aprīlim ar akcīzes nodokļa datu atbilstības pārbaudēm nodarbojās viens darbinieks uz pilnu slodzi un viens darbinieks uz pusslodzi, ik gadu vidēji veicot vairāk kā 50 datu atbilstības pārbaudes. Tomēr VID nevar norādīt, cik Nodokļu kontroles pārvaldes darbinieki veica datu atbilstības pārbaudes (vidēji trīs gadā) akcīzes nodokļa jomā pēc 2015.gada aprīļa.

Lai arī VID Nodokļu kontroles pārvalde vienīgā veica akcīzes nodokļa auditus visā apskatāmajā periodā, taču tieši kopš 2015.gada šādu kontroles pasākumu skaits ir krasi samazinājies.

Arī tematisko pārbaužu skaits akcīzes nodokļa jomā sākot ar 2015.gadu ir būtiski samazinājies.

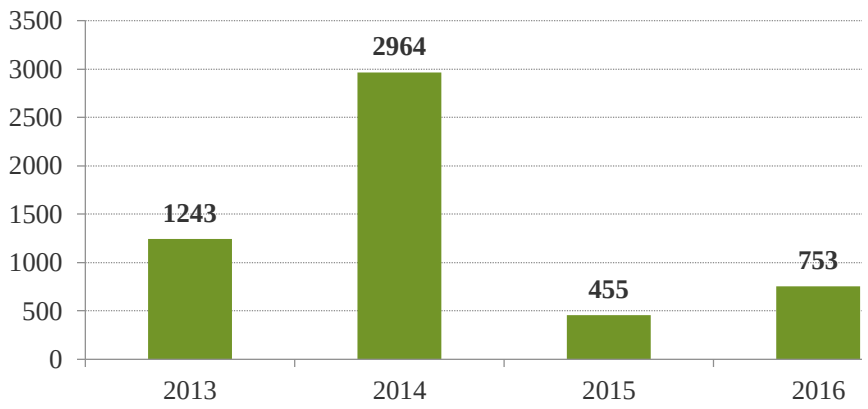

Attēls Nr.13. Veikto tematisko pārbaužu akcīzes nodokļa jomā 2013.–2016.gadā skaits

Ņemot vērā, ka VID nav sasniedzis vēlamo akcīzes nodokļa naftas produktiem un alkoholiskajiem dzērieniem plaisas samazinājumu un akcīzes nodokļa cigaretēm plaisa saglabājas augsta (25,7%), kā arī akcīzes nodokļa deklarēšanai pēdējo četru gadu laikā nav veikti būtiski vienkāršojumi, nav pamata uzskatīt, ka nodokļu maksātāji būtu pieļāvuši mazāk kļūdu vai būtu uzlabojusies to motivācija godīgi maksāt nodokļus un ievērot normatīvos aktus.

Tā kā VID nav bijis pamatots iemesls 2015.gadā būtiski samazināt veicamo akcīzes nodokļa kontroles pasākumu skaitu, tad revīzijā secinājām, ka akcīzes nodokļa kontroles netiek veiktas pietiekami.

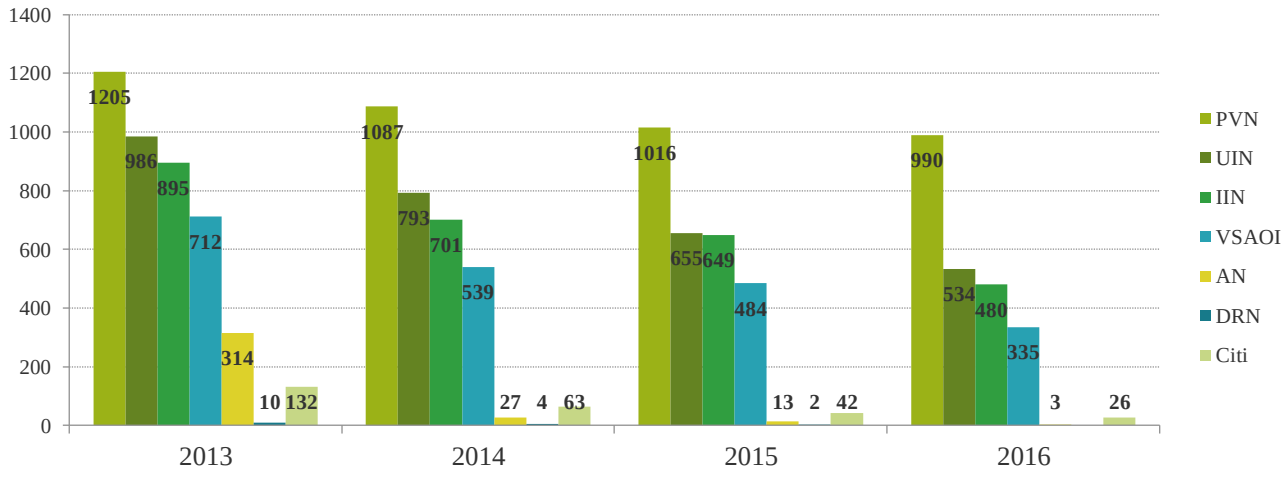

Attēls Nr.14. VID veikto nodokļu auditu sadalījums pa nodokļu veidiem 2013. –2016. gadā

Saskaņā ar VID sniegto informāciju[215] būtiskākie VID resursi tiek novirzīti PVN kontrolēšanai ar tendenci katru gadu PVN auditu īpatsvaram pieaugt. Lai gan akcīzes nodoklis ir būtiska valsts budžeta ieņēmumu daļa, par akcīzes nodokli pārbaudes tiek veiktas minimāli, kopš 2014.gada nesasniedzot pat 1% no visām nodokļu pārbaudēm, kas veiktas nodokļu auditu ietvaros.

VID fokusēšanās uz PVN kontrolēšanu varētu būt skaidrojama ar to, ka par šo nodokli VID rīcībā ir visplašākā informācija risku identificēšanai. Turklāt daļa no PVN iemaksājama Eiropas Savienības budžetā kā tradicionālie pašu resursi, līdz ar to Eiropas Komisija regulāri veic pārbaudes par šī nodokļa kontroles sistēmu. Konstatējot nepilnības vai neatbilstības, Eiropas Komisija var piemērot soda sankcijas.

Tomēr Latvijas ekonomikai un uzņēmējdarbībai ir svarīga ne tikai PVN, bet arī pārējo nodokļu pareiza aprēķināšana un maksāšana. Turklāt atbilstoši 7. tabulas datiem pārējo nodokļu plaisas ir lielākas par PVN plaisu.

Kontroles pasākumi vienlaikus var darboties arī kā preventīvie pasākumi attiecībā pret tiem nodokļu maksātājiem, kuri tieši netiek kontrolēti, bet ir informēti, ka pārbaudes tiek veiktas citiem nodokļu maksātājiem. Specifiskās un šaurās akcīzes nodokļa jomas uzņēmumi ātri vien spēj konstatēt VID pietiekamas un visaptverošas kontroles trūkumu, kā rezultātā palielinās risks, ka uzņēmumi šo situāciju izmantos ļaunprātīgi un valsts budžetā netiks ieskaitīti visi tam piekritīgie akcīzes nodokļa maksājumi.

Arī akcīzes nodokļa likmju būtiska paaugstināšana no 2018.gada atbilstoši nodokļu pamatnostādnēs noteiktajam[216] palielina risku, ka nodokļu maksātāji centīsies izvairīties no akcīzes nodokļa deklarēšanas atbilstošā apmērā.

Rezultātā, VID neveicot pietiekamus, atbilstošus un visaptverošus kontroles pasākumus, kas vērsti uz pārbaužu veikšanu valsts iekšienē, būtiski palielinās risks, ka valsts budžetā netiek ieskaitīti visi tam piekritīgie akcīzes nodokļa maksājumi.

Turklāt, tā kā akcīzes nodokļa joma ir specifiska un ir nepieciešamas atbilstošas darbinieku kompetences šā nodokļa kontrolei, VID būtu jānodrošina, ka darbinieki, kuri labi pārzina šo jomu, tiek iesaistīti akcīzes nodokļa kontroles pasākumu veikšanā un viņu uzkrātā pieredze tiek lietderīgi izmantota.

Ieteikums

Lai nodrošinātu pietiekamus, vispusīgus un atbilstošus kontroles pasākumus, VID izvērtēt līdzšinējo kārtību nodokļu kontroles pasākumu organizēšanā un pilnveidot kontroles pasākumu plānu, aptverot visus VID administrētos nodokļus, tai skaitā akcīzes preču aprites un akcīzes nodokļa kontroli, ņemot vērā aktuālās akcīzes preču aprites tendences, indikācijas nelegālai akcīzes preču apritei un riskiem, kas liecina par iespējamu izvairīšanos no akcīzes nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas.

3.9. Nereģistrētas saimnieciskās darbības identificēšana

Pēc VID preventīvajiem pasākumiem, identificējot nereģistrētas saimnieciskās darbības risku, netiek veiktas nekādas tālākas darbības, lai konstatētu personas faktiskos pārkāpumus un novērstu valsts budžetam nodarītos finansiālos zaudējumus, kas savukārt neveicina godīgu konkurenci un ēnu ekonomikas mazināšanos.

VID publiskajā gada pārskatā nesniedz skaidru un patiesu priekšstatu par sasniegtajiem rezultātiem attiecībā uz nereģistrētas saimnieciskās darbības samazināšanu. VID pārskatā neatklāj informāciju par rezultatīvo rādītāju aprēķināšanai izmantoto metodiku un datiem, tādējādi rezultāti tiek atspoguļoti, iespējams, pozitīvāki nekā faktiski paveiktais. Pārskata lietotājiem nav iespējams gūt skaidru un ar faktiem pamatotu priekšstatu par VID sasniegtajiem rezultātiem un objektīvi novērtēt, kādā apmērā VID samazina nereģistrēto saimniecisko darbību, nodrošina godīgu konkurenci un novērš personu izvairīšanos no nodokļu maksātāju pienākumu pildīšanas.

VID seko jebkuru juridisko un fizisko personu saimnieciskajai un finansiālajai darbībai, lai uzskaitītu un reģistrētu nodokļu maksātājus, iekasētu un piedzītu nodokļus un konsultētu nodokļu maksātājus nodokļu normatīvo aktu piemērošanas jautājumos[217].

Savukārt fiziskajai personai, uzsākot veikt saimniecisko darbību, ir pienākums reģistrēties kā nodokļu maksātājam VID un paziņot par ienākumiem no saimnieciskās darbības[218].

Par fiziskās personas saimniecisko darbību uzskata jebkuru darbību, kas vērsta uz preču ražošanu, darbu izpildi, tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību. Saimnieciskā darbība ietver arī ar uzņēmuma līguma izpildi saistīto darbību, profesionālo darbību, nekustamā īpašuma apsaimniekošanu, komercaģenta, māklera un individuālā komersanta darbību, kā arī fiziskās personas īpašumā esoša individuālā uzņēmuma (arī zemnieka un zvejnieka saimniecības) darbību[219].

Fiziskās personas darbību uzskata par saimniecisko darbību, ja tā atbilst vienam no šādiem kritērijiem:

- darījumu regularitāte un sistemātiskums – trīs un vairāk darījumi gadā vai pieci un vairāk darījumi trijos gados;
- ieņēmumi no darījuma pārsniedz 14 229 *euro* gadā, izņemot ienākumus no personiskā īpašuma atsavināšanas (personiskai lietošanai paredzēto kustamo lietu – mēbeļu, apģērba un citu lietu);
- darbības ekonomiskā būtība vai personas īpašumā esošo lietu apjoms norāda uz sistemātisku darbību ar mērķi gūt atlīdzību[220].

Saimnieciskās darbības veicējs var izvēlēties vienu sev izdevīgāko nodokļu maksāšanas režīmu atbilstoši veicamajai darbībai.

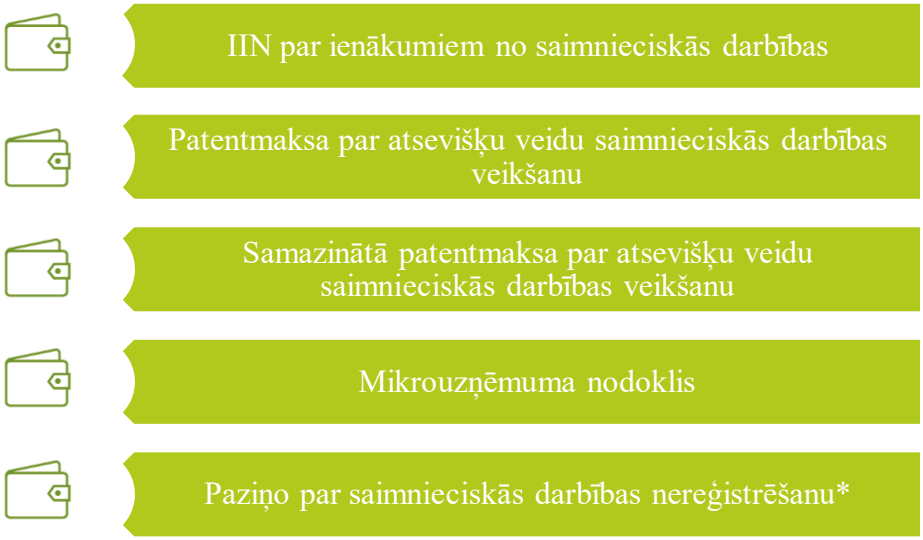

**atbilstoši likumam*[221]

Attēls Nr.15. Saimnieciskās darbības veicēju nodokļu maksāšanas režīmi

Gan VID darbības stratēģijā 2014.–2016.gadam, gan valsts politikas dokumentos[222] ēnu ekonomikas apkarošana ir viena no prioritātēm gan valdībai, gan arī VID un viens no rādītājiem, kas raksturo sasniegtos rezultātus ēnu ekonomikas apkarošanā, ir "Samazināts nereģistrētas saimnieciskās darbības apjoms"[223]. Turklāt VID kā vienu no 2016.gada prioritātēm bija noteicis nereģistrētas saimnieciskās darbības ierobežošanu.

Lai identificētu personas, kas, iespējams, nodarbojas ar saimniecisko darbību un nav reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji, VID veic dažādas darbības – gan preventīvās, gan represīvās.

Preventīvo darbību rezultātā VID aicina fiziskās personas, kuras VID identificējis kā iespējamās saimnieciskās darbības veicējas, izvērtēt savu darbību un reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējai vai arī sniegt VID pamatotu skaidrojumu, kāpēc attiecīgā darbība nav uzskatāma par saimniecisko darbību. Veicot preventīvās darbības, VID nenosaka nekādus papildu nodokļa maksājumus, bet var piemērot administratīvo sodu, ja persona neatsaucas uz VID aicinājumu.

Represīvo pasākumu jeb kontroles pasākumu laikā VID var gan noteikt papildu maksājumus valsts budžetam, gan piemērot dažāda veida administratīvo sodu[224], piemēram, par saimnieciskās darbības veikšanu bez reģistrācijas, par nesadarbošanos ar nodokļu administrāciju, par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas u.tml., vai pat ierosināt kriminālllietu par izvairīšanos no nodokļu nomaksas lielos apmēros[225].

VID rīcībā ir ļoti dažādi informācijas iegūšanas avoti – sludinājumu portāli, valsts IS datu bāzes, pārdošanas platformas, iedzīvotāju sūdzības u.c., lai analizētu riskus par personu nereģistrētas saimnieciskās darbības veikšanu, taču VID arī jāizvērtē, cik pamatots un augsts ir identificētais risks, ka persona tiešām veic saimniecisko darbību un vai izlietotie resursi vēstules nosūtīšanai, tālākas informācijas apstrādei, uzliekot arī papildu administratīvo slogu potenciālajam saimnieciskās darbības veicējam paskaidrojuma sniegšanai, ir pamatoti un efektīvi.

Revīzijā konstatēts, ka 2014.–2016.gadā VID ar preventīvajām metodēm brīdinājis 11 916[226] fiziskas personas par iespējamo nodarbošanos ar nereģistrētu saimniecisko darbību.

Tabula Nr.13 VID veikto darbību un sasniegto rezultātu statistika 2014.–2016. gadā

		2014	2015	2016
Personas, kurām nosūtīta vēstule ar aicinājumu reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam	skaits	2610	2267	7347
- **personas, kuras pēc aicinājuma saņemšanas reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji**	skaits	589	707	1760
	%	23	31	24
- **personas, kuras sniegušas paskaidrojumu pēc VID nosūtītā aicinājuma**	skaits	1935	1455	4922
	%	74,1	64,2	67,0
- **personas, kuras pēc VID aicinājuma nosūtīšanas nereģistrējās un nesniedza paskaidrojumus**	skaits	86	105	665
	%	3,3	4,6	9,0
- **tai skaitā personas, kurām piemērots administratīvais sods**	skaits	0	0	16
	%	0	0	2,4

2016.gadā personām nosūtīto brīdinājumu skaits pret 2015.gadā nosūtītajiem brīdinājumiem būtiski pieaudzis – par 5080 jeb 224%. Arī personu, kuras pēc aicinājuma saņemšanas reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji 2016.gadā, salīdzinot ar 2015.gadu, skaita ziņā ir vērojama pozitīva tendence, jo pēc VID sniegtās informācijas, kā saimnieciskās darbības veicēji reģistrējās par 1053 jeb

149% vairāk personas nekā iepriekšējā gadā. Taču VID rezultativitāte nereģistrētas saimnieciskās darbības identificēšanai 2016.gadā ir samazinājusies par septiņiem procentpunktiem[227].

Revīzijā arī konstatējām, ka aizvien mazāk personu atsaucas uz VID aicinājumiem sniegt skaidrojumu. Lai gan VID vēstulēs norāda iespējamās sekas, ja persona neatsauksies uz VID aicinājumu – tiks piemērots administratīvais sods, taču revīzijā konstatēts, ka sods par neatsaukšanos uz VID aicinājumu 2016.gadā piemērots tikai atsevišķos gadījumos (2,4%), bet 2014. un 2015.gadā administratīvais sods netika piemērots nevienam, kurš ignorēja VID nosūtīto brīdinājumu.

Lai pārliecinātos par rezultātiem VID cīņai ar nereģistrētajiem saimnieciskās darbības veicējiem, revīzijā nejaušās izlases veidā tika pārbaudīti 32 gadījumi, kad VID identificējis risku par iespējamo personas nodarbošanos ar nereģistrētu saimniecisko darbību un nosūtījis personām brīdinājumu.

Revīzijā no pārbaudītajiem 32 gadījumiem 38% gadījumu VID arī pēc preventīvajām darbībām uzskata, ka saglabājas risks, ka persona nodarbojas ar nereģistrētu saimniecisko darbību (IS ieliek atzīmi "Visi preventīvie pasākumi ir veikti, risks nav novērsts" vai "Fiziska persona nereaģē uz VID darbībā"), tomēr VID neveica nekādas tālākās darbības, lai konstatētu personas faktiskos pārkāpumus un novērstu valsts budžetam nodarītos iespējamos finansiālos zaudējumus, piemēram:

- vienā gadījumā personai pieder septiņi dzīvokļi, par dzīvokļiem tiek nomaksāti apsaimniekošanas rēķini un nekustamā īpašuma nodoklis, taču pēc VID rīcībā esošās informācijas ne pašai personai ne pārējiem ģimenes locekļiem nav ienākumu. Persona sniedza paskaidrojumu, ka visus izdevumus par dzīvokļiem sedz dzīvesbiedrs. VID rīcībā bija informācija, ka arī konkrētajam dzīvesbiedram nav ienākumu;
- otrā gadījumā persona gada laikā ir nomainījusi (pārdodot vienu, iegādāts nākamais) astoņus transportlīdzekļus. Persona sniedza paskaidrojumu, ka attiecīgie transportlīdzekļi nomainīti, jo to remonts būtu izmaksājis dārgāk, nekā iegādāties citu transportlīdzekli, tāpēc transportlīdzeklis pārdots un, ieguldot papildu līdzekļus, iegādāts jauns. VID rīcībā bija informācija, ka personas ienākumi ir neregulāri un nesasniedz minimālo mēnešalgu;
- citā gadījumā persona gada laikā Latvijā ir reģistrējusi septiņus transportlīdzekļus. Persona sniedza skaidrojumu, ka neveic saimniecisko darbību, bet uz sava vārda reģistrē transportlīdzekļus draugu vārdā;
- vēl citā gadījumā persona sludinājumu portālos izvietoja sludinājumus par trenera pakalpojumu sniegšanu. Persona sniedza skaidrojumu, ka neveic saimniecisko darbību, bet sludinājumus ievieto, lai noskaidrotu tirgus situāciju. VID saņēma anonīmu sūdzību, ka persona sniedz trenera pakalpojumus, bet neizsniedz maksājumu apliecinošus dokumentus.

Lai gan šajos 38% gadījumu VID veikto preventīvo pasākumu rezultātā nereģistrētas saimnieciskās darbības risks netika novērsts, tomēr triju gadu laikā VID šīm personām nav veicis nevienu kontroles pasākumu, lai pārliecinātos par personu sniegto ziņu patiesumu. Lai turpmāk palielinātos iespēja, ka šādas personas tiek atlasītas kontroles pasākumiem, VID papildināja fizisko personu risku analīzes sistēmā iekļaujamos riska kritērijus ar "Nodokļu pārvalde ir veikusi visus preventīvos pasākumus un risks nav novērsts".

Līdz ar to reģistrēti nodokļu maksātāji – saimnieciskās darbības veicēji – nav vienlīdzīgā situācijā ar tām personām, kas faktiski veic saimniecisko darbību, bet nereģistrējas kā saimnieciskās darbības

veicēji, jo nereģistrēta persona nav noslogota ar deklarāciju iesniegšanu un neveic nodokļa maksājumus par savu darbību. Tādējādi VID nepietiekamu darbību rezultātā netiek nodrošināta godīga konkurence.

VID rezultatīvie rādītāji

Valsts kontroles revīzijās jau iepriekš tika secināts[228], ka VID rezultatīvie rādītāji ne vienmēr ir saistīti ar mērķa sasniegšanu, bet rezultatīvo rādītāju izpilde ir kļuvusi par iestādes pašmērķi, kā rezultātā VID ir svarīgi parādīt rezultatīvā rādītāja sasniegšanu, nevis vērtēt, vai noteiktie mērķi faktiski tiek sasniegti.

Turklāt revīzijā nevar gūt pārliecību par saimnieciskās darbības veicēju faktisko skaitu, jo VID publiskajā gada pārskatā uzrādīts, ka uz 2016.gada 1.janvāri saimnieciskās darbības veicēju skaits bija 129 197, bet uz 2017.gada 1.janvāri – 129 747[229]. Taču, ņemot vērā VID darbības rezultātu apkopojumā[230] norādīto, ka 2016.gadā tika reģistrēti 16 689 saimnieciskās darbības veicēji, bet saimniecisko darbību izbeiguši 22 034 nodokļu maksātāji, uz 2017.gada 1.janvāri saimnieciskās darbības veicēju skaitam būtu jābūt 123 852[231], pieņemot, ka uz 2016.gada 1.janvāri VID sniegtā informācija ir atbilstoša faktiskajai situācijai.

Tāpat VID publiskajā gada pārskatā par 2016.gadu[232] sniegta informācija, ka, īstenojot preventīvos un uzraudzības pasākumus, 2016.gadā kā saimnieciskās darbības veicēji reģistrējās 2312 fiziskās personas jeb 14% no visiem 2016.gadā reģistrētajiem saimnieciskās darbības veicējiem, deklarējot 57,5 tūkst. EUR nodokļa maksājumus no saimnieciskās darbības. Taču VID sniegtajā informācijā Valsts kontrolei norādīts, ka VID darbību rezultātā 2016.gadā 1760 personas reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji (starpība 552 personas).

VID sniedza skaidrojumu[233], ka konkrētajām 552 personām preventīvās darbības veiktas iepriekšējos gados (pirms 2014.gada). Tādējādi, ja VID, piemēram, 2012.gadā nosūta personai aicinājumu izvērtēt savu darbību un reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam, bet persona tikai 2016.gadā reģistrējas kā saimnieciskās darbības veicēja, VID automātiski pieņem, ka šī persona saimniecisko darbību reģistrējusi VID pirms četriem gadiem nosūtītās vēstules dēļ, nevis pēc savas iniciatīvas.

No VID skaidrojuma izriet, ka, jebkad nosūtot personām aicinājumu izvērtēt nepieciešamību reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam, visos turpmākajos periodos ikviens, kurš reģistrēsies kā saimnieciskās darbības veicējs, lai arī nesaistīti ar VID nosūtītajām vēstulēm, bet pēc savas iniciatīvas, tiks uzskatīts par VID preventīvā darba rezultātu.

Lai pārliecinātos par VID sniegtās informācijas patiesumu, revīzijā tika salīdzināti VID iesniegtie dati[234] par saimnieciskās darbības veicējiem, kas reģistrējušies pēc VID preventīvajām darbībām 2014.–2016.gadā, ar datiem par VID preventīvajām darbībām 2014.–2016.gadā.

Salīdzināšanas rezultātā tika konstatēts, ka 1179 personas VID uzskata par personām, kuras reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji VID preventīvo darbību rezultātā. Taču attiecīgajos gados šīm personām VID preventīvos pasākumus nemaz nav veicis. Turklāt, analizējot šos gadījumus, tika konstatēts, ka VID rezultatīvajos rādītājos iekļauj datus par personām, kuras:

- faktiski nekad nav reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji;
- reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji bez jebkādām VID preventīvajām darbībām;
- reģistrējas uz īsu periodu, bet pēc neilga laika tiek izslēgtas no reģistra pēc savas iniciatīvas, un VID atkārtoti pieprasa reģistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam.

Ieteikumi

Lai efektīvāk sasniegtu mērķi – samazinātu nereģistrēto saimniecisko darbību, nodrošinātu godīgu konkurenci un novērstu personu izvairīšanos no nodokļu maksātāju pienākumu pildīšanas , VID:

- izvērtēt nereģistrētas saimnieciskās darbības identificēšanai izlietoto resursu efektivitāti, kā arī samērību pret sasniegto rezultātu;
- izvērtēt nereģistrētas saimnieciskās darbības identificēšanas procesā veicamo darbību pietiekamību, kā arī darbību pēctecību un sistēmiskumu;
- veikt gan personu informējošus un izglītojošus, gan preventīvos, gan kontroles pasākumus, vērtējot šos pasākumus kopsakarā ar resursu izlietojuma lietderību.

> *Ieteikuma pirmais punkts netika saskaņots. VID norāda, ka resursi ir izvērtēti un veiktas strukturālas izmaiņas.*

Lai nodrošinātu sabiedrību ar ticamu un pareizu informāciju, VID izvērtēt savā publiskajā gada pārskatā iekļautās informācijas iegūšanas metodes un to avotus.

3.10. Gada ienākumu deklarēšanas kontrole

Būtiska daļa (26%) fizisko personu – saimnieciskās darbības veicēju, kuri nav mikrouzņēmuma nodokļa maksātāji – nepilda savu nodokļu maksātāja pienākumu un neiesniedz gada ienākumu deklarācijas. Taču VID, neizmantojot pietiekamus preventīvos un kontroles pasākumus, nav nodrošinājis, ka nodokļu maksātāji iesniedz deklarācijas un aprēķina IIN. Tādējādi nav iespējams noteikt, kāda neaprēķinātā IIN summa pienākas valsts budžetam. Līdz ar to VID nevar arī veikt attiecīgus IIN iekasēšanas pasākumus.

Jānorāda, ka gadījumos, kad preventīvie pasākumi un pozitīvie stimuli nedarbojas un nodokļu maksātājs joprojām neiesniedz deklarāciju, VID ir pienākums izmantot arī sodu sistēmas iespējas, saucot tādu nodokļu maksātāju pie administratīvās atbildības. Taču revīzijā secinājām, ka administratīvos sodus VID piemēro reti – pēdējos trīs gados vidēji tikai 6% gadījumu. Neveltot pietiekamu vērību pārskatu iesniegšanas disciplīnas jautājumam, nodokļu maksātājiem tiek dots signāls, ka nesniegt nodokļu pārskatus un neaprēķināt nodokļus ir pieņemama prakse.

Savukārt lielais kļūdainu gada ienākumu deklarāciju īpatsvars norāda, ka deklarācijas aizpildīšana ir sarežģīta, nodokļu maksātājiem nav pietiekamas izpratnes, motivācijas vai trūkst skaidrojošās informācijas par deklarācijas aizpildīšanas kārtību. VID sadarbība ar nodokļu maksātājiem, izglītojošās aktivitātes un informējošie pasākumi par pareizu

deklarācijas aizpildīšanu ir nepietiekami un nav mērķtiecīgi, lai savlaicīgi novērstu kļūdu rašanos gada ienākumu deklarācijās.

VID pilnvērtīgi neizmanto EDS iespējas iestrādāt loģiskās un matemātiskās kontroles nodokļu maksātāju iesniedzamajām gada ienākumu deklarācijām, lai jau sākotnēji novērstu iespēju iesniegt EDS kļūdainus dokumentus. Samazinot kļūdu iespējas jau deklarāciju iesniegšanas stadijā, samazinātos resursi, kas nepieciešami kļūdu identificēšanai un novēršanai gan no VID, gan no nodokļu maksātāju puses, šādi ietaupot līdzekļus un mazinot administratīvo slogu.

Revīzijā konstatēts pat gadījums, kad VID darbinieks NIS patvaļīgi ievadījis informāciju, kas neatbilst nodokļu maksātāja iesniegtajā gada ienākumu deklarācijā uzrādītajai, lai izvairītos no normatīvajos aktos noteikto procedūru veikšanas. Šāda rīcība ir bezatbildīga un pārkāpj tiesiskās paļāvības principu. Turklāt NIS uzbūves īpatnību dēļ VID sistēmas lietotāju manuāli veiktās darbības nav izsekojamas, kā arī nav iespējams noteikt, cik gadījumos šādas darbības, nepamatoti mainot nodokļu maksātāja sniegtos datus, VID IS tiek veiktas.

Saimnieciskās darbības veicēju gada ienākumu deklarāciju iesniegšana

VID ir jāseko fizisko personu saimnieciskajai un finansiālajai darbībai, kā arī jāpārbauda sniegto ziņu patiesums un ienākumu avotu likumība[235]. Normatīvajā aktā[236] noteiktās prasības attiecībā uz nodokļu administrēšanas procesu ir vērstas uz to, lai veicinātu labprātīgu nodokļu nomaksu.

Kopš 2014.gada 1.janvāra nodokļu maksātāju pienākums ir normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un termiņos elektroniska dokumenta veidā iesniegt VID nodokļu un informatīvās deklarācijas, izmantojot VID EDS.[237]

Fiziskajām personām – saimnieciskās darbības veicējām, kuras ir IIN maksātājas – gada ienākumu deklarācija ir jāiesniedz obligāti. Savukārt citas fiziskās personas var brīvprātīgi iesniegt gada ienākumu deklarāciju, lai rezumējošā kārtībā saņemtu atpakaļ pārmaksāto IIN par attaisnotajiem izdevumiem (izglītību, medicīnu, zobārstniecību, iemaksām pensiju fondos u.c.).

VID, pamatojoties uz iesniegtajās gada ienākumu deklarācijās uzrādītajiem datiem, pārbauda[238] fiziskās personas (arī saimnieciskās darbības veicēja) sniegto informāciju – kalendārajā gadā gūtos ienākumus, atbilstību darba devēju (ienākuma izmaksātāju) iesniegtajiem paziņojumiem par izmaksātajām summām, ārvalstu nodokļu administrāciju un Lauku atbalsta dienesta sniegtajām ziņām, kā arī citu VID rīcībā esošo informāciju par nodokļa maksātāja ienākumiem, īpašuma stāvokļa izmaiņām un izdevumiem.

Analizējot VID sniegtos datus[239] par saimnieciskās darbības veicējiem un to iesniegtajām gada ienākumu deklarācijām 2016.gadā un trijos iepriekšējos gados, konstatētas vairākas problēmas:

- ne visi nodokļu maksātāji godprātīgi pilda savu pienākumu – iesniegt gada ienākumu deklarāciju. Tendencei nemainoties, vidēji 32,6 tūkstoši jeb 24% no saimnieciskās darbības veicēju iesniedzamajām gada ienākumu deklarācijām VID nav saņēmis, kā rezultātā VID rīcībā nav informācijas, kāda neaprēķinātā IIN summa pienākas valsts budžetam, un VID nevar arī veikt attiecīgus IIN iekasēšanas pasākumus;
- gadījumos, kad preventīvie pasākumi un citi stimuli nedarbojas un netiek panākts, ka nodokļu maksātājs iesniedz gada ienākumu deklarāciju, VID ir pienākums[240] tādu nodokļu maksātāju saukt pie administratīvās atbildības par deklarāciju neiesniegšanu vai paskaidrojumu neiesniegšanu. VID veiktie kontroles pasākumi faktiski tiek vērsti uz mazāko nodokļu maksātāju daļu, jo administratīvie sodi 2014.–2016.gadā tika piemēroti vien vidēji diviem tūkstošiem jeb 6% gada ienākumu deklarāciju neiesniedzējiem;
- nodokļu maksātājiem, iespējams, trūkst zināšanu gada ienākumu deklarāciju aizpildīšanā, jo vidēji 16 tūkstoši jeb 14% no saimnieciskās darbības veicēju iesniegtajām deklarācijas ik gadu tiek iesniegtas kļūdainas, kas norāda, ka VID nav veicis mērķtiecīgus izglītojošos vai citus pasākumus, lai preventīvi novērstu kļūdu rašanos nākotnē.

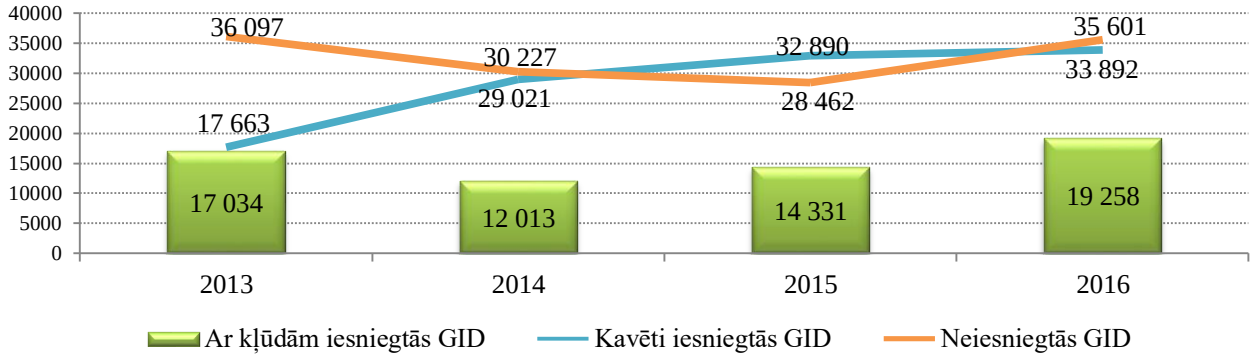

Attēls Nr.16.Saimnieciskās darbības veicēju iesniegto gada ienākumu deklarāciju statistika 2013.–2016.gadā

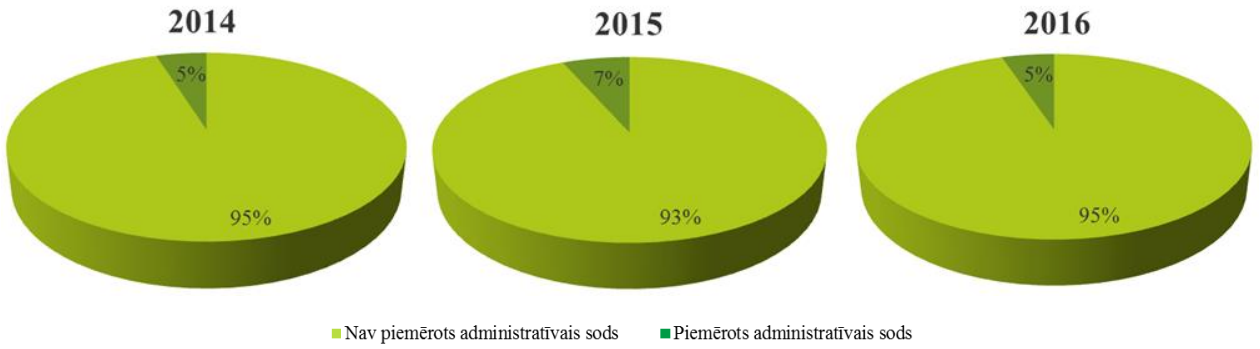

Attēls Nr.17.VID piemēroto administratīvo sodu īpatsvars no neiesniegto gada ienākumu deklarāciju skaita

VID[241] izprot, ka gada ienākumu deklarāciju neiesniegšana ir būtiska problēma, kura jārisina. VID skaidroja, ka, lai rosinātu saimnieciskās darbības veicējus gada ienākumu deklarācijas iesniegt savlaicīgi, EDS ir izstrādāts deklarāciju un pārskatu kalendārs, kurš brīdina par deklarāciju iesniegšanas termiņu. 2016. gadā nodokļu maksātāji tika informēti, ka Uzņēmumu reģistrā nepārreģistrētajiem un nelikvidētajiem saimnieciskās darbības veicējiem ir jāiesniedz saimnieciskās darbības veicēju gada ienākumu deklarācijas, kā arī veica citas preventīvas darbības[242].

Lai arī VID veicis pasākumus situācijas uzlabošanai, taču pēdējo četru gadu laikā nav vērojamas pozitīvas tendences. Līdz ar to VID jāmeklē veiksmīgāks risinājums revīzijā konstatēto problēmu novēršanai.

Gada ienākumu deklarāciju pārbaude

Revīzijā tika konstatētas arī problēmas ar fizisko personu – saimnieciskās darbības veicēju – gada ienākumu deklarāciju datu pareizību. VID, veicot iekšējās kontroles[243] pasākumus 2016.gadā par kļūdām gada ienākumu deklarācijās par IIN aprēķiniem, konstatēja, ka 2016.gada 1janvārī – 19.oktobrī saņemto un jau pārbaudīto gada ienākumu deklarāciju skaits ar kļūdas pazīmi "K" saglabājas 17 603 apmērā.

VID skaidroja[244], ka gada ienākumu deklarācijas kļūdas pazīme "K" veidojas tiklīdz kāda nodokļu maksātāja datos norādītā vērtība nesakrīt ar VID datiem. Tie ir gadījumi, kad nodokļu maksātājs nav korekti aizpildījis visas nepieciešamās ailes vai nav pareizi matemātiski aprēķinājis kādu no vērtībām. VID rīcībā esošā informācija ļauj korekti izlabot gada ienākumu deklarācijā esošās nepilnības vai kļūdas, neprasot nodokļu maksātājam iesniegt precizējumu, tādējādi neradot papildu administratīvo slogu.

Lai revīzijā novērtētu VID iekšējās kontroles rezultātu[245], izlases veidā tika pārbaudītas 25 gada ienākumu deklarācijas ar kļūdas pazīmi un konstatēts, ka VID ir pārbaudījis visas deklarācijas, taču NIS tik un tā saglabājas kļūdas pazīme "K". VID paskaidroja[246], ka NIS pārbaudītajām deklarācijām saglabājas kļūdas pazīme deklarācijām, jo nav iespējams ielikt kāsīti "nav jāprecizē", lai gan gada ienākumu deklarācijas ir iesniegtas pareizi vai kļūdas ir nebūtiskas un nav lietderīgi pieprasīt nodokļu maksātājam iesniegt precizētu GID.

Tabula Nr.14 Kļūdas gada ienākumu deklarācijās, kas ietekmēja IIN aprēķinu

Kļūdu rašanās iemesli	Deklarāciju skaits	Deklarāciju īpatsvars	Papildus aprēķināts IIN (+) vai samazināts IIN (–), EUR
Attaisnotie izdevumi	9	36 %	– 62,4
Avansā samaksātais nodoklis	5	20 %	+ 178,9
Neapliekamie ienākumi	5	20 %	0,0
Minimālā nodokļa summa	3	12 %	+ 150,0
Gada neapliekamais minimums	1	4 %	0,0
cits	2	8 %	– 41,3
Kopā	**25**	**100 %**	+ 225,2

Lai arī gada ienākumu deklarācijās konstatētās kļūdas VID uzskatīja par nebūtiskām un nepieprasīja fiziskajām personām iesniegt precizētas gada ienākumu deklarācijas, revidentu ieskatā VID ir jāturpina darbs ar kļūdainajām deklarācijām, nodrošinot, ka NIS ir iespējams fiksēt, ka VID pārbaudītajai deklarācijai tiek noņemts maldīgais kļūdainas deklarācijas statuss un jānodrošina, lai turpmāk iesniegtās deklarācijas būtu korektas.

Turklāt VID efektīvāk jāizmanto EDS iespējas, lai kļūdas novērstu jau sākotnēji, kas samazinātu resursu izlietošanu kļūdu labošanas procesā, jo, ja NIS saglabājas kļūdas pazīme jau pārbaudītai gada ienākumu deklarācijai, tad, veicot nākamo kontroles procedūru, VID darbiniekam, lai saprastu, vai deklarācijā vēl joprojām ir kļūda, šī kļūdainā deklarācija ir jāatver un jāpārliecinās, ka ir ielikta atzīme "Ir pārbaudīts".

Revīzijā konstatēts, ka lielākais kļūdu, kas ietekmē IIN aprēķinu, apjoms gada ienākumu deklarācijās veidojas, norādot attaisnoto izdevumu summas par izglītību un medicīnu (36% gadījumu), kas varētu liecināt par nepietiekamu VID sadarbību ar nodokļu maksātājiem un ka fiziskām personām nav pietiekamas izpratnes par deklarācijā norādāmo informāciju, jo deklarācijas aizpildīšana ir sarežģīta, vai ir nepietiekama skaidrojoša informācija par pareizu deklarācijas aizpildīšanu.

Summāri lielākā ietekme budžetam veidojas no kļūdām, uzrādot avansā samaksātās nodokļa summas (20% gadījumu) un neuzrādot minimālo IIN 50 *euro* (12% gadījumu).

Valsts kontrole jau kopš 2009.gada[247] norādīja uz problēmām, ka VID pilnvērtīgi neizmanto EDS iespējas iestrādāt loģiskās un matemātiskās kontroles, lai novērstu nodokļu maksātājiem iespēju iesniegt EDS kļūdainus dokumentus. Atbilstoši revīzijās sniegtajiem ieteikumiem VID ir veicis dažādas aktivitātes, novēršot konkrētās kļūdas savstarpēji saistītos pārskatos, uz kurām ir norādījusi Valsts kontrole. Taču VID nav rīkojies proaktīvi, lai apzinātu citas iespējamās EDS matemātiskās un loģiskās kontroles.

Valsts kontrole, veicot pārbaudes 2016.gadā Saimnieciskā gada pārskata par 2015.gadu revīzijas ietvaros un pārbaudot EDS testa vidē VID jaunieviesto kontroli, tika konstatēts, ka VID ir izveidota kontrole, lai saimnieciskās darbības veicēju iesniegtajās gada ienākumu deklarācijās IIN nav aprēķināts mazāks par minimālo maksājamo nodokli, tas ir 50 *euro*. Savukārt Saimnieciskā gada pārskata par 2016.gadu revīzijas ietvaros noskaidrots, ka EDS produkcijas vidē attiecīgā kontrole nebija pilnvērtīga, jo, iesniedzot pārskatu EDS, nodokļu maksātājam bija iespēja mainīt maksājamā IIN lielumu, respektīvi, nebija fiksēta likumā noteiktā minimālā IIN summa 50 *euro*, jo likums[248] paredz arī izņēmumus, kad minimālo IIN var neaprēķināt. Nodokļu maksātājam nepamatoti izmantojot šo iespēju mainīt nodokļa summu, deklarācijā tika uzrādīta kļūdas pazīme. Šo problēmu VID fiksēja 2016.gadā un, lai kontrole darbotos efektīvi, 2016.gada 21.septembrī pieteica nepieciešamās izmaiņas, kas tika ieviestas 2017.gada 26.janvārī. Vienlaicīgi VID ieviesa uzlabojumus, ka gada ienākumu deklarācijas aile "Avansā samaksātais nodoklis"[249] tiek automātiski aizpildīta ar datiem no NIS datu bāzes un lietotājam tiek liegta iespēja mainīt šī lauka vērtību[250].

Lai arī VID ir veicinājis pareizu deklarāciju iesniegšanu EDS, taču revīzijā konstatētas problēmas, kuru rezultātā IIN tiek aprēķināts nepareizi, piemēram:

- nerezidentiem VID deklarācijā automātiski tiek piemērots gada neapliekamais minimums, kaut arī VID rīcībā ir informācija, ka personai tāds nepienākas;

- ja ārvalstīs gūtas autoratlīdzības saņēmējs grib izpildīt savu pienākumu un deklarēt ārvalstīs gūtos ienākumus, deklarācijā automātiski netiek pielasīta informācija par iekšzemē gūtajiem ienākumiem, kaut arī VID rīcībā ir šāda informācija.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu nodokļu un informatīvo deklarāciju (ziņu, paziņojumu) pieņemšanas, datu apstrādes un kvalitātes pārbaudes procesa gaitu, VID ir apstiprināts iekšējais normatīvais akts[251]. Tomēr praksē VID darbinieki šī normatīvā akta prasības ievēro nepilnīgi. Revīzijā konstatēts, ka vienā gadījumā VID, ievadot NIS 2016.gadā no saimnieciskā darbības veicēja papīra formā saņemto gada ienākumu deklarāciju par 2005.gadu, kļūdaini IIN pārmaksas 41,31 *euro* vietā manuāli ievadīja pārrēķina rezultātu 0 *euro*, tādējādi izvairoties no noilgušās IIN pārmaksas 41,31 *euro* dzēšanas procedūras, jo IIN pārmaksas atmaksas periods trīs gadi ir noildzis. Tā kā NIS uzbūves īpatnību dēļ šāda veida VID darbinieku manuālas darbības nav izsekojamas, nav iespējams noteikt, cik gadījumos šādas darbības, nepamatoti manuāli mainot nodokļa maksātāja sniegtos datus, VID IS tiek veiktas.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu klientorientētu pieeju un neradītu papildu resursu izlietojumu nodokļu administrācijai, VID izvērtēt IIN attaisnoto izdevumu administrēšanas optimizāciju un veikt pasākumus, lai uzlabotu nodokļu maksātāju izglītošanu gada ienākumu deklarāciju aizpildīšanā.

VID fokusēties uz gada ienākumu deklarāciju kļūdu identificēšanu un kļūdu cēloņu analīzi un attiecīgi veikt nodokļu maksātāju izglītojošus un informējošus pasākumus, lai nodrošinātu nodokļu maksātāju deklarāciju iesniegšanas disciplīnu un atbilstošas informācijas uzrādīšanu deklarācijās.

Lai valsts budžets varētu saņemt visu tam piekritīgo IIN, VID veikt nepieciešamās darbības, lai panāktu ieplānoto gada ienākumu deklarāciju iesniegšanu un novērstu maldīgo priekšstatu par kļūdaino deklarāciju skaitu, ieviešot NIS iespēju pēc nepieciešamības nomainīt deklarācijas statusu "K" uz statusu – dokuments nav jāprecizē u.tml.

3.11. Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji

Revīzijā konstatēts, ka revidējamajā laika posmā process, kādā noziedzīgi iegūtie naudas līdzekļi tiek konfiscēti un ieskaitīti valsts budžetā, var notikt pēc viena no diviem scenārijiem – 1) izpildu dokumentu nosūta zvērinātiem tiesu izpildītājiem vai 2) nolēmumu nodod izpildīt iestādei, pie kuras glabājas konfiscējamā nauda, vai tiesa dod rīkojumu bankai arestētos līdzekļus ieskaitīt valsts budžetā. Taču revīzijā nav gūts skaidrs pamatojums, kāpēc pie vienādiem lietas apstākļiem izvēlēts piemērot kādu no diviem scenārijiem. Turklāt nauda, kas konfiscējama valsts labā, visbiežāk jau glabājas valsts iestādēs, tai skaitā šo iestāžu kontos Valsts kasē, bet zvērināti tiesu izpildītāji veic starpnieka funkcijas valsts iestāžu lēmuma izpildei par naudas līdzekļu pārskaitīšanu no vienas valsts iestādes citai. Revidenti secināja, ka process tajos gadījumos, kad tiesas nodod

lēmumu par noziedzīgi iegūtas naudas konfiscēšanu izpildei zvērinātiem tiesu izpildītājiem, vērtējams kā neracionāls un neekonomisks, jo tādējādi bez pamatota iemesla tiek sarežģīta un paildzināta naudas ieskaitīšana valsts budžetā, kā arī valsts budžetā ieskaitāmo konfiscēto naudas līdzekļu apmērs tiek samazināts par zvērinātu tiesu izpildītāju aprēķināto amata atlīdzību un citiem normatīvajos aktos atrunātiem izdevumiem. Lai regulētu minēto jomu 2017.gada 1.augustā spēkā stājās Kriminālprocesa likuma grozījumi, kas nosaka, kuros gadījumos nolēmumi par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu nododami izpildei zvērinātiem tiesu izpildītājiem un kuros – VID.

Revīzijā arī konstatējām, ka zvērinātiem tiesu izpildītājiem nav vienotas izpratnes par piemērojamo amata atlīdzības apmēru. Izpildot tiesas izpildu dokumentu par noziedzīgi iegūtas naudas konfiscēšanu valsts labā, amata atlīdzības apmēra aprēķināšanā tiek piemērota dažāda pieeja: neaprēķina amata atlīdzību, aprēķina amata atlīdzību par izpildītu tiesas nolēmumu, aprēķina amata atlīdzību par katru tiesas nolēmumā norādīto konfiscējamās naudas apmēru (piemēram, ja jākonfiscē dažādu subjektu naudas līdzekļi vai viena subjekta naudas līdzekļi no dažādiem bankas kontiem).

Tā kā zvērinātu tiesu izpildītāju aprēķinātā amata atlīdzība ietekmē valsts budžetā ieskaitāmo gan noziedzīgi iegūto līdzekļu, gan arī cita veida izpildu lietu izpildes rezultātā konfiscēto vai valsts labā piedzīto līdzekļu apmēru, tad svarīgi ir nodrošināt pietiekamu aprēķinu kontroli, kā arī informēt zvērinātus tiesu izpildītājus par amata atlīdzības pareizu aprēķināšanu dažādos gadījumos un citu zvērinātu tiesu izpildītāju pieļautajām kļūdām.

Revīzijā konstatēts, ka valsts budžeta konta "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji" ieņēmumi ir neatbilstoši ieskaitīti, jo daļa (0,4 milj. EUR) šajā kontā ieskaitīto maksājumu nav veikti par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu un daļa (3933 *euro*), ko zvērināti tiesu izpildītāji ieskaitīja kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita citas institūcijas", iespējams, ir piekritīgi valsts budžeta kontam "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji". Līdz ar to valsts budžeta kontos ieskaitītie ieņēmumi neatbilst kontu ekonomiskajai būtībai. Tādējādi valsts budžeta ieņēmumu klasifikācijas kodi nenodrošina informācijas sistematizēšanu, apkopošanu un analīzi, kā rezultātā Saimnieciskā gada pārskatā tiek uzrādīts faktiskajai situācijai neatbilstošs attiecīgo ieņēmumu apmērs.

Revīzijā konstatēts, ka valstī nav uzskaitīta, apkopota un sistematizēta informācija par tiesas nolēmumos un prokuroru priekšrakstos noteikto konfiscējamo līdzekļu summu un to

izpildes rezultātā konfiscētajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, bet tikai daļa no konfiscētajiem līdzekļiem tiek uzrādīta Izpildu lietu reģistrā. Tādējādi revīzijā nevarēja gūt pārliecību, vai visi valstij piekritīgie ieņēmumi ir ieskaitīti valsts budžetā. Turklāt valstij statistikas dati par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem ir arī jāiesniedz Eiropas Padomes Komitejai par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanu.

Noziedzīgi iegūto līdzekļu ieskaitīšana valsts budžetā

2016.gadā valsts budžeta nenodokļu ieņēmumos no noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanas un papildsoda (mantas konfiskācija) tika iemaksāti 46,8 milj. EUR. Attiecīgā summa tiek uzskaitīta ekonomiskās klasifikācijas kodā 12.1.6.0., kas savukārt tiek iedalīts trīs apakškodos[252]. Kopējie ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda (mantas konfiskācija) realizācijas 2016.gadā, salīdzinot ar 2015.gadu, pieauga vairāk kā 30 reizes. Ieņēmumu straujais pieaugums skaidrojams ar viena tiesas lēmuma, ar kuru par noziedzīgi iegūtajiem tika atzīti 44,4 milj. EUR, izpildi.

Tabula Nr.15 Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda (mantas konfiskācija) realizācijas 2015. un 2016.gadā[253]

Budžeta ieņēmumu klasifikācijas kods	Ieņēmumu veids	2015. gads, EUR	2016. gads, EUR	Izmaiņas, EUR	Izmaiņas, %
12.1.6.0.	Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu un papildsoda (mantas konfiskācija) realizācijas	1 430 118	46 822 334	45 392 216	3174
12.1.6.1.	*Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji*	968 894	46 509 200	45 540 306	4700
12.1.6.2.	*Ieņēmumi no papildsoda – mantas konfiskācija – realizācijas*	451 546	244 195	– 207 351	– 46
12.1.6.9.	*Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita citas institūcijas*	9678	68 939	59 261	612

Tabulā redzams, ka minēto ieņēmumu būtiskāko daļu veido ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji, tas ir, 46,5 milj. EUR jeb 99%, un, salīdzinot ar 2015.gadu, ieņēmumi pieauguši 47 reizes.

2016.gadā zvērināti tiesu izpildītāji iemaksas attiecīgajā valsts budžeta kontā veikuši pēc jau arestētu/iesaldētu naudas līdzekļu konfiscēšanas, nevis ieskaitījuši finanšu līdzekļus, kas iegūti, realizējot konfiscētu kustamu mantu vai nekustamo īpašumu.

Valsts budžetā 2016.gadā 26 zvērināti tiesu izpildītāji ieskaitīja 46,5 milj. EUR. Būtiskāko daļu 45,1 milj. EUR jeb 97% valsts budžetā ieskaitīja viens zvērināts tiesu izpildītājs, izpildot tiesu izdotos izpildu dokumentus par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju septiņās kriminālllietās.

Tā kā attiecīgie ieņēmumi valsts budžetā netiek uzskaitīti pēc uzkrāšanas principa un izpildei nodotajās lietās noteikto konfiscējamo noziedzīgi iegūto līdzekļu apmērs nav uzskaitīts, Valsts kontrole nevar izteikt atzinumu par ieņēmumu no noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanas pilnīgumu.

Analizējot informāciju par kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji" ienākošajiem maksājumiem, konstatējām kļūdas – 12 zvērināti tiesu izpildītāji šajā kontā ieskaitīja finanšu līdzekļus 0,4 milj. EUR apmērā, kas ir kriminālietā piemērotā papildsoda rezultātā konfiscētā manta, piespiedu ietekmēšanas līdzekļa juridiskai personai rezultātā konfiscētā manta un konfiscētie lietiskie pierādījumi. Līdz ar to attiecīgajā valsts budžeta kontā ieskaitītie ieņēmumi neatbilst konta ekonomiskajai būtībai.

Savukārt, pārbaudot valsts budžeta kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita citas institūcijas" veikto iemaksu atbilstību konta ekonomiskajai būtībai, konstatēts, ka šajā kontā seši zvērināti tiesu izpildītāji, veicot 19 maksājumus, ieskaitīja 3933 *euro* jeb 6% no kopējā kontā ienākušo līdzekļu apjoma. Zvērinātu tiesu izpildītāju ieskaitītie līdzekļi neatbilst konkrētajā valsts budžeta kontā iemaksājamo ieņēmumu ekonomiskajai būtībai un, iespējams, ir piekritīgi kontam "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji".

Ņemot vērā minēto, valsts budžeta kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji" 2016.gadā ienākušo līdzekļu kopējais apjoms ir neatbilstošs, jo daļa šim kontam piekritīgo ieņēmumu ieskaitīti citā valsts budžeta kontā, bet daļa šajā kontā ieskaitīto līdzekļu neatbilst konta ekonomiskajai būtībai. Turklāt attiecīgajā kontā ienākošo maksājumu pareizību nekontrolē ne Valsts kase, kas ir atbildīga, lai visi ieņēmumi, kas pienākas valsts budžetam, tiktu saņemti laikā un attiecīgajā apjomā [254], ne Tieslietu ministrija, kas atbild par zvērinātu tiesu izpildītāju darbības nodrošināšanu[255].

Turklāt atbilstoši Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta 2015. un 2016.gada ziņojumos[256] sniegtajai informācijai par noziedzīgi iegūtu mantu[257] tiesās 2015. gadā izskatīti 27 kriminālprocesi, kuros iztiesāšanas laikā tiesa pieņēmusi 31 nolēmumu par 25,7 milj. EUR, divu automašīnu un viena nekustamā īpašuma konfiskāciju, bet 2016.gadā – tiesās izskatīti 55 kriminālprocesi, kuros iztiesāšanas laikā tiesa pieņēmusi 70 nolēmumus par 51,2 milj. EUR un divu automašīnu konfiskāciju.

Revīzijā salīdzinot Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta rīcībā esošo informāciju par tiesu nolēmumiem, kuros nauda atzīta par noziedzīgi iegūtu, un Valsts kases ienākošo maksājumu kontos "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji" un "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita citas institūcijas" ienākošos maksājumus, ņemot vērā revīzijā konstatēto par attiecīgajā kontā ieskaitīto summu 0,4 milj. EUR, kas nav noziedzīgi iegūtie līdzekļi, konstatēts, ka starpība ir būtiska – 2015.gadā 24,7 milj. EUR, 2016.gadā 4,6 milj. EUR.

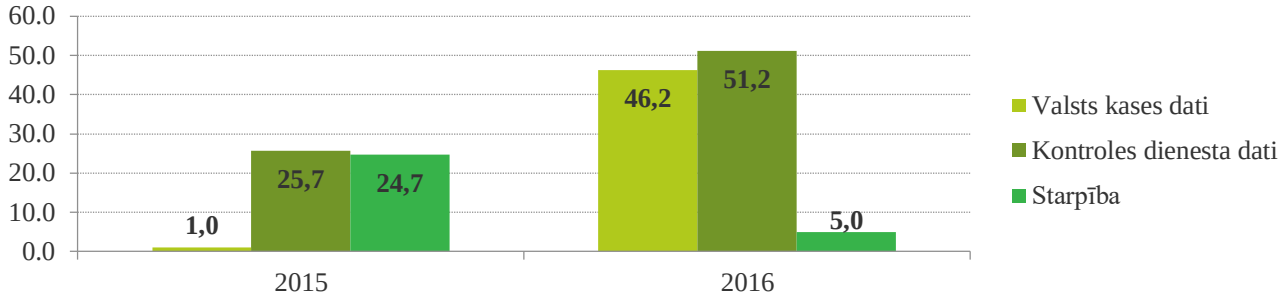

Attēls Nr.18. Kontroles dienesta un Valsts kases datu salīdzinājums par 2015. un 2016.gadu

Tā kā valstī nav nodrošināta detalizēta datu uzskaite par tiesās pieņemto nolēmumu par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu, tad revīzijā nebija iespējams gūt skaidrojumu, kāpēc daļa no naudas, ko tiesas atzinušas par noziedzīgi iegūtu un konfiscējamu, nav ieskaitīta valsts budžeta atbilstošajā kontā.

Konfiscēto naudas līdzekļu ieskaitīšanas process

Saskaņā ar normatīvo aktu[258], lai izpildītu spriedumu un lēmumu daļā par mantas konfiskāciju, tiesa izpildrakstus nosūta izpildei kompetentai valsts iestādei vai tiesu izpildītājam pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc viņa īpašuma atrašanās vietas. Prokuratūra septiņu dienu laikā pēc prokurora priekšraksta stāšanās spēkā nosūta tā kopiju iestādei, kurai saskaņā ar likumu par sodu izpildi uzlikts pienākums to izpildīt. Priekšrakstu par mantas konfiskāciju un citām mantiska rakstura piedziņām prokuratūra nosūta tiesu izpildītājam pēc personas dzīvesvietas vai pēc tās īpašuma atrašanās vietas.

Process, kādā veidā nauda, kas ar tiesas nolēmumu atzīta par noziedzīgi iegūtu, tiek ieskaitīta valsts budžetā ir atkarīgs no tā, vai tiesa nolēmumu nodod izpildīt zvērinātam tiesu izpildītājam vai institūcijai (valsts iestādei vai kredītiestādei), pie kuras glabājas arestētā nauda. Attēla 1.scenārijā ir parādīta procesa shēma, ja izpildu rakstu izpilda zvērināts tiesu izpildītājs, šajā gadījumā nauda jāieskaita valsts budžeta kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita zvērināti tiesu izpildītāji". Savukārt attēla 2.scenārijā atainots process gadījumos, ja tiesa dod rīkojumu naudu valsts budžetā ieskaitīt citai institūcijai, šajā gadījumā nauda jāieskaita valsts budžeta kontā "Ieņēmumi no konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu realizācijas, ko budžetā ieskaita citas institūcijas".

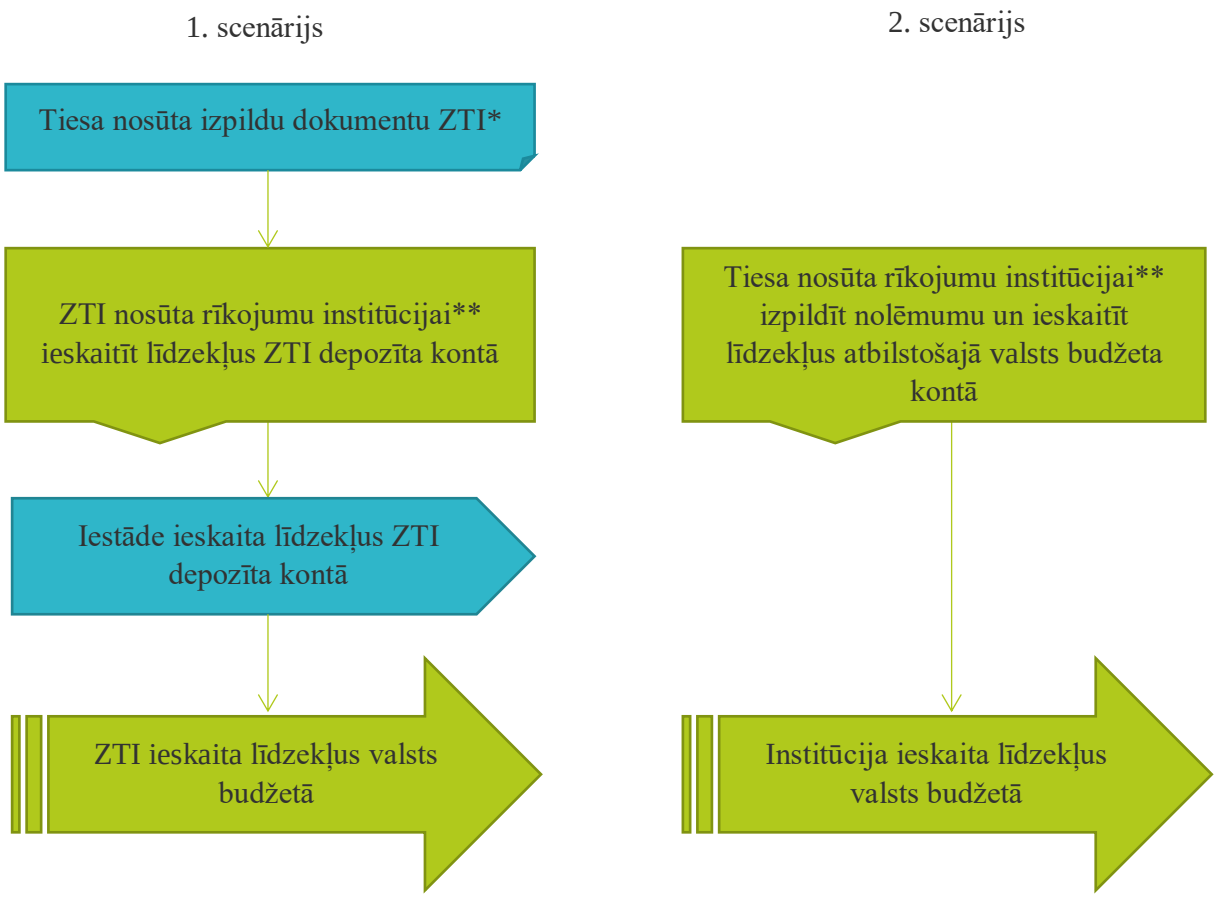

**zvērināts tiesu izpildītājs*
***pie kuras glabājas konfiscētie naudas līdzekļi*

Attēls Nr.19. Ieņēmumu ieskaitīšanas valsts budžetā shēma – divi scenāriji

Revīzijā konstatēts, ka tiesām nav vienotas pieejas, izvēloties, kam nolēmums nododams izpildei lietās par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu – zvērinātiem tiesu izpildītājiem vai valsts institūcijām.

Jāatzīmē, ka, īstenojot noziedzīgi iegūto naudas līdzekļu ieskaitīšanu valsts budžetā atbilstoši 1.scenārijā norādītajam procesam, valsts budžetā netiek saņemta daļa no konfiscētajiem līdzekļiem, jo zvērināti tiesu izpildītāji no konfiscētās naudas ietur sprieduma izpildes izdevumus, tai skaitā amata atlīdzību atbilstoši normatīvajam aktam[259]. Vienlaikus naudas ieskaitīšanas valsts budžetā process tiek nevajadzīgi sarežģīts un paildzināts, veicot liekas darbības. Valsts kontroles ieskatā šāda finanšu līdzekļu dubulta pārskaitīšana (no institūcijas, pie kuras glabājas nauda, uz zvērināta tiesu izpildītāja kontu un no zvērināta tiesu izpildītāja konta uz valsts budžeta kontu) nav racionāla.

Tieslietu ministrija norādīja[260], ka ziņojumā atklātās nepilnības attiecībā uz noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskācijas izpildi ir novērstas ar Saeimas 2017.gada 22. jūnijā pieņemtajiem grozījumiem likumā[261], kas stājas spēkā 2017.gada 1.augustā. Likumā[262] ir paredzēta kārtība, kas nosaka, kuros gadījumos mantiska rakstura nolēmumi, tai skaitā nolēmumi par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiscēšanu, nododami izpildei VID un kuros – zvērinātiem tiesu izpildītājiem.

Zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības aprēķināšana

Zvērinātu tiesu izpildītāju atlīdzība izpildrakstu izpildei nosakāma atbilstoši Civilprocesa likuma normām[263] par sprieduma izpildes izdevumiem un konkrētiem Ministru kabineta noteikumiem[264].

Revīzijā konstatēts, ka atsevišķi zvērināti tiesu izpildītāji, izpildot vienu tiesas nolēmumu par naudas līdzekļu konfiskāciju, ir aprēķinājuši sprieduma izpildes izdevumus dažādi, piemēram:

- vienā gadījumā, izpildot tiesas nolēmumu lietā par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju valsts labā no 24 subjektiem, zvērināts tiesu izpildītājs kā amata atlīdzību par nolēmuma izpildi par naudas līdzekļu konfiskāciju aprēķināja 887,76 *euro* (36,99 *euro* x 24) un PVN 186,43 *euro*.
- citā gadījumā, izpildot tiesas nolēmumu par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju valsts labā no viena subjekta četru dažādu banku kontiem, zvērināts tiesu izpildītājs kā amata atlīdzību par nolēmuma izpildi par naudas līdzekļu konfiskāciju aprēķināja 147,96 *euro* (36,99 *euro* x 4).
- trešajā gadījumā, izpildot tiesas nolēmumu par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju valsts labā no diviem subjektiem, zvērināts tiesu izpildītājs kā amata atlīdzību par nolēmuma izpildi par naudas līdzekļu konfiskāciju aprēķināja 73,98 *euro* (36,99 *euro* x 2) un PVN 15,53 *euro*.

Revīzijā tika konstatēti arī atsevišķi gadījumi, kuros zvērināti tiesu izpildītāji par spriedumu izpildi saistībā ar noziedzīgi iegūtas naudas konfiscēšanu nav aprēķinājuši un ieturējuši amata atlīdzību un citus sprieduma izpildes izdevumus no konfiscētajiem naudas līdzekļiem un tos pilnā apmērā ieskaitījuši valsts budžetā.

Gadījumos, ja konfiscējamie līdzekļi nepārsniedz zvērināta tiesu izpildītāja amata atlīdzību un citus ar spriedumu izpildi radušos izdevumus (vismaz 36,99 *euro* apmērā), visus līdzekļus, kas atzīti par noziedzīgi iegūtajiem un konfiscējamiem valsts labā faktiski saņem zvērināts tiesu izpildītājs, nevis tie tiek ieskaitīti valsts budžetā.

Zvērinātu tiesu izpildītāju darbību kontroli nodrošina apgabaltiesas priekšsēdētāja norīkots tiesnesis[265] un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome[266]. Savukārt zvērinātu tiesu izpildītāju aprēķinus par tiesas lēmumu izpildes izdevumiem, tai skaitā amata atlīdzību, zvērināti tiesu izpildītāji nosūta VID.

VID informēja, ka tikai 2014.gadā atbilstoši likumam[267] VID iesniedza sūdzību tiesā par zvērinātu tiesu izpildītāju nepareizi aprēķinātu amata atlīdzību[268]. Rezultātā tiesa apmierināja VID sūdzību un noteica zvērinātam tiesu izpildītājam nepamatoti aprēķināto amata atlīdzību atmaksāt valsts budžetā[269]. Papildus VID norādīja, ka jebkura saņemtā zvērināta tiesu izpildītāja aprēķina izpildu lietās par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju valsts labā pamatotība tiek pārbaudīta saskaņā ar Civilprocesa likumā noteikto.

Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome regulāri veic zvērinātu tiesu izpildītāju darbības pārbaudes izlases veidā, taču padome informēja[270], ka attiecībā uz revīzijā konstatētajām neatbilstībām padomes veiktajās pārbaudēs kļūdas nav konstatētas, kā arī tiesneši atbilstoši normatīvajā aktā noteiktajam[271] nav informējuši padomi par zvērinātu tiesu izpildītāju darbības pārbaudēm 2016.gadā.

Revīzijā, novērtējot atlīdzības aprēķināšanas atšķirības, secinājām, ka šādas nekonsekvences iespējamie cēloņi var būt gan normatīvo aktu neskaidra vai neviennozīmīgi tulkojama redakcija, gan normatīvo

aktu nepareiza piemērošana nezināšanas vai ļaunprātīgas rīcības rezultātā, gan arī zvērinātu tiesu izpildītāju veiktā aprēķina kontroles nepietiekamība.

Statistika

Starptautiskie standarti[272] nosaka, ka valstīm ir jābūt statistikas datiem par saņemtajiem un nosūtītajiem ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem, par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un teroristu finansēšanas gadījumu izmeklēšanu, apsūdzību un notiesāšanu, par iesaldēto un konfiscēto īpašumu. Arī Eiropas Padomes Komitejas par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanu (*Moneyval*) 2012.gada ziņojumā Latvijai norādīts: "Lai gan tiesību akti par īpašuma iesaldēšanu, izņemšanu un konfiscēšanu kopumā tiek piemēroti, Latvijai ir jāuzlabo sistēma, kā tiek veidota statistika, lai pilnībā atainotu aktīvu atgūšanas efektivitāti".

Lai nodrošinātu pareizu statistiku par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskācijas rezultātiem, atbilstoši Finanšu sektora attīstības padomes 2014.gada 20.februāra sēdē apstiprinātajam Finanšu sektora attīstības padomes darba plānam Finanšu ministrijai tika dots uzdevums izvērtēt iespējas noziedzīgi iegūto līdzekļu apzināšanai un precizēt šo līdzekļu konfiscēšanas rezultātā gūto ieņēmumu uzskaites klasifikāciju, sadarbībā ar Tieslietu ministriju un Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestu[273].

Lai atrisinātu konfiscēto noziedzīgi iegūto līdzekļu uzskaites problēmas un nodrošinātu pareizas statistikas iesniegšanu Eiropas Padomes Komitejai[274], Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests, kas ir atbildīgā institūcija par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanu un statistiskās uzskaites sistēmas uzturēšanu un attīstīšanu[275], sniedza savus priekšlikumus grozījumiem normatīvajā regulējumā[276].

Rezultātā ar 2015.gada 1.janvāri budžeta ieņēmumu klasifikācija tika papildināta ar attiecīgiem uzskaites kodiem[277] arī noziedzīgi iegūto līdzekļu uzskaitīšanai[278]. Attiecīgi tika papildināta budžeta ieņēmumu klasifikācija ar vairākiem kodiem 12.1.6.0., 12.1.6.1., 12.1.6.2. un 12.1.6.9., lai nodrošinātu atsevišķu ieņēmumu uzskaiti, kas iemaksāti valsts budžetā saskaņā ar tiesu nolēmumiem no noziedzīgi iegūto līdzekļu (finanšu līdzekļu un citas mantas) realizācijas, tai skaitā Kriminālprocesa likuma 358.panta ceturtajā daļā minētos finanšu līdzekļus, vai citu līdzekļu realizācijas noziedzīgi iegūto līdzekļu vērtībā, kā arī ieņēmumus no papildsoda (mantas konfiskācija) realizācijas.

Ņemot vērā to, ka valsts budžeta ieņēmumu kontos ieskaitītie līdzekļi ir noslēdzošais posms rīcībai ar noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem un mantu, tad klasifikācijas kodiem jānodrošina salīdzinošās kopsavilkuma informācijas iegūšanu par valsts budžetā ieskaitītajiem ieņēmumiem no noziedzīgi iegūto līdzekļu un mantas realizācijas[279].

Lai arī valsts budžeta ieņēmumu klasifikācija kodificē ieņēmumu veidus, lai nodrošinātu informācijas sistematizēšanu, apkopošanu un analīzi,[280] tomēr pēc pārbaudē konstatētā, jāsecina, ka valsts budžeta kontā uzrādītā informācija nenodrošina patiesas, atbilstošas un pilnīgas informācijas apkopošanu, analīzi un nodošanu citām institūcijām.

Turklāt arī Izpildu lietu reģistrā no izpildu lietas kategorijas "mantas konfiskācija" nav iespējams atlasīt tikai lietas par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, kā arī reģistrā netiek uzkrāta informācija par konfiscējamajiem, bet vēl nekonfiscētajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem.

Tā kā Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests apkopo statistisko informāciju, kas valstij jāiesniedz, gatavojoties Eiropas Padomes Komitejas par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanu (*Moneyval*) ekspertu pārbaudēm, Valsts kases uzkrātajos datos revīzijā ir konstatētas neatbilstības un no Izpildu lietu reģistra nav iespējams atlasīt detalizēti datus tikai par noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskāciju, tad minētais ietekmē arī Kontroles dienesta rīcībā esošās informācijas un citām institūcijām nododamo statistisko datu pareizību.

Ieteikumi

Finanšu ministrijai rast risinājumu, lai nodrošinātu valsts budžeta ieņēmumu kontos ienākošo maksājumu kontroli.

> *Ieteikums nav saskaņots. Valsts kase kā maksājumu iestāde pilda Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumā noteiktās prasības.*

VID veikt pasākumus, lai pilnveidotu zvērinātu tiesu izpildītāju aprēķinātās amata atlīdzības kontroles mehānismus.

Finanšu ministrijai sadarbībā ar Tieslietu ministriju veikt pasākumus, lai nodrošinātu detalizētas informācijas uzskaiti un statistisko informāciju par konfiscējamajiem un konfiscētajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem.

> *Ieteikums ar Finanšu ministriju netika saskaņots. Finanšu ministrija norādīja, ka Valsts kase nav šo kontu īpašnieks. VID norāda, ka attiecībā uz konfiscējamajiem naudas līdzekļiem VID nav ne tehnisku, ne loģisku iespēju to darīt.*

Aicinām Ministru kabinetu lemt par tālāku rīcību šādu ierosinājumu ieviešanā.

Tieslietu ministrijai sadarbībā ar Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomi veikt pasākumus, lai veicinātu vienotu zvērinātu tiesu izpildītāju izpratni par pareizu amata atlīdzības aprēķināšanu par izpildu lietām valsts labā, kā arī pilnveidot amata atlīdzības aprēķina kontroles mehānismus.

3.12. Nodokļu pārmaksu atmaksāšana

VID pēdējo gadu laikā ir veicis virkni pasākumu, lai nodokļu pārmaksu atmaksu veiktu normatīvajos aktos[281] noteiktajos termiņos, tomēr vēl joprojām VID kavē atmaksas un nepalielina atmaksājamo summu par nodokļu maksātājam pienākošās nokavējuma naudas apmēru.

Ņemot vērā, ka normatīvajos aktos nav konkrēti noteikta termina "nodokļu pārmaksa" definīcija un likumos noteikti dažādi termiņi (10, 15, 30 dienas vai trīs mēneši) pārmaksu atmaksu veikšanai, VID ne vienmēr atbilstoši klasificē nodokļu pārmaksas, kas ietekmē pareizu pārmaksas atmaksas termiņa noteikšanu un tā ievērošanu.

Turklāt, līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2016.gadā VID kavēja 8,9 milj. EUR (ekstrapolētā vērtība) pārmaksātā IIN un 14,7 milj. EUR (ekstrapolētā vērtība) pārmaksātā PVN atmaksas termiņus, tādā veidā nenodrošinot normatīvajos aktos[282] noteiktās prasības un neievērojot vienlīdzīgu attieksmi pret nodokļu maksātājiem.

Kavējot pārmaksu atmaksas termiņu, VID atmaksājamo summu 23,6 milj. EUR nepalielināja atbilstoši normatīvā akta[283] nosacījumiem, tādējādi radot risku, ka pret valsts budžetu kopumā varētu tikt iesniegtas prasības 0,03 milj. EUR (ekstrapolētā vērtība) apmērā. VID no nodokļu maksātājiem sagaida pilnīgu nodokļu likumu ievērošanu, taču VID, neievērojot nodokļu administrācijas pienākumus, rīkojas pretēji, šādi neveicinot nodokļu maksātāju godprātīgu un atbildīgu attieksmi pret nodokļu saistību izpildi.

Turklāt VID IS nenodrošina automātisku nokavējuma naudas aprēķināšanu gadījumos, ja VID kavē nodokļu pārmaksu atmaksu termiņus, atšķirībā no VID IS iestrādātās funkcionalitātes, kas automātiski aprēķina nokavējuma naudu, ja nodokļu maksātājs nav savlaicīgi iemaksājis nodokļus valsts budžetā.

VID sniegtās atbildes nodokļu maksātājiem par gada ienākumu deklarācijās konstatētajām kļūdām, kā rezultātā VID IIN pārmaksu atmaksā daļēji, ne vienmēr ir viegli uztveramas un pilnīgas, neizskaidro kļūdu būtību, kā arī netiek norādītas nodokļa maksātāja tiesības un vēlamā rīcība turpmāk, līdz ar to netiek mazināta iespēja nodokļu maksātājam kļūdīties atkārtoti. Nepietiekami veicot nodokļu maksātāju izglītošanu un citus pasākumus, lai uzlabotu iesniedzamo gada ienākumu deklarāciju kvalitāti, VID ir jāizmanto būtiski resursi kļūdu identificēšanai un nodokļu maksātāju informēšanai par IIN pārmaksu daļēju atmaksu.

Saskaņā ar Latvijas Republikas 2016.gada pārskata[284] datiem nodokļu pārmaksas uz 2016.gada 31.decembri bija 299,1 milj. EUR. 2016.gada laikā VID nodokļu maksātājiem bija atmaksājis nodokļu pārmaksas kopsummā 948,1 milj. EUR, tajā skaitā uz nodokļu maksātāju kontu 746,0 milj. EUR: PVN 648,2 milj. EUR, IIN 89,4 milj. EUR, UIN 23,8 milj. EUR[285].

Nodokļu maksātājiem ir tiesības saņemt pārmaksāto PVN, UIN, IIN summas saskaņā ar konkrētos nodokļu likumos noteikto[286], tajā skaitā:

- pārmaksāto PVN summu[287], kuru apstiprinājis VID, VID atmaksā nodokļu maksātāja norādītajā bankas kontā 30 dienu laikā, ja īstenojas likumā[288] noteiktie nosacījumi attiecībā uz nodokļa maksātāja ar PVN apliekamajiem darījumiem, vai arī 10 dienu laikā pēc tam, kad VID ir apstiprinājis taksācijas gada pēdējo nodokļu maksātāja deklarēto pārmaksāto PVN summu[289], tas ir, par decembri vai ceturto ceturksni. VID ir tiesības pagarināt pārmaksātā PVN atmaksas termiņu no 30 līdz 75 dienām, ja VID ir nepieciešama papildu informācija[290];

- attiecīgā taksācijas perioda[291] UIN pārmaksu VID atmaksā nodokļa maksātājam pēc tā pieprasījuma 30 dienu laikā, taču gadījumā, ja VID pieņēmis lēmumu par audita uzsākšanu, tas aizkavē UIN atmaksu līdz lēmuma par pārmaksas pamatotību pieņemšanas dienai[292];
- avansā samaksātā un rezumējošā kārtībā aprēķinātā IIN starpību (pārmaksu) VID atmaksā nodokļu maksātājam triju mēnešu laikā no deklarācijas iesniegšanas dienas, ja rezumējošā kārtībā[293] aprēķinātā summa pēc VID veiktās deklarācijas pārbaudes izrādās mazāka par avansā samaksāto[294]. Turklāt, ja maksātājs rezumējošā kārtībā kļūdaini iemaksājis budžetā lielāku IIN summu, nekā likumā noteikts, VID atmaksā kļūdaini iemaksāto IIN summu maksātājam 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts maksātāja iesniegums[295].

Gadījumos, kad konkrēto nodokļu likumi neparedz citu atmaksāšanas laiku un kārtību, VID ir jāpiemēro likumā "Par nodokļiem un nodevām" noteiktais – nodokļu administrācijas pārbaudītās pārmaksātās nodokļu summas ir jāatmaksā 15 dienu laikā no nodokļu maksātāja iesnieguma iesniegšanas VID[296].

Revīzijā, analizējot minētos normatīvos aktus, konstatēts, ka pastāv dažādi nodokļu pārmaksu veidi:

- pārmaksa, kas veidojas kā deklarācijā aprēķinātā PVN un atskaitāmā priekšnodokļa starpība uz taksācijas gada beigām[297];
- pārmaksa, kas veidojas kā deklarācijā aprēķinātā PVN un atskaitāmā priekšnodokļa starpība par taksācijas periodu, kas var būt mēnesis, ceturksnis vai gads, un pārmaksa atbilst noteiktiem kritērijiem[298];
- pārmaksa, ko nodokļu maksātājs tiesīgs pieprasīt pēc izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra[299];
- pārmaksa, kas veidojas kā iemaksātā IIN vai UIN avansa un aprēķinātā avansa starpība;
- pārmaksa, kas veidojas kā aprēķināto IIN vai UIN avansu maksājumu un nodokļa aprēķina starpība;
- pārmaksa, kas veidojas kā avansā samaksātā IIN[300] vai UIN un aprēķinātā nodokļa starpība;
- pārmaksa, kas veidojas, nodokļu maksātājam brīvprātīgi veicot nodokļa avansa maksājums;
- pārmaksa, kas veidojas, ja maksātājs rezumējošā kārtībā kļūdaini iemaksājis budžetā lielāku IIN summu, nekā aprēķināts[301];
- pārmaksas, kas veidojas kā kļūdaini iemaksātais nodoklis (lielākā apmērā nekā aprēķināts vai uz neatbilstošu nodokļa kontu).

Līdz ar to, lai precīzi ievērotu nodokļu pārmaksas atmaksas termiņus, VID pirms pārmaksas pārbaudes uzsākšanas ir nepieciešams klasificēt pārmaksu atbilstoši normatīvajiem aktiem.

Šāda nodokļu pārmaksu atmaksu terminoloģijas daudzveidība un noteiktie atšķirīgie nodokļa pārmaksu atmaksas termiņi (15 dienas, 30 dienas vai trīs mēneši), kā arī tiesību normu interpretēšanas iespējas rada risku piemērot neatbilstošās tiesību normas, kā rezultātā pārmaksa netiek atmaksāta likumā noteiktajā termiņā un nodokļu maksātājam ir tiesības saņemt nokavējuma naudu par laikā nesaņemto pārmaksu. Vēl sarežģītāka situācija rodas, ja nodokļu maksātājs lūdz atmaksāt nodokļa pārmaksu, kas faktiski sastāv no vairākām daļām, kuru izveidošanās iemesli un brīdis ir atšķirīgi.

Piemēram, revīzijā konstatēts, ka VID, pārbaudot pārmaksātā IIN pamatotību, savā atzinumā[302] norādījis, ka bija vērtējis nodokļu maksātāja IIN pārmaksas pamatotību saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām"[303] (šajā gadījumā pārmaksa atmaksājama 15 dienu laikā no iesnieguma iesniegšanas VID). Savukārt revīzijas laikā par šo gadījumu VID sniedza skaidrojumu[304], ka IIN atmaksa nodokļu maksātājam tika veikta, pamatojoties uz likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"[305], kas nosaka, ka IIN pārmaksa ir atmaksājama 30 dienu laikā no nodokļu maksātāja iesnieguma saņemšanas VID. Vienlaicīgi revīzijā konstatēts, ka attiecīgajā gadījumā VID nebija ievērojis 30 dienu IIN pārmaksas atmaksas termiņu, veicot IIN pārmaksas atmaksu 35. dienā pēc iesnieguma saņemšanas, tas ir, kavējot piecas dienas.

Lai novērstu pārmaksu atmaksu kavējumus, ir būtiski jau sākotnēji, saņemot nodokļu maksātāja iesniegumu, pareizi klasificēt izveidojušos nodokļu pārmaksu atbilstoši konkrētajām normatīvo aktu normām un noteikt pareizu pārmaksas atmaksas termiņu, vienlaicīgi nodrošinot kontroli pār šo termiņu ievērošanu.

Lai pārliecinātos, ka VID ir novērsis iepriekšējās revīzijās atklātās neatbilstības un nodokļu pārmaksu atmaksu veic pamatoti un ievērojot termiņus[306], kā arī, vai termiņu kavējuma gadījumā VID bija palielinājis atmaksājamā nodokļa summu atbilstoši normatīvajam regulējumam[307], šajā revīzijā veicām pārbaudes par pēc vērtības būtiskām nodokļu pārmaksām (PVN, UIN, IIN), kas 2016.gadā atmaksātas uz nodokļu maksātāju kontiem. Neatbilstības tika konstatētas PVN un IIN pārmaksu atmaksāšanā.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārmaksu atmaksāšana

VID triju mēnešu laikā no deklarācijas iesniegšanas dienas atmaksā nodokļu maksātājam IIN radušos starpību, ja rezumējošā kārtībā aprēķinātais nodoklis ir mazāks par avansā samaksāto[308] vai ja nodokļu maksātājs rezumējošā kārtībā kļūdaini iemaksājis budžetā lielāku IIN summu, nekā aprēķināts – 30 dienu laikā pēc nodokļa maksātāja iesnieguma saņemšanas[309].

Revīzijā, statistiski izvēloties 10 darījumu izlasi no IIN konta 2016.gadā izskaitītajām summām uz nodokļu maksātāja kontu, tika konstatēts, ka vienam nodokļu maksātājam (10% no statistiskajā izlasē pārbaudītajiem darījumiem) pārmaksātā IIN atmaksa nav veikta normatīvajā aktā[310] noteiktajā termiņā, tas ir, IIN pārmaksas 200,48 *euro*[311] atmaksa tika kavēta 5 dienas[312].

Turklāt revīzijā konstatēts, ka VID no valsts budžeta atmaksājamo IIN summu nebija palielinājis atbilstoši normatīvajā aktā[313] noteiktajai nokavējuma naudai 0,30 *euro*, tas ir par 0,03 % no 200,48 *euro* par katru nokavējuma dienu.

VID informēja, ka nepalielināja atmaksājamo IIN summu par nokavējuma naudu saskaņā ar Finanšu ministrijas sniegto skaidrojumu[314]. Finanšu ministrija vēstulē norādīja, ka likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normas viennozīmīgi nenosaka, ka likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19.panta ceturtajā daļā un 23.panta trešajā daļā noteiktā atmaksājamā nodokļa summa ir uzskatāma par nodokļa pārmaksu. Tādējādi nav viennozīmīgi secināms, vai ir aprēķināma nokavējuma nauda par summu atmaksas termiņu neievērošanu. Finanšu ministrija norādīja, ka padziļināti izvērtēs konstatēto problēmu un nepieciešamības gadījumā sagatavos attiecīgus grozījumus normatīvajos aktos.

Rezultātā, lai nodrošinātu, ka nodokļu administrācijai un nodokļu maksātājiem ir vienota izpratne par terminiem "nodokļu pārmaksa" un "kļūdaini iemaksātā summa", ar attiecīgajiem grozījumiem paredzēts precizēt terminu "nodokļu pārmaksa", jo līdz šim likumā nebija precīzi noteikts, ka par pārmaksu

uzskatāma arī starpība starp avansā samaksāto un rezumējošā kārtībā aprēķināto nodokli[315], tika veikti grozījumi likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"[316].

Vienlaikus Finanšu ministrija arī norādīja, ka nodokļu maksātājam nokavējuma naudas aprēķināšana, kas paredzēta likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.pantā, ir noteikta ar mērķi stimulēt nodokļu maksātāju ievērot nodokļu likumos noteiktos termiņus nodokļu maksāšanai. Vienlaikus pēc analoģijas principa likumdevējs ir paredzējis nokavējuma naudas aprēķināšanu nodokļu administrācijai noteikto pienākumu izpildes termiņu neievērošanas gadījumā.

Ņemot vērā minēto un kopš 2008.gada Valsts kontroles revīzijās norādīto[317], nokavējuma nauda bija jāaprēķina un jāatmaksā nodokļu maksātājam, ja VID nav pildījis pienākumu normatīvajos aktos noteiktajā termiņā attiecībā uz nodokļu pārmaksu (tai skaitā kļūdaini iemaksāto nodokļu) atmaksāšanu arī pirms likumā[318] veiktajām precizējošajām izmaiņām.

Lai gan revīzijā izskatītajos gadījumos faktiski atklātā kļūda skaitliski ir neliela, tomēr, attiecinot jeb ekstrapolējot iegūto rezultātu pret visiem darījumiem, konstatētā kļūda ir būtiska. Ekstrapolējot kļūdu, kad pārmaksātā IIN summa netika atmaksāta savlaicīgi, pret nodokļu maksātāju kopu, kuriem 2016.gadā no IIN konta izskaitīta IIN pārmaksa uz nodokļu maksātāja kontu – summa, kas nav atmaksāta laikā, ir 8,9 milj. EUR, un nodokļu maksātājiem iespējamā nesamaksātā nokavējuma nauda ir 0,01 milj. EUR.

Revīzijā konstatēts, ka 2016.gadā VID veica iekšējās kontroles, lai pārliecinātos par savlaicīgu pārmaksātā IIN atmaksu (triju mēnešu laikā no IIN deklarācijas iesniegšanas) un konstatēja, ka joprojām atmaksu termiņi tiek kavēti.

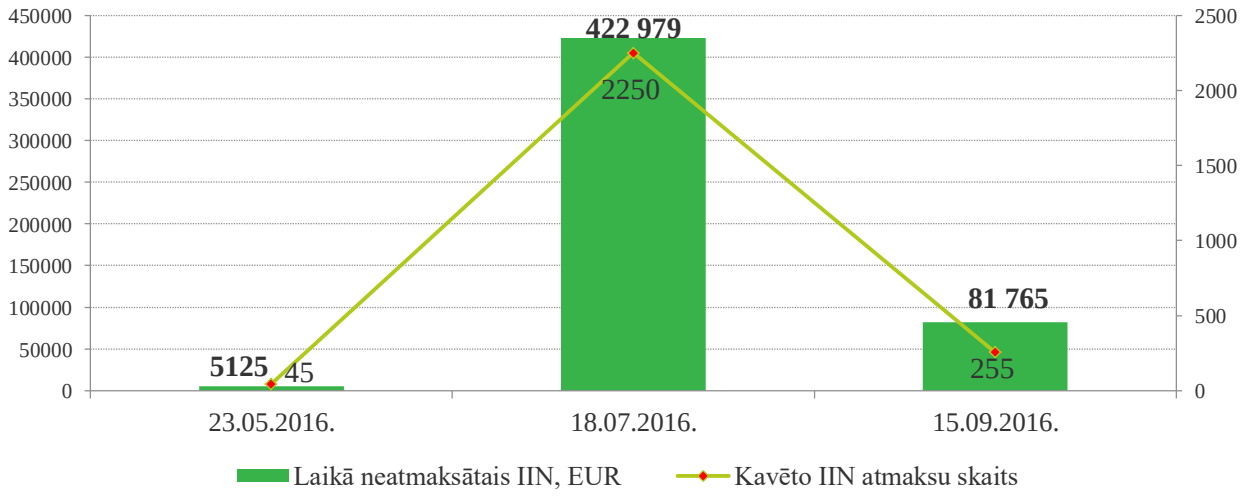

Attēls Nr.20. VID iekšējā kontrolē konstatētās neatbilstības[319]

Lai arī VID iekšējās kontroles aktos norāda, ka, lai organizētu pārmaksātā IIN atmaksu pēc iespējas savlaicīgāk, VID uzrauga struktūrvienību noslodzi un pārdala ar šo procesu saistītos uzdevumus starp VID struktūrvienībām[320] un 2016.gada februārī VID pilnveidojis IIN atmaksas procesu, ieviešot automātisku pārmaksu atmaksas sistēmu – iesniegtās gada ienākumu deklarācijas automātiski tiek novērtētas pēc izstrādātiem riska kritērijiem un deklarācijām bez riskiem tiek veikta automātiska IIN pārmaksas atmaksa, tomēr VID vēl joprojām neievēro pienākumus un nodokļu pārmaksu atmaksu

neveic likumā noteiktajā termiņā, kā arī par kavēto periodu neaprēķina un nesamaksā nokavējuma naudu nodokļu maksātājiem.

Ja nodokļu maksātāja iesniegtajā deklarācijā ir faktoloģiskas un/vai aprēķina neprecizitātes, VID jāizlabo nodokļu maksātāja pieļautās kļūdas un izlabotā deklarācija kopā ar norādi par maksātāja pieļautajām kļūdām jānosūta maksātājam[321].

Revīzijā vērtējot VID nodokļu maksātājiem adresēto lēmumu satura izklāstu par IIN pārmaksu atmaksu, konstatēts, ka VID nodokļu maksātājiem sniegtā informācija ne vienmēr ir skaidra, saprotama, pilnīga, viegli uztverama un draudzīga lietotājam, lai gan VID sevi pozicionē kā uz klientu orientētu iestādi.

Revīzijā konstatēts, ka VID lēmumos, kas tiek nosūtīti IIN pārmaksas atmaksas saņēmējam, norādītā informācija ir izklāstīta sarežģīti un nav skaidri izprotama būtība, netiek ietverta nodokļu maksātājam būtiska informācija, kas tālāk ietekmē viņa tiesības saņemt pamatotas nodokļu pārmaksas atmaksu, iesniedzot gada ienākumu deklarācijas par nākamajiem taksācijas periodiem. Piemēram, lēmumā[322] norādīts *"(..) neatmaksāt [vārds, uzvārds] rezumējošā kārtībā aprēķinātā un 2015.gadā avansa kārtībā samaksātā (ieturētā) IIN starpību 228,21 euro apmērā, jo nekorekti aizpildīts D4 pielikums par tēvu [vārds, uzvārds]. Ārstniecisko pakalpojumu summa 755,68 euro apmērā ir jāuzrāda D4 pielikuma 3.ailē nevis 5.ailē, jo tie nav izdevumi ārstnieciskajiem pakalpojumiem, kurus atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem ir* tiesības *ietvert attaisnotajos izdevumos pilnā apmērā (..)"*.

VID, šajā gadījumā atsakot atmaksāt pārmaksātā IIN daļu, neinformēja nodokļu maksātāju, ka:

- nodokļu maksātājam ir tiesības atskaitīt nākamajos piecos gados summu par ārstnieciskajiem izdevumiem, kas pārsniedza normatīvajā aktā noteikto limitu (summas daļa, kuru VID neatmaksāja);
- ka dati arī par nodokļu maksātāju un viņa sievu nav norādīti pareizajās deklarācijas ailēs, lai gan VID lēmumā sniegta informācija, ka tikai nodokļa maksātāja tēva dati norādīti nepareizi;
- ka VID ir precizējis nodokļu maksātāja deklarāciju un ar VID veiktajiem labojumiem nodokļu maksātājs var iepazīties VID EDS.

Revīzijā par šo gadījumu VID informēja[323], ka lēmumā[324] minēts nodokļu maksātāja tēva attaisnoto izdevumu pareizs sadalījums, jo tikai tēva izdevumu daļēja iekļaušana taksācijas gada deklarācijā ietekmēja atmaksājamo summu. Gan paša nodokļu maksātāja, gan viņa sievas attaisnoto izdevumu pareizs sadalījums neietekmēja atmaksājamo summu, jo nebija pārsniegts noteiktais attaisnoto izdevumu limits 213,43 *euro*;

Savukārt citā lēmumā[325] norādīts, ka VID nodokļu maksātāja IIN deklarācijā nolēma neiekļaut 138 *euro*, jo maksātāja zobārstniecības izdevumus pamatojošie dokumenti neatbilsts normatīvā akta[326] prasībām, tas ir, deklarācijai nav pievienoti samaksu apliecinoši dokumenti.

Revīzijā konstatēts, ka pirms šī konkrētā lēmuma pieņemšanas par IIN pārmaksas atmaksas atteikumu, VID bija lūdzis nodokļu maksātāju iesniegt precizētu IIN deklarāciju, jo nodokļu maksātājs nebija tajā iekļāvis ienākumus no saimnieciskās darbības, taču VID nebija lūdzis nodokļu maksātāju iesniegt attaisnoto izdevumu (138 *euro*) pamatojošos dokumentus (turklāt nevis par zobārstniecību kā minēts nodokļu maksātājam nosūtītajā lēmumā, bet par izdevumiem izglītībai). Turklāt lēmumā VID neinformēja nodokļu maksātāju, ka viņam ir tiesības iesniegt deklarācijas precizējumus, pievienojot

attaisnoto izdevumu pamatojošus dokumentus, kā arī izdevumu pārsnieguma daļu ir tiesīgs attiecināt uz nākamo piecu taksācijas gadu apliekamo ienākumu hronoloģiskā secībā.

Revīzijā par šo gadījumu VID informēja[327], ka VID, nosūtot lēmumu[328], ir pamatoti informējis nodokļu maksātāju par to, ka deklarācijai nav pievienoti samaksu apliecinoši dokumenti 138 *euro* vērtībā, bet, ņemot vērā lielo darba apjomu, lēmumā pieļauta pārrakstīšanās kļūda izdevumu veida norādīšanā, kas nemaina lēmuma būtību.

Pievienotās vērtības nodokļa pārmaksu atmaksāšana

Pārmaksātā PVN summa ir maksāšanai valsts budžetā aprēķinātās nodokļa summas un atskaitāmā priekšnodokļa starpība[329].

Lai noteiktu tālāku rīcību ar PVN pārmaksu, saskaņā ar Pievienotās vērtības likumā noteikto[330] VID veic no valsts budžeta atmaksājamā PVN pārbaudi un pēc tam:

- pārceļ apstiprināto PVN pārmaksu uz nākamo taksācijas periodu (kalendārā gada mēnesi vai ceturksni), sedzot nākamajos taksācijas periodos valsts budžetā maksājamo PVN summu, bet ne ilgāk kā līdz taksācijas perioda beigām. Ja, beidzoties taksācijas gadam (pēc pārmaksas pārcelšanas), nodokļu maksātājam joprojām ir pārmaksa, VID to atmaksā 10 dienu laikā pēc tam, kad VID apstiprinājis pārmaksāto PVN par taksācijas gadu;
- atmaksā apstiprināto PVN pārmaksu, ja izpildās kāds no Pievienotās vērtības nodokļa likumā minētajiem četriem nosacījumiem (kritērijiem). PVN pārmaksa atmaksājama nodokļu maksātājam 30 dienu laikā pēc PVN deklarācijas iesniegšanas noteiktā termiņa vai precizētās PVN deklarācijas iesniegšanas dienas.

Revīzijā, statistiski izvēloties 44 darījumu izlasi no PVN kontiem 2016.gadā izskaitītajām summām uz nodokļu maksātāja kontiem, tika konstatēts, ka vienam nodokļu maksātājam jeb 2% no statistiskajā izlasē pārbaudītajiem darījumiem pārmaksātā PVN atmaksa nav veikta normatīvajā aktā[331] noteiktajā termiņā, kavējot trīs dienas un laikā neatmaksājot 2492 *euro*. Revīzijā konstatēts, ka PVN pārmaksa tika apstiprināta savlaicīgi, bet atmaksa (pārskatījums) veikta novēloti, turklāt VID no valsts budžeta atmaksājamo PVN summu nepalielināja atbilstoši normatīvajā aktā[332] noteiktajam – par 3/5 no normatīvajā aktā[333] noteiktās nokavējuma naudas par katru nokavējuma dienu, tas ir, 2,24 *euro* [334].

Attiecinot (jeb ekstrapolējot) iegūto rezultātu par gadījumu, kurā pārmaksātā PVN summa netika atmaksāta normatīvajā aktā[335] noteiktajā termiņā, pret nodokļu maksātāju kopu, kuriem 2016.gadā no valsts budžeta PVN konta izskaitīta šī nodokļa pārmaksa uz nodokļu maksātāja kontu, summa, kas nav atmaksāta normatīvajā aktā noteiktajā termiņa un ir kavēta, ir 14,7 milj. EUR (ekstrapolētā vērtība) un nodokļu maksātājiem iespējamā nesamaksātā nokavējuma nauda ir 13,2 tūkst. EUR (ekstrapolētā vērtība).

Revīzijā konstatēts, ka NIS nav iestrādāta funkcionalitāte, kas automātiski nodrošinātu nokavējuma naudas aprēķināšanu gadījumā, ja VID savlaicīgi nav atmaksājis nodokļu maksātājam tam pienākošās nodokļu pārmaksas[336]. Tajā pat laikā NIS ir iestrādāta funkcionalitāte, kas automātiski veic nokavējuma naudas aprēķināšanu nodokļu maksātājiem, kuri kavējuši aprēķināto nodokļu iemaksas termiņu. Līdz ar to NIS funkcionalitāte nodrošina tikai vienpusēju automātisku nokavējuma naudas aprēķināšanas iespēju, tas ir no nodokļu maksātāja valsts budžetam, bet ne otrādi – no budžeta nodokļu maksātājam.

Valsts kontrole jau vairākus gadus bija veikusi pārbaudes nodokļu pārmaksu atmaksu jautājumos un sniegusi ieteikumus, lai novērstu situācijas, ka nodokļu pārmaksu atmaksu termiņi tiek kavēti un VID nepalielina savlaicīgi neatmaksātā pārmaksāto nodokļu summu par katru nokavēto dienu. Turklāt par iepriekšējo laika periodu – no 2012.gada līdz 2015.gadam Valsts kontrole, ekstrapolācijas rezultātā, bija aprēķinājusi, ka VID, šajā laika posmā kavējot nodokļu pārmaksu atmaksu kopsummā par 161,9 milj. EUR, būtu bijis jāatmaksā nodokļu maksātājiem nokavējuma nauda 0,7 milj. EUR apmērā[337].

Ieteikumi

Finanšu ministrijai izvērtēt iespēju izstrādāt normatīvo aktu grozījumus, lai nodrošinātu vienotu un skaidru izpratni par nodokļu pārmaksas definīciju un to veidiem, kā arī noteikt kļūdaini iemaksātu nodokļu atmaksāšanas termiņus.

Lai nodrošinātu nodokļu pārmaksas atmaksas termiņu ievērošanu, kā arī nodrošinātu likumā "Par nodokļiem un nodevām"[338] noteikto prasību ievērošanu, VID:

- pilnveidot iekšējās procedūras, lai nodrošinātu, ka pieprasītās nodokļu pārmaksas tiek klasificētas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam, vienlaicīgi nodrošinot to atmaksas termiņu ievērošanu;
- izvērtēt iespēju nodrošināt tehnisku risinājumu, kā arī veikt pasākumus, lai VID ievērotu likumā[339] noteiktās prasības – palielināt nodokļu maksātājam savlaicīgi neatmaksāto nodokļu pārmaksu par 0,03% par katru kavējuma dienu.

Ņemot vērā, ka IIN maksātāji, kuriem ir tiesības saņemt nodokļa pārmaksas atmaksu, ir fiziskas personas un ne visi pārzina nodokļu jomas specifiskajos normatīvajos aktos noteiktās prasības un ne vienmēr pārzina visas nodokļu deklarēšanas un maksāšanas nianses, VID izvērtēt iespēju pārskatīt lēmumu par IIN pārmaksu atmaksu saturu, veidojot teksta izklāstu vienkāršu un nodokļu maksātājiem viegli uztveramu, vienlaicīgi ietverot tajā pilnu informāciju par deklarācijā VID konstatētajām neprecizitātēm, šādi izglītojot nodokļu maksātāju, lai samazinātu nepilnības turpmāk iesniedzamajās deklarācijās, un informētu arī par tiesībām, kādas nodokļu maksātājs var izmantot turpmākajos taksācijas periodos.

3.13. Nodokļu maksātāju izslēgšana no PVN maksātāju reģistra

Valsts kontrole, veicot Saimnieciskā gada pārskata revīziju par 2015.gadu, atklāja būtiskas nepilnības PVN maksātāju reģistrācijas procesā, taču šajā revīzijā problēmas atklātas arī nodokļu maksātāju no PVN maksātāju reģistra izslēgšanas procesā.

Neievērojot likuma normas, VID pārkāpis tiesiskuma un nodokļu maksātāju tiesiskās paļāvības principu:

1) VID 2016.gadā desmit mēnešus strādāja, neievērojot izmaiņas likumā, un brīdinājumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra nodokļu maksātājiem nosūtīja vidēji 15 dienas ātrāk par likumā noteikto termiņu. VID prettiesisku darbību veikšanas rezultātā, izslēdzot nodokļu maksātājus no reģistra ātrāk, nekā likums nosaka, nodokļu maksātājiem tika radītas nelabvēlīgas sekas. Ja likumus neievēro nodokļu administrācija, arī nodokļu maksātājiem var zust motivācija ievērot savus pienākumus, kā rezultātā tiek apdraudēta pareizu nodokļu aprēķināšana un savlaicīga nomaksa;

2) revīzijā konstatējām pat gadījumu, kad uzņēmums izslēgts no PVN maksātāju reģistra, tikai pamatojoties uz VID secinājumiem, veicot nodokļu auditu uzņēmuma darījumu partnerim. Normatīvais regulējums neparedz iespēju apstrīdēt cita nodokļu maksātāja nodokļu audita rezultātus, līdz ar to uzņēmumam netika nodrošināta iespēja aizstāvēt savas tiesības.

Revīzijā arī secināts, ka VID darbības nav konsekventas un netiek ievērota vienlīdzīga attieksme pret nodokļu maksātājiem, jo izslēgšanas process tiek veikts būtiski atšķirīgos termiņos. Viens no iespējamiem iemesliem ir, ka VID nav izstrādāta un apstiprināta kārtība par procesuālajām darbībām un to termiņiem attiecībā uz nodokļu maksātāju izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra.

Revīzijā problēmas konstatētas arī attiecībā uz izslēgto nodokļu maksātāju kontroli, jo VID pienācīgi neveic paziņojumu par PVN samaksu iesniegšanas uzraudzību, nepiemēro sankcijas par likumā noteikto pienākumu nepildīšanu un neveic kontroles pasākumus, lai pārbaužu ietvaros aprēķinātu nodokļa maksātāja nenomaksāto PVN, kā rezultātā valsts budžets nesaņēma tam piekritīgos PVN ieņēmumus, kuru apmēru nav iespējams precīzi aprēķināt, bet pēc revidentu aplēsēm 2016. gadā valsts budžetā nav saņemti apmēram 2,4 milj. EUR.

Saskaņā ar likuma normām[340] nodokļu maksātāja izslēgšana no PVN maksātāju reģistra notiek trijos veidos:

- pēc nodokļu maksātāja iniciatīvas;
- automātiski;
- pēc VID iniciatīvas.

2016.gadā VID no PVN maksātāju reģistra izslēdza 9658[341] nodokļu maksātājus, tai skaitā 6376[342] jeb 66% gadījumos pēc VID iniciatīvas.

Revīzijā izlases veidā detalizēti tika pārbaudīti 52 gadījumi no 6376, kad izslēgšana no PVN maksātāju reģistra 2016.gadā notikusi pēc VID iniciatīvas.

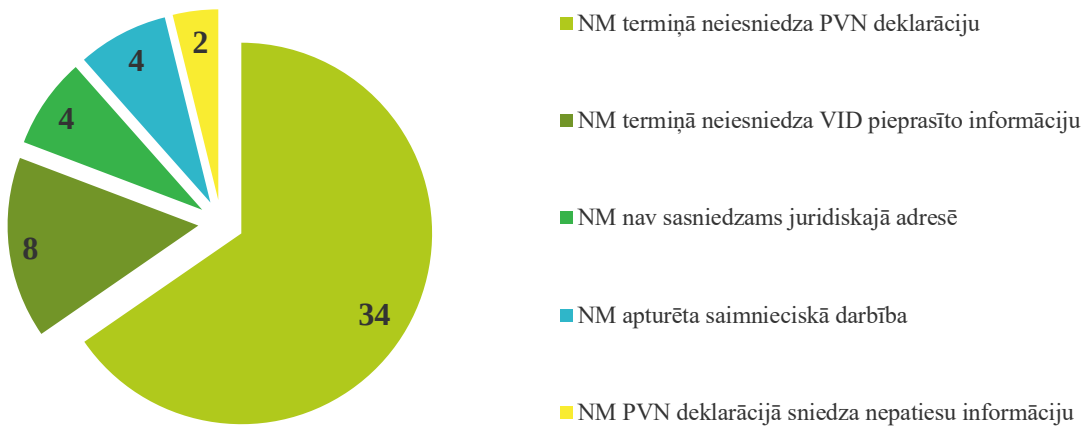

Attēls Nr.21. Apstākļi, kuru dēļ nodokļu maksātāji tika izslēgti no PVN maksātāju reģistra

Kā redzams attēlā, lielāko daļu no nodokļu maksātājiem VID izslēdza no PVN maksātāju reģistra, jo nebija termiņā iesniegtas PVN deklarācijas, tas ir, 34 gadījumos jeb 65%. Astoņos gadījumos jeb 15% nodokļu maksātāji izslēgti par termiņā neiesniegtu VID pieprasīto informāciju, četros gadījumos jeb 8% – jo nodokļu maksātājs nebija sasniedzams juridiskajā adresē, tikpat gadījumos – jo tika apturēta nodokļu maksātāja saimnieciskā darbība, un divos gadījumos jeb 4% – jo nodokļu maksātājs PVN deklarācijā sniedzis nepatiesu informāciju.

Pārbaudē konstatēts, ka lēmumu par nodokļa maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra pieņem VID Nodokļu pārvalde, izņemot gadījumus, ja nodokļu maksātājam aptur saimniecisko darbību un vienlaicīgi atbilstoši likumam[343] VID Nodokļu kontroles pārvalde vai Nodokļu pārvalde pieņem lēmumu arī par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra.

Revīzijā, vērtējot nodokļu maksātāju izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra procesu, konstatētas vairākas neatbilstības:

- VID pieņēmis lēmumu par nodokļu maksātāja izslēgšanu, lai gan nav iestājušies normatīvajā aktā[344] noteiktie apstākļi;
- nav ievēroti normatīvajā aktā[345] noteiktie procesuālie termiņi;
- netiek piemērota vienlīdzīga pieeja pret nodokļu maksātājiem;
- VID neveic pietiekamas darbības attiecībā uz paziņojumu par PVN samaksu iesniegšanas kontroli pēc nodokļu maksātāju izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra kontroli;
- VID kavējas ar nodokļu maksātāju izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra.

Izslēgšana no PVN maksātāju reģistra par PVN deklarāciju neiesniegšanu vai par VID pieprasītās informācijas neiesniegšanu PVN aprēķina pārbaudei

Izslēgšana no PVN maksātāju reģistra, ja 30 dienu laikā pēc likumā noteiktā nodokļa deklarācijas iesniegšanas termiņa[346] nav iesniegta PVN deklarācija, kopš 2016.gada 6.janvāra[347] tiek uzsākta, nosūtot brīdinājumu[348] nodokļu maksātājam. Pēc brīdinājuma nosūtīšanas nodokļu maksātājam tiek dotas 12 darbdienas, lai iesniegtu PVN deklarāciju.[349]

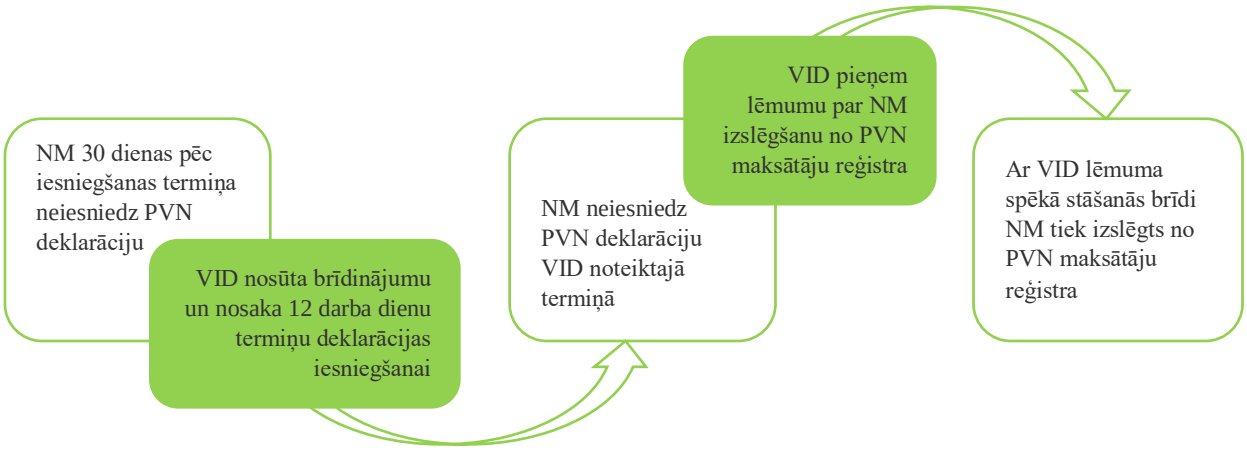

Attēls Nr.22. Nodokļa maksātāja izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra process

Revīzijā konstatēts, ka VID nav ievērojis spēkā esošu tiesību normu[350] un brīdinājumu par izslēgšanu saistībā ar deklarācijas neiesniegšanu 32 gadījumos no 34 jeb 94% nosūtījis pirms likumā noteiktā termiņa.

Saskaņā ar VID skaidrojumu[351] līdz 2016.gada 20.oktobrim VID nosūtīja brīdinājumus, balstoties uz jau 2013.gada 1.janvārī spēku zaudējušas likuma normas[352] prasībām, kas neierobežoja brīdinājuma nosūtīšanas termiņu pēc deklarācijas iesniegšanas kavēšanas. VID jaunu likuma normu neievērošanu pamato ar apstākli, ka nebija pieņemti atbilstoši iekšējie norādījumi. Tikai pēc 2016.gada 20.oktobra, kad VID Nodokļu pārvaldes Juridiskā daļa sniedza savus norādījumus e-pasta vēstules formā[353], VID nosūtīja brīdinājumu par nodokļa maksātāja izslēgšanu saistībā ar PVN deklarācijas neiesniegšanu ne ātrāk kā 31.dienā pēc likumā noteiktā deklarācijas iesniegšanas termiņa iestāšanās.

Tā kā brīdinājuma saistībā ar deklarāciju neiesniegšanu nosūtīšanas termiņš tika noteikts ar likuma grozījumiem[354], kas stājās spēkā 2016.gada 6.janvārī, tad VID gandrīz 10 mēnešus (no 2016.gada 6.janvāra līdz 2016.gada 20.oktobrim) neievēroja spēkā stājušās likuma normas un priekšlaicīgi nodokļu maksātājiem nosūtīja brīdinājumus par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra.

Lai arī VID skaidroja, ka nebija pieņemti iekšējie noteikumi/norādījumi, kas noteiktu jaunu kārtību nodokļu maksātāju izslēgšanas procesā atbilstoši likuma grozījumiem, taču tas nav pamatots iemesls, lai neievērotu likuma normas. Rezultātā, izslēdzot nodokļu maksātāju ātrāk nekā noteikts likumā, šie nodokļu maksātāji nostādīti sliktākā situācijā, nekā to nosaka likuma normas. Piemēram, vienā gadījumā nodokļu maksātājs līdz 2016.gada 20.jūnijam neiesniedza maija PVN deklarāciju. VID jau 30.jūnijā nosūtīja nodokļu maksātājam brīdinājumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra un 26.jūlijā

pieņēma lēmumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra, lai arī brīdinājums atbilstoši likumam[355] bija jānosūta tikai 21.jūlijā un, saskaņā ar likuma normu[356] nogaidot 12 darba dienas, VID konkrēto nodokļu maksātāju izslēgt varēja tikai 9 augustā. Savukārt citā gadījumā nodokļu maksātājs līdz 2016.gada 21.martam neiesniedza februāra PVN deklarāciju. VID jau 22.martā nosūtīja nodokļu maksātājam brīdinājumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra un 21.aprīlī pieņēma lēmumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra, lai gan brīdinājums saskaņā ar likumu[357] bija jānosūta tikai 21.aprīlī un, atbilstoši likuma normai[358] nogaidot 12 darba dienas, VID konkrēto nodokļu maksātāju izslēgt varēja tikai 10.maijā. Salīdzinājumu, kādā termiņā attiecīgās izslēgšanas darbības jāveic atbilstoši likumam un kādā tās veica VID skatīt attēlā.

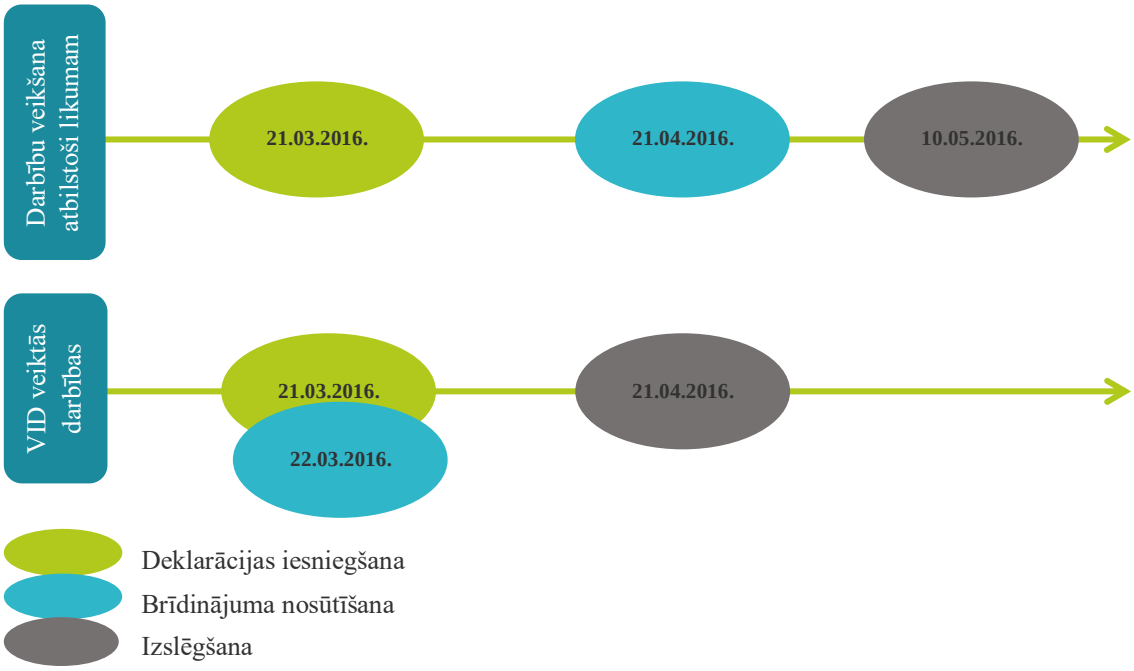

Attēls Nr.23. Darbību veikšanas termiņi, kādā tās jāveic atbilstoši likumam un kādā tās veic VID

VID, nosūtot brīdinājumu ātrāk par 30 dienām, liedz nodokļu maksātājam likumā noteiktajā termiņā pēc savas iniciatīvas novērst iespējamās izslēgšanas iemeslus, tas ir, iesniegt PVN deklarāciju, kā arī VID resursi šādi tiek nelietderīgi izlietoti. Turklāt VID ir tiesības nodokļu maksātājiem piemērot administratīvo sodu par deklarāciju savlaicīgu neiesniegšanu[359].

Iestādes rīcībai jāatbilst tiesību normām un privātpersonai ir tiesības paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Nepiemērojot spēkā esošas likuma normas, VID izslēgšanas procesā neievēroja tiesiskuma[360] un nodokļu maksātāju tiesiskās paļāvības principu[361] un tādējādi radīja nodokļu maksātājiem nelabvēlīgas sekas. Ja nodokļu administrācija neievēro likuma normas, arī nodokļu maksātājiem var zust motivācija pildīt savus pienākumus noteiktajos termiņā, kā rezultātā palielinās arī pareizu nodokļu aprēķināšanas un savlaicīgas nomaksas risks.

Vienlaikus revīzijā konstatēts, ka 8 no 52 gadījumiem nodokļu maksātājs no PVN maksātāju reģistra izslēgts, jo nav iesniegta noteiktajā termiņā VID pieprasītā informācija PVN aprēķina pārbaudei. Visiem astoņiem nodokļu maksātājiem VID nosūtīja rakstveida brīdinājumu par izslēgšanu no PVN

maksātāju reģistra, kā to nosaka normatīvais regulējums[362]. Pēc brīdinājuma nosūtīšanas nodokļu maksātājam ir dotas 12 darbdienas, lai iesniegtu VID jau iepriekš pieprasīto informāciju[363].

Brīdinājuma nosūtīšanas termiņi bija atšķirīgi – no septiņām līdz 68 dienām, vidēji nogaidot 25 dienas.

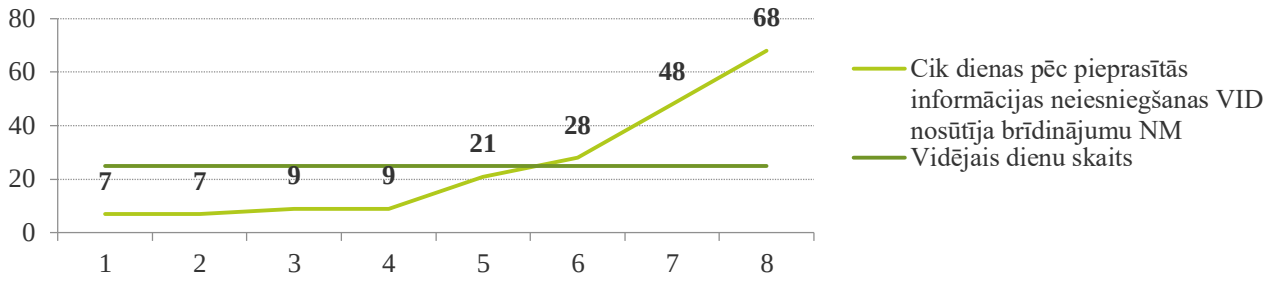

Attēls Nr.24. Dienu skaits, pēc cik VID nosūtīja brīdinājumu astoņiem nodokļu maksātājiem pēc pieprasītās informācijas iesniegšanas VID noteiktā termiņa beigām

Saskaņā ar normatīvo aktu[364], ja 12 darbdienu laikā pēc brīdinājuma nosūtīšanas reģistrēts nodokļu maksātājs neiesniedz nodokļa deklarāciju vai pieprasīto informāciju, to izslēdz no PVN maksātāju reģistra. Tas nozīmē, ka nākamajā dienā pēc nodokļu maksātājam brīdinājumā noteiktā termiņa, ja nodokļu maksātājs nav attiecīgi iesniedzis PVN deklarāciju vai pieprasīto informāciju, VID jāpieņem lēmums par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra. Revīzijā vērtējot, vai VID savlaicīgi pieņem lēmumus par nodokļu maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra, kā arī, vai tiek nodrošināta vienāda attieksme pret visiem nodokļu maksātājiem, konstatēts, ka lēmuma par nodokļu maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra pieņemšanas laiks ne vienmēr ir savlaicīgs un dažādiem nodokļu maksātājiem ir atšķirīgs.

Pārbaudītajos 42 gadījumos, no kuriem 34 nodokļu maksātāji izslēgti no PVN maksātāju reģistra par PVN deklarāciju neiesniegšanu un astoņi nodokļu maksātāji – par VID pieprasītās informācijas neiesniegšanu, VID vienā gadījumā pieņēma lēmumu tajā pašā dienā, kad nodokļu maksātājam bija iestājies pieprasītās informācijas iesniegšanas termiņš, bet pārējos – pēc 1 līdz 42 dienām.

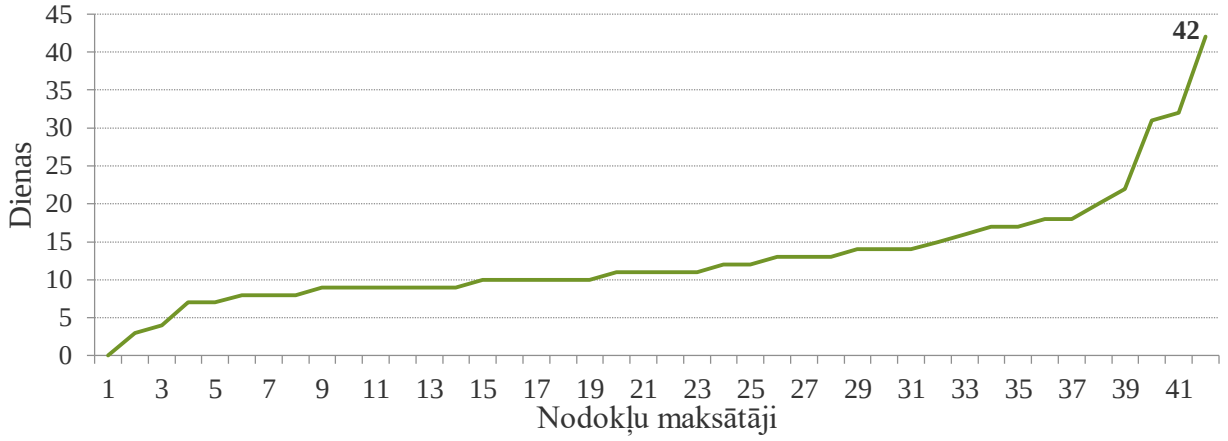

Attēls Nr.25. Dienu skaits, pēc cik VID pieņēma lēmumu par nodokļu maksātāju izslēgšanu

VID lēmumu par nodokļu maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra pārsvarā pieņēma krietni vēlāk, nekā to nosaka likums un nodokļu maksātājiem lēmuma pieņemšanas termiņš bija atšķirīgs bez acīmredzamiem un lēmumos par izslēgšanu dokumentētiem iemesliem, kas norāda uz VID nevienlīdzīgo praksi lēmumu pieņemšanā.

Šo problēmu VID konstatēja arī iekšējās kontroles[365] pasākumu laikā 2016.gada jūnijā un septembrī, norādot, ka klientu apkalpošanas centru darbs ar nodokļu maksātājiem 2016.gadā ir nepietiekošs, jo laicīgi nav nosūtīti brīdinājumi vai lēmumi par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra. Par periodu no 2016.gada janvāra līdz jūnijam par neiesniegtām PVN deklarācijām nebija nosūtīti brīdinājumi 65 jeb 5% no 1380[366] analizētajiem nodokļu maksātājiem par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra. Savukārt 77 nodokļu maksātājiem, kuriem nosūtīts brīdinājums par izslēgšanu no PVN reģistra bija iestājies brīdinājumā noteiktais saistību izpildes termiņš, bet lēmums par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra nebija pieņemts.

VID vilcināšanās, pieņemot lēmumus par nodokļu maksātāju izslēgšanu no nodokļu maksātāju reģistra, var radīt negatīvas sekas valsts budžetam, jo nodokļu maksātājs, kā arī tā darījumu partneri, kamēr noris izslēgšanas process, var izmantot PVN maksātāju reģistra sniegtās priekšrocības, tas ir, aprēķināt priekšnodokli, tādējādi samazinot budžetā maksājamo PVN vai palielinot no budžeta atmaksājamo PVN, lai arī tās pēc būtības vairs nebūtu izmantojamas.

Izslēgšana no PVN maksātāju reģistra par neatrašanos juridiskajā adresē

Četri no 52 nodokļu maksātājiem tika izslēgti no PVN maksātāju reģistra pēc VID iniciatīvas, jo tie nebija sasniedzami juridiskajā adresē.

Viena no obligātajām ziņām, kas visiem uzņēmumiem jānorāda, reģistrējoties Uzņēmumu reģistrā, ir juridiskā adrese. Atbilstoši Komerclikumā noteiktajam par sabiedrības juridisko adresi uzskatāma tās vietas adrese, kurā atrodas sabiedrības vadība (sabiedrības sēdeklis)[367]. Taču persona var norādīt arī citu adresi, kurā tā ir sasniedzama[368].

Ja VID pārbaudē konstatē, ka nodokļu maksātājs nav sasniedzams[369] norādītajā adresē, nodokļu maksātājam tiek nosūtīts brīdinājums par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra. Brīdinājumā norāda laiku, kad tiks atkārtoti pārbaudīta reģistrēta nodokļa maksātāja sasniedzamība juridiskajā adresē. Ja atkārtotās pārbaudes laikā nodokļu maksātājs joprojām nav sasniedzams norādītajā juridiskajā adresē, to izslēdz no PVN maksātāju reģistra[370]. Nodokļu maksātājs, saņemot informāciju no VID par plānoto pārbaudi, var informēt VID un vienoties par citu saprātīgu laiku, kad nodokļu maksātājs atradīsies juridiskajā adresē.

VID ir tiesības izslēgt reģistrētu nodokļa maksātāju no PVN maksātāju reģistra par nesasniedzamību juridiskajā adresē, neveicot pārbaudi, bet nosūtot rakstveida brīdinājumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra, ja VID rīcībā ir rakstveida apliecinājums no tās ēkas vai telpas īpašnieka, kurā ir reģistrēta nodokļa maksātāja juridiskā adrese, par to, ka konkrētais nodokļa maksātājs šajā adresē neatrodas[371].

Vērtējot četrus izlases gadījumus, kad nodokļu maksātājs tika izslēgts no PVN maksātāju reģistra, jo nebija sasniedzams juridiskajā adresē, pārbaudē konstatēts, ka vienā gadījumā VID, saņemot informāciju no nekustamā īpašuma īpašnieka, ka nodokļu maksātājs neatrodas tā reģistrētajā juridiskajā adresē, tikai pēc 22 dienām nosūtīja brīdinājumu nodokļu maksātājam. Nodokļu maksātājs, reaģējot uz VID brīdinājumu, sniedza skaidrojumu, ka nodokļu maksātājs plāno konkrētā termiņā iesniegt pieteikumu Uzņēmumu reģistram par juridiskās adreses maiņu. Nodokļu maksātājs norādītajā termiņā nebija veicis attiecīgās izmaiņas, taču tikai pēc 45 dienām VID pieņēma lēmumu par nodokļu maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra.

Pārējos trīs gadījumos brīdinājums nosūtīts 3, 11 un 18 dienas pēc tam, kad VID juridiskās adreses apsekošanā konstatēja, ka nodokļu maksātājs neatrodas tajā, bet lēmums pieņemts pēc sešām (divos gadījumos) un septiņām dienām (vienā gadījumā) pēc VID veiktās atkārtotas nodokļu maksātāju juridiskās adreses apsekošanas.

Izslēgšana no PVN maksātāju reģistra par nepatiesas informācijas sniegšanu PVN deklarācijā

No izlasē pārbaudītiem gadījumiem divos gadījumos nodokļu maksātāji izslēgti no PVN maksātāju reģistra, jo VID nodokļu auditos konstatēja, ka nodokļu maksātāji PVN deklarācijās uzrādījuši nepatiesu informāciju.

Ja VID veiktajā nodokļa pārbaudē konstatē, ka reģistrēts nodokļu maksātājs nodokļa deklarācijā ir sniedzis nepatiesu informāciju[372], to izslēdz no PVN maksātāju reģistra. Brīdinājums šādos gadījumos nav jānosūta.

Revīzijā konstatēta atšķirīga pieeja, konkrētajos divos gadījumos izslēdzot nodokļu maksātājus no PVN maksātāju reģistra.

Pirmajā gadījumā par nodokļu maksātāja audita rezultātiem VID pieņēma lēmumu 2015.gada 23.septembrī. Lēmumā konstatēts, ka nodokļu maksātājs PVN deklarācijās uzrādījis nepatiesu informāciju. Nodokļu maksātājs lēmumu apstrīdēja VID ģenerāldirektoram, kurš 2015.gada 16.decembrī nolēma negrozīt apstrīdēto lēmumu par audita rezultātiem. Lēmumu par nodokļa maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra VID pieņēma 34 dienas pēc VID ģenerāldirektora lēmuma, tas ir, 2016.gada 19.janvārī. Šajā gadījumā VID vilcinājās ar lēmuma par nodokļa maksātāja izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra pieņemšanu.

Otrajā gadījumā VID izslēdza nodokļu maksātāju no PVN maksātāju reģistra, pamatojoties uz nodokļu maksātāja darījumu partnerim veikto auditu. Par darījuma partnera audita rezultātiem VID pieņēma lēmumu 2016.gada 17.maijā. Darījuma partneris audita lēmumu apstrīdēja, bet VID ģenerāldirektors 2016.gada 20.septembrī nolēma negrozīt apstrīdēto audita lēmumu. Darījuma partneris no PVN maksātāju reģistra izslēgts 2016.gada 20.oktobrī (30 dienas pēc VID ģenerāldirektora lēmuma par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanu). Taču nodokļu maksātājs no PVN maksātāju reģistra izslēgts jau 2016.gada 10.maijā (133 dienas pirms VID ģenerāldirektors pieņēma lēmumu par apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanu un septiņas dienas pirms lēmuma par audita rezultātiem pieņemšanas).

Saskaņā ar revīzijā VID sniegto skaidrojumu[373], ja nodokļu audita laikā iegūta pietiekoša informācija, ka reģistrēts nodokļu maksātājs PVN deklarācijā sniedzis nepatiesu informāciju, lemj par pārbaudāmā reģistrētā nodokļa maksātāja virzīšanu izslēgšanai no PVN maksātāju reģistra. Beidzoties audita lēmuma pārsūdzības termiņam, ja netiek iesniegta pārsūdzība, vai pēc pārsūdzības izskatīšanas, ja iesniegta pārsūdzība, VID Nodokļu kontroles pārvalde nosūta informāciju VID Nodokļu pārvaldes Saistību izpildes nodrošināšanas daļai, kura izslēdz reģistrēto nodokļa maksātāju no PVN maksātāju reģistra par nepatiesas informācijas sniegšanu.

Revīzijā konstatēts, ka pretēji VID iekšējiem norādījumiem[374], ka pēc audita rezultātiem var lemt par pārbaudītā nodokļu maksātāja virzīšanu izslēgšanai no PVN maksātāju reģistra, VID izslēdza arī nodokļu maksātāju, kuram netika veikta pārbaude. Turklāt nodokļu maksātājs tika izslēgts no PVN maksātāju reģistra vēl pirms VID pieņēma lēmumu par darījuma partnerim veiktā nodokļu audita rezultātiem, kā arī pirms bija pieņemts lēmums par darījuma partnera iesniegtās sūdzības izskatīšanas rezultātiem.

Jāatzīmē, ka normatīvajos aktos nav paredzēts, ka nodokļu maksātāju var izslēgt no PVN maksātāju reģistra, ja pārkāpumi konstatēti citam nodokļu maksātājam veiktajā pārbaudē. Šajā situācijā no reģistra izslēgtais nodokļu maksātājs, par kura darbību netiek veikta pārbaude, ir "ķīlnieka stāvoklī", jo viņam pat nav tiesību apstrīdēt citai personai veiktās pārbaudes rezultātus un attiecīgo VID lēmumu.

Taču konkrētais nodokļu maksātājs izmantoja tiesības apstrīdēt VID lēmumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra, bet VID ģenerāldirektors lēmumu par izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra atstāja spēkā.

Izslēgšana no PVN maksātāju reģistra saistībā ar nodokļu maksātāja saimnieciskās darbības apturēšanu

Četros no 52 izlases veidā pārbaudītajiem gadījumiem nodokļu maksātājs izslēgts no PVN maksātāju reģistra, jo tika apturēta attiecīgā nodokļu maksātāja saimnieciskā darbība. Vienlaicīgi ar lēmuma pieņemšanu par saimnieciskās darbības apturēšanu saskaņā ar normatīvo aktu[375] nodokļu maksātājs tiek izslēgts no PVN maksātāju reģistra bez iepriekšējas brīdināšanas. Revīzijā, veicot pārbaudes par VID veiktajām procedūrām, konstatēts, ka attiecīgās darbības veiktas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Pārbaudē netika vērtēti saimnieciskās darbības apturēšanas iemesli un to pamatotība.

Nodokļu maksātāja pienākumi pēc izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra

Normatīvais regulējums[376] paredz, ka izslēgtajam nodokļa maksātājam, ja tas izslēgts saistībā ar pārbaudē konstatētajiem apstākļiem un nav atkārtoti reģistrēts PVN maksātāju reģistrā, 90 dienu laikā pēc izslēgšanas jāiesniedz paziņojums VID par PVN samaksu un jāiemaksā valsts budžetā PVN, kas aprēķināts no izslēgšanas dienā grāmatvedības uzskaitē esošo krājumu un avansa maksājumu vērtības,

pamatlīdzekļu bilances vērtības, pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigtās celtniecības objektu izmaksām, par kurām PVN ir atskaitīts kā priekšnodoklis.

47 no 52 izlases veidā pārbaudītajiem nodokļu maksātājiem netika atkārtoti reģistrēti PVN maksātāju reģistrā un tiem bija pienākums 90 dienu laikā pēc lēmuma par izslēgšanu pieņemšanas iesniegt paziņojumu par PVN samaksu un to samaksāt.

Revīzijā VID sniedza informāciju[377], ka paziņojumu par PVN samaksu iesniedza trīs no 47 izslēgtajiem nodokļu maksātājiem jeb 6%, turklāt divi no tiem kavēja iesniegšanas termiņu. Konkrētajos gadījumos nodokļu maksātāji iesniegtajos paziņojumos aprēķinātais budžetā iemaksājamais PVN bija nulle.

Atbilstoši VID skaidrojumiem[378], izslēdzot nodokļu maksātāju no PVN maksātāju reģistra, persona automātiski tiek informēta EDS, ka jāiesniedz paziņojums par PVN samaksu (izveidojas atgādinājums dokumenta iesniegšanas un maksājumu veikšanas kalendārā). Bet, ja nodokļu maksātājs 90 dienu termiņā nav iesniedzis minēto paziņojumu, tad nodokļu maksātājam EDS tiek nosūtīts aicinājums iesniegt paziņojumu par PVN samaksu, nosakot 12 darba dienu termiņu paziņojuma par PVN samaksu iesniegšanai un aprēķinātā PVN iemaksāšanai valsts budžetā. Nodokļu maksātājs tiek informēts, ka paziņojums par PVN samaksu valsts budžetā jāiesniedz arī gadījumā, ja aprēķinātais PVN ir nulle.

VID iekšējos noteikumos vai norādījumos nav noteiktas darbības un/vai kārtība nodokļu maksātāju pienākumu – iesniegt paziņojumu par PVN samaksu un veikt iemaksu budžetā – izpildes kontrolei[379].

Revīzijā VID sniedza informāciju[380], ka 14 no 46 nodokļu maksātājiem VID nosūtīja atgādinājumu EDS par pienākumu iesniegt paziņojuma par PVN samaksu.

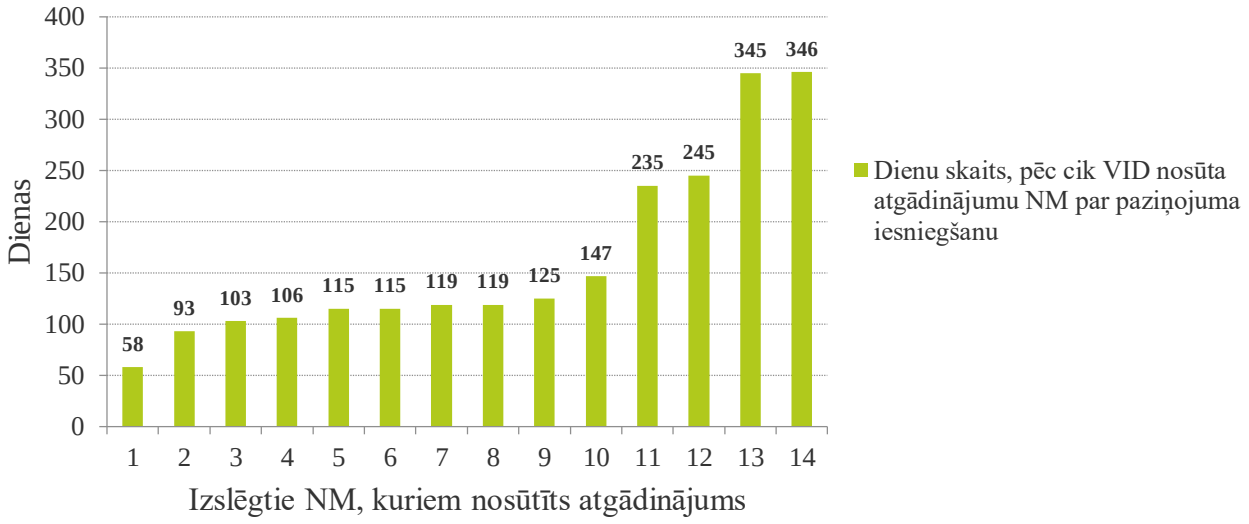

Attēls Nr.26. Dienu skaits, pēc cik VID nosūtīja atgādinājumu nodokļu maksātājam par paziņojumu par PVN samaksu iesniegšanu

Grafikā redzams, ka VID ziņojumu EDS ar atgādinājumu iesniegt paziņojumu par PVN samaksu nosūtīja no 58 līdz 346 dienām pēc termiņa, kad nodokļu maksātājam bija jāiesniedz paziņojums likumā noteiktajā 90 dienu termiņā. Tādējādi VID būtiski kavējies ar atgādinājuma nosūtīšanu. Turklāt 17 jeb 37% nodokļu maksātājiem atgādinājums EDS netika nosūtīts.

Atbilstoši normatīvajam regulējumam[381] un arī VID sniegtajam skaidrojumam[382] nodokļu maksātājiem, kuri nav izpildījuši pienākumu pēc izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra un nav iesnieguši paziņojumu, var piemērot administratīvo sodu. Revīzijā VID sniedza informāciju[383], ka VID nevienam no nodokļu maksātājiem par savlaicīgu paziņojuma par PVN samaksu neiesniegšanu nav piemērojis administratīvo sodu, tādējādi neizmantojot likumā[384] noteiktās tiesības. Turklāt Valsts kontrole jau likumības revīzijā "Vai naudas sodu piemērošanas sistēma nodokļu jomā ir efektīva?" konstatēja, ka atsevišķos gadījumos nodokļu maksātājiem par pārkāpumiem netiek piemērots administratīvais sods.[385]

Revīzijā, vērtējot 2015. un 2016.gadā iesniegto paziņojumu par PVN samaksu skaitu pret attiecīgajā periodā izslēgto nodokļu maksātāju skaitu, jāsecina, ka nodokļu maksātāji kūtri pilda šo normatīvajā aktā noteikto pienākumu.

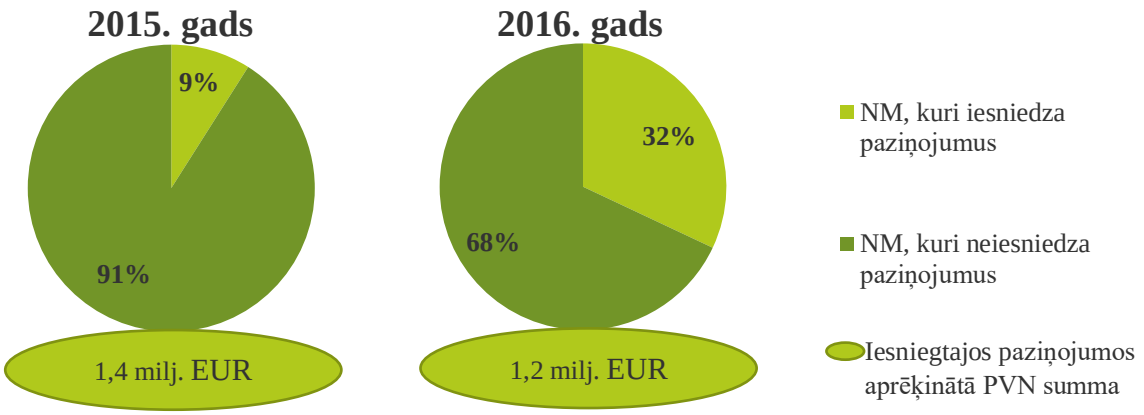

Attēls Nr.27. 2015. un 2016.gadā no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju iesniegto paziņojumu par PVN samaksu skaits un aprēķinātais PVN[386]

2015.gadā tika iesniegti 629 paziņojumi, kas ir tikai 9% no šajā gadā no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju skaita. Savukārt 2016. gadā tika iesniegti jau 2259 paziņojumi jeb 32% no attiecīgajā gadā izslēgto nodokļu maksātāju, kuriem bija pienākums iesniegt šādu paziņojumu, skaita. Datu analīzē nav ņemts vērā, ka daļai no 2015.gada nogalē izslēgtajiem nodokļu maksātājiem, paziņojuma par PVN samaksu iesniegšanas termiņš ir 2016.gads, un attiecīgi 2016.gadā izslēgtajiem nodokļu maksātājiem – 2017.gads.

Revīzijā VID sniedza informāciju[387], ka 2015. un 2016.gadā iesniegtajos paziņojumos nodokļu maksātāji aprēķināja PVN attiecīgi 1,4 milj. EUR un 1,2 milj. EUR.

Pēc revidentu aplēsēm, attiecinot iesniegtajos paziņojumos par PVN samaksu vidējo aprēķināto PVN[388] pret visu izslēgto nodokļu maksātāju kopu, kuriem bija pienākums iesniegt šādu paziņojumu un aprēķināt budžetā maksājamo PVN, papildu aprēķinātais PVN 2015.gadā varētu būt 13,9 milj. EUR, bet 2016.gadā – 2,4 milj. EUR.

Lai arī ne VID, ne arī Valsts kontroles rīcībā nav informācijas, lai precīzi aprēķinātu, cik PVN būtu jāiemaksā valsts budžetā, ja visi no PVN reģistra 2016.gadā izslēgtie nodokļu maksātāji iesniegtu attiecīgu paziņojumu par PVN samaksu, pareizi aprēķinātu PVN un iemaksātu to valsts budžetā, taču var apgalvot, ka VID nepietiekamas kontroles rezultātā, nenodrošinot normatīvajā aktā[389] noteiktā pienākuma izpildes uzraudzību un kontroli, valsts budžets neiegūst daļu tam piekritīgā PVN.

Ieteikumi

VID veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka nodokļu maksātāji no PVN maksātāju reģistra tiek izslēgti pamatoti un savlaicīgi, ievērojot normatīvo regulējumu un vienlīdzīgu attieksmi.

VID veicināt, lai no PVN maksātāju reģistra izslēgtie nodokļu maksātāji ievēro pienākumu iesniegt paziņojumu par PVN samaksu, kā arī veikt pasākumus, lai pārliecinātos par paziņojumos sniegto datu ticamību.

3.14. Elektroenerģijas nodokļa administrēšana

Kopš 2007.gada, kad stājās spēkā elektroenerģijas nodokļa likums, VID nav spējis nodrošināt elektroenerģijas nodokļa iekasēšanu valsts budžetā pilnā apmērā, lai gan Valsts kontrole uz šo problēmu norādīja jau Saimnieciskā gada pārskata par 2014.gadu revīzijā. Finanšu ministrija sadarbībā ar VID līdz 2017.gada 15.maijam nav izstrādājusi metodiku, kas sekmētu pilnvērtīgu elektroenerģijas nodokļa administrēšanu.

Sabiedrības kopējās interesēs ir, lai valsts budžets saņemtu visus tam pienākošos maksājumus, taču kontroles trūkuma rezultātā 2016.gadā 77% komersantu nav iesnieguši elektroenerģijas nodokļa deklarācijas, kā arī pēc revidentu aplēsēm valsts budžets nav saņēmis vismaz 0,3 milj. EUR, kas nodokļa maksātājiem bija jāsamaksā par galalietotājiem piegādāto elektroenerģiju 324 tūkst. MWh apjomā.

Saskaņā ar Saimnieciskā gada pārskatu 2016.gadā elektroenerģijas nodoklis iekasēts 0,9 milj. EUR apmērā, kas ir par 1,0 milj. EUR jeb 51 % mazāk kā tika plānots attiecīgajam periodam[390] un par 0,7 milj. EUR[391] mazāk nekā iepriekšējā gadā.

Likums[392] nosaka, ka elektroenerģijas nodokļa maksātāji ir elektroenerģijas ražotāji, elektroenerģijas tirgotāji, sadales sistēmas operatori, publiskais tirgotājs, kas piegādā elektroenerģiju galapatērētājam un elektroenerģijas galalietotāji, ja ir noslēgts līgums par elektroenerģijas iegādi biržā, kā arī autonomie ražotāji, izņemot tos, kuri elektroenerģiju ražo un patērē pašu vajadzībām, ievērojot atbilstošus nosacījumus. Elektroenerģijas nodokli administrē VID[393].

Normatīvais akts[394] nosaka, ka elektroenerģijas ražotājam un tirgotājam ir tiesības uzsākt elektroenerģijas ražošanu vai tirdzniecību, ja tas reģistrēts attiecīgi elektroenerģijas ražotāja vai tirgotāja reģistrā.

Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas sniegto informāciju uz 2016.gada 1.janvāri elektroenerģijas nozarē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai bija reģistrējušies 271 komersanti[395], tai skaitā 195 kā elektroenerģijas ražotāji un 73 kā elektroenerģijas tirgotāji. Savukārt uz 2017.gada 1.janvāri kā elektroenerģijas ražotāji reģistrēti 179 komersanti un kā elektroenerģijas tirgotāji – 77 komersanti.

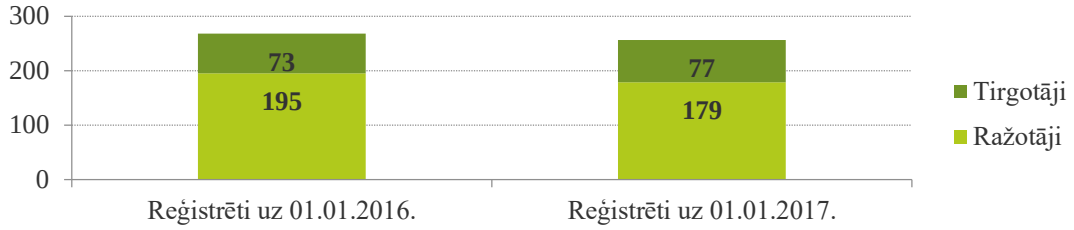

Attēls Nr.28. Komersantu skaits, kas 2016. gadā[396] darbojās elektroenerģijas nozarē

Valsts kontrole Saimnieciskā gada pārskata par 2014.gadu revīzijā sniedza ieteikumu Finanšu ministrijai sadarbībā ar VID izstrādāt metodiku elektroenerģijas nodokļa aprēķināšanai atbilstoši normatīvo aktu prasībām[397].

Lai nodrošinātu elektroenerģijas nodokļa iekasēšanu valsts budžetā pilnā apmērā, Finanšu ministrija sadarbībā ar VID apņēmās[398] izstrādāt metodiku elektroenerģijas nodokļa aprēķināšanai atbilstoši normatīvo aktu prasībām:

- VID izstrādās kontroles, kas nodrošinās elektroenerģijas nodokļa aprēķina pareizību un ieņēmumu pilnīgumu;
- ja VID identificēs normatīvajos aktos nepieciešamās izmaiņas, informēs Finanšu ministriju;
- Finanšu ministrija, balstoties uz VID sniegto informāciju, izskatīs nepieciešamību ierosināt grozījumus normatīvajos aktos, kas nodrošinātu iespēju VID efektīvi kontrolēt elektroenerģijas nodokļa aprēķināšanas pareizību un ieņēmumu pilnīgumu.

Revīzijas laikā Finanšu ministrija[399] un VID[400] informēja, ka ieteikums ir ieviests, jo 2016.gada 2.decembrī VID Nodokļu pārvalde sniedza norādījumus[401] klientu apkalpošanas centriem turpmākam darbam ar elektroenerģijas nodokļa maksātājiem, lai nodrošinātu, ka visi elektroenerģijas nodokļa maksātāji savlaicīgi iesniedz elektroenerģijas nodokļa deklarāciju.

Revīzijā, analizējot VID norādījumus par elektroenerģijas nodokļa maksājumu administrēšanu, konstatēts, ka VID nav izstrādāti kontroles pasākumi elektroenerģijas nodokļa aprēķina pareizības un ieņēmumu pilnīguma pārbaudei, kas norāda, ka ieteikums ieviests tikai daļēji un tā ieviešana ir jāturpina.

Deklarēšanas pienākumu izpilde

Elektroenerģijas nodokļa maksātājam[402] ir jāveic elektroenerģijas ražošanas, sadales, piegādes un citu darbību uzskaite. Aprēķinot nodokli, nodokļa maksātājs no galapatērētājam piegādātās elektroenerģijas daudzuma atskaita elektroenerģijas daudzumu, kas ir atbrīvota[403] no nodokļa.

Saskaņā ar likumu[404] nodokļa deklarāciju par iepriekšējo mēnesi nodokļa maksātājs iesniedz VID 25 dienu laikā. Deklarācija jāiesniedz arī tajos gadījumos, ja par saražoto elektroenerģiju aprēķinātais elektroenerģijas nodoklis ir nulle, lai VID rīcībā būtu informācija par elektroenerģijas tirgus dalībniekiem.

Revīzijā konstatēts, ka 2016.gadā 62 nodokļu maksātāji VID iesnieguši 610 elektroenerģijas nodokļa deklarācijas, tai skaitā 496 jeb 81% deklarācijās aprēķinātais elektroenerģijas nodoklis ir nulle.

Atbilstoši VID norādījumiem atbildīgajām struktūrvienībām[405] tika dots uzdevums identificēt tos elektroenerģijas nodokļa maksātājus, kuriem bija aktuālas licences vai kuri bija reģistrēti elektroenerģijas ražotāju, tirgotāju reģistros, bet nebija iesnieguši elektroenerģijas nodokļa deklarācijas par laika periodu no 2014.gada līdz 2016.gada 25.novembrim. Identificējot attiecīgās personas, VID amatpersonām bija jāveic preventīvais darbs, lai nodrošinātu, ka attiecīgās personas iesniedz elektroenerģijas nodokļa deklarācijas.

Sākotnēji revīzijā VID sniedza informāciju[406], ka preventīvo pasākumu rezultātā 1 no 152 komersantiem iesniedza elektroenerģijas nodokļa deklarācijas par 2014.–2016.gadu un 2016.gada decembrī valsts budžetā iemaksāja elektroenerģijas nodokli 22,8 tūkst. EUR. Vēlāk[407] VID norādīja, ka 13 elektroenerģijas nodokļa maksātāji iesnieguši deklarācijas un 88 komersantu, kuriem VID lūdza sniegt informāciju, paskaidroja, ka elektroenerģijas nodokļa deklarācijas nav jāiesniedz, jo elektroenerģija, kas iegūta no atjaunojamajiem energoresursiem koģenerācijas stacijās, tiek tirgota publiskajam tirgotājam.

Par pārējiem 51 nodokļu maksātājiem VID norādīja[408], ka tie nav atsaukušies uz VID aicinājumu iesniegt elektroenerģijas nodokļa deklarācijas un nav snieguši paskaidrojumu par deklarācijas neiesniegšanas iemesliem. Un 2017.gada februārī veiktās VID reorganizācijas rezultātā notika struktūrvienību procesu un uzdevumu pārdale, tādēļ tālākas darbības ar šiem nodokļu maksātājiem netika veiktas. Kopš 2017. gada februāra ar preventīvo pasākumu veikšanu nodarbojas VID Juridisko personu deklarāciju uzskaites daļa (iepriekš VID Nodokļu pārvaldes Tukuma klientu apkalpošanas centrs un Lielo nodokļu maksātāju apkalpošanas centrs)[409].

Savukārt revīzijā konstatēts, ka elektroenerģijas nodokļa deklarācijas par 2014., 2015. un 2016.gadu novēloti iesniedza 13 komersanti, tai skaitā viens komersants par 2015.gadu un 2016.gadu aprēķināja elektroenerģijas nodokli 5,7 tūkst. EUR, iesniedzot deklarāciju 2017.gada janvārī, bet cits komersants, kas deklarācijas iesniedza 2016.gada decembrī, par trim gadiem aprēķināja un valsts budžetā ieskaitīja elektroenerģijas nodokli 22,8 tūkst. EUR, par kuru VID sniedza informāciju revidentiem, atskaitoties par preventīvo pasākumu rezultātiem.

Tāpat revīzijā konstatēts, ka 2016.gadā elektroenerģijas nodokļa deklarācijas nav iesnieguši 209 komersanti jeb 77%. Līdz ar to VID rīcībā nav pilnīgas informācijas par valsts budžetam piekritīgā elektroenerģijas nodokļa aprēķinu.

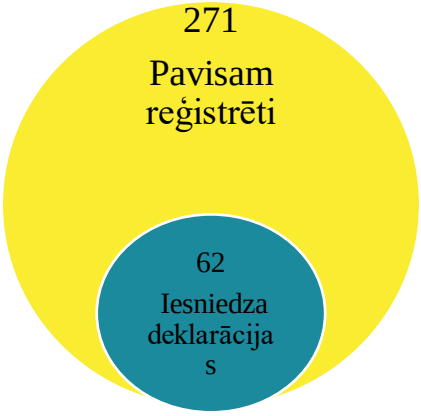

Attēls Nr.29. Elektroenerģijas nodokļu maksātāju deklarāciju iesniegšanas disciplīna 2016.gadā

Atbilstoši VID sniegtajai informācijai[410] revīzijā nebija iegūstami dati, cik komersantiem, kas nebija iesnieguši elektroenerģijas nodokļa deklarācijas, tika veikti preventīvi pasākumi, lai nodrošinātu attiecīgu nodokļa aprēķinu iesniegšanu.

Gadījumos, ja citi stimuli nedarbojas un netiek panākts, ka nodokļu maksātājs iesniedz nodokļu deklarāciju, VID ir pienākums[411] tādu nodokļu maksātāju saukt pie administratīvās atbildības par deklarāciju neiesniegšanu vai paskaidrojumu neiesniegšanu. Revīzijā netika gūts apstiprinājums tam, ka VID būtu vērtējis šādu personu sodīšanas pamatotību un piemērojis kādu no administratīvajiem ietekmēšanas līdzekļiem, lai motivētu komersantus pildīt tiem uzlikto pienākumu – savlaicīgi iesniegt deklarācijas.

Elektroenerģijas nodokļa aprēķina pareizība

Likums[412] nosaka, ka ar nodokli ir apliekama galalietotājam piegādātā elektroenerģija, kā arī elektroenerģija, kas piegādāta pašu patēriņam, izņemot likumā[413] noteiktos gadījumus, piemēram no nodokļa ir atbrīvota elektroenerģija, ko izmanto mājsaimniecībā, sabiedriskajiem pasažieru pārvadājumiem u.c.

Latvijā elektrības tirgotāji elektrību iepērk *"Nord Pool"* biržā un elektrības ražotāji, izmantojot Pārvades tīkla elektroenerģijas nodrošinājumu un AS "Sadales tīkls" infrastruktūru, elektrību nogādā līdz elektrības galalietotājiem.

Revīzijā, salīdzinot VID datus[414] par nodokļu maksātāju deklarēto elektroenerģijas apjomu ar AS "Augstsprieguma tīkls" un AS "Sadales tīkls" (pārdales/sadales operatori) datiem[415] par piegādāto elektroenerģiju 2016. gadā, tika konstatēts, ka galalietotājiem kopā nodotās elektrības apjoms ir par 324 tūkst. MWh lielāks, nekā nodokļa maksātāju nodokļa aprēķina mērķiem VID deklarētais elektroenerģijas apjoms. No minētā apjoma nav aprēķināts un samaksāts nodoklis, kas pēc revidentu aplēsēm veido ap 0,3 milj. EUR[416]. Analīzes rezultātā arī konstatēts, ka:

- seši komersanti ir saņēmuši elektroenerģiju no pārdales/sadales operatora, bet nav informācijas par šīs elektroenerģijas tālāko patēriņu – vai komersants patērēja pats, nodeva galapatērētājam vai nodeva citam komersantam, kurš piegādāja gala patērētājam, tai skaitā divi komersanti nebija reģistrēti elektroenerģijas ražotāja vai tirgotāja reģistrā[417] un tātad nedrīkstēja tirgot elektroenerģiju[418];
- septiņi komersanti elektroenerģijas nodokļa deklarācijā uzrāda mazāku apjomu, nekā saņemts no elektroenerģijas pārdales/sadales operatora.

Elektroenerģijas nodokļa ieņēmumu pilnīgums

Revīzijā netika gūti pierādījumi tam, ka VID veic arī kontroles pasākumus, lai pārliecinātos, ka elektroenerģijas nodoklis ir pareizi aprēķināts un atbilstoši iemaksāts valsts budžetā, tajā skaitā gūstot pārliecību par atbrīvojumu no elektroenerģijas nodokļa pamatotību.

Revīzijā, salīdzinot VID datus[419] par nodokļu maksātāju deklarēto elektroenerģijas nodokļa aprēķinu ar Valsts kases elektroenerģijas nodokļa ieņēmumu konta datiem[420], tika konstatēts, ka seši nodokļu maksātāji elektroenerģijas nodokli 2016. gadā valsts budžetā ieskaitījuši par 2,6 tūkst. EUR mazāk, nekā aprēķināts. Savukārt viens nodokļu maksātājs budžetā iemaksājis elektroenerģijas nodokli 10,9 tūkst. EUR, kas novēloti aprēķināts par 2014. un 2015.gadu.

Ieteikumi

Lai elektroenerģijas nodoklis tiktu pareizi un pilnā apmērā aprēķināts, VID, piemērojot gan preventīvos, gan uzraudzības pasākumus, kā arī atbilstošas sankcijas, nodrošināt elektroenerģijas nodokļa deklarāciju iesniegšanas disciplīnu, kā arī pilnvērtīgi veikt iesniegtajās deklarācijās uzrādīto datu ticamības novērtējumu.

3.15. VID IS drošības risku pārvaldība

Lai gan valsts iestādes pārraudzībā esošo valsts IS drošības risku analīze jāveic reizi gadā, VID 2016.gadā neveica šādu analīzi nevienai no 16 valsts IS. Lai gan 2017.gada pirmajā pusgadā VID veica četru šādu sistēmu drošības risku analīzi, tomēr revīzijā nav gūta pārliecība, ka turpmāk regulāri tiks veiktas atbilstošas darbības IS drošības risku pārvaldības jomā. Tādejādi pastāv iespēja, ka laicīgi netiks identificēti un novērsti drošības riski, kas apdraud IS darbību un datu aizsardzību.

Iepriekšējās Saimnieciskā gada pārskata revīzijas par 2015.gadu laikā VID informēja Valsts kontroli, ka līdz 2016.gada septembrim veiks būtiskus uzlabojumus darbinieku IS veikto darbību uzraudzības procesā, taču šajā revīzijā konstatēts, ka VID IS lietotāju veikto darbību uzraudzība nav uzlabojusies un vēl joprojām ir formāla, jo lielākajā daļā VID struktūrvienību netiek nodrošināta IS lietotāju veikto darbību kontrole un analīze. Tādejādi netiek identificēta nepamatota datu iegūšana un apstrāde, kas rada risku neatklāt gan krāpnieciskas, gan darba uzdevumam neatbilstošas darbības.

VID IS drošības risku analīze

IS drošībai īsteno pasākumu kopumu, lai nodrošinātu ne tikai informācijas pieejamību, integritāti un konfidencialitāti, bet arī, lai noteiktu IS drošības apdraudējumus un novērtētu IS drošības riskus[421]. Tāpēc iestādē ir nepieciešams IS drošības risku pārvaldības plāns[422], kas ietver metodoloģiju risku analīzes veikšanai, pašu analīzi un ieteikumu sniegšanu IS drošības risku mazināšanai, tai skaitā, nosakot ieteikumu izpildes termiņus, finansējumu un par izpildi atbildīgās personas[423]. IS drošības risku analīze jāveic vismaz reizi gadā[424].

Risku analīzes mērķis ir identificēt un novērtēt riskus, kuriem ir pakļautas sistēmas un to resursi, lai noteiktu un izvēlētos atbilstošus un pamatotus drošības pasākumus. IS risku analīze ietver risku identificēšanu, to novērtēšanu un samazināšanu līdz pieņemamam līmenim[425].

Risku analīzes procesu var iedalīt sešos soļos – IS novērtējums, apdraudējumu identificēšana, apdraudējumu iespējamības un ietekmes novērtēšana, risku aprēķins, drošības pasākumu noteikšana un rezultātu dokumentēšana[426].

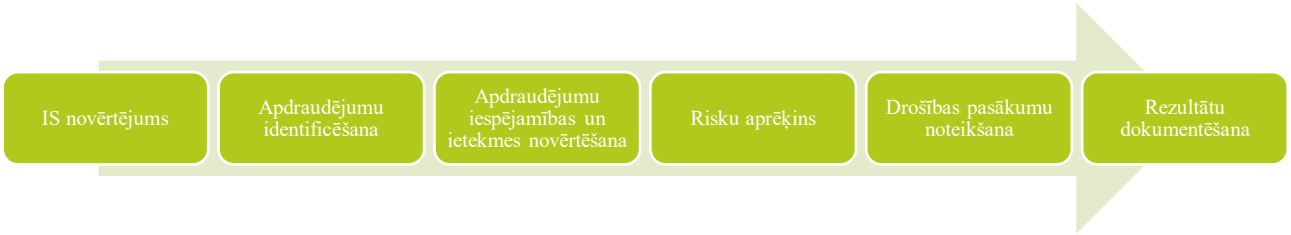

Attēls Nr.30. Risku analīzes procesa posmi

VID par risku vadības politikas, metodikas un veikšanas procedūru izstrādi ir atbildīgs IS drošības pārvaldnieks[427]. IS drošības pārvaldnieks ir atbildīgs arī par IS drošības risku analīzes veikšanu un risku pārvaldības plāna izpildes kontroli[428].

Lai arī IS drošības risku analīze jāveic katru gadu, taču revīzijā tika konstatēts, ka VID 2016.gadā nav veicis IS drošības risku analīzi nevienai no 16[429] tā pārraudzībā esošajām valsts IS.

Atbilstoši VID skaidrojumam[430] VID pārraudzībā esošo valsts IS drošības risku analīze 2016.gadā netika veikta, jo Informācijas sistēmu drošības pārvaldības daļā, kas ir atbildīga par IS drošības risku analīzes veikšanu[431], 2016.gadā nebija aizpildīta viena (25%) amata vieta.

VID Informācijas sistēmu drošības pārvaldības daļai ir deleģēts uzdevums novērtēt IS drošības riskus, izstrādāt un aktualizēt risku pārvaldības plānu un kontrolēt tā izpildi[432]. Arī ārējie normatīvie akti[433] nosaka VID veikt šādus pienākums. Tāpēc viena darbinieka trūkums nav pamatots iemesls ilgstošai gan iekšējos, gan ārējos normatīvajos aktos noteikto pienākumu nepildīšanai.

VID informēja Valsts kontroli, ka 2017.gada pirmajā pusgadā drošības risku analīze ir veikta četrām VID pārraudzībā esošajām valsts IS un līdz 2017.gada beigām plānots veikt arī atlikušo VID pārraudzībā esošo valsts IS drošības risku analīzi[434]. Tomēr, ņemot vērā, ka VID revīzijā atklātās neatbilstības pamatoja ar cilvēkresursu kapacitātes trūkumu, bet darba attiecību izbeigšana vai ilgstoša prombūtne vērtējams kā augsts risks, revīzijā nav gūta pārliecība, ka turpmāk regulāri tiks veiktas atbilstošas darbības IS drošības risku pārvaldības jomā pilnā apjomā.

VID IS lietotāju veikto darbību uzraudzība un kontrole

Labā prakse[435] informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomā iesaka IS drošības pārvaldībā ietvert arī IS notikumu žurnalēšanas (auditācijas pierakstu) pārvaldību, tajā skaitā notikumu žurnāla regulāru pārskatīšanu, lai identificētu drošības incidentus, drošības politikas un iekšējo procesu pārkāpumus, krāpšanās notikumus un citas ikdienas darbam neraksturīgas darbības īsi pēc to notikšanas.

Pilnveidot VID IS lietotāju veikto darbību uzraudzības procesu vēl jo īpaši ir svarīgi, ņemto vērā, ka no 2017.gada 1.janvāra VID saņem informāciju par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā ne tikai no kredītiestādēm un maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, bet arī no pārējiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjektiem[436], piemēram, nodokļu konsultanti, ārpakalpojuma grāmatveži, zvērināti revidenti, norāti un advokāti, personas, kuras sniedz inkasācijas pakalpojumus u.c. Turklāt ar 2017.gada 1.augustu kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība un maksājumu pakalpojumu sniedzējs VID sniegs normatīvajā aktā[437] noteiktās ziņas par kontu turētājiem, un VID ir noteikts kā Kontu reģistra pārzinis un turētājs[438]. Ar 2018.gada 1.janvāri izmaiņas paredzētas arī likumā[439], kas nosaka kredītiestāžu un maksājumu pakalpojumu sniedzēju, kas sniedz ar maksājumu kontu saistītu pakalpojumu, pienākumu sniegt VID papildu informāciju par Latvijas Republikas

rezidentiem, kuru konta debeta vai kredīta apgrozījums iepriekšējā gadā pārsniedz 15 tūkst. EUR. Tādējādi daļai VID darbiniekiem būs piekļuve ievērojami plašākam personu datu apjomam kā līdz šim.

VID, lai nodrošinātu kontroli pār VID IS lietotāju darbībām un to atbilstību ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem un VID struktūrvienību vadītāju dotajiem uzdevumiem, ir noteicis[440], ka struktūrvienības vadītājiem, kuru tiešā padotībā esošais ierēdnis vai darbinieks ir VID IS lietotājs, reizi ceturksnī, izmantojot Datu noliktavas sistēmas pārskatus, veic padotībā esošo ierēdņu vai darbinieku darbību kontroli (analīzi). Tāpat ir noteikts, ka virsuzraudzību pār katras struktūrvienības vadītāja veiktajām kontroles darbībām nodrošina VID patstāvīgo struktūrvienību vadītāji[441].

Jau Saimnieciskā gada pārskata revīzijā par 2015.gadu tika konstatēts, ka vairums VID struktūrvienību neveic darbinieku veikto darbību uzraudzību[442] VID IS, kā rezultātā, VID apņēmās līdz 2016.gada septembrim[443] pilnveidot iekšējo kontroli, pārskatot Datu noliktavas sistēmas pārskatu izmantošanu VID IS lietotāju darbību uzraudzībai, precizējot iekšējo tiesību aktu[444] un informējot darbiniekus par nepieciešamību ievērot VID iekšējos tiesību aktus.

Lai gūtu pārliecību, ka VID ir veicis uzlabojumus un iekšējos tiesību aktos noteiktā VID IS lietotāju darbību uzraudzība netiek veikta formāli, revīzijā tika veikta VID IS lietotāju sarakstu un Datu noliktavas sistēmas pārskatu lietojuma statistikas[445] par 2016.gadu analīze.

Analīzes rezultātā tika konstatēts, ka no 453 VID struktūrvienībām, kuru darbinieki lieto kādu no VID IS, 270 jeb 60% struktūrvienībās darbinieku veikto darbību analīze 2016.gadā VID IS nav veikta ne reizi, lai gan VID iekšējie noteikumi paredz veikt šādas pārbaudes reizi ceturksnī, tas ir, četras reizes gadā.

Līdz ar to jāsecina, ka VID nav veicis darbības atbilstoši iekšējiem noteikumiem un iekšējā kontrole nav visaptveroša un pilnveidota, kā to VID bija apņēmies veikt iepriekšējās revīzijas rezultātā.

Tā kā lielākajā daļā VID struktūrvienību netiek veikta IS lietotāju veikto darbību kontrole un analīze, tādējādi netiek nodrošināta nepamatotu datu apstrādes veikšanas identificēšana, kas rada risku savlaicīgi neatklāt gan krāpnieciskas, gan darba uzdevumam neatbilstošas darbības.

Ieteikumi

VID veikt darbības, kas vērstas uz VID IS drošības risku pārvaldības uzlabošanu, tajā skaitā nodrošinot regulāru (vismaz reizi gadā) VID pārraudzībā esošo valsts IS drošības risku analīzi, kā arī iepriekšējo IS drošības risku analīzes rezultātu pārskatīšanu un drošības risku mazinošo pasākumu ieviešanas uzraudzību atbilstoši normatīvo aktu regulējumam.

VID pilnveidot iekšējo kontroli, nodrošinot, ka tiek veikta pilnvērtīga un visaptveroša IS lietotāju veikto darbību uzraudzība un kontrole, kā arī nodrošinot, ka veiktās pārbaudes ir izsekojamas.

3.16. Akcīzes nodokļa marku aprites pārskatu iesniegšana

Lai arī Valsts kontrole jau kopš 2009.gada revīzijās regulāri aicina nodokļu administrēšanā pēc iespējas pilnvērtīgāk izmantot EDS sniegtās iespējas, tomēr VID neievēro

klientorientētu pieeju un pārskatā par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku apriti nav ieviesis EDS matemātiskās un loģiskās kontroles, kas brīdinātu nodokļu maksātāju par kļūdām jau pārskata iesniegšanas procesā, kā arī nenodrošina automātisku VID rīcībā esošās informācijas iekļaušanu pārskatā. Tādējādi tiek palielināts administratīvais slogs nodokļu maksātājiem, kā arī nelietderīgi tērēti VID resursi, lai identificētu un labotu pārskatos nodokļu maksātāju pieļautās kļūdas, kuras bija iespējams novērst jau pārskata iesniegšanas stadijā.

Revīzijā secināts, ka VID joprojām bez īpaša pamatojuma veic atsevišķu pārskatu manuālu akceptēšanu, kas ir resursietilpīgs process un mazāk efektīvs kā automātiskā akceptēšana, kuru nodrošina NIS.

Analizējot pārskatos pieļautās kļūdas, secinājām, ka neatbilstības nodokļu maksātāju iesniegtajos pārskatos rada arī VID atdoto marku identificēšanas process – tas nav saskaņots ar pārskatu iesniegšanas termiņiem, tāpēc nodokļu maksātāji bieži kļūdās, norādot datus nepareizā periodā. Rezultātā gan nodokļu maksātājiem, gan VID ir jātērē papildu resursi, lai kļūdas identificētu un labotu.

Viens no nodokļu maksātāja pienākumiem ir iesniegt nodokļu administrācijai elektroniska dokumenta veidā normatīvajos aktos paredzētās nodokļu deklarācijas[446]. Fiziskajām personām, kas neveic saimniecisko darbību, ir izvēles tiesības iesniegt nodokļu deklarācijas un informatīvās deklarācijas elektroniska dokumenta veidā vai papīra dokumenta veidā. Nodokļu maksātāji, iesniedzot VID nodokļu deklarācijas elektroniska dokumenta veidā, izmanto VID EDS.[447]

Atbilstoši VID sniegtajam EDS aprakstam dokumenta ievades un apstrādes cikls EDS ir parādīts attēlā.

Attēls Nr.31. Dokumenta iesniegšanas cikls EDS[448]

Revīzijā tika veiktas pārbaudes marku aprites pārskatu iesniegšanu EDS.

Nodokļa maksātājs, kas saņēmis alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa markas, katru mēnesi līdz 15.datumam elektroniski iesniedz VID pārskatu par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku apriti iepriekšējā mēnesī[449].

2016.gadā tika iesniegti 1773 pārskati, no kuriem 1215 jeb 69% VID Akcīzes preču aprites daļa veica datu ticamības novērtējumu. Veikto datu ticamības novērtējumu rezultātā 449 pārskatos jeb 37% tika konstatētas neatbilstības, no kurām 399 jeb 87% nodokļu maksātāji novērsuši[450].

Revīzijā EDS testa versijā, iesniedzot marku aprites pārskatus ar dažāda veida kļūdām, EDS neuzrādīja brīdinājumus un neinformēja EDS lietotāju, tas ir, nodokļu maksātāju, par pārskatā pieļautajām kļūdām. Piemēram, EDS neuzrādīja brīdinājumu vai paziņojumu, ka komersantam nav reģistrētas (izsniegtas) markas ar attiecīgajiem numuriem, vai, ka par attiecīgajām markām ir jāaprēķina nodoklis, jo iestājies 180 dienu noilgums, vai, ka nodokļu maksātājs ir nepareizi aprēķinājis akcīzes nodokli. Rezultātā tika pieļauta kļūdaina pārskatu iesniegšana. Turklāt nav iestrādāta arī kontrole, kas neļautu iesniegt pārskatu ar nepilnīgiem datiem. Piemēram, iesniedzot pārskatu EDS, neparādās paziņojums par neaizpildītām ailēm par zudušo marku skaitu. Iespējams, ka šādā gadījumā nodokļu maksātājam tiešām nav zudušo marku, taču, iespējams, ka tās nav uzrādītas neapzināti vai arī nodokļu maksātājs tās neuzrāda ar nolūku.

Līdz ar to revīzijā konstatēts, ka EDS nav iestrādātas matemātiskās un loģiskās kontroles, kas brīdinātu nodokļu maksātāju par kļūdaini vai nepilnīgi iesniegto informāciju. Vienlaicīgi konstatēts, ka kļūdaini iesniegtajiem marku aprites pārskatiem kļūdas pazīmes uzrādās NIS, kurā VID darbinieks var redzēt iesniegtajā pārskatā pieļautās kļūdas, to veidu, kā arī pareizos datus, ja tādi ir VID rīcībā.

Revīzijā tika konstatēts arī tas, ka EDS iesniegtie un NIS iekļautie marku aprites pārskati netiek automātiski akceptēti, lai gan Finanšu ministrija sniedza informāciju, ka ir ieviests Valsts kontroles sniegtais ieteikums – "Lai nodrošinātu racionālu VID personāla resursu izmantošanu, samazinot VID darbinieku manuālo darbu elektroniski iesniegto pārskatu akceptēšanā, VID rast iespēju pilnveidot IS, lai manuāli akceptējamajiem pārskatiem piemērotu automatizētu datu pārbaudes un akceptēšanas kārtību"[451] – un VID visiem elektroniski iesniedzamajiem dokumentiem ir ieviesis automātisko akceptēšanu[452]. Revīzijā konstatēts, ka marku aprites pārskati joprojām tiek akceptēti manuāli, atverot NIS nodokļu maksātāja EDS iesniegto dokumentu, ierakstot akceptēšanu veicošā VID darbinieka vārdu un uzvārdu un saglabājot dokumentu.

Šāda kārtība rada nelietderīgu VID resursu izlietojumu, ko iespējams atrisināt ar informāciju tehnoloģiju piedāvātajām iespējām.

Nodokļu maksātājam, iesniedzot marku aprites pārskatu EDS par katru VID izsniegto pavadzīmi, uz kuras pamata izsniegtas akcīzes nodokļa markas, jāaizpilda 20 ailes (skatīt 3. pielikumu).

Lai gan Valsts kontrole jau kopš 2011.gada[453] norādīja uz problēmu, ka VID no nodokļu maksātājiem pieprasa informāciju, kas ir pieejama VID vai citās valsts IS, pārbaudē konstatēts, ka VID rīcībā ir būtiska daļa no informācijas, kas nodokļu maksātājam jāievada manuāli marku aprites pārskata veidlapā, taču EDS automātiski netiek pielasīta VID rīcībā jau esošā informācija, piemēram, izsniegto marku sērija un numuri, marku atlikums perioda sākumā, taksācijas periodā saņemtās akcīzes nodokļa markas, atdotās akcīzes nodokļa markas, kā arī netiek veikti automātiski aprēķini pēc pārskatā ievadītajiem datiem, piemēram, akcīzes nodokļa apmērs un atlikušo marku skaits, un nodokļu maksātājam šī informācija jāiekļauj manuāli.

Analizējot VID rīcībā esošo informāciju, konstatējām, ka astoņas no 20 pārskatā aizpildāmajām ailēm (3. pielikumā atzīmēts ar sarkanu apli) varētu tikt aizpildītas automātiski, jo šī informācija jau ir VID rīcībā. Savukārt pēc nodokļu maksātāja pārskatā septiņām aizpildītām ailēm (3. pielikumā atzīmētas ar zaļu apli), trīs aiļu (3 pielikumā atzīmētas ar zilu apli) vērtība varētu tikt aprēķināta automātiski pēc nodokļu maksātāja pārskatā sniegtās informācijas, kas būtiski samazinātu uzņēmējiem patērēto laiku

pārskata aizpildīšanai. Revīzijā konstatēts, ka EDS automātiski aprēķina vienīgi 19.ailes (akcīzes nodokļa marku atlikums taksācijas perioda beigās) vērtību.

Šādu trūkumu rezultātā nodokļu maksātāji, iesniedzot marku aprites pārskatus, bieži pieļauj kļūdas, jo ievadāmie dati ir komplicēti, piemēram, alkoholiskajam dzērienam atbilstošais numurs (pieteikuma numurs, kas norādīts VID izsniegtajā pavadzīmē, uz kuras pamata izsniegtas akcīzes nodokļa markas) sastāv no 12 zīmēm – burtu un ciparu kombinācijas –, akcīzes nodokļa marku numuri sastāv no 7 cipariem, kā arī iesniedzamās informācijas apjoms atsevišķiem nodokļu maksātājiem ir ļoti liels – jāaizpilda vairāki simti, pat vairāk kā 1200 rindiņas. Pieļauto kļūdu biežumu pierāda arī augstais VID veikto datu ticamību novērtējumos atklāto neatbilstību īpatsvars – 2016.gadā – 37% un 2015.gadā – 34%.

Ja marku aprites pārskatos automātiski uzrādītos VID rīcībā esošā informācija līdzīgi, kā, piemēram, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju, kad tiek ielasīta informācija par darba devēju izmaksāto atalgojumu u.c., kā arī EDS brīdinātu, ka deklarācijā ir kļūdaini vai nepilnīgi dati, tad nodokļu maksātājs pats varētu novērst šādas neatbilstības vēl pirms pārskata iesniegšanas. Tādējādi VID darbiniekiem nebūtu jāvelta resursi, lai izvērtētu kļūdas, kas bieži vien pieļautas aiz neuzmanības, un par konstatētajām neatbilstībām informētu nodokļu maksātājus un pieprasītu iesniegt precizētus pārskatus, kā arī veiktu labojumus kļūdainajos pārskatus, veicot pārskatu pārbaudi jau pēc deklarācijas iesniegšanas. Arī nodokļu maksātājam tam jāvelta papildu resursi, lai saprastu kļūdas būtību un rašanās iemeslu. Rezultātā, nebrīdinot nodokļu maksātāju par kļūdām jau deklarācijas iesniegšanas procesā, tiek nelietderīgi tērēti resursi, gan no VID, gan nodokļu maksātāju puses.

Revīzijā konstatēta problēma arī saistībā ar marku apriti – nodokļu maksātāji bieži deklarācijā nepamatoti norāda atdotās alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa markas. 2016.gadā VID tika saņemti 392 nodokļu maksātāju iesniegumi par 931 142 alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku atdošanu[454], tas ir, vidēji 33 iesniegumi mēnesī un ar vienu iesniegumu VID tiek atdotas vidēji 2375 markas.

Lai marku aprites pārskatā nodokļu maksātājs varētu iekļaut atdotās markas, ir jāsagaida no VID informācija par atdoto marku atbilstību ar tajā norādīto identifikācijas datumu, akcīzes nodokļa marku atbilstību iesniegumā norādītajam skaitam un akcīzes nodoklim[455]. Atbilstoši normatīvajam aktam[456] atdoto marku identificēšanas termiņš ir viens mēnesis.

Neatbilstības rodas, ja nodokļu maksātājs marku aprites pārskatā uzrāda markas kā atdotas, pirms saņemta informācija no VID par marku atbilstību. Piemēram, nodokļu maksātājs atdod markas VID 25.martā, tātad VID tās jāidentificē un jāinformē nodokļu maksātājs līdz 25.aprīlim. Tai pat laikā nodokļu maksātājam marku aprites pārskats ir jāiesniedz līdz 15.aprīlim, bet šajā pārskatā attiecīgās markas vēl nevar norādīt kā atdotas, tas ir, nevar uzrādīt pārskata 11.ailē, ja VID līdz pārskata iesniegšanas dienai nav atsūtījis informāciju par marku identificēšanas rezultātiem.

Normatīvajā aktā[457] ir arī noteikts, ka akcīzes nodoklis ir maksājams, ja no akcīzes markas izsniegšanas brīža ir pagājušas 180 dienas, pat, ja attiecīgās markas nav izmantotas. Tātad, ja akcīzes nodokļa markas faktiski tika atdotas VID 180 dienu laikā no to izsniegšanas brīža, bet līdz pārskata iesniegšanas dienai VID tās nebija identificējis, arī par tām nodokļu maksātājam ir jāaprēķina un jāsamaksā akcīzes nodoklis atbilstoši normatīvajam regulējumam[458], lai arī markas faktiski nav izmantotas. Šādā situācijā, pēc nodokļa aprēķina un samaksas, nodokļu maksātājam nākamajā taksācijas periodā veidosies akcīzes nodokļa pārmaksa. Lai saņemtu atpakaļ pārmaksāto nodokļa summu, nodokļu maksātājam ir jāiesniedz

VID iesniegums ar lūgumu atmaksāt pārmaksāto nodokli, kas savukārt nodokļu maksātājam rada papildu administratīvo slogu, kā arī izmaksas VID, lai šo iesniegumu apstrādātu un veiktu atmaksu.

Lai šāda situācija nerastos un VID veicinātu nodokļu maksātāja administratīvā sloga samazināšanu, VID būtu jāvērtē iespējas paātrināt un vienkāršot atdoto akcīzes nodokļa marku identificēšanas procesu, un, ja nepieciešams, ierosināt veikt grozījumus normatīvajos aktos.

Revīzijā konstatēts, ka marku aprites pārskatā norādītie dati netiek automātiski iekļauti akcīzes nodokļa deklarācijā. Arī nodokļu maksātājam iesniedzot EDS akcīzes nodokļa deklarāciju, EDS funkcionāli nav paredzēts brīdināt nodokļu maksātāju, ka deklarācijā norādītie dati atšķiras no marku aprites pārskatā uzrādītajiem datiem. Faktiski VID Akcīzes preču aprites daļas darbinieki manuāli salīdzina deklarācijā un marku aprites pārskatā sniegtos datus, turklāt veicot šo procesu *MS Office Excel* vidē. Ikviena no aptuveni 150 nodokļa maksātājiem datu pārbaudei ir izveidota sava *Excel* lapa (*Sheets*), kurā VID darbinieks manuāli ievada katrā pārskatā un deklarācijā norādītos datus un tos analizē, piemēram, vai nodokļu maksātājs deklarācijā nav uzrādījis mazāku akcīzes nodokļa summu, nekā aprēķināts marku aprites pārskatā.

Izmantojot *Excel*, nav iespējams izsekot līdzi informācijas un datu izmaiņām, jo netiek veikti auditācijas pieraksti. Datu manuāla ievade un salīdzināšana veicina kļūdainu, neprecīzu un nepilnīgu datu un informācijas ievadīšanu, kā rezultātā datu analīzes rezultāti arī būs kļūdaini. Turklāt ievadītie dati var tikt zaudēti, un šāda veida datu analīze palielina korupcijas riskus.

Valsts kontrole jau kopš 2009.gada revīzijās[459] secināja, ka VID pilnvērtīgi neizmanto EDS iespējas iestrādāt loģiskās un matemātiskās kontroles, lai novērstu nodokļu maksātājiem iespēju iesniegt EDS kļūdainus dokumentus un šādi samazinot gan VID nepieciešamos resursus kļūdainu datu identificēšanai, apstrādei, saziņai ar nodokļu maksātāju un kļūdu labošanai, gan nodokļu maksātājiem administratīvo slogu un veicinot klientorientētu pieeju. Lai ieviestu Valsts kontroles iepriekšējās revīzijās sniegtos ieteikumus, līdz šim VID novērsa tikai revīzijās konstatētās konkrētās problēmas, taču VID nav kopumā novērtējis EDS tehnoloģiskās iespējas attiecībā uz citiem pārskatiem un deklarācijām, par kurām Valsts kontrole nav veikusi pārbaudes un sniegusi konkrētus ieteikumus.

Turklāt arī Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.–2020.gadam rīcības virziena "Izcila uzņēmējdarbības vide" mērķis ir izveidot izcilu uzņēmējdarbības vidi, optimāli samazinot administratīvo slogu[460].

Tādējādi VID, neieviešot EDS matemātiskās un loģiskās kontroles, kā arī nenodrošinot automātisku VID rīcībā esošās informācijas iekļaušanu pārskatā par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku apriti, rada papildu administratīvo slogu un izmaksas nodokļu maksātājiem, neveicinot Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.–2020. gadam noteikto mērķu sasniegšanu. Bez tam arī VID resursi, veicot pārskatu izvērtēšanu un manuālu pārskatu akceptēšanu, netiek lietderīgi izmantoti.

Tā kā arī cigarešu, smēķējamās tabakas, cigāru un cigarillu akcīzes nodokļa marku saņēmējiem VID ir jāiesniedz attiecīgi pārskati par tabakas izstrādājumu akcīzes nodokļa marku apriti, tad analogi VID ir jāvērtē arī šajos pārskatos iestrādājamās matemātiskās un loģiskās kontroles un automātiski iekļaujamā informācija un aprēķini.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu uz klientu orientētu servisu, vienkāršotu administratīvo procedūru veikšanu, samazinātu administratīvo slogu nodokļu maksātājiem un neradītu papildu resursu izlietojumu nodokļu administrācijai:

- VID nodrošināt automātisku marku aprites pārskatu akceptēšanu;
- VID veikt uzlabojumus EDS, apzinot visas iespējamās EDS matemātiskās un loģiskās kontroles, kā arī automatizētās datu, kas jau ir VID rīcībā, pielasīšanas iespējas marku aprites pārskatā un citos pārskatos un deklarācijās;
- VID nodrošināt automātisku kontroli pār savstarpējām neatbilstībām marku aprites pārskatos un akcīzes nodokļa deklarācijās.

> *Ieteikuma pirmais un otrais punkts nav saskaņots. VID norāda, ka pirmā punkta ieteikuma ieviešanas izmaksas ir nesamērīgas. Par trešā punkta ieteikumu VID skaidro, ka pastāvīgi apzina un ievieš visas loģiskās un matemātiskās kontroles EDS dokumentos un nepiekrīt, ka netiek nodrošināta automātiska VID rīcībā esošās informācijas iekļaušana nodokļu maksātāju deklarācijās un pārskatos.*

3.17. Nodokļu parādu dzēšana

VID nenodrošina savlaicīgu valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu (tai skaitā nokavējuma naudas un soda naudas) parādu dzēšanu. Lai gan VID iekšējais tiesību akts nosaka termiņus, kādos jādzēš likvidētu juridisko personu nodokļu parādi, tomēr līdz 2017.gada 1.aprīlim VID nebija dzēsis 96 juridisko personu, kas likvidētas 2016.gadā, nodokļu parādus 2,6 milj. EUR apmērā. Tas pārskata lietotājiem rada maldīgu priekšstatu par nodokļu parādu apjomu.

Saimnieciskā gada pārskatā uzrādīts, ka likvidēto juridisko personu nodokļu parādu kopsumma uz 2016.gada 31.decembri bija par 3,1 milj. EUR lielāka kā uz 2015.gada 31.decembri, taču atbilstoši normatīvajam aktam[461] pārskatā nav sniegts parāda pieauguma iemeslu skaidrojums, liedzot pārliecināties par uzrādītās starpības pamatotību.

Nodokļu parādu dzēšana

Atbilstoši normatīvajam aktam[462] valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādus, kā arī nokavējuma naudas un soda naudas VID dzēš šādos gadījumos:

- fiziskajai personai – nodokļu maksātājam – viņa nāves gadījumā, ja nav iespējams no mantiniekiem piedzīt nodokļu parādus;
- nodokļu maksātājam attiecībā uz bezstrīda kārtībā piedzenamiem nokavētiem nodokļu maksājumiem, ja lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu ir zaudējis spēku

(lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu nav izpildīts triju gadu laikā no tā pieņemšanas un nodokļu administrācijas rīcībā ir tiesiski apstiprināts akts par piedziņas neiespējamību);

- nodokļu maksātājam, ja piedzenamā parāda kopsumma, izņemot muitas nodokli un citus līdzvērtīgus maksājumus, nav lielāka par 15 *euro* un triju gadu laikā no maksājuma termiņa iestāšanās nav pieņemts lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu;
- individuālajam uzņēmumam dibinātāja nāves gadījumā, ja nav iespējams no mantiniekiem piedzīt nodokļu parādus;
- nodokļu maksātājam, ja nodokļu maksātājs normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos ir izslēgts no Uzņēmumu reģistra reģistriem un ja iestājas kreditoru prasījumu tiesību noilgums atbilstoši Komerclikumam.

VID 2016.gadā kopumā dzēsis 500,3 milj. EUR nodokļu parādus, kas ir par 175,3 milj. EUR vairāk nekā 2015.gadā[463].

Saskaņā ar VID tiesību aktu[464] atbildīgā struktūrvienība divu mēnešu laikā no dienas, kad Maksātnespējas reģistrā ir publicēta informācija par juridiskas personas maksātnespējas procesa lietas izbeigšanu un izslēgšanu no attiecīgajiem reģistriem, sagatavo lēmuma projektu par nodokļu parādu dzēšanu. Savukārt reizi mēnesī, pamatojoties uz Latvijas Vēstnesī vai SIA "Lursoft" uzņēmumu datubāzē publiski pieejamo informāciju, sagatavo lēmumu un sarakstu ar tiem nodokļu maksātājiem, kuri izslēgti no Komercreģistra saskaņā ar normatīvo aktu[465] un kuriem, ja to paredz likums[466], ir iestājies kreditoru prasījumu tiesību noilgums[467].

VID atbildīgā struktūrvienība 10 dienu laikā pēc lēmuma par nodokļu parādu dzēšanu pieņemšanas to nosūta attiecīgajai struktūrvienībai nodokļu parādu dzēšanai VID nodokļu IS[468], kura savukārt 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dzēš nodokļu parādus[469].

Līdz ar to atbilstoši VID procesa izpildes kārtībā noteiktajiem termiņiem jebkura nodokļu maksātāja, kas 2016.gadā izslēgts no Komercreģistra (arī pēc maksātnespējas procesa izbeigšanas juridiska persona tiek izslēgta no Komercreģistra), nodokļu parādiem līdz 2017.gada 1.aprīlim bija jābūt dzēstiem. Ja nodokļu maksātājs no Komercreģistra izslēgts 2016.gada 31.decembrī, tad vēlākais nodokļu parādu dzēšanas termiņš ir 2017.gada 20.marts (2017.gada 1.janvāris–28.februāris – jāsagatavo lēmums, 1.marts–10.marts – jānosūta lēmums izpildei, 11.marts–20.marts – jāizpilda lēmums).

Revīzijā, analizējot VID sniegto informāciju par nodokļu parādiem uz 2017.gada 1.aprīli[470] un 2016.gadā likvidētajiem[471] nodokļu maksātājiem, konstatēts, ka VID, neskatoties uz iekšējā tiesību aktā[472] noteiktajiem termiņiem, līdz 2017.gada 1.aprīlim nebija dzēsis nodokļu parādus 96 juridiskām personām, kuras 2016.gadā izslēgtas no Komercreģistra. Kopējā savlaicīgi nedzēstā nodokļu parādu summa ir 2,6 milj. EUR. Pārbaudē konstatēts, ka VID līdz 2017.gada 1.aprīlim nebija dzēsis tādu nodokļu maksātāju parādus, kuri izslēgti no Komercreģistra jau 2016.gada sākumā, piemēram, nodokļu maksātājam, kas likvidēts 2016.gada 28.janvārī, VID, līdz 2017.gada 1.aprīlim nav dzēsis 4520 EUR muitas nodokļa parādu. No Komercreģistra izslēgto nodokļu maksātāju, kuru nodokļu parādus VID nav savlaicīgi dzēsis, sadalījumu pa mēnešiem skatīt attēlā. Pieciem lielākajiem uzņēmumiem kopumā netika dzēsti 1 milj. EUR, no tiem lielākā nedzēstā nodokļu parāda summa bija 0,8 milj. EUR.

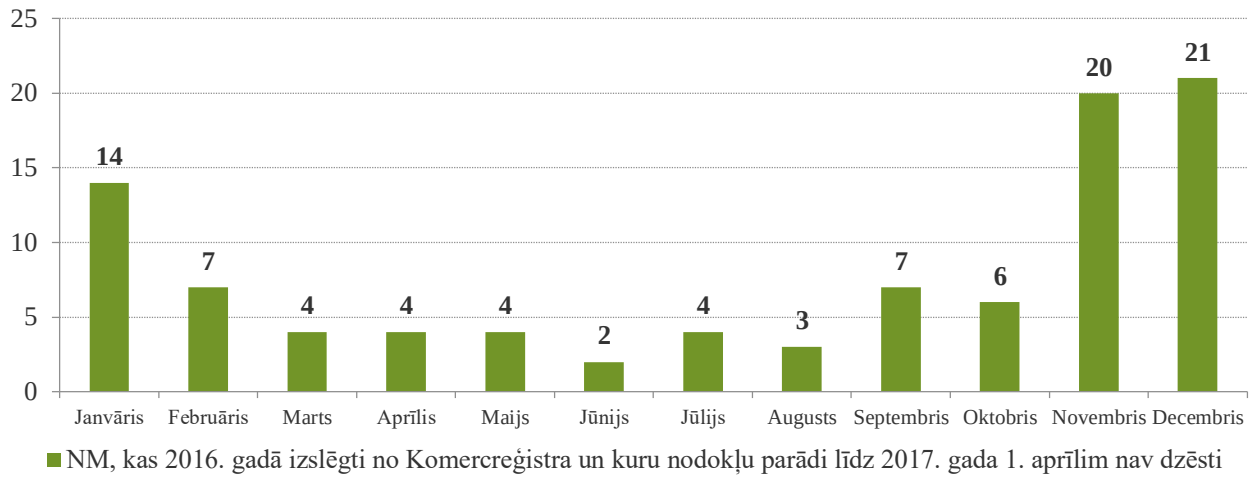

Attēls Nr.32. Nodokļu maksātāju skaits pa mēnešiem, kuri 2016.gadā izslēgti no Komercreģistra un kuriem līdz 2017.gada 1.aprīlim nebija dzēsti nodokļu parādi

Turklāt VID kārtība, kas nosaka procedūras un termiņus nodokļu parādu dzēšanas procesā, nav aktualizēta kopš 2013.gada. Tā kā VID ir ieviesta Dokumentu vadības sistēma, kas nodrošina elektronisku gan iekšējo, gan ārējo saņemto/izsūtāmo dokumentu apriti, kā arī VID ir *on-line* pieslēgums Uzņēmuma reģistra reģistriem, tad fakta konstatēšana par nodokļa maksātāja likvidēšanu nevajadzētu aizņemt divus mēnešus un lēmuma nosūtīšana no vienas struktūrvienības uz otru – 10 dienas.

Informācijas atklāšana Saimnieciskā gada pārskatā

Atbilstoši normatīvajam regulējumam[473] Finanšu ministrija, sagatavojot Latvijas Republikas Saimnieciskā gada pārskatu, tam pievieno skaidrojumu par valsts budžeta, no valsts budžeta daļēji finansētu atvasinātu publisku personu budžetu un budžeta nefinansētu iestāžu budžetu izpildi, kurā norāda informāciju par likvidēto nodokļu maksātāju – juridisko personu – kopējo parādu summām saimnieciskā gada 31.decembrī un iepriekšējā saimnieciskā gada 31.decembrī, kā arī skaidrojumu pārskatā sniegtajai informācijai par nedzēsto nodokļu parādu kopsummām[474].

Saimnieciskā gada pārskatā[475] norādīts, ka likvidēto juridisko personu nedzēstā parāda kopsumma uz 2016.gada 31.decembri ir 21,8 milj. EUR, bet uz 2015.gada 31.decembri bija 18,7 milj. EUR.

Šajā summā būtu jānorāda to likvidēto juridisko personu nodokļu parādi, kurus VID uz informācijas sagatavošanas brīdi vēl nav paguvis nodzēst, taču netiek ņemts vērā, ka VID nebija veicis tam uzlikto pienākumu un savlaicīgi nebija dzēsis nodokļu parādus, radot maldīgu priekšstatu par parāda apjomu. Revīzijā konstatēts, ka Saimnieciskā gada pārskatā uzrādīta faktiskajai situācijai atbilstoša informācija par nedzēstajiem nodokļu parādiem, taču summai būtu jābūt citai, ja vien VID izpildītu normatīvajā aktā[476] noteiktās prasības.

Turklāt Saimnieciskā gada pārskatā atbilstoši noteikumiem[477] nav sniegts skaidrojums, kas pamatotu norādīto informāciju, liedzot pārliecināties par nedzēsto parādu kopsummas pamatotību un iemesliem.

Ieteikumi

Lai likvidēto nodokļu maksātāju nodokļu parādi tiktu dzēsti pēc iespējas īsākā termiņā, VID aktualizēt nodokļu dzēšanas procesa kārtību un izvērtēt veicamo procedūru termiņus un tos ievērot, kā arī pārliecināties par likvidēto nodokļu maksātāju nedzēsto parādu kopsummu iegūšanai atlasāmo datu atbilstību.

Lai nodrošinātu datu salīdzināšu attiecīgajā un iepriekšējā periodā, Finanšu ministrijai noteikt VID informācijas par likvidēto nodokļu maksātāju nedzēsto parādu kopsummu sagatavošanas datumu, ņemot vērā NIS specifiku, ka netiek uzkrāti dzēsto nodokļu parādu vēsturiskā informācija.

3.18. Nodokļu pārmaksu dzēšana

Lai arī VID ir uzlabojis nodokļu pārmaksu dzēšanas procesu un veic iekšējās kontroles, lai nodrošinātu pārmaksu savlaicīgu dzēšanu, tomēr vēl arvien, neievērojot normatīvajos aktos[478] noteikto, VID nebija savlaicīgi dzēsis likvidēto juridisko personu un no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju nodokļu pārmaksas 0,1 milj. EUR apmērā. Ja VID rīkotos savlaicīgi un atbilstoši normatīvajiem aktiem, Saimnieciskā gada pārskatā nodokļu pārmaksu (valsts saistības pret nodokļu maksātājiem) kopsumma būtu jāuzrāda mazāka. Šādi tiek maldināti pārskata lietotāji, jo daļa no uzrādītā pārmaksu apjoma nodokļu maksātājiem faktiski vairs nevar tikt atmaksāta no valsts budžeta.

Vienlaikus revīzijā konstatējām, ka VID iekšējā kontrole attiecībā uz likvidēto juridisko personu nodokļu pārmaksu dzēšanu nav visaptveroša, jo iekšējās kontroles pasākumi nav vērsti uz akcīzes nodokļa pārmaksu dzēšanas procesa atbilstības un savlaicīguma pārbaudi, kā arī 32% VID struktūrvienību, kas veic no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju PVN pārmaksu dzēšanu, nebija veikušas iekšējās kontroles pasākumus atbilstoši norādījumiem.

Revīzijā arī atklātas problēmas mirušo personu pārmaksu dzēšanas procesa normatīvajā regulējumā, jo tiesību akti viennozīmīgi nenosaka, kādā termiņā pēc fiziskās personas miršanas ir dzēšamas nodokļu pārmaksas. Civillikumā nav noteikti mantojuma pieņemšanas termiņi, bet likums "Par nodokļiem un nodevām" nosaka, ka nodokļu pārmaksas noilgst trīs gadu laikā[479], kā arī to, ka nodokļu pārmaksas dzēšamas, ja nodokļu maksātājs ir izslēgts no nodokļu maksātāju reģistra, tai skaitā, ja fiziskā persona ir mirusi. Normatīvo aktu interpretācijas iespēju rezultātā VID mirušo personu nodokļu pārmaksas, iespējams, dzēsis priekšlaicīgi, tas ir, kad mantojuma prasība nebija noilgusi un uz nodokļu pārmaksu vēl bija tiesīgi pieteikties mantinieki, kā arī dzēšot 2015.gadā mirušo personu nodokļu pārmaksas,

kuras nebija pieprasītas atmaksāt trīs gadu laikā. Turklāt ne ārējos, ne VID iekšējos normatīvajos aktos nav noteikts, vai un kādā veidā VID jāpārliecinās par mantojuma lietas uzsākšanu, noteikto mantojuma pieņemšanas termiņu un rezultātu (mantinieki ir pieteikušies vai nav), mantojuma prasības noilgumu.

Lai uzsāktu mantojuma procedūru, mantot tiesīgajām personām zvērinātam notāram jāiesniedz arī mantojamās mantas saraksts ar mantas novērtējumu[480]. Taču potenciālie mantinieki atbilstoši normatīvajam regulējumam[481] no VID nevar iegūt konfidenciālu informāciju par mirušo tuvinieku nodokļu pārmaksu esību. Tādējādi tiek dzēstas mirušo personu nodokļu pārmaksas, par kurām mantot tiesīgās personas nemaz nav zinājušas, jo nebija iespējams iegūt šādus datus. Rezultātā personām tiek liegts izvērtēt mantošanas procedūrai nepieciešamo resursu (patērētais laiks, valsts nodevu maksājumi, notāra atlīdzības takses apmaksa) samērību pret iespēju saņemt mantojuma atstājēja nodokļu pārmaksu, jo 2016.gadā 392 mirušo personu nodokļu pārmaksas ir 55 478 *euro* apmērā.

Nodokļu pārmaksu dzēšana

Saskaņā ar Latvijas Republikas 2016.gada pārskatu[482] nodokļu pārmaksas uz 2016.gada 31.decembri bija 299,1 milj. EUR, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir par 12,2 milj. EUR jeb 4% lielāka. Lielākās nodokļu pārmaksu summas 2016.gada beigās veido PVN (144,4 milj. EUR), IIN (50,4 milj. EUR) un UIN (41,9 milj. EUR). 2016.gada laikā VID bija dzēsis nodokļu pārmaksas kopsummā 4,9 milj. EUR[483].

VID dzēš valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu pārmaksas[484], ja:

- nodokļu maksātājs ir likvidēts un izslēgts no nodokļu maksātāju reģistra;
- nodokļu maksātājs triju gadu laikā no konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa nav pieprasījis pārmaksātās nodokļa summas atmaksu vai novirzīšanu kārtējo vai nokavēto nodokļu maksājumu segšanai;
- VID pieņēmis lēmumu atteikt pārmaksātās nodokļu summas atmaksāšanu un minētais lēmums stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams;
- stājies spēkā attiecīgs tiesas nolēmums;
- persona, kura ir izslēgta no VID PVN maksātāju reģistra, nav iesniegusi pieprasījumu par pārmaksātā PVN atmaksāšanu četru mēnešu laikā pēc tam, kad pieņemts lēmums par tās izslēgšanu no minētā reģistra.

Valsts kontrole jau revīzijā par 2013.gadu secināja, ka VID nebija savlaicīgi veicis nodokļu pārmaksu 0,3 milj. EUR apmērā dzēšanu, lai Saimnieciskā gada pārskatā tiktu uzrādītas faktiskās valsts saistības pret nodokļu maksātājiem.

Kā viena no VID Nodokļu pārvaldes[485] prioritātēm 2016.gadā bija savlaicīga nodokļu pārmaksu dzēšana.

VID Nodokļu uzskaites rokasgrāmatā[486] noteikts, ka VID ne retāk kā reizi mēnesī atlasa informāciju no NIS par mirušajām fiziskajām personām, par likvidētajām juridiskajām personām un nodokļu maksātājiem, kuri izslēgti no PVN maksātāju reģistra. Vienlaicīgi VID darbinieki pārliecinās par pārmaksas pamatotību (pareizs maksājuma veids, maksājums nav kļūdains, pārmaksas atmaksa ir/nav pieprasīta triju gadu laikā no tās izveidošanās vai PVN pārmaksa ir/nav pieprasīta četru mēneši laikā no nodokļu maksātāja izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra un nodokļu maksātājs ir/nav atkārtoti reģistrēts PVN maksātāju reģistrā).

VID atbildīgajam darbiniekam ne vēlāk kā divu darba dienu laikā pēc sarakstu sagatavošanas jāsagatavo rīkojuma projekts, kurā norādīti visi nodokļu maksātāji, kuru pārmaksas dzēšamas, un ne vēlāk kā trīs darba dienu laikā pēc rīkojuma parakstīšanas NIS jādzēš nodokļu pārmaksas apstiprinātajā rīkojumā norādītajiem nodokļu maksātājiem, kā arī ne vēlāk kā trīs darba dienu laikā pēc rīkojuma parakstīšanas jāpaziņo nodokļu maksātājam par pārmaksas dzēšanu.

Tādējādi atbilstoši VID nodokļu pārmaksu dzēšanas procesa izpildes kārtībai jebkura nodokļu maksātāja, kurš 2016.gadā izslēgts no Komercreģistra vai līdz 2016.gada 31.augustam[487] izslēgts no PVN maksātāju reģistra un nav atkārtoti tajā reģistrēts, nodokļu pārmaksām bija jābūt dzēstām līdz 2017.gada 7.februārim (2016.gada 31.decembris + viens mēnesis + divas darba dienas + 3 darba dienas).

Lai pārliecinātos, ka mirušo fizisko personu, likvidēto juridisko personu un no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju nodokļu pārmaksas tiek dzēstas savlaicīgi un atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam, revīzijā analizējām VID 2017.gada 10.aprīlī Valsts kontrolei iesniegto aktuālo informāciju par nodokļu pārmaksām uz 2016.gada 31.decembri, datus par juridiskām personām, kas izslēgtas no Komercreģistra 2016.gadā, datus par nodokļu maksātājiem, kas līdz 2016.gada 31.augustam izslēgti no PVN maksātāju reģistra un datus par personām, kas mirušas līdz 2016.gada 31.decembrim.

VID, reaģējot uz revīzijā atklātajām neatbilstībām par konkrētiem gadījumiem, dzēsa nodokļu pārmaksas 166 068 *euro* apmērā – 713 likvidēto juridisko personu nodokļu pārmaksas 83 093 *euro* apmērā, 416 mirušo fizisko personu nodokļu pārmaksas 79 030 *euro* apmērā, tai skaitā 2015.gadā mirušo personu pārmaksas – 44 473 *euro*, un 15 no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju PVN pārmaksas 3945 *euro* apmērā, kā arī norādīja, ka[488]:

- 2016.gadā mirušo fizisko personu nodokļu pārmaksas 55 483 *euro* vēl netiks dzēstas;
- likvidēto juridisko personu pārmaksas 26 277 *euro* apmērā nav apstiprinājušās;
- no PVN maksātāju reģistra izslēgto nodokļu maksātāju PVN pārmaksa 2345 *euro* apmērā nav atmaksājama, jo nodokļu maksātājs atkārtoti reģistrējies PVN reģistrā un izmantoja esošo PVN pārmaksu nodokļu aprēķina segšanai;
- par PVN pārmaksas 69 347 *euro* pamatotību notiek tiesvedība;
- PVN pārmaksa 1018 *euro* ir izveidojusies no maksājumiem, kas veikti pēc nodokļu maksātāja izslēgšanas no PVN maksātāju reģistra.

Ņemot vērā revīzijā konstatēto un VID sniegto skaidrojumu, var apgalvot, ka VID savlaicīgi nebija dzēsis nodokļu pārmaksas 0,1 milj. EUR (83 093 *euro* + 3945 *euro*) apmērā, jo līdz 2017.gada 10.aprīlim[489], kad VID iesniedza Valsts kontrolei aktuālo informāciju par nodokļu pārmaksām uz 2016.gada 31.decembri, tās nebija dzēstas, lai arī to dzēšanas maksimālais termiņš bija 2017.gada

7.februāris. Revīzijā kā savlaicīgi nedzēstas netika uzskatītas mirušo personu nodokļu pārmaksas, jo attiecībā uz tām tiesību akti viennozīmīgi neregulē mirušo personu nodokļu pārmaksu dzēšanas termiņus.

Lai arī VID iekšējās kontroles aktā[490] norādīts, ka VID atbildīgā struktūrvienība līdz 2016.gada 7.novembrim ir dzēsusi nodokļu pārmaksas visām tām juridiskām personām, kas likvidētas līdz 2016.gada 30.septembrim, taču revīzijā konstatēts, ka līdz pat 2017.gada 10.aprīlim VID tomēr nebija dzēsis 19 nodokļu maksātāju, kuri izslēgti no Komercreģistra līdz 2016.gada 30.septembrim, akcīzes nodokļa pārmaksas 107 199 *euro* apmērā. VID Nodokļu pārvaldes iekšējā kontrole nav vērsta uz akcīzes nodokļa pārmaksas dzēšanas savlaicīguma pārbaudi un to atbilstoši reglamentam[491] būtu jāveic VID Akcīzes preču aprites daļai. Taču atbilstoši Valsts kontroles rīcībā esošajai informācijai VID Akcīzes preču aprites daļa 2016.gadā nav veikusi iekšējās kontroles, tai skaitā par savlaicīgu akcīzes nodokļa pārmaksu dzēšanu. Līdz ar to VID iekšējā kontrole attiecībā uz nodokļu pārmaksu dzēšanu nav visaptveroša.

Turklāt, veicot pārbaudes par PVN pārmaksu dzēšanu nodokļu maksātājiem, kuri izslēgti no PVN maksātāju reģistra, VID iekšējā kontrolē konstatēts, ka atsevišķiem nodokļu maksātājiem PVN pārmaksas nav savlaicīgi dzēstas, kā arī 9 no 28 VID atbildīgajām struktūrvienībām nemaz nav veikušas iekšējās kontroles pasākumus par savlaicīgu PVN pārmaksu dzēšanu personām, kuras izslēgtas no PVN maksātāju reģistra un no izslēgšanas brīža pagājuši vairāk kā četri mēneši[492].

Mirušo personu nodokļu pārmaksas

Civillikums[493] nosaka, ka mantojums ir kopība, kurā ietilpst visa kustamā un nekustamā manta, kā arī citiem atdodamās tiesības un saistības, kas mirušajam piederējušas viņa nāves brīdī. Turklāt ar mantojuma pieņemšanu un iegūšanu visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības pāriet uz mantinieku (ciktāl tās neizbeidzas ar viņa personu)[494].

Ar miršanas brīdi personai zūd administratīvi procesuālā rīcībspēja, tai skaitā spēja pieprasīt pārmaksāto nodokļu atmaksu. Tā kā mantojuma prasības noilgums ir pieci gadi, tad mantiniekiem ir ar likumu piešķirts piecu gadu periods pēc personas miršanas dienas, kurā tiesīgie mantinieki var uzsākt mantojuma procedūru un pretendēt uz mirušās personas mantojuma, tai skaitā personas tiesību, pārņemšanu. Turklāt ar personas nāvi nodokļa pārmaksu atprasīšanas tiesību noilguma tecējums būtu apturams, kamēr mirušās personas tiesības pārņem cita persona, līdz brīdim, kad noilgst mantojuma prasība. Tādējādi mantiniekam piešķirto mirušās personas tiesību (atprasīt nodokļu pārmaksu) izmantošanas termiņš būtu nosakāms tāds pats, kāds tas bija mirušajai personai tās nāves dienā, piemēram, ja personai nomirstot bija tiesības vēl divus gadus atprasīt nodokļu pārmaksu VID, tad arī šāds termiņš nosakāms mantiniekam, īstenojot mirušās personas tiesības attiecībā uz nodokļu pārmaksu atprasīšanu.

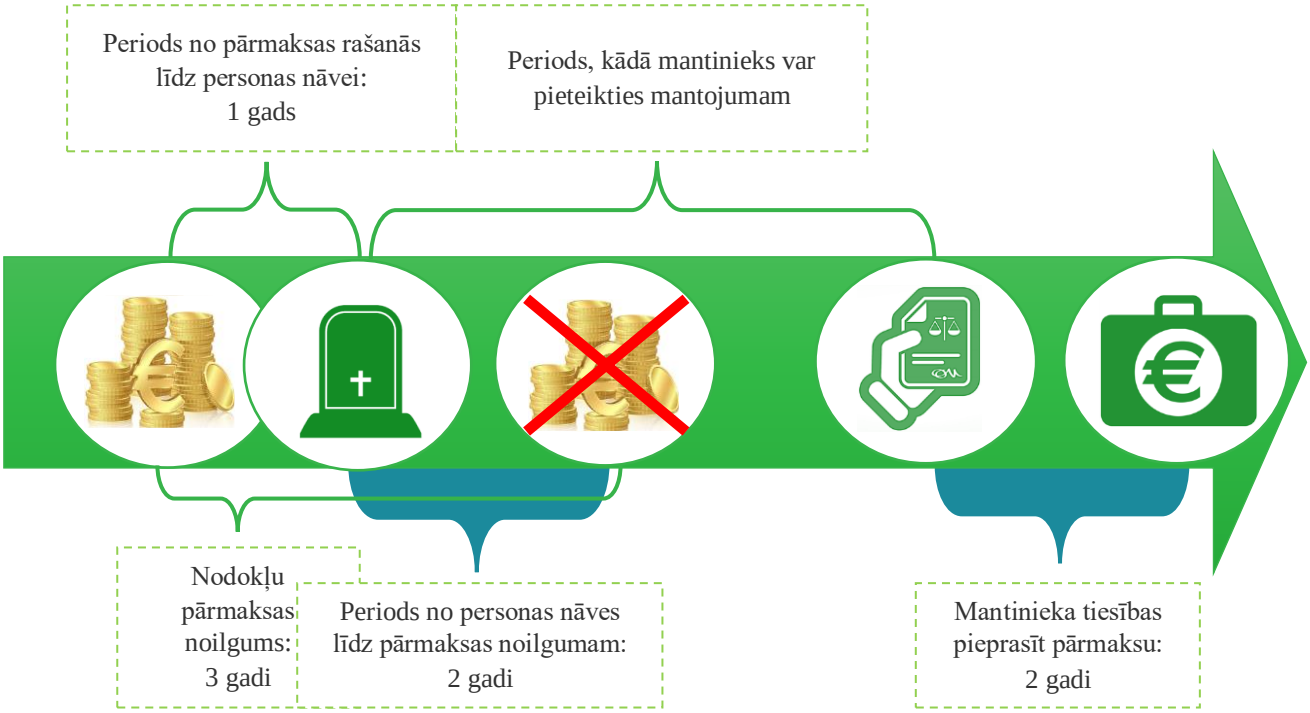

Attēls Nr.33. Mirušas personas pārmaksas noilguma un mantošanas termiņi

Tātad, ja persona ir pieņēmusi mantojumu, tai ir tiesības saņemt mirušās personas – mantojuma atstājēja – kustamo mantu, tai skaitā nodokļu pārmaksu, kā arī uz mantinieku pāriet tiesības pieprasīt nodokļu pārmaksas atmaksu VID tādā termiņā, kāds tas bija mirušajai personai tās nāves brīdī.

Pārbaudē konstatēts, ka saskaņā ar VID Nodokļu uzskaites rokasgrāmatā noteikto VID mirušo fizisko personu pārmaksu dzēš, ja persona trīs gadu laikā no pārmaksas izveidošanās to nav pieprasījusi. Taču revīzijas laikā VID dzēsa jau 2015.gadā mirušo personu nodokļu pārmaksas, kurām, iespējams, vēl nebija iestājies atprasīšanas trīs gadu noilgums. Ņemot vērā minēto, Valsts kontroles ieskatā VID prakse mirušo personu nodokļu pārmaksu dzēšanas procesā ir neatbilstoša un uz personu (mantinieku) īpašumtiesību ierobežošanu vērsta, jo mantinieks, pārņemot mantojuma atstājēja tiesības, ir tiesīgs izmantot tās tādā termiņā, kāds tas bija personai miršanas dienā.

Taču revīzijā arī konstatēts, ka tiesību akti skaidri neregulē nodokļu pārmaksu dzēšanas procesu personas miršanas gadījumā un nodokļu pārmaksu atprasīšanas noilgumu mantojuma lietās, kā arī ne ārējos, ne VID iekšējos normatīvajos aktos nav noteikts, vai un kā VID jāpārliecinās, ka nodokļu pārmaksa pienākas mirušās personas mantiniekam un kādas procedūras jāveic VID darbiniekiem to konstatēšanai, lai nepamatoti nenodzēstu nodokļu pārmaksu, uz kuru ir tiesības pieteikties mirušās personas mantiniekiem.

Atbilstoši VID sniegtajai informācijai[495] uz 2016. gada decembri 834 personām, kuras mirušas 2002.–2016.gadā, nodokļu pārmaksu kopsumma bija 136 684 *euro*, tai skaitā IIN – 128 886 *euro*, VSAOI – 4937 *euro*, mikrouzņēmuma nodoklis – 2578 *euro*, dabas resursu nodoklis – 190 *euro*, PVN – 66 *euro*, akcīzes nodoklis – 26 *euro*.

Revīzijā konstatēts, ka 18 personām, kuras mirušas 2014.–2016.gadā, uz 2016.gada 31.decembri bija IIN pārmaksa vairāk kā 1000 *euro*, tai skaitā vienai personai – 4185 *euro*, citai personai – 6440 *euro*.

Savukārt attiecībā uz mirušo personu nodokļu pārmaksu dzēšanu VID iekšējās kontroles aktā konstatēts, ka atbildīgā struktūrvienība 10 mēnešos (no 2016.gada 1.janvāra līdz 31.oktobrim) 945 mirušajām personām dzēsa nodokļu pārmaksu 46 431 *euro*, tas ir, vidēji vienai personai – gandrīz 50 *euro*, bet 805 mirušām personām ir nodokļu pārmaksa, no kuras izveidošanās brīža nav vēl pagājuši trīs gadi.

Lai uzsāktu mantojuma procedūru, mantot tiesīgajām personām zvērinātam notāram jāiesniedz arī mantojamās mantas saraksts ar mantas novērtējumu. Taču potenciālie mantinieki no VID nevar iegūt ziņas par mirušo tuvinieku nodokļu pārmaksu esību atbilstoši informācijas izpaušanas aizliegumam[496].

Tādējādi VID dzēš mirušo personu nodokļu pārmaksas, par kurām mantot tiesīgās personas nemaz nav zinājušas, jo nebija iespējams iegūt šādus datus. Rezultātā personām tiek liegts izvērtēt mantošanas procedūrai nepieciešamo resursu (patērētais laiks, valsts nodevas, notāra atlīdzība) samērību pret iespēju saņemt mantojuma atstājēja nodokļu pārmaksu.

Arī Tieslietu ministrija norādīja[497], ka šobrīd mantiniekiem ir ierobežotas tiesības iegūt mirušās personas pārmaksāto nodokļu summas, kā arī tiesības iepazīties ar mantojuma sastāvu. Tieslietu Ministrijas ieskatā nodokļu regulējošo normatīvo aktu normas nav pielāgotas Civillikuma normām, kas regulē mantošanas kārtību.

Informācijas atklāšana Saimnieciskā gada pārskatā

Revīzijā konstatēts, ka Latvijas Republikas 2016.gada pārskats nenodrošina skaidras un patiesas informācijas par nodokļu pārmaksu stāvokli uzrādīšanu tajā, jo VID novēloti (Valsts kontroles revīzijas laikā) dzēsa nodokļu pārmaksas nodokļu maksātājiem, uz kuriem attiecās notikumi (izslēgšana no Komercreģistra vai no PVN maksātāju reģistra), kuru rezultātā VID tās bija jādzēš līdz 2017.gada 7.februārim.

Līdz ar to Saimnieciskā gada pārskatā nodokļu pārmaksu kopsumma ir uzrādīta par 0,1 milj. EUR lielāka, nekā tai būtu bijis jābūt, ja VID būtu rīkojies savlaicīgi un atbilstoši normatīvajiem aktiem. Tādējādi pārskata lietotājam rodas maldīgs priekšstats par pārmaksu apjomu un valsts saistībām pret nodokļu maksātājiem.

Ieteikumi

Lai nodokļu pārmaksas tiktu dzēstas savlaicīgi un rezultātā Saimnieciskā gada pārskatā informācija par nodokļu pārmaksām būtu pareiza un atbilstoša pēc bilances notikumiem, VID nodrošināt nodokļu pārmaksu dzēšanas termiņu ievērošanu.

Lai nodokļu pārmaksas tiktu dzēstas, ievērojot mirušo personu tiesisko mantinieku tiesības, Finanšu ministrijai sadarbībā ar Tieslietu ministru izvērtēt nepieciešamību normatīvajos aktos noregulēt mirušo fizisko personu nodokļu pārmaksu dzēšanas un atprasīšanas noilguma termiņus.

Ievērojot labas pārvaldības principu un klientorientētu pieeju, VID rast risinājumu, lai potenciālie mantinieki pirms mantojuma lietas ierosināšanas varētu iegūt datus par mirušās personas nodokļu pārmaksu esību un apmēru, kā arī informēt sabiedrību par šāda pakalpojuma pieejamību un kārtību informācijas pieprasīšanai un saņemšanai.

Ieteikums nav saskaņots. VID norāda, ka šī brīža normatīvais regulējums neparedz potenciālajiem mantiniekiem pieprasīt informāciju no VID. Tas, vai būtu veicami grozījumi normatīvajos aktos, ir tiesību politikas jautājums, kurš cita starpā būtu regulējams vienoti ne tikai attiecībā uz nodokļu pārmaksām un parādiem, bet arī attiecībā uz informāciju no iestādēm un personām par citu mantu un citiem parādiem.

4.daļa – Pašvaldību gada pārskati

4.1. Pārskata daļa – Ilgtermiņa ieguldījumi

Bilances posteņa „Ilgtermiņa ieguldījumi" vērtība 2016.gada sākumā bija 8 111 167 352 *euro* jeb 96 %, bet gada beigās – 8 094 503 148 *euro* jeb 95 % no bilances aktīvu kopsummas.[498]

Revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību[499] bilances posteņa „Ilgtermiņa ieguldījumi" vērtība pārskata gada sākumā bija 6 564 907 368 *euro* jeb 81 % un pārskata gada beigās – 6 556 929 781 *euro* jeb 81 % no šo pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa ieguldījumi" vērtības.

4.1.1. Bilances postenis „Zeme, ēkas un būves"

Pašvaldību gada pārskatu daļā uzrādītā informācija par zemi, ēkām un būvēm nav patiesa un salīdzināma, jo zemes, ēku un būvju vērtība gada sākumā ir nepamatoti palielināta vismaz par 1 970 435 *euro* un gada beigās – vismaz par 442 070 *euro*.

Lai gan valsts reģistriem (ģeoloģiskās informācijas sistēmas datubāzes un Meža valsts reģistrs) ir jānodrošina sabiedrība ar aktuālu informāciju par visiem valsts teritorijā esošiem pazemes aktīviem un mežaudzēm, valsts reģistru lietotājiem nav pieejama kvalitatīva, aktuāla un skaidri saprotama informācija, tajā skaitā pārskata gada inventarizācijas veikšanai, kas ietekmē arī Saimnieciskā gada pārskatā sniegtās informācijas kvalitāti.

Bilances posteņa „Zeme, ēkas un būves" vērtība pārskata gada sākumā bija 5 813 451 359 *euro* jeb 69 % no bilances aktīvu kopsummas un pārskata gada beigās – 5 679 043 884 *euro* jeb 67% no bilances aktīvu kopsummas.[500]

Revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa „Zeme, ēkas un būves" vērtība pārskata gada sākumā bija 4 601 580 940 *euro*[501] jeb 79 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Zeme, ēkas un būves" vērtības un pārskata gada beigās bija 4 486 211 709 *euro* jeb 79 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Zeme, ēkas un būves" vērtības.

Tā kā jau vairākus gadus, tajā skaitā pārskata gada sākumā, tika konstatētas būtiskas neatbilstības posteņa „Zeme, ēkas un būves" uzskaitē, Valsts kontroles revidenti apmeklēja 23 pašvaldības no izlasē iekļautajām 29 pašvaldībām un veica revīzijas procedūras tajās, lai gūtu pārliecību, ka ilgtermiņa ieguldījumu postenis „Zeme, ēkas un būves" pārskata gada beigās ir uzrādīts pilnīgi, atbilstoši atzīts, novērtēts un klasificēts.

Izlases veidā veicot pārbaudes Rēzeknes novada pašvaldībā, Valsts kontroles revidenti konstatēja būtiskas neatbilstības bilances posteņa „Zeme, ēkas un būves" uzskaitē, lai gan zvērināts revidents par pašvaldības 2015.gada konsolidēto gada pārskatu ir sniedzis atzinumu bez iebildēm. Pamatojoties uz

identificētajiem riskiem Rēzeknes novada pašvaldībā, revīzijas laikā 22 pagasta pārvaldēs un struktūrvienībās izlases veidā ir veiktas revīzijas procedūras bilances postenī „Zeme, ēkas un būves", iekļaujot izlasē zemi, ēkas un būves pēc noteiktiem kritērijiem.

Veicot revīzijas procedūras izlasē iekļautajās 29 pašvaldībās, ir konstatēts, ka:

- zemes uzskaites vērtība ir nepamatoti palielināta uzrādot tajā citām personām piederošos īpašumus, iekļaujot zemes sastāvā ēku un būvju vērtību vai veicot pārvērtēšanu;
- ēku uzskaitē nav nodrošināta analītiskā uzskaite un atbilstoša klasifikācija, nav noteiktas atbilstošas nolietojuma normas un uzskaites vērtība ir nepamatoti palielināta, uzrādot tajā citām personām piederošos īpašumus;
- transporta būvju un inženierbūvju uzskaitē nav nodrošināta analītiskā uzskaite un atbilstoša klasifikācija, nav noteiktas atbilstošas nolietojuma normas, kā arī nav nodrošināta pamatlīdzekļu uzskaites vērtību pamatojošo dokumentu saglabāšana.

Tabula Nr.16 Zemes, ēku un būvju uzskaitē konstatētās neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata gada sākumā un beigās

Konstatētā neatbilstība	Pārskata gada sākumā	Pārskata gada beigās
Zemes vienību uzskaite		
Nepamatoti palielināta / samazināta zemes īpašumu vērtība	20 pašvaldībās[502] zemes īpašumu vērtību ir nepamatoti palielinājušas vismaz par 1 150 255 *euro*.	11 pašvaldībās[503] zemes īpašumu vērtību ir nepamatoti palielinājušas vismaz par 406 957 *euro*.
	Sešas pašvaldībās[504] zemes īpašumu vērtību ir samazinājušas vismaz par 11 374 *euro*.	Četras pašvaldībās[505] zemes īpašumu vērtību ir samazinājušas vismaz par 20 560 *euro*.
Nav novērtēti zemes īpašumi	Viena pašvaldībā[506] zemes vienības vismaz 22,64 *ha* platībā ir uzskaitījusi daudzuma vienībās.	Viena pašvaldībā[507] zemes vienības vismaz 8,47 *ha* platībā ir uzskaitījusi daudzuma vienībās.
Nepareizi pārvērtēti zemes īpašumi	Piecās pašvaldībās[508] zemes īpašumu vērtība neatbilst 2010.gada kadastrālajām vērtībām.	Četrās pašvaldībās[509] zemes īpašumu vērtība neatbilst 2010.gada kadastrālajām vērtībām.
Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku uzskaite		
Nepamatoti palielināta / samazināta ēku vērtība	Astoņas pašvaldībās[510] gada pārskatā un grāmatvedības uzskaitē ir uzrādījušas citām fiziskām un juridiskām personām piederošus nekustamos īpašumus, nepamatoti palielinot ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites vērtību par 831 554 *euro* un bilances (atlikušo) vērtību par 614 470 *euro*.	Piecas pašvaldībās[511] gada pārskatā un grāmatvedības uzskaitē ir uzrādījušas citām fiziskām un juridiskām personām piederošus nekustamos īpašumus, nepamatoti palielinot ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites vērtību par 89 414 *euro* un bilances (atlikušo) vērtību par 65 192 *euro*.
		Viena pašvaldība[512] dzīvokļu vērtību ir uzrādījusi mazākā uzskaites vērtībā vismaz 33 741 *euro* apmērā.
Analītiskās uzskaites neesamība un	Deviņas pašvaldībās[513] nav atbilstoši klasificējušas un uzrādījušas ilgtermiņa ieguldījumus[514].	Divas pašvaldībās[515] nav atbilstoši klasificējušas un uzrādījušas ilgtermiņa ieguldījumus.

Konstatētā neatbilstība	Pārskata gada sākumā	Pārskata gada beigās
klasifikācijas kļūdas	Deviņas pašvaldības[516] nav nodrošinājušas ēku un būvju analītisko uzskaiti. 11 pašvaldības[517] grāmatvedības uzskaitē nenodala pašu vajadzībām lietojamās ēkas no izīrējamiem un iznomājamiem īpašumiem.	Sešas pašvaldības[518] nav nodrošinājušas ēku un būvju analītisko uzskaiti. Deviņas pašvaldības[519] grāmatvedības uzskaitē nenodala pašu vajadzībām lietojamās ēkas no izīrējamiem un iznomājamiem īpašumiem.
Noteiktas neatbilstošas nolietojuma normas	13 pašvaldības[520] ēkām ir noteikušas neatbilstošas nolietojuma normas, tajā skaitā viena pašvaldība[521] 2016. gadā ēkām ar uzskaites vērtību 6 151 368 *euro* ir veikusi nolietojuma korekciju + 1 040 692 *euro* apmērā, kā rezultātā uz gada sākumu ir nepamatoti palielināta ilgtermiņa ieguldījumu vērtība.	Trīs pašvaldības[522] ēkām ir noteikušas neatbilstošas nolietojuma normas.
Divkāršā apmērā uzskaitītas ēkas un būves	Četras pašvaldības[523] grāmatvedības uzskaitē ēkas ir uzrādījušas divkāršā apmērā.	Divas pašvaldības[524] grāmatvedības uzskaitē ēkas ir uzrādījušas divkāršā apmērā.
Transporta būvju un inženierbūvju uzskaite		
Neuzrāda vai tikai daļēji uzrāda pamatlīdzekļu uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus	Piecas pašvaldības[525] bilances posteņa izlasē iekļautajām inženierbūvēm 1 586 019 *euro* vērtībā nevarēja uzrādīt vai tikai daļēji varēja uzrādīt uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus. Septiņas pašvaldības[526] izlasē iekļautajām transporta būvēm nevarēja uzrādīt vai tikai daļēji varēja uzrādīt uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus.	Piecas pašvaldības[527] bilances posteņa izlasē iekļautajām inženierbūvēm 1 586 019 *euro* vērtībā nevarēja uzrādīt vai tikai daļēji varēja uzrādīt uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus. Septiņas pašvaldības[528] izlasē iekļautajām transporta būvēm nevarēja uzrādīt vai tikai daļēji varēja uzrādīt uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus.
Uzrāda pamatlīdzekļu novērtējumam neatbilstošu uzskaites vērtību	Astoņas pašvaldības[529] izlasē iekļautajām transporta būvēm sākotnēji ir uzrādījušas neatbilstošu uzskaites vērtību.	Sešas pašvaldības[530] izlasē iekļautajām transporta būvēm sākotnēji ir uzrādījušas neatbilstošu uzskaites vērtību.
Nenodrošina pamatlīdzekļu analītisko uzskaiti	Deviņas pašvaldības[531] nav nodrošinājušas izlasē iekļauto inženierbūvju un / vai transporta būvju analītisko uzskaiti.	Četras pašvaldības[532] nav nodrošinājušas izlasē iekļauto inženierbūvju un / vai transporta būvju analītisko uzskaiti.
Pamatlīdzekļu klasifikācijas kļūdas	10 pašvaldības[533] ar bilances posteņa kopējo uzskaites vērtību 91 714 003 *euro* kontā „1218 Inženierbūves" 2 911 938 *euro* vērtībā ir uzskaitījušas dažādus neatbilstoši klasificētus pamatlīdzekļus. 10 pašvaldības[534] ar bilances posteņa kopējo uzskaites vērtību 382 846 450 *euro* kontā „1213 Transporta būves" ir uzskaitījušas inženierbūves vismaz 576 629 *euro* vērtībā. Četras pašvaldības[535] transporta būves vismaz 362 531 *euro* uzskaites vērtībā ir neatbilstoši klasificējušas, jo ir uzrādījušas kontā „1219 Pārējais nekustamais īpašums.	Četras pašvaldības[536] ar bilances posteņa kopējo uzskaites vērtību 36 351 035 *euro* kontā „1218 Inženierbūves" 926 166 *euro* vērtībā ir uzskaitījušas dažādus neatbilstoši klasificētus pamatlīdzekļus. Septiņas pašvaldības[537] ar bilances posteņa kopējo uzskaites vērtību 300 421 942 *euro* kontā „1213 Transporta būves" ir uzskaitījušas inženierbūves vismaz 313 800 *euro* vērtībā. Trīs pašvaldības[538] transporta būves vismaz 234 650 *euro* uzskaites vērtībā ir neatbilstoši klasificējušas, jo ir uzrādījušas kontā „1219 Pārējais nekustamais īpašums".

Konstatētā neatbilstība	Pārskata gada sākumā	Pārskata gada beigās
Nepiemēro atbilstošu pamatlīdzekļu nolietojuma normu	16 pašvaldības[539] iekļautajām inženierbūvēm un / vai transporta būvēm nav noteikušas nolietojuma normas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	11 pašvaldības[540] iekļautajām inženierbūvēm un / vai transporta būvēm nav noteikušas nolietojuma normas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
Rekonstruētajiem pamatlīdzekļiem nepiemēro amortizēto izmaksu aizstāšanas metodi	Sešas pašvaldības[541] rekonstrukcijas izdevumus iekļauj inženierbūvju un / vai transporta būvju uzskaites vērtībā, bet nomainītās daļas sākotnējo vērtību un aprēķināto nolietojumu neizslēdz no uzskaites vai nenosaka izslēdzamās pamatlīdzekļa daļas vērtību atbilstoši amortizētajām aizstāšanas izmaksām.	Viena pašvaldība[542] rekonstrukcijas izdevumus iekļauj inženierbūvju un / vai transporta būvju uzskaites vērtībā, bet nomainītās daļas sākotnējo vērtību un aprēķināto nolietojumu neizslēdz no uzskaites vai nenosaka izslēdzamās pamatlīdzekļa daļas vērtību atbilstoši amortizētajām aizstāšanas izmaksām.
Nav veikta pilnā apjomā datu salīdzināšana ar Valsts reģistra datiem	Astoņas pašvaldības[543] nav veikušas pilnā apjomā datu salīdzināšanu ar VAS „Latvijas Valsts ceļi" datiem. Viena pašvaldība[544] nav veikusi transporta būvju 45 180 684 *euro* bilances vērtībā grāmatvedības uzskaites datu salīdzināšanu un aktualizāciju.	Trīs pašvaldības[545] nav veikušas pilnā apjomā datu salīdzināšanu ar VAS „Latvijas Valsts ceļi" datiem. Viena pašvaldība[546] nav veikusi transporta būvju 44 984 675 *euro* bilances vērtībā grāmatvedības uzskaites datu salīdzināšanu un aktualizāciju, lai gan ir konstatēts, ka grāmatvedības datos ir uzrādīta par 510 725 m^2 lielāka transporta būvju platība, kā rezultātā var tikt koriģēta transporta būvju vērtība.

Revīzijā ir konstatēts, ka 22 pašvaldības, veicot 2015.gada slēguma inventarizāciju, nav pilnā apjomā salīdzinājušas zemes, ēku un būvju īpašumu ar Kadastra informācijas sistēmas reģistra datiem, ir kļūdaini aprēķinājušas zemes īpašumu vērtību un, veicot ēku un būvju rekonstrukciju, nav piemērojušas amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi.

Tabula Nr.17 2015.gada slēguma inventarizācijā konstatētās neatbilstības 22 pašvaldībās

Konstatētā neatbilstība	
Nav veikta nekustamā īpašuma objektu salīdzināšana ar kadastra IS datiem	20 pašvaldības[547], veicot 2015.gada slēguma inventarizāciju, nav veikušas zemes īpašumu, kuru uzskaites vērtība pārskata gada sākumā ir 157 289 760 *euro* (bilances vērtība 157 289 760 *euro*), salīdzināšanu pilnā apjomā ar Kadastra informācijas sistēmas reģistra aktualizētajiem datiem 2015.gada 31.decembrī, tajā skaitā: ▪ 17 pašvaldības[548] zemes salīdzināšanu nav veikušas pēc būtības; ▪ trīs pašvaldības[549] zemes salīdzināšanu ir veikušas daļēji vai nepilnīgi.
	15 pašvaldības[550], veicot 2015.gada slēguma inventarizāciju, datus par ēkām un būvēm 482 312 351 *euro* uzskaites vērtībā (411 300 762 *euro* bilances vērtībā) nav salīdzinājušas pilnā apjomā ar Kadastra informācijas sistēmas reģistra aktualizētajiem datiem, tajā skaitā: ▪ 13 pašvaldības[551] ēku salīdzināšanu nav veikušas pēc būtības; ▪ divas pašvaldības[552] ēku salīdzināšanu ir veikušas daļēji vai nepilnīgi.
	Sešas pašvaldības[553] perioda beigās nav izvērtējušas pazīmes, kas norāda uz ēku un būvju vērtības būtisku samazinājumu.
Kļūdaini aprēķināta zemes īpašumu vērtība	Trīs pašvaldības[554] nav pareizi aprēķinājušas zemes zem daudzdzīvokļu ēkām izslēdzamo domājamo daļu vērtību, nepamatoti palielinot vai samazinot zemes īpašumu vērtību.
Nepiemēro amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi	11 pašvaldības[555] rekonstrukcijas izdevumus ir iekļāvušas ēku uzskaites vērtībā, nepiemērojot amortizēto aizstāšanas izmaksu metodi.

Lai uzlabotu pamatlīdzekļu uzskaiti, jau 2012.gada revīzijā Valsts kontrole Finanšu ministrijai sniedza ieteikumu nodrošināt vienotu pieeju pamatlīdzekļu uzskaitē, normatīvajos aktos nosakot kritērijus pamatlīdzekļu atzīšanai un uzrādīšanai. Šis ieteikums vēl nav ieviests, tā ieviešanas termiņš ir 2017.gada 30.decembris.

4.1.2. Bilances postenis „Bioloģiskie un pazemes aktīvi"

Pašvaldību gada pārskatu daļā uzrādītā informācija par bioloģiskajiem un pazemes aktīviem nav patiesa un salīdzināma, jo:

- pārskata gada sākumā bilances posteņa vērtība ir nepamatoti palielināta vismaz par 40 813 *euro*, nav uzrādīti un novērtēti pazemes aktīvi 307 tūkst.m^3 un 1932 tūkst. tonnu apmērā, nav uzrādītas mežaudzes un bioloģiskie aktīvi 97 ha platībā;

- pārskata gada beigās bilances posteņa vērtība ir nepamatoti samazināta vismaz par 1311 *euro*, nav uzrādīti un novērtēti pazemes aktīvi 132 tūkst. m^3 un 1932 tūkst. tonnu apmērā, nav uzrādītas mežaudzes un bioloģiskie aktīvi 21 ha platībā.

Bilances posteņa „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" vērtība pārskata gada sākumā bija 82 904 689 *euro* jeb 1 % no bilances aktīvu kopsummas un pārskata gada beigās – 84 727 437 *euro* jeb 1 % no bilances aktīvu kopsummas.[556]

Revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" vērtība pārskata gada sākumā bija 39 657 294 *euro* jeb 48 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" vērtības un pārskata gada beigās bija 41 106 692 *euro* jeb 49 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" vērtības.[557]

Bioloģisko un pazemes aktīvu uzskaitē (tajā skaitā mežaudžu, derīgo izrakteņu un parku uzskaitē), veicot revīzijas procedūras 23 pašvaldībās[558] no izlasē iekļautajām 29 pašvaldībām, tika konstatētas šādas neatbilstības:

- nav veikta, vai tikai daļēji veikta datu salīdzināšana ar valsts reģistru datiem;
- nav uzrādītas bioloģisko un pazemes aktīvu vienības;
- nepamatoti palielināta vai samazināta posteņa vērtība;
- nepamatoti veikta vērtību aktualizācija;
- nav uzskaites vērtību pamatojošo dokumentu;
- nav samaksāts, vai samaksāts nepilnā apmērā dabas resursu nodoklis.

Tabula Nr.18 Bilances postenī „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" konstatētās neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata gada sākumā un beigās

Konstatētā neatbilstība	Pārskata gada sākumā	Pārskata gada beigās
Nav veikta, vai tikai daļēji veikta datu salīdzināšana ar valsts reģistru datiem	Divas pašvaldības[559] nav veikušas mežaudžu datu salīdzināšanu ar Meža valsts reģistra datiem.[560] Viena pašvaldība[561] salīdzināšanu ar Meža valsts reģistra datiem veikusi tikai daļēji.	Viena pašvaldība[562] salīdzināšanu ar Meža valsts reģistra datiem veikusi tikai daļēji.
Neuzrādītas bioloģisko un pazemes aktīvu vienības	Viena pašvaldība[563] grāmatvedības uzskaitē nav uzrādījusi vienu smilts un mālsmilts atradni ar kopējo derīgo izrakteņu krājumu daudzumu 131,8 tūkst. m^3 apjomā un vienu kūdras atradni. Viena pašvaldība[564] nav novērtējusi un uzrādījusi grāmatvedības uzskaitē derīgo izrakteņu atradnes krājumus ar kopējo apjomu 175,20 tūkst.m^3 179 603 *euro* vērtībā, turklāt nav uzrādījusi derīgo izrakteņu krājumu ieguvi par laika posmu no 2011.gada līdz 2015.gadam 6,573 tūkst.m^3 apjomā un 7033,11 *euro* vērtībā. Divas pašvaldības[565] nav novērtējušas kūdras krājumus vismaz 1932 tūkst. t apjomā. Piecas pašvaldības[566] grāmatvedības uzskaitē nav uzrādījušas mežaudzes vismaz 97,41 *ha* platībā. Viena pašvaldība[567] īpašumā esošos bioloģiskos aktīvus nav novērtējusi un nav ņēmusi grāmatvedības uzskaitē vismaz 8,85 *ha* platībā.	Viena pašvaldība[568] grāmatvedības uzskaitē nav uzrādījusi vienu smilts un mālsmilts atradni ar kopējo derīgo izrakteņu krājumu daudzumu 131,8 tūkst. m^3 apjomā un vienu kūdras atradni. Divas pašvaldības[569] nav novērtējušas kūdras krājumus vismaz 1932 tūkst. t apjomā. Divas pašvaldības[570] grāmatvedības uzskaitē nav uzrādījušas 11 mežaudzes vismaz 20,86 *ha* platībā. Viena pašvaldība[571] īpašumā esošos bioloģiskos aktīvus nav novērtējusi un nav ņēmusi grāmatvedības uzskaitē vismaz 3,53 *ha* platībā.
Nepamatoti palielināta posteņa vērtība	Viena pašvaldība[572] grāmatvedības uzskaitē nav uzrādījusi izstrādāto pazemes aktīvu krājumu kustību vismaz 25,931 tūkst. m^3 apmērā. Viena pašvaldība[573] izstrādāto pazemes aktīvu krājumu vērtību grāmatvedības uzskaitē ir uzrādījusi par 131 *euro* mazāku. Divas pašvaldības[574] grāmatvedības uzskaitē ir uzrādījušas citām fiziskām un juridiskām personām piederošas 11 mežaudzes ar kopējo platību 39,65 *ha*, nepamatoti palielinot bioloģisko aktīvu vērtību par 1400 *euro*. Viena pašvaldība[575] nepamatoti palielinājusi bioloģisko aktīvu vērtību par 225 754 *euro*. Viena pašvaldība[576] pagasta parku ir uzskaitījusi divas reizes, palielinot bioloģisko aktīvu vērtību vismaz par 2420 *euro*.	Viena pašvaldība[577] grāmatvedības uzskaitē nav uzrādījusi izstrādāto pazemes aktīvu krājumu kustību vismaz 25,931 tūkst. m^3 apmērā. Viena pašvaldības[578] nav samazinājusi 2016. gadā izstrādāto mežaudžu vērtību par izstrādāto cirsmu platības vērtību vismaz 7978 *euro* apmērā.
Nepamatoti samazināta	Divas pašvaldības[579] derīgo izrakteņu atradnes krājumus uzrādījušas vismaz 9289 *euro*	Divas pašvaldības[580] derīgo izrakteņu atradnes krājumus uzrādījušas vismaz 9289 *euro* mazākā

Konstatētā neatbilstība	Pārskata gada sākumā	Pārskata gada beigās
posteņa vērtība	mazākā vērtībā.	vērtībā.
Nepamatoti veikta vērtību aktualizācija	Viena pašvaldība[581], salīdzinot 2013. gada beigās uzskaitē esošās mežaudzes ar VMD datiem, pretēji normatīvā akta prasībām[582] ir veikusi mežaudžu vērtības aktualizāciju.	
Nav uzskaites vērtību pamatojošo dokumentu	Piecas pašvaldības[583] nevarēja uzrādīt uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus pazemes aktīviem 774 989 *euro* vērtībā.	Piecas pašvaldības[584] nevarēja uzrādīt uzskaites vērtību pamatojošus dokumentus pazemes aktīviem 774 989 *euro* vērtībā.
Nav samaksāts, vai samaksāts nepilnā apmērā Dabas resursu nodoklis	Viena pašvaldība[585] laika posmā no 2013.gada līdz 2015.gadam ir veikusi smilts-grants ieguvi derīgo izrakteņu atradnēs, par iegūto 1147,2 m^3 krājumu apjomu nesamaksājot valsts budžetā dabas resursu nodokli 413 *euro* apmērā. Viena pašvaldība[586] par iegūtiem derīgo izrakteņu krājumiem laika posmā no 2015.gada līdz 2016.gadam dabas resursu nodokli aprēķināja par 116 *euro* mazāk.	Viena pašvaldība[587] nav aprēķinājusi dabas resursu nodokli par 2013.gadā veikto derīgo izrakteņu ieguvi 101 *euro* apmērā.

Publiska persona rīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, tas ir, manta atsavināma un nododama īpašumā vai lietošanā citai personai par iespējami augstāku cenu[588].

Revīzijā, salīdzinot zemes nomas līgumu nosacījumus ar grāmatvedības reģistriem, konstatēts, ka:

- viena pašvaldība[589] nav izmantojusi noslēgtajos zemes nomas līgumos paredzētās tiesības aprēķināt nokavējuma naudu par savlaicīgi neveiktiem maksājumiem;
- trīs pašvaldības[590] nav nodrošinājušas zemes nomas līgumu nosacījumu kontroli, piemēram:
  - nav pārskatījusi derīgo izrakteņu cenu par 1 m^3 ik pēc diviem gadiem, kā ir noteikts līgumā[591];
  - rēķinus par zemes nomu ir izrakstījušas, neievērojot līgumos paredzētos termiņus[592], tajā skaitā viena pašvaldība[593] nav nodrošinājusi rēķinu hronoloģisku secību;
- viena pašvaldība[594], sadalot iznomāto zemes gabalu, nav veikusi grozījumus zemes nomas līgumā[595] atbilstoši jaunajam kadastra apzīmējuma numuram un platībai, un zemes nomas maksa ir noteikta neatbilstoši līguma nosacījumiem;
- viena pašvaldība[596] ir noslēgusi līgumu[597] par derīgo izrakteņu krājumu ieguvi, nosakot 1 m^3 cenu, kas ir par 20 % zemāka, nekā uzskaitē norādītā.

Ministru kabinets nosaka zemes nomas maksas aprēķināšanas kārtību, ja publiska persona iznomā zemi zemes dzīļu izmantošanai.[598]

Ja publiskas personas zemesgabals tiek iznomāts zemes dzīļu izmantošanai, nomas maksu nosaka atbilstoši šādiem nosacījumiem:

- ja zemesgabals tiek iznomāts, nerīkojot konkursu vai izsoli zemes dzīļu izmantošanai, publiskas personas zemesgabala iznomātājs pēc tam, kad ir pieņēmis lēmumu par zemesgabala iznomāšanu zemes dzīļu izmantošanai, nosaka nomas maksu atbilstoši zemesgabala nomas maksas tirgus novērtējumā, ko veicis sertificēts vērtētājs, minētajai zemes nomas maksai. Nomnieks papildus nomas maksai maksā normatīvajos aktos noteiktos nodokļus;
- ja zemesgabals tiek iznomāts konkursa vai izsoles kārtībā, nomas maksa ir augstākā piedāvātā vai nosolītā cena. Konkursa vai izsoles sākumcena tiek noteikta atbilstoši sertificēta vērtētāja zemesgabala nomas maksas tirgus novērtējumā minētajai zemes nomas maksai. Nomnieks papildus nomas maksai maksā normatīvajos aktos noteiktos nodokļus[599].

Revīzijā ir konstatēts, ka viena pašvaldība[600] ir noslēgusi līgumu par zemes dzīļu izmantošanu[601], kurā ir noteikts, ka pašvaldība apņemas pārdot uzņēmējam pašvaldības kustamo mantu – bieži sastopamos derīgos izrakteņus (smilts – grants) par 1,07 *euro*/m^3, nenododot zemi nomā.

Ņemot vērā iepriekšminēto, pašvaldība pretēji normatīvajos aktos[602] noteiktajam nav nodevusi zemi nomā un nav noteikusi zemes nomas maksu, lai gan uzņēmējs izmanto pašvaldības zemi savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, pašvaldības īpašumā veicot zemes dzīļu izstrādes un izvešanas darbus.

Nākamo periodu ieņēmumos un saņemtajos avansos atzītos maksājumus iekļauj finansiālās darbības pārskatā pēc uzkrāšanas principa, ieņēmumus atzīstot periodā, uz kuru tie attiecas.[603]

Kontā „5150 Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi" uzskaita ieņēmumus, kas atzīti (saņemti, nopelnīti) pirms bilances datuma, bet attiecas uz nākamajiem periodiem, kuri būs vēlāk nekā pēc gada no bilances datuma [604].

Revīzijā tika konstatēts, ka viena pašvaldība[605] no izlasē iekļautajām pašvaldībām nav nodrošinājusi uzkrāšanas principa piemērošanu pa pārskata periodiem, jo 2000.gadā saņemto avansa maksājumu par 20 gadu zemes nomu 71 371 *euro* (50 160 Ls) apmērā saņemšanas brīdī ir iegrāmatojusi ieņēmumos. Tā rezultātā pašvaldība 2016.gada pārskata perioda beigās grāmatvedības kontā „5150 Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi" nav uzrādījusi saņemto avansu, pēc revidentu aplēsēm vismaz 14 274 *euro* apmērā.

4.1.3. Valsts reģistri

Lai pašvaldības veiktu mežaudžu uzskaiti vai to aktualizēšanu, salīdzinot[606] mežaudžu platības ar Meža valsts reģistra datiem, tām jāveic korekcijas valsts reģistra datu nepilnību dēļ. Tas palielina kļūdu risku, kā arī pašvaldību speciālistiem šiem procesiem jāvelta ievērojams laika patēriņš.

Pašvaldības nespēj nodrošināt kvalitatīvu datu salīdzināšanu[607] par pazemes aktīviem, jo dati Ģeoloģiskās informācijas sistēmas datubāzēs nav aktuāli un pilnīgi.

Valsts kontroles ieskatā 2016.gada un arī 2015.gada revīzijā konstatētās neatbilstības valsts reģistros liecina, ka vēl arvien sabiedrība netiek nodrošināta ar aktuālu un kvalitatīvu informāciju par visiem valsts teritorijā esošiem pazemes aktīviem un mežu īpašumiem, tajā skaitā par valstij un pašvaldībām piederošiem.

Mežaudzes

Pašvaldību īpašumā ir meži. Mežs tā ir ekosistēma visās tās attīstības stadijās, kur galvenais organiskās masas ražotājs ir koki. Mežaudze ir mežs ar viendabīgiem meža augšanas apstākļiem, koku sugu sastāvu un vecumu.[608] Mežaudzes, kuru vērtība tām augot mainās, uzskaita kontā „1263 Mežaudzes".[609]

Meža īpašnieka vai tiesiskā valdītāja pienākums ir savā īpašumā vai tiesiskajā valdījumā nodrošināt pirmreizēju meža inventarizāciju un tās datus iesniegt Valsts meža dienestam, kā arī vismaz reizi 20 gados veikt atkārtotu meža inventarizāciju.[610]

Veicot meža inventarizāciju atbilstoši Meža likumam, mežaudžu vērtību aktualizē atbilstoši Meža valsts reģistra datiem:

- ja mežaudzes uzskaites vērtība ir mazāka par Meža valsts reģistrā norādīto pilno vērtību, mežaudzes vērtības palielinājumu atzīst pārējos ieņēmumos;
- ja mežaudzes uzskaites vērtība ir lielāka par Meža valsts reģistrā norādīto pilno vērtību, uzskaites vērtību samazina un atzīst pārējos izdevumos;
- ja mežaudze sākotnēji atzīta kontā „Pārējās rezerves", uzskaites vērtības samazinājumu attiecina uz pārējām rezervēm. Pārējo rezervi var samazināt tikai par konkrētās mežaudzes pārējās rezervēs ietverto summu. [611]

Pašvaldības, veicot gada pārskata slēguma inventarizāciju, salīdzina datus par to īpašumā vai valdījumā esošiem nekustamā īpašuma objektiem ar attiecīgu valsts reģistru aktualizētiem datiem.[612]

2016.gadā visas pašvaldības veicot gada pārskata slēguma inventarizācijas procedūras, to grāmatvedības datus par mežaudzēm salīdzināja ar Meža valsts reģistra datiem. Rezultātā 106 pašvaldībās tika konstatētas datu nesakritības.

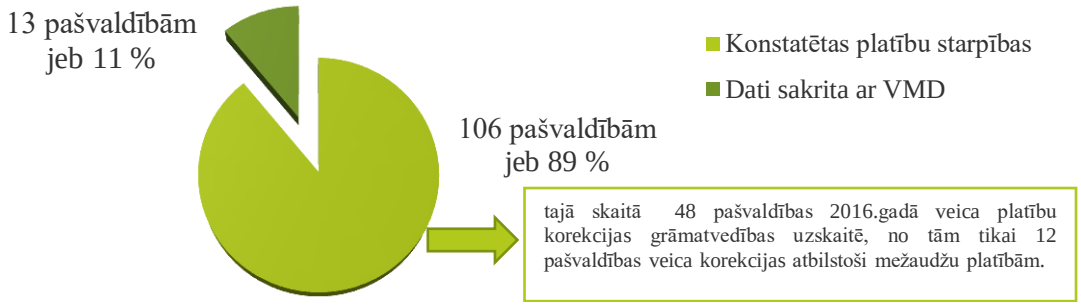

Attēls Nr.34. Pašvaldību datu par mežaudzēm salīdzināšanas ar VMD rezultāti

Līdz ar to grāmatvedības uzskaitē bija nepieciešams veikt platību un vērtību korekcijas atbilstoši VMD datiem uz 31.12.2016.

Tabula Nr.19 Pašvaldību mežaudžu platību un vērtību korekcijas atbilstoši VMD datiem 31.12.2016.

Korekcijas	Mežaudzes (skaits un platība)	Summa (euro)
Grāmatvedības uzskaitē ir veiktas platību un vērtību korekcijas:		
- **samazinājums**	306 mežaudzes, 322 ha	(30 714) *euro*
- **palielinājums**	582 mežaudzes, 789 ha	97 201 *euro*
Grāmatvedības uzskaitē **nav** veikts platību samazinājums/palielinājums	2423 mežaudzes, 1493 ha	

Saskaņā ar VMD sniegto informāciju notiek meža reģistra sakārtošana – VZD datu izmantošana par pamatu, meža inventarizācijas tekstuālo datu un ģeotelpisko datu savietošana un to vienota uzturēšana.

VMD informēja, ka datu atšķirību iemesli ar Meža valsts reģistru ir šādi:

- līdz 2016. gadam meža inventarizācijas gaitā noteiktā nogabala platība VMD tika sniegta divos veidos – gan kā tekstuālā vērtība nogabalu raksturojošajos rādītājos, gan arī pēc nogabalu robežu ģeometrijas aprēķinātā vērtībā. Bieži vien abu platību vērtības vienam un tam pašam meža nogabalam ievērojami atšķiras;
- VMD reģistra uzturēšanā līdz 2016.gadam tika izmantota tekstuālā vērtība un sākot ar 2016. gada janvāri, VMD Meža valsts reģistra kārtošanā sāka izmantot ģeogrāfisko informācijas sistēmu par pamatu ņemot Valsts zemes dienesta uzturēto kadastra karti, kas savukārt, daudzviet nav precīza, jo daļa zemes īpašumu nav instrumentāli uzmērīti, to robežas ir tikai ierādītas. Meža nogabalu platības noteikšanai primāri tiek izmantoti nogabalu robežu ģeometriskie dati, kas arī ir būtiskais iemesls platību izmaiņām.

Situāciju apgrūtina atšķirības starp VZD un VMD datiem. Arī tas, ka pēc jaunās sistēmas ieviešanas galvenā būs ģeogrāfiskā informācija, bet pārejas periodā nākas saskarties ar jaunās un vecās informācijas nesaisti. Bez tam normatīvajos aktos ir mainīta mežaudžu platības aprēķināšanas metodika. Jāsecina, ka sakārtošana noris lēni un tās beigu termiņš nav paredzams, jo instrumentālas uzmērīšanas iniciators var būt tikai īpašnieks, kas arī segs izdevumus, tajā skaitā pašvaldības, kurām tas būs papildu izdevumu slogs.

Revīzijā ir konstatēts, ka lietotājiem (pašvaldībām), kam ir noteikts pienākums katru gadu pārskata gada inventarizācijā veikt datu salīdzināšanu ar valsts reģistru datiem, nav iespējams iegūt precīzu, aktuālu un kvalitatīvu informāciju inventarizācijas veikšanai. Esošajā situācijā pašvaldībām jāveic daudz korekciju, kuru neto vērtība nav būtiska, tādējādi tiek nelietderīgi izmantoti administratīvie resursi.

Neprecīza un faktiskajai situācijai neatbilstoša informācija Meža valsts reģistrā būtiski apgrūtina lietotāju datu, tajā skaitā grāmatvedības uzskaites datu, salīdzināšanu ar Meža valsts reģistra datiem, jo ir jāiegulda lieli resursi kļūdainās informācijas analīzē. Turklāt nav noteikts Meža valsts reģistra sakārtošanas beigu termiņš, un pārejas periodā datu salīdzināšanai nav noteikta vienota pieeja, tā rezultātā:

- deviņas pašvaldības ir veikušas platības un vērtību korekciju grāmatvedības uzskaitē 15 mežaudzēm par 125,78 *ha* palielinot platību un 15 mežaudzēm par 125,98 *ha* samazinot mežaudžu uzskaites platību, kā arī par 16 mežaudzēm nav veikušas korekcijas, lai gan ir konstatējušas platības palielinājumu par 114,967 *ha* un samazinājumu par 117,0246 *ha*;
- 11 pašvaldības nav konstatējušas starpības;
- 26 pašvaldības ir veikušas platības un vērtību korekciju grāmatvedības uzskaitē, 26 mežaudzēm par 248 *ha* palielinot platību un 25 mežaudzēm par 613,4354 *ha* samazinot platību;
- 43 pašvaldības nav veikušas grāmatvedības uzskaites datu korekcijas, un 826 mežaudzēm platība par 544 *ha* nav palielināta un 1078 mežaudzēm par 716,352 *ha* platība nav samazināta.

Pazemes aktīvi

Kontā „1261 Pazemes aktīvi" uzskaita izpētītus minerālo atradņu krājumus, kas atrodas zem zemes virsmas un ir ekonomiski izmantojami (piemēram, smilts, grants, kūdra u.c.), ņemot vērā pašreizējo tehnoloģiju un atbilstošās cenas.[613]

Zemes dzīļu fonda izmantošanas pārraudzību neatkarīgi no tā piederības (īpašnieka) valsts vārdā veic[614]:

- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, tās padotībā esošās iestādes un valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" – nodrošina zemes dzīļu fonda ģeoloģisko pārraudzību un racionālas izmantošanas kontroli;
- Ekonomikas ministrija – izsniedz ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences Ministru kabineta noteiktajos licenču laukumos, kā arī veic ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves administratīvo pārraudzību;
- pašvaldības – savās administratīvajās teritorijās, ievērojot Valsts vides dienesta noteiktos ieguves limitus, izsniedz atļaujas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvei un pārrauga derīgo izrakteņu ieguves vietu rekultivāciju.

Ģeoloģiskā informācija tiek apkopota un uzglabāta Ģeoloģiskās informācijas sistēmā. Ģeoloģiskās informācijas sistēma pieder valstij, to pārvalda valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs". [615]

Ģeoloģiskās informācijas datubāzes saīsināts apkopojums pieejams interneta lietotājiem – Derīgo izrakteņu atradņu reģistrs, kurā iekļauta informācija par derīgo izrakteņu atradnēm un ūdensapgādes urbumiem, kā arī derīgo izrakteņu krājumu bilanci[616]. Analizējot Ģeoloģiskās informācijas sistēmas datubāzi[617], ir konstatēts, ka pašvaldības, veicot gada slēguma inventarizāciju, nevar nodrošināt kvalitatīvu datu salīdzināšanu atbilstoši normatīvā akta[618] prasībām, jo pastāv virkne trūkumu:

- informācija par derīgo izrakteņu ieguvi un krājumu atlikumiem datubāzē pieejama novēloti, t.i., informācija par iepriekšējo gadu pieejama tikai kārtējā gada oktobrī;
- nav iespējams atlasīt derīgo izrakteņu atradnes pēc to piederības (īpašumtiesībām), atlase ir iespējama tikai pēc administratīvi teritoriālās piederības;
- derīgo izrakteņu atradnes nav iespējams identificēt pēc zemes kadastra apzīmējuma numuriem;

- ja viena atradne pieder vairākām personām, informācija nav salīdzināma, jo datubāzē ieguves apjoms un krājumu atlikumi ir uzrādīti kopējā apjomā.

Ieteikumi

Aicinām Ministru kabinetu lemt par tālāku rīcību šādu ierosinājumu ieviešanā:

- Zemkopības ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju sniegt norādījumus par pašvaldības mežaudžu platību korekcijas veikšanu grāmatvedības datu aktualizācijai pēc salīdzināšanas ar Meža valsts reģistra datiem, lai racionalizētu pašvaldību mežaudžu platības uzskaites procesu.
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai sadarbībā ar SIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" pilnveidot Valsts ģeoloģiskās informācijas sistēmas datubāzi, lai valsts un pašvaldību grāmatvedības datu salīdzināšana pārskata perioda beigās tiktu nodrošināta ar aktuālu, savlaicīgu, identificējumu un pilnīgu informāciju par pazemes aktīviem.

4.1.4. Ogļūdeņražu (jēlnaftas) meklēšana, izpēte un ieguve

Kuldīgas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā kopš 2010.gada neatbilstoši normatīvā akta[619] prasībām notiek nepieteikta ogļūdeņražu (jēlnaftas) ieguve, un pašvaldība nav saņēmusi naftas ieguves maksājumu 5% apmērā no iegūtās naftas daudzuma.

Pašvaldība nav nodrošinājusi ar zemes nomnieku noslēgtā līguma izpildes kontroli, jo nav ievērojusi rēķinu izrakstīšanas termiņus, nav pieprasījusi līgumā paredzētās atskaites[620], kā arī nav izmantojusi noslēgtajā līgumā paredzētās tiesības aprēķināt nokavējuma naudu par laikā neveiktiem maksājumiem, lai disciplinētu līguma saistību izpildi.

Tā kā, noslēdzot pārjaunojuma līgumu, pašvaldība piešķīrusi nomniekam tiesības nodot zemes īpašumu apakšnomā un nav nodibinājusi līgumattiecības ar apakšnomnieku[621], tad apakšnomniekam, kas veic ogļūdeņražu izpēti un ieguvi pašvaldības īpašumā, nav nekādu saistību pret pašvaldību.

Pašvaldība nav nodrošinājusi uzkrāšanas principa piemērošanu saņemtajam avansa maksājumam, palielinot ieņēmumus maksājuma saņemšanas brīdī, kā rezultātā pašvaldības 2016.gada pārskatā grāmatvedības kontā „5150 Ilgtermiņa nākamo periodu ieņēmumi un saņemtie avansi" nav uzrādījusi saņemto avansu 71 144 euro apmērā.

Zemes dzīļu pārraudzības funkcijas sadalītas starp vairākām iestādēm, katrai iestādei veicot uzraudzību tikai savas kompetences ietvaros. Ekonomikas ministrija veic ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbu administratīvo pārraudzību, Vides aizsardzības un

reģionālās attīstības ministrija nodrošina zemes dzīļu fonda ģeoloģisko pārraudzību un racionālas izmantošanas kontroli, tomēr neefektīva atbildīgo iestāžu sadarbība un nepietiekoša licences darbības kontrole, normatīvo regulējuma trūkuma dēļ, pieļauj gada garumā veikt nelikumīgu ogļūdeņražu ieguvi bez darbības apturēšanas.

Lai gan ogļūdeņraži, tajā skaitā neapstrādāta nafta, kas ir neatjaunojamie dabas resursi, ir valsts nozīmes derīgie izrakteņi, tomēr normatīvajos aktos nav noteikts maksājums par iegūtiem ogļūdeņražu (jēlnaftas) apjomiem. Ar 2009.gada grozījumiem normatīvajos aktos ir atcelta valsts nodeva par ogļūdeņražu ieguvi pašvaldību un privātajos īpašumos, tā rezultātā nav aprēķināts un valsts vai pašvaldības budžetā nav veikti maksājumi par ogļūdeņražu (jēlnaftas) ieguvi Kuldīgas novada pašvaldības administratīvajā teritorijā laika posmā no 2010.gada līdz 2016.gadam.

Revīzijā ir konstatēts, ka Kuldīgas novada pašvaldība (kā Gudenieku pagasta padomes saistību pārņēmēja)[622] ir noslēgusi līgumu[623] ar komersantu „Par ogļūdeņražu izpēti un ieguvi par nomas tiesībām un tiesībām izmantot zemes dzīles", kurā ir noteikti zemes nomas nosacījumi, maksājumu un norēķinu kārtība.

Ogļūdeņraži ir neapstrādāta nafta (jēlnafta), dabas gāze un gāzes kondensāti. Tie ir klasificēti kā valsts nozīmes derīgie izrakteņi.[624]

Lai gūtu pārliecību par Kuldīgas novada pašvaldības budžetu līdzekļu ieņēmumu pilnīgumu, revīzijā tika izvērtēta saimnieciskā darbība licences laukumā[625], kurā ietilpst arī pašvaldības īpašumā esoša zeme[626].

Revīzijā ir konstatēts:

- Kuldīgas novada pašvaldība[627] 2008.gada 28.aprīlī ir noslēgusi līgumu „Par ogļūdeņražu izpēti un ieguvi par nomas tiesībām un tiesībām izmantot zemes dzīles" ar SIA „ALĪNA"[628] un 2009.gada 19.jūnijā ir noslēgusi Pārjaunojuma līgumu ar SIA „BALTIC OIL ASSETS"[629], kā no SIA „ALĪNA" saistību pārņēmēju un piešķīra tiesības nodot licences laukumā iekļautos īpašumus ogļūdeņražu izpētei un ieguvei apakšnomā SIA „BALTIC OIL MANAGEMENT"[630] (turpmāk tekstā – Apakšnomnieks);
- Apakšnomnieks – Licenciāts[631] no ogļūdeņražu pārdošanas laika posmā no 2010.gada līdz 2016.gadam ir guvis ieņēmumus 5 466 767 *euro* apmērā[632];
- lai gan pašvaldības noslēgtajā līgumā par zemes nomu ir noteikta papildu maksa 5 % apmērā no iegūtās naftas daudzuma, bet tā nav aprēķināta un saņemta.

Lai gūtu pārliecību par Latvijas teritorijā esošo ogļūdeņražu racionālu izmantošanu un to pārraudzības efektivitāti, revīzijā tika izvērtēti normatīvie akti, kas reglamentē ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves darbību, un to grozījumi. Revidenti analizēja aspektus, kas saistīti ar licences termiņu, nodevas par naftas ieguvi nosacījumiem, pārraudzību un kontroli (skatīt 4. pielikumu).

Laika posmā no 2006.gada līdz 2016.gadam veiktas vairākas izmaiņas normatīvajos aktos, kas reglamentē ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi Latvijas teritorijā. Ar grozījumiem normatīvajos aktos no 2009gada ir atcelta valsts nodeva par naftas ieguvi pašvaldību un privātos īpašumos. Ja tā nebūtu atcelta, tad tiktu aprēķināta un valsts budžetā iemaksāta valsts nodeva par iegūtajiem ogļūdeņražu apjomiem laika posmā no 2010.gada līdz 2016.gadam.

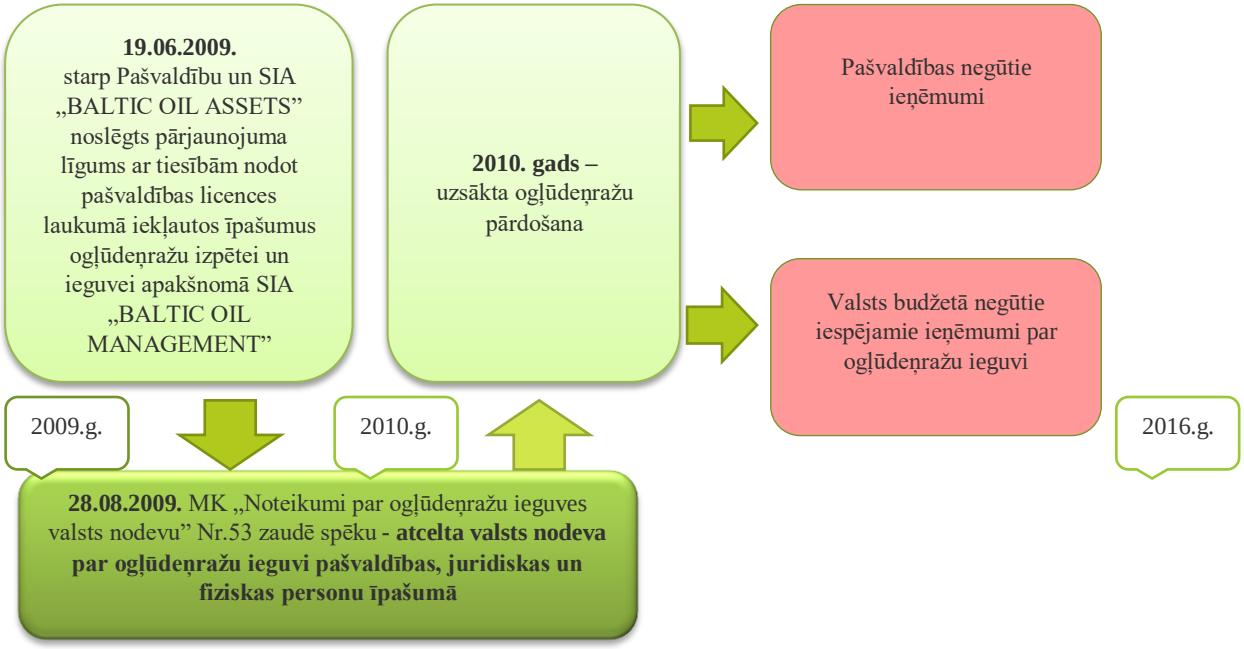

Attēls Nr.35. Normatīva akta grozījumi un ogļūdeņražu ieguve

Ieteikumi

Lai nodrošinātu zemes dzīļu racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu izmantošanu, aicinām Ministru kabinetu lemt par tālāku rīcību šādu ierosinājumu ieviešanā, t.i. Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju:

- veikt pasākumus, lai nodrošinātu efektīvu informācijas apmaiņu un darbības koordinēšanu starp pārraudzības iestādēm par ogļūdeņražu izpēti un ieguvi Latvijas teritorijā;
- iniciēt grozījumus normatīvajos aktos, piešķirot papildus tiesības kontrolējošajām iestādēm un nosakot licences darbības kontroles, apturēšanas un anulēšanas kārtību, lai nodrošinātu savlaicīgu un operatīvu reaģēšanu uz pārkāpumiem saistībā ar ogļūdeņražu izpēti un ieguvi;
- izvērtēt iespēju noteikt maksājumus valsts un/vai pašvaldības budžetā par iegūtajiem ogļūdeņražu apjomiem visā Latvijas teritorijā neatkarīgi no īpašuma piederības.

4.2. Pārskata daļa – Kreditori

Revīzijas laikā Valsts kontrole nevarēja iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus par darījuma, ko noslēdzis Lielvārdes novada domes bijušais priekšsēdētājs, Lielvārdes novada domes vārdā parakstot dokumentu – parādzīmi/vekseli 200 milj. EUR vērtībā, iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu.

Pašvaldību gada pārskatu daļā uzrādītā informācija par saistībām nav patiesa un salīdzināma, jo viena pašvaldība saistības 296 755 739 *euro* apmērā ir uzrādījusi pretēji darījuma ekonomiskajai būtībai kā ilgtermiņa parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem un pārskata pielikumā nav uzrādījusi aizņēmumu 517 561 469 *euro* apmērā.

Bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtība pārskata gada sākumā bija 1 562 340 959 *euro* jeb 18 % no bilances pasīvu kopsummas un pārskata gada beigās – 1 529 339 656 *euro* jeb 18 % no bilances pasīvu kopsummas.[633]

Revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtība pārskata gada sākumā bija 1 315 821 250 *euro* jeb 84 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtības un pārskata gada beigās bija 1 283 823 727 *euro* jeb 84 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Ilgtermiņa saistības" vērtības.

4.2.1. Lielvārdes novada pašvaldības saistības

Finanšu revīzijā „Par Latvijas Republikas 2015.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" bija konstatēts, ka Lielvārdes novada domes deputāts Jānis Āboliņš, būdams domes priekšsēdētājs, 2015.gada 24.novembrī bez atbilstoša pilnvarojuma un pretēji tiesību normās noteiktajai speciālajai kārtībai, kādā pašvaldības var ņemt aizņēmumus un uzņemties citas finansiālās saistības, parakstīja un iesniedza Valsts kasē dokumentu „*Promissory Note*" par finanšu saistību (aizņēmums) EUR 200 miljoni apmērā uzņemšanos pašvaldības vārdā. Dome nebija pilnvarojusi bijušo domes priekšsēdētāju J.Āboliņu vai citas personas veikt jebkādas darbības saistībā ar minētā aizņēmuma ņemšanu, tajā skaitā no uzņēmuma *Riverside HK Ltd.* Eiropas biroju.[634]

Lielvārdes novada pašvaldība ir veikusi virkni darbību, lai panāktu minētās lietas izskatīšanu tiesu un tiesībsargājošās institūcijās, kā arī ir veiktas iespējamās darbības pašvaldības interešu aizsardzībai (J.Āboliņa atbrīvošana no domes priekšsēdētāja amata, dokumentu par J.Āboliņa veiktajām darbībām iesniegšana LR Ģenerālprokuratūrā un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, kā arī visas pašvaldības rīcībā esošās informācijas iesniegšana Finanšu ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un Valsts kontrolei).

Lai gan Ogres rajona tiesa ir ierosinājusi civillietu pēc Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta 2017.gada 16.martā iesniegtā prasības pieteikuma Lielvārdes novada pašvaldības interesēs pret J.Āboliņu un *Riverside HK Ltd*. Eiropas biroju par darījuma atzīšanu par

spēkā neesošu no noslēgšanas brīža, tiesas sēde vēl nav notikusi. Līdz ar to revīzijas laikā „Par Latvijas Republikas 2016. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" Valsts kontrole nevarēja iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus par darījuma, ko noslēdzis Lielvārdes domes bijušais priekšsēdētājs J.Āboliņš, Lielvārdes novada domes vārdā parakstot dokumentu – parādzīmi/vekseli 200 milj. *euro* vērtībā, iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu.

Zvērināts revidents par Lielvārdes novada pašvaldības 2016.gada pārskatu pār iepriekšminēto darījumu atzinumu nav modificējis, bet apstākļu akcentējumā [635] ir norādījis, ka:

- domes deputāts Jānis Āboliņš, būdams domes priekšsēdētājs, 2015.gada 24.novembrī bez atbilstoša pilnvarojuma un pretēji tiesību normās noteiktajai speciālajai kārtībai, parakstīja un iesniedza Valsts kasē dokumentu „*Promissory Note*" ("Parādzīme") par finanšu saistību (aizņēmums) EUR 200 miljoni apmērā, ar atmaksas termiņu 2016.gada decembra 396.diena, uzņemšanos pašvaldības vārdā;
- pašvaldība 2016.gada 16.jūnijā saņēma no domes deputāta Jāņa Āboliņa notariāli apliecinātu Apliecinājumu par to, ka pašvaldība saistībā ar viņa parakstītajiem dokumentiem, tajā skaitā 2015.gada 24.novembrī parakstīto dokumentu „*Promissory Note*" ("Parādzīme") nav uzņēmusies nekāda veida saistības. Tāpat viņš apliecina, ka Lielvārdes novada pašvaldībai nav radušās un nākotnē nevar rasties saistības, kas izriet no minētajiem dokumentiem vai citām ar šo lietu saistītām darbībām;
- Ogres rajona tiesa ir ierosinājusi civillietu pēc Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta 2017.gada 16.martā iesniegtā prasības pieteikuma Lielvārdes novada pašvaldības interesēs pret Jāni Āboliņu un *Riverside HK Ltd*. Eiropas biroju par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža. Tiesas sēde vēl nav notikusi un tās iznākums nav zināms.
- finanšu pārskatā nav izveidoti uzkrājumi, kuru nepieciešamība, iespējams, varētu izrietēt no iepriekš norādīto apstākļu ietekmes.

4.2.2. Rīgas pilsētas pašvaldības saistības

Budžeta iestāde uzkrāj un aprēķina aizņēmumu procentu un saistību maksājumus saskaņā ar noslēgtajiem aizņēmuma līgumiem. Aprēķinot procentus, tos atzīst kā finanšu izdevumus pārskata periodā un uzskaita kā uzkrātās saistības.[636]

Rīgas pilsētas pašvaldība 2016.gada pārskatā:

- bilances postenī „Ilgtermiņa parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem" 2016.gada 31.decembrī ir uzrādījusi atlikumu 296 755 739 *euro* vērtībā, kas saskaņā ar Valsts kontroles iepriekšējā revīzijā konstatēto[637] ir saistības pret „DeutscheBank AG" par Dienvidu tilta būvniecības finansēšanu un gada pārskatā bija jāuzrāda postenī „Ilgtermiņa aizņēmumi";
- pielikuma veidlapā Nr.9-1 „Pārskats par aizņēmumiem" nav uzrādījusi saistību summu 517 561 469 *euro*, kas pašvaldībai būs jāatmaksā „DeutscheBank AG" saskaņā ar 2005.gada

22.jūnija, 2006.gada 28.jūnija un 2007.gada 26.jūnija līgumiem par Dienvidu tilta būvniecības finansēšanu.

Saskaņā ar Finanšu ministrijas sniegto informāciju[638], sagatavojot valsts budžeta deficīta aprēķinus, tiek izmantota Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmas Kopienā (turpmāk tekstā – EKS 95)[639] metodoloģija un Latvijas Republikas gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem uzrādītais pašvaldības[640] parāds pret piegādātājiem un darbuzņēmējiem tiek pārklasificēts kā ilgtermiņa aizņēmums.

Finanšu ministrija 2011.gadā, saskaņojot Valsts kontroles revīzijas ziņojuma projektu[641], vēstulē[642] noraidīja ieteikuma ieviešanu, kas saistīts ar ilgtermiņa saistību uzskaites sakārtošanu, jo uzskata, ka pašvaldības[643] sniegtā informācija par saistībām ir patiesa un salīdzināma.

4.3. Pārskata daļa – Atlīdzība

Piešķirot prēmijas un naudas balvas 754 725 *euro* apmērā, pašvaldības nav veikušas amatpersonu (darbinieku) ikgadējās darbības un tās rezultātu vai ieguldījumu iestādes mērķu sasniegšanā novērtējumu. Normatīvajā aktā nav noteikti vērtēšanas rādītāji, kritēriji un to dokumentēšanas kārtība. Pārkāpjot normatīvajā aktā noteikto, prēmiju un naudas balvu izmaksai ir izlietoti budžeta līdzekļi vismaz 14 492 *euro* apmērā.

Pašvaldību amatpersonu (darbinieku) atlīdzības izdevumus veido izdevumi atalgojumam un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, pabalsti un kompensācijas. Atalgojuma izdevumus veido mēnešalga, piemaksas, prēmijas un naudas balvas un citi darba devēja piešķirtie maksājumi un labumi. Izdevumi atlīdzībai visu 119 pašvaldību pamatbudžetos 2016.gadā bija 1,015 miljards *euro* jeb 45% no visiem pamatbudžetu izdevumiem, atlīdzības izdevumi speciālajos budžetos bija 1,22 miljoni *euro* (nepilni 3% no speciālo budžetu izdevumiem), un arī ziedojumu un dāvinājumu daļā bija izdevumi atlīdzībai. Pamatbudžetos atalgojuma izdevumi bija 802,2 miljoni *euro*, speciālajos budžetos – 973 tūkstoši *euro*.

Tabula Nr.20 Pašvaldību budžetu izdevumi amatpersonu (darbinieku) atalgojumam 2016.gadā [644]

EKK	Izdevumu posteņa nosaukums	Pamatbudžetā, EUR	Speciālajā budžetā, EUR	Ziedojumu un dāvinājumu daļā, EUR
1000	Atlīdzība	1 015 078 849	1 219 891	44 571
1100	Atalgojums	802 232 797	973 245	41 499
1110	Mēnešalga	726 168 160	868 062	7417
1140	Piemaksas, prēmijas un naudas balvas	56 758 753	27 259	290
1148	***Prēmijas un naudas balvas***	***18 619 519***	***8478***	***240***

Pamatbudžetos 91% no atalgojuma izdevumiem veido mēnešalga, 7,1% - piemaksas, prēmijas un naudas balvas. Tikai prēmiju un naudas balvu izdevumi pamatbudžetā bija 18,6 miljoni *euro* un tie veidoja 2,3% no atalgojuma izdevumiem.

Amatpersonai (darbiniekam) var izmaksāt naudas balvu, ja tas ir noteikts institūcijas iekšējā normatīvajā aktā, kalendāra gada ietvaros nepārsniedzot noteiktās mēnešalgas apmēru. Naudas balvu piešķir sakarā ar amatpersonai (darbiniekam) vai valsts vai pašvaldības institūcijai svarīgu sasniegumu (notikumu), ņemot vērā amatpersonas (darbinieka) ieguldījumu attiecīgās institūcijas mērķu sasniegšanā.[645] Personiska sasnieguma (notikuma) gadījumā kritērijiem jābūt īpaši augstiem un darba izpildes novērtēšanai – obligātai. [646] Naudas balva nav instruments, ko piešķir visiem un visos gadījumos.

Veicot revīzijas procedūras 23 izlasē iekļautajās pašvaldībās[647], tika vērtēta prēmiju un naudas balvu piešķiršanas pamatotība un tika konstatētas vairākas neatbilstības.

Tabula Nr.21 Prēmiju un naudas balvu piešķiršanā konstatētās neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās

Pašvaldību skaits	Konstatētās neatbilstības izklāsts
10 pašvaldības[648]	Revīzijā netika uzrādīti dokumentāli apliecinājumi par amatpersonas (darbinieka) personiskā ieguldījuma attiecīgās institūcijas mērķu sasniegšanā izvērtējumu vai ikgadējās darbības un tās rezultātu novērtējumu. Saskaņā ar aplēsi pašvaldības šādi ir piešķīrušas prēmijas un / vai naudas balvas vismaz 754 725 *euro* apmērā, jo normatīvajā aktā nav noteikti vērtēšanas kritēriji un to dokumentēšanas kārtība Saskaņā ar pašvaldību iekšējos normatīvajos aktos noteikto naudas balvu piešķir, piemērām, dzīves vai darba jubilejā, sakarā ar bērna piedzimšanu vai ar laulības reģistrāciju.
Trīs pašvaldības[649]	Pretēji normatīvajā aktā[650] noteiktajam aizliegumam pašvaldības ir materiāli stimulējušas pašvaldības domes deputātus, tajā skaitā: - pamatojoties uz domes priekšsēdētāja rīkojumiem[651], viena pašvaldība[652] ir izmaksājusi 15 domes deputātiem naudas balvas 8550 *euro* apmērā, tajā skaitā deviņiem deputātiem 5130 *euro* apmērā, kas neieņem algotu amatu pašvaldībā; - viena novada pašvaldība[653] pamatojoties uz nolikumu un rīkojumiem[654], Domes priekšsēdētājam un priekšsēdētāja vietniekam ir nelikumīgi izmaksājusi prēmijas kopsummā vismaz 3842 *euro* apmērā[655]; - viena novada pašvaldība[656], pamatojoties uz rīkojumu[657], izmaksājusi naudas balvas 2100 *euro,* tajā skaitā vismaz 1050 *euro* apmērā septiņiem pašvaldības domes deputātiem, kuri neieņem algotu amatu pašvaldībā, katram 150 *euro* apmērā.
Viena pašvaldība[658]	Apstiprinājusi reglamentu[659], kurā paredz naudas balvas izmaksu bijušajiem darbiniekiem, kas ir pretrunā ar normatīvo aktu[660], kur paredzēta atlīdzība tikai amatpersonām (darbiniekiem), ar kuriem ir spēkā darba attiecības. Pārskata gadā bijušajiem darbiniekiem nelikumīgi izmaksātas naudas balvas 1221 *euro* apmērā[661]. Pastāv risks, ka bijušajiem darbiniekiem naudas balvas ir izmaksātas arī citās pašvaldības iestādēs. Novada pašvaldības izpilddirektore apstiprināja rīkojumus par naudas balvas piešķiršanu padotības iestāžu vadītājiem, pamatojoties uz darbinieku iesniegumiem, kur kā kritēriji norādīta naudas līdzekļu ekonomija. Pašvaldībā piemērotā prakse piemaksas noteikšanā drīzāk norāda uz pieejamo līdzekļu maksimālu izmantošanu darbinieku materiālai stimulēšanai pārskata gada nogalē.
Viena pašvaldība[662]	Piešķirot naudas balvas, nav ievērojušas iekšējos normatīvajos aktos noteikto naudas balvas piešķiršanas kārtību un apmēru. Pašvaldība[663] nav ievērojusi rīkojumā[664]noteiktos prēmiju piešķiršanas kritērijus[665] un piešķīrusi un izmaksājusi prēmijas trīs darbiniekiem[666], kuriem saskaņā ar noslēgtajiem darba līgumiem uz vērtēšanas perioda beigām nebija beidzies noteiktais pārbaudes laiks[667].
14 pašvaldības[668]	Pārskata periodā prēmiju un naudas balvu aprēķināšanas vai izmaksas posmā nav nodrošinājušas normatīvajos aktos noteikto izdevumu ekonomiskās klasifikācijas kodu piemērošanu, kā rezultātā saskaņā ar veikto aplēsi gada pārskata pielikumos par pamatbudžeta izpildi uzrādītas atšķirīgas

Pašvaldību skaits	Konstatētās neatbilstības izklāsts
	aprēķināto un izmaksāto prēmiju un naudas balvu summas vismaz 220 632 *euro* apmērā.
Piecas pašvaldības[669]	Pārskata periodā ir noteikušas atlīdzības noteikšanas kārtību[670], kas pieļauj iespēju materiāli stimulēt pašvaldības domes nealgotos deputātus, kas ir aizliegts ar spēkā esošo normatīvo regulējumu[671].
Viena pašvaldība[672]	Noteikumi[673] nenosaka prēmiju un naudas balvu piešķiršanas kritērijus pašvaldības darbiniekiem, tāpēc rīkojumos par naudas balvas piešķiršanu iztrūkst konkrētās amatpersonas (darbinieka) snieguma izvērtēšana attiecībā pret konkrētajiem kritērijiem.
Viena pašvaldība[674]	Ir pieļāvusi amatpersonas nonākšanu interešu konflikta situācijā. Neievērojot normatīvajā aktā[675] noteiktos ierobežojumus, vienas pagasta pārvaldes vadītājs 2016.gadā ir izdevis rīkojumu, ar kuru noteicis prēmijas izmaksu savam laulātajam.

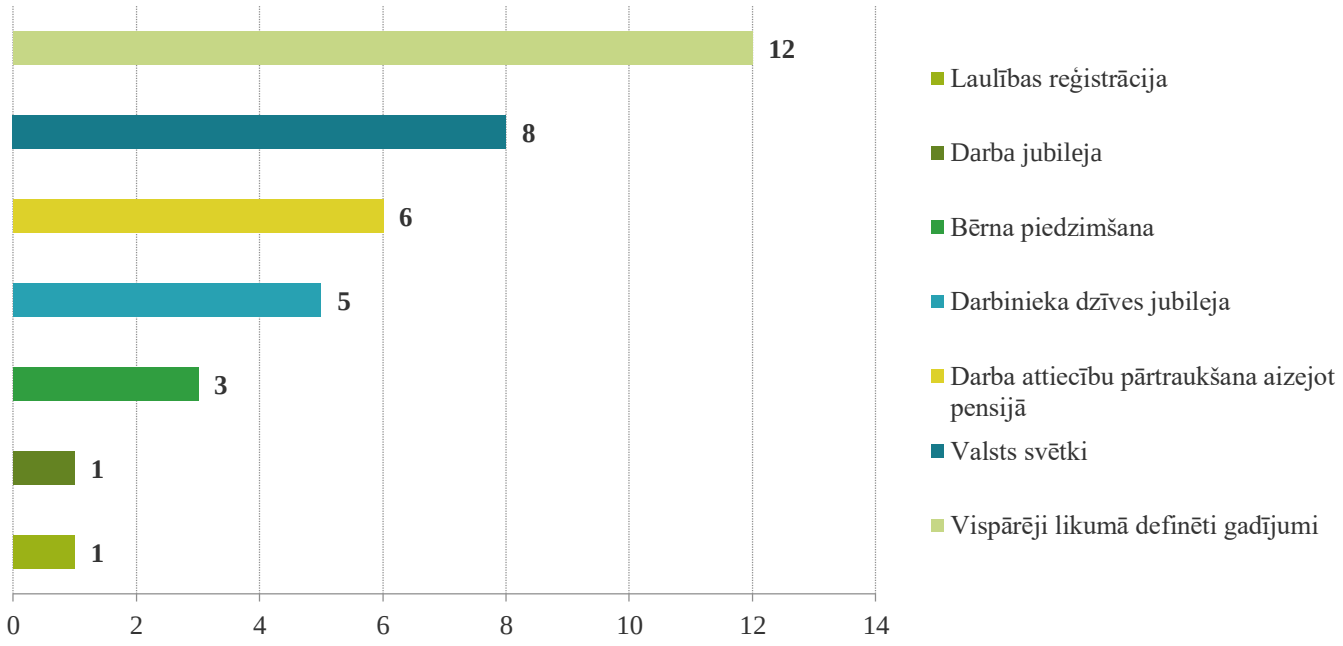

Attēls Nr.36. 21 pašvaldības iekšējos normatīvajos aktos noteiktie naudas balvu piešķiršanas gadījumi

Pašvaldībai ir pienākums tīmekļvietnē publiskot informāciju par piemaksām, prēmijām, naudas balvām un sociālajām garantijām, norādot to veidus, apmēru un piešķiršanas pamatojumu vai kritērijus attiecīgajā institūcijā[676]. Pārskata periodā 18 pašvaldības[677] no 23 izlasē iekļautajām pašvaldībām tīmekļvietnē nav publiskojušas informāciju par institūcijas noteiktajiem prēmiju un naudas balvu piešķiršanas pamatojumiem, kritērijiem un apmēriem.

Revīzijā konstatētais liecina par formālu pieeju amatpersonu (darbinieku) ieguldījuma izvērtējumam iestādes mērķu sasniegšanā. Revīzijā netika uzrādīti apliecinājumi, ka, izvērtējot konkrētās amatpersonas (darbinieka) ieguldījumu, piemēroti vērtēšanas kritēriji.

4.4. Pārskata daļa – Apgrozāmie līdzekļi

Konstatēti gadījumi, ka pašvaldības grāmatvedības uzskaitē esošie ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai nav atbilstoši klasificēti un to sastāvā ir uzrādīti citām personām piederoši nekustamie īpašumi.

Bilances posteņa „Apgrozāmie līdzekļi" vērtība izlasē iekļautajās 29 pašvaldībās pārskata gada sākumā bija 260 819 284 *euro* jeb 70 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Apgrozāmie līdzekļi" kopsummas un pārskata gada beigās – 284 680 782 *euro* jeb 72 % no visu pašvaldību bilances posteņa „Apgrozāmie līdzekļi" kopsummas[678].

4.4.1. Ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai

Grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai.[679]

Atsavināšanai paredzētos ilgtermiņa ieguldījumus līdz to atsavināšanai uzskaita apgrozāmo līdzekļu sastāvā.[680]

Pašvaldības grāmatvedības uzskaitē esošie ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai nav atbilstoši klasificēti un to sastāvā ir uzrādīti citām personām piederoši nekustamie īpašumi, kā rezultātā bilances postenis „Krājumi" pārskata gada sākumā ir nepamatoti palielināts vismaz par 5623 *euro* un beigās par 3704 *euro*.

Revīzijā ir konstatēts, ka 11 pašvaldības[681] bilances posteņa „Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai" vērtību ir nepamatoti palielinājušas, iekļaujot tajā citām personām piederošus īpašumus, turklāt nav nodrošinājušas atbilstošu ilgtermiņa ieguldījumu klasifikāciju, t.i., atsavināšanai paredzētie ilgtermiņa ieguldījumi nav uzskaitīti pilnā apmērā apgrozāmo līdzekļu sastāvā.

Tabula Nr.22 Ilgtermiņa ieguldījumu atsavināšanai uzskaitē konstatētās neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata periodā

Konstatētā neatbilstība	Pārskata gada sākumā	Pārskata gada beigās
Apgrozāmie līdzekļi klasificēti kā ilgtermiņa ieguldījumi	10 pašvaldībās[682] nav atbilstoši klasificēti ilgtermiņa ieguldījumi, t.i., netiek veikta visu atsavināšanai paredzēto ilgtermiņa ieguldījumu uzskaite apgrozāmo līdzekļu sastāvā, tajā skaitā divas pašvaldībās[683] ir nepamatoti palielinājušas ilgtermiņa ieguldījumu vērtību 2499 *euro* apmērā.	Vienā pašvaldībā[684] nav atbilstoši klasificēti ilgtermiņa ieguldījumi, t.i., netiek veikta visu atsavināšanai paredzēto ilgtermiņa ieguldījumu uzskaite apgrozāmo līdzekļu sastāvā.
Nepamatoti palielināta apgrozāmo līdzekļu vērtība	Viena pašvaldība[685] bilances posteņa vērtību ir nepamatoti palielinājusi par 3124 *euro*, iekļaujot tajā nekustamos īpašumus[686], par kuriem jau ir noslēgti pirkuma līgumi.	Viena pašvaldība[687] bilances posteņa vērtību ir nepamatoti palielinājusi par 3704 *euro*, iekļaujot tajā nekustamos īpašumus, par kuriem jau ir noslēgti pirkuma līgumi.

4.4.2. Naudas līdzekļi

22 pašvaldībās no revīzijas izlasē iekļautajām izveidotās naudas līdzekļu aprites kontroles procedūras nav nodrošinājušas naudas līdzekļu uzskaiti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kas rada naudas līdzekļu izšķērdēšanas risku.

Revīzijas izlasē iekļauto 29 pašvaldību[688] bilances posteņa „Naudas līdzekļi" vērtība pārskata gada sākumā bija 162 973 879 *euro* jeb 67% no visu 119 pašvaldību bilances posteņa „Naudas līdzekļi" vērtības un pārskata gada beigās bija 209 345 173 *euro* jeb 72% no visu pašvaldību bilances posteņa „Naudas līdzekļi" vērtības.

Finanšu revīzijā par Latvijas Republikas 2015.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem pašvaldību gada pārskatu daļā Valsts kontrole konstatēja būtiskas nepilnības naudas līdzekļu uzskaitē. Arī 2016.gadā tika konstatētas neatbilstības naudas līdzekļu uzskaitē un, lai gan nepilnības būtiski neietekmē gada pārskatā sniegto informāciju, tās ir nozīmīgas pašvaldību darbībai.

Valsts kontrole vērš uzmanību uz to, ka apmeklējot un veicot revīzijas procedūras 23 pašvaldībās[689] no revīzijas izlasē iekļautajām 29 pašvaldībām[690], 22 pašvaldībās ir konstatēti trūkumi pašvaldību iekšējās grāmatvedības kontroles sistēmās saistībā ar naudas līdzekļu uzskaiti:

- VID tiek iesniegti kļūdaini pārskati par izlietotajām kvītīm vai biļetēm;
- nav atbilstoši noformēta kases operāciju uzskaites dokumentācija;
- netiek ievērota inventarizācijas veikšanas kārtība;
- netiek nodrošināta ieņēmumu uzskaite atbilstoši budžeta veidiem.

Tabula Nr.23 Naudas līdzekļu uzskaitē konstatētās neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās pārskata periodā

Konstatētā neatbilstība	Neatbilstības izklāsts
VID tiek iesniegti kļūdaini pārskati par izlietotajām kvītīm vai biļetēm	Piecas pašvaldības[691] Valsts ieņēmumu dienestam iesniegušas kļūdainus pārskatus par izlietotajām reģistrētajām kvītīm vai biļetēm, jo iesniegtajās atskaitēs par kvīšu/biļešu izlietojumu nav ievērota periodizācija.
Nav atbilstoši noformēta kases operāciju uzskaites dokumentācija	21 pašvaldības[692] kases operāciju attaisnojuma dokumentus nav noformējušas atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā: ▪ 16 pašvaldības[693] nav nodrošinājušas kases ieņēmumu / izdevumu orderu sagatavošanu atbilstoši normatīvā akta[694] prasībām, piemēram, orderos veikti labojumi, tos nav parakstījis kasieris vai grāmatvedis, nav norādīti skaidras naudas maksātāja / saņēmēja rekvizīti, sniegta nepietiekama informācija saimnieciskā darījuma aprakstā vai pamatojumā. ▪ 17 pašvaldības[695] sagatavojot izmaksu sarakstus skaidras naudas izmaksai, nav ievērojušas normatīvajos aktos noteiktos[696] nosacījumus izmaksu sarakstu sagatavošanai, piemēram, nav norādīts izmaksu saraksta numurs, naudas līdzekļu izmaksāšanas termiņš vai norāde par naudas līdzekļu izmaksu ar pilnvaru. Tajā skaitā trīs pašvaldības[697] izmaksu sarakstos par naudas līdzekļu saņemšanu bez pilnvarojuma parakstījušies iestādes darbinieki, nevis

Konstatētā neatbilstība	Neatbilstības izklāsts
	sarakstā norādītas personas.[698] ▪ viena pašvaldība[699] par vieniem un tiem pašiem ieņēmumiem noformējusi numurētas un VID reģistrētas gan biļetes, gan kvīti. Viena pašvaldība[700] izrakstījusi kvītis, sagatavojusi EKA čeku, kā arī sagatavojusi kases ieņēmumu orderi par EKA ieņēmumu iemaksu pašvaldības kasē. Kases ieņēmumu orderī attaisnojuma dokumentu sastāvā uzrādītas arī divas iepriekš minētās reģistrētās kvītis. Neievērojot normatīvajos aktos[701] skaidrās naudas ieņēmumu reģistrēšanas kārtību, pašvaldības par vienu un to pašu darījumu summu sagatavojušas vismaz divus darījumu apliecinošus dokumentus; ▪ piecas pašvaldības[702] nav nodrošinājušas elektroniski sagatavoto kases ieņēmumu un izdevumu pārskatu (kases slēgumu) numerāciju no pārskata gada sākuma augošā secībā vai izdruku brošēšanu hronoloģiskā secībā pārskata perioda beigās; ▪ vienas pašvaldības četras pagastu pārvaldes[703] ir daļēji veikušas kases grāmatas sagatavošanu atbilstoši normatīvo aktu[704] prasībām: - trīs pagastu pārvaldes[705] kases grāmatas ir sagatavojušas par katru dienu, kad ir veikti skaidras naudas darījumi, nevis par nedēļu; - viena pagasta pārvalde[706], nepiemēro vienotu pieeju kases grāmatas sagatavošanā, piemēram, kases grāmatu sagatavo par katru dienu no otrdienas līdz piektdienai un par periodu no sestdienas līdz pirmdienai, ieskaitot. ▪ trīs pašvaldības[707] nav nodrošinājušas iestādes atbildīgā grāmatveža parakstu uz kases dokumentiem.
Netiek ievērota inventarizācijas veikšanas kārtība	16 pašvaldības[708] nav ievērojušas normatīvo aktu[709] prasības inventarizācijas veikšanā, piemēram: ▪ divas pašvaldības[710] nav veikušas pārskata gada slēguma skaidras naudas līdzekļu kasē inventarizāciju pēc stāvokļa uz 2015.gada 31.decembri; ▪ 14 pašvaldības[711] pēc 2015.gada pārskata slēguma naudas līdzekļu inventarizācijas veikšanas un naudas līdzekļu atlikumu konstatācijas, nav sagatavojušas pārrēķinu atbilstoši grāmatvedības uzskaites datiem uz pārskata gada pēdējo dienu; ▪ viena pašvaldības[712] iestādes nav nodrošinājušas kases inventarizācijas veikšanu un kasē esošo materiālo vērtību pieņemšanas – nodošanas akta sagatavošanu mainoties materiāli atbildīgajām personām.
Netiek nodrošināta ieņēmumu uzskaite atbilstoši budžeta veidiem	Viena pašvaldība[713] pretēji grāmatvedības uzskaiti reglamentējošo normatīvo aktu prasībām[714] nav nodrošinājusi kasē saņemto skaidras naudas maksājumu uzskaiti pa budžeta veidiem, saņemtais ziedojums, reģistrēts pamatbudžeta līdzekļu uzskaitei paredzētajā kases kontā.

Visvairāk problēmas saistītas ar kases operāciju uzskaites prasību neievērošanu – tās konstatētas 21 pašvaldībā.

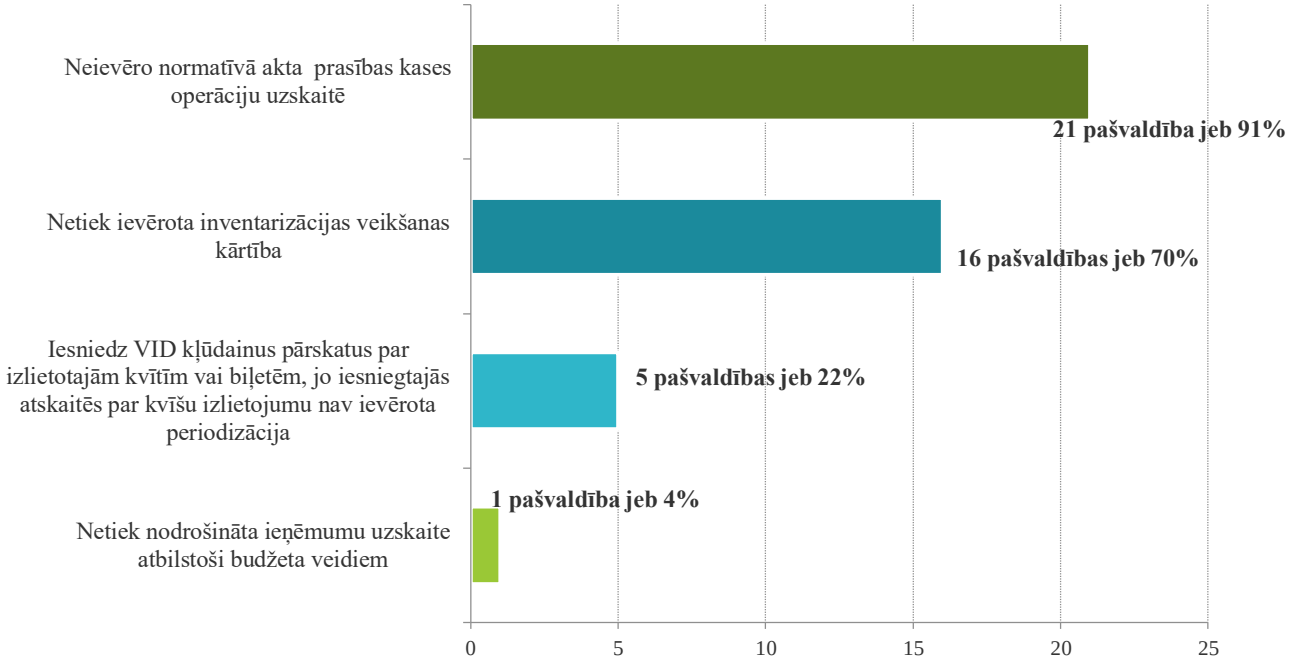

Attēls Nr.37. Problēmu jomas naudas līdzekļu uzskaitē pašvaldībās

Revīzijas laikā, sadarbojoties ar zvērinātiem revidentiem, nepilnības naudas līdzekļu uzskaitē daļēji tika novērstas.

Par revīzijā konstatētajiem iespējamajiem pārkāpumiem skaidras naudas līdzekļu uzskaitē un darījumus apliecinošo dokumentu lietošanā ir informēts Valsts ieņēmumu dienests.[715]

Ieņēmumu un izdevumu uzskaitei jāpiemēro uzkrāšanas princips, ieņēmumus un izdevumus atzīstot periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas vai samaksas brīža[716].

Pārskata periodā deviņas pašvaldības[717] nav nodrošinājušas uzkrāšanas principa piemērošanu pārskata perioda ieņēmumu un izdevumu uzskaitē, kā rezultātā pārskata periodā astoņas pašvaldības[718] ir iekļāvušas 2015.gada ieņēmumus vai izdevumus vismaz 1652 *euro* neto vērtībā un četras pašvaldības[719] nav uzrādījušas 2016.gada ieņēmumus vai izdevumos vismaz 141 *euro* neto vērtībā.

Viena pašvaldība[720] samaksāto garantijas depozītu iekļāvusi izdevumos samaksas brīdī, līdz ar to uz pārskata perioda beigām tas nav inventarizēts un nav iekļauts debitoru sastāvā.

4.5. Ziedojumu un dāvinājumu saņemšanas tiesiskums un izlietojums

Pašvaldība, neievērojot normatīvajos aktos noteikto, darbojās kā starpnieks starp privātiem komersantiem un biedrībām ziedojumu un dāvinājumu saņemšanā. Tā rezultātā pastāv risks,

ka komersanti nepamatoti piemēroja uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaidi, tādējādi samazinot valsts budžeta ieņēmumus. Revīzijā arī konstatēti likuma pārkāpumi, pašvaldībai pieņemot ziedojumus no juridiskām personām, ar ko tai ir noslēgti saimnieciski līgumi par citiem darījumiem.

Publiskas personas institūcija var pieņemt ziedojumu un citāda veida mantisko palīdzību publiskas personas institūcijas vajadzībām — personāla apmācības vai darba organizācijas un tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai, ja to sniedz kāda neiesaistīta trešā persona un tas tiek pieņemts, ievērojot likumā noteiktos ierobežojumus. Pirms ziedojuma vai mantiskās palīdzības saņemšanas nepieciešama koleģiālās institūcijas atļauja.[721]

Koleģiālajai institūcijai ir aizliegts vēl divus gadus pēc šā panta trešajā daļā minētā ziedojuma vai mantiskās palīdzības pieņemšanas attiecībā uz ziedotāju pieņemt jebkādus lēmumus.[722]

Publiska persona, izņemot likumos vai Ministru kabineta noteikumos īpaši paredzētus gadījumus, nedrīkst dāvināt (ziedot) finanšu līdzekļus un mantu.[723]

Rezidentiem un pastāvīgajām pārstāvniecībām uzņēmumu ienākuma nodokli samazina par 85 % no summām, kas ziedotas budžeta iestādēm, valsts kapitālsabiedrībām, kuras veic Kultūras ministrijas deleģētas valsts kultūras funkcijas, kā arī Latvijas Republikā reģistrētām biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām vai to iestādēm, kurām piešķirts sabiedriskā labuma statuss. [724] Par ziedojumiem pārējām biedrībām vai nodibinājumiem nodokļa maksājumi uzņēmumiem netiek samazināti.

Ņemot vērā iepriekšminēto, pašvaldība ar augstākās amatpersonas vai koleģiālās institūcijas atļauju var pieņemt ziedojumus no neiesaistītas trešās personas tikai personāla apmācības vai darba organizācijas un tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai.

2016.gadā Tukuma novada pašvaldības ziedojumu un dāvinājumu kopējie ieņēmumi sastāda 58 939 *euro*, tajā skaitā no juridiskām personām saņemti ziedojumi naudā 50 813 *euro*, no fiziskām personām veikti ieskaitījumi 8 126 *euro* apmērā. Ziedojumus un dāvinājumus naturālā veidā jeb mantiskā izteiksmē 2016.gadā pašvaldība nesaņēma.

Revīzijā Tukuma novada pašvaldībā konstatēts, ka:

- 2016.gadā Tukuma novada pašvaldība saskaņā ar noslēgtiem ziedojumu līgumiem no komersantiem saņēma ziedojumus 22 650 *euro* apmērā[725]. Ziedojumu līgumos bija norādīts, ka ziedojums ir veikts trešo personu vajadzībām, piemēram, biedrībai „Riteņbraukšanas klubs KMK", „Futbola klubs Tukums 2000", „Tukuma novadam un basketbolam" u.c. Pēc ziedojuma saņemšanas pašvaldība nekavējoties veica saņemto ziedojumu pārskaitījumus ziedojumu līgumos norādītajām biedrībām, klubiem, fondiem vismaz 17 200 *euro* apmērā (skatīt 9.attēlu), tādējādi pārkāpjot normatīvajos aktos noteiktos ziedojumu saņemšanas un ziedošanas ierobežojumus;
- tikai divas[726] no desmit ziedojumu saņēmēju organizācijām saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzi ir reģistrētas kā sabiedriskā labuma guvēji. Pastāv risks, ka

uzņēmumi nepamatoti piemēroja uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaidi, kā ziedojuma saņēmēju norādot Tukuma novada pašvaldību;

- pašvaldības izpilddirektors pieņēma lēmumus par ziedojumiem un parakstīja ziedojumu līgumus, lai gan Tukuma novada dome nebija noteikusi normatīvajā aktā[727] paredzēto kārtību, kādā notiek dāvinājumu un novēlējumu pieņemšana;

- 2016.gadā, Tukuma novada pašvaldība pārkāpjot normatīvā akta[728] ierobežojumus, pieņēma ziedojumus vismaz 17 720 *euro* apmērā no komersantiem, ar kuriem bija saistīti darījumi, piemēram:

  - 2016.gadā ar vienu ziedotāju[729] prasību konta apgrozījums ir 302 *euro* un saistību konta apgrozījums 65 058 *euro*, ar citu ziedotāju[730] prasību konta apgrozījums sastādīja 481 *euro* un saistību konta apgrozījums 88 313 *euro*;

  - Tukuma novada Tumes un Degoles pagasta pārvalde 2013.gada 1.novembrī ar komersantu[731] uz desmit gadiem noslēdza zemes nomas līgumu Nr. TD/2-58.2.1/13/60 par zemesgabala 1,11 *ha* platībā nomu. Nomas maksa noteikta 0,5 % no zemesgabala kadastrālās vērtības, kas gada laikā sastādīja 23 *euro*. 2016. gada nogalē komersants[732] caur Tukuma novada domi ziedoja 2000 *euro* Riteņbraukšanas klubam KMK. Tāds pats ziedojums tika veikts arī 2015.gada nogalē. SIA un klubs ir reģistrēti vienā juridiskajā adresē un abu organizāciju izpildinstitūcijās (valdēs) ir vienas un tās pašas personas;

  - 2016.gada 13.jūnijā Tukuma novada dome noslēdza līgumu Nr. R1-2016 ar komersantu[733], apņemoties nodrošināt reklāmas pakalpojumus pasākuma „Rožu svētki Tukumā 2016" laikā. Līguma kopsumma sastāda 1 000 *euro* (bez PVN). Saskaņā ar līgumu Tukuma novada Dome apņēmās izvietot reklāmu laikrakstā „Neatkarīgās Tukuma ziņas", izvietot reklāmu norises vietās un svētku afišās. Tukuma novada pašvaldības maksas pakalpojumu cenrādī nav atrodami reklāmas pakalpojumu izcenojumi. Tukuma novada Dome nepamatoti iekasēja maksu par reklāmas izvietošanu laikrakstā „Neatkarīgās Tukuma Ziņas", kuras īpašnieks ir SIA „Novada Ziņas".

- 2016.gadā Tukuma novada dome, veicot ziedojuma pārskaitījumus kā starpnieks, neievēroja normatīvajā aktā[734] noteikto budžeta izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām vismaz 17 200 *euro* apmērā.

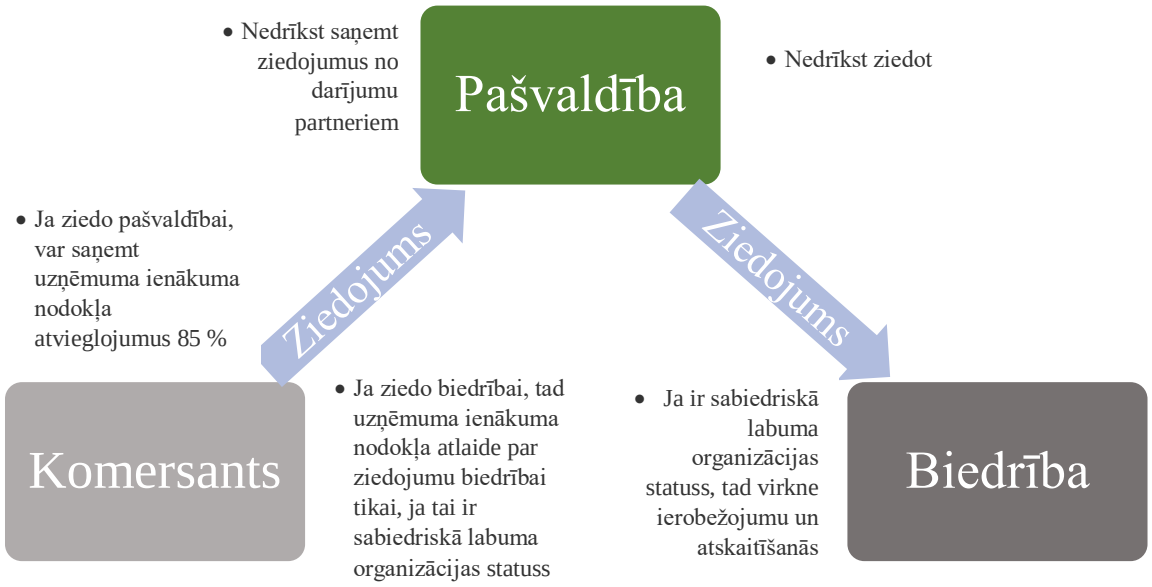

Attēls Nr.38. Viens no konstatētiem ziedojumu un dāvinājumu plūsmas veidiem Tukuma novada pašvaldībā.

Revīzijas laikā 2017. gada 27. aprīlī Tukuma novada dome apstiprināja iekšējos noteikumus „Par ziedojumu un dāvinājumu pieņemšanu, izlietošanu un uzskaiti Tukuma novada pašvaldībā un tās budžeta iestādēs". Konstatēts, ka noteikumos nav ņemtas vērā visas likumā „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" noteiktās prasības, piemēram, nav prasības pirms ziedojuma līguma slēgšanas izvērtēt ziedojuma mērķa atbilstību normatīvajiem aktiem, identificējot saistītās trešās personas un īstenos ziedojuma saņēmējus.

4.6. Interešu konflikts

Rēzeknes novada pašvaldībā veiktajā papildu revīzijā ir konstatēts, ka Adamovas speciālās internātpamatskolas vadītājs 2015.un 2016.gadā ir noslēdzis līgumus ar komersantiem, kuru valdes locekļi un īpašnieki ir viņa radinieki. Turklāt slēdzot līgumu[735], Adamovas speciālā internātpamatskola nav piemērojusi normatīvajā aktā[736] noteiktās iepirkumu procedūras.

Par revīzijas laikā konstatētajiem iespējamiem normatīvo aktu pārkāpumiem Valsts kontrole ir informējusi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju.

4.7. Pašvaldību gada pārskatu daļas sagatavošana – konsolidācijas process Valsts kasē

Iepriekšējā gada revīzijā ir konstatēts, ka salīdzināšanas dati *ePārskatu* sistēmā neatbilst pašvaldību gada pārskata datiem, ka tiek veikta nepilnīga savstarpējo darījumu un bilances posteņu konsolidācija un savstarpējie darījumi un atlikumi tiek izslēgti, ievērojot mazākuma principu, tajā skaitā arī darījumos starp pašvaldībām un valsts iestādēm, jo:

- iestādes nesalīdzina vai daļēji salīdzina savstarpējos darījumus, un to savstarpējo darījumu apjoms nesakrīt;
- salīdzinot savstarpējos darījumus, iestādes identificē atšķirības, bet nenonāk līdz vienotam savstarpējo darījumu apjomam;
- Valsts kases atklātās neatbilstības ne visos gadījumos tiek labotas.

Normatīvie akti pieļauj mazākuma principa piemērošanu konsolidācijas procesā, izslēdzot savstarpēji ekonomiski atbilstošo pozīciju mazākās vērtības[737] un nenosakot kritērijus (robežlielumu) mazākuma principa piemērošanas pieļaujamībai, bet 2016.gada pārskatā pašvaldību budžeta izpildes dati ir pilnībā izkonsolidēti, nepiemērojot mazākuma principu.

Kontu atlikumu un darījumu salīdzināšanas nodrošināšanai ir noteikts[738], ka gada pārskata sagatavošanas laikā jāsalīdzina darījuma partneru kontu atlikumus un darījumus (naudas un bezatlīdzības) pārskata perioda pēdējā datumā, salīdzināšana jāveic elektroniski, izmantojot *ePārskatu sistēmu*, kā arī ir noteikta detalizēta veidlapu aizpildīšanas kārtība.

Valsts kase, pamatojoties uz Valsts kontroles ieteikumiem salīdzināšanas procesa uzlabošanai, ir pilnveidojusi *ePārskatu* sistēmu un 2016.gada pārskata sagatavošanas laikā:

- pašvaldības nevarēja parakstīt gada pārskata veidlapas, ja 2016.gada pārskata dati nesakrīt ar *ePārskatu* sistēmas salīdzināšanas izziņu datiem;
- pašvaldībām salīdzināšanas periodā bija jāskaidro katra kļūdaini aizpildītā izziņa, kas nesakrīt ar gada pārskatā uzrādīto;
- papildus sistēmā tika nodrošinātas atskaites, kurās var iegūt ievadīto kļūdu skaidrojumu kopsavilkumu.

Budžeta iestādēm ir pienākums ieņēmumus un izdevumus uzskaitīt pēc uzkrāšanas principa, ieņēmumus un izdevumus atzīstot periodā, kad tie radušies, neatkarīgi no naudas saņemšanas vai samaksas brīža. [739]

Budžeta iestāde saņemot avansa maksājumus, drīkst atzīt tos pārskata perioda pamatdarbības izdevumos tikai pēc transferta izlietojuma apstiprināšanas, samazinot avansa apjomu. [740]

Revīzijas plānošanas posmā ir konstatēts, ka vairākām pašvaldībām, sagatavojot 2016.gada pārskatu un veicot salīdzināšanu, rodas jautājumi par transferta ieņēmumu no valsts iestādēm uzrādīšanu gada pārskatā, jo tiek pretrunīgi interpretētas normatīvā akta prasības. Ņemot to vērā, transferta darījumā iesaistītās iestādes transfertu atzīst ieņēmumos vai izdevumos dažādos pārskata periodos. Valsts kase skaidrojumā[741] ir norādījusi, ka izdevumus par transferta izlietojumu 2016.gadā jāatzīst tajā pārskata periodā, kurā ministrija apstiprinājusi attiecīgā transferta izlietojumu, tajā skaitā 2017.gadā. Valsts kontrole tam nevar piekrist, jo tas neatbilst ieņēmumu un izdevumu uzkrāšanas principa būtībai un ietekmē pašvaldību budžeta izpildes rezultātu.

5.daļa – Ieteikumu ieviešana

Lai gan ar atlīdzības sistēmu saistīto Valsts kontroles ieteikumu ieviešana ilgst jau astoņus gadus, un ir veikta virkne pasākumu atlīdzības sistēmas pilnveidošanai, Atlīdzības likuma mērķis – panākt, ka darbinieku atlīdzības noteikšanā tiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi, vēl joprojām nav sasniegts.

Revīzijas izlasē iekļauto atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju atlīdzības apmēri ir ļoti dažādi, un daļēji šīs atšķirības skaidrojamas ar amatu piederību dažādām amatu saimēm. Lai arī amatu klasificēšanas mērķis ir nodrošināt, lai vienādi un līdzvērtīgi amati tiktu klasificēti vienādi, līdzvērtīgu atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati, kuriem ir līdzīgi darba uzdevumi, ir klasificēti atšķirīgi. Iespējams, ka līdzvērtīgo amatu pamatotai klasificēšanai dažādās amatu saimēs, amatu katalogā būtu nepieciešami papildu kritēriji, pēc kuriem precīzāk raksturot konkrētā amata pienākumu saturu, piemēram, darba apjomu vai sarežģītību, vai atbildības līmeni. Neesot šādiem kritērijiem, pastāv risks, ka amati tiek klasificēti citās saimēs ar mērķi piemērot augstāku iespējamo mēnešalgas apmēru, kā rezultātā atlīdzības noteikšanā netiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi.

Tā kā atalgojuma mainīgā daļa būtiski palielina darbinieku kopējo atalgojuma apmēru, kā arī atšķirību starp vienādā amatā strādājošo kopējā atalgojuma apmēru, īpaši svarīgi ir nodrošināt saprotamu un caurspīdīgu motivējošo instrumentu piešķiršanas kārtību, institūcijās nosakot skaidri saprotamus un izmērāmus kritērijus to piešķiršanai.

Finanšu revīzijās konstatēts, ka piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti piešķiršanas process ir formāls – piemaksas piešķiršanas pamatojumi ir vispārīgi, neietver konkrētus apsvērumus šādas piemaksas piešķiršanai, nav skaidri nošķirami no citu piemaksu, piemēram, piemaksas par papildu darbu, piešķiršanas pamatojuma, turklāt vienā resorā piemaksu piešķiršanas izvērtējums vispār nav dokumentēts. Tas nerada iespēju pārliecināties par konkrētas personas ieguldījumu iestādes mērķu sasniegšanā.

Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības uzskaites sistēmas dati atšķiras no iestāžu grāmatvedības uzskaites un 2016.gada pārskatu datiem, līdz ar to ar atlīdzību saistīto datu analīzē tiek izmantoti nepilnīgi dati. Tā kā Finanšu ministrijai un Valsts kasei sniegto ikmēneša atskaišu saturs par atlīdzību pa ekonomiskās klasifikācijas kodiem daļēji pārklājas, iestādēm, gatavojot vairākas atskaites ar līdzīgu vai vienādu informāciju, tiek

radīts papildu slogs. Lai gan šīs atskaites tiek sniegtas Valsts kases ePārskatu sistēmā, kurā ir iespējams iestrādāt datu pārbaudes algoritmu abu atskaišu salīdzināšanai, vienādas informācijas dati šajās atskaitēs atšķiras. Vēl 2017.gada augustā Finanšu ministrija nebija nodrošinājusi Atlīdzības uzskaites sistēmas ietvaros iestāžu sniegto ikmēneša atskaišu ar vispārīgo informāciju par atlīdzību pa ekonomiskās klasifikācijas kodiem pieņemšanu par 2016.gada decembri.

5.1. Sniegtie ieteikumi atlīdzības sistēmas pilnveidošanai un līdz šim paveiktais

5.1.1. Sniegtie ieteikumi

Valsts kontrole 2013.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā, konstatējot, ka:

- **resoros nav nodrošinātas līdzvērtīgas finansiālās iespējas** nodrošināt mēnešalgas un normatīvajos aktos noteiktās piemaksas (atalgojuma mainīgo daļu) darbinieku motivācijai, turklāt nevienlīdzības plaisa ar katru gadu pieaug, palielinoties likumā noteiktajām mainīgās darba samaksas iespējām, kuras arī nākotnē paredz nodrošināt esošā iestādes budžeta ietvaros;
- **iestādēs, kuras spēj nodrošināt apjomīgu atlīdzības „mainīgo" daļu**, tādejādi padarot darba samaksas mainīgos elementus pašus par sevi saprotamus, **tiek maksātas arī salīdzinoši augstākās amatalgas**,

sniedza ieteikumu[742] atlīdzības sistēmas pilnveidošanai.

Ieteikumi atlīdzības sistēmas pilnveidošanai ir sniegti arī iepriekš – 2009.gada, 2011.gada un 2012.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijās.

Ar atlīdzības sistēmu saistīto ieteikumu ieviešana notiek jau 8 gadus un, neraugoties uz atšķirīgajiem ieteikumu formulējumiem, Valsts kontrole joprojām uzskata, ka ir jāveic pasākumi, lai nodrošinātu līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā.

Sākotnēji noteiktais ar atlīdzības sistēmas pilnveidošanu saistītā ieteikuma ieviešanas termiņš bija 01.01.2010.. Šobrīd, pēc vairākkārtējas ieteikuma ieviešanas termiņa pagarināšanas, noteiktais aktuālā ieteikuma ieviešanas termiņš ir 15.01.2018.

Tabula Nr.24 Valsts kontroles sniegtie ieteikumi saistībā ar atlīdzības sistēmu

Ieteikuma sniegšanas gads	Sniegtais ieteikums	Ieteikuma statuss
2009	***Ministru kabinetam*** *veikt pasākumu, lai nodrošinātu vienotu valsts cilvēkresursu politikas īstenošanu, izstrādājot stratēģisko dokumentu, kas būtu saistīts ar valsts attīstības plānu, nosakot cilvēkresursu vadības procesa sasniedzamos mērķus un rezultātus*	Ieteikums tika slēgts, jo sniedzām jaunu ieteikumu 2012.gada SGP.

Ieteikuma sniegšanas gads	Sniegtais ieteikums	Ieteikuma statuss
	valsts pārvaldē kopumā, kā arī katrā valsts institūcijā"	
2011	*Lai valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā būtu iespējams piemērot līdzvērtīgus nosacījumus, kā to nosaka normatīvais akts,* ***Finanšu ministrijai*** *kā vadošai valsts pārvaldes institūcijai valsts sektora darba samaksas politikas veidošanā apzināt valsts iestādēm 2012.gadā apstiprinātos izdevumus atalgojumam un, ņemot vērā iestādē noteikto darba samaksas politiku, izvērtēt valsts budžeta iestāžu līdzvērtīgās finansiālās iespējas piemērot normatīvos aktos noteiktās piemaksas (atalgojuma mainīgo daļu) darbinieku motivācijai. Par izvērtējuma rezultātiem informēt Ministru kabinetu, atbilstoši 2014.gada budžeta izstrādes laika grafikam*".	Ieteikums tika slēgts, jo sniedzām jaunu ieteikumu 2012.gada SGP.
2012	Saimnieciskā gada pārskata revīzijā tika formulēts ieteikums: "*Lai nodrošinātu vienotu valsts cilvēkresursu politikas īstenošanu un līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā:* *1)* ***Valsts kancelejai sadarbībā ar Finanšu ministriju*** *nodrošināt cilvēkresursu vadības procesa sasniedzamos mērķu un rezultātu valsts pārvaldē kopumā sasaisti ar mērķiem un rezultātiem katrā valsts institūcijā;*	Valsts kontroles un Valsts kancelejas 05.11.2013. tikšanās laikā **tika panākta vienošanās, ka ieteikums ir ieviests** (*Lai nodrošinātu vienotu izpratni par 2013.gadā sasniedzamajiem mērķiem, Valsts kanceleja Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības padomes locekļiem, kā arī valsts tiešās pārvaldes padotības iestāžu vadītājiem un personālvadības ekspertiem ir rīkojusi seminārus par 2013.gada cilvēkresursu attīstības politikas prioritātēm, kas turpmāk integrējamas iestāžu darbības plānošanā.*
	2) ***Finanšu ministrijai*** *apzināt valsts iestādēm apstiprinātos izdevumus atalgojumam un izvērtēt valsts budžeta iestāžu finansiālās iespējas, nodrošināt līdzvērtīgas mēnešalgas, un normatīvajos aktos noteiktās piemaksas (atalgojuma mainīgo daļu) darbinieku motivācijai*	Ieteikums tika slēgts, jo sniedzām jaunu ieteikumu 2013.gada SGP.
2013	*Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kanceleju veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā, kā tas noteikts likuma mērķī.*	Ieteikuma ieviešanas termiņš šobrīd pēc vairākkārtējas pagarināšanas ir noteikts līdz 15.01.2018.

Aktuālā ar atlīdzības sistēmu saistītā ieteikuma[743] ieviešanas uzraudzības gaitā Finanšu ministrija vairākkārt sarakstē ar Valsts kontroli norādīja, ka ieteikums ir slēdzams, ņemot vērā:

- esošā normatīvā regulējuma pietiekamību;
- 2014.gadā veiktās aktivitātes mēnešalgu izlīdzināšanā;
- rasto iespēju ar 2015.gadu pārskatīt un paaugstināt no valsts budžeta finansēto institūciju mēnešalgu skalu zemākās robežas par 40 *euro*, atbilstoši minimālās algas pieaugumam, vienlaikus norādot, ka jautājums par papildu līdzekļu piešķiršanu ir skatāms atbilstoši valsts finansiālajai rocībai.

Valsts kontroles un Finanšu ministrijas pārstāvju 10.03.2016. sanāksmē tika panākta vienošanās, ka ieteikuma ieviešana turpinās. Ieteikuma mērķa sasniegšanā tiktu izmantoti Finanšu ministrijas sadarbībā ar Valsts kanceleju informatīvā ziņojuma gatavošanas laikā izstrādātie priekšlikumi par iespējamajiem

risinājumiem valsts tiešās pārvaldes iestāžu augsti kvalificētu ekspertu un augstākā līmeņa vadītāju konkurētspējīgas atlīdzības nodrošināšanai, kas saskaņā ar Ministru kabineta 01.03.2016. sēdē (protokols Nr.10, 50.§) pieņemto lēmumu abām iestādēm bija jāveic līdz 01.09.2016. pēc „*Salīdzinošā pētījuma par atalgojuma apmēru*" rezultātu saņemšanas.

Finanšu ministrija 19.01.2017. vēstulē Nr.15-2-03.2/427-ip "Par Valsts kontroles revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanu" lūdza saskaņot ieteikuma izpildes termiņu līdz 31.12.2017. un informēja, ka šobrīd iesniegšanai Ministru kabinetā tiek gatavots informatīvais ziņojums "Par atlīdzības sistēmu valsts pārvaldē", lai pēc tam to izskatītu Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisija. Ir veikti arī grozījumi Atlīdzības likumā, kas stājušies spēkā 04.10.2016., kur Pārejas noteikumu 32.punkts nosaka, ka līdz 31.12.2017. Saeimā jāiesniedz priekšlikumi likumprojektam par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmas pilnveidošanu.

Lai pilnveidotu atlīdzības sistēmu valsts un pašvaldību institūcijās nodarbinātajiem, padarot to efektīvāku un uz mērķu un rezultātu sasniegšanu orientētu, tādējādi pildot arī Atlīdzības likuma Pārejas noteikumu 32.punktu, ir izveidota darba grupa, kuras uzdevums būs sagatavot un iesniegt finanšu ministram priekšlikumus likumprojektam par valsts un pašvaldības amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmas pilnveidošanu.

Ņemot vērā Finanšu ministrijas sniegto informāciju, ziņošanas par ieteikuma ieviešanu termiņš tika pagarināts līdz 15.01.2018.

Lai novērtētu līdz šim reāli sasniegto ar atlīdzības sistēmu saistītā ieteikuma ieviešanā, vērtējām aktuālo informāciju par faktisko situāciju un iestāžu rīcību līdzvērtīgu nosacījumu piemērošanā darbinieku darba samaksā. Lai secinājumus par esošā regulējuma nepilnībām varētu izmantot regulējuma pilnveidošanā, veicām atbalsta funkcijas[744] nodrošināšanā nodarbināto vadītāju atlīdzības datu analīzi valsts tiešās pārvaldes iestādēs, ņemot vērā, ka atbalsta funkciju nodrošināšanā nodarbinātie vadītāji veic līdzīgas funkcijas visās iestādēs, līdz ar to šie dati ir savstarpēji salīdzināmi.

5.1.2. Jomas raksturojums

Lai īstenotu efektīvu cilvēkresursu pārvaldību valsts pārvaldē un nodrošinātu sasaisti ar valsts stratēģiskās attīstības dokumentiem, 2013.gadā Ministru kabinetā[745] tika akceptēta „*Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepcija",* kas paredz cilvēkresursu attīstības politikas vīziju: efektīva valsts pārvalde, kas darbojas kā vienots darba devējs un nodrošina uz rezultātu orientētu valsts pārvaldību ar mērķi - profesionāli, motivēti un godīgi valsts pārvaldē nodarbinātie. Atbildīgā institūcija koncepcijas izpildes koordinācijas jomā ir Valsts kanceleja[746].

Minētā koncepcija paredz izveidot efektīvu:

- cilvēkresursu pārvaldības sistēmu, kas balstās uz vienotiem personālvadības procesiem - ieviesta atlases, novērtēšanas, attīstības un darba samaksas sistēma, kas veicina visu valsts pārvaldē nodarbināto profesionalitāti neatkarīgi no amata statusa;
- cilvēkresursu institucionālās vadības un koordinācijas sistēmu, kas veicina informācijas tehnoloģiju izmantošanu valsts pārvaldē.

Ar Ministru kabineta 06.02.2013. rīkojumu Nr.48, (protokols Nr.7, 20.§) **kā atbildīgās par cilvēkresursu attīstības politikas plānošanu tika noteiktas divas iestādes, nodalot cilvēkresursu attīstības politiku – atbildīgā iestāde Valsts kanceleja, un valsts sektora darba samaksas politiku – atbildīgā iestāde Finanšu ministrija)**[747].

Finanšu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde finanšu nozarē, kas ietver sabiedriskajā sektorā nodarbināto atlīdzības politikas apakšnozari[748]. Viena no ministrijas funkcijām ir izstrādāt finanšu politiku, tostarp **sabiedriskajā sektorā nodarbināto atlīdzības politikas** jomā[749].

Atlīdzības likuma mērķis [750] ir panākt, ka darbinieku atlīdzības noteikšanā tiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi.

Atlīdzības likums nosaka:

- ka darbinieku mēnešalgas nedrīkst pārsniegt Ministru prezidentam noteikto mēnešalgu (2016.gadā 3771 *euro*), kuru nosaka, piemērojot koeficientu (4.93), kas piesaistīts valstī strādājošo aizpagājušā gada vidējai darba samaksai (765 *euro*)[751]. Atlīdzības likums nosaka arī atsevišķus izņēmumus (FKTK, tiesneši, prokurori, Saeimas amatpersonas u.c.);
- valsts un pašvaldību institūciju mēnešalgu skalas maksimālās mēnešalgas katrai no 16 mēnešalgu grupām. Katram amatam atbilst noteikta mēnešalgu grupa, kuru nosaka, klasificējot amatu saskaņā ar valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogu attiecīgā amata saimē un līmenī[752];
- koeficientus mēnešalgu noteikšanai vēlētām un ieceltām amatpersonām (Ministru kabineta locekļi, Saeimas deputāti, pašvaldību deputāti, neatkarīgo iestāžu (Valsts kontrole, NEPLP, CVK u.c.) vadītāji). Koeficientus reizina ar Centrālās statistikas pārvaldes oficiālajā statistikas paziņojumā publicēto valstī strādājošo aizpagājušā gada mēneša vidējās darba samaksas apmēru[753].

Atlīdzības likums paredz šādus motivācijas instrumentus:

Tabula Nr.25 Atlīdzības likumā paredzētie motivācijas instrumenti

Atlīdzības likumā paredzētie motivācijas instrumenti	Veiktie pasākumi darba samaksas valsts budžeta iestādēs izlīdzināšanas nodrošināšanai
Vispārējie	1. Piemaksa par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti, ko var noteikt līdz 40% no mēnešalgas. 2. Ja amatpersona (darbinieks) vienlaikus saņem gan piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti, gan piemaksu par papildu darbu, aizvietošanu vai vakanta amata pienākumu pildīšanu, tad piemaksu kopsumma nedrīkst pārsniegt 60 % no mēnešalgas. 3. Prēmija par ikgadējās darbības un tās rezultātu novērtējumu – līdz 75% no mēnešalgas vienu reizi gadā. 4. Naudas balva, kas kalendāra gada ietvaros nepārsniedz mēnešalgas apmēru, sakarā ar amatpersonai (darbiniekam) vai valsts vai pašvaldības institūcijai svarīgu sasniegumu (notikumu), ņemot vērā amatpersonas (darbinieka) ieguldījumu attiecīgās institūcijas mērķu sasniegšanā; 5. Atvaļinājuma pabalsts, aizejot ikgadējā apmaksātajā atvaļinājumā, – līdz 50% no mēnešalgas.
Terminētie (valsts budžeta likumā noteiktie motivācijas instrumenti 2016., 2017. un 2018.gadā)	6. Prēmija par budžeta izdevumu samazināšanu vai iestādes darbības izpildes rādītāju uzlabošanu – MK lēmums; 7. Prēmija par ēnu ekonomikas mazināšanu un godīgas konkurences veicināšanu– MK lēmums; 8. Prēmija par ieguldījumu valsts budžeta izdevumu samazināšanā, nodrošinot efektīvu valsts parāda vadību – MK lēmums.

Atlīdzības likumā paredzētie motivācijas instrumenti	Veiktie pasākumi darba samaksas valsts budžeta iestādēs izlīdzināšanas nodrošināšanai
Speciālā prēmija	9. Prēmija par drošsirdīgu un pašaizliedzīgu rīcību - līdz 120% no mēnešalgas gada laikā.
Speciālā piemaksa	10. Speciālā piemaksa par valsts vai pašvaldības institūcijai būtisko funkciju nodrošināšanu vai stratēģiski svarīgu mērķu īstenošanu - līdz 100%) no mēnešalgas, mēnešalgas apmēram kopā ar šo speciālo piemaksu nepārsniedzot Ministru prezidentam noteikto mēnešalgu (no 04.10.2017.).

Lai nodrošinātu racionālu un efektīvu līdzekļu izmantošanu, plānojot valsts pamatbudžeta uzturēšanas izdevumus, katra ministrija izvērtē valsts pārvaldes iestādes funkcijas, darbiniekiem noteiktos uzdevumus un sasniedzamo rezultātu, kā arī minēto funkciju veikšanai nepieciešamo darbinieku skaitu un kvalifikāciju. Ministrija atalgojumu vidējam termiņam plāno, par pamatu ņemot amatu sarakstu, plānotās izmaksas fiziskajām personām uz tiesiskās attiecības regulējošu dokumentu pamata un citus darba samaksu reglamentējošus normatīvos aktus[754].

Lai spētu apkopot, sistematizēt, analizēt un aktualizēt informāciju par darbinieku atlīdzību, Finanšu ministrijas rīcībā ir valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēma (datubāze) (turpmāk – Atlīdzības uzskaites sistēma).[755] Atlīdzības uzskaites sistēmu uztur, pilnveido un aktualizē Finanšu ministrija[756].

Atlīdzības uzskaites sistēmā uzskaitītos datus Finanšu ministrija var izmantot gan atlīdzības finansējuma pieprasījumu analīzei, nepieciešamā finansējuma plānošanai un aprēķināšanai, izstrādājot valsts budžeta likumprojektu kārtējam gadam un tiesību aktu projektus par atlīdzību, gan **esošās situācijas attiecībā uz amatu vietām un darbinieku atlīdzību apzināšanai un kontrolēšanai, kā arī finansējuma izlietojuma atlīdzībai analīzei**.[757]

Atlīdzības uzskaites sistēmā tiek uzskaitīta detalizēta informācija par amatu (saskaņā ar iestādes vadītāja apstiprināto amatu sarakstu), darbinieku, papildinformācija par personu, kas iecelta ierēdņa amatā, fiziskām personām, kuras nodarbinātas uz tiesiskās attiecības regulējošu dokumentu pamata (ārštata darbinieki)[758].

Lai apkopotu, sistematizētu un analizētu Atlīdzības uzskaites sistēmā iekļaujamo informāciju, Finanšu ministrija uztur personāla uzskaites datorprogrammu[759] (turpmāk – PUD). Jebkura institūcija, kapitālsabiedrība vai osta, veicot nepieciešamās izmaiņas, var izmantot tās rīcībā esošo personāla uzskaites programmu, vai ievieš Finanšu ministrijas rīcībā esošo PUD

Atlīdzības uzskaites sistēmā informācija **ik mēnesi** tiek apkopta divos veidos[760]:

- detalizēta informācija par valsts budžeta finansējamās institūcijās nodarbināto personu atlīdzību – šo informāciju institūcijas reizi mēnesī sniedz Finanšu ministrijas datu bāzē DBF datņu formātā;
- vispārīga informācija par izdevumiem atlīdzībai un nodarbināto skaitu institūcijas iesniedz pārskata veidā, ievadot to Valsts kases informācijas sistēmā „Valsts budžeta un pašvaldību budžeta pārskati" (turpmāk –Valsts kases *ePārskatu* sistēma) atskaitē „Pārskats par atlīdzību".

Savukārt informāciju par budžeta izdevumiem atlīdzībai pašvaldībām Finanšu ministrija **reizi ceturksnī** iegūst no Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) apkopotās informācijas[761], bet par pašvaldības

dibinātas izglītības iestādes pedagogiem informācija **reizi ceturksnī** tiek iegūta no Izglītības un zinātnes ministrijas pārziņā esošās Valsts izglītības informācijas sistēmas[762].

Valsts pamatbudžeta izdevumi atalgojumam joprojām uzrāda arvien pieaugošu tendenci.

Tabula Nr.26 Valsts pamatbudžeta izdevumi atalgojumam

Pamatbudžeta izdevumi	2014.gadā		2015.gadā		2016.gadā	
	Naudas plūsma (EUR)	% no atalgojuma gadā	Naudas plūsma (EUR)	% no atalgojuma gadā	Naudas plūsma (EUR)	% no atalgojuma gadā
1	2	3	4	5	6	7
Atalgojums	589 871 352	100	613 623 197	100	665 431 759	100
Mēnešalga	495 387 748	84,0	505 513 395	82,4	541 260 066	81,3
Vispārējās piemaksas[763]	57 522 196	9,8	67 014 528	10,9	81 629 453	12,3

Darbinieku atlīdzību[764] veido darba samaksa, sociālās garantijas un atvaļinājumi. Darba samaksa (atalgojums) ir mēnešalga[765], piemaksas, prēmijas un naudas balvas. Sociālās garantijas[766] ir pabalsti, kompensācijas, apdrošināšana un citu izdevumu segšana.

Izdevumus atalgojumam budžeta iestādes klasificē ekonomiskās klasifikācijas kodā (turpmāk - EKK) 1100, kas sadalās vairākos apakškodos pēc izdevumu ekonomiskās būtības, sniedzot iespēju politikas veidotājiem analizēt šos izdevumus. [767]

Tabula Nr.27 Izdevumu atalgojumam ekonomiskās klasifikācijas sadalījums

EKK		Nosaukums
1110		Mēnešalga
1140		Piemaksas, prēmijas un naudas balvas, t.sk.:
	1141	Piemaksa par nakts darbu
	1142	Samaksa par virsstundu darbu un darbu svētku dienās
	1143	Piemaksas par speciālo dienesta pakāpi un diplomātisko rangu
	1144	Piemaksa par izdienu
	1145	Piemaksa par darbu īpašos apstākļos, speciālās piemaksas
	1146	Piemaksa par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti
	1147	Piemaksa par papildu darbu
	1148	Prēmijas, naudas balvas un materiālā stimulēšana
	1149	Citas normatīvajos aktos noteiktās piemaksas, kas nav iepriekš klasificētas
1150		Atalgojums fiziskajām personām uz tiesiskās attiecības regulējošu dokumentu pamata, kuras nav iestādes personāla sarakstā un kuras nav reģistrējušās kā pašnodarbinātas personas

5.1.3. Līdz šim paveiktais

Atbilstoši Ministru kabineta 01.03.2016. sēdē Finanšu ministrijas *Informatīvajā ziņojumā „Par vienoto atlīdzības sistēmu valsts pārvaldē"* sniegtajai informācijai darba samaksas valsts budžeta iestādēs izlīdzināšanas nodrošināšanā laika posmā no 2013.gada līdz 2016.gadam ir veikti vairāki pasākumi.

Tabula Nr.28 Veiktie pasākumi darba samaksas valsts budžeta iestādēs izlīdzināšanas nodrošināšanai

Gads	Veiktie pasākumi
2013	- Vidējā darba samaksa valsts budžeta iestādēs 828 *euro* (pieaugums pret 2012. gadu + 10.9%), strādājošo skaits 57.8 tūkst. (salīdzinot ar 2012.gadu -0.7%). - Ar 2013.gada 1.janvāri tiek mainīta piesaiste vēlēto un Saeimas iecelto amatpersonu mēnešalgu apmēra aprēķināšanai, piemērojot Centrālās statistikas pārvaldes oficiālajā statistikas paziņojumā publicēto valstī strādājošo 2012.gada 1.pusgada mēneša vidējās darba samaksas apmēru – 674 *euro* (iepriekš piemēroja 2009.gada pirmā pusgada vidējās darba samaksas apmēru 670 *euro*). - Tiek paaugstināti Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes locekļu mēnešalgas noteikšanā piemērojamie koeficienti. - Mainīts Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas amatpersonu (darbinieku) mēnešalgas noteikšanas princips, vienlaikus paaugstinot koeficientu līdz 4,05 (analoģiski kā Ministru prezidentam un valsts kontrolierim). - **Tiek paaugstināts piemaksas par papildu darbu, par vakanta amata vai prombūtnē esošas amatpersonas pienākumu pildīšanu apmērs** no 20% uz 30% no mēnešalgas, kā arī paaugstināts piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti apmērs no 20% uz 30% no mēnešalgas. - **Tiek atļauts:** ✓ **atsākt izmaksāt atvaļinājuma pabalstu līdz 50% apmēram no mēnešalgas** (iepriekš – līdz 25% no mēnešalgas); ✓ **atsākt izmaksāt prēmiju par ikgadējo darbības un tās rezultātu novērtējumu līdz 75% no mēnešalgas apmēra.** - **Mainīts naudas balvas apmērs** no vienas minimālās mēneša darba algas apmēra uz amatpersonai (darbiniekam) noteiktās mēnešalgas apmēru. - Saglabāta iespēja izmaksāt prēmiju atsevišķu valsts institūciju amatpersonām (darbiniekiem), ja viņu darbības rezultātā ir būtiski uzlabota situācija ēnu ekonomikas apkarošanā un godīgas konkurences veicināšanā. - **Paredzēta jauna iespēja:** ✓ **prēmēt Valsts kases amatpersonas (darbiniekus) par ieguldījumu valsts budžeta izdevumu samazināšanā, nodrošinot efektīvu valsts parāda vadību;** ✓ **prēmēt arī pārējo valsts un pašvaldību institūciju amatpersonas un darbiniekus gadījumos, ja ir uzlaboti attiecīgo institūciju darbības izpildes rādītāji vai ir nodrošināta valsts vai pašvaldību budžeta izdevumu samazināšana.** - No 2013.gada 1.jūlija amatpersona (darbinieks), kura papildus saviem tiešajiem amata pienākumiem pildīja ar Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sagatavošanas nodrošināšanu saistītus pienākumus, **varēja saņemt Atlīdzības likuma 14.panta pirmajā daļā noteikto piemaksu par papildu pienākumu veikšanu**. - Ar 2013.gada 1.janvāri no Atlīdzības likuma tika izslēgts regulējums par uzturdevas kompensāciju (71.14 *euro* mēnesī) Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, tās vietā par 170.74 *euro* (bruto) palielinot katras amatpersonas mēnešalgu. - Būtiskākās nozares, kur piešķirti papildu līdzekļi atalgojuma palielināšanai: ✓ Sociālās aprūpes centru darbiniekiem – 4.84 milj. *euro*; ✓ Tiesu un prokuratūras darbiniekiem -2.28 milj. *euro*; ✓ Policistiem, robežsargiem, ugunsdzēsējiem un ieslodzījumu vietu pārvaldei – 27.5 milj. *euro*. - **Mēnešalgas palielinājums ietekmēja arī citus atlīdzības veidus – piemaksas, prēmijas un pabalstus, kuru maksimālais apmērs palielinās.**
2014	- Vidējā darba samaksa valsts budžeta iestādēs 879 *euro* (pieaugums pret 2013. gadu + 6.1%), strādājošo skaits – 57.8 tūkst. (salīdzinot ar 2013.gadu – bez izmaiņām). - No 2014.gada 1.janvāra tiek paaugstināta minimālā mēnešalga un uzsākta atlīdzības fondu izlīdzināšana no valsts budžeta finansētajām institūcijām, paredzot valsts budžetā atbilstošu papildu finansējumu (26 milj. *euro*). - Ar 2014.gada 1.janvāri amatpersona (darbinieks), kura saņem piemaksu par darbu Latvijas prezidentūras

Gads	Veiktie pasākumi
	Eiropas Savienības Padomē sagatavošanā un nodrošināšanā, par citu pienākumu pildīšanu var saņemt arī piemaksu par prombūtnē esošas amatpersonas (darbinieka) aizvietošanu, vakanta amata (dienesta, darba) pienākumu pildīšanu, pienākumu pildīšana papildu amata aprakstā noteiktajam vai divpadsmitajā daļā minēto piemaksu par personisko darba ieguldījumu un kvalitāti. Šo piemaksu kopsumma nedrīkstēja pārsniegt 70 % no amatpersonai (darbiniekam) noteiktās mēnešalgas. - Tiek saglabātas normas par iespēju izmaksāt prēmijas par ēnu ekonomikas apkarošanu un godīgas konkurences veicināšanu; par noziedzīgu nodarījumu valsts ieņēmumu un nodokļu administrēšanas jomā novēršanu, par ieguldījumu valsts budžeta izdevumu samazināšanā, nodrošinot efektīvu valsts parāda vadību; par institūciju darbības izpildes rādītāju uzlabošanu vai valsts vai pašvaldību budžeta izdevumu samazināšanu. - Būtiskākās nozares, kur piešķirti papildus līdzekļi atalgojuma palielināšanai: ✓ minimālās darba algas paaugstināšanai ar 2014.gada 1.janvāri līdz 320 *euro* - 18.1 milj. *euro*; ✓ mēnešalgu izlīdzināšanas uzsākšanai līdzīga darba veicējiem dažādās valsts budžeta iestādēs- 7.9 milj. *euro*; ✓ atbalstīts papildu finansējums šādām profesiju grupām: - ārstniecības personām, kas sniedz valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus - 22 milj. *euro*; - policistiem, robežsargiem, ugunsdzēsējiem un Ieslodzījuma vietu pārvaldē nodarbinātajiem - 6,5 milj. *euro*; - kultūras darbiniekiem – 1,8 milj. euro.
2015	- Vidējā darba samaksa valsts budžeta iestādēs 2015.gadā 920 *euro* (pieaugums pret 2014. gadu + 4.6%), strādājošo skaits 2015.gadā – 58.1 tūkst. (salīdzinot ar 2014.gadu +0.4%). - Saskaņā ar Ministru kabinetā pieņemto lēmumu par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu ar 2015.gada 1.janvāri no 320 *euro* uz 360 *euro*, tika veikta arī no valsts budžeta finansēto institūciju mēnešalgu skalu zemāko robežu korekcija, paaugstinot 1.-4.mēnešalgu grupas mēnešalgas. - Tiek paaugstināts piemaksas par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti apmērs no 30% uz 40%. - Valsts kontrolierim likumā noteikta piemaksa 50 % apmērā no viņam noteiktās mēnešalgas par Valsts kontroles padomes priekšsēdētāja pienākumu pildīšanu. Valsts kontroles padomes loceklim likumā noteikta piemaksa 50 % apmērā no viņam noteiktās mēnešalgas par Valsts kontroles revīzijas departamenta direktora pienākumu pildīšanu. - Palielināti izdevumi uz vienlīdzīgiem principiem balstītas atlīdzības nodrošināšanai (atvaļinājuma pabalsts, atlaišanas (atvaļināšanas) pabalsts, prēmija saskaņā ar ikgadējo darbības un tās rezultātu novērtējumu, veselības apdrošināšana – Valsts policijā, robežsardzē un VUGD strādājošajiem – 3 381 445 *euro*.
2016	- Saskaņā ar Ministru kabinetā pieņemto lēmumu par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu ar 2016.gada 1.janvāri no 360 *euro* uz 370 *euro*, tiek veikta arī no valsts budžeta finansēto institūciju mēnešalgu skalu zemāko robežu korekcija, paaugstinot 1.- 6.mēnešalgu grupas zemākās mēnešalgas, un atbilstoši arī 1.- 10.mēnešalgu grupas maksimālās mēnešalgas. - Atbilstoši Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas priekšlikumam tiek paaugstināta atlīdzība Ministru kabineta locekļiem, parlamentārajiem sekretāriem, Saeimas komisijas priekšsēdētājam, Saeimas frakcijas priekšsēdētājam un Tiesībsargam, paaugstinot likumā mēnešalgu noteikšanai piemērojamos koeficientus, kā arī turpmāk nosakot tiesības Saeimas priekšsēdētājam, Ministru prezidentam un Ministru kabineta locekļiem saņemt reprezentācijas izdevumus. - Atbalstīts papildu finansējums arī šādām nodarbināto grupām: ✓ Valsts kontroles amatpersonām (darbiniekiem) - 200 tūkst. *euro*; ✓ Tiesībsarga birojam – 222 tūkst. *euro*; ✓ ārstniecības personām, kuras sniedz valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus - 10 milj. *euro*; ✓ policistiem, robežsargiem, ugunsdzēsējiem - 26 milj. *euro*; ✓ Ieslodzījumu vietu pārvaldē nodarbinātajiem - 3.9 milj. *euro*; ✓ Valsts probācijas dienesta amatpersonām (darbiniekiem) – 331 tūkst. *euro*.

Ministru kabineta sēdē 01.03.2016. pieņemts lēmums (protokols Nr.10, 50.§):

> *Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kanceleju pēc pētījuma "Salīdzinošs pētījums par atalgojuma apmēru" rezultātu saņemšanas izvērtēt pētījumā sniegtos secinājumus par darbinieku darba samaksu līdzvērtīgos amatos valsts tiešās pārvaldes iestādēs (atsevišķi nodalot arī*

> *ministrijas) un privātajā sektorā un līdz 01.09.2016. iesniegt Valsts kancelejā informatīvo ziņojumu ar iespējamajiem risinājumiem valsts tiešās pārvaldes iestāžu augsti kvalificētu ekspertu un augstākā līmeņa vadītāju konkurētspējīgas atlīdzības nodrošināšanai.*

Lai noskaidrotu, cik konkurētspējīgs ir valsts pārvaldes atalgojums (mērķis kopš vienotās darba samaksas sistēmas ieviešanas 2005. gadā – 80 % no privātā sektora), pēc Valsts kancelejas pasūtījuma 2016. gada jūlijā tika veikts salīdzinošais pētījums par atalgojuma apmēru valsts pārvaldē un privātajā sektorā[768].

Pētījuma rezultāti liecina[769], ka:

- izteikti kritiska situācija ar atalgojuma līmeni ir augstākā līmeņa vadītājiem (15. un 16.mēnešalgu grupa, kuru amatalgas lielums ir 36% pret vidējo atalgojumu līdzīgā vadītāja amatā privātajā sektorā;
- nākamā kritiskā grupa ir vidējā līmeņa vadītāji (13. un 14.mēnešalgu grupa) un augsta līmeņa eksperti, īpaši informācijas tehnoloģiju speciālisti, inženieri, privātpersonu kontrolētāji u. c.

Prēmijas būtu jāizmanto kā motivācijas un iekšējā taisnīguma nodrošināšanas rīks darbinieka un tādējādi arī pašas organizācijas attīstībai, nevis kā kompensācija par zemu pamatalgu.

Pētījumā[770] tiek norādīts, ka:

> *"iespējams, būtu vērtīgāk noteikt darbiniekiem augstāku pamatalgu un samazināt prēmiju un piemaksu skaitu – tas padarītu atalgojumu caurspīdīgāku, vienkāršāk vadāmu un ļautu izvairīties no liela apjoma dokumentācijas."*

Ministru kabineta sēdē 30.08.2016. tika izskatīts grozījumu Atlīdzības likumā likumprojekts (TA-1847), kura anotācijā norādīts:

- izveidojusies situācija draud ar augsta līmeņa speciālistu, pieredzējušu vadītāju aiziešanu no valsts pārvaldes vai arī nespēju piesaistīt profesionāļus, ko jau šobrīd apliecina ne tikai konkurss uz Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora amatu, bet arī citi atlases procesi valsts pārvaldē;
- neadekvāts atalgojums ir sekas krīzes laikā veiktajiem mēnešalgu samazinājumiem. Augstākajām mēnešalgu grupām (no 11.) atalgojums nav ticis paaugstināts;
- ir nepieciešama ātra valdības un likumdevēja rīcība, lai nākamajā amata konkursā varētu piedāvāt konkurētspējīgu atalgojumu;
- Valsts kanceleja piedāvā veikt pakāpenisku pieeju mēnešalgu izlīdzināšanai, sākot ar īpaši svarīgajiem amatiem. Ievērojot to, ka atalgojuma paaugstināšana valsts pārvaldē nav pašmērķis un būtiski vispirms ir paaugstināt darba efektivitāti un produktivitāti, Valsts ieņēmumu dienests tiek noteikts kā izmēģinājuma projekts turpmākajai atlīdzības politikas reformai;
- pēc rezultātu izvērtēšanas 2017.gadā, tai skaitā darba sniegumu rādītāju analīzes, tiks pieņemts lēmums par sistēmas attiecināšanu arī uz citām iestādēm;
- lai vismaz daļēji mazinātu risku par augsta līmeņa speciālistu aizplūšanu no valsts pārvaldes, tiek piedāvāts risinājums iestādē noteikt īpaši svarīgos jeb atslēgas amatus, kuru skaits nedrīkst pārsniegt piecus procentus (labā prakse privātajā sektorā) no iestādē nodarbināto skaita un kuru mēnešalgas noteikšanā var piemērot koeficientu līdz 2, vienlaikus nepārsniedzot Ministru prezidentam noteikto mēnešalgas apmēru.

Ministru kabineta sēdē 30.08.2016. (protokols Nr.43,32.§) pieņemts lēmums:

- **atbalstīt iesniegto likumprojektu** (TA-1847) **un lūgt Saeimu atzīt likumprojektu par steidzamu;**
- **Valsts kancelejai sadarbībā ar Finanšu ministriju sagatavot un līdz 01.09.2017 iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma grozījumu ietekmi un sasniegtajiem rezultātiem, kā arī priekšlikumus par vienotās atlīdzības sistēmas pilnveidi valsts pārvaldē.**

Grozījumi Atlīdzības likumā, kas paredz īpašu Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu (darbinieku) mēnešalgas noteikšanas kārtību un speciālo piemaksu par valsts vai pašvaldības institūcijai būtisko funkciju nodrošināšanu vai stratēģiski svarīgu mērķu īstenošanu Saeimā pieņemts 15.09.2016. un stājies spēkā 04.10.2016.

5.2. Revīzijas pieeja atlīdzības izdevumu datu analīzē

Lai nodrošinātu aktuālās informācijas apkopošanu par iestāžu faktisko rīcību līdzvērtīgu nosacījumu piemērošanā darbinieku darba samaksā un noskaidrotu, kādu daļu darbinieku atalgojumā veido piemaksas, prēmijas un naudas balvas, un novērtētu, vai valsts pārvaldē atlīdzības noteikšanā tiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi, revīzijā tika analizēta informācija par atalgojuma izdevumiem – tika iegūta informācija[771] par iestāžu vadītāju un **atbalsta funkciju[772] nodrošināšanā nodarbināto vadītāju atalgojumu** 2016.gada finanšu revīziju izlasē iekļautajās tiešās pārvaldes iestādēs.

Datu analīzei par iestāžu vadītāju un **atbalsta funkcijas[773] nodrošināšanā nodarbināto vadītāju** atlīdzību revīzijas izlasē ir iekļautas valsts tiešās pārvaldes iestādes, kopumā **58** institūcijas, tajā skaitā 13 ministriju centrālie aparāti un **45** valsts tiešās pārvaldes iestādes.

Detalizētās tiešo valsts pārvaldes iestāžu nodarbināto personu atlīdzības analīzes izlasē tika iekļauts šāds iestāžu un atbalsta funkcijas nodrošināšanā nodarbināto vadītāju skaits.

Tabula Nr.29 Izlasē iekļauto nodarbināto skaits

Datu atlases veids	Kopējais skaits	Nostrādāts kalendārais gads	Izlases apjoms
Amatu saime, apakšsaime, līmenis	160	112	112
Mēnešalgas grupa	797	527	527
Mēnešalgas grupas kategorija	797	527	325
Amatu saime, bez apakšaimes, ar līmeni	797	527	259
Mēnešalga un atalgojuma mainīgā daļa pa darbiniekiem	797	527	259
Maksimālie mēnešalgas griesti	797	527	259

Lai gan izlasē iekļauto 58 tiešās valsts pārvaldes iestāžu nodarbināto personu atlīdzības detalizētai analīzei izlasē tika iekļauti visi šajās institūcijās atbalsta funkciju nodrošināšanā nodarbinātie vadītāji, pavisam kopā 797 darbinieki, no tiem pilnu kalendāro gadu stādā 527, par visiem atbalsta funkciju nodrošināšanā nodarbinātajiem darbiniekiem revīzijas laikā nebija pieejama pilnīga informācija par amatam noteikto klasifikāciju amata apakšsaimē, apakšsaimes līmenī un mēnešalgas grupas kategoriju, līdz ar to daļā no detalizēto atlīdzības datu analīzes šo darbinieku dati nebija izmantojami.

Lai gan revīzijā tika iegūti dati no Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības sistēmas datiem, šie dati revīzijā nebija izmantojami, jo:

- no institūciju grāmatvedības un personāla vadības uzskaites iegūtie detalizētie dati nebija savstarpēji identificējami ar Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības sistēmas datiem, jo abos datos nebija vienota identifikatora, pēc kura datus varētu salīdzināt;
- no institūciju grāmatvedības un personāla vadības uzskaites iegūtajiem detalizētajiem datiem, kurus mēģinājām identificēt Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības sistēmas datos, piemēram, iestādēs, kurās ir tikai viens šādā amatā nodarbinātais, Atlīdzības uzskaites sistēmas datos bija norādīts atšķirīgs atlīdzības apmērs.

Revīzijas izlasē iekļauto institūciju datu salīdzināmībai, analizējot vispārīgo informāciju par izdevumiem atlīdzībai un nodarbināto skaitu, institūciju atlīdzības dati ir analizēti par izlasē iekļautajām tiešās valsts pārvaldes iestādēm, tās grupējot pēc iestādes lieluma[774] (pēc vidējā darbinieku skaita), kā arī atsevišķos grafikos – par 13 ministriju centrālajiem aparātiem, neatkarīgi no darbinieku skaita, kas tajos ir nodarbināti.

Tabula Nr.30 Iestāžu sadalījums pēc darbinieku skaits[775]

Iestādes iedalījums	Nodarbināto darbinieku skaits
Ļoti maza	mazāk par 10 darbiniekiem
Maza	10–40 darbinieku
Vidēja	41–200 darbinieku
Liela	201–500 darbinieku
Ļoti liela	vairāk par 500 darbiniekiem
Īpaši liela	vairāk par 2500 darbiniekiem

Analizējot detalizēto informāciju par izlasē iekļauto tiešo valsts pārvaldes iestāžu atbalsta funkciju nodrošināšanā nodarbināto personu atlīdzību, no datu analīzes apzināti izslēgti darbinieki, kuri:

- amatā nav strādājuši pilnu kalendāro gadu;
- ir vadītāju vietnieki, jo daļa vadītāja vietnieku amata pienākumus pilda, tos savienojot ar citiem pienākumiem, līdz ar to šo amatu dati nav salīdzināmi;
- pildot atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāja amatu apvieno, vairākas atbalsta funkcijas.

Veicot aprēķinus par izdevumu apmēru uz vienu nodarbināto, visiem aprēķiniem par pamatu izmantots ar izlasē iekļautajām institūcijām saskaņots darbinieku vidējais skaits 2015. un 2016.gadā, tāpēc dažos

gadījumos datu analīzē uzrādās, piemēram, ka piemaksu saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos ir lielāks par 100%.

Datiem par izlasē iekļautajām institūcijām piemērotie nosacījumi:

- 2015.gada rādītājos nav iekļauti Latvijas prezidentūras ES Padomē izdevumi;
- dati tika iegūti no pirmdokumentiem – personu kontu kartītēm, amatu sarakstiem, rīkojumiem;
- mēnešalgas summā ir iekļauta gan amatalga, gan atvaļinājuma nauda;
- vidējā darbinieku skaita noteikšanai izmantota darbinieku skaita katra mēneša pēdējā datumā summa, dalot to ar attiecīgo mēnešu skaitu (skaitā nav iekļauti darbinieki, kuriem aprēķinā ir 0 euro);
- atlīdzības izdevumi ir uzrādīti pēc uzkrāšanas principa.

Grafiskajās datu interpretācijās ir piemērots datu sakārtošanas princips – dilstoša secība no lielākā rādītāja 2016.gadā, kā arī sadaļās "Darbinieks" norādītie skaitļi ir revīzijas izlasē iekļautajiem darbiniekiem piešķirtie identifikatori.

Atalgojuma mainīgās daļas datu analīzē izmantoti grupēti dati.

Tabula Nr.31 Datu grupēšanas pieeja atalgojuma mainīgās daļas datu analīzē

Atalgojuma mainīgās daļas veids	EKK
1. Prēmijas, naudas balvas un piemaksas, kas saistītas ar darba rezultātu	
Prēmijas par novērtējumu (Atlīdzības likuma 16.pants)	1148
Citas prēmijas (Atlīdzības likuma pārejas noteikumu 8.[15] punkts)	1148
Naudas balvas	1148
Piemaksas par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti (Atlīdzības likuma 14.panta 12.daļa)	1146
Piemaksas par institūcijai būtisko funkciju nodrošināšanu vai stratēģiski svarīgu mērķu īstenošanu (Atlīdzības likuma 15.panta 11.daļa)	1149
2.Piemaksas par aizvietošanu	
Piemaksas par prombūtnē esošu amatpersonu (darbinieku) aizvietošanu	1147
Piemaksas par vakanta amata pienākumu pildīšanu	1147
Piemaksas par citu pienākumu pildīšanu papildus amata aprakstā noteiktajiem pienākumiem	1147
3.Piemaksas par darbu ārpus darba laika un citas speciālās piemaksas	
Piemaksa par nakts darbu	1141
Samaksa par virsstundu darbu	1142
Samaksa par darbu svētku dienās	1142
Piemaksa par speciālo dienesta pakāpi	1143
Piemaksa par diplomātisko rangu	1143
Piemaksa par izdienu	1144
Piemaksas par darbu (dienestu), kas saistīts ar īpašu risku	1145
Piemaksas par nosacījumiem, kas saistīti ar amata (dienesta, darba) specifiku	1145
Citas normatīvajos aktos noteiktās piemaksas, kas nav iepriekš klasificētas	1149
4.Atvaļinājuma pabalsts	
Atvaļinājuma pabalsts EUR un % no atlīdzības un darba devēja VSAOI, pabalstiem un kompensācijām	1221

5.3. Atlīdzības datu salīdzināšana

Tā kā Finanšu ministrijai un Valsts kasei sniegto ikmēneša atskaišu saturs par atlīdzību pa ekonomiskās klasifikācijas kodiem daļēji pārklājas, iestādēm, gatavojot vairākas atskaites ar līdzīgu vai vienādu informāciju, tiek radīts papildu slogs. Lai gan šīs atskaites tiek sniegtas *ePārskatu* sistēmā, kurā ir iespējams iestrādāt datu pārbaudes algoritmu abu atskaišu salīdzināšanai, vienādas informācijas dati šajās atskaitēs atšķiras.

Iestādēm Finanšu ministrijai *ePārskatu* sistēmā katru mēnesi ir jāsniedz atskaites ar vispārīgu informāciju par atlīdzību pa ekonomiskās klasifikācijas kodiem. Atbilstoši Finanšu ministrijas sniegtajai informācijai šie dati tiek izmantoti dažādu ar atlīdzību saistītu aprēķinu un analīžu veikšanai, tostarp, izstrādājot valsts budžeta likumprojektu kārtējam gadam, atlīdzības finansējuma pieprasījumu analīzei, nepieciešamā finansējuma plānošanai un aprēķināšanai un izstrādājot tiesību aktu projektus par atlīdzību. Tomēr Finanšu ministrija vēl 2017.gada augustā nebija nodrošinājusi institūciju sniegto atskaišu, piemēram, par 2016.gada decembri, pieņemšanu.

Revīzijā iegūtās informācijas salīdzināšanai un datu precizēšanai:

- detalizētās informācijas par valsts budžeta finansētajās institūcijās nodarbināto personu atlīdzību salīdzināšanai tika pieprasīta informācija no Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības uzskaites sistēmas;
- vispārīgā informācija par izdevumiem atlīdzībai (tostarp klasifikācija pa EKK) tika salīdzināta ar *ePārskatu* sistēmas datiem:
  - iestāžu 2016.gada pārskata finanšu pārskata pielikuma veidlapu Nr.2 "Pārskats par budžeta izpildi";
  - iestāžu sniegtajiem datiem Finanšu ministrijai atskaitē „Pārskats par atlīdzību''.

Salīdzinot revīzijā iegūtos datus par atlīdzību ar iepriekš minētajiem datu avotiem, ir konstatēts:

- no institūciju grāmatvedības un personāla vadības uzskaites iegūtie detalizētie dati par valsts budžeta finansējamās institūcijās nodarbināto personu atlīdzības apmēru atšķiras no Finanšu ministrijas uzturētās Atlīdzības uzskaites sistēmas datiem, līdz ar to Atlīdzības uzskaites sistēmas dati informācijas apstrādei un precizēšanai revīzijā nebija izmantojami, līdz ar ko revīzijā tika ierobežota informācijas iegūšana par amata apakšsaimi, amata apakšsaimes līmeni un mēnešalgas grupas kategoriju;
- vispārīgā informācija par izdevumiem atlīdzībai, tostarp klasifikāciju pa EKK, dažādos datu avotos ir atšķirīga:

- 15 institūciju revīzijā saskaņotie dati atšķiras no *ePārskatu* sistēmā 2016.gada pārskata finanšu pārskata pielikuma veidlapā Nr.2 "Pārskats par budžeta izpildi" norādītajiem datiem;
- 58 institūciju revīzijā saskaņotie dati atšķiras no *ePārskatu* sistēmā Finanšu ministrijai iesniegtajā atskaitē „Pārskats par atlīdzību'' (par 2016.gada decembri) norādītajiem uzkrājošajiem datiem par 2016.gadu;
- institūciju *ePārskatu* sistēmā 2016.gada pārskata finanšu pārskata pielikuma veidlapā Nr.2 "Pārskats par budžeta izpildi" norādītie dati un Finanšu ministrijai iesniegtajā atskaitē „Pārskats par atlīdzību'' (par 2016.gada decembri) norādītie uzkrājošie dati par 2016.gadu arī savstarpēji ir atšķirīgi.

Lai gan ikmēneša informācija par izdevumiem atlīdzībai un nodarbināto skaitu *ePārskatu* sistēmā institūcijām ir jāiesniedz līdz pārskata mēnesim sekojošā mēneša divdesmitajam datumam un, ja kārtējā mēneša pārskatā tiek konstatēta kļūda, institūcijai kļūdas labojums jāiekļauj nākamā mēneša pārskatā[776], vienlaikus ir konstatēts, ka 2017.gada augustā institūciju sniegtās atskaites Finanšu ministrijai *ePārskatu* sistēmā (piemēram, par 2016.gada decembri) par institūciju kārtējā mēneša budžeta izdevumiem ir dažādās iesniegšanas un pieņemšanas gatavības stadijās:

- institūciju *ePārskatu* sistēmā ievietotie pārskati ir dažādās pabeigtības stadijās – gan „sagatavošanā", gan „parakstīts" no iestādes vadītāja puses, gan „neparakstīts" no iestādes vadītāja puses (neiesniegts);
- no Finanšu ministrijas puses institūciju sagatavotie pārskati nav pieņemti, to pieņemšanas procesa pabeigtības statuss ir dažāds, piemēram, „iestādei –parakstīts –pieņemts", gan „iestādei–neparakstīts pieņemts", u.tml.

Problēmu ar institūciju sagatavoto pārskatu savlaicīgu pieņemšanu tikšanās laikā 25.07.2017. atzina arī Finanšu ministrijas pārstāvji.

Vienlaikus, salīdzinot Finanšu ministrijai iesniedzamajā atskaitē *„Pārskats par atlīdzību"* norādāmo informāciju, ar *ePārskatu* sistēmā sniedzamajām ikmēneša atskaitēm par budžeta izlietojumu norādāmo informāciju, konstatēts, ka minēto atskaišu saturs daļēji pārklājas. Tādējādi, pieprasot sagatavot atskaites ar līdzīgu vai vienādu informāciju, iestādēm tiek radīts papildu slogs, turklāt tiek pieļauta atšķirīgu datu uzrādīšana šajās atskaitēs.

5.3.1. Amatu klasifikācija saimēs un mēnešalgas apmēra noteikšana

Lai arī amatu klasificēšanas mērķis ir nodrošināt, lai vienādi un līdzvērtīgi amati tiktu klasificēti vienādi, līdzvērtīgu atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati, kuriem ir līdzīgi darba uzdevumi, ir klasificēti atšķirīgi.

Iespējams, ka līdzvērtīgo amatu pamatotai klasificēšanai dažādās amatu saimēs, amatu katalogā būtu nepieciešami papildu kritēriji, pēc kuriem precīzāk raksturot konkrētā amata

pienākumu saturu, piemēram, darba apjomu vai sarežģītību, vai atbildības līmeni. Neesot šādiem kritērijiem, pastāv risks, ka amati tiek klasificēti citās saimēs ar mērķi piemērot augstāku iespējamo mēnešalgas apmēru, kā rezultātā atlīdzības noteikšanā netiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi.

Lai noteiktu mēnešalgas apmēru, visi amati valsts un pašvaldību iestādēs ir klasificēti vienotā sistēmā. Šīs sistēmas pamatā ir amatu katalogs, kurā visi amati sadalīti saimēs. Savukārt amatu saime ir amatu kopums, kam atbilstoši pamatfunkcijai ir līdzīgi darba uzdevumi un pamatpienākumi, un apakšsaime ir amatu kopums ar šaurāku, bet atbilstoši pamatfunkcijai skaidri nošķiramu specializāciju. Tālāk amatus sadala pa līmeņiem, kas raksturo galvenās atšķirības starp vienas saimes amatiem, ņemot vērā pienākumu sarežģītību, atbildību un vadības funkcijas[777].

Amatu klasificēšanas mērķis ir nodrošināt, lai vienādi un līdzvērtīgi amati tiktu klasificēti vienādi. Amati tiek salīdzināti, izmantojot amata aprakstus, kuros vērtē darba raksturojumu, kas ietver darba sarežģītību, garīgo piepūli, sadarbību, vadības funkciju, atbildību par darba rezultātiem, atbildību par lēmumiem, kā arī amata pienākumu izpildei nepieciešamo izglītību un profesionālo pieredzi[778].

Ministrija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs un Pārresoru koordinācijas centrs amatu klasificēšanas rezultātu apkopojumu, kā arī saskaņotos padotības iestāžu amatu klasificēšanas rezultātu apkopojumus iesniedz saskaņošanai Valsts kancelejā[779].

Valsts kanceleja, ja nepieciešams, izlīdzina (kalibrē) amatu klasificēšanas rezultātus, nodrošinot, lai vienādas vai līdzīgas vērtības amati, ņemot vērā amata aprakstā noteiktos pienākumus, amata veikšanai nepieciešamās izglītības un profesionālās pieredzes prasības, darba sarežģītību, atbildību un vadības funkcijas, **tiktu klasificēti vienādi visās iestādēs.** Izlīdzināšanas procesā Valsts kanceleja izvērtē visus amatu klasificēšanas rezultātus un ierosina iestādei mainīt to amatu klasifikāciju, kuri ir klasificēti atšķirīgi no pārējiem vienādiem vai līdzīgiem amatiem[780].

Ja **netiek panākta vienošanās par konkrētu amatu klasificēšanu** vai iestāde nepiekrīt Valsts kancelejas ierosinājumam pēc izlīdzināšanas (kalibrēšanas) mainīt noteiktu amatu klasifikāciju, **jautājums tiek skatīts Valsts sektora darba samaksas komisijā**, kas sniedz priekšlikumus par konkrētu amatu klasificēšanu noteiktā amatu saimē (apakšsaimē) un līmenī saskaņā ar amatu katalogu[781].

Lai noteiktu darbinieku mēnešalgu, pamatojoties uz amatam noteikto saimi un līmeni, nosaka mēnešalgas grupu. Kopumā valsts un pašvaldību institūcijām ir noteiktas 16 pamatgrupas un divas papildu grupas dažādas mēnešalgu grupas. Visaugstākā mēnešalga ir 16.mēnešalgu grupā, savukārt zemākā – 1.mēnešalgu grupā. Tāpat mēnešalgu ietekmē darbinieka pieredze un darba izpildes novērtējums, kas nosakāma kategorijās.

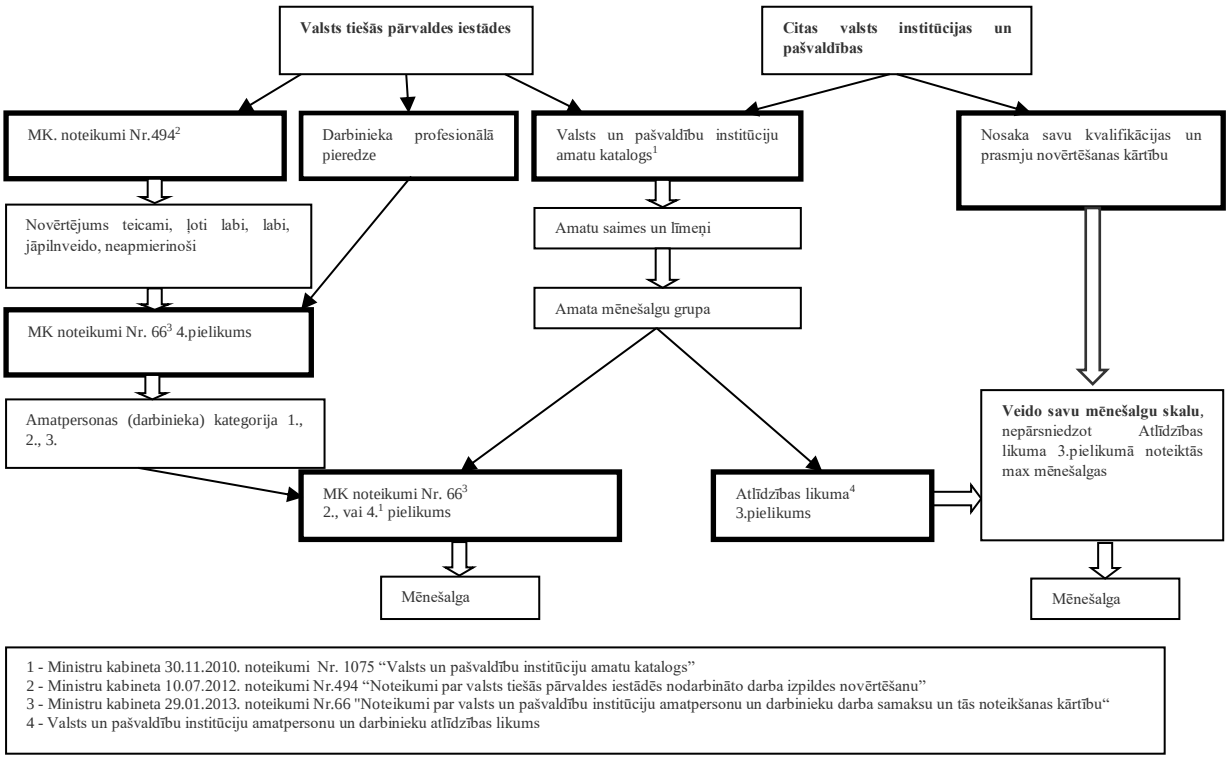

Attēls Nr.39. Mēnešalgas noteikšanas shēma

Avots: Finanšu ministrija http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/sabiedriskaja_sektora_nodarbinato_atlidzibas_politika/

Katrai mēnešalgu grupai savukārt ir izdalītas trīs kategorijas, kur katrā no tām ir noteikts maksimālais mēnešalgas apmērs[782].

Tabula Nr.32 Amatpersonu (darbinieku) mēnešalgu kategorijas[783]

Mēnešalgu grupa	1.kategorija		2.kategorija		3.kategorija	
16					līdz	2441
15			līdz	2186	līdz	2353
14			līdz	1983	līdz	2264
14A			līdz	1983	līdz	2264
13	līdz	1458	līdz	1678	līdz	1917
13A	līdz	1458	līdz	1678	līdz	1917
12	līdz	1253	līdz	1442	līdz	1647
11	līdz	1052	līdz	1209	līdz	1382
10	līdz	940	līdz	1115	līdz	1287
9	līdz	835	līdz	1015	līdz	1190
8	līdz	745	līdz	920	līdz	1093
7	līdz	675	līdz	835	līdz	996
6	līdz	585	līdz	740	līdz	899
5	līdz	525	līdz	665	līdz	802
4	līdz	460	līdz	580	līdz	705
3	līdz	422	līdz	463	līdz	608

Mēnešalgu grupa	1.kategorija		2.kategorija		3.kategorija	
2	līdz	394	līdz	427	līdz	511
1	līdz	389	līdz	404	līdz	430

Tā kā mēnešalgas apmēra noteikšanā pirmais solis ir amata klasifikācija saimēs, revīzijā tika analizēta atbalsta funkcijas[784] nodrošināšanā nodarbināto vadītāju klasifikācija amata saimēs un konstatēts, ka departamentu direktoru un nodaļu vadītāju amatiem noteiktās amata saimes ir atšķirīgas, izņemot amatu „Iestādes vadītājs", kurā visi izlasē iekļauto institūciju vadītāji ir klasificēti 1.amatu saimē „Administratīvā vadība". 1.amatu saimē „Administratīvā vadība" ir klasificēts arī Latvijas Institūta vadītājs, lai gan Latvijas Institūts ir ļoti maza iestāde un tās vadītājs nebūtu jāklasificē saimē "1. Administratīvā vadība", bet citā saimē atbilstoši funkcijām[785].

No 58 finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

- 18 departamenta vadītāju amati klasificēti sešās dažādās amatu saimēs: trīs - (1) administratīvā vadība, deviņi - (12) finanšu analīze un vadība, divi - (14) grāmatvedība, viens - (35) politikas ieviešana, viens - (36) politikas plānošana, divi - (44) ārvalstu finanšu instrumentu vadība;
- 40 nodaļu vadītāju amati savukārt klasificēti piecās amatu saimēs: viens - (1) administratīvā vadība, 23 - (12) finanšu analīze un vadība, 12 - (14) grāmatvedība, viens - (36) politikas plānošana, trīs - (44) ārvalstu finanšu instrumentu vadība:

Finanšu un grāmatvedības departamentu un nodaļu vadītāju amatu klasifikācija

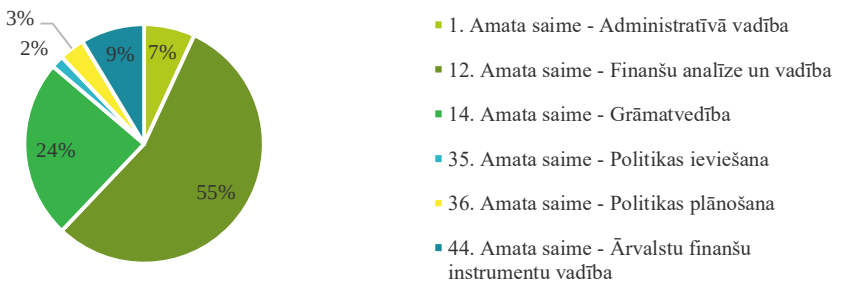

Attēls Nr.40. Finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimēs

No 14 iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

- pieci departamenta vadītāju amati ir klasificēti trīs dažādās amatu saimēs: divi- (15) iekšējais audits, viens - (26) kontrole un uzraudzība, divi- (36) politikas plānošana;
- deviņi nodaļu vadītāju amati ir klasificēti trīs dažādās amatu saimēs: septiņi - (15) iekšējais audits, viens – (36) politikas plānošana, viens – (44) ārvalstu finanšu instrumentu vadība:

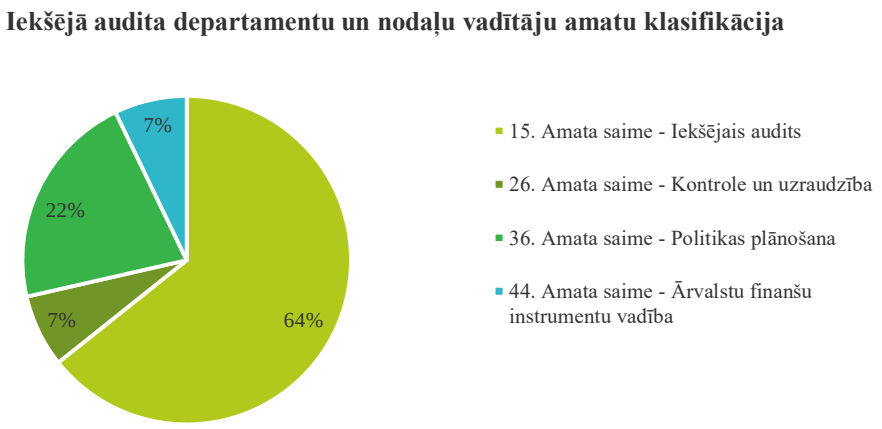

Attēls Nr.41. Iekšējā audita funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimēs

Informācijas tehnoloģiju (IT) atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amatu klasifikācija - gan departamenta, gan nodaļu vadītāju amati klasificēti vienā amatu saimē - (19) informācijas tehnoloģijas, izņemot Aizsardzības ministrijas centrālā aparāta IT departamenta vadītāja amatu, kas klasificēts amatu saimē (36) politikas plānošana:

Attēls Nr.42. Informācijas tehnoloģiju atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimēs

Juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amatu klasifikācija - gan departamenta, gan nodaļu vadītāju amati klasificēti vienā amatu saimē - (21) juridiskā analīze, izpildes kontrole un pakalpojumi, izņemot Aizsardzības ministrijas centrālā aparāta Juridiskā departamenta vadītāja amatu, kas klasificēts amatu saimē (36) politikas plānošana un Vides un reģionālās attīstības ministrijas centrālā aparāta juridiskās nodaļas vadītāja amatu, kas klasificēs amatu saimē (44) ārvalstu finanšu instrumentu vadība.

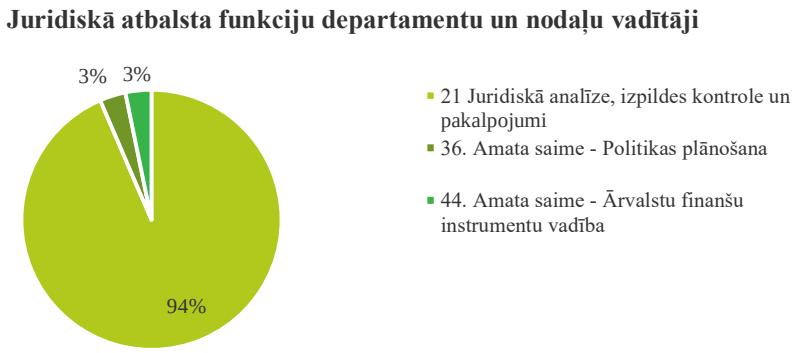

Attēls Nr.43. Juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimēs

No 24 komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

- **četri departamenta vadītāju** amati ir klasificēti trīs dažādās amatu saimēs: viens - (24) komunikācija un sabiedriskās attiecības, viens - (35) politikas ieviešana, divi - (36) politikas plānošana;
- **18 nodaļu vadītāju** amati savukārt klasificēti piecās amatu saimēs: viens – (19) informācijas tehnoloģijas, viens – (23) klientu apkalpošana, 10 - (24) komunikācija un sabiedriskās attiecības, pieci - (35) politikas ieviešana, viens - (40) starptautiskie sakari:

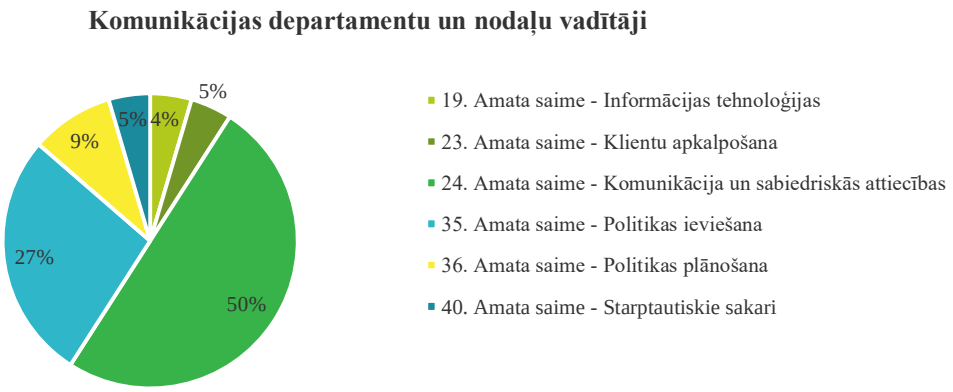

Attēls Nr.44. Komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimēs

No 37 personāla vadības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

- **11 departamenta vadītāju** amati ir klasificēti piecās dažādās amatu saimēs: viens – (1) administratīvā vadība, viens - (6) darba aizsardzība, septiņi - (30) personāla vadība, viens - (35) politikas ieviešana, viens - (36) politikas plānošana;
- **26 nodaļu vadītāju** amati ir klasificēti trīs dažādās amatu saimēs: viens – (1) administratīvā vadība, 24 - (30) personāla vadība, viens - (36) politikas plānošana:

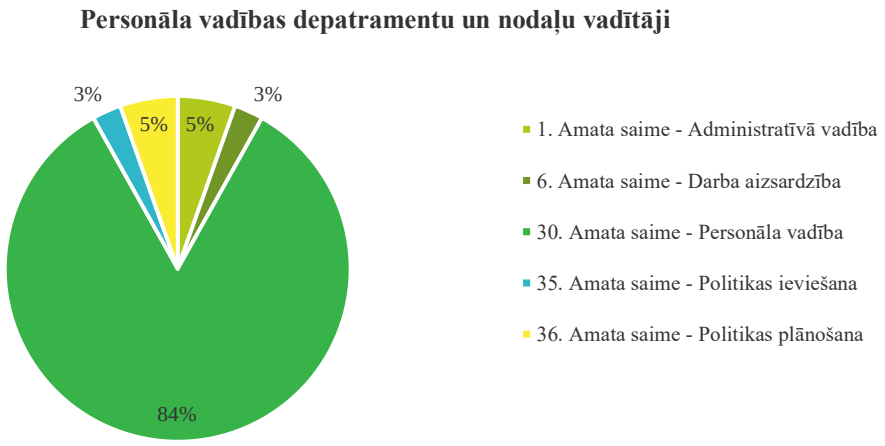

Attēls Nr.45. Personāla vadības atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimēs

No 23 lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

- **divi departamenta vadītāju** amati ir klasificēti dažādās amatu saimēs: viens – (18) informācijas apkopošana un analīze, viens - (35) politikas ieviešana;
- **21nodaļas vadītāja** amats ir klasificēts trīs dažādās amatu saimēs: viens – (1) administratīvā vadība, viens - (17) iestāžu procedūras, 14 – (18) informācijas apkopošana un analīze, viens - (19) informācijas tehnoloģijas, viens – (24) komunikācija un sabiedriskās attiecības, trīs – (35) politikas ieviešana:

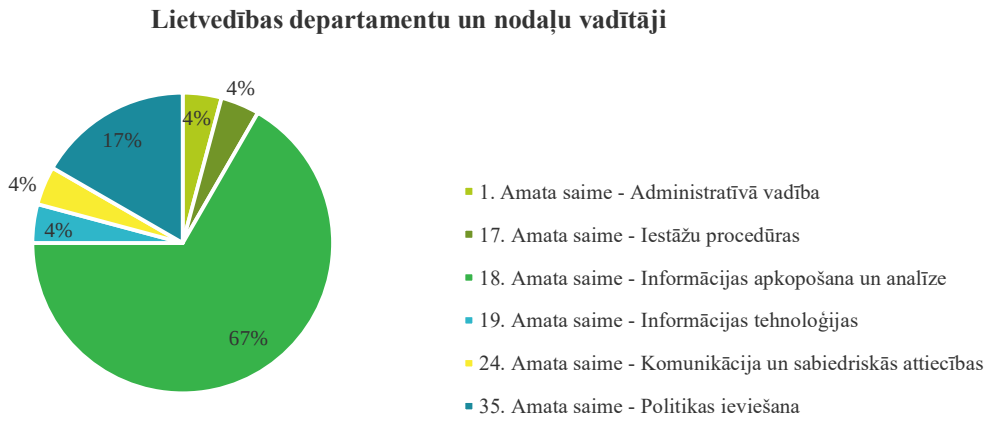

Attēls Nr.46. Lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācija amatu saimē

No 23 lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

- **divi departamenta vadītāju** amati ir klasificēti dažādās amatu saimēs: viens – (18) informācijas apkopošana un analīze, viens – (35) politikas ieviešana;
- **21nodaļas vadītāja** amats ir klasificēts trīs dažādās amatu saimēs: viens – (1) administratīvā vadība, viens - (17) iestāžu procedūras, 14 – (18) informācijas apkopošana un analīze, viens - (19) informācijas tehnoloģijas, viens – (24) komunikācija un sabiedriskās attiecības, trīs – (35) politikas ieviešana.

Iespējams, ka, katru amatu klasificējot atsevišķi, tam tiek noteikta piemērotākā amata saime, tomēr, veicot horizontālu analīzi par izlasē iekļauto atbalsta funkcijas nodrošinošo vadītāju klasifikāciju amatu saimēs un **vērtējot atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amata klasifikāciju tiešās valsts pārvaldes iestādēs kopumā, nav saprotami amatu klasifikācijas principi**, līdzvērtīgu atbalsta funkciju nodrošinošu vadītāju amati tiek klasificēti dažādās amatu saimēs, attiecīgi tiem piešķirot arī atšķirīgus mēnešalgas apmērus – atšķirīgs atalgojuma apmērs veidojas jau pie amatu klasifikācijas amatus saimēs, piemēram:

- nav saprotami amatu klasifikācijai 35.amatu saimē *Politikas ieviešana* piemērotie principi, jo šajā saimē ir klasificēti pieci komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati un četri lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati:

  ja, šādi klasificējot, ir domāta nozares vai resora ietvaros noteiktās politikas ieviešana, tad nav saprotams, kāpēc šāda amata saimes neparādās citu ministriju vai iestāžu komunikācijas un lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju klasifikācijā;

- nav saprotami amatu klasifikācijai 36.amatu saimē *Politikas plānošana* piemērotie principi– šajā saimē klasificēti divi finanšu un grāmatvedības atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati, viens iekšējā audita vadītāja amats, viens IT atbalsta funkciju nodrošinošā vadītāja

amats, viens juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošā vadītāja amats, divi komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju amati, divi personāla vadības funkciju nodrošinošo vadītāju amati:

piemēram, Iekšlietu ministrijas centrālā aparāta finanšu departamenta vadītājs ir klasificēts kā politikas plānotājs, finanšu grāmatvedības politikas plānošanas funkcija ir Finanšu ministrijas kompetencē, savukārt, ja, šādi klasificējot ir domāta resora un padotības iestāžu finanšu un grāmatvedības politikas plānošana, tad nav saprotams, kāpēc šāda amata saimes neparādās citu ministriju finanšu un grāmatvedības funkcijas nodrošinošo vadītāju klasifikācijā;

klasifikācija 35.amatu saimē Politikas plānošana parāda tendenci atbalsta funkcijas nodrošinošiem vadītājiem piemērot mēnešalgas grupu ar augstāku iespējamo mēnešalgas apmēru, skatīt piemēram attēlu „Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam vidējās iestādēs";

- daļa no atbalsta funkciju amatiem klasificēti atbilstoši iestādes funkcijām, nevis atbilstoši amatam noteiktajiem pienākumiem, piemēram, 44.amatu saimē *Ārvalstu finanšu instrumentu vadība* ir klasificēti divi finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošo vadītāju amati, viens iekšējā audita funkciju nodrošinošā vadītāja amats, viens juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošā vadītāja amats, savukārt 40.amatu saimē *Starptautiskie sakari* klasificēts viens komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošā vadītāja amats.
- no analizētajiem datiem izriet, ka darba aizsardzības atbalsta funkciju nodrošinošais vadītājs ir tikai vienas ministrijas centrālajā aparātā.

5.3.2. Noteiktais mēnešalgas apmērs

Faktiski noteiktās mēnešalgas apmērs iestāžu vadītājiem un atbalsta funkcijas nodrošinošajiem vadītājiem tiek noteikts kā maksimālais vai tuvu iespējamajam maksimālajam kategorijai noteiktajam mēnešalgas apmēram – 73% izlasē iekļauto darbinieku noteiktais mēnešalgas apmērs ir no 90 līdz 100% no maksimālā iespējamā mēnešalgas apmēra, tajā skaitā 41% darbinieku noteiktais mēnešalgas apmērs ir 100% no maksimāli iespējamā, 32% darbinieku – 90-99% no maksimālā iespējamā (izņēmums vairākumā gadījumu ir Labklājības un Kultūras ministrijas pakļautībā esošas iestādes).

5.4. Atlīdzības datu analīzes rezultāti

Atlīdzības likuma mērķis – panākt, ka valsts un pašvaldību amatpersonu un darbinieku atlīdzības noteikšanā tiek ievēroti līdzvērtīgi nosacījumi, vēl joprojām nav sasniegts.

Līdzīgi jau 2013.gadā konstatētajām ministriju būtiski atšķirīgajām finansiālajām iespējām arī šobrīd ir skaidri identificējamas ar resursiem visnodrošinātākās ministrijas un ministrijas,

kuru resursi ir ierobežotāki. Tā, piemēram, Ārlietu ministrijas centrālā aparāta 568 darbinieku atlīdzībai kopumā 2016.gadā tika izlietoti 24 milj. EUR (42 178 *euro* gadā uz vienu darbinieku) un Aizsardzības ministrijas centrālā aparāta 326 darbinieku atlīdzībai kopumā 2016.gadā tika izlietoti 9,8 milj. EUR (29 970 *euro* gadā uz vienu darbinieku) – abās minētajās ministrijās atšķirībā no pārējām 11 ministrijām 2016.gadā bija būtiski izdevumi EKK 1224 "Ārvalstīs nodarbināto amatpersonu (darbinieku) pabalsti un kompensācijas" – Ārlietu ministrijā 6 543 883 *euro* apmērā, Aizsardzības ministrijā – 1 861 905 *euro* apmērā;, Finanšu ministrijas centrālā aparāta 392 darbinieku atlīdzībai – 11,2 milj. EUR (28 541 *euro* gadā uz vienu darbinieku), savukārt Tieslietu ministrijas 245 darbinieku atlīdzībai – 4,8 milj. EUR (19 749 *euro* gadā uz vienu darbinieku) un Izglītības un zinātnes ministrijas 219 darbinieku atlīdzībai 4,2 milj. EUR (19 314 *euro* gadā uz vienu darbinieku).

Arī analizējot mēnešalgu pa iestāžu grupām pēc to lieluma, atšķirības mēnešalgas gada apmērā uz vienu darbinieku 2016.gadā ir būtiskas – līdz 66% uz vienu darbinieku starp ļoti lielām iestādēm, līdz 68% – starp lielām iestādēm, līdz 70% – starp vidējām iestādēm, līdz 50% – starp mazām iestādēm un līdz 22% ministriju centrālo aparātu starpā.

Tomēr jāatzīst, ka ir vērojama korelācija starp atlīdzības apmēru uz vienu darbinieku ministriju centrālajos aparātos un darbinieku mainības rādītājiem – jo mazāks atlīdzības apmērs uz vienu darbinieku, jo lielāka darbinieku mainība.

Analizējot kopējo atlīdzības izdevumu apmēru pa EKK, no ministriju centrālajiem aparātiem lielākais atlīdzības (EKK 1000) un atalgojuma (EKK1100) apmērs *euro* ir Ārlietu, Finanšu, Aizsardzības un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju centrālajos aparātos.

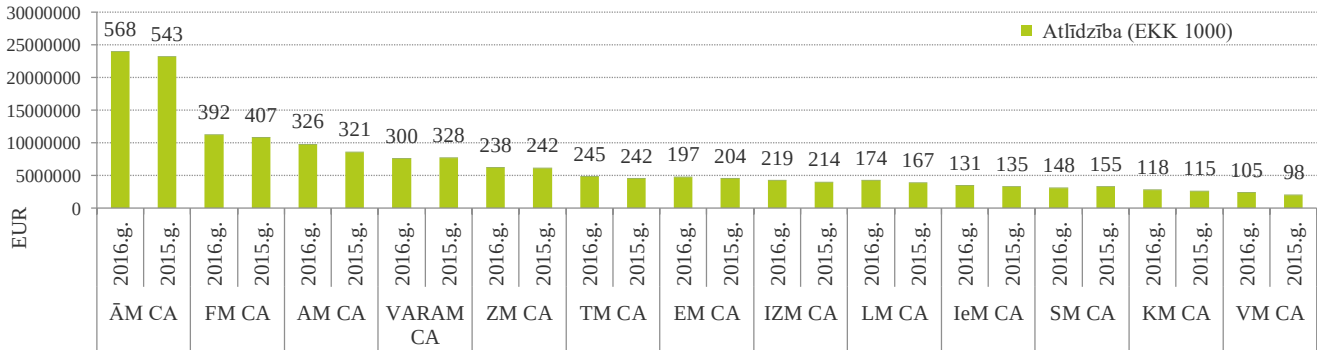

Attēls Nr.47. Ministriju centrālo aparātu **atlīdzības izdevumi** (EKK1000) divos gados (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

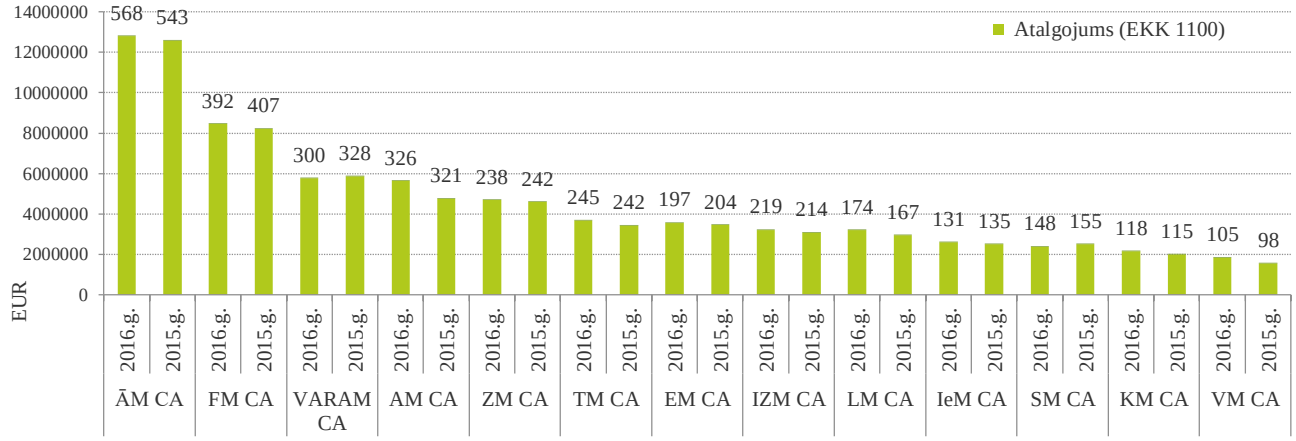

Attēls Nr.48. Ministriju centrālo aparātu **atalgojuma izdevumi** (EKK1100) divos gados (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

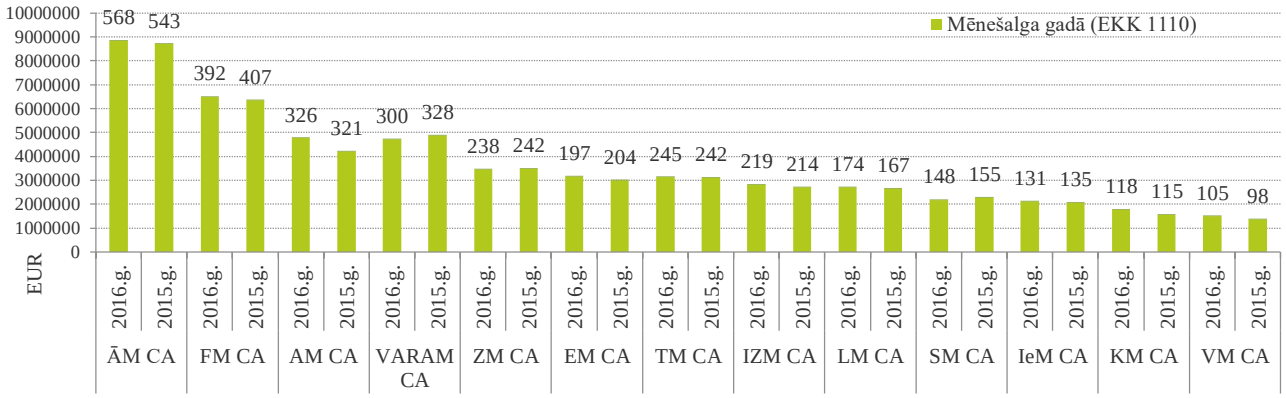

Attēls Nr.49. Ministriju centrālo aparātu **mēnešalgas izdevumi** (EKK1110) divos gados (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

Analizējot ministriju centrālo aparātu **atlīdzības (EKK 1000), atalgojuma (EKK1100) un mēnešalgas (EKK 1110) apmēru *euro* uz vienu nodarbināto**, konstatēts, ka kopējais atlīdzības apmērs *euro* uz vienu darbinieku 2016.gadā būtiski atšķiras, jo, piemēram, Izglītības un zinātnes ministrijā tas ir 19 314 *euro* gadā, turpretim Ārlietu ministrijā – 42 178 *euro* gadā, Aizsardzības ministrijā 29 970 *euro* gadā un Finanšu ministrijā – 28 541 *euro* gadā[786]. Savukārt mazākais atlīdzības, atalgojuma un mēnešalgas apmērs uz vienu darbinieku gadā ir Izglītības un zinātnes ministrijas centrālajā aprātā**. Atšķirība** ministriju centrālajos aparātos 2016.gadā **starp mazāko** (Izglītības un zinātnes ministrijā – 12 854 *euro*) **un lielāko** (Finanšu ministrijā – 16 564 *euro*) **mēnešalgas apmēru gadā ir 22%,** savukārt **starp mazāko** (Izglītības un zinātnes ministrijā – 19 314 *euro*) **un lielāko** (Ārlietu ministrijā – 42 178 *euro*) **atlīdzības apmēru uz vienu darbinieku gadā ir 54%.**

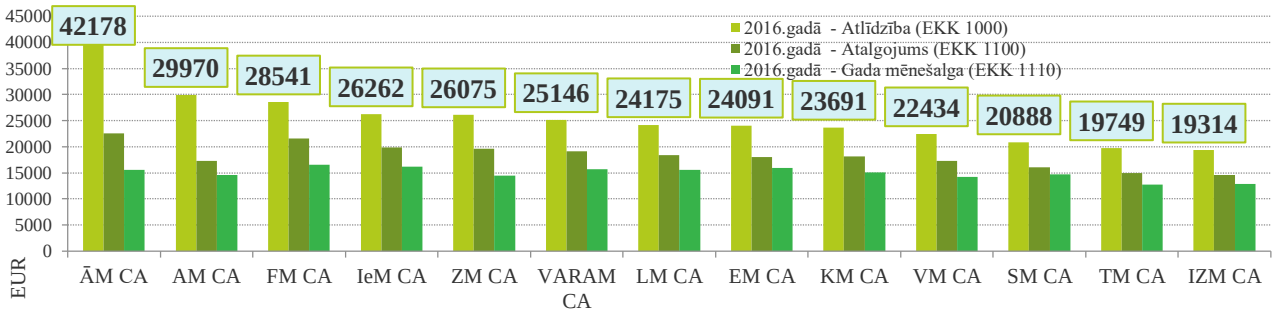

Attēls Nr.50. Ministriju centrālo aparātu atlīdzības, atalgojuma un **mēnešalgas izdevumi** gadā **uz vienu darbinieku** *euro*

Ļoti lielo iestāžu grupā lielākais **mēnešalgas** (EKK 1110) apmērs 2016.gadā *euro* ir Tiesu administrācijā, kas skaidrojams ar to, ka šīs iestādes vidējais darbinieku skaits ir būtiski lielāks par pārējo iestāžu vidējo darbinieku skaitu šajā grupā (*Tiesu administrācijas atlīdzības budžetā ir iekļauta tiesnešu mēnešalga, kuras apmēra noteikšanai ir īpaša kārtība*), savukārt otrs lielākais mēnešalgas izdevumu apmērs ir Ārlietu ministrijas centrālajā aparātā, tas ir par septiņiem procentiem lielāks, nekā iestādē, kurā ir nākošais lielākais mēnešalgas izdevumu apmērs gadā *euro* – **Labklājības ministrijas pakļautības esošajā iestādē Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā, lai gan Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras vidējais darbinieku skaits 2016.gadā ir par 41% lielāks, nekā Ārlietu ministrijas centrālajā aparātā**.

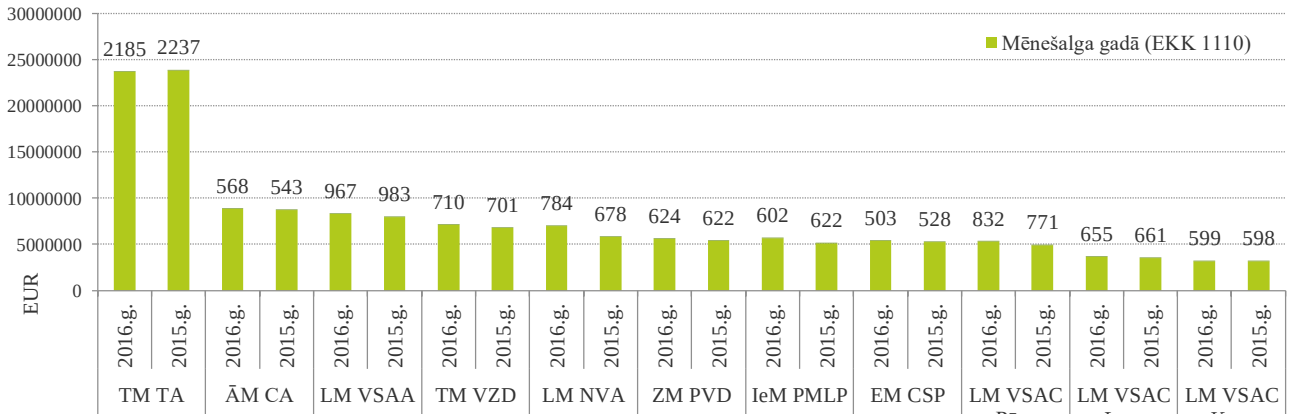

Attēls Nr.51. **Ļoti lielo** institūciju **mēnešalgas** izdevumi (EKK1110) divos gados (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

Lielākais mēnešalgas apmērs *euro* uz vienu darbinieku 2016.gadā **ļoti lielo iestāžu** grupā ir Ārlietu ministrijas centrālajā aparātā (15 577 *euro*), Tiesu administrācijā (10 846 *euro*) un Centrālajā statistikas pārvaldē (10 720 *euro*), savukārt mazākais mēnešalgas apmērs *euro* uz vienu darbinieku šajā iestāžu grupā ir valsts sociālās aprūpes centros (no 5311 *euro* līdz 6350 *euro*). **Atšķirība šajā iestāžu grupā**

starp mazāko un lielāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 66%, starp otru lielāko un mazāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 51%.

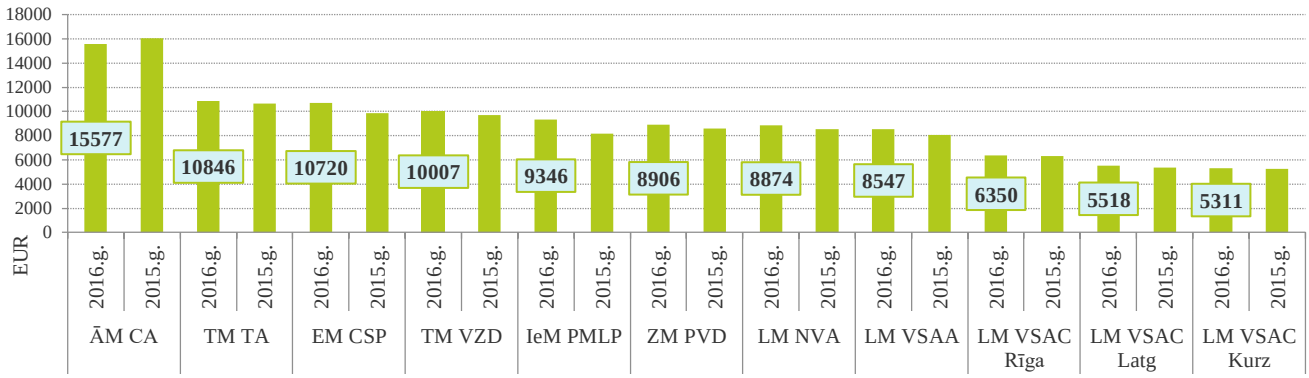

Attēls Nr.52. **Mēnešalgas izdevumi** gadā uz vienu darbinieku *euro* **ļoti lielo** iestāžu grupā

Lielo iestāžu grupā lielākais **mēnešalgas** (EKK 1110) apmērs *euro* 2016.gadā ir Finanšu ministrijas centrālajā aparātā, Aizsardzības ministrijas centrālajā aparātā un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas centrālajā aparātā.

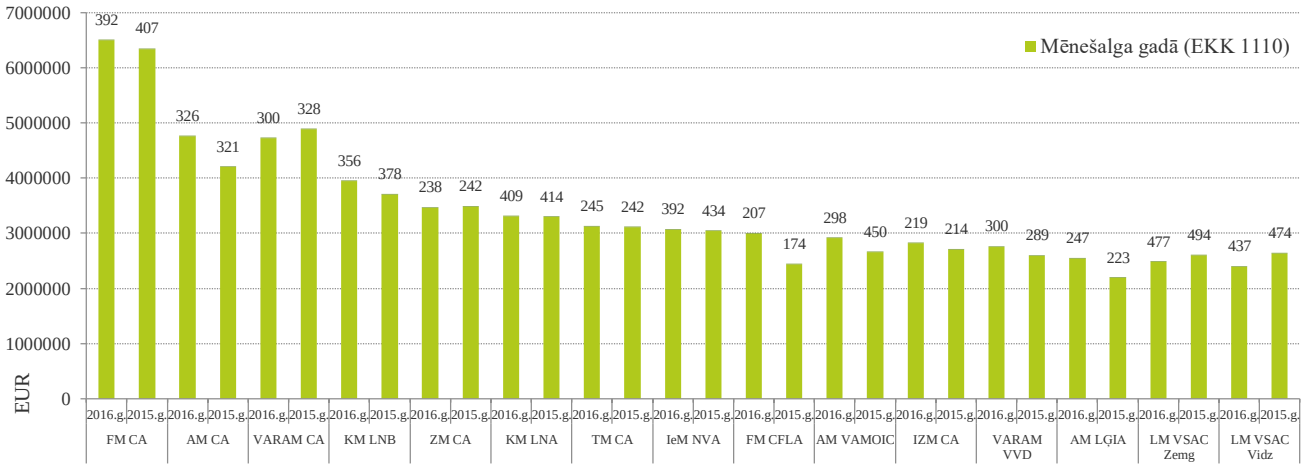

Attēls Nr.53. **Lielo** institūciju **mēnešalgas** izdevumi (EKK1110) divos gados [787] (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

Lielākais mēnešalgas apmērs gadā *euro* **uz vienu darbinieku** 2016.gadā **lielo iestāžu** grupā ir Finanšu ministrijas centrālajā aparātā (16 564 *euro*), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas centrālajā aparātā (15 743 *euro*) un Aizsardzības ministrijas centrālajā aparātā (14 606 *euro*), savukārt mazākais mēnešalgas apmērs *euro* uz vienu darbinieku šajā iestāžu grupā ir Labklājības ministrijas Valsts sociālās aprūpes centros (no 5195 *euro* līdz 5480 *euro*). **Atšķirība šajā iestāžu grupā starp mazāko un lielāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 68%, starp otru lielāko un mazāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 66%.**

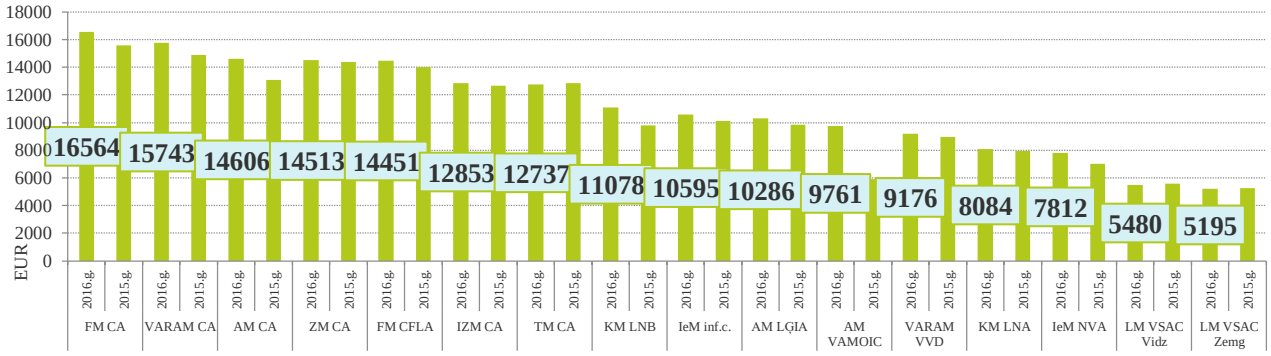

Attēls Nr.54. Mēnešalgas izdevumi gadā uz vienu darbinieku euro lielo iestāžu grupā

Vidējo **iestāžu grupā** lielākais **mēnešalgas** (EKK 1110) apmērs 2016.gadā *euro* ir Ekonomikas ministrijas centrālajā aparātā, Labklājības ministrijas centrālajā aparātā un Valsts kasē.

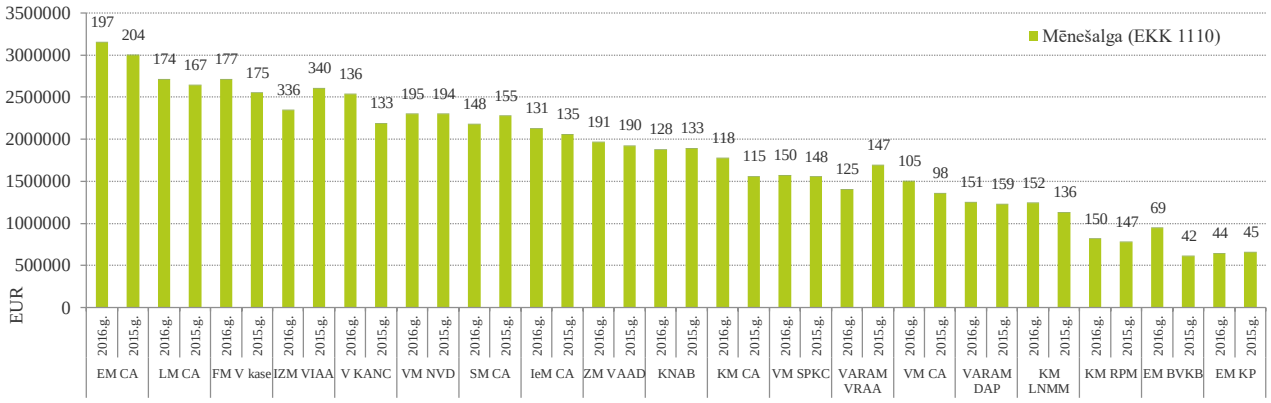

Attēls Nr.55. Vidējo institūciju mēnešalgas izdevumi (EKK1110) divos gados (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

Lielākais mēnešalgas apmērs 2016.gadā *euro* **uz vienu darbinieku vidējo iestāžu** grupā ir Valsts kancelejā (18 652 *euro*), Iekšlietu ministrijas centrālajā aparātā (16 223 *euro*) un Ekonomikas ministrijas centrālajā aparātā (15 986 *euro*), savukārt mazākais –Rundāles pils muzejā (5 417 *euro)* un otrs mazākais – Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā (8 141 *euro*). **Atšķirība šajā iestāžu grupā starp mazāko un lielāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 70%, starp otru lielāko un mazāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 67%.**

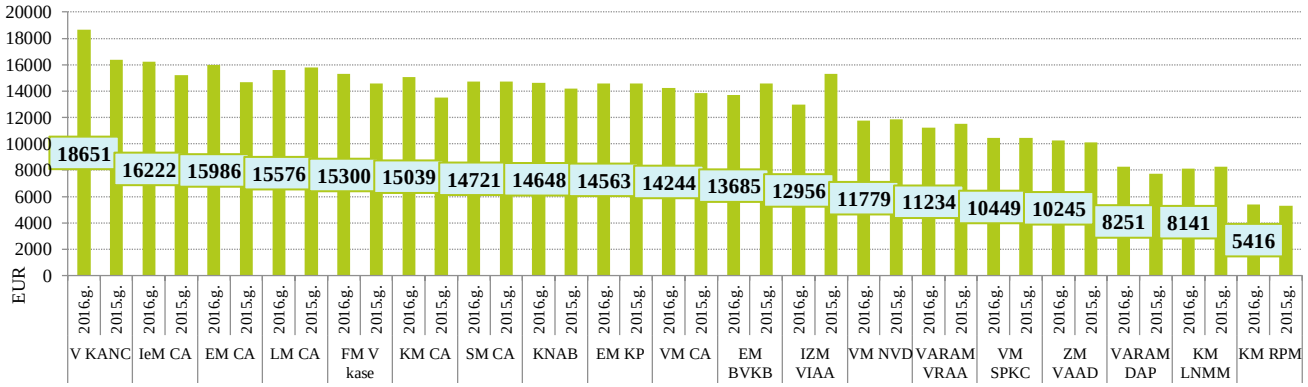

Attēls Nr.56. Mēnešalgas izdevumi gadā uz vienu darbinieku euro vidējo iestāžu grupā

Mazo iestāžu grupā lielākais **mēnešalgas** (EKK 1110) apmērs 2016.gadā *euro* ir Starptautisko programmu aģentūrā, Pārresoru koordinācijas centrā un Latvijas Nacionālajā kultūras centrā. Jaunatnes Starptautisko programmu aģentūras **mēnešalgas apmērs ir par 11% lielāks, nekā iestādē, kurā ir nākošais lielākais mēnešalgas apmērs gadā *euro* – Pārresoru koordinācijas centrs, lai gan to vidējais darbinieku skaits 2016.gadā atšķiras par 41%.**

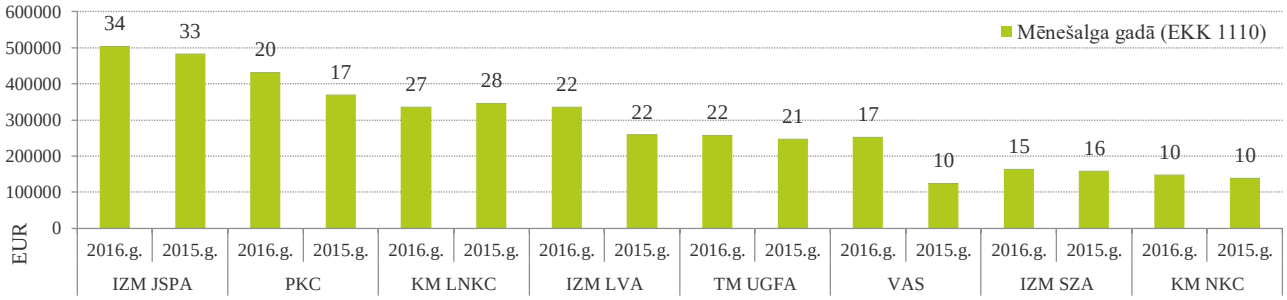

Attēls Nr.57. Mazo institūciju mēnešalgas izdevumi (EKK1110) divos gados (kolonnās virs izdevumu apmēra ir norādīts vidējais darbinieku skaits attiecīgajā gadā)

Lielākais mēnešalgas apmērs 2016.gadā *euro* uz vienu darbinieku **mazo iestāžu** grupā ir Pārresoru koordinācijas centrā (21 568 *euro*), Latviešu valodas aģentūrā (15 186 *euro*) un Jaunatnes Starptautisko programmu aģentūrā (14 814 *euro*), savukārt mazākais – Studijas zinātnes administrācijā (10 881 *euro*). **Atšķirība šajā iestāžu grupā starp mazāko un lielāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 50%, starp otru lielāko un mazāko mēnešalgas apmēru uz vienu darbinieku 2016.gadā ir 28%.**

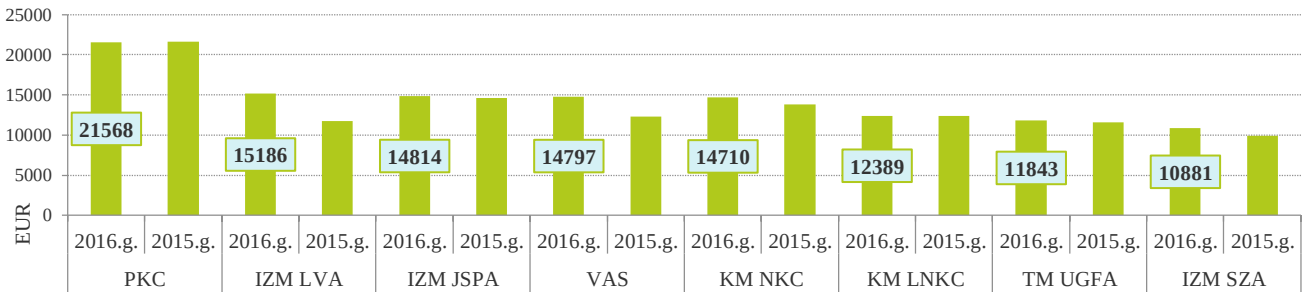

Attēls Nr.58. Mēnešalgas izdevumi gadā uz vienu darbinieku euro mazo iestāžu grupā

Salīdzinot darbinieku mainības rādītājus 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos, konstatēts, ka gadā lielākā darbinieku mainība 2016.gadā ir Satiksmes ministrijas (44%), Labklājības ministrijas (43%), Izglītības un zinātnes ministrijas (42%) centrālajā aprātā, mazākā darbinieku mainība – Iekšlietu ministrijas (5%), Ārlietu ministrijas (7%), un Aizsardzības ministrijas centrālajā aparātā (10%) un darbinieku mainība tieši korelē ar vidējo atlīdzības apmēru uz vienu darbinieku.

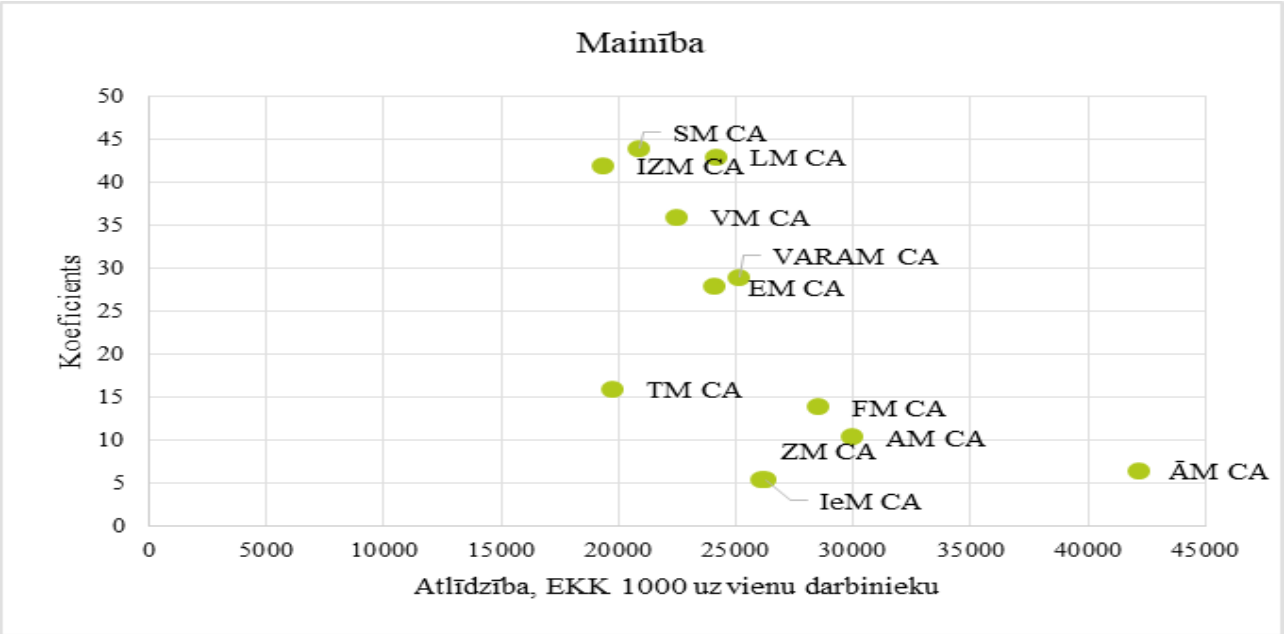

Attēls Nr.59. Darbinieku mainības un atlīdzības apmēra uz vienu darbinieku 2016.gadā savstarpējā sakarība ministriju centrālajos aparātos

Salīdzinot darbinieku mainības rādītājus 2016.gadā, sadalījumā pēc iestāžu lieluma:

- īpaši lielo iestāžu grupā lielākā darbinieku mainība ir Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestā (36%), mazākā Valsts ieņēmumu dienestā (8%);

- ļoti lielo iestāžu grupā lielākā darbinieku mainība ir Valsts sociālās aprūpes centrā Rīga (47%) un Valsts sociālās aprūpes centrā Kurzeme (39%), savukārt mazākā – Ārlietu ministrijas centrālajā aparātā (7%) un Pārtikas un veterinārajā dienestā (9%);
- lielo iestāžu grupā lielākā darbinieku mainība ir Izglītības ministrijas centrālajā aparātā (42%), Vides aizsardzības un reģionālās ministrijas centrālajā aparātā (29%), savukārt mazākā darbinieku mainība –Valsts aizsardzības un militāro objektu iepirkumu centrā (2%);
- vidējo iestāžu grupā lielākā darbinieku mainība ir Rundāles pils muzejā (57%), Valsts kancelejā (49%), mazākā –Valsts kasē (5%) un Iekšlietu ministrijas centrālajā aparātā (5%);
- mazo iestāžu grupā - lielākā darbinieku mainība ir Pārresoru koordinācijas centrā (60%), Valsts administrācijas skolā (39%), mazākā –Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā (14%);
- ļoti mazo iestāžu grupā ir viena iestāde Latvijas institūts, kurā darbinieku mainība ir 57%.

5.5. Atalgojuma mainīgā daļa

Ministriju centrālajos aparātos izmaksātās atalgojuma mainīgās daļas apmērs uz vienu atalgojuma mainīgo daļu saņēmušo darbinieku 2016.gadā būtiski atšķiras, lielākais izmaksāto piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu apmērs uz vienu darbinieku ir Zemkopības ministrijas centrālajā aparātā un tas ir par 58% lielāks nekā Tieslietu ministrijas centrālajā aparātā, kurā ir mazākais izmaksāto piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu apmērs uz vienu darbinieku.

Lai gan Atlīdzības likumā noteikto piemaksu, prēmiju un naudas balvu, kas saistītas ar darba rezultātu mērķis ir valsts pārvaldes labāko darbinieku motivācija, finanšu revīzijās konstatētā faktiskā rīcība liecina, ka piemaksas, prēmijas un naudas balvas, kas saistītas ar darba rezultātu tiek piešķirtas, lai pieejamo finanšu līdzekļu ietvaros palielinātu darbinieku atalgojumu, maksimāli izmantojot likumā atļautās iespējas, tās padarot par garantētu darba samaksas sastāvdaļu, kas neatbilst šo piemaksu piešķiršanas mērķim.

5.5.1. Kopējais atalgojuma mainīgās daļas apmērs

Kopējais atalgojuma mainīgās daļas apmērs uz vienu nodarbināto gadā, salīdzinot ar 2015.gadu ministriju centrālajos aparātos ir palielinājies par 367 *euro*, par 19% ir palielinājies ir prēmiju, naudas balvu un piemaksu, kas saistītas ar darba rezultātu apmērs.

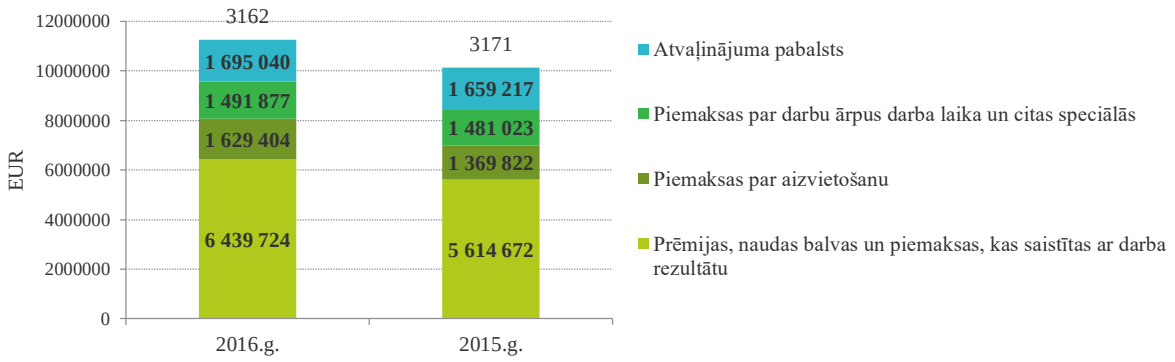

Attēls Nr.60. Kopējais atalgojuma mainīgās daļas apmērs divos gados ministriju centrālajos aparātos

Attiecinot ministriju centrālajos aparātos izmaksāto piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu apmēru[788] pret piemaksas, prēmijas, naudas balvas un pabalstus saņēmušo darbinieku skaitu institūcijā 2016.gadā, **ir konstatētas būtiskas atšķirības atalgojuma mainīgās daļas apjomā uz vienu darbinieku** – Zemkopības ministrijas centrālajā aparātā (5606 *euro*) tas ir par 58% lielāks nekā Tieslietu ministrijā (2359 *euro*) un par 45% lielāks nekā Ārlietu ministrijā (2502 *euro*).

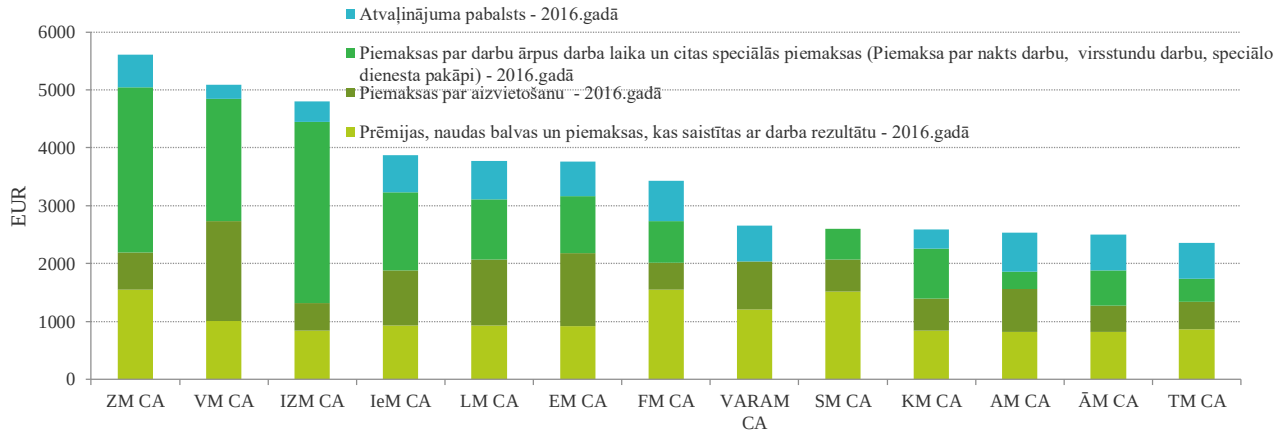

Attēls Nr.61. Ministriju centrālo aparātu piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu kopējais apmērs *euro* uz vienu darbinieku 2016.gadā

Analizējot piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu apmēru ministru centrālajos aparātos pa to veidiem, attiecinot pret piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu saņēmušo darbinieku skaitu, konstatēts, ka:

- prēmiju, naudas balvu un piemaksu, kas saistītas ar darba rezultātu lielākais apmērs uz vienu darbinieku ir Zemkopības (1553 *euro*), Finanšu (1546 *euro*), un Satiksmes ministrijā (1518 *euro*);
- piemaksu par aizvietošanu lielākais apmērs uz vienu darbinieku ir Veselības (1734 *euro*), Ekonomikas (1258 *euro*) un Labklājības ministrijā (1132 *euro*);
- piemaksu par darbu ārpus darba laika un citu speciālo piemaksu lielākais apmērs uz vienu darbinieku ir Izglītības un zinātnes ministrijā (3136 *euro*), Zemkopības ministrijā (2855 *euro*) un Veselības ministrijā (2106 *euro*);
- atvaļinājuma pabalsta lielākais apmērs uz vienu darbinieku ir Finanšu (704 *euro*), Aizsardzības (678 *euro*) un Labklājības ministrijā (672 *euro*):

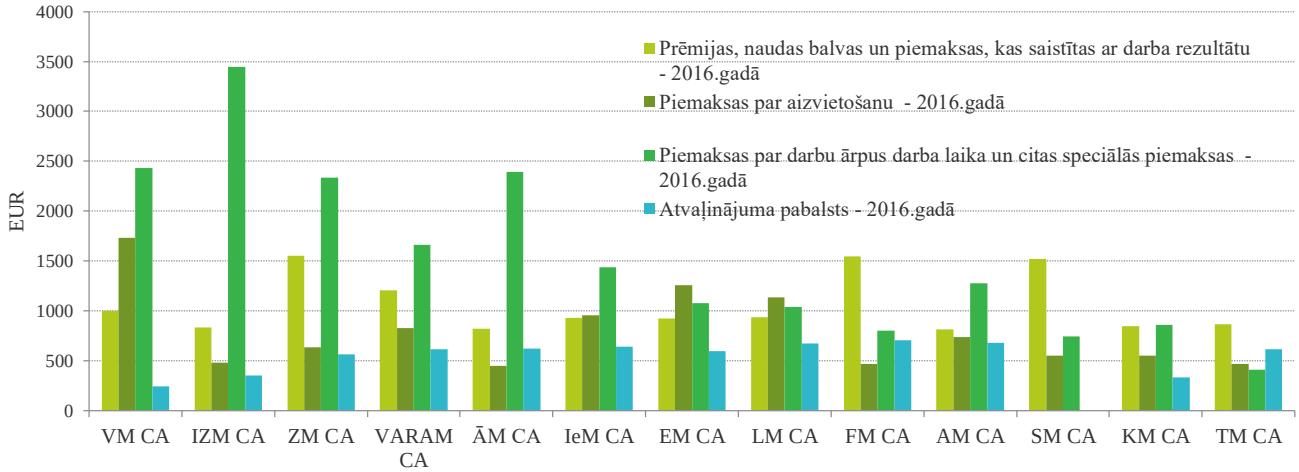

Attēls Nr.62. Ministriju centrālo aparātu atalgojuma mainīgās daļas apmērs *euro* pa to veidiem uz vienu darbinieku 2016.gadā

Analizējot ministriju centrālajos aparātos izmaksāto atalgojuma mainīgās daļas veidu, skaitu un kopējo apmēru 2016.gadā, konstatēts, ka lielāko piemaksu skaitu un lielāko apmēru *euro* 2016.gadā ir izmaksājusi Finanšu ministrija un Ārlietu ministrija – 11 atalgojuma mainīgās daļas veidus attiecīgi 2 194 355 *euro* apmērā un 2 168 199 *euro* apmērā, Aizsardzības ministrija – 10 veidus 1 014 891 *euro* apmērā, Zemkopības ministrija un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija – 9 veidus, attiecīgi 1 294 112 *euro* apmērā un 1 026 962 *euro* apmērā. Visas iepriekš minētās ministrijas ir sešu lielākās atlīdzības apmēra uz vienu darbinieku saņēmēju skaitā.

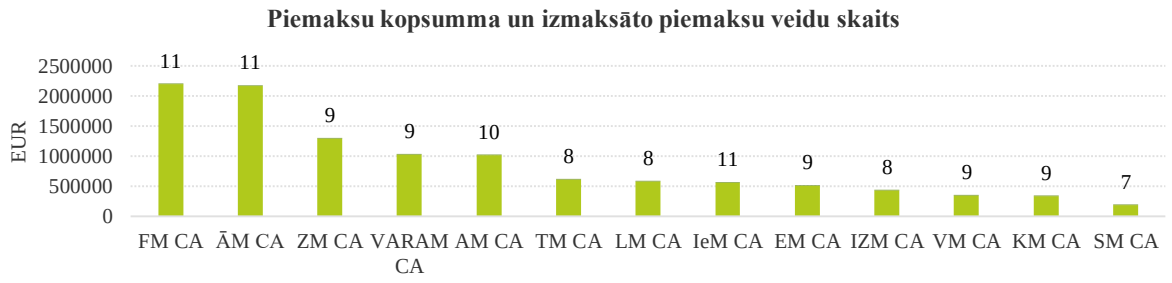

Attēls Nr.63. Ministriju centrālajos aparātos izmaksāto piemaksu skaits un apmērs 2016.gadā, *euro*

Analizējot atalgojuma mainīgās daļas īpatsvaru kopējā atalgojumā gadā resoros (analizēti 527 atalgojuma mainīgo daļu saņēmušie atbalsta funkciju veicošie vadītāji) un tajā skaitā atsevišķi arī ministriju centrālajos aparātos (analizēti 192 atalgojuma mainīgo daļu saņēmušie atbalsta funkciju veicošie vadītāji), konstatēts, ka 27% darbinieku (140 no 527) resoros un 38% darbinieku (73 no 192) ministriju centrālajos aparātos atalgojuma mainīgā daļa veido no 31% līdz 50% no gada atalgojuma. Darbinieku īpatsvars, kuru atalgojuma mainīgā daļa pārsniedz 51% gan resoros, gan tajā skaitā ministriju centrālajos aparātos ir līdzīgs – resoros 12% darbinieku (64 no 527), ministriju centrālajos aparātos – 13% darbinieku (25 no 192). Tomēr jāatzīmē, ka puse no šiem darbiniekiem ir Finanšu ministrijas resorā (32 no 64) un tajā skaitā Finanšu ministrijas centrālajā aparātā (13 no 25).

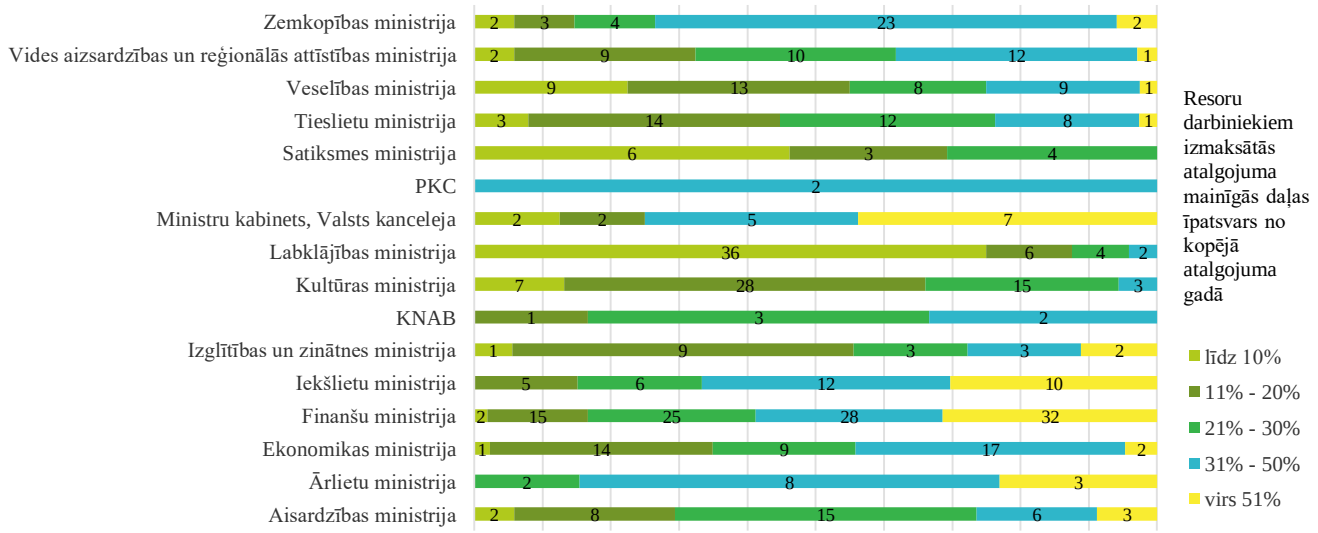

Attēls Nr.64. Atalgojuma mainīgo daļu saņēmušo darbinieku skaits (cipari stabiņos) resoros grupās pēc mainīgās daļas īpatsvara kopējā atalgojumā

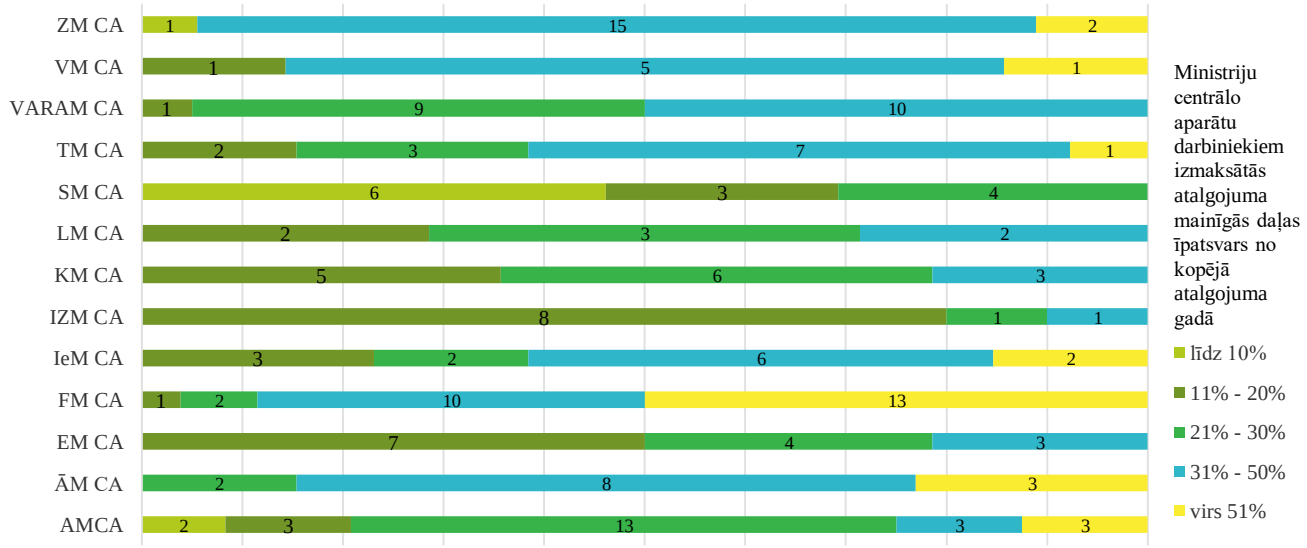

Attēls Nr.65. Atalgojuma mainīgo daļu saņēmušo darbinieku skaits (cipari stabiņos) ministriju centrālajos aparātos grupās pēc mainīgās daļas īpatsvara kopējā atalgojumā

5.5.2. Prēmijas, naudas balvas un piemaksas, kas saistītas ar darba rezultātu

Prēmiju, naudas balvu un piemaksu, kas saistītas ar darba rezultātu (EKK 1148, 1146, 1149), lielākais apmērs 2016.gadā ir izmaksāts Finanšu ministrijas (1 625 109 *euro*), Zemkopības ministrijas (1 066 725 *euro*) un Vides un reģionālās aizsardzības ministrijā (719 809 *euro*). Šīm ministrijas ir arī sešu ministriju skaitā, kurām ir lielākais atlīdzības finansējuma apmērs *euro* uz vienu darbinieku. Procentuāli lielākais darbinieku skaits, kas ir saņēmis kādu no šiem materiālās stimulēšanas veidiem, ir Zemkopības ministrijā – 58%, Finanšu ministrijas centrālajā aparātā – 55%, un Vides aizsardzības un reģionālās aizsardzības ministrijā – 40%.

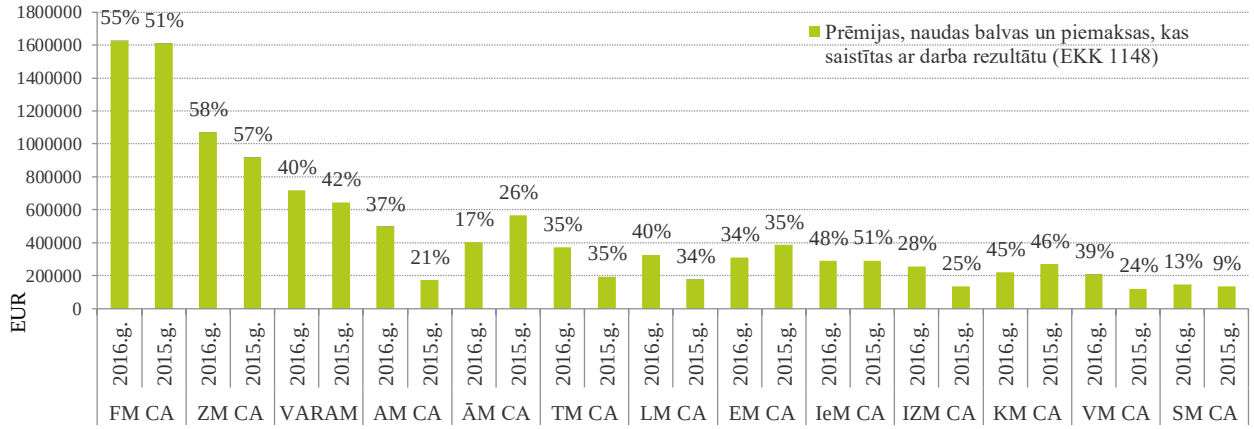

Attēls Nr.66. Prēmiju, naudas balvu un piemaksu, kas saistītas ar darba rezultātu (EKK 1148), apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos apmēros un darbinieku īpatsvars, kas saņēmuši kādu no šiem materiālās stimulēšanas veidiem.

Prēmijas par novērtējumu (Atlīdzības likuma 16.pants) 2016.gadā saņēmušo darbinieku skaits starp ministriju centrālajiem aparātiem būtiski atšķiras gan absolūtos skaitļos, gan prēmiju saņēmušo darbinieku īpatsvarā. No ministriju centrālajiem aparātiem procentuāli vislielākajam darbinieku skaitam – 104% ir izmaksājusi Iekšlietu ministrija, 90% ir izmaksājusi Finanšu un Zemkopības ministrija, 85% darbinieku - Ekonomikas un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Lielākais prēmiju apmērs *euro* savukārt ir Finanšu (324 032 *euro*), Ārlietu (275 340 *euro*) un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (226 712 *euro*).

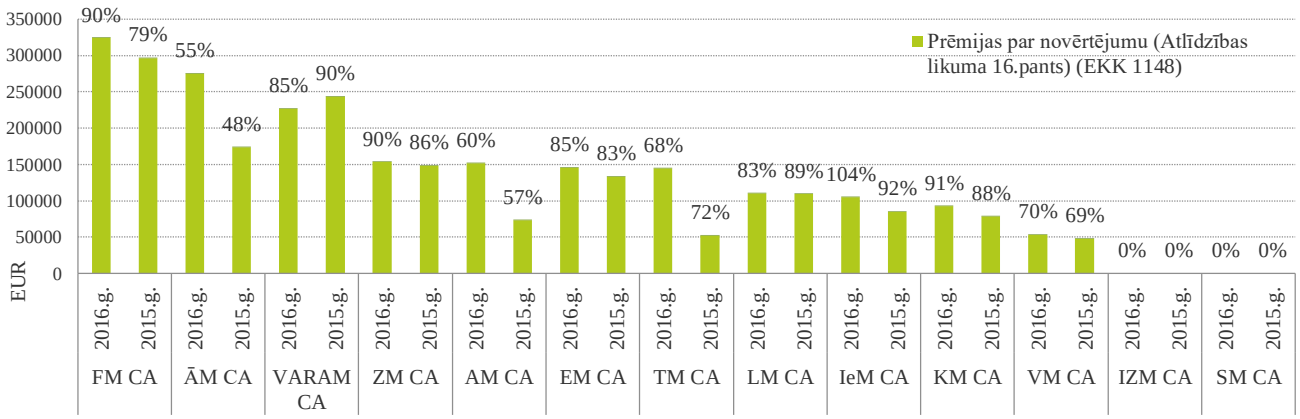

Attēls Nr.67. Prēmiju par novērtējumu apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un prēmiju saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

Naudas balvas 2016.gadā saņēmušo darbinieku skaits starp ministriju centrālajiem aparātiem būtiski atšķiras gan absolūtos skaitļos, gan prēmiju saņēmušo darbinieku īpatsvarā. No ministriju centrālajiem aparātiem naudas balvas procentuāli vislielākajam darbinieku skaitam – 95% ir izmaksājusi Zemkopības un Labklājības ministrija, 84% darbinieku ir izmaksājusi Finanšu ministrija. Lielākais naudas balvu apmērs *euro* savukārt ir Finanšu (423 408 *euro*), Ārlietu (126 037 *euro*) un Zemkopības ministrijā (280 938 *euro*).

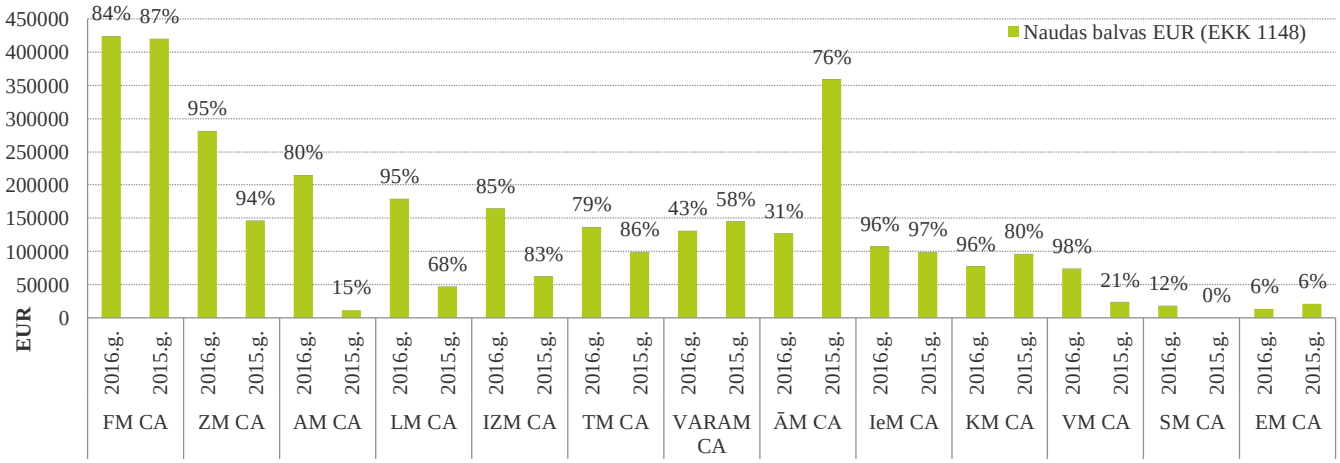

Attēls Nr.68. **Naudas balvas** apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un naudas balvas saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

Piemaksas par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti (Atlīdzības likuma 14.panta 12.daļa) 2016.gadā saņēmušo darbinieku skaits starp ministriju centrālajiem aparātiem būtiski atšķiras gan absolūtos skaitļos, gan prēmiju saņēmušo darbinieku īpatsvarā. No ministriju centrālajiem aparātiem piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti lielāko apmēru *euro* un procentuāli vislielākajam darbinieku skaitam – 103% ir izmaksājusi Zemkopības ministrija, 94% – Finanšu ministrija, 79% – Ekonomikas ministrija. Lielākais piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti apmērs *euro* savukārt ir Finanšu (830 154 *euro*), Zemkopības (632 577 *euro*) un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā (363 046 *euro*).

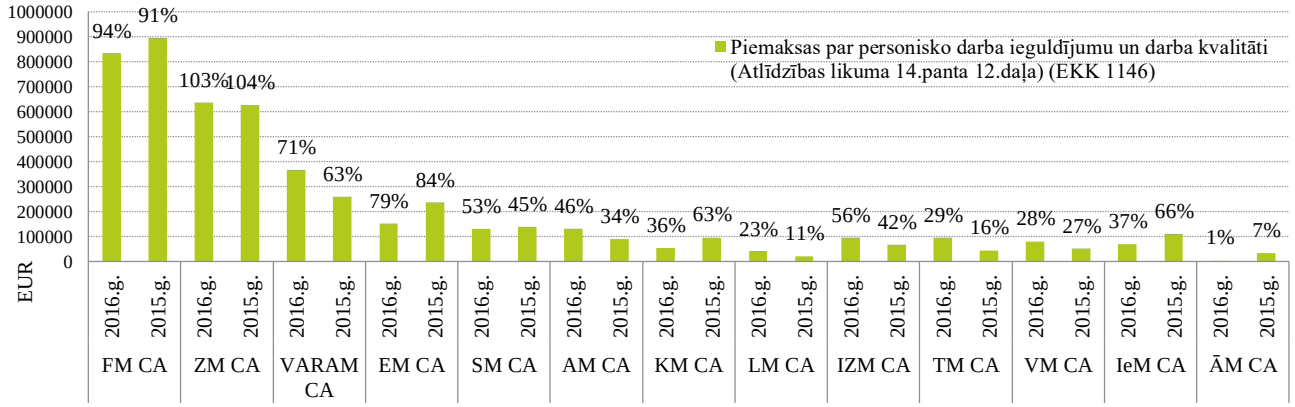

Attēls Nr.69. Piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un piemaksu saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

Analizējot piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti piešķiršanas ilgumu mēnešos, konstatēts, ka lielākam darbinieku skaitam un ilgstošāk (no 10 līdz 12 mēnešiem gadā) šīs piemaksas 2016.gadā tika maksātas Finanšu un Zemkopības ministrija centrālajā aparātā.

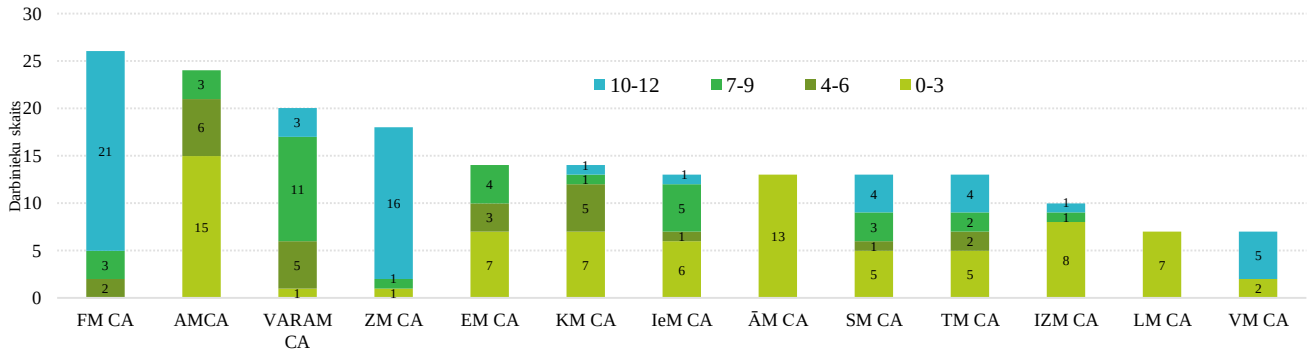

Attēls Nr.70. Piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti piešķiršanas ilgums mēnešos ministriju centrālajos aparātos

5.5.3. Apkopojums no finanšu revīzijām par piemaksām par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti

Tā kā revīzijā ir konstatēts, ka **atalgojuma mainīgā daļa būtiski palielina valsts iestāžu amatpersonu (darbinieku) kopējo atalgojuma apmēru, kā arī piešķirtās piemaksas, palielina atšķirību starp vienādā amatā strādājošo kopējā atalgojuma apmēru, īpaši svarīgi ir nodrošināt saprotamu un**

caurspīdīgu motivējošo instrumentu piešķiršanas kārtību, skaidri saprotamus un izmērāmus kritērijus piešķiršanas pamatojumam.

Finanšu revīzijās, izlases veidā vērtējot atlīdzības jautājumus, tajā skaitā iestāžu piemēroto kārtību piemaksu piešķiršanā, konstatējām, ka vēl joprojām ne vienmēr tiek ievērota līdzvērtīgu nosacījumu piemērošana darbinieku darba samaksā.

Lai gan Atlīdzības likumā noteikto dažādo piemaksu mērķis ir valsts pārvaldes labāko darbinieku motivācija, finanšu revīzijās konstatētā faktiskā rīcība liecina, ka piemaksas tiek piešķirtas, lai pieejamo finanšu līdzekļu ietvaros palielinātu darbinieku atalgojumu, maksimāli izmantojot likumā[789] atļautās iespējas, tās padarot par garantētu darba samaksas sastāvdaļu, kas neatbilst šo piemaksu piešķiršanas mērķim[790].

Par to liecina gan izlases veida pārbaudēs konstatētais, ka septiņos resoros[791] (centrālajā aparātā vai tā iestādē) piemaksas par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti tiek noteiktas gandrīz visiem iestādes darbiniekiem (virs 80% šāda piemaksa darbiniekiem ir piešķirta sešos resoros[792], virs 75% – vienā resorā[793]), gan tas, ka septiņos resoros[794] nav gūstama pārliecība, par kādu ieguldījumu šī piemaksa tiek piešķirta.

Piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti piešķiršanas process ir formāls – piemaksas piešķiršanas pamatojumi ir vispārīgi, neietver konkrētus apsvērumus šādas piemaksas piešķiršanai, nav skaidri nošķirami no citu piemaksu, piemēram, piemaksas par papildu darbu, piešķiršanas pamatojuma, turklāt vienā resorā[795] piemaksu piešķiršanas izvērtējums vispār nav dokumentēts. Tas nerada iespēju pārliecināties par konkrētas personas ieguldījumu iestādes mērķu sasniegšanā (kopējais atlīdzības līdzekļu, kurā ir konstatēta kļūda piemaksas aprēķinā vai nav gūta pārliecība par piešķirtās piemaksas pamatojumu, ir 6 372 723 *euro).*

Arī atlīdzības datu analīze norāda uz atsevišķu iestāžu[796] vadības vēlmi gada beigās maksimāli izlietot iestādei piešķirtos valsts budžeta līdzekļus, jo faktiski izlietoto līdzekļu apmērs līdz pat sešām reizēm pārsniedz sākotnēji plānoto līdzekļu apmēru un līdz pat 54 % no 2016.gadā izmaksātās piemaksas kopsummas ir izmaksāti gada pēdējā ceturksnī.

Vienlaikus konstatējām, ka pat viena resora ietvaros[797], katrā iestādē izpratne par Atlīdzības likumā[798] definētajiem nosacījumiem ir atšķirīga, un resora ietvaros netiek nodrošināta uz vienlīdzīgiem principiem balstīta atlīdzības sistēma.

Izlases veidā vērtējot piemaksu par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti piešķiršanas pamatotību konstatējām:

- tiek vērtētas darbinieku personiskās īpašības, nevis darba uzdevuma izpildes vērtējums, piemēram, vienīgie ar darba kvalitāti saistītie kritēriji ir: „*izpilda uzdevumus pirms noteiktā termiņa, kvalitatīvi izpilda uzdotos uzdevumus, atbildīgi izturas pret atvēlētajiem resursiem*";
- piemaksa par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti tiek noteikta par darba izpildi pamata apjomā, prasmēm un attieksmi, par kuru tiek maksāta mēnešalga un kuru nevar vērtēt kā īpašu, piemēram, piemaksas piešķiršanas pamatojumā vērtēšanas anketā ir norādīts:

  „izrādīja interesei par veicamajiem darbiem, centīgs;

darbinieks atbildīgi veic savus tiešos darba pienākumus un uzdotos uzdevumus, nekavējot noteiktos termiņus, atbilstošā kvalitātē un apjomā;

izglītība un līdzšinējā pieredze ļauj veikt uzticētos pienākumus ļoti labi. Labprāt iesaistās darba koordinēšanā. Labas prasmes darbā ar datoru, kas ļauj efektīvi veikt darba pienākumus";

- lai gan mazākā apmērā, taču piemaksa par darba kvalitāti tiek noteikta arī gadījumos, ja darbs nav veikts kvalitatīvi, piemēram, piemaksa par kvalitāti ir piešķirta, lai gan ir „*kavēti uzdevumu veikšanas termiņi un iepirkumu dokumentācija ir sagatavota ar nokavēšanos, darbinieks sagatavotajos dokumentos pieļāva neuzmanības kļūdas"*;
- atsevišķos gadījumos piemaksas pamatojumā ir norādīts, ka tā ir piešķirta par papildu darbu, par ko pienākas cita veida piemaksa;
- konstatēti arī gadījumi, kad pamatojums piemaksas noteikšanai pilnībā sakrīt ar amata aprakstā veicamajiem uzdevumiem, nenorādot to, kas ir konkrētā darbinieka īpašais ieguldījums salīdzinot ar citiem iestādes darbiniekiem.

Piemaksas par institūcijai būtisko funkciju nodrošināšanu vai stratēģiski svarīgu mērķu īstenošanu (Atlīdzības likuma 15.panta 11.daļa no 04.10.2016.) ministriju centrālajos aparātos 2016.gadā 47 515 *euro* apmērā 5% darbinieku ir piešķirtas Finanšu ministrijā, 7004 *euro* apmērā 4% darbinieku – Iekšlietu ministrijā un 2049 *euro* apmērā 1% darbinieku – Veselības ministrija.

5.5.4. Piemaksas par aizvietošanu

Piemaksu par aizvietošanu lielāko apmēru *euro* un procentuāli vislielākajam darbinieku skaitam ir izmaksāts Ārlietu (290 837 *euro*), Aizsardzības (224 868 *euro*) un Finanšu ministrijas (177 488 *euro*) centrālajos aparātos, tajā skaitā:

- piemaksa par prombūtnē esošu darbinieku aizvietošanu vislielākā apmērā ir izmaksāta Aizsardzības, Ārlietu, un Finanšu ministrijas centrālajos aparātā;
- piemaksa par vakanta amata pienākumu pildīšanu vislielākā apmērā ir izmaksāta Izglītības un zinātnes, Aizsardzības un Labklājības ministrijas centrālajos aparātā;
- piemaksa par darbinieka veicamo papildu darbu vislielākā apmērā ir izmaksāta Ārlietu, Veselības un Labklājības ministrijas centrālajā aprātā.

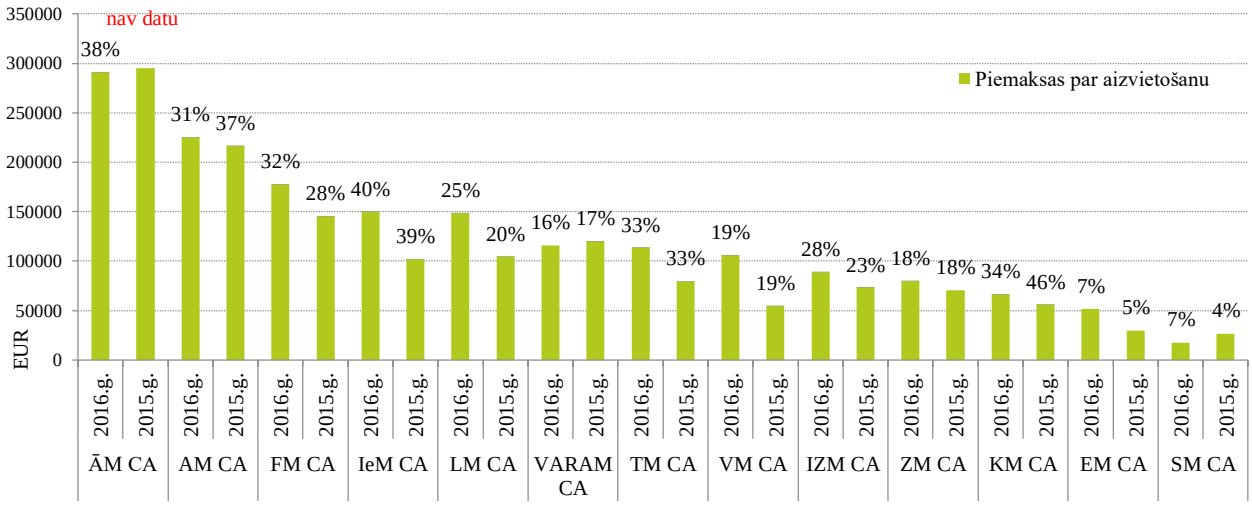

Attēls Nr.71. **Piemaksu par aizvietošanu** apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un piemaksu saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

5.5.5. Piemaksas par darbu ārpus darba laika un citas speciālās piemaksas

Piemaksa par nakts darbu ir maksāta tikai Ārlietu ministrijas centrālā aparāta 2% darbinieku 7554 *euro* apmērā 2016.gadā.

Samaksa par virsstundu darbu – no ministriju centrālo aparātiem darbiniekiem gan lielākais piemaksu apmērs *euro*, gan lielākais darbinieku skaits, kuriem ir veikta samaksa par virsstundu darbu, ir Finanšu (96 207 *euro*), Ekonomikas (31 627 *euro*) un Ārlietu ministrijas (12 987 *euro*) centrālajos aparātos.

Samaksa **par darbu svētku dienās** no ministriju centrālajiem aparātiem ir maksāta Aizsardzības ministrijā 7424 euro apmērā 8% darbiniekiem, Finanšu ministrijā 4114 *euro* apmērā 7 % darbiniekiem, Ārlietu ministrijā 3966 *euro* apmērā 2% darbiniekiem un Kultūras ministrijā 1061 *euro* apmērā 7% darbiniekiem.

Piemaksa par speciālo dienesta pakāpi 2016.gadā ir maksāta tikai Iekšlietu ministrijas centrālā aparāta 7531 *euro* apmērā 6% darbinieku.

Piemaksa par diplomātisko rangu maksāta desmit ministriju centrālo aparātu darbiniekiem, lielākais piemaksas apmērs 1 076 165 *euro* apmērā ir maksāts Ārlietu ministrijas darbiniekiem.

Piemaksa par darbu (dienestu), kas saistīts ar īpašu risku maksāta divu ministriju centrālo aparātu darbiniekiem: Aizsardzības ministrijas – 28 243 *euro* apmērā 10% darbinieku, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas – 1885 *euro* apmērā 1% darbinieku.

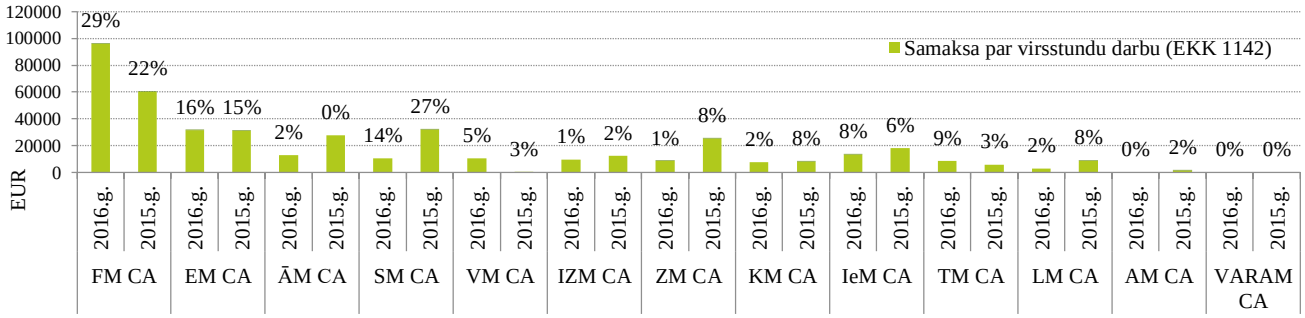

Attēls Nr.72. **Samaksas par virsstundu darbu** apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un piemaksu saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

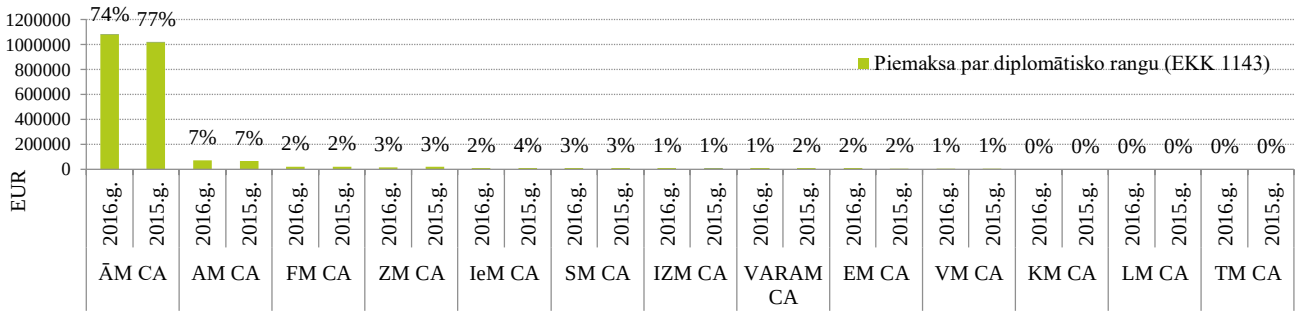

Attēls Nr.73. **Samaksas par diplomātisko rangu** apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un piemaksu saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

5.5.6. Atvaļinājuma pabalsts

Atvaļinājuma pabalsts 2016.gadā maksāts visu ministriju centrālo aparātu darbiniekiem, izņemot Satiksmes ministriju, tomēr pabalsta kopējais apmērs *euro* un pabalstu saņēmušo darbinieku skaits ministriju centrālo aparātu starpā atšķiras.

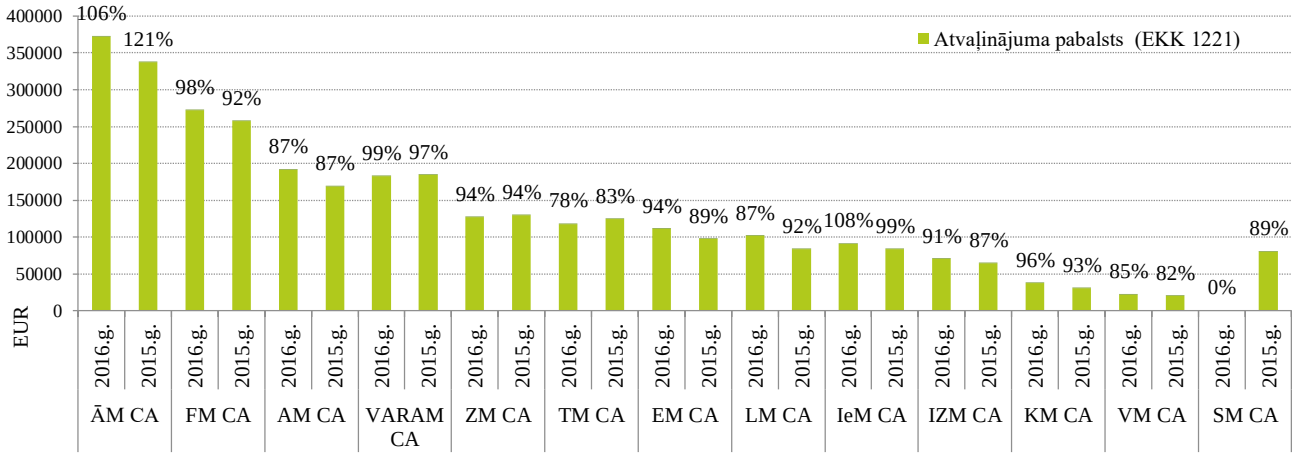

Attēls Nr.74. **Atvaļinājuma pabalsta** apmērs 2016.gadā ministriju centrālajos aparātos un pabalstu saņēmušo darbinieku īpatsvars procentos

5.6. Detalizētās informācijas par institūcijās nodarbināto personu atlīdzību analīze

Salīdzinot 2016.gada kopējā atalgojuma apmēru, sadalījumā pa mēnešalgas un piemaksu apmēru gadā, pēc iestāžu lieluma un pa atbalsta funkciju nodrošinošo vadītāju veidiem, par vienā amata saimē apakšaimē, apakšsaimes līmenī, mēnešalgas grupā un mēnešalgas grupas kategorijā klasificētajiem atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem, līdzīgi kā pārējo datu analīzē, atšķirīgs atalgojuma apmērs gadā ir arī vienā amata saimē, apakšaimē, apakšsaimes līmenī, mēnešalgas grupā un mēnešalgas grupas kategorijā klasificētajiem atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem.

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu 2016.gadā izlasē iekļauto 44 **iestāžu vadītājiem ļoti lielās, lielās un vidēja lieluma iestādēs** (grupējot pēc iestāžu lieluma), konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem darbiniekiem atalgojuma apmērs gadā būtiski atšķiras (datu analīzes rezultātus skatīt 6.pielikumā).

Revīzijas raksturojums

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir:

- pārbaudīt, vai Saimnieciskā gada pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par valsts finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un rezultātiem un vai tas ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām;
- izvērtēt iepriekšējās Valsts kontroles revīzijās par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas pareizību sniegto būtiskāko ieteikumu ieviešanu.

Revidējamās vienības un revidentu atbildība

Revidējamās vienības vadība ir atbildīga:

- par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu atbilstoši MK 2012.gada 29.maija noteikumiem Nr.375 „Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" un tajā sniegtās informācijas patiesu uzrādīšanu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Šī atbildība paredz izveidot, ieviest un uzturēt tādu iekšējās kontroles sistēmu, kura nodrošina Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu bez krāpšanas un kļūdu izraisītām neatbilstībām, kā arī izvēlēties un lietot piemērotu grāmatvedības politiku;
- par nodokļu maksājumu un nodokļu maksātāju uzskaiti, valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas Republikas teritorijā, kā arī par muitas politikas īstenošanu atbilstoši nodokļu normatīvajos aktos noteiktajam. Šī atbildība paredz izveidot, ieviest un uzturēt tādu iekšējās kontroles sistēmu, kura nodrošina krāpšanas un kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību novēršanu.

Valsts kontrole ir atbildīga par revīzijas vadību, pārraudzību, veikšanu, ziņojuma sagatavošanu Valsts kontroles atzinuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem. Revīzija veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem Starptautiskajiem revīzijas standartiem, kā arī Starptautiskajiem standartiem augstākajām revīzijas iestādēm.

Saskaņā ar šiem standartiem revīzijas grupa ievēro ētikas prasības un revīziju par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu plāno un veic, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka Saimnieciskā gada pārskatā nav būtisku kļūdu un neatbilstību, tajā skaitā, ka:

- iekasētie valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumi Saimnieciskā gada pārskatā ir klasificēti un uzskaitīti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un noteiktajā apjomā;
- pašvaldību gada pārskatu daļā nav būtisku kļūdu un neatbilstību.

Revīzijas pamatojums, apjoms un kritēriji

Finanšu revīzija "Par Latvijas Republikas 2016.gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta 1.punktu un :

- Revīzijas un metodoloģijas departamenta 2016.gada 12.septembra revīzijas uzdevumu Nr.2.4.1-38/2016 (*par saimnieciskā gada pārskatu kopumā*);
- Piektā revīzijas departamenta 2016.gada 12.septembra revīzijas apakšuzdevumu Nr.2.4.1-38-1/2016 (*par pašvaldību gada pārskatu daļu*);
- Revīzijas un metodoloģijas departamenta 2016.gada 14.septembra revīzijas apakšuzdevumu Nr.2.4.1-38-2/2016 (*par valsts budžeta ieņēmumu daļu*).

Revīzijas gaitā Valsts kontrole veica pārbaudes procedūras par pārskata sagatavošanas un darījumu atbilstību Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām. Revīzijā, piemērojot profesionālus spriedumus un saglabājot profesionālo skepsi, revīzijas grupa:

- identificēja un novērtēja risku, ka finanšu pārskatos varētu būt būtiskas krāpšanas vai kļūdu izraisītas neatbilstības, izstrādāja un veica revīzijas procedūras, kuru mērķis ir mazināt šos riskus, kā arī ieguva revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu Valsts kontroles atzinumam;
- ieguva izpratni par revīzijai būtiskām revidējamās vienības iekšējām kontrolēm, ar mērķi izstrādāt un piemērot pastāvošiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, bet nevis, lai sniegtu atzinumu par iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāti;
- izvērtēja pielietoto grāmatvedības uzskaites politiku atbilstību un grāmatvedības aplēšu un ar tām saistīto vadības uzrādīto skaidrojumu pamatotību;
- izvērtēja vispārējo finanšu pārskatu struktūru un saturu, ieskaitot atklāto informāciju un skaidrojumus pielikumā, tostarp, veica pārskata sakarību un pārskata datu atbilstības grāmatvedības uzskaites datiem pārbaudi un vērtēja, vai finanšu pārskati sniedz patiesu priekšstatu par pārskatā atklātiem darījumiem un notikumiem;
- ieguva pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus par Saimnieciskā gada pārskatu veidojošo pārskatu un to pielikumu konsolidāciju ar mērķi sniegt atzinumu par Saimnieciskā gada pārskatu;
- pārbaudīja iepriekšējās Saimnieciskā gada pārskata revīzijās konstatēto kļūdu un nepilnību novēršanu.

Revīzija ietvēra finanšu pārskata, budžeta izpildes pārskata, Finanšu ministrijas vadības ziņojuma par Saimniecisko gada pārskatu un pārskata skaidrojumu pārbaudi, kā arī izlases veidā revīzijā ir pārbaudīta Saimnieciskā gada pārskatu veidojošo pārskatu un to pielikumu konsolidācija. Revīzijā tika izskatīts arī galvenais revīzijas jautājums – transfertu uzskaite.

Revīzijas apjoma ierobežojumi

Tā kā saskaņā ar normatīvo aktu[799] nodokļu un nodevu ieņēmumi Saimnieciskā gada pārskatā tiek uzrādīti pēc naudas plūsmas principa, izņemot pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumus, tajā skaitā

ieņēmumus no nekustamā īpašuma nodokļa, kas ir uzskaitīti pēc uzkrāšanas principa, Valsts kontrole nevar izteikt atzinumu par:

- nodokļu ieņēmumu pilnīgumu, tas ir, vai pārskatā ir uzrādīti visi ieņēmumi, pret kuriem ir radies nodokļu pienākums, un visas saistības, kuras radušās nodokļu administrēšanas rezultātā, kas attiecas uz pārskata periodu, izņemot ieņēmumus no nekustamā īpašuma nodokļa, ko administrē pašvaldības;
- ieņēmumu no nodevām pilnīgumu, tas ir, vai pārskatā ir uzrādīti visi uz pārskata periodu attiecināmie ieņēmumi no iekasētajām nodevām, un visas saistības, kas radušās to administrēšanas rezultātā.

Revīzijā nebija iespējams noteikt nepieciešamo labojumu kopējo ietekmi uz Pašvaldību gada pārskatu daļā uzrādīto ilgtermiņa ieguldījumu vērtību, jo:

- Valsts kontrole nevar sniegt viedokli par vienas pašvaldības[800] 2016.gada pārskata bilances posteņos „Zeme, ēkas un būves" un „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" uzrādītajiem aktīviem gada sākumā 61 328 878 *euro* vērtībā un gada beigās 61 914 506 *euro* vērtībā;
- viena pašvaldība[801] nav veikusi transporta būvju 44 984 675 *euro* bilances vērtībā grāmatvedības uzskaites datu aktualizāciju, lai gan salīdzināšanas rezultātā ir konstatēts, ka grāmatvedības datos ir uzrādīta par 510 725 m^2 lielāka transporta būvju platība, kā rezultātā var tikt koriģēta transporta būvju vērtība;
- grāmatvedības uzskaitē un bilances postenī „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" nav iespējams noteikt:
  - pārskata gada sākumā neuzrādītos un ar 0 *euro* vērtību uzrādītos derīgo izrakteņu krājumus 307 tūkst.m^3 un 1932 tūkst. tonnu apjomā un grāmatvedības uzskaitē neuzrādītās mežaudzes un pārējos bioloģiskos aktīvus 97 *ha* kopējā platībā;
  - pārskata gada beigās neuzrādītos un ar 0 *euro* vērtību uzrādītos derīgo izrakteņu krājumus 132 tūkst.m^3 un 1932 tūkst. tonnu apjomā un grāmatvedības uzskaitē neuzrādītās mežaudzes un pārējos bioloģiskos aktīvus 21 *ha* kopējā platībā;
- 21 pašvaldība[802] jeb 91 % no apmeklētajām pašvaldībām nav veikušas vai ir tikai daļēji veikušas zemes, ēku vai būvju īpašumu 2015.gada slēguma inventarizāciju;
- revīzijas laikā pašvaldību atbildīgie darbinieki nevarēja uzrādīt, un revidentiem nebija pieejami revīzijai nepieciešamie ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites vērtību pamatojošie dokumenti par aktīviem 7 293 320 *euro* kopējā vērtībā[803], kas nedeva iespēju veikt 2016.gada pārskatā uzrādīto aktīvu atbilstības pārbaudi, kā arī piecās pašvaldībās pārskata gada sākumā un četrās pašvaldībās pārskata beigās zemes īpašumu vērtība neatbilst 2010.gada kadastrālajām vērtībām.

Revīzijā nebija iespējams noteikt nepieciešamo labojumu kopējo ietekmi uz ministriju un centrālo valsts iestāžu pārskatu daļā uzrādīto:

- Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras bilances vērtību 6 055 041 *euro* apmērā un tās izmaiņām 2016.gada 31.decembrī. Tā kā Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūrā ir būtiski revīzijas apjoma ierobežojumi sakarā ar uzsākto kriminālprocesu, Valsts kontrole nevarēja

iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus un nevarēja noteikt, vai būtu nepieciešams veikt korekcijas;

- Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2016.gada pārskatā uzrādīto pamatlīdzekļu vērtību 401 040 euro apmērā. Valsts kontrole nevarēja iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz pamatlīdzekļu uzskaites pilnīgumu un eksistenci, jo pamatlīdzekļu gada slēguma inventarizācijas gaitā bija konstatēti trūkumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izveidotajās iekšējās kontroles procedūrās, tāpēc Valsts kontrole nevarēja noteikt, vai būtu nepieciešams veikt korekcijas.

Revīzijas laikā Valsts kontrole nevarēja iegūt ticamus, pietiekamus un atbilstošus pierādījumus par darījuma, ko noslēdzis Lielvārdes novada domes bijušais priekšsēdētājs J.Āboliņš, Lielvārdes novada domes vārdā parakstot dokumentu – parādzīmi/vekseli 200 miljonu *euro* vērtībā, iespējamo ietekmi vai tās neesamību uz Saimnieciskā gada pārskatu. Lai gan Ogres rajona tiesa ir ierosinājusi civillietu pēc Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta 2017.gada 16. martā iesniegtā prasības pieteikuma Lielvārdes novada pašvaldības interesēs pret J. Āboliņu un *Riverside HK Ltd*. Eiropas biroju par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža, tiesas sēde vēl nav notikusi.

Iegūtie revīzijas pierādījumi nodrošina pietiekamu pamatu revīzijas ziņojuma sniegšanai.

Valsts budžeta ieņēmumu daļa

Atzīstot, ka neviena nodokļu administrēšanas sistēma nevar nodrošināt, ka visos gadījumos, kad personām ir radušās nodokļu saistības, tiek izpildīts nodokļu deklarēšanas un nomaksas pienākums, revīzija ir plānota tā, lai gūtu pārliecību, ka nodokļu administrācijas izstrādātās un īstenotās procedūras nodrošina pietiekamu un savlaicīgu uzraudzību pār nodokļu ieņēmumu aprēķināšanu un iekasēšanu valsts budžetā. Pārliecība gūta, pārbaudot noteiktas nodokļu administrēšanas jomas, kurās plānošanas posmā identificēti augsti saistību izpildes riski un kuru mazināšanai ir būtiski, ka nodokļu administrācijas izstrādātās kontroles procedūras ir pietiekamas.

Revīzijā, izvērtējot revīzijas plānošanas posmā identificētos neatbilstību riskus, pārbaudes tika veiktas izlases veidā, lai pārbaudītu:

- nodokļu un nodevu uzrādīšanu Saimnieciskā gada pārskatā pēc naudas plūsmas principa;
- vai būtiskie nodokļu ieņēmumu posteņi, tas ir, sociālās apdrošināšanas iemaksu, PVN, IIN, akcīzes nodokļa, UIN, transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokļa posteņi, kā arī muitas nodokļa postenis, ir uzrādīti pilnīgi, atbilstoši atzīti, novērtēti un klasificēti Saimnieciskā gada pārskatā par 2016.gadu normatīvajos aktos[804] noteiktajā kārtībā un noteiktajā apjomā, veicot izlases veida pārbaudes par 96% no Saimnieciskā gada pārskatā par 2016.gadu norādītajiem kopbudžeta ieņēmumiem;
- nodokļu administrēšanas procesus, kas ietekmē nodokļu ieņēmumu uzrādīšanu Saimnieciskā gada pārskatā – nodokļu maksātāju reģistrācija un izslēgšana, nodokļu deklarēšana, nodokļu aprēķina kontrole, nodokļu maksāšana (tajā skaitā parādu administrēšana), nodokļu pārmaksu atmaksa, nodokļu parādu un pārmaksu dzēšana, kā arī krāpšanas risku un IS pārvaldība.

Valsts (pašvaldību) nodevas un kancelejas nodevas, kuras administrē ministrijas un attiecīgās pašvaldības, kopā veido valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumus 143,5 milj. EUR, tomēr katra

atsevišķi nepārsniedz revīzijai noteikto būtiskumu. Būtiskākos posteņus veido valsts nodevas par valsts sniegto nodrošinājumu un juridiskajiem un citiem pakalpojumiem 79,9 milj. EUR un speciāliem mērķiem paredzētās valsts nodevas 49,2 milj. EUR.

Saimnieciskā gada pārskata revīziju ietvaros nebūtisko nodokļu posteņi, valsts nodevas un citi nenodokļu ieņēmumi katru gadu tiek pārbaudīti izlases veidā. Pārbaudes tiek plānotas tā, lai piecu gadu laikā aptvertu nebūtisko nodokļu un nenodokļu ieņēmumus ar lielāko ieņēmumu apjomu. Revīzijas ietvaros tika veiktas pārbaudes par tiesu nodevu, nodevu par darbību veikšanu Uzņēmumu reģistrā un par ieņēmumiem no konfiscētajiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem. Tāpat revīzijas ietvaros tika izvērtētas Finanšu ministrijas veiktās darbības un sasniegtais progress, ieviešot ieteikumu par nodevu administrēšanas sistēmas pilnveidošanu un sakārtošanu.

Par pārējo valsts un pašvaldību budžetu ieņēmumu uzskaites pilnīgumu un administrēšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam pārliecība tika gūta:

- par nekustamā īpašuma nodokli – veicot revīziju par pašvaldību budžetiem, tajā skaitā sadarbojoties ar zvērinātiem revidentiem;
- par ieņēmumiem no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem – veicot finanšu revīzijas par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu gada pārskatu sagatavošanas pareizību, pārbaudot, vai ministriju un citu centrālo valsts iestāžu gada pārskatos tie ir uzrādīti atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- par ieņēmumiem no dividendēm (maksājumi par valsts (pašvaldību) kapitāla izmantošanu) – veicot revīziju par Saimnieciskā gada pārskatu par 2016.gadu, pārbaudot, vai Saimnieciskā gada pārskatā ir uzrādīti un saņemti visi ieņēmumi no dividendēm no kapitālsabiedrībām, kurām tās jāmaksā;
- par procentu ieņēmumiem – revīzijas par Saimnieciskā gada pārskata par 2016.gadu ietvaros, pārbaudot Valsts kases sagatavoto finanšu bilanci – vai procentu ieņēmumi ir uzrādīti pilnīgi, atbilstoši atzīti, novērtēti un klasificēti;
- par ārvalstu finanšu palīdzību – revīzijas par Saimnieciskā gada pārskata par 2016.gadu ietvaros, pārbaudot Valsts kases sagatavoto finanšu bilanci – vai Valsts kasē saņemtie ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļi ir uzrādīti pilnīgi.

Revīzijā tika veiktas pārbaudes par to, kā nodokļu administrācija:

- uzrauga savlaicīgu nodokļu maksātāju reģistrāciju;
- nodrošina nodokļu maksātāju izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra;
- uzrauga deklarāciju iesniegšanu;
- pārliecinās par pareizu PVN, UIN, akcīzes nodokļa, IIN un valsts sociālo apdrošināšanu obligāto iemaksu deklarēšanu, tajā skaitā precizējot nepareizi veikto aprēķinu;
- nodrošina muitas maksājumu deklarēšanu un iekasēšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem;
- nodrošina pārmaksāto nodokļu atmaksāšanas procesu;
- veic nodokļu parādu un pārmaksu dzēšanu.

Revīzijas ietvaros pārbaudes veiktas VID struktūrvienībās – Nodokļu pārvaldē, Nodokļu kontroles pārvaldē, Akcīzes preču aprites daļā, Muitas pārvaldē, Nodokļu parādu piedziņas pārvaldē un Informātikas pārvaldē –, kurās izlases veidā veiktas pārbaudes par to kompetencē esošām funkcijām un uzdevumiem;

Revīzijā tika pieprasīta un izvērtēta informācija no Finanšu ministrijas, Valsts kases, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra, Tieslietu ministrijas, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta, Tiesu administrācijas, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes, VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija", AS "Augstsprieguma tīkls" un AS "Sadales tīkls".

Pašvaldību gada pārskata daļa

Valsts kontrole saskaņā ar Starptautisko revīzijas standartu 600 – *Īpaši apsvērumi – grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)*[805] izmanto zvērinātu revidentu veikto darbu par 119 pašvaldību 2016.gada pārskatiem, neatbilstību novērtēšanai izmantojot zvērinātu revidentu noteikto būtiskumu. Lai gūtu pārliecību par Pašvaldību gada pārskatu daļas sagatavošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām, revīzijas izlasē tika iekļautas 29 pašvaldības, tajā skaitā:

- deviņas republikas pilsētu pašvaldības (Daugavpils, Jelgavas, Jēkabpils, Jūrmalas, Liepājas, Rēzeknes, Rīgas, Valmieras un Ventspils);
- 20 novadu pašvaldības (Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novads),

un šo pašvaldību bilances aktīvu kopsumma 2016.gada 31.decembrī bija 6 841 637 563 *euro* jeb 81 % no visu pašvaldību kopējiem aktīviem un naudas plūsmas pārskata izdevumu kopsumma bija 1 719 096 700 *euro* jeb 75 % no visu pašvaldību kopējiem izdevumiem.

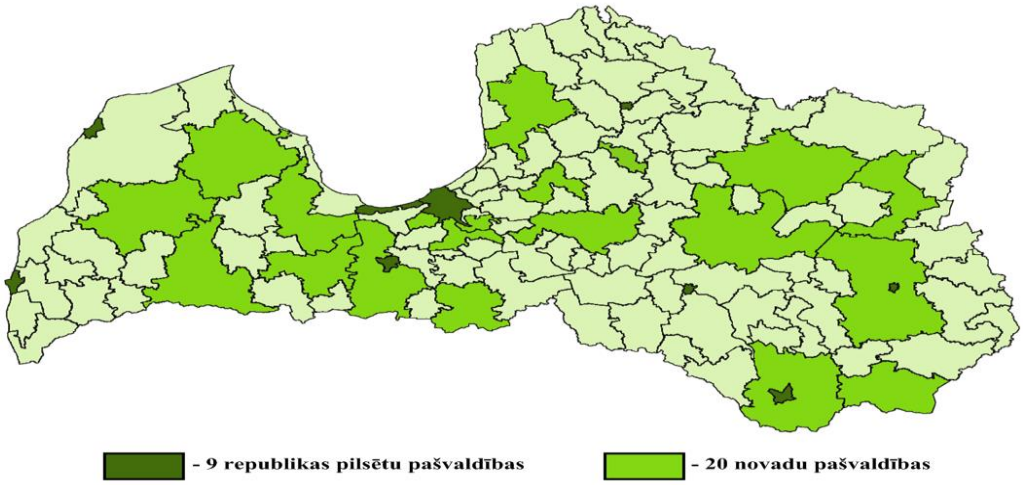

Attēls Nr.75. Kāds ir 29 izlasē iekļauto pašvaldību teritoriālais izvietojums?

Valsts kontroles revidenti revīzijas ietvaros apmeklēja 23 pašvaldības. Bez tam papildu revīzijas procedūras tika veikta Rēzeknes novada pašvaldībā un par to sagatavots atsevišķs ziņojums. Rēzeknes novada pašvaldības aktīvu kopsumma 2016.gada 31.decembrī bija 73 165 642 *euro* jeb 0,9 % no visu pašvaldību kopējiem aktīviem un 2016.gada izdevumu (pēc naudas plūsmas principa) kopsumma bija 28 254 259 *euro* jeb 1,2 % no visu pašvaldību kopējiem izdevumiem.

Valsts kontrole ar 2016.gada 14.oktobra vēstuli informēja Latvijas Zvērinātu revidentu asociāciju gan par Pašvaldību gada pārskatu daļai būtiskām darījumu grupām, gan par jautājumiem, kas Valsts kontrolei kā vadošiem revidentiem ir nozīmīgi pašvaldību 2016.gada pārskata revīzijai un aicināja visu 119 pašvaldību zvērinātos revidentus finanšu revīzijas par pašvaldības 2016.gada pārskatu laikā gūt pārliecību par Saimnieciskā gada pārskatam būtisko bilances darījumu grupu pilnīgumu, eksistenci, novērtējumu, īpašumtiesībām un informācijas atklāšanu un ieņēmumu un izdevumu pārskata būtisko darījumu grupu pilnīgumu, notikšanas faktu lieluma atbilstību, likumību un informācijas atklāšanu, tajā skaitā iegūt un dokumentēt pierādījumus, ka pašvaldība:

- atbilstoši likuma „Par grāmatvedību" prasībām ir veikusi visu kontu inventarizāciju un inventarizācija ir veikta pēc būtības, tajā skaitā grāmatvedības uzskaites dati ir salīdzināti ar valsts reģistru datiem;
- no bilances ir izslēgusi visus atsavinātos īpašumus, tajā skaitā privatizētos dzīvokļus ar atbilstošām zemes īpašumu domājamām daļām;
- ēku un būvju rekonstrukcijas izmaksas ir atzinusi atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- ēkām un būvēm ir piemērojusi atbilstošas nolietojuma normas;
- ir uzskaitījusi visus tai piederošos bioloģiskos un pazemes aktīvus;
- visus ekspluatācijā nodotos infrastruktūras objektus ir pārklasificējusi no bilances posteņa „Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigtā būvniecība" uz posteni „Zeme, ēkas un būves";
- ir veikusi Valsts kases ePārskatu sistēmā visu grāmatvedības uzskaitē uzrādīto savstarpējo darījumu un bilances posteņu atlikumu salīdzināšanu starp pašvaldībām, to iestādēm un valsts iestādēm un gūto pārliecību zvērināts revidents ir apliecinājis Valsts kases *ePārskatu* sistēmā.

Revīzijai nozīmīgie jautājumi ar pašvaldību zvērinātiem revidentiem ir pārrunāti arī Valsts kontrolē 2016.gada 11.novembrī rīkotajā diskusijā.

Valsts kontrole vērš uzmanību uz to, ka, tāpat kā iepriekšējos gados, arī šogad dažos gadījumos tika konstatētas būtiskas neatbilstības izlasē iekļautajās pašvaldībās[806], par kuru 2015.gada pārskatu zvērināts revidents ir sniedzis atzinumu bez iebildēm. Tas liecina, ka, pārbaudot pašvaldību gada pārskatu sagatavošanas atbilstību spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, zvērināts revidents nav veicis pietiekamu darbu.

Revīzijas laikā, sadarbojoties ar zvērinātiem revidentiem un veicot papildu revīzijas procedūras, tika gūta pārliecība par pašvaldību 2016.gada pārskatu sagatavošanas pareizību, un būtiskākie konstatējumi ir iekļauti šajā revīzijas ziņojumā.

Valsts kontroles revidenti revīzijā papildus vērtēja šādus jautājumus:

- bilances posteni „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" un prēmiju un naudas balvu piešķiršanas pamatotību izlasē iekļautajās 23 pašvaldībās[807];
- Kuldīgas novada pašvaldības zemes nomas līguma izpildes kontroli;
- Rēzeknes novada pašvaldības bilances posteni „Zeme, ēkas un būves", „Krājumi un ilgtermiņa ieguldījumi atsavināšanai" un „Naudas līdzekļi", kā arī ieņēmumus no maksas pakalpojumiem Adamovas speciālajā internātpamatskolā.

Revidējamās jomas raksturojums

Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas process

Likums *Par budžetu un finanšu vadību* nosaka, ka Finanšu ministrija sagatavo Saimnieciskā gada pārskatu MK noteiktajā kārtībā un apjomā.[808,809]

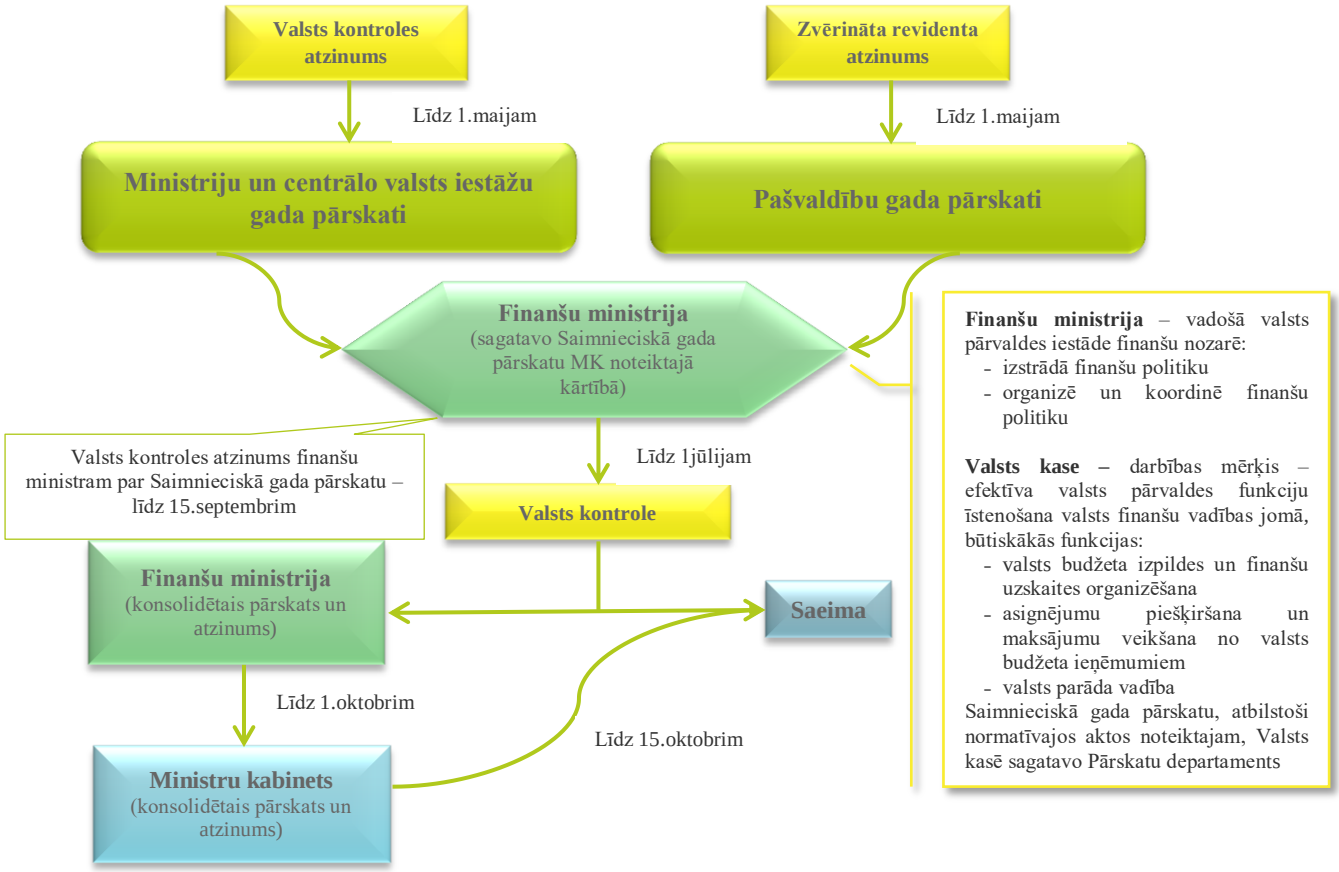

Attēls Nr.76. Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas process

Saimnieciskā gada pārskats ietver:

- pārskatu par konsolidētā kopbudžeta izpildi saimnieciskajā gadā un tā pielikumus;

- valsts konsolidēto grāmatvedības bilanci saimnieciskā gada 31.decembrī un tās pielikumus;
- pārskatu par valsts konsolidēto parādu saimnieciskā gada 31.decembrī un tā pielikumus;
- Finanšu ministrijas vadības ziņojumu par Saimnieciskā gada pārskatu;
- Saimnieciskā gada pārskata skaidrojumus.

Valsts konsolidētā grāmatvedības bilance tiek sagatavota, konsolidējot ministriju un centrālo valsts iestāžu bilances, pašvaldību bilances un Valsts kases valsts budžeta finanšu bilanci.

Valsts ieņēmumu administrēšana

Finanšu ministrs atbild par valsts budžeta izpildes procesa organizāciju un vadību[270]. Valsts kase, sadarbojoties ar VID, seko līdzi tam, lai visi ieņēmumi, kas pienākas valsts budžetam, tiktu saņemti laikā un attiecīgajā apjomā, un veic valsts budžeta uzskaites funkcijas[271].

Viena no Valsts kases funkcijām ir valsts budžeta izpildes un finanšu uzskaites organizēšana[272]. Nodokļu un nodevu ieņēmumus Valsts kasē uzskaita brīdī, kad nodokļu summas ir saņemtas Valsts kases kontos.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem[273] VID uzdevumi ir:

- nodrošināt VID administrēto valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas teritorijā un uz muitas robežas, kā arī nodokļu, nodevu un citu obligāto maksājumu iekasēšanu Eiropas Savienības budžetam;
- nodrošināt, lai nodokļu (nodevu) likumus ievēro gan nodokļu maksātāji, gan nodokļu administrācija, tajā skaitā novērst un atklāt noziedzīgus nodarījumus valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu jomā;
- kontrolēt nodokļu, nodevu, kā arī citu valsts noteikto maksājumu aprēķināšanas un maksāšanas, kā arī nodokļu (nodevu) atlaižu un atvieglojumu piemērošanas pareizību;
- kontrolēt nodokļu (nodevu), kā arī citu valsts noteikto maksājumu parādus un piedzīt bezstrīda kārtībā termiņā nesamaksātos nodokļus, nokavējuma naudas, soda naudas un citus valsts noteiktos maksājumus; izskatīt un izlemt jautājumus par nodokļu (nodevu) maksāšanas termiņu pagarināšanu;
- likumos un MK noteikumos noteiktajā kārtībā reģistrēt un uzskaitīt nodokļu maksātājus un ar nodokļiem apliekamos objektus, kā arī kontrolēt reģistrācijas dokumentu atbilstību likumu prasībām un faktiskajam stāvoklim;
- īstenot muitas politiku;
- nodrošināt akcīzes preču apriti reglamentējošu normatīvo aktu izpildi;
- konsultēt nodokļu maksātājus nodokļu normatīvo aktu piemērošanas jautājumos u.c.

Lai nodrošinātu uzdevumu izpildi, VID ir jāseko jebkuru juridisko un fizisko personu saimnieciskajai un finansiālajai darbībai, kā arī jāpārbauda sniegto ziņu patiesums un ienākumu avotu likumība[274].

Valsts kontroles atzinumi par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2016.gada pārskatiem

Kopumā Valsts kontrole ministriju un centrālo valsts iestāžu finanšu revīziju ietvaros sniedza **26 atzinumus par gada pārskatu**. Salīdzinot ar 2015.gadu, kurš bija pirmais pēc ļoti ilga laika, kad netika sniegts neviens atzinums ar iebildi, **2016.gadā atkal sniedzām četrus atzinumus ar iebildēm**[810] (tajā skaitā vienā no šiem atzinumiem papildus iebildei tika akcentēti apstākļi[811] un vienā no šiem atzinumiem tika norādīts uz citiem būtiskiem jautājumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām[812]), kā arī divos atzinumos bez iebildēm norādījām uz citiem būtiskiem jautājumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām.[813]

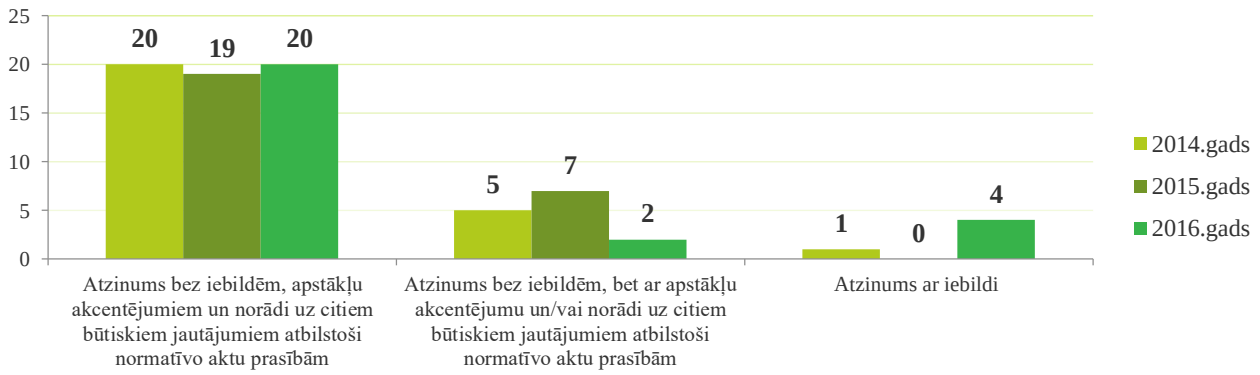

Attēls Nr.77. Atzinumu par ministriju un centrālo valsts iestāžu gada pārskatiem sadalījums pēc to veida

Diviem resoriem, kuriem šogad ir sniegts atzinums ar iebildi, jau iepriekšējos gados atzinumos ir norādīts uz būtiskiem tiesību normu pārkāpumiem, t.i., Izglītības un zinātnes ministrijai un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.

Iemesli atzinumu ar iebildēm sniegšanai ir bijuši dažādi – ir konstatēti neuzskaitīti ilgtermiņa ieguldījumi, trūkumi mērķdotāciju uzskaitē, kā arī būtiski revīzijas apjoma ierobežojumi attiecībā uz aktīvu apjomu, kuram nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru.

Tabula Nr.33 Modificētie atzinumi sadalījumā pa modificēšanas iemesliem

Atzinuma modificēšanas iemesls	Resors	Summa *euro* un skaidrojums
Ieņēmumu, izdevumu un aktīvu apjoms, kuram nav iespējams noteikt nepieciešamo labojumu apmēru[814] (kopējā summa 18 860 012 *euro*)		
ieņēmumu un izdevumu un bilances vērtība	Aizsardzības ministrija (Latvijas ģeotelpiskās informācijas aģentūra)	6 055 041 *euro* (bilances vērtība) 6 182 539 *euro* (ieņēmumu vērtība) 6 221 392 *euro* (izdevumu vērtība) (Revidenti nevarēja gūt pārliecību par bilances, ieņēmumu un izdevumu vērtību, un Aizsardzības ministrija vēl pirms Valsts kontroles revīzijas ir rosinājusi kriminālprocesa uzsākšanu)
pamatlīdzekļu uzskaites	Korupcijas novēršanas un	401 040 *euro*

Atzinuma modificēšanas iemesls	Resors	Summa *euro* un skaidrojums
vērtība	apkarošanas birojs	(Ņemot vērā trūkumus pamatlīdzekļu gada slēguma inventarizācijas gaitā, revidenti nevarēja gūt pārliecību par pamatlīdzekļu kopējo vērtību)
Trūkumi mērķdotāciju izlietojuma kontrolē	Izglītības un zinātnes ministrija	6 402 752 *euro* (2016.gada 31.decembrī pašvaldību rīcībā palika mērķdotācijai - pedagogu darba samaksa - piešķirtie, bet neizlietotie valsts budžeta līdzekļi, jo Izglītības un zinātnes ministrija nenodrošināja līdzekļu izlietojuma kontroli)
Trūkumi ilgtermiņa ieguldījumu uzskaitē	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (Dabas aizsardzības pārvalde)	41 827 110 *euro* (Dabas aizsardzības pārvalde nav novērtējusi un ņēmusi grāmatvedības uzskaitē tās apsaimniekošanā esošos valsts derīgo izrakteņu krājumus)

Arī akcentējot atzinumos apstākļus, kā arī norādot uz citiem būtiskiem jautājumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām, esam vērsuši uzmanību uz dažādiem aspektiem.

Tabula Nr.34 Atzinumi, kuros akcentēti apstākļi un/vai norādīts uz citiem būtiskiem jautājumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām

Jautājums	Resors	Summa *euro* un skaidrojums
Apstākļu akcentējums		
Ieņēmumu uzskaite	Izglītības un zinātnes ministrija (Latvijas Organiskās sintēzes institūts)	9 638 596 *euro* (Latvijas Organiskās sintēzes institūtam zvērināts revidents ir sniedzis atzinumu, kurā norādījis, ka Latvijas Organiskās sintēzes institūts saņemto ES struktūrfondu līdzfinansējumu uzskaita nākamo periodu ieņēmumos, lai gan atbilstoši MK 15.12.2009. noteikumu Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 166.punkta prasībām nākamo periodu ieņēmumos sākotnēji uzskaitītā ārvalstu finanšu palīdzība jāiekļauj attiecīgā pārskata perioda pamatdarbības ieņēmumos)
Norāde uz citiem būtiskiem jautājumiem atbilstoši normatīvo aktu prasībām		
Avansa maksājumi	Kultūras ministrija (Latvijas Nacionālā bibliotēka un Latvijas Nacionālais mākslas muzejs)	14 044 *euro* (2016.gada decembrī: 1) Latvijas Nacionālā bibliotēka ir veikusi nodokļu avansa maksājumu 10 190 *euro* apmērā, tajā skaitā VSAOI 3433 euro un IIN 6757 euro; 2) Latvijas Nacionālais mākslas muzejs ir veicis VSAOI avansa maksājumu 3854 *euro* apmērā)
Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	14 064 *euro* (Latvijas Radio no 35 000 *euro* piešķirtā finansējuma daļu līdzekļu 14 064 *euro* apmērā ir izlietojis neatbilstoši MK rīkojumā noteiktajam mērķim. Maksājumi veikti par iepriekš plānojamiem izdevumiem gadskārtējā budžetā)
Trūkumi ieņēmumu noteikšanā un gūšanā	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (Dabas aizsardzības pārvalde)	32 676 *euro* (Dabas aizsardzības pārvalde, nepiesaistot sertificētu vērtētāju, nomas maksu par valsts zemes dzīļu izmantošanu nav noteikusi atbilstoši normatīvajam aktam. Saskaņā ar revidentu aplēsēm 2015. un 2016.gadā valsts nav guvusi tai piekritīgos ieņēmumus par tās īpašumā esošo derīgo izrakteņu realizāciju vismaz 12 800 *euro* apmērā. Revidenti nav guvuši pārliecību par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2016.gada konsolidētajā pārskatā iekļauto ieņēmumu summu 19 876 *euro* apmērā par medību tiesību izmantošanu. Maksas aprēķina kārtību par medību tiesību izmantošanu nosaka Ministru kabineta noteikumi, bet Dabas aizsardzības pārvalde nevarēja iesniegt pamatojumu, ka rēķinos par medību tiesību izmantošanu norādītā summa ir aprēķināta atbilstoši Ministru kabineta noteikumos noteiktajai maksas aprēķina kārtībai)

Atsevišķos resoros joprojām konstatējam neatbilstības darbinieku atlīdzības aprēķināšanā, iepirkumu jomā, autotransporta izmantošanā, uzkrāšanas principa piemērošanā ieņēmumiem un izdevumiem, neparedzētu avansa maksājumu veikšanā u.c. Diemžēl šogad neturpinās iepriekšējo gadu pozitīvā tendence, kad palielinājās resoru skaits, kuros nebijām konstatējuši tādas nepilnības attiecībā uz gada pārskata jautājumiem, kuras būtu nepieciešams iekļaut revīzijas ziņojumos – 2016.gadā kopskaitā tādi bija 13 resori, kas ir par trim resoriem mazāk nekā 2015.gadā. (2015.gadā – 16 resori, 2014.gadā – 10 resori).

Nozīmīgākās nelabotās kļūdas (t.i., gan tādas kļūdas, kuras revidējamās vienības nevarēja labot (piemēram, gada pārskata perioda beigās neizlietoto finanšu līdzekļu atmaksa valsts budžetā), gan tādas kļūdas, kuru novēršanai nepieciešams vairāk laika (piemēram, ilgtermiņa ieguldījumu uzskaites sakārtošana un uzkrāto saistību atzīšana)) ir identificētas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, Izglītības un zinātnes ministrijā, Veselības ministrijā un Iekšlietu ministrijā, savukārt nozīmīgākie labojumi veikti Aizsardzības ministrijā (konsolidētajā pārskatā atklāta informācija aktīviem, kuru izveidošanu finansējušas citas valstis). Revīzijās par 2016.gadu konstatētais nelaboto kļūdu apjoms salīdzinājumā ar 2014.gadu un 2015.gadu ir pieaudzis attiecīgi 6,3 un 23,8 reizes, savukārt laboto kļūdu apjoms, salīdzinot ar 2015.gadu, ir samazinājies trīs reizes.

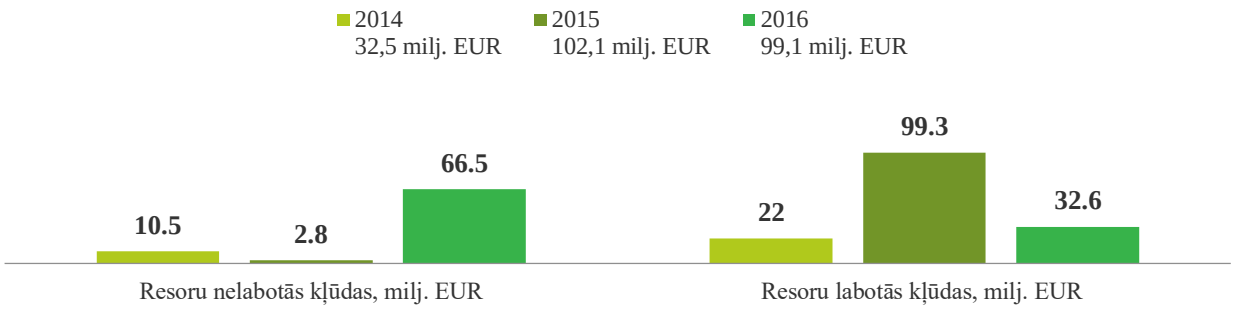

Attēls Nr.78. Nelaboto un laboto kļūdu vērtība

Revīziju rezultātā kopumā Valsts kontrole revidējamām vienībām ir sniegusi **110 ieteikumus**, no kuriem **65 ieteikumi ir attiecināmi uz gada pārskatu pareizību un 45 ieteikumi uz atbilstības jautājumiem**.

Ieviešot Valsts kontroles sniegtos ieteikumus attiecībā uz gada pārskata pareizību, tiks veicināta:

- piešķirto valsts budžeta līdzekļu likumīga, efektīva un ekonomiska izlietošana atbilstoši paredzētajiem mērķiem;
- materiālo vērtību uzskaite un rīcība ar materiālajām vērtībām atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- prasību un saistību atbilstoša uzrādīšana gada pārskatā;
- Publisko iepirkumu likuma normu ievērošana.

Ieviešot Valsts kontroles sniegtos ieteikumus attiecībā uz atbilstības jautājumiem, pamatā tiks veicināta konkrētiem pasākumiem piešķirtā finansējuma izlietošana atbilstoši piešķīruma mērķiem un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

2016.gadā konstatējām, ka vairāki resori – Izglītības un zinātnes ministrija, Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome un Valsts prezidenta kanceleja nav veikuši atbilstošas darbības, lai pilnībā nodrošinātu Valsts kontroles iepriekšējās revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanu

Veicot 2016.gada finanšu revīzijas, Valsts kontrole **pārbaudīja kopumā 32 atbilstības jautājumus 18 resoros**[815], tajā skaitā noteica vienu horizontālu atbilstības jautājumu – *Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā realizēšanai,* izpilde 2016.gadā[816].

Par katru no pārbaudītajiem atbilstības jautājumiem tika sagatavots atzinums, **kopumā sniedzot 32 atzinumus.**[817]

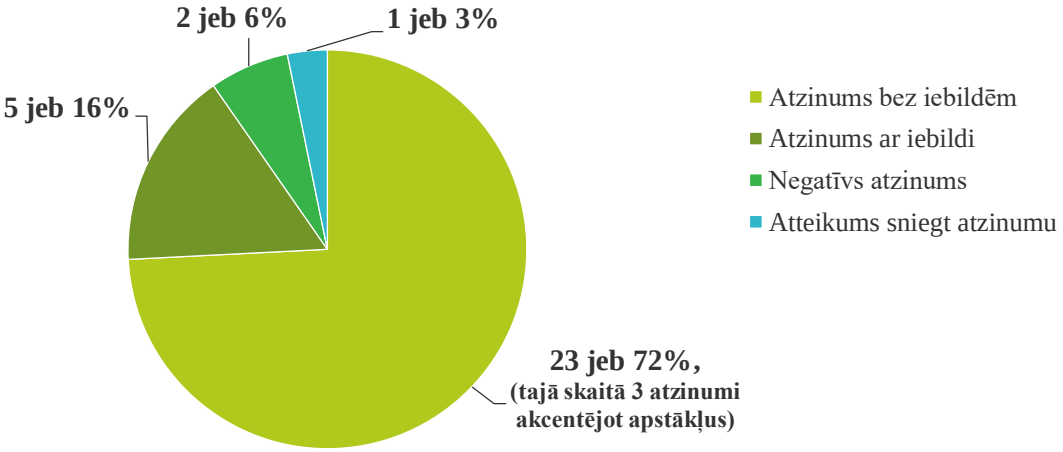

Attēls Nr.79. Atzinumu par atbilstības jautājumiem sadalījums pēc to veida

Lai gan pozitīvo atzinumu, kas sniegti par atbilstības jautājumiem, skaits ir salīdzinoši liels (23 no 32), tomēr attiecībā uz tiem 19 revīzijas ziņojumos (83%) ir iekļauti dažādi konstatējumi.

Atbilstības jautājumi un resori, kuros nekonstatējām trūkumus (pieci atzinumi par pieciem atbilstības jautājumiem piecos resoros).

Tabula Nr.35 Atbilstības jautājumi, kuros netika konstatēti trūkumi

Atbilstības jautājums	Resors	Finansējums 2016.gadā, *euro*
1. Līdzekļu izlietojums Nacionālo bruņoto spēku Izlūkošanas, Gaisa telpas novērošanas un Pretgaisa aizsardzības spēju attīstībai	Aizsardzības ministrija	33 440 645
2. Aizsargātā lietotāja tirdzniecības pakalpojumu sniegšanai piešķirto līdzekļu izlietojums	Ekonomikas ministrija	9 436 076
3.Projektam *SMART E67* piešķirto līdzekļu izlietojums	Satiksmes ministrija	118 606
4. Līdzekļu izlietojums Valmieras cietuma izmeklēšanas izolatora rekonstrukcijai	Tieslietu ministrija	1 374 134
5.Veselības aprūpes nodrošināšana patvēruma meklētājiem	Veselības ministrija	42 095
	KOPĀ 2016.gadā pasākumiem piešķirtais finansējums	**44 411 556**

Vairākos atbilstības jautājumos (18 atzinumi par 18 atbilstības jautājumiem 13 resoros), sniedzot pozitīvu atzinumu, revidenti tomēr norādīja uz trūkumiem, kā arī attiecībā uz trim atbilstības jautājumiem atzinumā arī akcentēja apstākļus.

Tabula Nr.36 Atbilstības jautājumi, par kuriem, sniedzot pozitīvu atzinumu, tika konstatēti trūkumi

Atbilstības jautājums	Resors	Finansējums 2016.gadā, *euro*
1.Līdzekļu izlietojums Zemessardzes attīstībai	Aizsardzības ministrija	10 705 546
2. Līdzekļu izlietojums Nacionālo bruņoto spēku Kājnieku mehanizācijas projekta īstenošana	Aizsardzības ministrija	22 588 088
3. Piešķirto līdzekļu izlietojums pasākumiem sadarbības ar Latvijas diasporu stiprināšanai	Ārlietu ministrija	205 522
4. Centrālās vēlēšanu komisijas pašvaldību vēlēšanu organizēšanas e-pakalpojuma iepirkums	Centrālā vēlēšanu komisija	250 889 (tika **akcentēti apstākļi** - revidenti neguva pārliecību, ka e-pakalpojuma plānošanas un iegādes process tika organizēts, rūpīgi izvērtējot resursu izlietošanas lietderību.)
5.Līdzekļu izlietojums ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu realizēšanai	Finanšu ministrija	15 108 923
6.Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas valsts robežas demarkācija u Latvijas Republikas robežas iekārtošana, uzturēšana	Iekšlietu ministrija	3 788 260
7.Ceļu satiksmes pārkāpumu fiksēšanas tehnisko līdzekļu (fotoradaru) darbības nodrošināšana	Iekšlietu ministrija	1 393 452
8.Nozares pārziņā esošo starptautisko līgumu nosacījumu izpilde	Izglītības un zinātnes ministrija	534 041
9.Latvijas valsts simtgades pasākumu īstenošanai 2016.gadā piešķirto līdzekļu izlietojums	Kultūras ministrija	1 400 000
10.Papildus piešķirtā finansējuma neatliekamajiem pasākumiem izlietojums	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	537 196
11. Valsts autoceļu pārvaldīšanai, uzturēšanai un atjaunošanai piešķirtā finansējuma izlietots paredzētajiem mērķiem	Satiksmes ministrija	145 894 277 (tika **akcentēti apstākļi** - ir konstatētas neatbilstības attīstības plānošanas un budžeta plānošanas dokumentu saskaņotībā un VAS "Latvijas Valsts ceļi" deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu izpildes efektīvā uzraudzībā)
12.Līdzekļu izlietojums jauna cietuma būvniecībai Liepājā	Tieslietu ministrija	641 838
13. Līdzekļu izlietojums jaunas nodaļas Olaines cietumā (Atkarīgo centrs) izveidei	Tieslietu ministrija	4 309 629
14.Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana	Tieslietu ministrija	959 796
15.Projekta „Justīcija attīstībai" īstenošana	Tieslietu ministrija	226 661
16.Rīgas pils priekšpils aprīkojuma iegāde un restaurācija	Valsts prezidenta kanceleja	2 910 755
17.Salaspils kodolreaktora likvidācijas pasākumu uzraudzība	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	713 825 (tika **akcentēti apstākļi** - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nav nodrošinājusi drošu finanšu pārvaldību, jo, neskatoties uz to, ka valsts SIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" Salaspils kodolreaktora likvidācijas plānotos pasākumus kavē un neveic noteiktajos termiņos, ministrija kapitālsabiedrībai piešķirto dotāciju Salaspils kodolreaktora likvidācijas pasākumiem pārskaita sākotnēji plānotajos apmēros)
18.Valsts meža dienestam piešķirtais finansējums meža ugunsdzēsības transportlīdzekļu iegādei	Zemkopības ministrija	223 850
KOPĀ 2016.gadā pasākumiem piešķirtais finansējums		**212 392 548**

Par pārējiem atbilstības jautājumiem šogad sniedzām modificētus atzinumus (astoņi atzinumi par astoņiem atbilstības jautājumiem sešos resoros).

Tabula Nr.37 Atbilstības jautājumi, par kuriem sniedzām modificētus atzinumus

Atzinuma veids	Atbilstības jautājums	Resors	Finansējums *euro*
Atzinums ar iebildi (kopējais 2016.gadā piešķirtais finansējums - 16 191 789 *euro*)	1.Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā īstenošanai	Iekšlietu ministrija	5 985 595
	2.Vienota tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāla izveide	Ministru kabinets	248 814
	3.Prokuratūras informācijas tehnoloģiju infrastruktūras drošības pilnveidošanai un nepieciešamā drošības līmeņa nodrošināšanai piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojums	Prokuratūra	346 181
	4.Nacionālā veselības dienesta rīcības atbilstība, nodrošinot norēķinu veikšanu par veselības aprūpes nodrošināšanas izdevumiem ES, EEZ dalībvalstīs un Šveicē	Veselības ministrija	*Maksājumu veikšana* 8 451 027 (atlīdzības pieprasījumi, kas saņemti no 01.01.2014. līdz 30.06.2015. par pakalpojumiem, kas sniegti no 01.01.2014. līdz 30.06.2015.) *Līdzekļu atgūšana* 255 487 (par pakalpojumiem, kas sniegti no 01.01.2014. līdz 30.06.2015.)
	5. Veselības inspekcijas jaunās politikas iniciatīvas – "Ēnu ekonomikas apkarošanas un godīgas konkurences nodrošināšana veselības nozarē" un "Par normatīvo regulējumu un praksi ieslodzīto personu iesniegumu izskatīšanas kārtībai Veselības inspekcijā gadījumos, kas saistīti ar ieslodzīto personu nopietnu un akūtu saslimšanu"	Veselības ministrija	299 863 (pārskata gadā) 604 822 (kopējais 2015. un 2016.gadam)
Negatīvs atzinums (kopējais 2016.gadā piešķirtais finansējums – 466 192 *euro*)	6. Nepieciešamais finansējums pašvaldību un Saeimas vēlēšanu kvalitatīvas norises nodrošināšanai	Iekšlietu ministrija	334 565
	7.Rīgas Stradiņa universitātes aģentūrai "Darba drošības un vides veselības institūts" darba aizsardzības preventīvo pasākumu nodrošināšanai piešķirto darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļu izlietojums	Labklājības ministrija	131 627
Atteikums sniegt atzinumu (kopējais 2016.gadā piešķirtais finansējums – 175 408 *euro*)	8.Ārpustiesas patērētāju strīdu izskatīšanas mehānisma ieviešana Latvijā	Ekonomikas ministrija	175 408
		KOPĀ pasākumiem piešķirtais finansējums	**16 833 389**

Atzinums ar iebildi sniegts, jo ir nepieciešama tūlītēja rīcība, lai novērstu konstatētos trūkumus un nodrošinātu, ka konkrētie darījumi (aktivitātes) tiek veikti atbilstoši, mērķtiecīgi un jēgpilni. Ja šāda rīcība neseko, pastāv augsts risks, ka nākamās revīzijas rezultātā būsim spiesti sniegt negatīvu atzinumu.

Negatīvs atzinums nozīmē, ka revīzijā konstatētas būtiskas neatbilstības, iestādēm nenodrošinot normatīvajos aktos noteikto funkciju veikšanu vai iekšējās kontroles sistēmas pietiekamu un atbilstošu darbību. Atsevišķos gadījumos negatīvais atzinums var norādīt uz nepieciešamību steidzami pārvērtēt darījuma (aktivitātes) turpināšanas lietderību, jo pastāv pamatotas bažas, ka finanšu līdzekļu ieguldījums plānoto mērķi nesasniedz.

Atteikums sniegt atzinumu nozīmē to, ka revidenti nevarēja iegūt pietiekamus pierādījumus un pārliecināties par darījuma atbilstību izvēlētajiem vērtēšanas kritērijiem. Valsts kontrole atsakās sniegt atzinumu tādos gadījumos, kad, piemēram, uzskaites nepilnību dēļ nevar iegūt pierādījumus par aktivitātei piešķirtā finansējuma izlietojumu, aktivitāti reglamentējošā normatīvā bāze ir neviennozīmīgi interpretējama u.c. Atteikums sniegt atzinumu no turpmākās rīcības viedokļa ir vērtējams pēc būtības – vai ir jāveic normatīvās bāzes sakārtošana vai jānodrošina izsekojama finansējuma uzskaite u.tml.

Detalizētāka informācija par atbilstības jautājumu izvērtējuma rezultātiem ministrijās un centrālajās valsts iestādēs ir iekļauta šī revīzijas ziņojuma 2.daļā.

Zvērinātu revidentu atzinumi par pašvaldību 2016.gada pārskatiem

Finanšu revīziju veikšanai, revīzijas pārskatu sagatavošanai un atzinuma sniegšanai par saimnieciskā gada pārskatu pašvaldība ne retāk kā reizi gadā uzaicina auditorfirmas vai zvērinātus revidentus, kuri atbilstoši normatīvajā aktā[818] noteiktajam gada pārskatam pievieno zvērināta revidenta ziņojumu[819].

Normatīvajā aktā[820] ir noteikts:

- atzinums ir zvērināta revidenta ziņojuma neatņemama daļa, kurā skaidri izteikts viedoklis par to, vai gada pārskatā, arī konsolidētajā gada pārskatā, ietvertie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par attiecīgā klienta finansiālo stāvokli, peļņu vai zaudējumiem un naudas plūsmu saskaņā ar attiecīgajiem finanšu pārskatu sagatavošanas principiem (standartiem) un vai tas atbilst normatīvajiem aktiem;
- zvērināts revidents revīzijas pakalpojumus sniedz, ievērojot Latvijā atzīto starptautisko revīzijas standartu prasības.

Par 119 pašvaldību 2016.gada pārskatiem zvērināti revidenti ir snieguši šādus atzinumus.

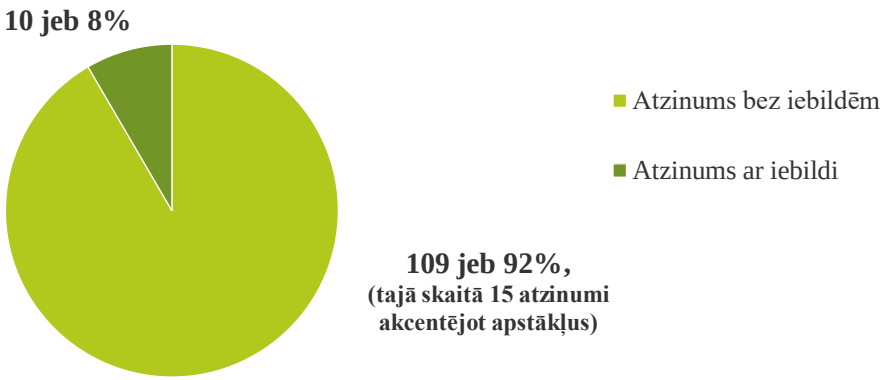

Attēls Nr.80. Zvērinātu revidentu atzinumi par pašvaldību gada pārskatiem sadalījums pēc to veida

- bez iebildēm – 109 pašvaldībām, tajā skaitā 15 pašvaldībām ir norādīts apstākļu akcentējums;

Tabula Nr.38 Zvērinātu revidentu sniegtie atzinumi bez iebildēm, bet ar apstākļu akcentējumu

Pašvaldība	Apstākļu akcentējums	Summa euro un skaidrojums
Alojas novads Auces novads Durbes novads Krimuldas novads Saldus novads Siguldas novads Zilupes novads	Par uzsāktu un nepabeigtu transporta būvju, tajā skaitā ceļu un ielu saraksta precizēšanu un iesniegšanu valsts akciju sabiedrībai „Latvijas Valsts ceļi", kā rezultātā pašvaldības vadība nav spējusi noteikt veicamo korekciju apjomu ceļu un ielu uzskaites vērtībai[821].	36 004 909 *euro*[822] (minēto pašvaldību konta 1213 „Transporta būves" atlikuma kopsumma pārskata gada beigās)
Balvu novads Dobeles novads	Par uzsāktu un nepabeigtu zemes, ēku un būvju inventarizāciju, kā rezultātā pašvaldības vadība nav spējusi noteikt veicamo korekciju apjomu zemes, ēku un būvju uzskaites vērtībai[823].	82 883 412 *euro*[824] (minēto pašvaldību konta 1210 „Zeme, ēkas, būves" atlikuma kopsumma pārskata gada beigās)
Gulbenes novads Limbažu novads Madonas novads Naukšēnu novads	Par uzsāktu un nepabeigtu pazemes aktīvu inventarizāciju, kā rezultātā pašvaldības vadība nav spējusi noteikt veicamo korekciju apjomu pazemes aktīvu uzskaites vērtībai[825].	3 381 773 *euro*[826] (minēto pašvaldību konta 1260 „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" atlikuma kopsumma pārskata gada beigās)
Daugavpils	Valsts izglītības attīstības aģentūra pieņēma vairākus lēmumus par neattiecināmajām izmaksām un finanšu korekcijas piemērošanu vairākiem Eiropas Savienības fondu projektiem. Pārskatā saistības netiek atzītas[827].	1 376 254 *euro* (finanšu korekcijas summa)
Stopiņu novads	Projekta realizācijai no LR VARAM tika saņemts finansējums. Projekta realizācija aizkavējās, tika pārkāpti noslēgtā līguma terminētie nosacījumi. Iestādei var rasties risks atmaksāt pilnā apmērā ar projekta realizāciju saistītas summas. Iestāde neveidoja uzkrājumus neparedzētām izmaksām. [828].	339 122 *euro* (saņemts finansējums)

- ar iebildēm – 10 pašvaldībām.

Tabula Nr.39 Zvērinātu revidentu sniegtie atzinumi ar iebildēm

Pašvaldība	Iebilde (t.sk. apstākļu akcentējumi)	Summa *euro* un skaidrojums
Brocēnu novads	Par finanšu ieguldījumu precizitāti kapitālsabiedrībā SIA „Brocēnu Siltums". Par 2015. gadā veikto kļūdu labojumu ietekmi uz pārskata gada finanšu rezultātu un pārskata gada salīdzināmiem rādītājiem[829].	813 095 *euro* (kontā 1310„Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā" uzrādītā SIA „Brocēnu Siltums" ieguldījuma vērtība pārskata gada beigās) 20 673 562 *euro* (2015.gadā veiktie kļūdu labojumi)
Daugavpils novads	Par neuzrādītām saistībām 727 650 *euro* apmērā saistībā ar neatbilstoši veiktiem izdevumiem realizējot Eiropas Savienības fondu projektus. *Apstākļu akcentējums:* - uzsākts tiesas process par nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu par inženierbūvēm un nodokļa atmaksu 112 726 *euro* apmērā[830].	727 650 *euro* (neattiecināmie izdevumi) 112 726 *euro*
Kuldīgas novads	Par uzsāktu un nepabeigtu vairāku ilgtermiņa ieguldījumu posteņu sakārtošanu, tajā skaitā par kontu 1210 „Zeme, ēkas, būves".	73 445 080 *euro*[831] (1210 „Zeme, ēkas un būves" atlikums pārskata gada beigās)
Ķeguma novads	Par neveiktu smilts – grants karjera atlikušo krājumu novērtējumu. Par nenosakāmu korekciju apjomu ilgtermiņa finanšu ieguldījuma SIA	567 620 *euro* (konta 1261 „Pazemes aktīvi" atlikums pārskata gada beigās) 1 405 373 *euro* (kontā 1310

Pašvaldība	Iebilde (t.sk. apstākļu akcentējumi)	Summa *euro* un skaidrojums
	„ĶEGUMA STARS" kapitāla bilances vērtībai 2016. gada 31. decembrī.	„Līdzdalība radniecīgo kapitālsabiedrību kapitālā" uzrādītā SIA „ĶEGUMA STARS" ieguldījuma vērtība pārskata gada beigās)[832]
Lielvārdes novads	Par uzskaitīto aktīvu pilnīgumu un uzskaites vērtības precizitāti. Kontā 1218 „Inženierbūves" neatbilstoši veikta analītiskā uzskaite 200 621 *euro* vērtībā. *Apstākļu akcentējums:* - Domes deputāts, būdams domes priekšsēdētājs, bez atbilstoša pilnvarojuma un pretēji tiesību normās noteiktajai speciālajai kārtībai, kādā pašvaldības var uzņemties aizņēmumus un citas finansiālās saistības, parakstīja un iesniedz Valsts kasē dokumentu „*Promissory Note*" („Parādzīme") par finanšu saistību (aizņēmums) uzņemšanos pašvaldības vārdā, ar atmaksas termiņu 2016. gada decembra 396. diena[833].	200 621 *euro* (inženierbūves) 200 000 000 *euro* (saistību summa)
Ogres novads	Par neatbilstībām pamatlīdzekļu rekonstrukcijas izmaksu atzīšanā un nolietojuma aprēķināšanā, konstatēto kļūdu ietekmi uz 2016. gada finanšu rezultātu. Par būtiskām neatbilstībām uzkrāto saistību uzrādīšanā neizmantotiem atvaļinājumiem. Par neizslēgtiem savstarpējiem darījumiem starp pašvaldības struktūrām par kopējo summu 618 000 *euro*.	268 000 *euro* (konstatētas kļūdas) 618 000 *euro* (darījumu kopsumma)
Rēzeknes novads	Par uzskaitīto aktīvu pilnīgumu un uzskaites vērtības precizitāti, tajā skaitā par kontu „1210 Zeme, ēkas, būves".	59 480 728 *euro*[834] (konta 1210 atlikusī vērtība pārskata gada beigās)
Rīga	Par uzsāktu un nepabeigtu ilgtermiņa ieguldījumu sakārtošanu. Pamatojoties uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas datiem un tajā noteiktajām vērtībām, bilancē kontā „1210 Zeme, ēkas, būves" iekļāva Zemesgrāmatā nereģistrēto zemi 131,2 milj. *euro* apmērā[835].	131 200 000 *euro*
Ropažu novads	Par uzsāktu un nepabeigtu vairāku ilgtermiņa ieguldījumu posteņu sakārtošanu, tajā skaitā par kontu „1210 Zeme, ēkas, būves".	408 458 *euro*[836] (neizvērtēto ielu un ceļu atlikusī vērtība)
Ventspils novads	Par uzskaitīto aktīvu pilnīgumu un uzskaites vērtības precizitāti, tajā skaitā par kontu „1210 Zeme, ēkas, būves".	28 525 139 *euro*[837] (konta 1210 atlikusī vērtība pārskata gada beigās)

Pašvaldību gada pārskatu daļas kopējā **vērtība, par kuriem 2016. gadā zvērināti revidenti ir snieguši atzinumus ar iebildi vai apstākļu akcentējumu** ir **642 431 522 *euro***[838], tajā skaitā par:

- aktīviem 418 316 208 *euro*[839] vērtībā, jo pašvaldības vadība nav spējusi noteikt veicamo korekciju apjomu;
- saistībām 202 555 752 *euro*[840];
- finansiālo rezultātu 21 559 562 *euro*[841].

Par izlasē iekļauto pašvaldību 2014.gada, 2015.gada un 2016.gada pārskatiem zvērināti revidenti ir snieguši šādus atzinumus.

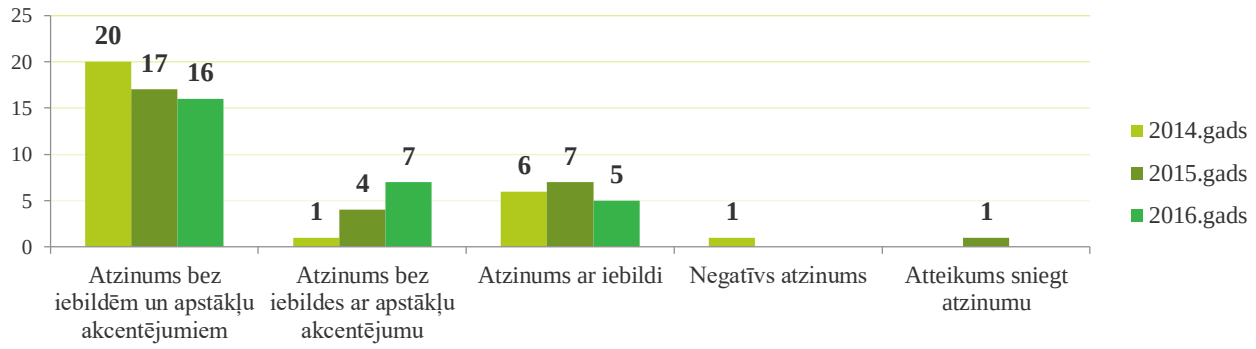

Attēls Nr.81 Zvērinātu revidentu atzinumu skaits pa veidiem Valsts kontroles attiecīgā gada revīzijas izlasē iekļautajām pašvaldībām

Iepriekšējos trīs gados par Valsts kontroles attiecīgā gada revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību gada pārskatiem zvērināti revidenti ir snieguši šādus atzinumus par:

- 2014.gada pārskatiem zvērinātie revidenti[842] 20 pašvaldībām ir snieguši atzinumu bez iebildēm, tajā skaitā vienai pašvaldībai[843] ir norādīts apstākļu akcentējums un sešām pašvaldībām[844] ir sniegts atzinums ar iebildēm, vienai pašvaldībai[845] ir sniegts negatīvs atzinums un vienai pašvaldībai[846] ir atteikums sniegt atzinumu;
- 2015.gada pārskatiem zvērinātie revidenti[847] 17 pašvaldībām ir snieguši atzinumu bez iebildēm, tajā skaitā četrām pašvaldībām[848] ir norādīts apstākļu akcentējums un septiņām pašvaldībām[849] ir sniegts atzinums ar iebildi un vienai pašvaldībai[850] ir atteikums sniegt atzinumu;
- 2016.gada pārskatiem zvērinātie revidenti[851] 23 pašvaldībām ir snieguši atzinumu bez iebildēm, tajā skaitā septiņām pašvaldībām[852] ir norādīts apstākļu akcentējums un piecām pašvaldībām[853] ir sniegts atzinums ar iebildi, tajā skaitā vienai pašvaldībai[854] ir sniegts atzinums ar iebildi un apstākļu akcentējumu Kopš 2013.gada zvērinātu revidentu pašvaldībām sniegto modificēto atzinumu skaits ir pieaudzis divas reizes.

Pēdējos gados būtiski ir pieaudzis zvērinātu revidentu sniegto atzinumu skaits ar apstākļu akcentējumu. Problēmu jomas, par kurām zvērināti revidenti 2016.gada pārskatiem ir snieguši iebildes vai apstākļu akcentējumus skatīt attēlā. Tā, piemēram, 2016.gadā zvērinātie revidenti atzinumos kā būtiskāko problēmu ir uzrādījuši neatbilstošu pamatlīdzekļu uzskaiti.

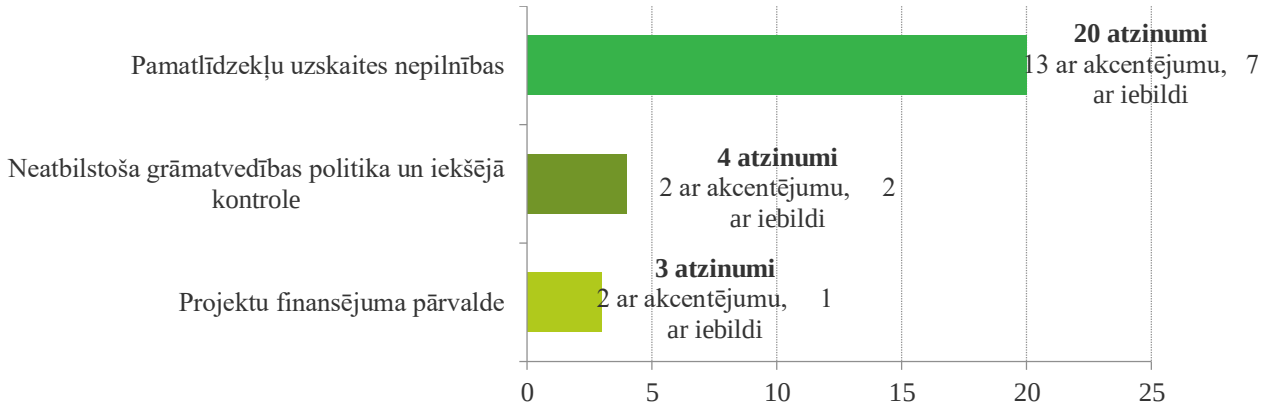

Attēls Nr.82 Zvērināto revidentu modificēto atzinumu sadalījums pa problēmu jomām 2016.gadā

Revīzijas izlasē iekļautās pašvaldības, ņemot vērā Valsts kontroles revidentu sniegtos ieteikumus, 2016.gada revīzijas laikā daļēji ir novērsušas kļūdas grāmatvedības uzskaitē, tajā skaitā:

- konsolidētajos pašvaldību gada pārskatos naudas izteiksmē nosakāmo kopējo veikto kļūdu labojumu ietekme uz pārskata gada budžeta izpildes rezultātu ir vismaz 20,9 miljonu *euro*;
- kļūdu labojumi, kuru ietekme uz pārskata perioda beigām nav nosakāma naudas izteiksmē, uzskaitot daudzuma vienībās: 2016.gadā grāmatvedības uzskaitē atzītas trīs ēkas, 25 transporta būves, 34 inženierbūves, viena mežaudze un 36 pārējie pamatlīdzekļi.

Valsts kontroliere E.Krūmiņa

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
AM	Aizsardzības ministrija
ĀM	Ārlietu ministrija
Atlīdzības likums	Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums
BVKB	Būvniecības valsts kontroles birojs
CA	Centrālais aparāts
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	Centrālā Statistikas Pārvalde
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
EDS	VID elektroniskās deklarēšanas sistēma
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
FM	Finanšu ministrija
Grāmatvedības uzskaites noteikumi	Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumi Nr.1486 “Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti”
IC	Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs
IeM	Iekšlietu ministrija
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKS	Iekšējās kontroles sistēma
IKT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IS	Informācijas sistēma
IT	Informācijas tehnoloģijas
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
JPI	Jaunās politikas iniciatīva
JSPA	Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra
KM	Kultūras ministrija
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
KP	Konkurences padome
LĢIA	Latvijas ģeotelpiskās informācijas aģentūra
LI	Valsts tiešās pārvaldes iestāde "Latvijas institūts"
LM	Labklājības ministrija
LNA	Latvijas Nacionālais arhīvs
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNKC	Latvijas Nacionālais kultūras centrs
LNMM	Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
LVA	Latviešu valodas aģentūra
MAIS	Maksājumu administrēšanas informācijas sistēma
Marku aprites pārskats	Pārskats par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku apriti
MK	Ministru kabinets
NIS	VID Nodokļu informācijas sistēma
NKC	Nacionālais kino centrs
NMPD	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
Nodokļu pamatnostādnes	Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.–2021. gadam
NVA	Nodrošinājuma valsts aģentūra
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVD	Nacionālais veselības dienests
PKC	Pārresoru koordinācijas centrs

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
Plāns	Finanšu ministrijas "Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns"
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PVD	Pārtikas un veterinārais dienests
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
PVN maksātāju reģistrs	Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrs
RPM	Rundāles pils muzejs
Saimnieciskā gada pārskats	Latvijas Republikas gada pārskats par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem
SM	Satiksmes ministrija
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
SZA	Studiju un zinātnes administrācija
TA	Tiesu administrācija
Tiesu nodeva	Nodeva par darbību veikšanu tiesu iestādēs
TIS	Tiesu informācijas sistēma
TM	Tieslietu ministrija
UIN	Uzņēmumu ienākuma nodoklis
UGFA	Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija
VAAD	Valsts augu aizsardzības dienests
VAMOIC	Valsts aizsardzības un militāro objektu iepirkumu centrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VAS	Valsts administrācijas skola
VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VKANC	Valsts kanceleja
VKASE	Valsts kase
VM	Veselības ministrija
VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VSAA	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
VSAC Kurz	Valsts sociālās aprūpes centrs "Kurzeme"
VSAC Latg	Valsts sociālās aprūpes centrs "Latgale"
VSAC Rīga	Valsts sociālās aprūpes centrs "Rīga"
VSAC Vidz	Valsts sociālās aprūpes centrs "Vidzeme"
VSAC Zemg	Valsts sociālās aprūpes centrs "Zemgale"
VSAOI	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VVD	Valsts vides dienests
VZD	Valsts zemes dienests
ZM	Zemkopības ministrijas

1. pielikums Precizētā uzkrāšanas principa ieviešanas projekta organizatoriskā struktūra

Līdz 2016. gada 17. martam

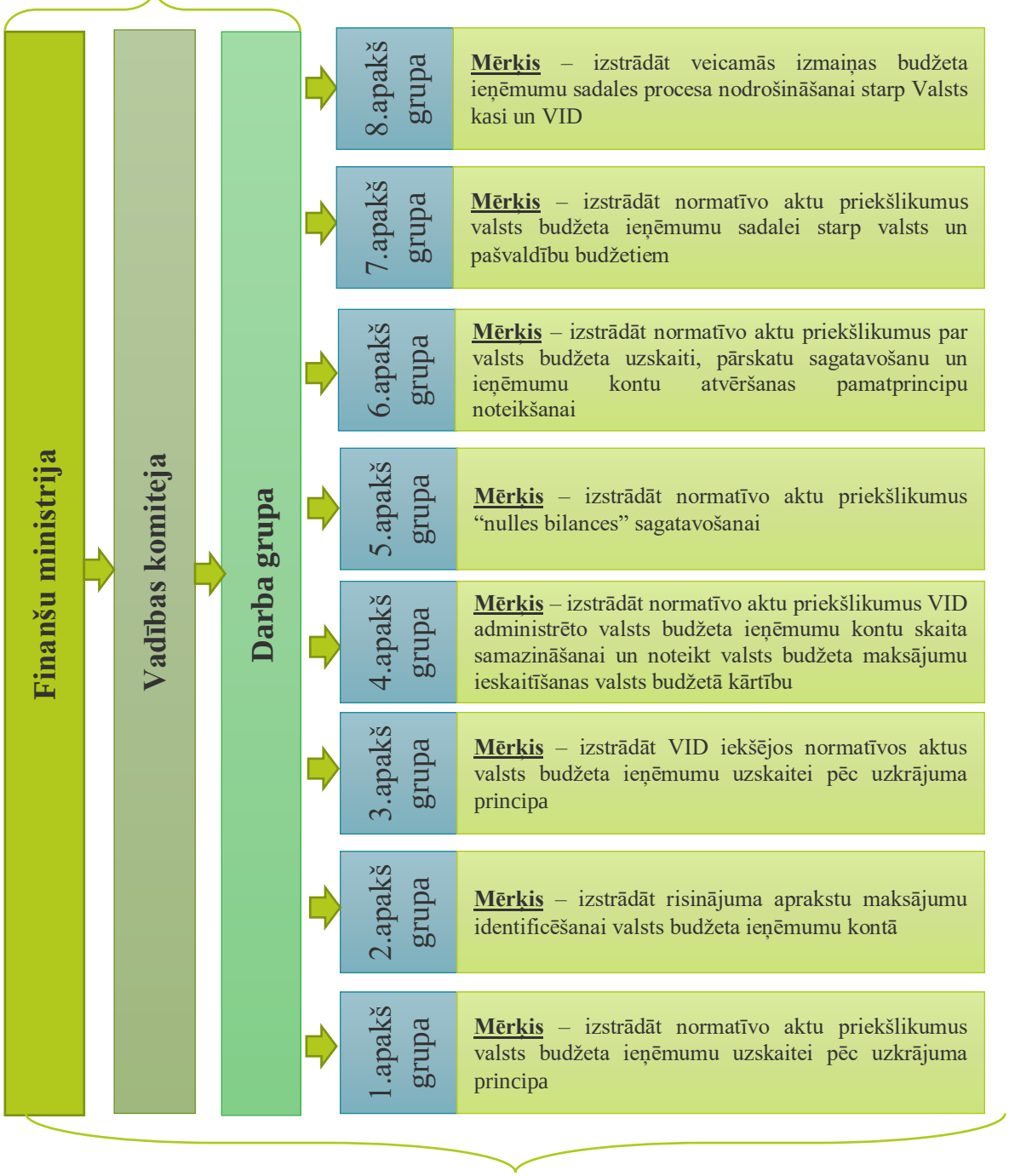

Pēc 2016. gada 17. marta

2. pielikums Pensijas aprēķins, ja algas nodokļa grāmatiņu iesniedz vai neiesniedz VSAA

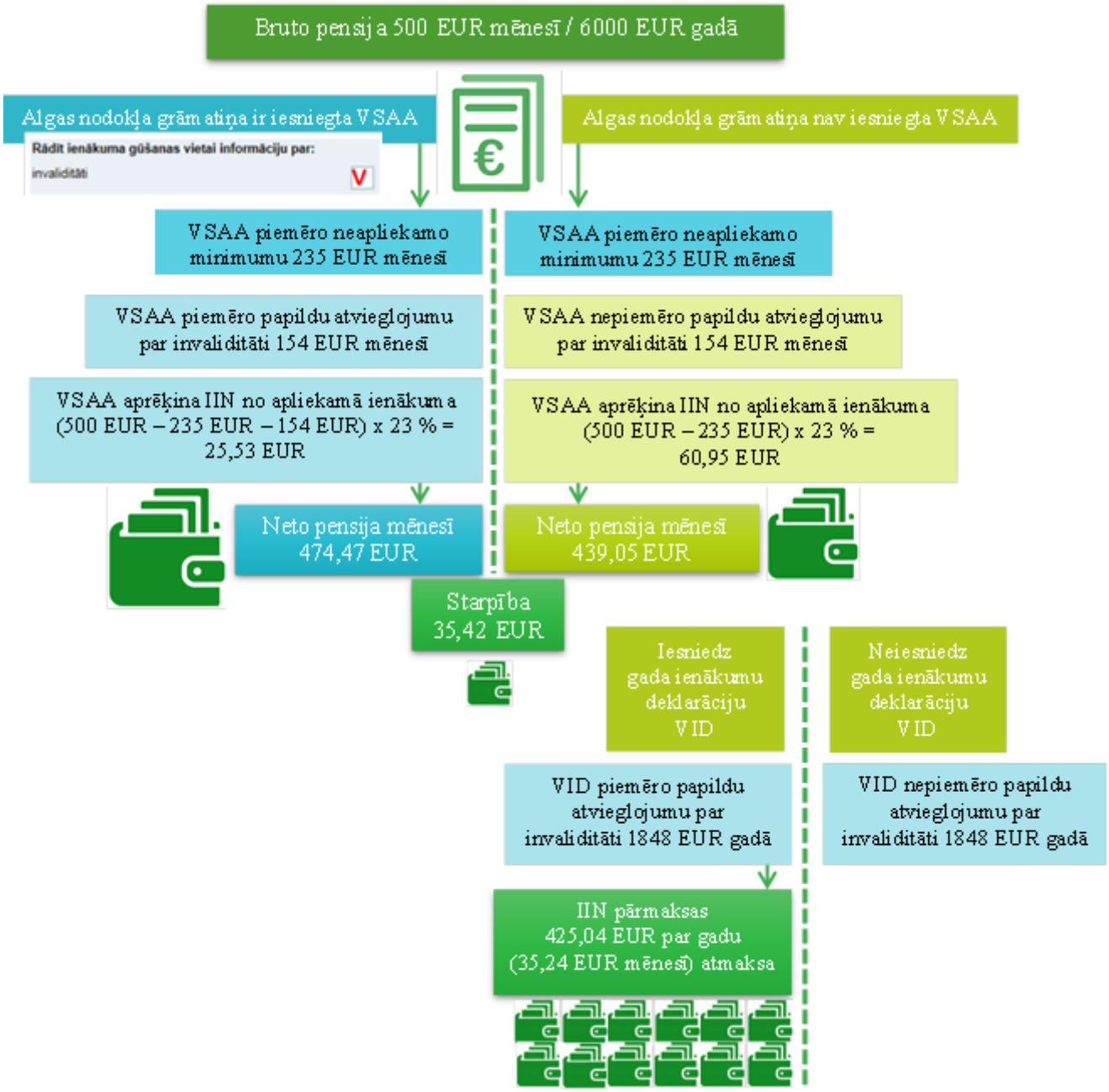

3. pielikums Pārskats par alkoholisko dzērienu akcīzes nodokļa marku apriti

(akcīzes nodokļa markas – gabalos, akcīzes nodokļa summa – *euro*)

Nr. p. k.	Alkoholiskajam dzērienam atbilstošais numurs[1]	Akcīzes nodokļa marku			Akcīzes nodokļa marku atlikums taksācijas perioda sākumā	Marķēto preču pārvietošana		Taksācijas periodā saņemtās akcīzes nodokļa markas[3]	Taksācijas periodā atpakaļ saņemto marķēto preču daudzums, kas bija nodotas patēriņam vai laistas brīvā apgrozībā[4]	Atdotās akcīzes nodokļa markas[5]	Iznīcinātās vai zudušās akcīzes nodokļa markas		Marķēto preču vienību skaits, kas nodotas patēriņam vai laistas brīvā apgrozībā		Akcīzes nodokļa markas, kurām iestājies akcīzes nodokļa samaksas pienākums saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli" 23. panta četrpadsmito daļu	Aprēķinātais akcīzes nodoklis		Akcīzes nodokļa marku atlikums taksācijas perioda beigās	
		sērija	numuru intervāla sākums	numuru intervāla beigas		tā nodokļu maksātāja reģistrācijas kods, no kura saņemti vai kuram izvesti marķētie alkoholiskie dzērieni[2]	marķēto preču vienību skaits, kas izvestas uz citu akcīzes preču noliktavu				akcīzes nodokļa markas, kas iznīcinātas citā ES dalībvalstī, zudušas nepārvaramas varas dēļ[6], un tās zudušās akcīzes nodokļa markas, par kurām akcīzes nodoklis ir samaksāts kādā no iepriekšējiem taksācijas periodiem	zudušās[7] akcīzes nodokļa markas, par kurām jāmaksā akcīzes nodoklis	akcīzes nodokļa markas, par kurām jāmaksā akcīzes nodoklis	akcīzes nodokļa markas, par kurām akcīzes nodoklis ir samaksāts kādā no iepriekšējiem taksācijas periodiem		par alkoholiskajiem dzērieniem, kas nodoti patēriņam vai laisti brīvā apgrozībā[8]	saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli" 23. panta četrpadsmito daļu	kopā (6. – 8. + 9. + 10. – 11. –12. – 13. – 14. – 15.)	t. sk. neuzlīmētās akcīzes nodokļa markas, par kurām akcīzes nodoklis nav samaksāts
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	19a
Kopā		X	X	X		X													

4.pielikums. Ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves normatīvais regulējums laika posmā no 2010.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.decembrim

Darbība	Normatīvais akts	Izklāsts
Naftas izpēte, naftas eksperimentālā ieguve un naftas ieguve	Likums „Par zemes dzīlēm” MK 08.09.2007. noteikumi Nr.597 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apjomu” MK 12.01.2016. noteikumi Nr.805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi”	Ietvaru darbībām ar derīgiem izrakteņiem, tajā skaitā ogļūdeņražiem, Latvijas Republikā nosaka likums „Par zemes dzīlēm” (turpmāk tekstā - Likums). Ogļūdeņraži ir neapstrādāta nafta (jēlnafta) ir valsts nozīmes derīgais izraktenis[855]. Atbilstoši Likumam ir izdalīti trīs posmi darbībām ar derīgajiem izrakteņiem: ***meklēšana***, ***izpēte*** un ***ieguve***. Laika posmā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 17. jūnijam ogļūdeņražu meklēšanai, izpētei un ieguvei tika piemērotas Likumā noteiktās vispārējās definīcijas, kas attiecas uz jebkuriem derīgajiem izrakteņiem. Tās nosaka, ka derīgo izrakteņu ***meklēšana*** ir mērķorientēta ģeoloģiskā izpēte nolūkā atrast turpmākai izpētei perspektīvas derīgo izrakteņu iegulas. Derīgo izrakteņu ***izpēte*** ir licences laukumā veicami ģeoloģiski, ģeofizikāli, ģeoķīmiski un tehniski darbi, kuru mērķis ir noteikt derīgo izrakteņu kvalitāti un krājumus atradnē, kā arī novērtēt derīgo izrakteņu atradnes komerciālo nozīmi. Savukārt derīgo izrakteņu ***ieguvi*** Likums definē kā darbu kompleksu derīgo izrakteņu atdalīšanai no to dabiskās vides[856]. Laika posmā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 17. jūnijam Likumā „eksperimentālā ogļūdeņražu ieguve” nav reglamentēta. 2013. gada 16. maijā veikti likumu „Grozījumi likumā „Par zemes dzīlēm””, kas stājās spēkā 2013. gada 18. jūnijā, Likums tika papildināts ar specifiskām definīcijām ogļūdeņražu meklēšanai, izpētei un ieguvei, kā arī Likumā tika iekļauts termins „eksperimentālā ogļūdeņražu ieguve”, skaidri nosakot atšķirību starp ogļūdeņražu eksperimentālo ieguvi, kas ir ogļūdeņražu izpētes procesa daļa un kas neparedz ogļūdeņražu komerciālu realizāciju, un ogļūdeņražu ieguvi, kam ir peļņas gūšanas raksturs. Ogļūdeņražu ***izpēte*** atbilstoši Likumā iekļautajai definīcijai ir ogļūdeņražu ģeoloģiskā, ģeofizikālā un ģeoķīmiskā izpēte, izpētes urbuma ierīkošana, izpētes darbi urbumā, tajā skaitā serdes pacelšana, eksperimentālā urbuma šķidruma (arī ogļūdeņražu) atsūknēšana, kvalitātes testēšana un citi darbi, lai novērtētu un izvēlētos ieguves tehnoloģijas un aprēķinātu ogļūdeņražu krājumus.[857] Ogļūdeņražu ***eksperimentālā ieguve*** ir ogļūdeņražu izpētes laikā veikta to sūknēšana no ogļūdeņražu izpētes urbuma, ogļūdeņražu sastāva un kvalitātes testēšana, lai noteiktu ogļūdeņražu iegulas lielumu, to sastāvu, kā arī efektīvāko piemērojamo tehnoloģiju ogļūdeņražu ieguvei[858]. Savukārt ogļūdeņražu ***ieguve*** ir definēta kā ogļūdeņražu atdalīšana no to dabiskās vides, lai gūtu peļņu no šo ogļūdeņražu pārdošanas[859]. Uz Likuma 4. panta ceturtajā daļā ietvertā deleģējuma pamata izdotie Ministru kabineta 2007. gada 4. septembra noteikumi Nr. 597 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apjomu” (turpmāk – Noteikumi Nr. 597), kas bija spēkā līdz 2011. gada 30. jūnijam, arī ietvēra atsauci uz eksperimentālo ogļūdeņražu ieguvi, definējot to kā ogļūdeņražu ieguvi no izpētes urbuma. Eksperimentālo naftas ieguvi var veikt ne ilgāk kā 180 dienas pēc attiecīga paziņojuma iesniegšanas Ekonomikas ministrijā, vienlaicīgi ar kuru tiek iesniegts eksperimentālās ieguves darbu veikšanas grafiks, kurā norāda

Darbība	Normatīvais akts	Izklāsts
		katra urbuma koordinātas, nosaukumu vai numuru, urbumu skaitu, kā arī plānoto ieguves apjomu un debitu, izmantojamās iekārtas, uzsākšanas un pabeigšanas termiņus.[860] Laikā no 2011. gada 1. jūlija līdz pat 2016. gada 1. janvārim, kad stājās spēkā Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr.805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 805) ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves kārtība ar Ministru kabineta izdotu normatīvo aktu Latvijā nebija reglamentēta. Ar Noteikumu Nr. 805 pieņemšanu maksimālais eksperimentālās ogļūdeņražu ieguves laiks tika pagarināts līdz kopumā 1800 dienām licencē noteiktās ogļūdeņražu izpētes laikā, saglabājot prasību pirms eksperimentālās naftas ieguves darbu plānotās uzsākšanas iesniegt Ekonomikas ministrijā eksperimentālās ogļūdeņražu ieguves darbu veikšanas grafiku.[861]
Licences termiņš	Likums „Par zemes dzīlēm" MK 08.09.2007. noteikumi Nr.597 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apjomu" MK 12.01.2016. noteikumi Nr.805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi"	Ogļūdeņražu ieguve ir atļauta, ja ir saņemta Ekonomikas ministrijas izsniegta ogļūdeņražu izpētes un ieguves licence[862]. Laika posmā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2011. gada 30. jūnijam ogļūdeņražu izpētes un ieguves licencēšanu reglamentēja Noteikumi Nr. 597. Saskaņā ar šo noteikumu 36. punktu licenci ogļūdeņražu izpētei un ieguvei izsniedz uz laiku līdz 30 gadiem, tajā skaitā izpētei – līdz pieciem gadiem. Laika posmā no 2011. gada 1. jūlija līdz pat 2015. gada 31. decembrim ogļūdeņražu izpētes un ieguves licencēšana nebija normatīvi reglamentēta, jo Noteikumi Nr. 597 bija zaudējuši spēku, bet to vietā citi Ministru kabineta noteikumi nebija pieņemti. Ar Noteikumu Nr. 805 pieņemšanu no 2016. gada 1. janvāra par pieciem gadiem tika pagarināts ogļūdeņražu izpētes pieļaujamais ilgums, nosakot, ka licenci ogļūdeņražu izpētei un ieguvei izsniedz uz laiku līdz 30 gadiem, tajā skaitā izpētei – līdz 10 gadiem[863].
Nodeva par naftas ieguvi	Likums „Par zemes dzīlēm" MK 28.08.2009. noteikumi Nr.942 „Noteikumi par ogļūdeņražu ieguves valsts nodevu"	Par ogļūdeņražu ieguvi maksājama valsts nodeva, kuras apmēru, aprēķināšanas un maksāšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.[864] Laika posmā no 2000. gada 12. februāra līdz 2009. gada 28. augustam kārtību, kādā aprēķina ogļūdeņražu ieguves valsts nodevu (turpmāk – nodeva), nodevas apmēru un maksāšanas kārtību reglamentēja noteikumi Nr. 53 „Noteikumi par naftas ieguves valsts nodevu". Saskaņā ar šo noteikumu 2. punktu naftas nodeva ir maksa par **Latvijas teritorijā** vai **ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā** iegūto naftu. 2009. gada 28. augustā, stājoties spēkā jaunam normatīvam aktam[865] valsts nodeva jāmaksā tikai par ogļūdeņražu ieguvi **Latvijas Republikas ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā** vai **Latvijas teritorijā valsts īpašumā esošajās zemēs**. Likme naftai ir 15 % no mēnesī iegūtās naftas daudzuma vērtības katrā ogļūdeņražu izpētes un ieguves licences laukumā.[866] Šāda nodevas likme ir bijusi nemainīga laikā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 31. decembrim. Normatīvo aktu grozījumu rezultātā, sākot ar 2009. gada 29. augustu, valsts

Darbība	Normatīvais akts	Izklāsts
		nodeva par ogļūdeņražu ieguvi pašvaldības un juridiskās vai fiziskās personas īpašumā esošajās zemēs vairs nav jāmaksā.
Pārraudzība un kontrole	Likums „Par zemes dzīlēm”	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija nodrošina zemes dzīļu fonda ģeoloģisko pārraudzību un racionālas izmantošanas kontroli.[867]
	MK 12.01.2016. noteikumi Nr.805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi”	Ekonomikas ministrija Ministru kabineta noteiktajos licenču laukumos Ministru kabineta noteiktajā kārtībā izsniedz ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves licences, kā arī veic ogļūdeņražu meklēšanas, izpētes un ieguves administratīvo pārraudzību.[868] Ekonomikas ministrija veic ogļūdeņražu meklēšanas un ogļūdeņražu izpētes un ieguves darbu administratīvo pārraudzību, izvērtējot pretendenta vai licenciāta iesniegtos dokumentus atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī pārbaudot iesniegto dokumentu autentiskumu.[869] Valsts vides dienesta amatpersonas kontrolē vides normatīvo aktu, piesārņojošās darbības veikšanai izsniegtajā atļaujā minēto nosacījumu, kā arī piesārņojuma likvidācijas gatavības prasību ievērošanu ogļūdeņražu izpētes un ieguves darbos.[870] Pārraudzības funkcijas sadalītas starp vairākām iestādēm, katra iestāde veic uzraudzību tikai savas kompetences ietvaros.

5.pielikums Datu analīzei par iestāžu vadītāju un atbalsta funkcijas nodrošināšanā nodarbināto vadītāju atlīdzību revīzijas izlasē iekļautās valsts tiešās pārvaldes iestādes

Resors	Izlasē iekļautā institūcija	Finansējums atlīdzībai 2016.gadā, *euro*
Aizsardzības ministrija	1. Aizsardzības ministrijas centrālais aparāts	9 770 310
	2. Latvijas ģeotelpiskās informācijas aģentūra	3 728 908
	3. Valsts aizsardzības un militāro objektu iepirkumu centrs	4 351 330
Ārlietu ministrija	4. Ārlietu ministrijas CA	23 957 153
	5. Latvijas institūts	88 457
Ekonomikas ministrija	6. Ekonomikas ministrijas CA	4 746 017
	7. Konkurences padome	982 377
	8. Centrālā statistikas pārvalde	8 189 436
	9. Būvniecības valsts kontroles birojs	1 483 812
	10. Latvijas investīciju un attīstības aģentūra	4 785 758
Finanšu ministrija	11. Finanšu ministrijas CA	11 187 990
	12. Centrālā finanšu un līgumu aģentūra	4 395 412
	13. Valsts kase	5 230 016
	14. Valsts ieņēmumu dienests	66 860 212
Iekšlietu ministrija	15. Iekšlietu ministrijas CA	3 440 198
	16. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde	8 698 933
	17. Nodrošinājuma valsts aģentūra	4 624 806
	18. Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs	4 726 755
Izglītības un zinātnes ministrija	19. Izglītības un zinātnes ministrijas CA	4 233 156
	20. Latviešu valodas aģentūra	758 556
	21. Studiju un zinātnes administrācija	296 282
	22. Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra	772 875
	23. Valsts izglītības attīstības aģentūra	3 773 353
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	24. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	2 942 047
Kultūras ministrija	25. Kultūras ministrijas CA	2 795 508
	26. Latvijas nacionālais arhīvs	4 645 253
	27. Latvijas nacionālā bibliotēka	5 442 589
	28. Latvijas nacionālais kultūras centrs	968 236
	29. Latvijas nacionālais mākslas muzejs	1 870 501
	30. Nacionālais kino centrs	250 096
	31. Rundāles pils muzejs	1 451 524
Labklājības ministrija	32. Labklājības ministrijas CA	4 206 417
	33. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra	11 357 625
	34. Nodarbinātības valsts aģentūra	9 359 547
	35. Valsts sociālās aprūpes centrs “Rīga”	7 614 639
	36. Valsts sociālās aprūpes centrs “Latgale”	5 301 559
	37. Valsts sociālās aprūpes centrs “Kurzeme”	4 741 398
	38. Valsts sociālās aprūpes centrs “Vidzeme”	3 664 131
	39. Valsts sociālās aprūpes centrs “Zemgale”	3 735 125
Ministru kabinets	40. Valsts kanceleja	4 105 886
	41. Valsts administrācijas skola	406 122
Pārresoru koordinācijas centrs	42. Pārresoru koordinācijas centrs	680 753
Satiksmes ministrija	43. Satiksmes ministrijas CA	3 091 464
Tieslietu ministrija	44. Tieslietu ministrijas CA	4 838 518
	45. Tiesu administrācija	35 326 120
	46. Valsts zemes dienests	9 889 065
	47. Uzturlīdzekļu garantijas fonda administrācija	360 572
Vides aizsardzības un reģionālās	48. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas	7 543 852 .

Resors	Izlasē iekļautā institūcija	Finansējums atlīdzībai 2016.gadā, *euro*
attīstības ministrija	CA	2 233 714
	49. Dabas aizsardzības pārvalde	4 118 894
	50. Valsts vides dienests	2 649 184
	51. Valsts reģionālās attīstības aģentūra	
Veselības ministrija	52. Veselības ministrijas CA	2 355 595
	53. Nacionālais veselības dienests	3 195 759
	54. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	41 426 893
	55. Slimību profilakses un kontroles centrs	2 326 506
Zemkopības ministrija	56. Zemkopības ministrijas CA	6 216 670
	57. Pārtikas un veterinārais dienests	9 018 762
	58. Valsts augu aizsardzības dienests	3 285 201
KOPĀ		**297 480 485**

6.pielikums Faktiski noteiktās mēnešalgas apmērs iestāžu vadītājiem un atbalsta funkcijas nodrošinošajiem vadītājiem revīzijas izlasē iekļautajās valsts tiešās pārvaldes iestādēs, ņemot vērā katram vadītājam noteikto mēnešalgas grupu

- iestāžu vadītājiem:

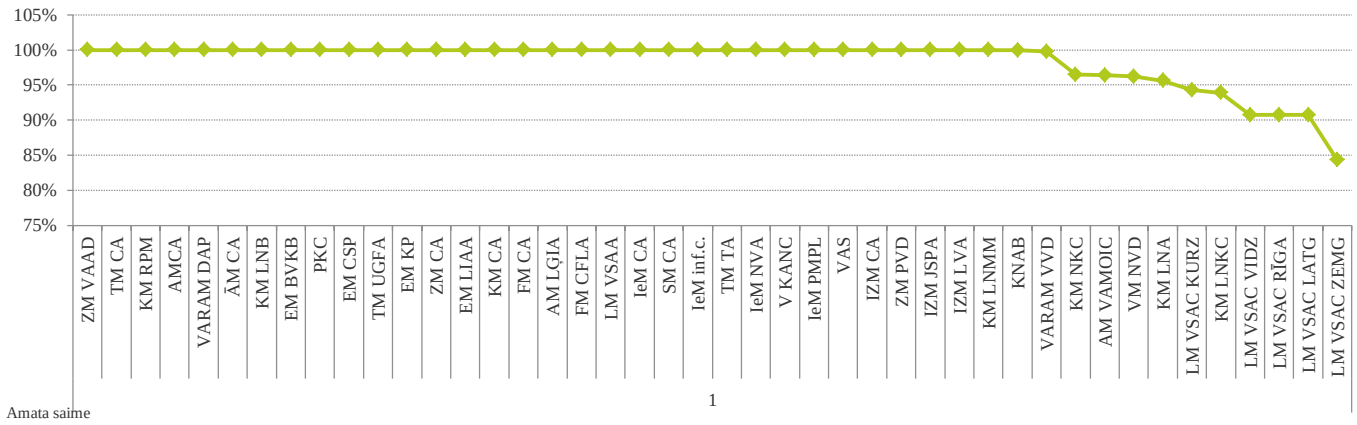

Attēls Nr.83. Iestāžu vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē

- Finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

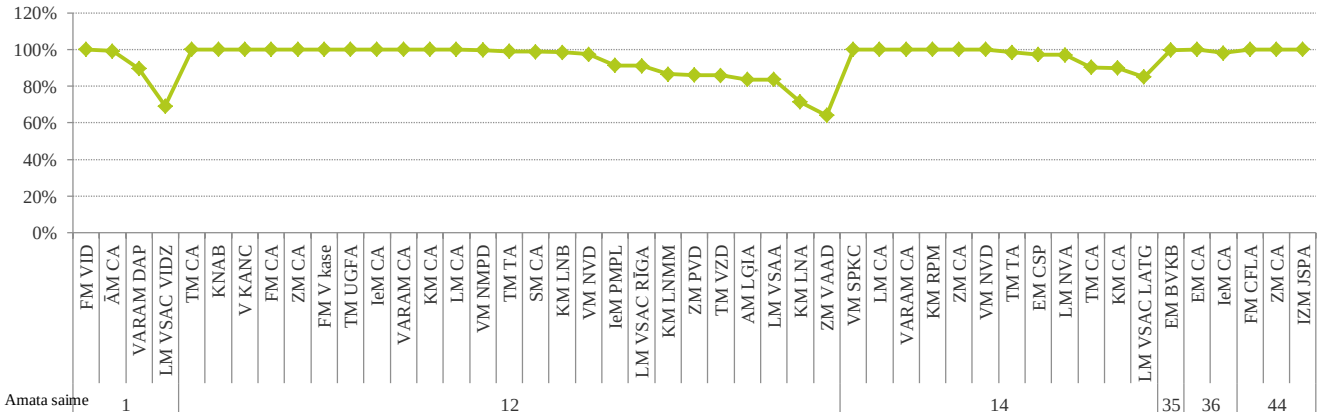

Attēls Nr.84. Finanšu un grāmatvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē

❖ Iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

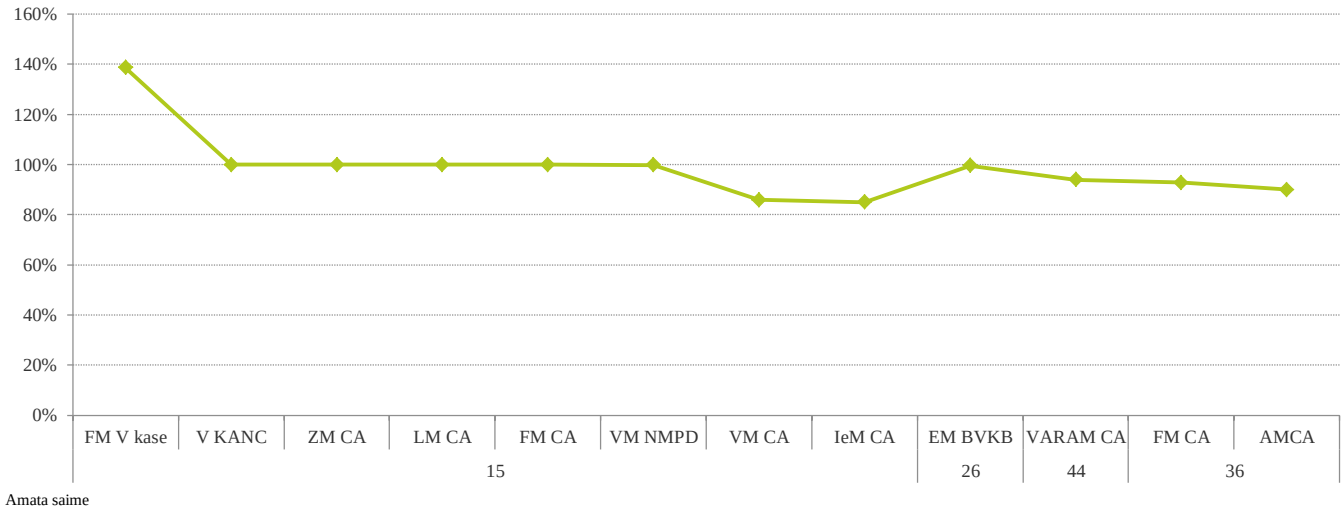

Attēls Nr.85. Iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē[871]

❖ Finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

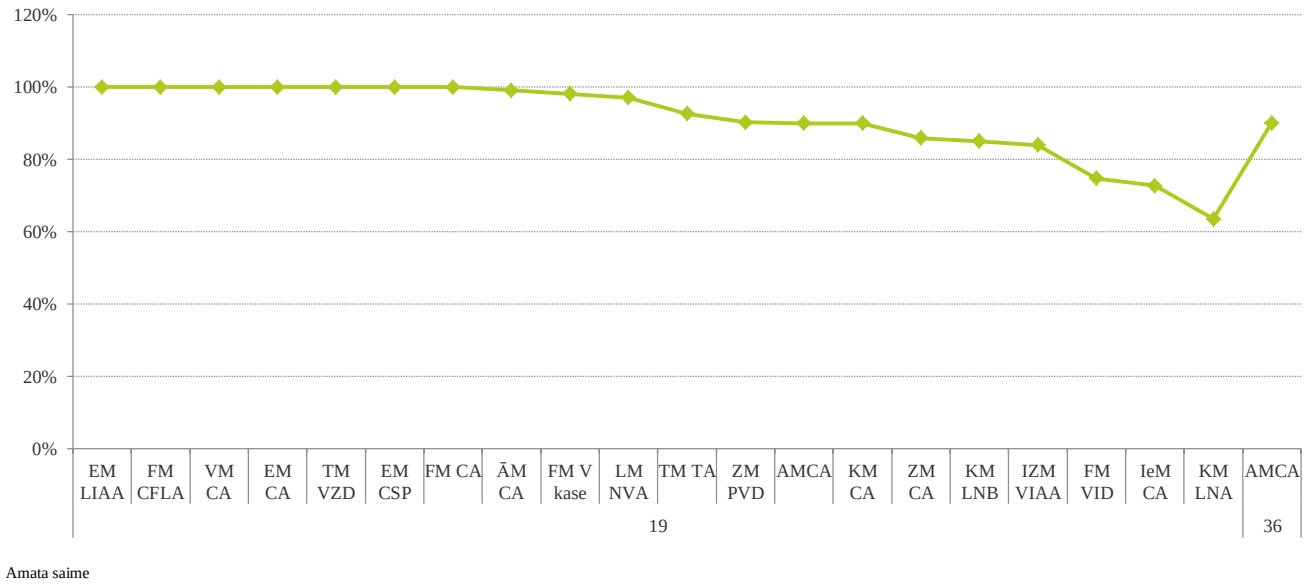

Attēls Nr.86. IT funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē

- juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

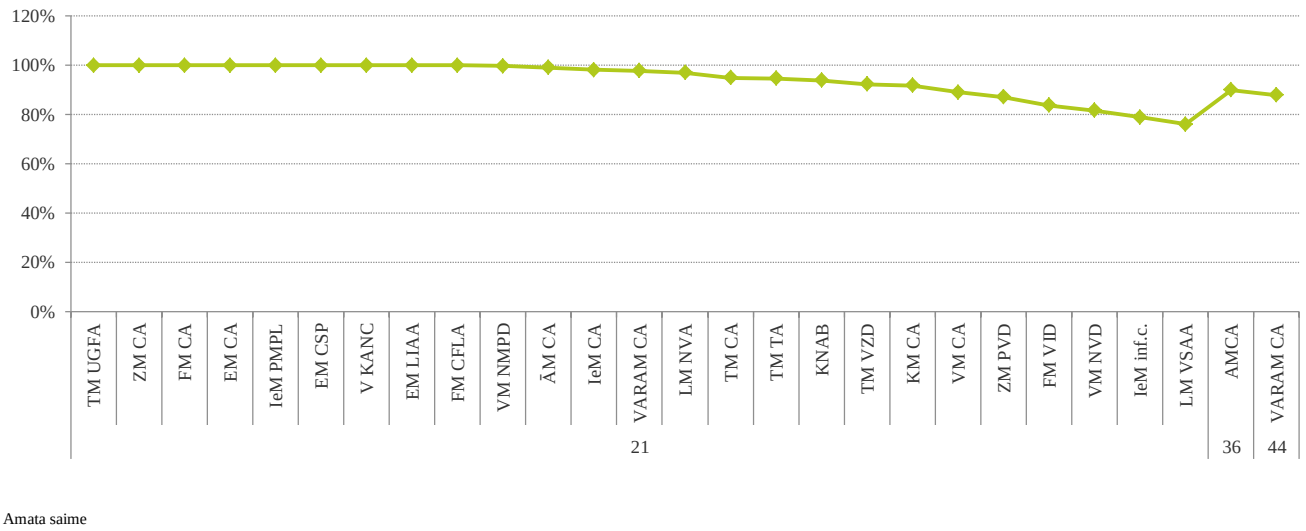

Attēls Nr.87. Juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē

- komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

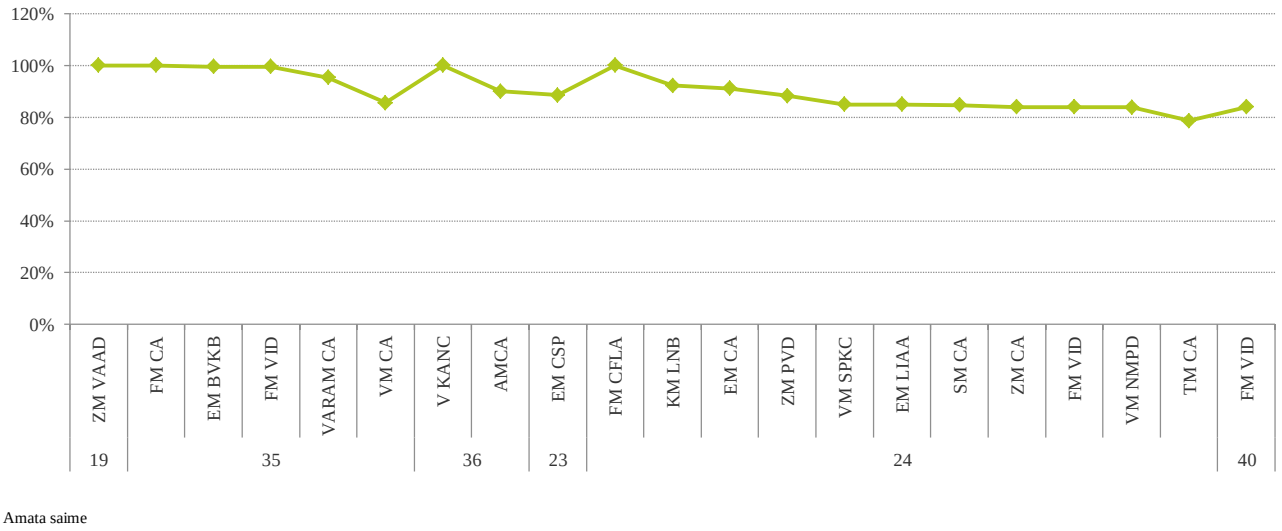

Attēls Nr.88. Juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē

- lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

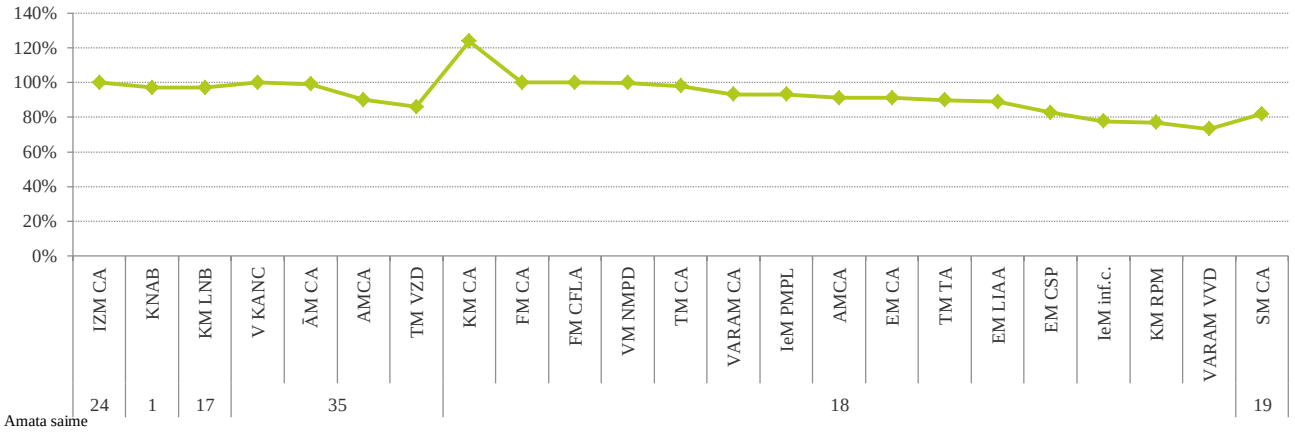

Attēls Nr.89. Komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē [872]

- personālvadības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem:

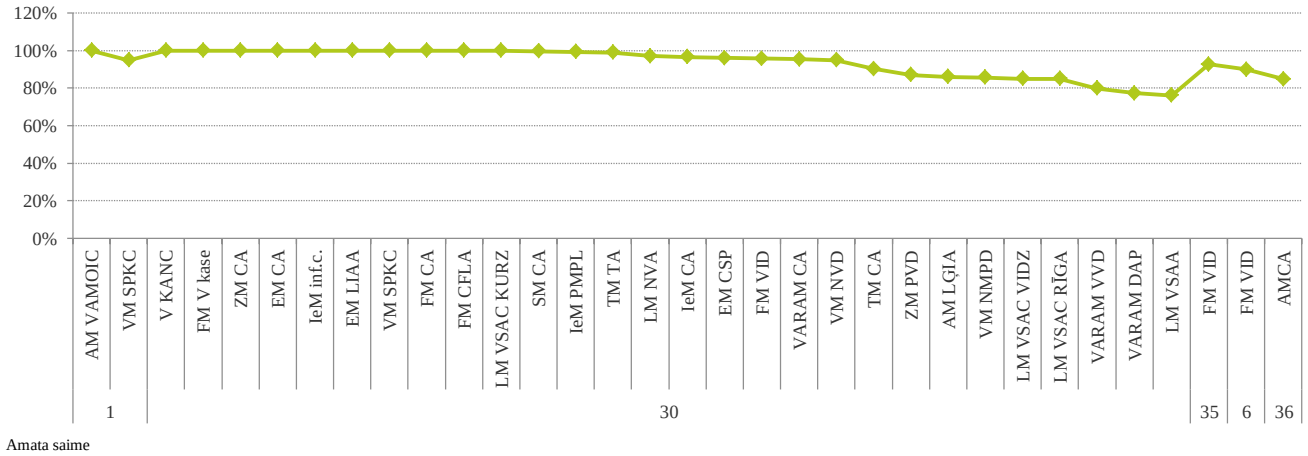

Attēls Nr.90. Personālvadības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem noteiktās mēnešalgas apmēra salīdzinājums ar maksimālo iespējamo mēnešalgas apmēru atbilstošajā amatu saimē

7.pielikums Detalizētās informācijas par institūcijās nodarbināto iestāžu vadītāju un atbalsta funkcijas nodrošināšanā nodarbināto vadītāju atlīdzību revīzijas izlasē iekļautajās valsts tiešās pārvaldes iestādēs

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu 2016.gadā izlasē iekļauto 44 **iestāžu vadītājiem ļoti lielās, lielās un vidēja lieluma iestādēs** (grupējot pēc iestāžu lieluma**),** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajām amatpersonām (darbiniekiem), atalgojuma apmērs gadā būtiski atšķiras, atšķirība lielākoties veidojas no piemaksu atšķirīgā apmēra:

- **ļoti lielo iestāžu grupā** lielākā atalgojuma apmēra saņēmējs gadā ir ĀM CA vadītājs (46 002 *euro*), kura mēnešalgas gadā atšķirība no LM VSAC LATG vadītāju, kuram ir zemākais atalgojums gadā (25 513 *euro*) ir 9%, bet atalgojuma atšķirība (mēnešalgas apmērs gadā ar piemaksu summa gadā) ir 45%:

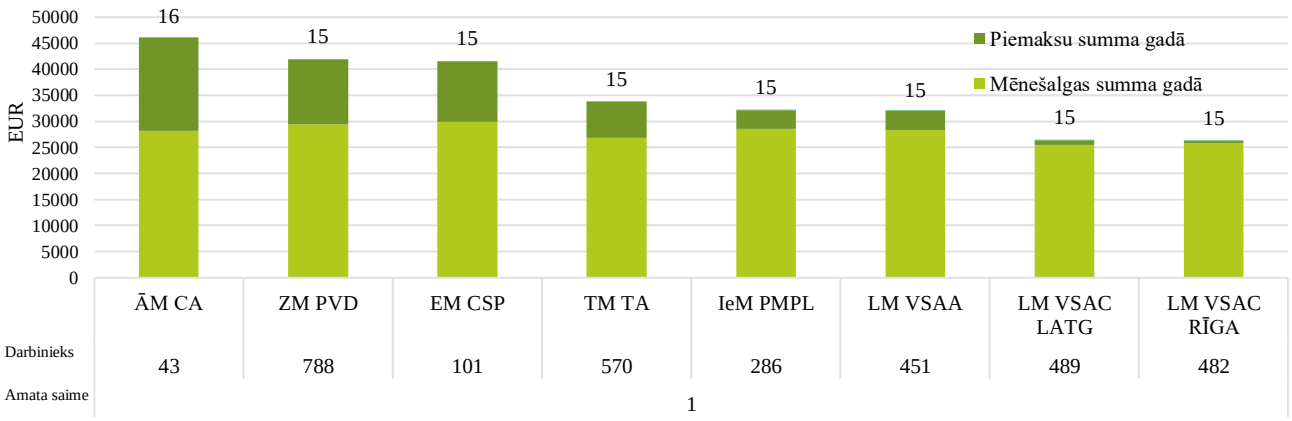

Attēls Nr.91. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā iestāžu vadītājiem **ļoti lielās iestādēs**

- **lielo iestāžu grupā** lielākā atalgojuma apmēra saņēmējs ir FM CA vadītājs (49 966 *euro*), kura mēnešalgas gadā atšķirība ar LM VSAC ZEMG vadītāju, kuram ir zemākais atalgojums (23 735 *euro*) ir 24%, ar IZM CA vadītāju (31 931 *euro*) – 13%, ar AM CA vadītāju – 3% bet atalgojuma atšķirība (mēnešalga kopā ar piemaksu summu) attiecīgi ir 52%, 36% un 22%:

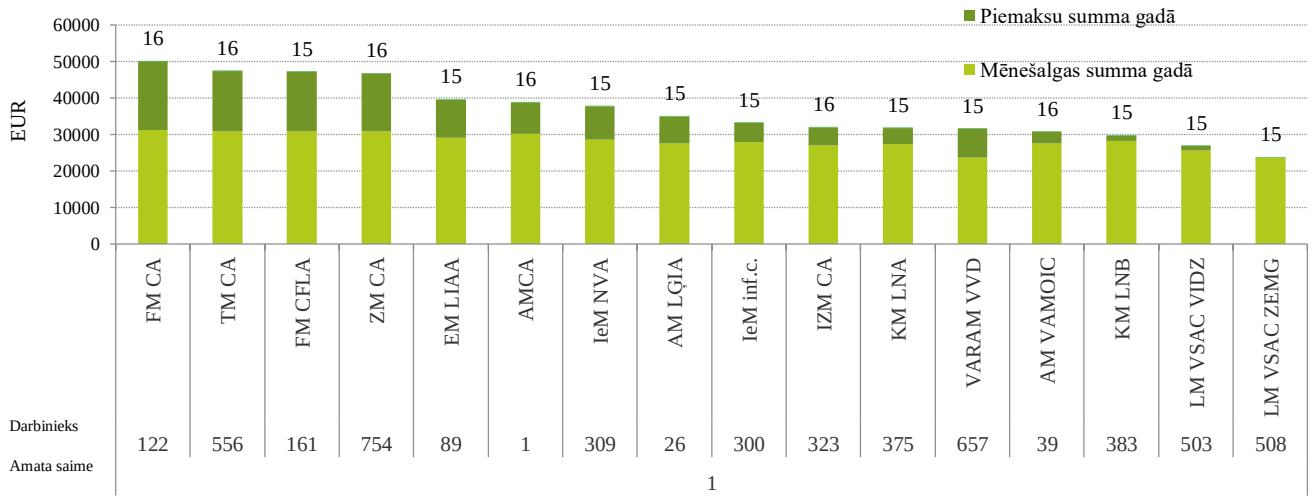

Attēls Nr.92. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā iestāžu vadītājiem **lielās iestādēs**

- **vidējo iestāžu grupā** lielākā atalgojuma (44 526 *euro*) saņēmējs ir Valsts kancelejas vadītājs, kura mēnešalgas gadā atšķirība no VM NVD vadītāja, kuram ir zemākais atalgojums (26 033 *euro*), šajā iestāžu grupā ir 23%, no SM CA vadītāju (atalgojums 29 200 *euro*) – 5%, no KM CA vadītāju (atalgojums 44 526 euro) – 1%, bet atalgojuma atšķirība gadā attiecīgi 48%, 42% un 12%:

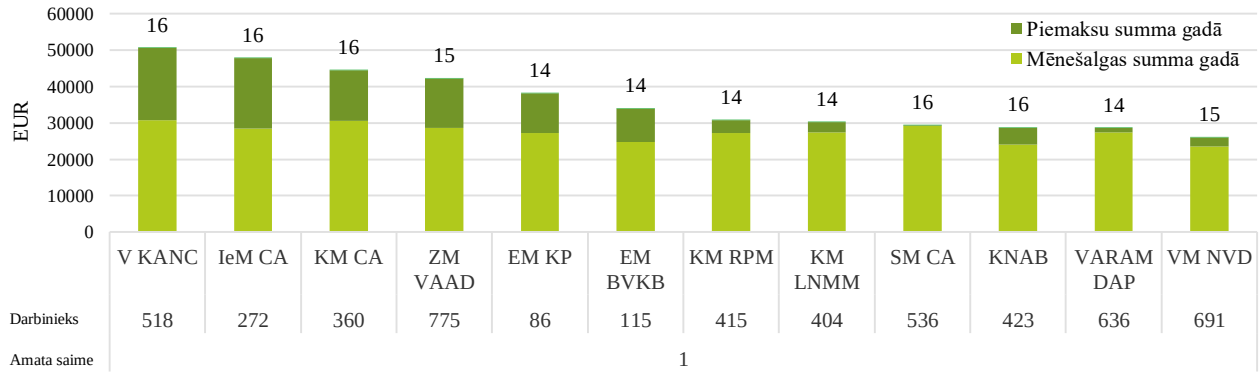

Attēls Nr.93. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā iestāžu vadītājiem **vidējās iestādēs**

- **mazo iestāžu grupā** lielākā atalgojuma (45 311 *euro*) saņēmējs ir PKC vadītājs, kura mēnešalgas gadā atšķirība ar KM LNKC vadītāju, kuram ir zemākais atalgojums (24 704 *euro*) šajā iestāžu grupā ir mēnešalgu ir 29%, bet atalgojuma atšķirība gadā ir 45%:

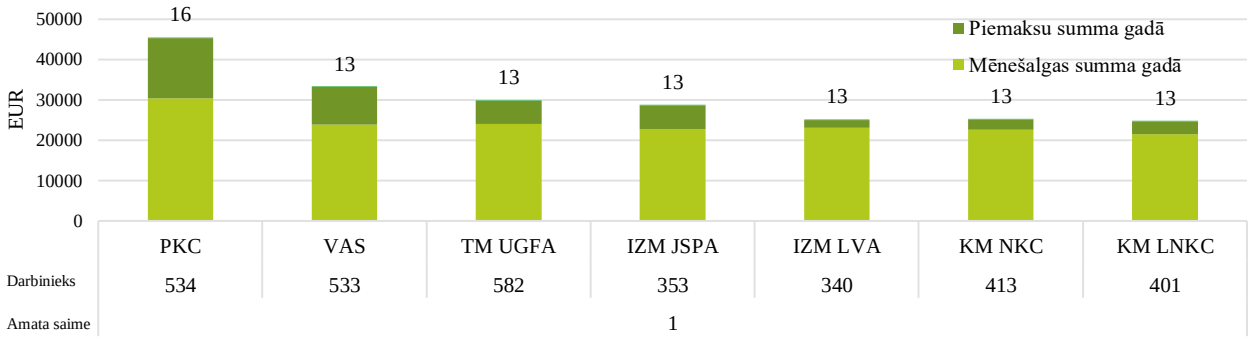

Attēls Nr.94. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā iestāžu vadītājiem **mazās iestādēs**

Analizējot šo iestāžu 44 iestāžu vadītājiem gada laikā piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru iestāžu kopējā atalgojumā, lielākais īpatsvars ir piemaksām 10-20% (12 jeb 27% vadītāju) un 30-50% (11 jeb 25% vadītāju) apmērā no mēnešalgas. 23 jeb 52% iestāžu vadītāju piemaksu piešķiršanas ilgums bija līdz trīs mēnešiem gadā, bet 14 jeb 32% iestāžu vadītājiem piemaksas piešķiršanas ilgums 2016.gadā bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem.

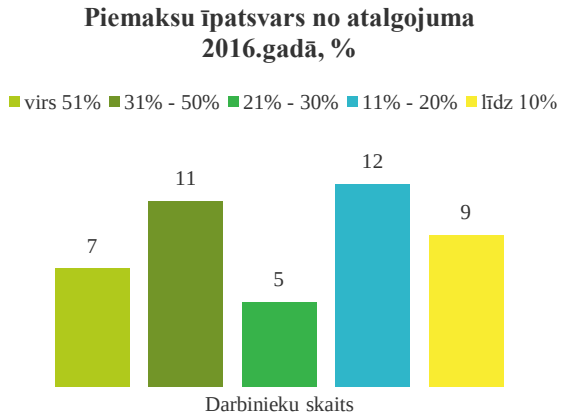

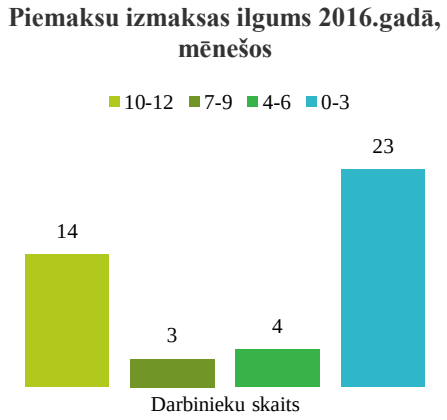

Attēls Nr.95. Iestāžu vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā 55 izlasē iekļauto **finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem īpaši lielās, ļoti lielās, lielās, vidēja lieluma un mazās iestādēs** (grupējot pēc iestāžu lieluma), konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem amatpersonām (darbiniekiem), atalgojuma apmērs būtiski atšķiras, pat uz pusi mazāks atalgojums vienā amatu saimē un vienā mēnešalgas grupa ir Labklājības ministrijas (ļoti lielās iestādēs), Kultūras ministrijas (lielās iestādēs) pakļautībā esošajās iestādēs.

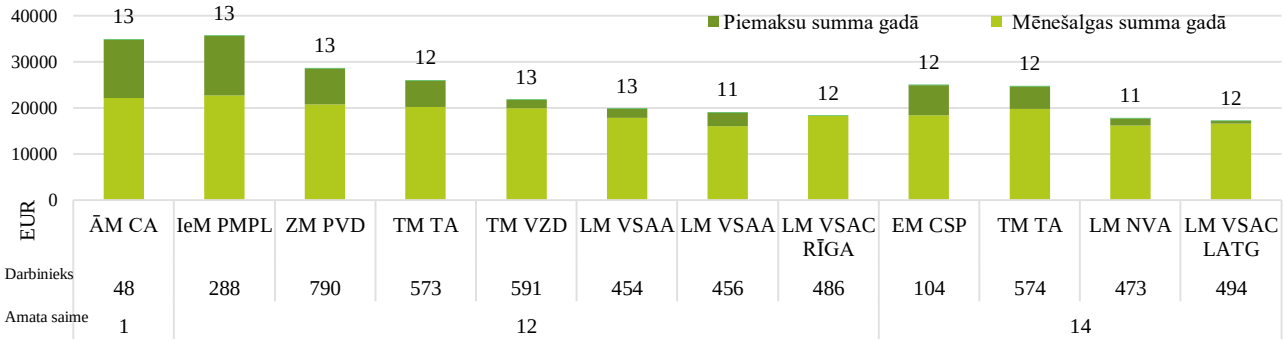

Attēls Nr.96. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem ļoti lielās iestādēs

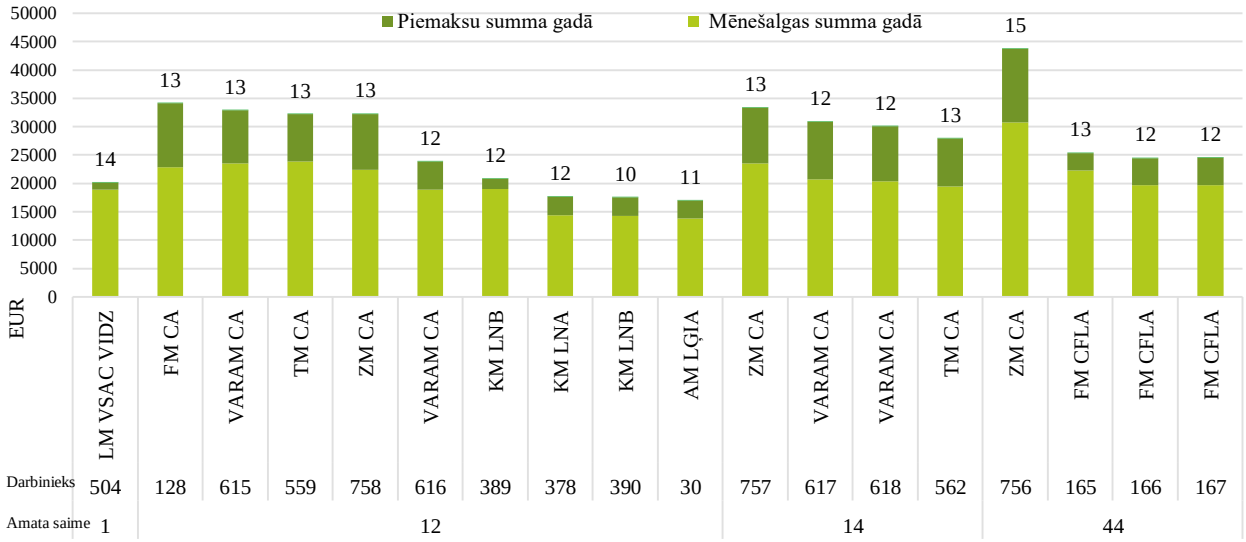

Attēls Nr.97. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem lielās iestādēs

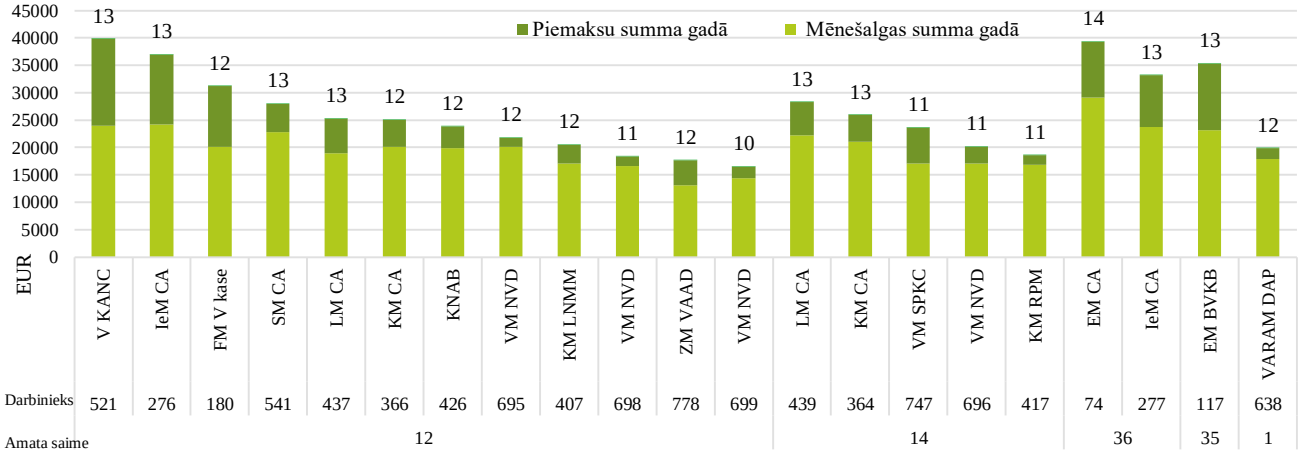

Attēls Nr.98. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem vidējās iestādēs

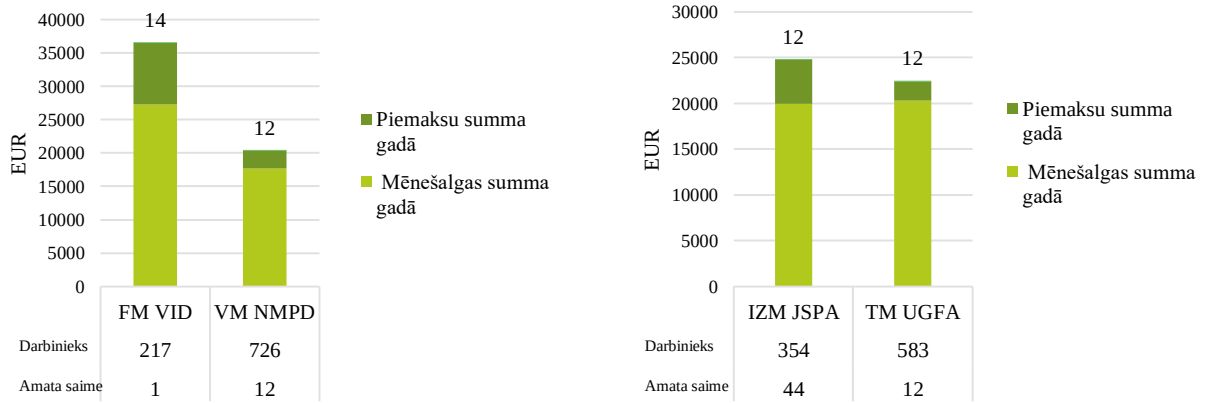

Attēls Nr.99. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem īpaši lielās iestādēs (kreisajā pusē) un mazās iestādēs (labajā pusē)

Analizējot gada laikā 55 **finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem** piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā atalgojumā, lielākais īpatsvars ir piemaksām 30-50% (17 vadītājiem jeb 31%) un 10-20% (15 vadītājiem jeb 27%) apmērā no mēnešalgas. 26 jeb 47% vadītāju piemaksu piešķiršanas ilgums bija sešus līdz deviņus mēnešus gadā, bet 14 jeb 25% vadītāju piemaksas piešķiršanas ilgums 2016.gadā bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem.

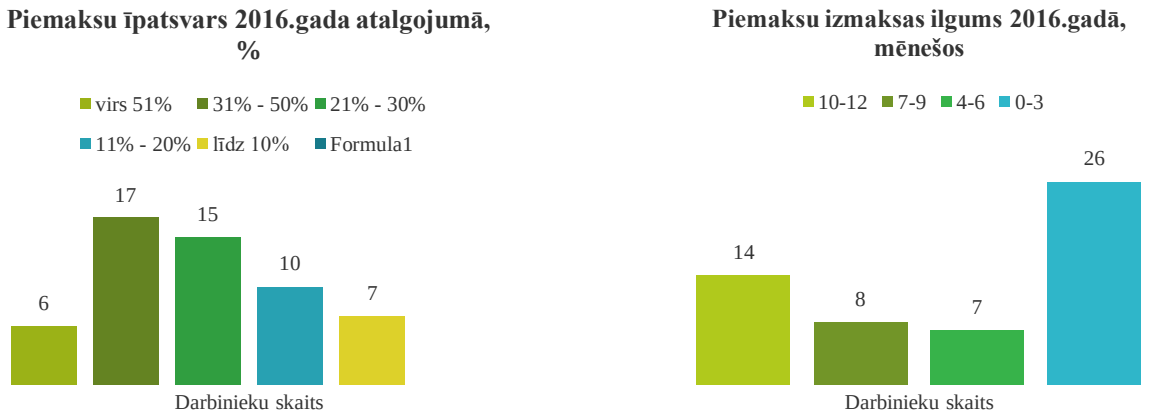

Attēls Nr.100. Finanšu un grāmatvedības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu gadā 13 **iekšējā audita vadītājiem pēc iestāžu lieluma,** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajām amatpersonām (darbiniekiem), atalgojuma apmērs būtiski atšķiras.

Īpaši lielo iestāžu grupā iekšējā audita vadītājam Veselības ministrijas pakļautības iestādē Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests atlīdzības apmērs gadā ir 20 295 *euro*, tajā skaitā mēnešalgas summa gadā 16 787 *euro* un piemaksu summa gadā 3508 *euro*.

Analizējot gada laikā 13 **iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem** piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka lielākajā daļā gadījumu (7 vadītājiem jeb 54%) ir izmaksātas piemaksas 30-50% apmērā no mēnešalgas. 54% iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķiršanas ilgums bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem gadā.

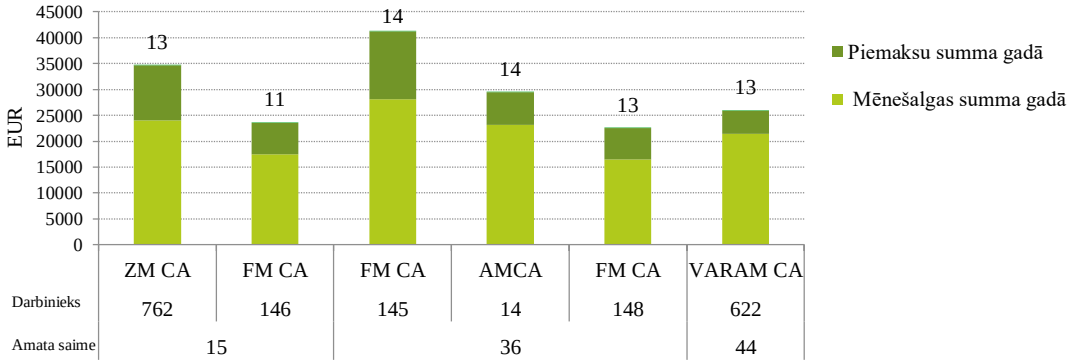

Attēls Nr.101. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā iekšējā audita vadītājiem **lielās iestādēs**

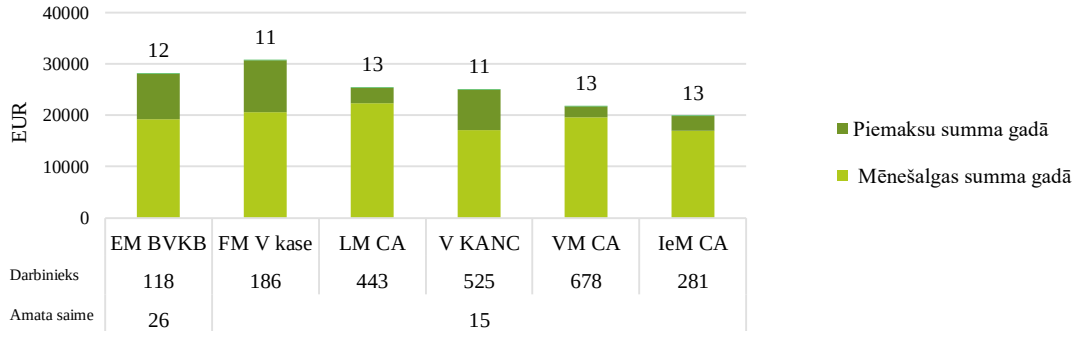

Attēls Nr.102. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā iekšējā audita vadītājiem **vidējās iestādēs**

Analizējot gada laikā 13 **iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem** piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka lielākajā daļā gadījumu (7 vadītājiem jeb 54%) ir izmaksātas piemaksas 30-50% apmērā no mēnešalgas. 54% iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķišanas ilgums bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem gadā.

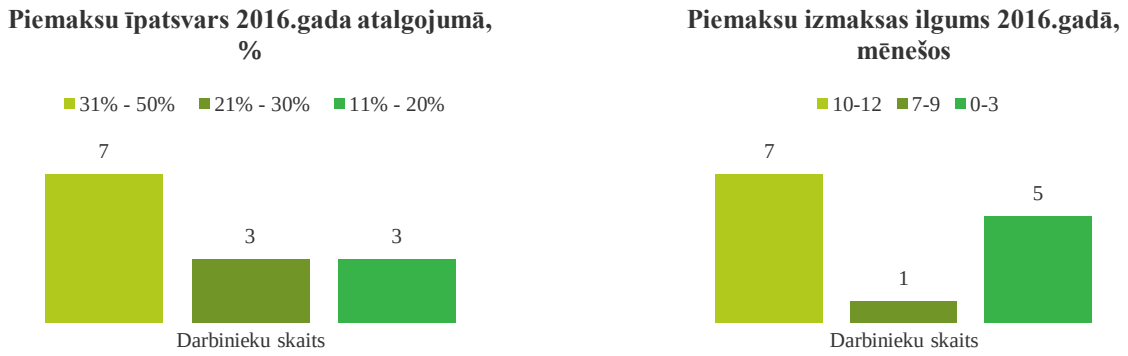

Attēls Nr.103. **Iekšējā audita** funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāti kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu gadā 35 **IT vadītājiem pēc iestāžu lieluma,** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem darbiniekiem, atalgojuma apmērs būtiski atšķiras, būtiski zemāks tas ir Labklājības ministrijas padotībā esošā iestādē Nodarbinātības valsts aģentūra (ļoti lielo iestāžu grupā), Kultūras ministrijas padotībā esošajās iestādēs (lielo iestāžu grupā).

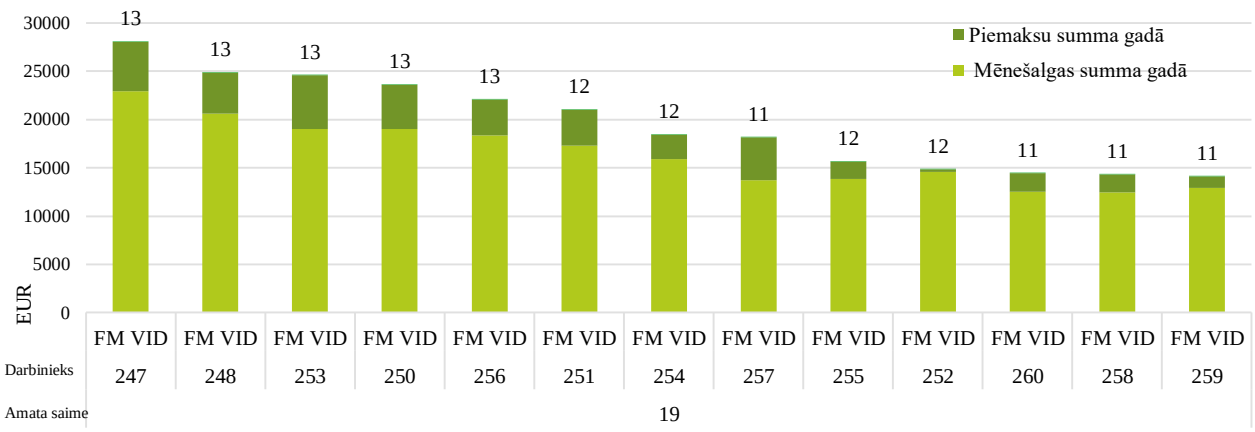

Attēls Nr.104. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā IT vadītājiem īpaši lielā iestādē

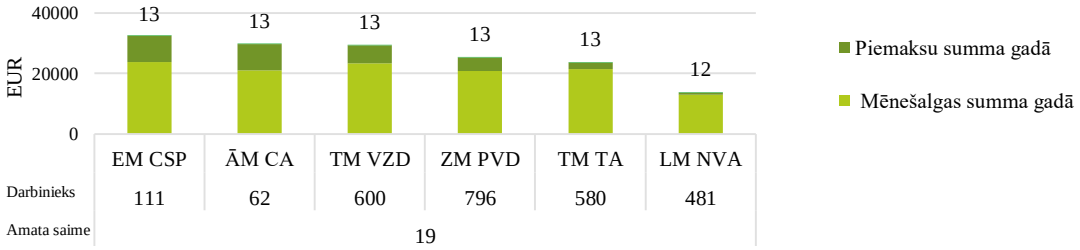

Attēls Nr.105. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā IT vadītājiem ļoti lielās iestādēs

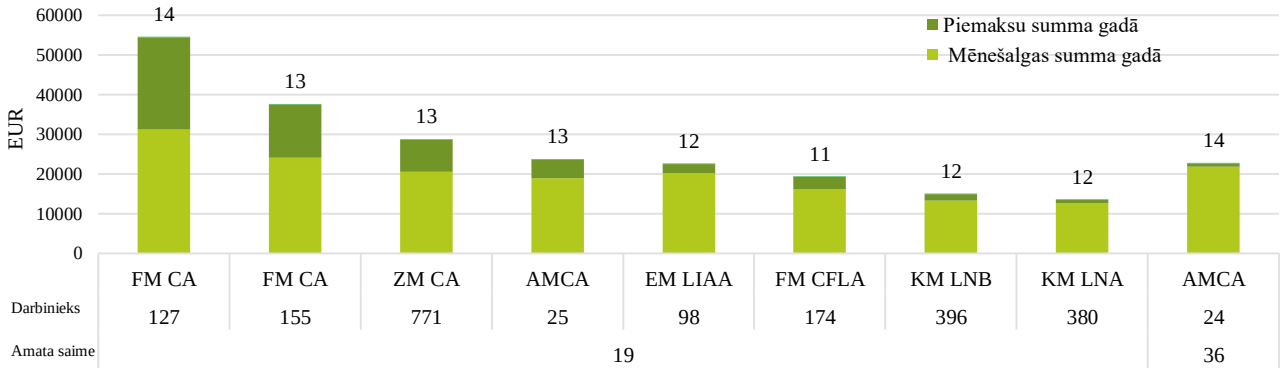

Attēls Nr.106. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā IT vadītājiem lielās iestādēs

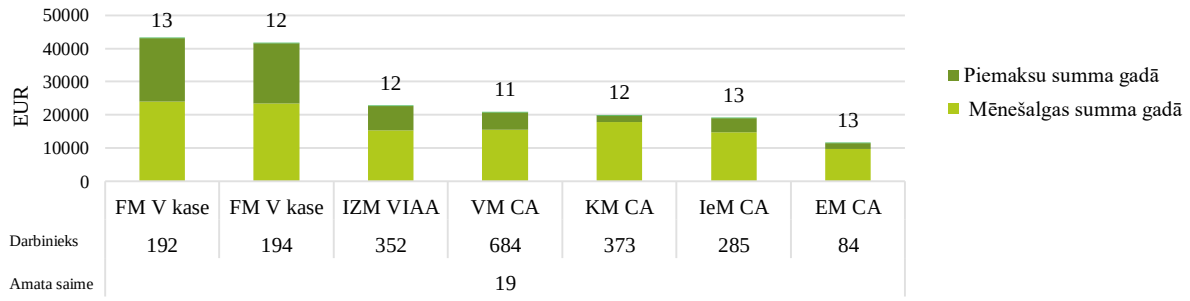

Attēls Nr.107. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā IT vadītājiem vidējās iestādēs

Analizējot gada laikā 35 **IT funkciju nodrošinošajiem vadītājiem** piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka lielākajā daļā gadījumu (7 vadītājiem jeb 54%) ir izmaksātas piemaksas 30-50% apmērā no mēnešalgas. 54% iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķišanas ilgums bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem gadā.

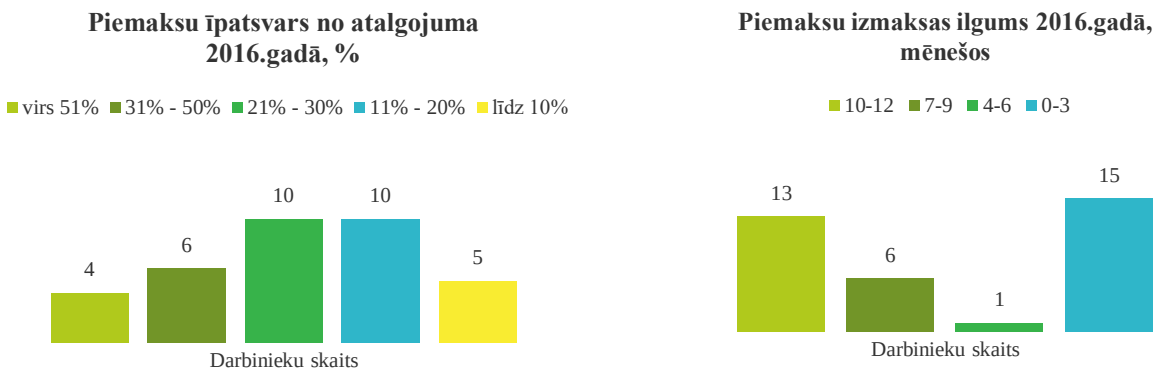

Attēls Nr.108. Iekšējā audita funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu gadā 30 **juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošiem vadītājiem pēc iestāžu lieluma,** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem darbiniekiem, atalgojuma apmērs būtiski atšķiras, mazāks atalgojums ir Labklājības ministrijas padotībā esošā iestādē VSAA (ļoti lielo iestāžu grupā), Iekšlietu ministrijas Informācijas centrā (lielo iestāžu grupā) un KNAB un Kultūras ministrijas centrālajā aparātā (vidējo iestāžu grupā).

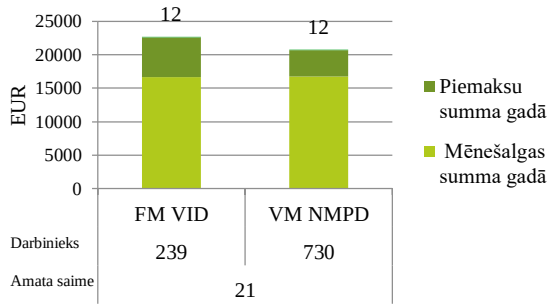

Attēls Nr.109. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem īpaši lielā iestādē

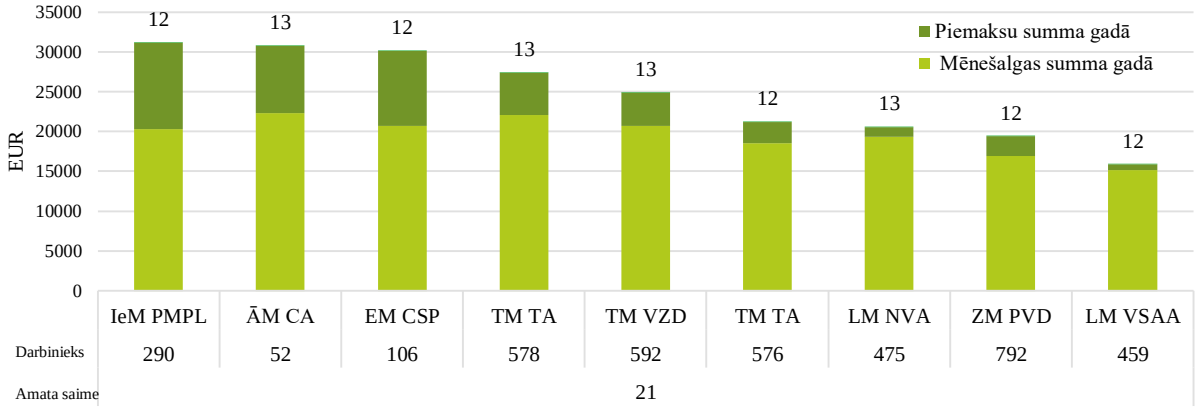

Attēls Nr.110. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem ļoti lielās iestādēs

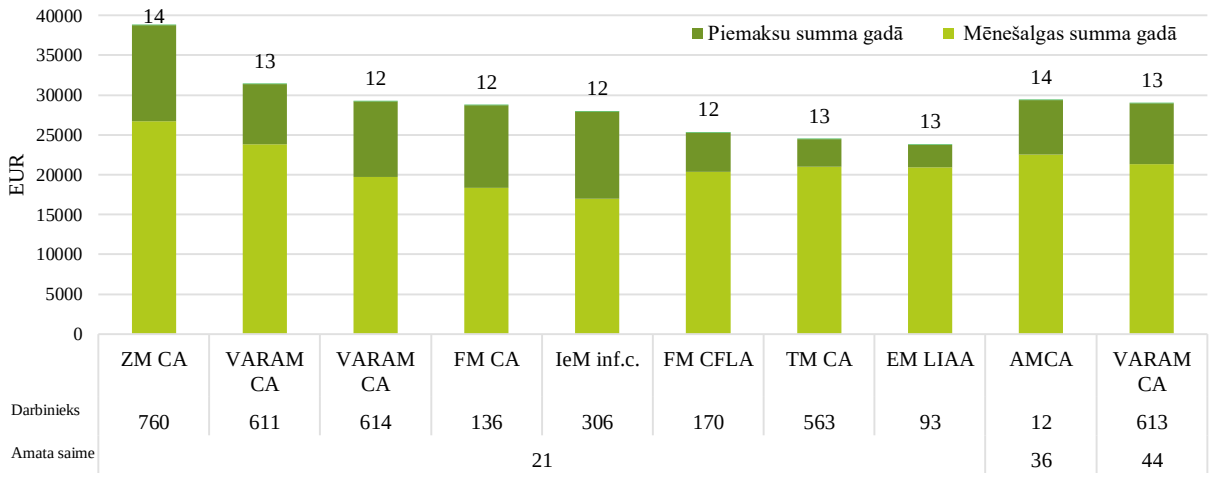

Attēls Nr.111. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem lielās iestādēs

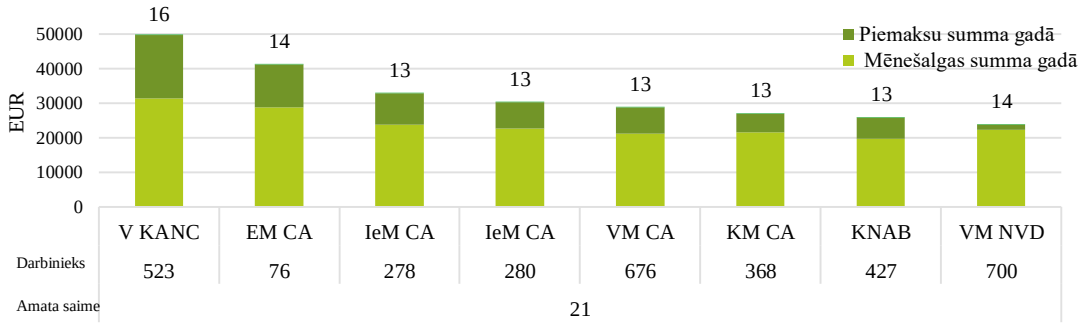

Attēls Nr.112. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem vidējās iestādēs

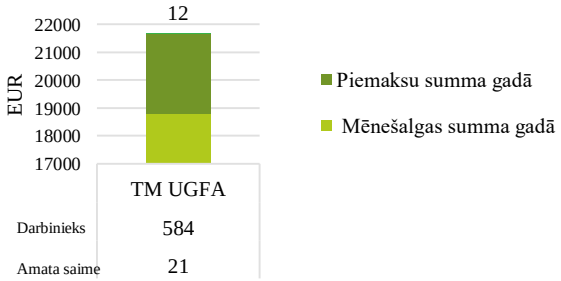

Attēls Nr.113. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam mazā iestādē

Analizējot gada laikā 30 juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka 13 vadītājiem jeb 43% ir izmaksātas piemaksas 30-50% apmērā no mēnešalgas. 37% juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķišanas ilgums bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem gadā.

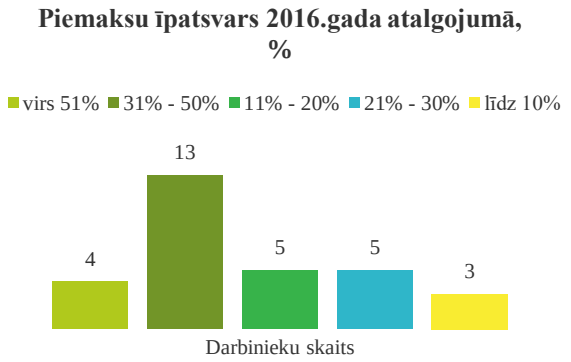

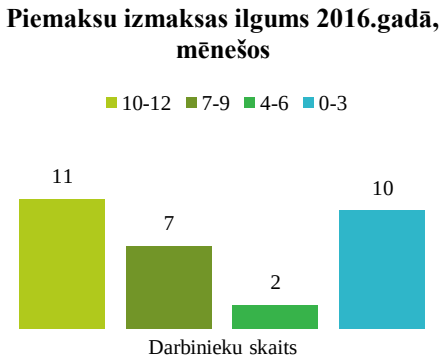

Attēls Nr.114. Juridiskā atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu gadā 22 **komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem pēc iestāžu lieluma,** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem darbiniekiem, atalgojuma apmērs būtiski atšķiras, zemākais tas ir Ekonomikas ministrijas pakļautībā esošā LIAA (lielo iestāžu grupā), Veselības ministrijas SPKC (vidējo iestāžu grupā).

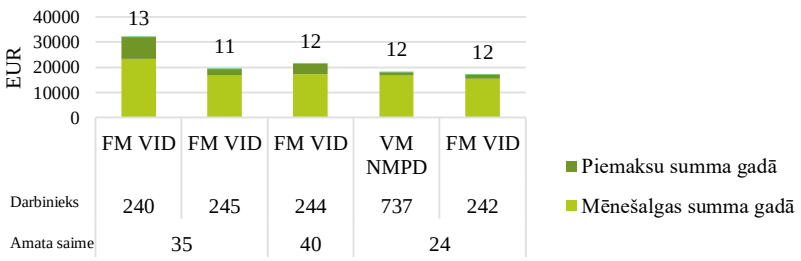

Attēls Nr.115. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam īpaši lielā iestādē

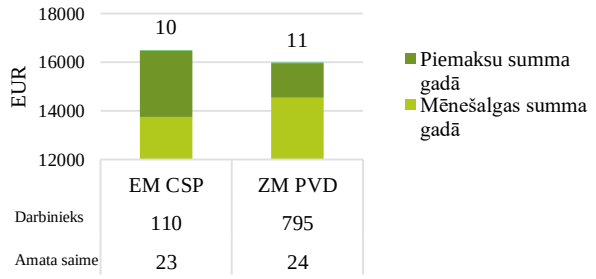

Attēls Nr.116. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam ļoti lielās iestādēs

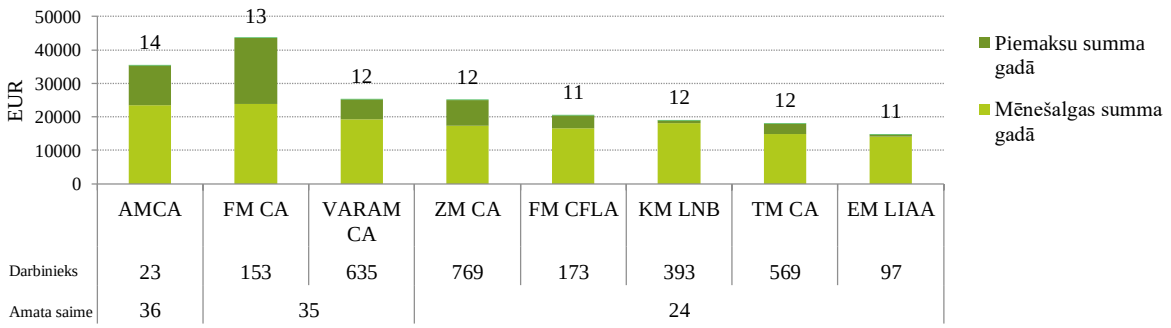

Attēls Nr.117. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam lielās iestādēs

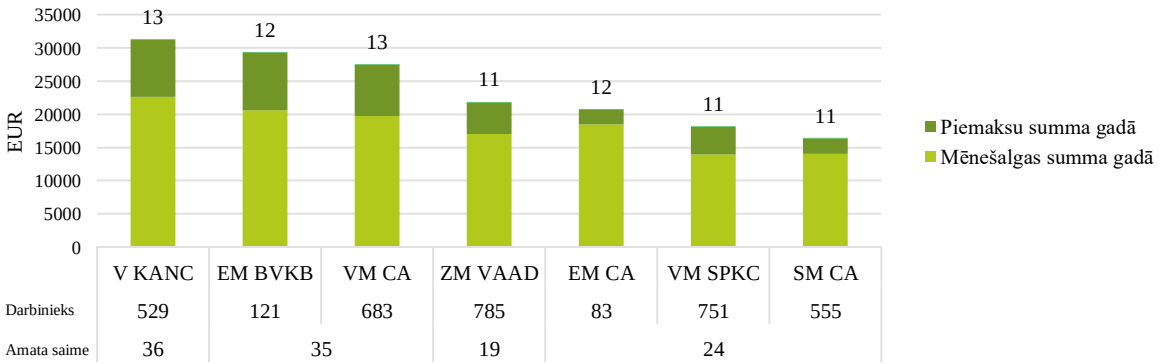

Attēls Nr.118. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam vidējās iestādēs

Analizējot gada laikā 22 komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka 7 vadītājiem jeb 32% ir izmaksātas piemaksas 30-50% apmērā no mēnešalgas. 32% komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķišanas ilgums bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem gadā, 32% - līdz 3 mēnešiem gadā.

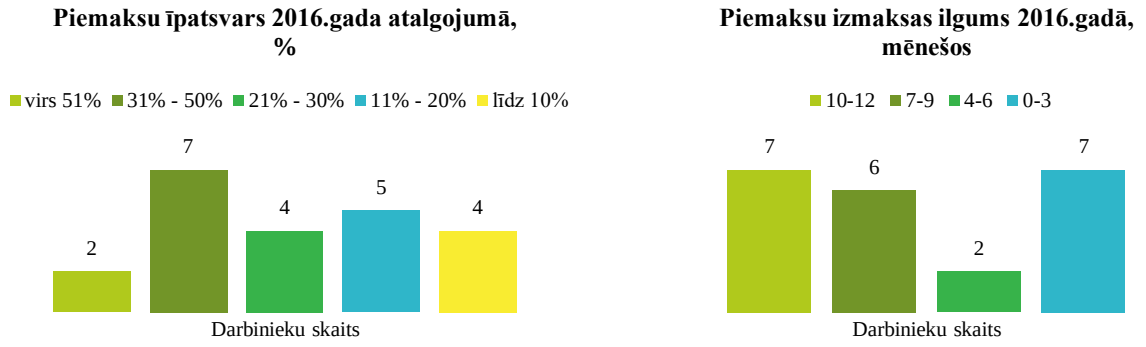

Attēls Nr.119. Komunikācijas atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu gadā 24 **lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem pēc iestāžu lieluma,** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem darbiniekiem, atalgojuma apmērs būtiski atšķiras, mazāks atalgojums ir Tieslietu ministrijas TA (ļoti lielo iestāžu grupā), Aizsardzības ministrijas centrālajā aparātā (lielo iestāžu grupā), Kultūras ministrijas RPA (vidējo iestāžu grupā).

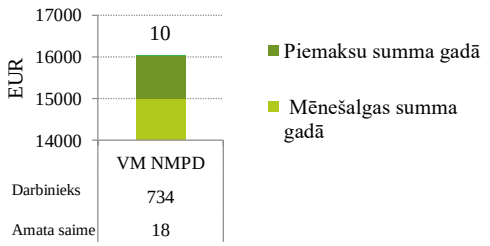

Attēls Nr.120. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam īpaši lielā iestādē

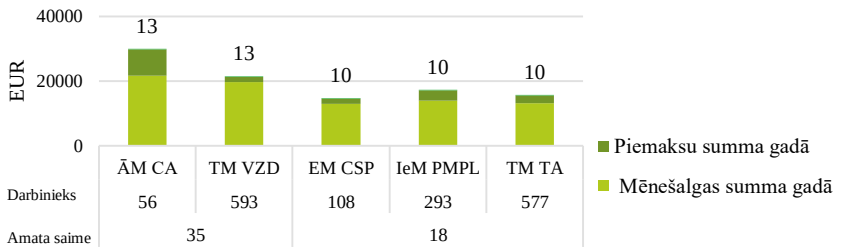

Attēls Nr.121. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam ļoti lielās iestādēs

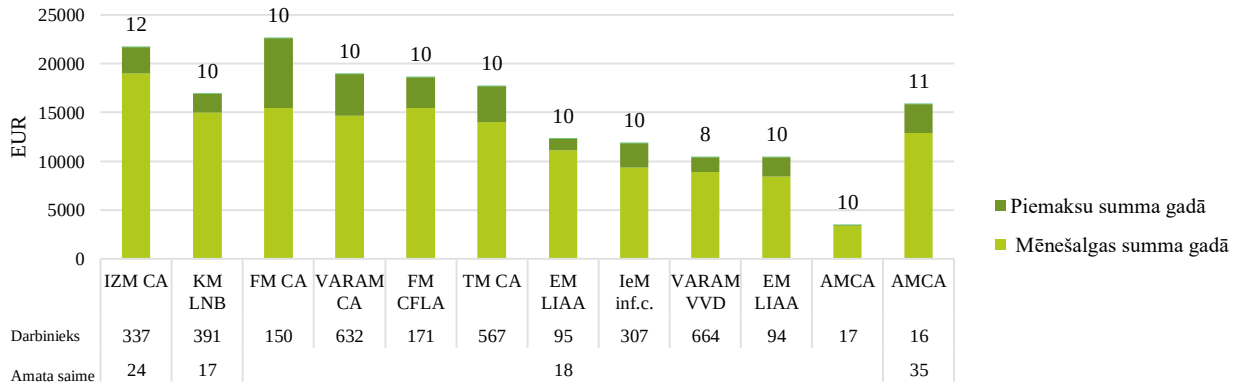

Attēls Nr.122. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam lielās iestādēs

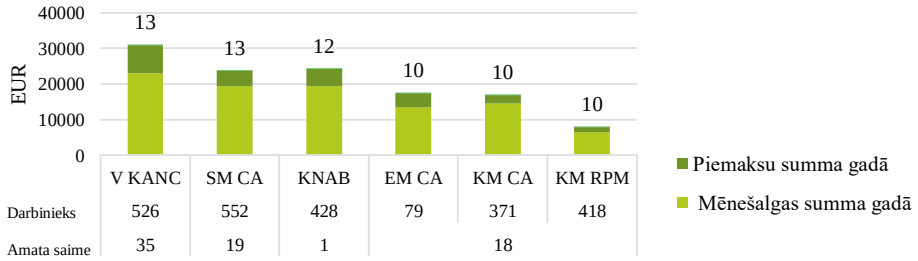

Attēls Nr.123. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājam vidējās iestādēs

Analizējot gada laikā 24 lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka 11 vadītājiem jeb 46% ir

izmaksātas piemaksas 20-30% apmērā no mēnešalgas. 67% lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķišanas ilgums bija no līdz trīs mēnešiem gadā.

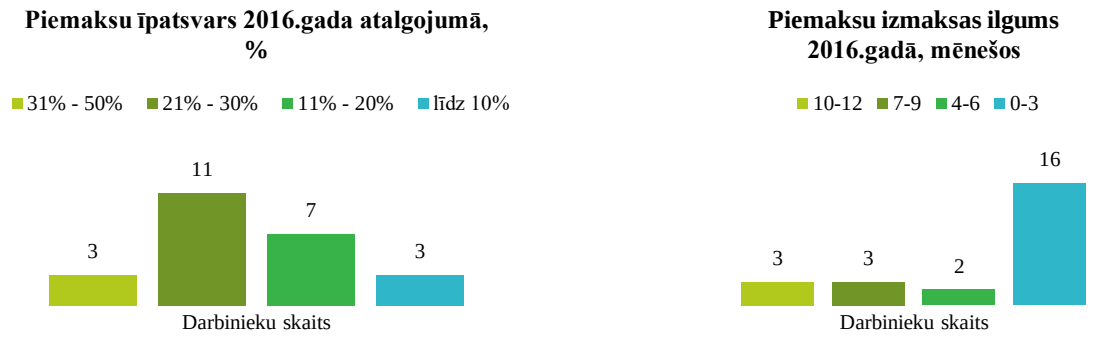

Attēls Nr.124. Lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot gada laikā samaksāto kopējo atalgojumu, piešķirto piemaksu īpatsvaru un mēnešalgas summu gadā 36 **personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem pēc iestāžu lieluma,** konstatēts, ka vienā mēnešalgu grupā klasificētajiem darbiniekiem, atalgojuma apmērs būtiski atšķiras, atšķirību vēl vairāk palielina piešķirto piemaksu apmērs, mazāk atalgotie personāla vadītāji ir Labklājības ministrijas padotības iestādēs (ļoti lielo un lielo iestāžu grupā) un Veselības ministrijas padotības iestādēs (vidējo iestāžu grupā).

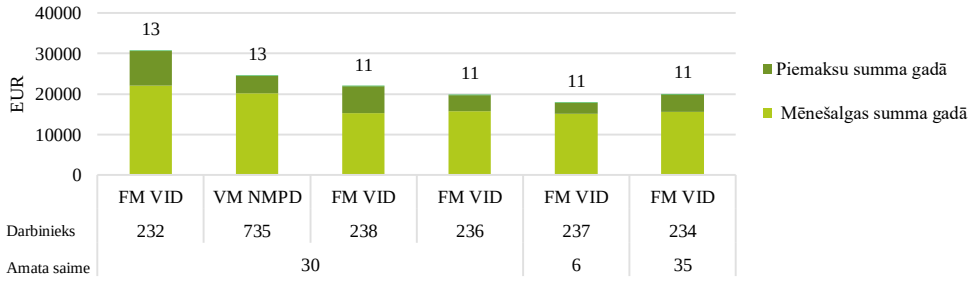

Attēls Nr.125. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem īpaši lielā iestādē

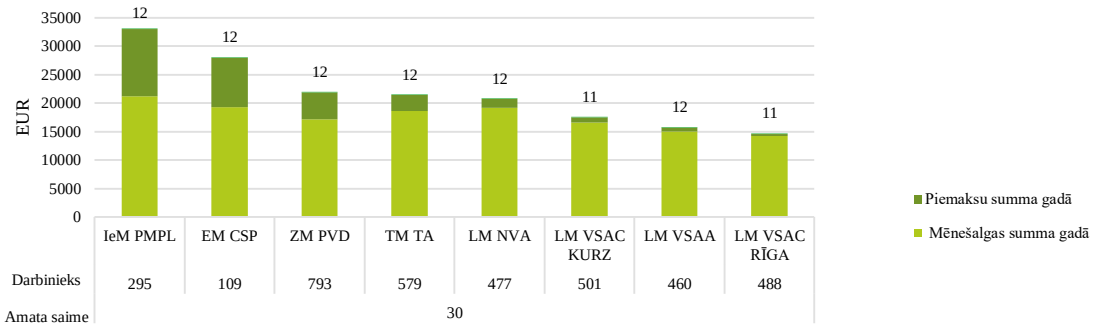

Attēls Nr.126. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem ļoti lielās iestādēs

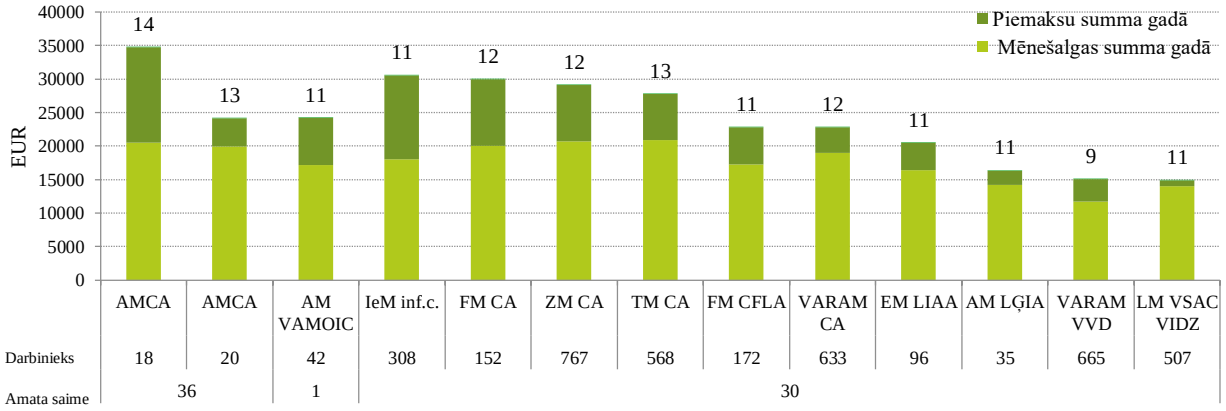

Attēls Nr.127. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem lielās iestādēs

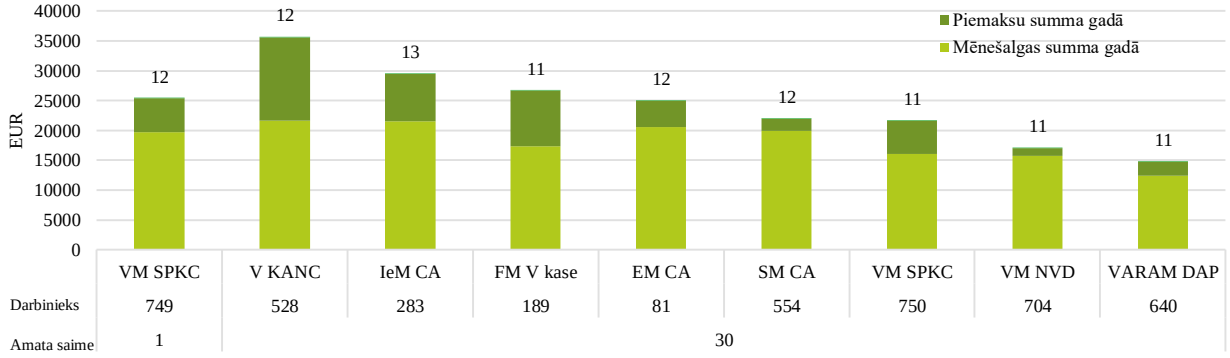

Attēls Nr.128. Kopējā atalgojuma apmērs sadalījumā pa piešķirto piemaksu un mēnešalgas summu gadā personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem vidējās iestādēs

Analizējot gada laikā 36 personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu kopējā apmēra īpatsvaru kopējā 2016.gada atalgojumā, konstatēts, ka lielākajā daļā gadījumu (10 vadītājiem jeb 28%) ir izmaksātas piemaksas 30-50% apmērā no mēnešalgas. 36% personāla vadības funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piemaksu piešķišanas ilgums bija no deviņiem līdz 12 mēnešiem gadā, tikpat vadītāju ir saņēmuši piemaksu līdz trīs mēnešiem gadā.

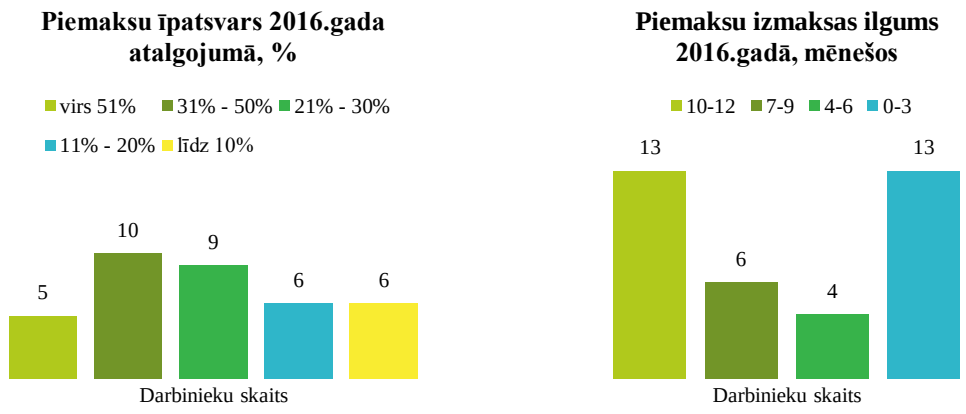

Attēls Nr.129. Personāla vadības atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem piešķirto piemaksu īpatsvars kopējā atalgojumā (kreisajā pusē) un piemaksas piešķiršanas ilgums mēnešos 2016.gadā (labajā pusē)

Salīdzinot 2016.gada kopējā atalgojuma apmēru, sadalījumā pa mēnešalgu un piemaksām, vienā amata saimē (par 12., 18., 19. un 26. amatu saimi) apakšaimē, apakšsaimes līmenī, mēnešalgas grupā un

mēnešalgas grupas kategorijā klasificētajiem atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem, līdzīgi kā pārējo datu analīzē, parādās atalgojuma atšķirības vienā amata saimē, apakšaimē, apakšsaimes līmenī, mēnešalgas grupā un mēnešalgas grupas kategorijā klasificētajiem atbalsta funkciju nodrošinošajiem vadītājiem, turklāt atšķirības vēl vairāk palielina piešķirto piemaksu apjoms.

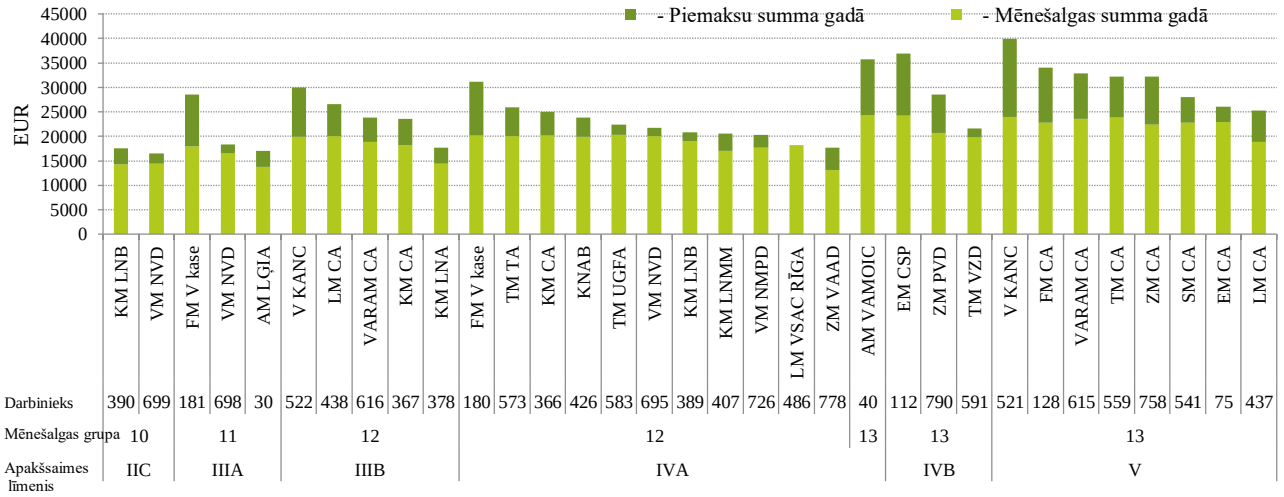

Attēls Nr.130. 12.amatu saimes „Finanšu analīze un vadība" 12.1.apakšsaimē „ Finanšu analīze un vadība iestādēs vai nozaru ministrijās" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

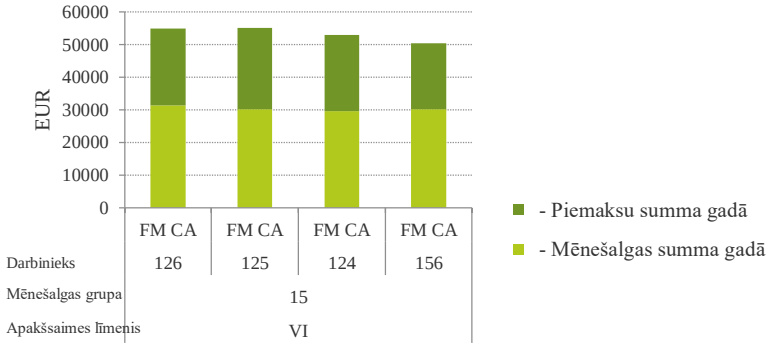

Attēls Nr.131. 12.amatu saimes „Finanšu analīze un vadība" 12.2.apakšsaimē „Valsts fiskālās politikas plānošana un izpilde" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

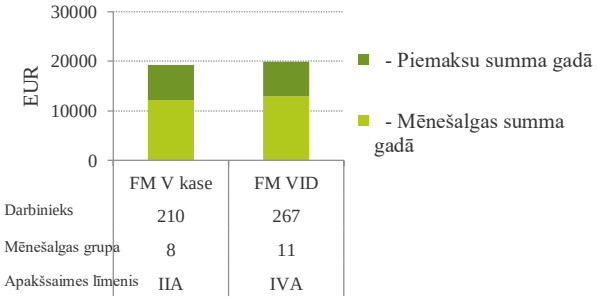

Attēls Nr.132. 18.amatu saimes „Informācijas apkopošana un analīze" 18.1.apakšsaimē „Arhīvu pakalpojumi" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

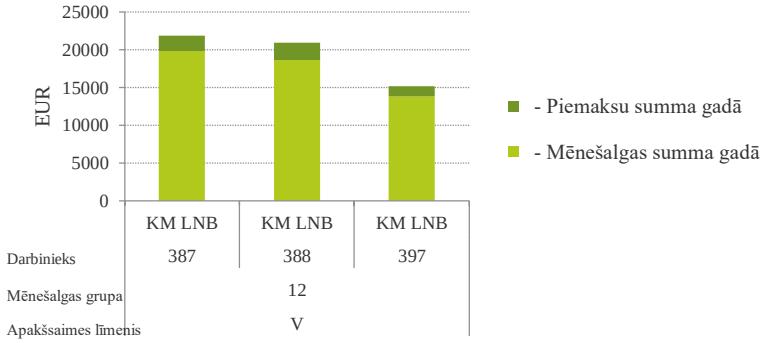

Attēls Nr.133. 18.amatu saimes „Informācijas apkopošana un analīze" 18.2.apakšsaimē „Bibliotēku pakalpojumi" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

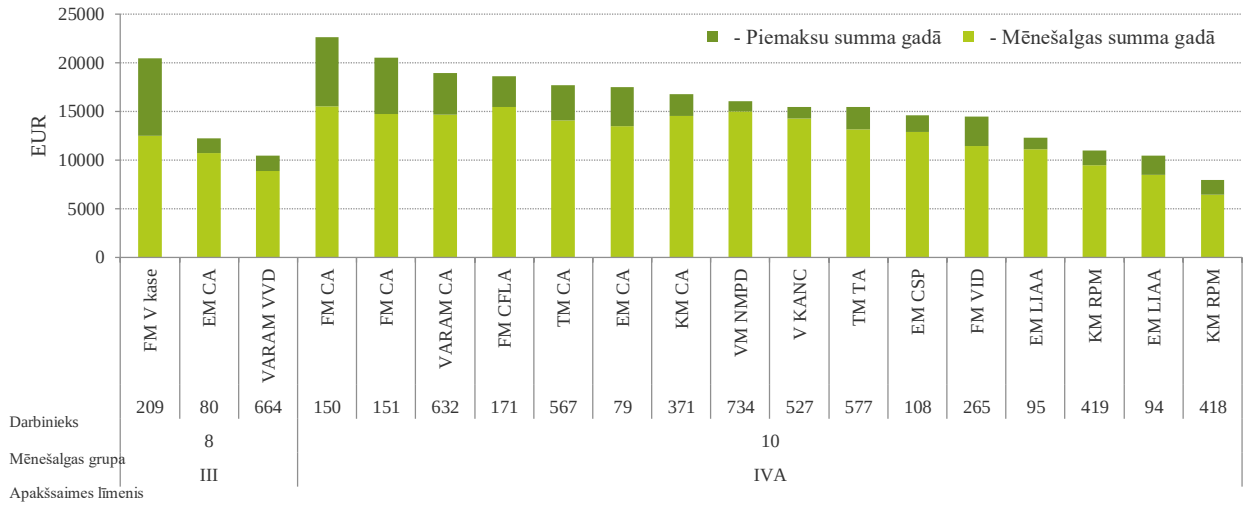

Attēls Nr.134. 18.amatu saimes „Informācijas apkopošana un analīze" 18.3.apakšsaimē „Dokumentu pārvaldība" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

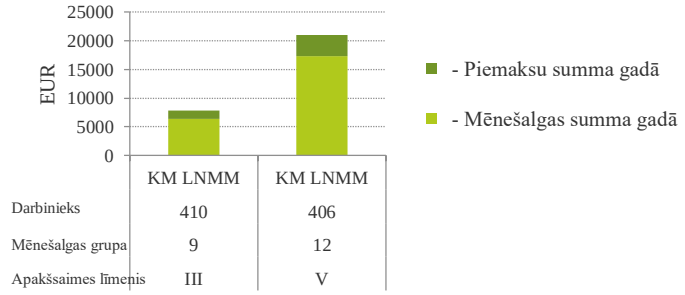

Attēls Nr.135. 18.amatu saimes „Informācijas apkopošana un analīze" 18.5.apakšsaimē „Muzeju pakalpojumi" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

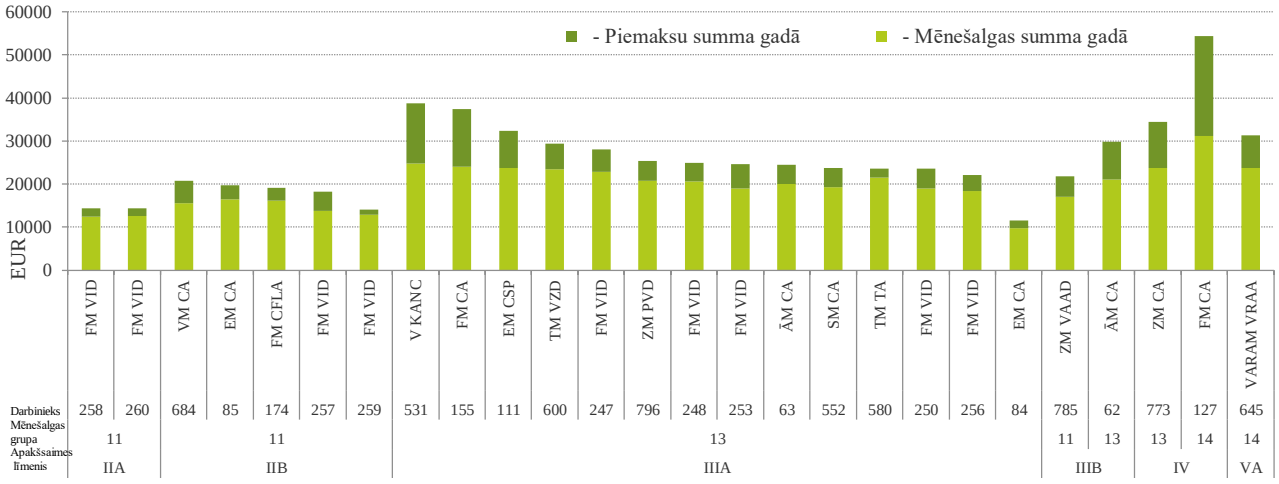

Attēls Nr.136. 19.amatu saimes „Informācijas tehnoloģijas" 19.3.apakšsaimē „IT un IS vadība" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

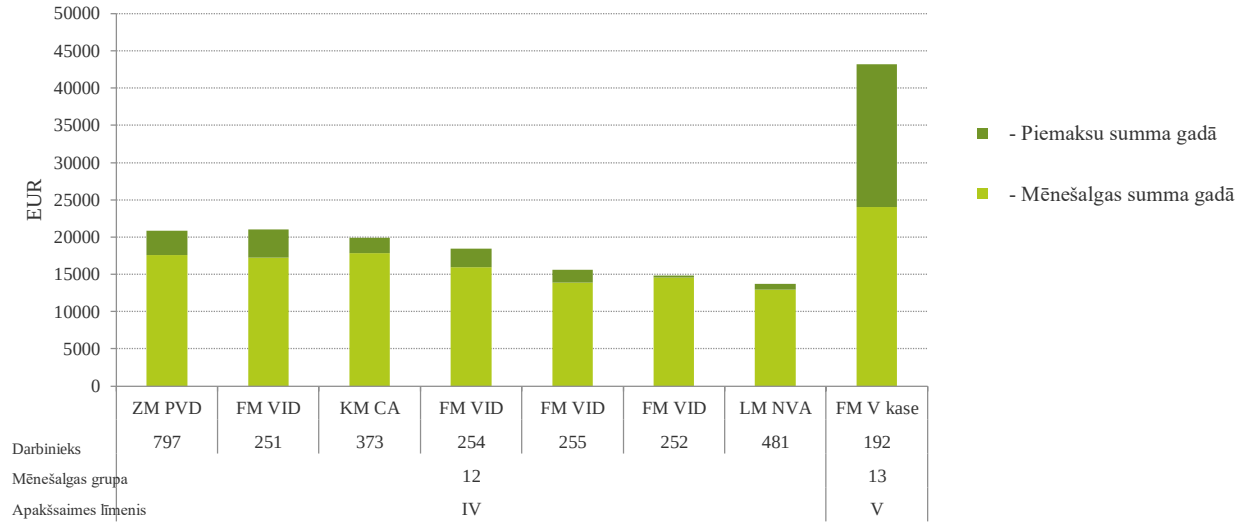

Attēls Nr.137. 19.amatu saimes „Informācijas tehnoloģijas" 19.4.apakšsaimē „Programmatūras attīstība" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

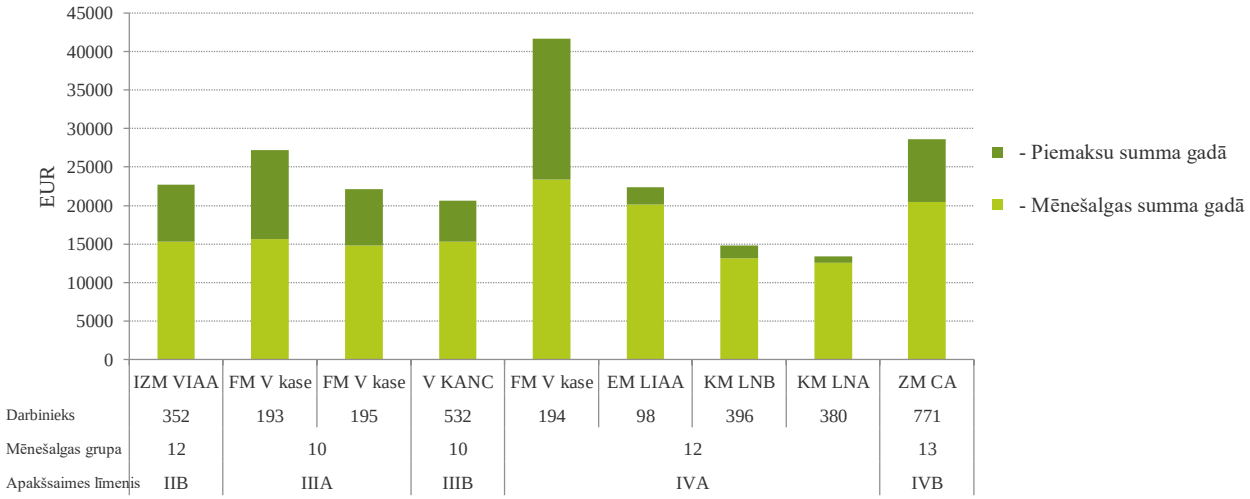

Attēls Nr.138. 19.amatu saimes „Informācijas tehnoloģijas" 19.5.apakšsaimē „Sistēmu administrēšana un uzturēšana" klasificēto amatu atalgojuma salīdzinājums 2016.gadā

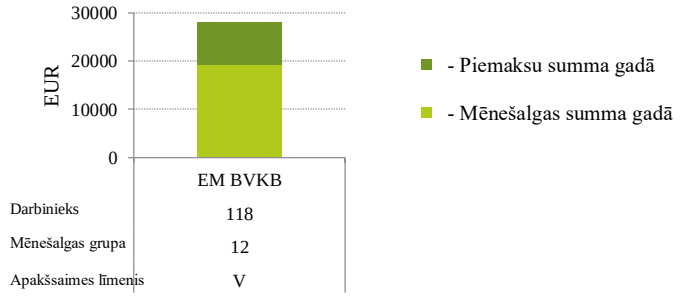

Attēls Nr.139. 26.amatu saimes „Kontrole un uzraudzība" 26.1.apakšsaimē „Iestāžu un amatpersonu kontrole" klasificēto amatu atalgojums 2016.gadā

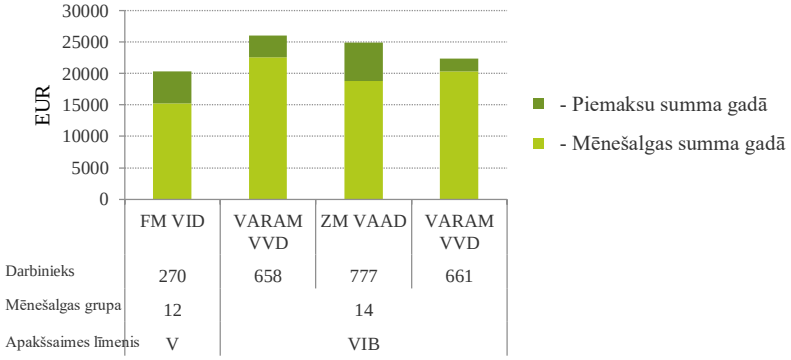

Attēls Nr.140. 26.amatu saimes „Kontrole un uzraudzība" 26.1.apakšsaimē „Privātpersonu kontrole" klasificēto amatu atalgojums 2016.gadā

Atsauces

[1] Starptautiskā publiskā sektora grāmatvedības standarts Nr.23 "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)", Starptautiskās grāmatvedības asociācijas mājas lapā pieejamā informācija par izstrādātajiem standartiem, www.ifac.org (resurss apskatīts 07.07.2017.).
[2] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta pirmā daļa.
[3] 8,9 milj. EUR IIN un 14,7 milj. EUR PVN.
[4] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa.
[5] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 21. panta pirmā daļa, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22. pants.
[6] Valsts kontroles 24.08.2017. vēstule.
[7] Kuldīgas un Rēzeknes novada pašvaldība.
[8] *"Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kanceleju veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā, kā tas noteikts likuma mērķī".*
[9] 2012.gada Saimnieciskā gada pārskata revīzijā tika sniegts ieteikums par Saimnieciskā gada pārskatā iekļaujamās informācijas pilnīgumu (tvērumu), kuram tika noteikts ieviešanas termiņš līdz 01.12.2016. Ņemot vērā Finanšu ministrijas sniegto argumentāciju attiecībā uz ieteikumu (*ostu pārvaldes atbilstoši Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmas Rokasgrāmatas par valdības budžeta deficītu un parādu nav klasificējamas vispārējās valdības sektorā; arī Igaunijā un Lietuvā ostu pārvaldes nav klasificētas vispārējā valdības sektorā; IPSAS ir tikai labā prakse. Līdz ar to Finanšu ministrija neuzskata par nepieciešamu konsolidēt Saimnieciskā gada pārskatā speciālo ekonomisko zonu pārvalžu un ostas pārvalžu gada pārskatus*) Valsts kontrole neturpina ieteikuma uzraudzību, to slēdzot.
[10] Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas 10.11.2015. un 08.11.2016. sēde.
[11] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 „Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 2.punkts, 3.2.apakšpunkts, 37.2.apakšpunkts.
[12] Starptautiskā publiskā sektora grāmatvedības standarta 23 „Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)" 116., 117. un 124. punkts, Starptautiskās grāmatvedības asociācijas mājas lapā pieejamā informācija par izstrādātajiem standartiem, www.ifac.org (resurss apskatīts 2016.gada 7.jūlijā).
[13] Valsts kases pārskats „Pašvaldību budžeta iestāžu grāmatvedības bilanču kopsavilkumu 2016.gada 31.decembrī".
[14] Likuma „Par grāmatvedību" 2.panta pirmā daļa, Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 2.punkts.
[15] Ministru kabineta 16.10.2012. noteikumi Nr.707 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumos Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti".
[16] Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 170.punkts (redakcijā, kas bija spēkā līdz 16.10.2012.)
[17] Ministru kabineta 16.10.2012. noteikumi Nr.707 "Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumos Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti".
[18] Angļu val. – Revenue From Non-exchange Transactions (Taxes and Trasfers).
[19] Ministru kabineta noteikumu projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumos Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40251796&mode=mk&date=2012-10-16.
[20] Ministru kabineta noteikumu projekta „Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumos Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40251796&mode=mk&date=2012-10-16.
[21] Ministru kabineta 16.10.2012. protokollēmums Nr.58, 10.§ "Par Ministru kabineta noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra noteikumos Nr. 1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti"".
[22] Likuma " Par grāmatvedību" 7.punkts.
[23] Likuma "Par grāmatvedību" 2.panta otrā daļa,5.panta ceturtā daļa un 7.panta pirmā daļa.
[24] Ministru kabineta 21.10.2003. noteikumu Nr.585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 10.punkts (redakcijā, kas bija spēkā līdz 17.07.2017.).
[25] Valsts kases pieredzes apmaiņas semināra "2016.gada pārskats un finanšu informācija" izdales materiāli, 32.slaids, http://www.kase.gov.lv/l/seminara-2016gada-parskats-un-finansu-informacija--materiali/9083, avots apskatīts 02.08.2017.
[26] Valsts kases pieredzes apmaiņas semināra "2016.gada pārskats un finanšu informācija" izdales materiāli, 33.slaids, http://www.kase.gov.lv/l/seminara-2016gada-parskats-un-finansu-informacija--materiali/9083, avots apskatīts 02.08.2017.
[27] Likuma "Par grāmatvedību" 2.pants.
[28] Likuma "Par grāmatvedību" 2.pants.
[29] Ministru kabineta 16.10.2012. protokollēmums Nr.58, 10.§ "Par Ministru kabineta noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra noteikumos Nr. 1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti"".
[30] Likuma "Par grāmatvedību" 2.panta otrā daļa.
[31] Likuma " Par grāmatvedību" 2.panta otrā daļa.
[32] Ministru kabineta 15.12.2009. noteikumu Nr.1486 "Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 2.punkts.
[33] http://www.kase.gov.lv/?module=explorer&object_id=9113, resurss skatīts 02.08.2017.
[34] Likuma "Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem", 12.panta pirmā daļa.
[35] Ministru kabineta 02.12.2008. noteikumu Nr.995 "Kārtība, kādā sagatavo un apstiprina Latvijas Republikas nostājas projektu un nodrošina Latvijas Republikas pārstāvību Eiropas Savienības Tiesā un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesā" 4.3. apakšpunkts.
[36] Ministru kabineta 01.07.2014. noteikumu Nr. 355 "Noteikumi par pārstāvību starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās" (zaudējuši spēku 2017.gada 10.martā) 2.punkts, Ministru kabineta 07.03.2017. noteikumu Nr.121 "Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās" 2.punkts.
[37] 2003.gada 20.maija Ministru kabineta noteikumu Nr.263 "Valsts kancelejas nolikums" 3.12. apakšpunkts.
[38] Likuma par budžetu un finanšu vadību 9.panta 14.daļas 3.punkts.
[39] http://www.mfa.gov.lv/ministrija/latvijas-parstavis-starptautiskajas-cilvektiesibu-institucijas/aktualitates, avots apskatīts 02.08.2017.
[40] Ministru kabineta 15.10.2013. noteikumu Nr.1115 "Gada pārskata sagatavošanas kārtība" 59.6. punkts.

[41] Valsts kontroles 25.05.2017. vēstule Nr.8-2.3.1e/403 "Par Rīcības plānu personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā".

[42] Laika posmā no 2015. līdz 2017.gadam Veselības inspekcija īsteno divas jaunās politikas iniciatīvas – "Ēnu ekonomikas apkarošanas un godīgas konkurences nodrošināšana veselības nozarē" un "Par normatīvo regulējumu un praksi ieslodzīto personu iesniegumu izskatīšanas kārtībai Veselības inspekcijā gadījumos, kas saistīti ar ieslodzīto personu nopietnu un akūtu saslimšanu".

[43] Starp Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, Labklājības ministriju un Rīgas Stradiņa universitātes aģentūru "Darba drošības un vides veselības institūts" 20.04.2011. noslēgtais Sadarbības līgums.

[44] Eiropas Parlamenta un Padomes 16.09.2009. Regulas Nr.987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 67.panta 1.punkts.

[45] Eiropas Parlamenta un Padomes 16.09.2009. Regulas Nr.987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 67.panta 5.punkts.

[46] Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 25.panta ceturtās daļas 4^2.punkts un 26^3.panta pirmā daļa.

[47] Likuma "Par valsts budžetu 2016.gadam" paskaidrojumi.

[48] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 2. punkts, 3.1. un 3.2. apakšpunkts, 34., 36. punkts un 37.2. apakšpunkts.

[49] Pēc revidentu aprēķina, izmantojot Latvijas Republikas 2016. gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 2. sējuma 4. lpp., 2. sējuma 7. pielikumā, 18. pielikumā un 19. pielikumā norādīto informāciju, aprēķinā izslēdzot savstarpējos budžeta transfertus.

[50] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 2. punkts, 3.2. apakšpunkts, 37.2. apakšpunkts.

[51] Latvijas Republikas 2016. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 2. sējuma 18. pielikums "Kopsavilkums par pašvaldību pamatbudžeta izpildi 2016. gadā".

[52] Starptautiskā publiskā sektora grāmatvedības standarta Nr.23 "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)", Starptautiskās grāmatvedības asociācijas mājas lapā pieejamā informācija par izstrādātajiem standartiem, www.ifac.org (resurss apskatīts 07.07.2017.).

[53] Valsts kontroles 14.09.2006. ziņojuma Nr.5.1-2-70R/2005 "Par 2005. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļā" 40.–43. punkts, 14.09.2006. ziņojuma Nr.5.1-2-11/2006 "Par Latvijas Republikas 2005. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 33.–36. punkts, 03.09.2007. ziņojuma Nr.5.1-2-65/2006 "Par 2006. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 165.–168. punkts, 12.09.2007. ziņojuma Nr.5.1-2-57/2006 "Par Latvijas Republikas 2006. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 100.–103. punkts, 14.09.2011. ziņojuma Nr.5.1-2-23-1/2010 "Par Latvijas Republikas 2010. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 49., 50. punkts, 14.09.2012. ziņojuma Nr.5.1-2-32-2/2011 "Par Latvijas Republikas 2011. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 35. punkts un 15.09.2015. ziņojuma Nr.2.4-1-39/2014 "Par Latvijas Republikas 2014. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" II sadaļas 40., 43., 44. punkts.

[54] Starptautiskā publiskā sektora grāmatvedības standarta Nr.23 "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)", Starptautiskās grāmatvedības asociācijas mājas lapā pieejamā informācija par izstrādātajiem standartiem, www.ifac.org (resurss apskatīts 07.07.2017.).

[55] Valsts kontroles 14.09.2006. ziņojuma Nr.5.1-2-70R/2005 "Par 2005. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļā" no 40. līdz 43. punktam, 14.09.2006. ziņojuma Nr.5.1-2-11/2006 "Par Latvijas Republikas 2005. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" no 33. līdz 36. punktam, 03.09.2007. ziņojuma Nr.5.1-2-65/2006 "Par 2006. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" no 165 līdz 168. punktam, 12.09.2007. ziņojuma Nr.5.1-2-57/2006 "Par Latvijas Republikas 2006. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" no 100. līdz 103. punktam, 14.09.2011. ziņojuma Nr.5.1-2-23-1/2010 "Par Latvijas Republikas 2010. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 49., 50. punkts, 14.09.2012. ziņojuma Nr.5.1-2-32-2/2011 "Par Latvijas Republikas 2011. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 35. punkts un 15.09.2015. ziņojuma Nr.2.4-1-39/2014 "Par Latvijas Republikas 2014. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" II sadaļas 40., 43., 44. punkts.

[56] S.Bellanca, L.Cultrera, G.Vermeylen *Analysis of Public Accounting Systems in the European Union*, http://www.sciedu.ca/journal/index.php/rwe/article/view/7834/4664 25. lpp. (resurss apskatīts 15.08.2017.).

[57] Valsts kontroles 14.09.2006. ziņojuma Nr.5.1-2-70R/2005 "Par 2005. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļā" 42. punkts.

[58] Valsts kontroles 15.09.2014. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-1/2013 "Par 2013. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 58. punkts.

[59] Starptautiskā publiskā sektora grāmatvedības standarta Nr.23 "Ieņēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)", www.ifac.org (resurss apskatīts 07.07.2017.).

[60] Finanšu ministrijas 02.04.2015. vēstule Nr.15-2-03.2/1901 Valsts kontrolei.

[61] Finanšu ministrijas Uzkrājuma principa ieviešanas vadības komitejas 12.05.2017. protokols Nr.11, 2. jautājums.

[62] Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns, versija uz 31.05.2016.

[63] Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns, versija uz 12.05.2017.

[64] Finanšu ministrijas valsts sekretāres 29.01.2016. rezolūcija Nr.1-2-09.1/1819 "Par Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plānā ietvertajiem īstenojamiem uzdevumiem".

[65] Finanšu ministrijas Uzkrājumu principa ieviešanas vadības komitejas 17.03.2016. protokols Nr.5.

[66] Finanšu ministrijas Uzkrājumu principa ieviešanas darba grupas 09.06.2017. ziņojums Nr.1-4-03/14 "Par Finanšu ministrijas valsts sekretāres 29.01.2016. rezolūcijā Nr.1-2-09.1/1819 doto uzdevumu izpildi uz 31.05.2017.".

[67] Finanšu ministrijas 05.09.2017. vēstules Nr.15-2-03.1/6545-IP 4. pielikuma 44. punkts.

[68] Finanšu ministrijas 14.01.2015. apstiprinātā plāna "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" pielikuma "Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" 13.10., 13.6., 13.7., 13.8. un 13.9. apakšpunkts.

[69] VID 15.04.2016. iepirkuma Nr.FM VID 2016/153/ERAF "Maksājumu administrēšanas informācijas sistēmas izstrāde, ieviešana un uzturēšana" Kandidātu atlases nolikuma konkursa dialogam 6. pielikums "Tehniskās specifikācijas projekts" Vispārīgā prasība Nr.VSP-01 "VID administrēto valsts budžeta maksājumu uzskaite pēc uzkrājuma principa".

[70] Finanšu ministrijas 14.01.2015. apstiprinātais plāns "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" (sākotnējā versija) pielikuma "Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" 9.1. apakšpunkts.

[71] Projekta apraksts "Nodokļu informācijas pakalpojumu modernizācija", http://varam.gov.lv/lat/fondi/kohez/2014_2020/?doc=18634 (resurss apskatīts 19.07.2017.).

[72] Finanšu ministrijas 14.01.2015. apstiprinātā plāna "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" (ar 13.05.2016. grozījumiem) pielikuma "Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" 13.6. apakšpunkts.
[73] VID 15.04.2016. iepirkums Nr.FM VID 2016/153/ERAF "Maksājumu administrēšanas informācijas sistēmas izstrāde, ieviešana un uzturēšana", https://www.vid.gov.lv/lv/maksajumu-administresanas-informacijas-sistemas-izstrade-ieviesana-un-uzturesana (resurss apskatīts 19.07.2017.).
[74] VID 15.06.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[75] Finanšu ministrijas 14.01.2015. apstiprinātais plāns "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns".
[76] Finanšu ministrijas 14.01.2015. apstiprinātais plāns "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" (ar 12.05.2017. grozījumiem).
[77] VID 15.04.2016. iepirkuma Nr.FM VID 2016/153/ERAF "Maksājumu administrēšanas informācijas sistēmas izstrāde, ieviešana un uzturēšana" 6. pielikuma "Tehniskās specifikācijas projekts" 3. nodaļa "Funkcionālās prasības".
[78] Finanšu ministrijas 14.01.2015. apstiprinātais plāns "Uzkrājuma principa valsts un pašvaldību budžeta ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" (sākotnējā versija) pielikuma "Uzkrājuma principa ieņēmumu uzskaitē ieviešanas pasākumu plāns" 3. punkts.
[79] ERAF darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" finansējums.
[80] VID 15.04.2016. iepirkuma Nr.FM VID 2016/153/ERAF "Maksājumu administrēšanas informācijas sistēmas izstrāde, ieviešana un uzturēšana" Kandidātu atlases nolikuma konkursa dialogam 2.1.1. apakšpunkts.
[81] Ministru kabineta 17.11.2015. noteikumi Nr.653 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" īstenošanas noteikumi".
[82] Ministru kabineta 17.11.2015. noteikumu Nr.653 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" īstenošanas noteikumi" anotācijas 3. pielikums.
[83] Projekta "Nodokļu informācijas pakalpojumu modernizācija" apraksts (Versija 1.2.3.3).
[84] VID informatīvais ziņojums "Par Valsts ieņēmumu dienesta administrēto valsts budžeta ieņēmumu administrēšanā un uzskaitē risināmajiem jautājumiem administratīvā sloga mazināšanai nodokļu maksātājiem un efektīvam Valsts ieņēmumu dienesta organizatoriskajam procesam".
[85] Komisijas ziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam. Tiecoties ieviest saskaņotus publiskā sektora grāmatvedības standartus dalībvalstīs (/* COM/2013/0114 final */).
[86] Ministru kabineta 05.01.2016. sēdes protokola Nr.1 35.§ "Informatīvais ziņojums "Par Valsts ieņēmumu dienesta administrēto valsts budžeta ieņēmumu administrēšanā un uzskaitē risināmajiem jautājumiem administratīvā sloga mazināšanai nodokļu maksātājiem un efektīvam Valsts ieņēmumu dienesta organizatoriskajam procesam"".
[87] VARAM 26.06.2017. elektroniskā vēstule Nr.1-13/5076 Valsts kontrolei.
[88] Konkrēts rezerves apjoms pa prioritārajiem virzieniem un fondiem ir noteikts Finanšu ministrijas vadlīniju "Vadlīnijas Ministru kabineta noteikumu par specifiskā atbalsta mērķa īstenošanu izstrādei Nr.2.2." pielikumā, http://www.esfondi.lv/vadlinijas--skaidrojumi.
[89] Finanšu ministrijas 10.07.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[90] VID 18.03.2015. līgums ar SIA "Ernst & Young Baltic" un SIA "Corporate Solutions" Nr.FM VID 2014/035 "Uzkrājuma principa un valsts budžeta maksājumu administrēšanas procesu uzlabojumu ieviešanas atbalsta pakalpojumi" par kopējo līguma summu 391 600 EUR.
[91] Valsts kontroles 14.09.2014. finanšu revīzijas Nr.5.1-2-32-1/2013 ziņojuma "Par Latvijas Republikas 2013.gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 78. punkts.
[92] Valsts kontroles 14.09.2014. finanšu revīzijas Nr.5.1-2-32-1/2013 ziņojuma "Par Latvijas Republikas 2013.gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 79. punkts.
[93] Finanšu ministrijas mājaslapa, http://www.fm.gov.lv/lv/aktualitates/jaunumi/nodokli/52010-pasaules-banka-veiks-latvijas-nodoklu-sistemas-taisniguma-un-efektivitates-izvertejumu (resurss apskatīts 10.07.2017.).
[94] Pētot Latvijas nodokļu politiku, Pasaules Bankas eksperti norāda uz ienākumu nevienlīdzību, http://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/petot-latvijas-nodoklu-politiku-pasaules-bankas-eksperti-norada-uz-ienakumu-nevienlidzibu.a173736/ (resurss apskatīts 15.08.2017.).
[95] Pasaules Banka veiks Latvijas nodokļu sistēmas taisnīguma un efektivitātes izvērtējumu, http://www.fm.gov.lv/lv/aktualitates/jaunumi/nodokli/52010-pasaules-banka-veiks-latvijas-nodoklu-sistemas-taisniguma-un-efektivitates-izvertejumu (resurss apskatīts 15.08.2017.).
[96] Ministru kabineta 24.05.2017. rīkojums Nr.245 "Par Valsts nodokļu politikas pamatnostādnēm 2018.–2021. gadam".
[97] *Latvia Tax Review*, http://www.fm.gov.lv/files/files/2017-05-12_10_53_48_Latvia%20Tax%20Review.pdf (resurss apskatīts 17.08.2017.).
[98] Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2018.–2021. gadam 1. politikas rezultāta rezultatīvie rādītāji.
[99] Finanšu ministrijas darbības stratēģija 2017.–2019. gadam, Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018. –2021. gadam.
[100] Finanšu ministrijas 05.09.2017. vēstules Nr.15-2-03.1/6545-IP 4. pielikuma 69. punkts.
[101] Likumprojekta "Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu 2. Punkts (grozījumi pieņemti 27.07.2017.).
[102] Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu 2. Punkts (grozījumi pieņemti 27.07.2017.).
[103] Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu 2. Punkts (grozījumi pieņemti 27.07.2017.).
[104] Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2018.–2021. gadam uzdevums Nr.3.2.7.
[105] Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem 7. punkts (grozījumi pieņemti 27.07.2017.).
[106] Likumprojekta "Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem 6.1. apakšpunkts (grozījumi pieņemti 27.07.2017.).
[107] VID 09.02.2017. elektroniski iesniegtā informācija Valsts kontrolei, "VID darbības rezultātu apkopojums par 2016. gadu, salīdzinot ar 2015. gadu.".
[108] Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācija) II. Tiesību akta projekta ietekme uz sabiedrību, tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu 1. punkts (grozījumi pieņemti 27.07.2017.).

[109] Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 3. panta otrā daļa.
[110] Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 17. panta trešā daļa.
[111] Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 17. panta ceturtā daļa.
[112] Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 17. panta pirmā daļa.
[113] Finanšu ministrijas 05.09.2017. vēstules Nr.15-2-03.1/6545-IP 4. pielikuma 79. punkts.
[114] Fiskālās disciplīnas padomes 17.07.2017. vēstule Nr.1-08/1124 Ministru prezidentam, Finanšu ministrijai un Latvijas Republikas Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai.
[115] Finanšu ministrijas 21.07.2017. vēstule Nr.3-1-02/5726 Fiskālās disciplīnas padomei.
[116] Fiskālās disciplīnas padomes 27.07.2017. prezentācijas Saeimas Budžeta un finanšu Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai 10. lpp, http://fdp.gov.lv/17072017-neatbilstibas-zinojums (resurss apskatīts 31.07.2017.).
[117] Finanšu ministrijas 19.06.2000. rīkojums Nr.662 "Nodokļu parādu klasifikācija (nodokļu parādu struktūra)" un Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 25. punkts.
[118] VID mājas lapā pieejamā informācija par nodokļu parāda stāvokli uz 01.01.2017., https://www.vid.gov.lv/lv/zinas-par-nodoklu-paradu-strukturu-uz-2017gada-1janvari-tukst-euro (resurss apskatīts 24.07.2017.).
[119] Latvijas Republikas 2016. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 2. sējuma 21. lpp.
[120] VID publiskais 2015. un 2016. gada pārskats.
[121] VID publiskais 2016. gada pārskats,
https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/dokumenti/vid_2016_publiskais_parskats_16062017.pdf (resurss apskatīts 24.07.2017.).
[122] Valsts kontroles 14.09.2012. revīzijas Nr.5.1-2-32-2/2011 ziņojuma "Par Latvijas Republikas 2011. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 63. punkts.
[123] Valsts kontroles 15.09.2014. revīzijas Nr.5.1-2-32-1/2013 ziņojuma "Par Latvijas Republikas 2013. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 261. punkts.
[124] Finanšu ministrijas 05.07.2016. rīkojums Nr.297 "Par Konsultatīvo padomi finanšu ministres Valsts ieņēmumu dienesta pārraudzības nodokļu jomā nodrošināšanai".
[125] Finanšu ministrijas 16.12.2016. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[126] Finanšu ministrijas 01.12.2016. vēstule Nr.15-2-03.2/6563 "Par valsts kontroles revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanas gaitu" Valsts kontrolei.
[127] Ministru kabineta 24.05.2017. rīkojums Nr.245 "Par Valsts nodokļu politikas pamatnostādnēm 2018.–2021. gadam".
[128] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29. panta septītā daļa (redakcijā, kas stājās spēkā ar 2017. gada 1. janvāri).
[129] Valsts kontroles 15.09.2016. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-34-2/2015 "Par 2015. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 62. lpp.
[130] Finanšu ministrijas 02.06.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija (vēstule Nr.15-2-03.1/58).
[131] Izņemot iebildumu par problēmu, ka ārvalstu pilsoņi (ar uzņēmumu nesaistītas personas) tiek reģistrēti kā uzņēmumu īpašnieki un valdes locekļi, jo nodokļu pamatnostādnēs Tieslietu ministrija kā atbildīgajai iestādei noteikts uzdevums "Ierobežot fiktīvu subjektu (komercsabiedrību, kurās visi valdes locekļi un dibinātāji ir ārvalstnieki) reģistrāciju Uzņēmumu reģistrā".
[132] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 11. pants.
[133] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 11. pants.
[134] Nodokļu un nodevu konti, http://www.kase.gov.lv/?object_id=7112 (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[135] Grozījums likumā "Par nodokļiem un nodevām" pieņemts: 08.10.2015., stājas spēkā: 01.01.2016.
[136] Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" pieņemts: 26.11.2015. stājas spēkā: 29.12.2015.
[137] Grozījums likumā "Par nodokļiem un nodevām" pieņemts: 05.11.2015. stājas spēkā: 01.03.2016.
[138] Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" pieņemts: 26.11.2015. stājas spēkā: 29.12.2015.
[139] Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" pieņemts: 30.11.2015. stājas spēkā: 01.01.2016.
[140] Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" pieņemts: 17.12.2015. stājas spēkā: 31.12.2015.
[141] Tiesu sistēma, https://www.tiesas.lv/tiesu-sistema (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[142] Zemesgrāmatu nodaļas, https://www.zemesgramata.lv/saturs/lv/145-39-6 (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[143] Latvijas pārstāvniecības pasaulē, http://www.mfa.gov.lv/vestniecibas-un-parstavniecibas# (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[144] Zvērināti tiesu izpildītāji, http://www.lzti.lv/zverinati-tiesu-izpilditaji/ (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[145] Zvērinātu notāru oficiālā mājaslapā pieejamais notāru saraksts, https://www.latvijasnotars.lv/lv/notary/profiles/ (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[146] Latvijas Republikas 2016. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 2. sējuma 8. pielikums.
[147] Valsts kontroles 15.09.2010. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-29-4/2009 "Par 2009. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 19.–30. punkts.
[148] Ministru kabineta 20.03.2012. sēdē (protokols Nr.16, 31.§) izskatītais Finanšu ministrijas informatīvais ziņojums "Par valsts nodevu un maksas pakalpojumu nošķiršanu un nodevu sistēmas pilnveidošanu".
[149] Ministru kabineta 22.04.2014. sēdē (protokols Nr.24, 32.§) izskatītais Finanšu ministrijas informatīvais ziņojums "Par valsts nodevu administrēšanas procesa un ieņēmumu uzskaites sistēmas pilnveidošanu".
[150] Ministru kabineta 22.04.2014. sēdē (protokols Nr.24, 32.§) izskatītā "Informatīvais ziņojums "Par valsts nodevu administrēšanas procesa un ieņēmumu uzskaites sistēmas pilnveidošanu" 5. punkts.
[151] Ministru kabineta 22.04.2014. sēdē (protokols Nr.24, 32.§) izskatītais Finanšu ministrijas informatīvais ziņojums "Par valsts nodevu un maksas pakalpojumu nošķiršanu un nodevu sistēmas pilnveidošanu".
[152] Valsts sekretāru 16.06.2016. sanāksmē (24#13) izskatītais likumprojekts "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām"" (Nr.VSS-579).
[153] Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā, kas stājās spēkā 08.06.2016.
[154] Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība 2. punkts "Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība".
[155] Ministru kabineta 04.07.2017. sēdes protokola Nr.33 11.§ 1. punkts.
[156] Likumprojekta "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) IV. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu 1. punkts, 1. apakšpunkts.
[157] Notariāta likums.
[158] Ministra kabineta 30.09.2014. noteikumi Nr.589 "Tiesu administrācijas nolikums".
[159] Valsts sekretāru 16.06.2016. sanāksmē (24#13) izskatītais likumprojekts "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām"" (Nr.VSS-579).

[160] Civilprocesa likuma 34. panta pirmā daļa.
[161] Ministru kabineta 31.07.2012. noteikumu Nr.523 "Noteikumi par budžeta pieprasījumu izstrādāšanas un iesniegšanas pamatprincipiem" 41. punkts, 46.16. un 72.1. apakšpunkts.
[162] Likuma par budžetu un finanšu vadību 25. panta sestā daļa.
[163] Valsts kases operatīvo pārskatu dati, likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2014., 2015. un 2016. gadam" 2. pielikums, likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017. gadam" 2. pielikums , likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018. gadam" 2. pielikums, likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019. gadam" 2. pielikums.
[164] Tiesu administrācijas 22.03.2017. elektroniski sniegtā informācija, ka šādi dati nav pieejami.
[165] Tiesu administrācijas 22.03.2017. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
[166] Civillietu statistikas pārskati, https://tis.ta.gov.lv/tisreal?Form=TIS_STAT_O&topmenuid=0&groupid=tisstatcl (resurss apskatīts 05.05.2017.).
[167] Valsts kases operatīvo pārskatu dati.
[168] Likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019. gadam" 2. pielikums.
[169] 17,1 milj. EUR / 12 mēneši x 6 mēneši.
[170] Ministru kabineta 28.08.2007. noteikumu Nr.582 "Noteikumi par tiesu informatīvās sistēmas izveidošanas, uzturēšanas un izmantošanas kārtību un minimālo iekļaujamās informācijas apjomu" 14.1.4. apakšpunkts, kas zaudēja spēku 23.09.2016.
[171] Ministru kabineta 20.09.2016. noteikumu Nr.618 "Tiesu informatīvās sistēmas noteikumi" 9.1.4. apakšpunkts.
[172] Ministru kabineta 20.09.2016. noteikumu Nr.618 "Tiesu informatīvās sistēmas noteikumi" 7. punkts.
[173] Tiesu administrācijas 23.03.2017. 24.03.2017. sniegtā informācija.
[174] 10,4 EUR – 8,6 milj. EUR.
[175] Ministru kabineta 12.10.2010. noteikumu Nr.972 "Noteikumi par kārtību, kā veicami maksājumi valsts budžetā un tie atzīstami par saņemtiem, un prasībām tiešsaistes maksājumu pakalpojumu izmantošanai norēķinos ar valsts budžetu" 7. punkts.
[176] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18. panta pirmās daļas 2. punkts.
[177] VID 20.02.2017. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
[178] Valsts kases 31.01.2017. elektroniski iesniegtie dati Valsts kontrolei.
[179] Tiesu administrācijas 09.06.2017. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
[180] Ministru kabineta 20.09.2016. noteikumi Nr.618 "Tiesu informatīvās sistēmas noteikumi".
[181] Likuma "Par valsts pensijām" 11. panta pirmā daļa, pārejas noteikumu 8.[1], 8.[2] punkts.
[182] Likuma "Par valsts pensijām" 17. panta pirmā daļa.
[183] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 6. panta 1. punkts.
[184] Ministru kabineta 04.06.2013. noteikumu Nr.304 "Kārtība, kādā piešķirama algas nodokļa grāmatiņa" 7. punkts.
[185] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 3. panta otrā daļa, 8. panta trešās daļas 10.[1] punkts, 12. panta pirmā un piektā daļa, 13. Pants, likuma "Par valsts pensijām" 11. panta pirmā daļa, 13. panta pirmā daļa, 28. panta trešā daļa, Ministru kabineta 29.10.2013. noteikumi Nr.1210 "Noteikumi par mēneša neapliekamā minimuma un nodokļa atvieglojuma apmēru iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai", Ministru kabineta 08.04.1997. noteikumi Nr.138 "Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa papildu atvieglojumiem personām ar invaliditāti, politiski represētajām personām un nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem", Ministru kabineta 05.07.2016. noteikumi Nr.427 "Noteikumi par valsts pensijas piešķiršanas, pārrēķināšanas un izmaksas nosacījumiem un kārtību".
[186] VID 28.03.2017., 30.03.2017., 02.05.2017., 29.05.2017. un VSAA 20.03.2017., 21.03.2017., 10.04.2017., 28.05.2017. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
[187] 10 045 personas, kurām VSAA pensijai nepiemēroja atvieglojumu par invaliditāti – 1298 personas, kurām darba devējs, iespējams, darba algai piemēroja atvieglojumu par invaliditāti = vismaz 8747 personas, kurām 2016. gadā nav piemērots atvieglojums par invaliditāti.
[188] 1 500 046 EUR – 242 000 EUR = 1 258 046 EUR.
[189] Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 1. panta otrā daļa.
[190] VSAA 10.04.2017. iesniegtā informācija Valsts kontrolei.
[191] Invaliditātes likuma 6. panta otrās daļas 2. punkts, trešās daļas 2. punkts.
[192] Algas nodokļa grāmatiņa, https://www.vid.gov.lv/lv/algas-nodokla-gramatina (resurss apskatīts 03.07.2017.).
[193] Palielinās pabalstu nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem, http://nra.lv/latvija/162887-palielinas-pabalstu-nacionalas-pretosanas-kustibas-dalibniekiem.htm (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[194] Pakalpojumi / Pensionāriem, senioriem, http://www.vsaa.lv/lv/pakalpojumi/pensionariemsenioriem/vecuma-pensija (resurss apskatīts 03.07.2017.).
[195] Senioriem, http://www.lm.gov.lv/text/47, http://www.lm.gov.lv/text/54 (resurss apskatīts 03.07.2017.).
[196] Infografika "Palielini savus ienākumus ar elektronisko algas nodokļa grāmatiņu (EANG)", https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/vid_projekts_algas_nodoklu_gramatina_v28_0.pdf (resurss apskatīts 03.07.2017.).
[197] Centrālās statistikas pārvaldes datubāze, ITMG04. Iedzīvotāji, kuri lieto datoru/ internetu gada sākumā (% no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā grupā), http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/zin/zin__datoriz__01ikt_datori__01_iedz/ITM0040.px/table/tableViewLayout2/?rxid=a3d523b3-1982-4ce5-909d-559f97cbd54d (resurss apskatīts 03.07.2017.).
[198] Autentifikācijas iespējas portālā latvija.lv, https://epakalpojumi.latvija.lv/STS/VISS.LVP.STS2/Default.aspx?wa=wsignin1.0&wtrealm=https%3a%2f%2feds.vid.gov.lv%2fprod&wfresh=0&wctx=rm%3d1%26id%3d5d58d552-8a97-4e8e-b03c-c853f41cafba&wct=2017-07-18T06%3a13%3a49Z (resurss apskatīts 03.07.2017.).
[199] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18. panta pirmās daļas 2. punkts.
[200] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18. pants, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2. panta 7. punkts, 5. nodaļa "Valsts ieņēmumu dienesta uzdevumi un ierēdņu tiesības akcīzes preču aprites, nodrošinājuma un uzraudzības jomā".
[201] VID ģenerāldirektora 31.01.2017. apstiprinātais "Pārskats par VID darbības stratēģijas 2014.–2016. gadam stratēģisko rezultatīvo rādītāju izpildi 2016. gadā" 2. lpp., https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/dokumenti/vid_strategiskie_ raditaji_2016.gada.pdf (resurss apskatīts 31.07.2017.).
[202] VID nodokļu plaisu aprēķinus veic ar gada nobīdi.
[203] Uz Eiropas Savienības ārējās robežas iekasējamie nodokļi (muitas nodoklis, akcīzes nodoklis un PVN) un citi muitas maksājumi (piemēram, antidempinga maksājumi).
[204] Akcīzes nodokļa tiesību akti, https://www.vid.gov.lv/lv/tiesibu-akti-17 (resurss apskatīts 17.07.2017.).
[205] Padomes 16.12.2008. Direktīva 2008/118/EK par akcīzes nodokļa piemērošanas vispārēju režīmu, ar kuru atceļ Direktīvu 92/12/EEK.
[206] Komisijas 24.07.2009. Regula (EK) Nr.684/2009, ar ko īsteno Padomes Direktīvu 2008/118/EK attiecībā uz datorizētām procedūrām akcīzes preču pārvietošanai atliktās nodokļa maksāšanas režīmā.

[207] Likums "Par akcīzes nodokli", Alkoholisko dzērienu aprites likums, Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likums.
[208] Ministru kabineta 30.03.2010. noteikumi Nr.307 "Akcīzes preču elektroniskā administratīvā dokumenta aprites un kontroles kārtība", Ministru kabineta 30.03.2010. noteikumi Nr.302 "Noteikumi par akcīzes nodokļa nodrošinājumiem", Ministru kabineta 20.12.2005. noteikumi Nr.976 "Noteikumi par kārtību, kādā izvietojami informatīvie uzraksti vai simboli par smēķēšanas aizliegumu un atļauju smēķēt, kā arī par uzrakstu un simbolu paraugiem" u.c.
[209] Valsts kontroles 15.09.2016. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-34/2015 "Par 2015. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 87. lpp.
[210] VID Muitas pārvaldes amatpersonas akmeņogļu kravā atklāj 280 tūkstošus kontrabandas cigarešu, https://www.vid.gov.lv/lv/vid-muitas-parvaldes-amatpersonas-akmenoglu-krava-atklaj-280-tukstosus-kontrabandas-cigaresu-0 (resurss apskatīts 01.08.2017.).
[211] VID Muitas policija atklāj nelegālu degvielas tirdzniecības vietu, https://www.vid.gov.lv/lv/vid-muitas-policija-atklaj-nelegalu-degvielas-tirdzniecibas-vietu (resurss apskatīts 01.08.2017.).
[212] VID Muitas policija atklāj nelegālu kafijas ražotni un konfiscē 5 tonnas kafijas ar viltotiem marķējumiem, https://www.vid.gov.lv/lv/vid-muitas-policija-atklaj-nelegalu-kafijas-razotni-un-konfisce-5-tonnas-kafijas-ar-viltotiem (resurss apskatīts 01.08.2017.).
[213] VID Muitas policija Ropažos atklāj pusotru tonnu nelegālās tabakas, https://www.vid.gov.lv/lv/vid-muitas-policija-ropazos-atklaj-pusotru-tonnu-nelegalas-tabakas (resurss apskatīts 01.08.2017.).
[214] VID 07.04.2017. Valsts kontrolei elektroniski iesniegtie dati, vēstule Nr.10.11-5/917
[215] VID 11.08.2017. Valsts kontrolei elektroniski iesniegtie dati, vēstule Nr.23.18-7/32602.
[216] Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes 2018.–2021. gadam, kas apstiprinātas ar Ministru kabineta 24.05.2017. rīkojumu Nr.245 "Par Valsts nodokļu politikas pamatnostādnēm 2018.–2021. gadam, 1., 2., 3. tabula.
[217] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 8. panta pirmās daļas 1., 6.[1], 7., 8. punkts
[218] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. panta otrās daļas 5. punkts.
[219] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11. panta 1.[1] daļa.
[220] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 11. panta 1.[3] daļa.
[221] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli' 11. panta 12., 13., 18. punkts.
[222] Ar Ministru kabineta 03.05.2016. rīkojumu Nr.275 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru Kabineta iecerēto darbību īstenošanai" apstiprinātā rīcības plāna 26., 27. uzdevums.
[223] VID darbības stratēģijas 2014.–2016. gadam pirmā stratēģiskā mērķa sasniegšanas uzdevuma darbības rezultāti un rezultatīvais rādītājs Nr.1.2.1. 11. lpp., https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/vid%20strategija%202014-2016_ar%2029.02.2016_grozijumiem_konsolideta%20versija.pdf (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[224] Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 215.[1] pants.
[225] Atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziegumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu, likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 20. pants, Krimināllikuma 218. pants.
[226] Tā kā vienai un tai pašai personai brīdinājumi tika sūtīti katru gadu, personas, kas brīdinātas ir nevis 12 224 (kopsumma pa gadiem), bet 11 916.
[227] No 2016. gadā reģistrēto personu skaita (24 %) atņemtas 2015. gadā reģistrētās personas (31 %).
[228] Valsts kontroles likumības/lietderības revīzijas Nr.2.4.1-38/2014 ziņojuma "Vai iekšējās reorganizācijas Valsts ieņēmumu dienestā tika veiktas efektīvi?" 11. lpp. secinājums, Valsts kontroles likumības revīzijas Nr.2.4.1-24/2016 ziņojuma "Naudas sodu piemērošanas prakse VID" 5. lpp.
[229] VID 2016. gada publiskā gada pārskata 13. attēls, 20. lpp.
[230] Pielikums VID 2015. gada 15. jūnija rīkojumam Nr.932 "VID darbības rezultātu apkopojums par 2016. gadu, salīdzinot ar 2015. gadu", kas Valsts kontrolē iesniegts 09.02.2017.
[231] 129 197 + 16 689 – 22 034 = 123 852 saimnieciskās darbības veicēji uz 2017. gada 1. janvāri.
[232] VID 2016. gada publiskā pārskata 10. lpp., https://www.vid.gov.lv/sites/default /files/dokumenti/vid_2016_publiskais_parskats_16062017.pdf (resurss apskatīts 27.07.2017.).
[233] VID 20.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/184528 Valsts kontrolei.
[234] VID 28.03.2017. vēstule Nr.8.14-6/58584 un 20.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/184528 Valsts kontrolei un VID 13.07.2017. elektroniskie sniegtie dati valsts kontrolei.
[235] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 8. panta 8. un 10. punkts.
[236] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 5. panta otrā daļa, 16. pants.
[237] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. panta pirmās daļas 3. punkts.
[238] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22. panta pirmā daļa.
[239] VID 28.03.2017. vēstule Nr.8.14-6/58584 Valsts kontrolei.
[240] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.[8] un 159.[9] pants.
[241] VID 28.03.2017 vēstule Nr.8.14-6/58584 Valsts kontrolei.
[242] VID 28.03.2017 vēstule Nr.8.14-6/58584 Valsts kontrolei.
[243] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas 21.10.2016. Iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/152 par kļūdas pazīmēm gada ienākuma deklarācijās no 01.01.2016. līdz 19.10.2016. un 24.11.2016. apkopojums Nr.8.14-13/161 par paveikto pēc 21.10.2016. Iekšējās kontroles akta Nr.8.14-13/152 par kļūdas pazīmēm gada ienākuma deklarācijās no 01.01.2016. līdz 19.10.2016.
[244] VID 24.05.2017. vēstule Nr.8.14-6/120590 Valsts kontrolei.
[245] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas 21.10.2016. Iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/152 par kļūdas pazīmēm gada ienākuma deklarācijās no 01.01.2016. līdz 19.10.2016. un 24.11.2016. apkopojums Nr.8.14-13/161 par paveikto pēc 21.10.2016. Iekšējās kontroles akta Nr.8.14-13/152 par kļūdas pazīmēm gada ienākuma deklarācijās no 01.01.2016. līdz 19.10.2016.
[246] VID 24.05.2017. vēstule Nr.8.14-6/120590 Valsts kontrolei.
[247] Valsts kontroles 15.09.2015. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-39-2/2014 "Par Latvijas Republikas 2014. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 106. punkts, Valsts kontroles 15.09.2014. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-1/2013 "Par Latvijas Republikas 2013. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 362. punkts, Valsts kontroles 28.08.2012. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-2/2011 "Par Latvijas Republikas 2011. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 264. punkts un Valsts kontroles 15.09.2010. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-29-4/2009 "Par Latvijas Republikas 2009. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 86. punkts.
[248] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta 2.[2], 2.[3], 2.[4] punkts.

[249] Gada ienākumu deklarācijas D3 pielikuma 16. ailē "Avansā samaksātais nodoklis" automātiski aizpildās ar VID datiem no iesniegtajiem avansa maksājumiem par konkrēto taksācijas periodu. Nodokļu maksātāji vairumā gadījumu deklarē citas vērtības (samaksāto nevis aprēķināto), tādējādi iesniedzot nekorektas deklarācijas.
[250] VID 20.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/184888 Valsts kontrolei.
[251] VID 06.05.2016. rīkojuma Nr.635 "Par Valsts ieņēmumu dienesta patstāvīgajām struktūrvienībām noteikto uzdevumu un procesu apstiprināšanu" 2. pielikuma process P002.001. "Nodokļu un informatīvo deklarāciju (ziņu, paziņojumu) pieņemšana, datu apstrāde un kvalitātes pārbaude atbilstoši normatīvo aktu prasībām".
[252] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumu Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju" pielikums "Budžetu ieņēmumu klasifikācija".
[253] Valsts kases 01.03.2016. un 31.01.2017. elektroniski iesniegtie dati Valsts kontrolei.
[254] Likuma "Par budžetu un finanšu vadību" 25. panta pirmā daļa.
[255] Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr.243 "Tieslietu ministrijas nolikums" 5.2.1.5. apakšpunkts, Ministru kabineta 16.08.2017. noteikumu Nr. 474 "Tieslietu ministrijas nolikums" 5.15. apakšpunkts.
[256] Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta 2015. gada ziņojuma 8. lpp. un 2016. gada ziņojuma 8. lpp.
[257] Kriminālprocesa likuma 627. panta pirmā daļa.
[258] Kriminālprocesa likuma 634. panta ceturtā daļa, 636. panta otrā daļa (redakcijā, kas spēkā līdz 31.07.2017.).
[259] Ministru kabineta 26.06.2012. noteikumi Nr.451 "Noteikumi par zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības taksēm".
[260] Tieslietu ministrijas 08.09.2017. vēstule Nr.1-8.1/197-IP Valsts kontrolei.
[261] Kriminālprocesa likums, kas spēkā ar 01.08.2017.
[262] Kriminālprocesa likuma 634.[1] panta pirmā un piektā daļa.
[263] Civilprocesa likuma 566. pants.
[264] Ministru kabineta 26.06.2012. noteikumi Nr.451 "Noteikumi par zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības taksēm".
[265] Tiesu izpildītāju likuma 84. pants.
[266] Tiesu izpildītāju likuma 84.[1] pants.
[267] Civilprocesa likuma 631. panta ceturtā daļa.
[268] VID 07.04.2017. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
[269] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 12.10.2015. lēmums lietā Nr.C30306315.
[270] Valsts kontroles 28.03.2017. tikšanās ar Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes pārstāvjiem.
[271] Tiesu izpildītāju likuma 84. panta pirmā daļa.
[272] Starptautiskie standarti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanai, kā arī terorisma un masveida iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanas novēršanai 2012. gada februāra Finanšu darījumu darba grupas rekomendācijas 33. rekomendācija.
[273] Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2005. gada 27. decembra noteikumos Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācija) I. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība 2. punkts.
[274] Eiropas Padomes Komitejas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanu.
[275] Ministru kabineta 16.09.2014. sēdes protokola Nr.49. 64.§.
[276] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju"
[277] Budžeta ieņēmumu klasifikācijas kods 12.1.6.0., 12.1.6.1, 12.1.6.2, 12.1.6.9.
[278] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumi Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju", kas spēkā ar 01.01.2015.
[279] Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2005. gada 27. decembra noteikumos Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
[280] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumu Nr.1032 "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju" 2. punkts.
[281] Likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un Pievienotās vērtības nodokļa likums.
[282] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23. panta trešā daļa un Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta ceturtā un piektā daļa.
[283] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa.
[284] Latvijas Republikas 2016. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 2. sējuma 23. un 24. lpp.
[285] Skaidrojuma pārskatam par valsts budžeta, no valsts budžeta daļēji finansētu atvasinātu publisku personu budžetu un budžeta nefinansētu iestāžu budžetu izpildi 2016. gadā 24. lpp.
[286] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16. panta 7. punkts.
[287] Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 108. pantā noteikto pārmaksātā PVN summa ir maksāšanai valsts budžetā aprēķinātās nodokļa summas un atskaitāmā priekšnodokļa starpība.
[288] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta piektā daļa.
[289] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta pirmā, ceturtā un piektā daļa.
[290] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 110. pants.
[291] Saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 3. panta septīto daļu taksācijas periods ir nodokļa maksātāja pārskata gads saskaņā ar likumu "Par grāmatvedību" un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, kas attiecīgajam subjektam nosaka gada pārskata sagatavošanas kārtību, ja šis likums neparedz citu taksācijas perioda ilgumu.
[292] Likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 22. panta ceturtā, 4.[1] un 4.[2] daļa.
[293] Saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 1. panta 2. punktu IIN tiek aprēķināts un iemaksāts budžetā divējādā kārtībā: avansā (arī algas nodokļa veidā) un rezumējošā kārtībā (sagatavojot gada ienākumu deklarāciju, arī mikrouzņēmumu nodokļa un patentmaksas veidā).
[294] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta ceturtā daļa.
[295] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23. panta trešā daļa.
[296] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa.
[297] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta ceturtā daļa.
[298] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta piektā daļa.
[299] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta septītā daļa.
[300] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta 4. punkts.
[301] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23. panta 3. punkts.
[302] VID 11.05.2016. Datu kvalitātes pārbaude IIN atmaksai, VID 12.05.2016. maksājuma uzdevums Nr.93393 un VID 13.05.2016. vēstule Nr.31.1-8.60.1/62592 "Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārmaksas pieprasījumu", kas adresēta nodokļu maksātājam.
[303] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otro daļu.
[304] VID 20.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/154459 un 03.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/166814 Valsts kontrolei.

[305] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta ceturtā daļa un 23. panta trešā daļa.
[306] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa, Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta pirmā, ceturtā un piektā daļa, 110. pants, likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 22. panta ceturtā un 4.[1]daļa, likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta ceturtā daļa un 23. panta trešā daļa.
[307] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa un 29. panta otrā daļa.
[308] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 19. panta 4. punkts.
[309] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23. panta 3. punkts.
[310] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa.
[311] Ar VID 12.05.2016. maksājuma uzdevumu Nr.93393 nodokļu maksātāja kontā pārskaitītā summa ir 200,48 EUR.
[312] VID 13.05.2016. vēstule Nr.31.1-8.60.1/62592 "Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārmaksas pieprasījumu", kas adresēta nodokļu maksātājam, un VID 09.05.2016. Datu kvalitātes pārbaude IIN pārmaksas atmaksai, kurā norādīts, ka IIN pārmaksa izvērtēta saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļu.
[313] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23. panta trešā daļa.
[314] Finanšu ministrijas vēstule 15.10.2015. Nr.20-04/5444 uz Valsts ieņēmumu dienesta vēstuli 07.08.2015. Nr.8.69.1-14/115899.
[315] Likumprojekta „Grozījumi likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas) I Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība 2. punkts "Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība" (pieņemts 23.11.2016.)
[316] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" redakcija, kas spēkā ar 01.01.2017.
[317] Valsts kontroles 11.08.2009. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-47-1/2008 "Par Latvijas Republikas 2008. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 108., 109. punkts, 15.09.2010. revīzijas ziņojuma Nr. 5.1-2-29-4/2009 "Par Latvijas Republikas 2009. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 243. punkts, 14.09.2011. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-23-1/2010 "Par Latvijas Republikas 2010. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 115. punkts, 15.09.2014. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-1/2013 "Par 2013. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 233. punkts un 15.09.2016. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-34/2015 "Par 2015. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 77. lpp.
[318] Likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli".
[319] VID 21.07.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/117 "Par savlaicīgu pārmaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ievērojot triju mēnešu atmaksas termiņu", VID 22.09.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/142 "Par savlaicīgu pārmaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ievērojot triju mēnešu atmaksas termiņu", VID 27.05.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/47 "Par savlaicīgu pārmaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ievērojot triju mēnešu atmaksas termiņu".
[320] VID 27.05.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/47 "Par savlaicīgu pārmaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ievērojot triju mēnešu atmaksas termiņu", VID 21.07.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/117 "Par savlaicīgu pārmaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ievērojot triju mēnešu atmaksas termiņu" un VID 22.09.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/142 "Par savlaicīgu pārmaksātā iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu, ievērojot triju mēnešu atmaksas termiņu".
[321] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23. panta pirmā daļa.
[322] VID 13.04.2016. lēmums Nr.31.1-8.60.2/53221 "Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu".
[323] VID 20.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/154459 "Informācijas pieprasījums revīzijas lietā Nr.2.4.1-38-2/2016".
[324] VID 13.04.2016. lēmums Nr.31.1-8.60.2/53221 Valsts kontrolei.
[325] VID 01.09.2016. lēmums Nr.31.1.-8.60.3/104442 "Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu".
[326] Ministru kabineta 21.09.2010. noteikumu Nr.899 "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 135. punkts un 135.1. apakšpunkts.
[327] VID 21.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/156152 Valsts kontrolei.
[328] VID 01.09.2016. lēmums Nr.31.1.-8.60.3/104442 "Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu".
[329] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 108. pants.
[330] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 108. un 109. pants.
[331] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta pirmā daļa.
[332] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa un 29. panta otrā daļa.
[333] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29. panta otrā daļa.
[334] 2492,42 EUR x 0,0003 x 3 dienas = 2,24 EUR.
[335] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta pirmā daļa.
[336] VID 06.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/170345 Valsts kontrolei.
[337] Valsts kontroles 13.09.2013. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-33-2/2012 "Par 2012. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 99. punkts, 15.09.2014. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-1/2013 "Par 2013. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 223. punkts, 15.09.2016. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-34/2015 "Par 2015. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" 77. lpp.
[338] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa un 29. panta otrā daļa.
[339] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta otrā daļa un 29. panta otrā daļa.
[340] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 73. pants.
[341] VID 07.04.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[342] VID 16.03.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija, vēstule Nr.8.14-15/69500.
[343] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 73. panta pirmās daļas 4. punkts.
[344] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 73. pants.
[345] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 79. pants.
[346] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 118. panta pirmā daļa.
[347] Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā, kas pieņemti 17.12.2015. un stājās spēkā 06.01.2016.
[348] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta pirmā daļa.
[349] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta otrā daļa
[350] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta pirmā daļa.
[351] VID 11.04.2017. vēstule Nr.8.14-15/72622 Valsts kontrolei.
[352] Likums "Par pievienotās vērtības nodokli", kas zaudē spēku 01.01.2013.

[353] VID Nodokļu pārvaldes Juridiskās daļas 20.10.2016. e-pasta vēstule "Par NM izslēgšanu no PVN maksātāju reģistra".
[354] Grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa likumā, kas pieņemti 17.12.2015. un stājās spēkā 06.01.2016.
[355] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 73. panta pirmās daļas 5. punkta "a" apakšpunkts.
[356] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta otrā daļa.
[357] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 73. panta pirmās daļas 5. punkta "a" apakšpunkts.
[358] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta otrā daļa.
[359] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.[8]pants.
[360] Administratīvā procesa likuma 4. panta pirmās daļas 3. punkts, 7. pants.
[361] Administratīvā procesa likuma 4. panta pirmās daļas 6. punkts, 10. pants.
[362] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta pirmā daļa.
[363] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta otrā daļa.
[364] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 79. panta otrā daļa.
[365] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas izvērtējums 12.09.2016. iekšējās kontroles aktā Nr.8.14-13/136 "Par nodokļu maksātāju izslēgšanu no VID PVN maksātāju reģistra sakarā ar PVN deklarāciju neiesniegšanu" ieteikumu izpildi un VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas izvērtējums par 16.06.2016. iekšējo kontroles aktu Nr.8.14-13/80 par korektas informācijas nodrošināšanu NIS "PVN izslēgšanas gaitas" kartiņā.
[366] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas 12.09.2016. Iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/136 par nodokļu maksātāju izslēgšanu no VID PVN maksātāju reģistra sakarā ar PVN deklarāciju neiesniegšanu.
[367] Komerclikuma 139. panta pirmā daļa.
[368] Komerclikuma 9. panta ceturtā daļa.
[369] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 80. panta pirmā daļa.
[370] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 80. panta pirmā, otrā daļa.
[371] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 80. panta ceturtās daļas 1. punkts.
[372] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 73. panta pirmās daļas 5. punkta "b" apakšpunkts, 79. panta trešā daļa
[373] VID 03.05.2017. vēstules Nr.8.14-15/94082 "Par informācijas sniegšanu" 2. punkts.
[374] VID Nodokļu kontroles pārvaldes 10.03.2016. vēstule "Par reģistrēta nodokļa maksātāja izslēgšanu no VID pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistra", kas Valsts kontrolei iesniegta ar VID 03.05.2017. vēstuli Nr.8.14-15/94082.
[375] Pievienotā vērtības nodokļa likuma 73. panta pirmās daļas 4. punkts.
[376] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 104. panta trešā daļa.
[377] VID 15.06.2017. vēstules Nr.8.14-6/148936 Valsts kontrolei pielikums.
[378] Finanšu ministrijas 05.09.2017. vēstules Nr.15-2-03.1/6545-IP 4. pielikuma 361. punkts, VID 21.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/155209 Valsts kontrolei.
[379] VID 15.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/148936 Valsts kontrolei.
[380] VID 21.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/155209 Valsts kontrolei.
[381] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.[8] pants, 159.[9] pants.
[382] VID 15.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/148936 Valsts kontrolei.
[383] VID 21.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/155209 Valsts kontrolei.
[384] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 237. pants, 238.[1]pants.
[385] Valsts kontroles 13.06.2017. likumības revīzija ziņojuma "Vai naudas sodu piemērošanas sistēma nodokļu jomā ir efektīva?" 17. lpp.
[386] Informācija par VID Nodokļu pārvaldes darba rezultātiem 2016. gadā 3. tabula, VID 03.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/166804 Valsts kontrolei.
[387] VID 03.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/166804 Valsts kontrolei.
[388] 2015. gadā: 1,4 milj. EUR / 629 x 6114 = 13,6 milj. EUR; 2016. gadā: 1,2 milj. EUR / 2259 x 4789 = 2,4 milj. EUR.
[389] Pievienotās vērtības nodokļa likuma 104. panta trešā daļa.
[390] Likuma "Par valsts budžetu 2016. gadam" 2. pielikums.
[391] Valsts kases operatīvie dati.
[392] Elektroenerģijas nodokļa likuma 4. pants.
[393] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 20. panta 11. punkts.
[394] Elektroenerģijas tirgus likuma 26.[1] panta pirmā daļa un 32.[1] panta pirmā daļa.
[395] Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 14.07.2017. vēstule Nr.2.3.1e/502, vēršam uzmanību, ka revīzijas ziņojumā sniegtā informācija atšķiras no Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2015. gada publiskā pārskata datiem, jo pārskatā pieļauta matemātiska kļūda.
[396] Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 14.07.2017. vēstule Nr.2.3.1e/502 Valsts kontrolei.
[397] Valsts kontroles 30.08.2015. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-39-2/2014 "Par 2014. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļā" 42. punkts.
[398]Valsts kontroles 25.04.2016. vēstule Nr.6-2.3.1/529 "Par Valsts kontroles revīzijas Nr.2.4.1-39-2/2014 ieteikumu".
[399] Finanšu ministrijas 13.07.2017. vēstule Nr.15-2-03.2/5519 "Par Valsts kontroles revīzijās sniegto ieteikumu ieviešanu", 1. pielikums, 9. punkts, 9. lpp.
[400] VID 25.05.2017. vēstule Nr.8.63-14/10393 "Par informācijas sniegšanu VK revīzijas Nr.2.4.1.-39-2/2014 ieteikumu Nr.9".
[401] VID 02.12.2016. vēstule Nr.8.63-10/83672 Valsts kontrolei.
[402] Elektroenerģijas nodokļa likuma 7. panta pirmā daļa.
[403] Elektroenerģijas nodokļa likuma 6. pants.
[404] Elektroenerģijas nodokļa likuma 8. panta pirmā daļa.
[405] VID 02.12.2016. vēstule Nr.8.63-10/83672 Valsts kontrolei.
[406] VID 25.03.2017. vēstule Nr.8.63-15/56006 Valsts kontrolei.
[407] Finanšu ministrijas 05.09.2017. vēstules Nr.15-2-03.1/6545-IP 4. pielikuma 385. punkts.
[408] VID 12.09.2017. elektroniski iesniegtā informācija Valsts kontrolei.
[409] VID 14.09.2017. elektroniski iesniegtā informācija Valsts kontrolei.
[410] VID 25.03.2017. vēstule Nr.8.63-15/56006 Valsts kontrolei.
[411] Elektroenerģijas nodokļa likuma 9. panta pirmā daļa un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.[9] pants.
[412] Elektroenerģijas nodokļa likuma 3. pants.
[413] Elektroenerģijas nodokļa likuma 6. pants.

[414] VID 16.03.2017. Valsts kontrolei sniegtā informācija un VID 07.04.2017. vēstules Nr.8.14-15/69475 Valsts kontrolei 4. punkts.
[415] AS "Augstsprieguma tīkls" 26.04.2017. vēstule un AS '"Sadales tīkls" 08.05.2017. vēstule Valsts kontrolei.
[416] Nodokļu maksātāju uzrādītā informācija par gala lietotājiem piegādāto elektroenerģiju (7 243 925 750 kWh) – Pašu patēriņam izlietotā elektroenerģija (69 574 190 kWh) – Pārdales/sadales operatoru piegādātā elektroenerģija nodokļu maksātājiem (7 498 618 841 kWh) = saņemtā, bet nedeklarētā elektroenerģija (324 267 281 kWh) x elektroenerģijas nodokļa likme 1,01 EUR par MWh (324 267,28 x 1,01) = neaprēķinātais un valsts budžetā neiemaksātais EEN (324 267,28 EUR).
[417] Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas elektroenerģijas tirgotāju reģistrs.
[418] Elektroenerģijas tirgus likuma 32.[1] panta pirmā daļa.
[419] VID 16.03.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[420] Valsts kases 17.03.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[421] Ministru kabineta 28.07.2015. noteikumu Nr.442 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām" 5. punkts.
[422] Ministru kabineta 28.07.2015. noteikumu Nr.442 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām" 8.4. apakšpunkts.
[423] Ministru kabineta 28.07.2015. noteikumu Nr.442 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām" 27. punkts.
[424] Ministru kabineta 28.07.2015. noteikumu Nr.442 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām" 10. punkts.
[425] VARAM informatīvā materiāla "Informācijas sistēmu drošības pārvaldības ieviešanas vadlīnijas" 26. lpp., http://varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/e_parv/vis/?doc=12650 (resurss apskatīts 24.07.2017.).
[426] VARAM informatīvā materiāla "Informācijas sistēmu drošības pārvaldības ieviešanas vadlīnijas" 30. lpp., http://varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/e_parv/vis/?doc=12650 (resurss apskatīts 24.07.2017.).
[427] VID 27.02.2012. ar rīkojumu Nr.423 apstiprinātās VID IS drošības politikas 28. punkts (spēkā līdz 27.12.2016.) un VID 27.12.2016. ar rīkojumu Nr.1817 apstiprinātās VID IS drošības politikas 29. punkts.
[428] VID 17.06.2014. iekšējo noteikumu Nr.45 "Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmu drošības noteikumi" 9.5. apakšpunkts (spēkā līdz 27.12.2016.) un VID 27.12.2016. iekšējo noteikumu Nr.71 "Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmu drošības noteikumi" 10.5. apakšpunkts.
[429] Valsts informācijas sistēmu reģistrs, https://visr.eps.gov.lv/visr/ (resurss apskatīts 18.01.2017.).
[430] VID Informācijas sistēmu drošības pārvaldības daļas 31.03.2017. un 15.06.2017. elektroniski sniegtā informācija un VID Informātikas pārvaldes 07.07.2017. elektroniskā vēstule Nr.3-8/8 "Par informācijas pieprasījumu revīzijas lietā Nr.2.4.1-38-2/2016".
[431] VID 17.06.2014. iekšējo noteikumu Nr.45 "Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmu drošības noteikumi" 9.5. apakšpunkts (spēkā līdz 27.12.2016.).
[432] VID Informācijas sistēmu drošības pārvaldības daļas 06.06.2016. reglamenta Nr.9.1-3/28 7.3. apakšpunkts.
[433] Valsts informācijas sistēmu likums, Informācijas tehnoloģiju drošības likums, Ministru kabineta 28.07.2015. noteikumi Nr.442 "Kārtība, kādā tiek nodrošināta informācijas un komunikācijas tehnoloģiju sistēmu atbilstība minimālajām drošības prasībām".
[434] VID Informācijas sistēmu drošības pārvaldības daļas 31.03.2017. un 15.06.2017. elektroniski sniegtā informācija un VID Informātikas pārvaldes 07.07.2017. elektroniskā vēstule Nr.3-8/8 Valsts kontrolei.
[435] VARAM Informācijas sistēmu drošības pārbaudes vadlīnijas 3.6. Notikumu žurnāla ierakstu pārskati, analīze un atskaites; OWASP *"Log review and management"* (https://www.owasp.org/index.php/Log_review_and_ management); *COBIT 4.1 DS5.5 Security Testing, Surveillance and Monitoring; National Institute of Standarts and Technology recomendations "Guide to Computer Security Log Management" 2.2 The Need for Log Management.*
[436] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.[2]pants.
[437] Kontu reģistra likuma 5. panta otrā daļa.
[438] Kontu reģistra likuma 3. panta pirmā daļa.
[439] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22.[3]pants, redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2018.
[440]VID 06.03.2014. iekšējo noteikumu Nr.16 "Valsts ieņēmumu dienesta uzturēto informācijas sistēmu informācijas apstrādes kontroles kārtība" 4., 5. un 9. punkts un Pielikuma "Padotībā esošo darbinieku veikto darbību kontroles veikšanas instrukcija" 4. punkts.
[441]VID 06.03.2014. iekšējo noteikumu Nr.16 "Valsts ieņēmumu dienesta uzturēto informācijas sistēmu informācijas apstrādes kontroles kārtība" 11. punkts.
[442] Valsts kontroles 15.09.2016. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-34/2015 "Par Latvijas Republikas 2015. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ieņēmumu daļu" 3.4. nodaļa "VID korupcijas risku pārvaldība".
[443] VID 24.05.2016. vēstule Nr.2-16/1078 un VID 01.06.2016. vēstule Nr.2-16/373 Valsts kontrolei.
[444] VID 06.03.2014. iekšējie noteikumi Nr.16 "Valsts ieņēmumu dienesta uzturēto informācijas sistēmu informācijas apstrādes kontroles kārtība".
[445] VID 18.04.2017. un 22.05.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.
[446] Nodokļa deklarācija – nodokļu administrācijai iesniedzamā nodokļu maksātāja nodokļa deklarācija (arī tās pielikumi), pārskats, nodokļa aprēķins, ziņojums vai paziņojums, kurā norādāmi budžetā maksājamie nodokļi un no budžeta atmaksājamās nodokļu summas, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1. panta 19. punkts.
[447] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. panta pirmās daļas 3. punkts.
[448] VID informācijas sistēmu apraksts,
https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/iepirkumi/fm%20vid%202014_187_6pielikums_apraksts_0.pdf, 10. lpp.
[449] Ministru kabineta 12.05.2015. noteikumu Nr.220 "Kārtība, kādā alkoholiskos dzērienus un tabakas izstrādājumus marķē ar akcīzes nodokļa markām" 19. punkts.
[450] VID darbības rezultātu apkopojums par 2016. gadu, salīdzinot ar 2015. gadu.
[451] Valsts kontroles 14.09.2011. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-23-1/2010 "Par Latvijas Republikas 2010. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 148. punkts.
[452] Finanšu ministrijas 15.04.2016. vēstule Nr.15-2-03.2/2074 Valsts kontrolei.
[453] Valsts kontroles 15.09.2015. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-39-2/2014 "Par Latvijas Republikas 2014. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 90. punkts, Valsts kontroles 14.09.2012. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32/2/2011 "Par Latvijas Republikas 2011. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 253., 254., 256.

punkts, Valsts kontroles 15.09.2014. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-1/2013 "Par Latvijas Republikas 2013. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 309., 310., 312. punkts.

[454] VID 09.02.2017. elektroniski iesniegtā informācija: "VID darbības rezultātu apkopojums par 2016. gadu, salīdzinot ar 2015. gadu.".

[455] Ministru kabineta 12.05.2015. noteikumu Nr.220 "Kārtība, kādā alkoholiskos dzērienus un tabakas izstrādājumus marķē ar akcīzes nodokļa markām" 28. punkts.

[456] Ministru kabineta 12.05.2015. noteikumu Nr.220 "Kārtība, kādā alkoholiskos dzērienus un tabakas izstrādājumus marķē ar akcīzes nodokļa markām" 27. punkts.

[457] Likuma "Par akcīzes nodokli" 23. panta četrpadsmitā daļa.

[458] Likuma "Par akcīzes nodokli" 23. panta četrpadsmitā daļa, Ministru kabineta 12.05.2015. noteikumu Nr.220 "Kārtība, kādā alkoholiskos dzērienus un tabakas izstrādājumus marķē ar akcīzes nodokļa markām" 27. punkts.

[459] Valsts kontroles 15.09.2015. revīzijas ziņojuma Nr.2.4.1-39-2/2014 "Par Latvijas Republikas 2014. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 102. punkts, Valsts kontroles 15.09.2014. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-1/2013 "Par Latvijas Republikas 2013. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 362. punkts, Valsts kontroles 28.08.2012. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-32-2/2011 "Par Latvijas Republikas 2011. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 264. punkts un Valsts kontroles 15.09.2010. revīzijas ziņojuma Nr.5.1-2-29-4/2009 "Par Latvijas Republikas 2009. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem valsts budžeta ieņēmumu daļu" 86. punkts.

[460] Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam 139. punkts.

[461] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 25.6. apakšpunkts.

[462] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25. panta pirmā daļa.

[463] Lēmumi par nokavēto nodokļu maksājumu dzēšanu, https://www.vid.gov.lv/lv/lemumi-par-nokaveto-nodoklu-maksajumu-dzesanu (resurss apskatīts 24.07.2017.).

[464] VID 07.06.2013. kārtības Nr.32 "Valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu, kā arī ar tiem saistītās nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanas kārtība" 5. punkts.

[465] Komerclikuma 317. panta otrā daļa.

[466] Komerclikums.

[467] VID 207.06.013. kārtības Nr.32 "Valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu, kā arī ar tiem saistītās nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanas kārtība" 6. punkts.

[468] VID 07.06.2013. kārtības Nr.32 "Valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu, kā arī ar tiem saistītās nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanas kārtība" 11. punkts.

[469] VID 07.06.2013. kārtības Nr.32 "Valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu, kā arī ar tiem saistītās nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanas kārtība" 12. punkts.

[470] VID 19.04.2017. Valsts kontrolei elektroniski sniegtā informācija.

[471] Uzņēmuma reģistra atvērtie dati, http://dati.ur.gov.lv/register/ (resurss apskatīts 01.06.2017.).

[472] VID 07.06.2013. kārtības Nr.32 "Valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu, kā arī ar tiem saistītās nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanas kārtība" 7. punkts.

[473] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 25.5. apakšpunkts.

[474] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 25.6. apakšpunkts.

[475] Saimnieciskā gada pārskata par 2016. gadu skaidrojums par valsts budžeta, no valsts budžeta daļēji finansētu atvasinātu publisku personu budžetu un budžeta nefinansētu iestāžu budžetu izpildi.

[476] VID 07.06.2013 kārtības Nr.32 "Valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu parādu, kā arī ar tiem saistītās nokavējuma naudas un soda naudas dzēšanas kārtība".

[477] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 25.6. apakšpunkts.

[478] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.[1]pants, Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta astotā daļa, Nodokļu uzskaites rokasgrāmatas 7.9.6. nodaļa "Nodokļu pārmaksu un parādu dzēšanas kārtība" un VID 21.06.2017. vēstule Nr.8.14-6/155256 "Par informācijas sniegšanu" adresēta Valsts kontrolei, VID 06.08.2013. vēstule Nr.8.4-7.2/1869 "Par nodokļu pārmaksu dzēšanu" adresēta VID klientu apkalpošanas centriem.

[479] Likuma Par nodokļiem un nodevām 16. panta 10. punkts nosaka, ka nodokļu maksātājam ir tiesības pieprasīt pārmaksātās nodokļa summas atmaksāšanu vai novirzīšanu kārtējo nodokļu maksājumu segšanai triju gadu laikā pēc konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa.

[480] Ministru kabineta 04.08.2008. noteikumu Nr.618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu" 30. punkts.

[481] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 21. panta pirmā daļa, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22. pants.

[482] Latvijas Republikas 2016. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 2.sējuma 23. un 24. lpp.

[483] VID 03.02.2017. elektroniski Valsts kontrolei sniegtā informācija.

[484] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.[1] pants un Pievienotās vērtības nodokļa likuma 109. panta astotā daļa.

[485] VID 23.02.2016. norādījumu "Par VID Nodokļu pārvaldes aktuālajiem darbības virzieniem 2016. gadā" 5.3. apakšpunkts.

[486] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas 04.11.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/156 "Par mirušo fizisko personu nodokļu pārmaksu dzēšanu".

[487] PVN pārmaksu nodokļu maksātājs, kas izslēgts 31.08.2016. bija tiesīgi pieprasīt četru mēnešu laikā no izslēgšanas, tas ir, maksimums līdz 31.12.2016.

[488] VID 03.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/166336" Par informācijas pieprasījums revīzijas lietā Nr.2.4.1-38-2/2016 par PVN pārmaksas dzēšanu" un VID 06.07.2017. vēstule Nr.8.14-6/170331 "Par informācijas pieprasījumu revīzijas lietā Nr.2.4.1-38-2/2016", kas adresētas Valsts kontrolei.

[489] VID 10.04.2017. elektroniski sniegtā informācija, vēstule 07.04.2017. Nr.8.14-15/69475.

[490] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas 15.11.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/159 "Par UR likvidēto nodokļu maksātāju nodokļu pārmaksu dzēšanu".

[491] VID 15.07.2016. Akcīzes preču aprites daļas reglamenta Nr.9.1-3/40 6. punkts.

[492] VID Nodokļu pārvaldes Procesu organizēšanas un uzraudzības daļas 03.05.2016. iekšējās kontroles akts Nr.8.14-13/41 "Par PVN pārmaksu dzēšanu personām, kuras izslēgtas no VID PVN maksātāju reģistra".

[493] Civillikuma 382. pants.

[494] Civillikuma 701. pants.

[495] VID 10.04.2017. elektroniski sniegtā informācija par nodokļu pārmaksu stāvokli uz 31.12.2016., vēstule 07.04.2017. Nr.8.14-15/69475.

[496] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 21. panta pirmā daļa, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22. pants, VID sniegtā informācija, 21.08.2017. vēstule Nr.8.14-15/216348.
[497] Tieslietu ministrijas 08.09.2017. vēstule Nr.1-8.1/197-IP Valsts kontrolei.
[498] Valsts kases pārskats „Pašvaldību budžeta iestāžu grāmatvedības bilanču kopsavilkums 2016. gada 31. decembrī".
[499] Daugavpils, Jelgavas, Jēkabpils, Jūrmalas, Liepājas, Rēzeknes, Rīgas, Valmieras un Ventspils pilsētas un Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada pašvaldības.
[500] Pašvaldību budžeta iestāžu grāmatvedības bilanču kopsavilkums 2016. gada 31. decembrī.
[501] Izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa ,,Zeme, ēkas un būves" vērtību kopsumma ņemot vērā Valsts kases Bilances datu reklasifikāciju.
[502] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[503] Bauskas, Jelgavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Tukuma novada un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[504] Balvu, Gulbenes, Ķekavas, Madonas, Rēzeknes un Siguldas novada pašvaldības.
[505] Balvu, Ķekavas, Rēzeknes un Siguldas novada pašvaldības.
[506] Tukuma novada pašvaldības Irlavas un Lestenes pagasta pārvalde.
[507] Tukuma novada pašvaldības Irlavas un Lestenes pagasta pārvalde.
[508] Dobeles, Limbažu, Mārupes, Ogres un Rēzeknes novada pašvaldības.
[509] Dobeles, Mārupes, Ogres un Rēzeknes novada pašvaldības.
[510] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Kuldīgas, Ķekavas, Rēzeknes, Talsu un Tukuma novada pašvaldības.
[511] Balvu, Bauskas, Kuldīgas, Ķekavas un Rēzeknes novada pašvaldības.
[512] Rēzeknes novada pašvaldība.
[513] Krāslavas, Kuldīgas, Limbažu, Madonas, Rēzeknes, Saldus, Talsu novada un Jēkabpils, Valmieras pilsētas pašvaldības.
[514] Krāslavas, Kuldīgas un Saldus novada pašvaldības dzīvojamo māju vērtībā ir iekļāvušas palīgēkas, piemēram, šķūņus, klētis un katlu mājas, Rēzeknes novada pašvaldība dzīvojamo ēku ir uzskaitījusi kopā ar zemi vienā pamatlīdzekļu uzskaites kartītē, Limbažu, Madonas, Talsu, Rēzeknes novada, Jēkabpils un Valmieras pilsētas pašvaldības ir neatbilstoši klasificējušas ēkas un būves, jo Madonas un Rēzeknes novada un Valmieras pilsētas pašvaldības kontā „1219 Pārējais nekustamais īpašums" ir uzskaitījušas dzīvokļus un nedzīvojamās ēkas, Limbažu un Talsu novada pašvaldības kontā „1212 Nedzīvojamās ēkas" ir uzskaitījušas būves, kas neatbilst nedzīvojamo ēku definīcijai, bet Jēkabpils pilsētas pašvaldība kontā „1252 Turējumā nodotās valsts un pašvaldību ēkas un būves" ir uzskaitījusi būvi, kuru ar domes lēmumu ir paredzēts nojaukt.
[515] Limbažu un Rēzeknes novada pašvaldība.
[516] Bauskas, Daugavpils, Jelgavas, Kuldīgas, Ķekavas, Madonas, Rēzeknes, Saldus un Talsu novada pašvaldības.
[517] Bauskas, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Mārupes, Rēzeknes, Talsu un Tukuma novada pašvaldības.
[518] Bauskas, Daugavpils, Kuldīgas, Ķekavas, Rēzeknes un Talsu novada pašvaldības.
[519] Bauskas, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Rēzeknes, Talsu un Tukuma novada pašvaldības.
[520] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Talsu un Tukuma novada pašvaldības.
[521] Talsu novada pašvaldība.
[522] Kuldīgas, Ķekavas un Rēzeknes novada pašvaldības.
[523] Daugavpils, Kuldīgas, Ķekavas un Rēzeknes novada pašvaldības.
[524] Ķekavas un Rēzeknes novada pašvaldības.
[525] Dobeles, Jelgavas, Kuldīgas, Rēzeknes novada un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[526] Balvu, Bauskas, Dobeles, Jelgavas, Kuldīgas, Rēzeknes un Tukuma novada pašvaldības.
[527] Dobeles, Jelgavas, Kuldīgas, Rēzeknes novada un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[528] Balvu, Bauskas, Dobeles, Jelgavas, Kuldīgas, Rēzeknes un Tukuma novada pašvaldības.
[529] Cēsu, Daugavpils, Saldus, Dobeles, Gulbenes, Krāslavas un Tukuma novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldība.
[530] Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Rēzeknes, Tukuma un Saldus novada pašvaldība.
[531] Cēsu, Jelgavas, Kuldīgas, Limbažu, Balvu, Dobeles, Krāslavas, Rēzeknes un Saldus novada pašvaldība.
[532] Kuldīgas, Limbažu, Rēzeknes, Saldus novada pašvaldība.
[533] Cēsu, Dobeles, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Mārupes, Rēzeknes, Saldus, Talsu, Tukuma novada pašvaldība.
[534] Balvu, Daugavpils, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Madonas, Rēzeknes, Saldus, Talsu novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldības.
[535] Dobeles, Kuldīgas, Tukuma novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[536] Kuldīgas, Mārupes, Saldus un Tukuma novada pašvaldība.
[537] Jelgavas, Kuldīgas, Madonas, Rēzeknes, Saldus, Talsu novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldība.
[538] Kuldīgas, Rēzeknes un Tukuma novada pašvaldības.
[539] Balvu, Cēsu, Dobeles, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Talsu, Tukuma novada, Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[540] Balvu, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Talsu un Tukuma novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[541] Kuldīgas, Mārupes, Rēzeknes, Siguldas, Talsu novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[542] Rēzeknes novada pašvaldība.
[543] Balvu, Dobeles, Jelgavas, Ķekavas, Ogres, Rēzeknes novada un Jēkabpils un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[544] Jūrmalas pilsētas pašvaldība.
[545] Ķekavas, Rēzeknes un Ogres novada pašvaldība.
[546] Jūrmalas pilsētas pašvaldība.
[547] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[548] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[549] Dobeles un Salaspils novada un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[550] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas, Kuldīgas, Ķekavas, Madonas, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldība.
[551] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas, Kuldīgas, Ķekavas, Ogres, Rēzeknes, Saldus, Talsu, Tukuma novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.

[552] Madonas un Siguldas novada pašvaldības.
[553] Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Talsu novada un Jēkabpils, Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[554] Gulbenes un Rēzeknes novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[555] Bauskas, Daugavpils, Dobeles, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Saldus novada un Rēzeknes pilsētas pašvaldības.
[556] Pašvaldību budžeta iestāžu grāmatvedības bilanču kopsavilkums 2016.gada 31.decembrī.
[557] Izlasē iekļauto 29 pašvaldību bilances posteņa „Bioloģiskie un pazemes aktīvi" vērtību kopsumma ņemot vērā Valsts kases Bilances datu reklasifikāciju.
[558] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes, Valmieras pilsētas pašvaldības.
[559] Dobeles novada un Valmieras pilsētas pašvaldības.
[560] MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 49.[1] punkts.
[561] Bauskas novada pašvaldība.
[562] Bauskas novada pašvaldība.
[563] Jelgavas novada pašvaldība.
[564] Rēzeknes novada pašvaldība.
[565] Kuldīgas un Saldus novada pašvaldība.
[566] Bauskas, Dobeles, Rēzeknes, Saldus novada un Valmieras pilsētas pašvaldība.
[567] Rēzeknes novada pašvaldība.
[568] Jelgavas novada pašvaldība.
[569] Kuldīgas un Saldus novada pašvaldība.
[570] Bauskas un Rēzeknes novada pašvaldība.
[571] Rēzeknes novada pašvaldība.
[572] Rēzeknes novada pašvaldība.
[573] Madonas novada pašvaldība.
[574] Balvu un Dobeles novada pašvaldība.
[575] Rēzeknes novada pašvaldība.
[576] Kuldīgas novada pašvaldība.
[577] Rēzeknes novada pašvaldība.
[578] Tukuma novada pašvaldība .
[579] Rēzeknes un Balvu novada pašvaldība.
[580] Rēzeknes un Balvu novada pašvaldība.
[581] Bauskas novada pašvaldība.
[582] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 46. punkts, MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 49.[1] punkts.
[583] Gulbenes, Jelgavas, Kuldīgas, Rēzeknes un Talsu novada pašvaldība.
[584] Gulbenes, Jelgavas, Kuldīgas, Rēzeknes un Talsu novada pašvaldība.
[585] Balvu novada pašvaldība.
[586] Madonas novada pašvaldība.
[587] Balvu novada pašvaldība.
[588] Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta otrā daļa.
[589] Balvu novada pašvaldība.
[590] Daugavpils, Limbažu un Saldus novada pašvaldības.
[591] Daugavpils novada pašvaldības 16.08.2007. līguma Nr. 185/07-5.38. punkts Nr. 3.2.
[592] Daugavpils, Limbažu un Saldus novada pašvaldības.
[593] Saldus novada pašvaldība.
[594] Jelgavas novada pašvaldība.
[595] 17.02.2012. zemes nomas līgums Nr. JNP/5-34.3/12/46.
[596] Limbažu novada pašvaldība.
[597] Limbažu novada pašvaldības 28.02.2012. līgums Nr. 4-15.15/12/14.
[598] Likuma „Par zemes dzīlēm" 8. panta otrās daļas 4. punkts.
[599] MK 20.10.2007. noteikumi Nr. 735 „Noteikumi par publiskas personas zemes nomu" III[1] nodaļas 22.[3] punkts.
[600] Tukuma novada pašvaldība.
[601] Tukuma novada pašvaldības 2014. gada 3. septembra līgums Nr. TND/2.58.7/14.15 „Bieži sastopamo derīgo izrakteņu (smilts-grants) pirkuma līgums".
[602] Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3. panta otrā daļa, MK 20.10.2007. noteikumi Nr. 735 „Noteikumi par publiskas personas zemes nomu" III[1] nodaļas 22.[3] punkts.
[603] MK 01.01.2010. noteikumu Nr. 1486 „ Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 167. punkts.
[604] MK 01.01.2010. noteikumu Nr. 1486 „ Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" II nodaļas 255. punkts.
[605] Jelgavas novada pašvaldība.
[606] MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 49.[1] punkts.
[607] MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 49.[1] punkts.
[608] Meža likuma 1. panta 31. un 34. punkts.
[609] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 1. pielikuma II nodaļas 55. punkts.
[610] Meža likuma 29. panta pirmā daļa.
[611] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 46. punkts.
[612] MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 49.[1] punkts.
[613] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 1. pielikuma II nodaļas 53. punkts.
[614] Likuma „Par pazemes dzīlēm" 4. panta pirmā daļa, trešā daļa, ceturtā daļa un piektā daļa.
[615] Likuma „Par zemes dzīlēm" 22. panta pirmā daļa.
[616] MK 28.08.2012. noteikumi Nr. 578 „Noteikumi par ģeoloģiskās informācijas sistēmu" 2.5.2. apakšpunkts.

[617] https://www.meteo.lv/lapas/geologija/derigo-izraktenu-atradnu-registrs/derigo-izraktenu-krajumu-bilance/derigo-izraktenu-krajumu-bilance?id=1472&nid=659 (resurss apskatīts 24.10.2016.).
[618] MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 „Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 49.[1] punkts.
[619] MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi" XV nodaļas 175. punkts.
[620] 28.04.2008. līguma 5.15. apakšpunkts.
[621] SIA „BALTIC OIL MANAGEMENT".
[622] Līguma slēgšanas laikā Kuldīgas rajona Gudenieku pagasta padome.
[623] 28.04.2008. līgums „Par ogļūdeņražu izpēti un ieguvi par nomas tiesībām un tiesībām izmantot zemes dzīles".
[624] Likuma „Par zemes dzīlēm" 1. panta 15. un 17. punkts.
[625] MK 29.03.2006. rīkojums Nr. 206 Par ogļūdeņražu izpētes un ieguves licences laukuma noteikšanu Kuldīgas rajona Gudenieku pagastā.
[626] „Adzes" kadastra apzīmējums 62500060152 un kadastra apzīmējums 62500060098; „Pūri" kadastra apzīmējums 62500060081, „Adzes Čūčas" kadastra apzīmējums 62500060140.
[627] Līguma slēgšanas brīdi Kuldīgas rajona Gudenieku pagasta padome.
[628] SIA „ALĪNA" reģistrācijas Nr.50102007571.
[629] SIA „BALTIC OIL ASSETS" reģistrācijas Nr.40103224742.
[630] 19.06.2009 pārjaunojuma līguma 6. punkts.
[631] https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/zemes_dzilu_izpete/ (resurss apskatīts 17.03.2017.).
[632] Komersanta 2010., 2011., 2012., 2013., 2014., 2015. un 2016.gada pārskati.
[633] Pašvaldību budžeta iestāžu grāmatvedības bilanču kopsavilkums 2016. gada 31. decembrī.
[634] Lielvārdes novada pašvaldības 11.05.2017. Vadības ziņojums Nr. LNP/1.1-4/17/1173.
[635] 11.05.2017. Neatkarīgu revidentu ziņojums Lielvārdes novada pašvaldībai Nr. 7.1./2017.
[636] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 157. punkts.
[637] Valsts kontroles 24.02.2009. revīzijas ziņojums Nr. 5.1-2-19/2008 „Dienvidu tilta pār Daugavu Rīgā projektēšanas, būvniecības un finansēšanas atbilstība normatīvo aktu prasībām".
[638] Finanšu ministrijas 22.08.2011. vēstule Nr. 15-2-03.2/5547.
[639] Regula (EK) Nr. 2223/96 [3].
[640] Rīgas pilsētas pašvaldība.
[641] 14.09.2011. revīzijas ziņojums Nr. 5.1-2-23-2/2010 „Par Latvijas Republikas 2010. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem pašvaldību gada pārskatu daļu".
[642] Finanšu ministrijas 22.08.2011. vēstule Nr. 15-2-03.2/5547.
[643] Rīgas pilsētas pašvaldība.
[644] Latvijas Republikas 2016. gada pārskata par Valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem 18., 19. un 20. pielikums.
[645] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3. panta ceturtās daļas 5. punkts.
[646] Atlīdzības likums ar komentāriem/[autori: Edgars Pastars, Inga Ošiņa, Kaspars Rācenājs; Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība], Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība: Cobalt, [2017], 18. lp.
[647] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes, Valmieras pilsētas pašvaldība.
[648] Balvu novada pašvaldība 11 165 *euro,* Daugavpils novada pašvaldība 1420 *euro*, Dobeles novada pašvaldība 46 775 *euro,* Gulbenes novada pašvaldība 64 742 *euro*, Jelgavas novada pašvaldība 118 915 *euro*, Kuldīgas novada pašvaldība 14 019 *euro*, Madonas novada pašvaldība 235 706 *euro*, Talsu novada pašvaldība 150 *euro*, Jēkabpils pilsētas pašvaldība 112 111 *euro* un Rēzeknes pilsētas pašvaldība 149 722 *euro*.
[649] Daugavpils, Rēzeknes un Talsu novada pašvaldība.
[650] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3. panta trešā un 6[1] daļa, 5. pants un 16. panta pirmā daļa.
[651] Daugavpils novada domes priekšsēdētājas 26.04.2016. rīkojums Nr. 33, 15.11.2016. rīkojums Nr. 98, 22.12.2016. rīkojums Nr. 114.
[652] Daugavpils novada pašvaldība.
[653] Rēzeknes novada pašvaldība.
[654] Rēzeknes novada domes priekšsēdētāja 19.10.2016. rīkojums Nr. 3.6./284, Rēzeknes novada domes priekšsēdētāja vietnieces 19.10.2016. rīkojums Nr. 3.6/288.
[655] Piešķirtas prēmijas 3109 *euro* un aprēķinātas darba dēvēja VSAOI 733 *euro* apmērā
[656] Talsu novada pašvaldība
[657] Talsu novada domes priekšsēdētāja 28.12.2015. rīkojums Nr. 384-p.
[658] Daugavpils novada pašvaldība
[659] 26.11.2015. reglaments Nr. 1 "Daugavpils novada domes deputātu, iestāžu vadītāju un darbinieku atlīdzības sistēmas reglaments".
[660] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 2. panta sestā daļa.
[661] Daugavpils novada pašvaldības izpilddirektores 22.04.2016. rīkojums Nr. 151-r.
[662] Rēzeknes novada pašvaldība.
[663] Rēzeknes novada pašvaldība.
[664] Pašvaldības 19.10.2016. rīkojums Nr. 3.6/280 Par prēmiju izmaksas kārtību pašvaldības iestāžu vadītājiem un administrācijas darbiniekiem 2016. gadā un 19.10.2016. rīkojums Nr. 3.6/281.
[665] Rēzeknes novada pašvaldības Nagļu pagasta pārvaldes 24.10.2016. rīkojums Nr. 1.6/83 "Par prēmijas izmaksu pagasta pārvaldes un tās iestāžu darbiniekiem 2016. gadā".
[666] Nagļu pagasta pārvalde: deju kolektīva vadītājai 10 *euro*, pavārei 19 *euro un* skolotāja palīgam 4 *euro*.
[667] Piešķirtas prēmijas 33 *euro* un aprēķinātas darba dēvēja VSAOI 7 *euro* apmērā.
[668] Bauskas novada pašvaldība 122 *euro*, Dobeles novada pašvaldība 1322 *euro*, Jelgavas novada pašvaldība 170 *euro*, Kuldīgas novada pašvaldība 157 563 *euro*, Ķekavas novada pašvaldība 100 *euro*, Madonas novada pašvaldība 2124*euro*, Mārupes novada pašvaldība 1464 *euro,* Rēzeknes novada pašvaldība 3120 *euro*, Salaspils novada pašvaldība 348 *euro*, Saldus novada pašvaldība 4912 *euro*, Siguldas novada pašvaldība 36 667 *euro*, Talsu novada pašvaldība 2303 *euro,* Tukuma novada pašvaldība 9617 *euro*, Valmieras pilsētas pašvaldība 800 *euro*.
[669] Cēsu, Daugavpils, Kuldīgas, Saldus un Talsu novada pašvaldības.
[670] Cēsu novada pašvaldības Darba samaksas noteikumu, apstiprināti ar Cēsu novada domes 01.07.2009. ārkārtas sēdes lēmumu Nr. 11. 6.16. punkts, Daugavpils novada domes reglamenta Nr. 1 "Daugavpils novada domes deputātu, iestāžu vadītāju un darbinieku atlīdzības sistēmas reglaments" , apstiprināts ar 26.11.2015. Daugavpils novada domes lēmumu Nr. 1024, 46. punkts, Kuldīgas novada pašvaldības noteikumu Nr. 2 "Par

pasākumiem , kas saistīti ar papildu atlīdzību Kuldīgas novada pašvaldības darbiniekiem" , apstiprināti ar Kuldīgas novada Domes 25.08.2011. sēdes lēmumu (protokols Nr.10.,p.78), 10. punktu, Saldus novada domes noteikumu Nr. 8. "Noteikumi par Saldus novada pašvaldības darbinieku materiālo stimulēšanu" , apstiprināti ar Saldus novada domes 11.08.2011 sēdes lēmumu (protokols Nr. 10 41.§), 2.1. un 15. punktiem, Talsu novada pašvaldības institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksas un sociālo garantiju nolikuma , apstiprināts ar Talsu novada domes 16.02.2012. lēmumu Nr. 96., 13. punktu.

[671] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3. panta trešā un 6^1 daļas.

[672] Valmieras pilsētas pašvaldība

[673] Valmieras pilsētas pašvaldības 15.07.2010. noteikumi ,,Par vienotu darba samaksas sistēmu Valmieras pilsētas pašvaldības budžeta iestādēs".

[674] Rēzeknes novada pašvaldība

[675] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11. panta pirmā daļa.

[676] 12.04.2016. MK noteikumu Nr. 225 "Kārtība, kādā tiek publiskota informācija par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām" 3. Punkts.

[677] Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldības, Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus un Siguldas novada pašvaldība.

[678] Pašvaldību budžeta iestāžu grāmatvedības bilanču kopsavilkumu 2016. gada 31. decembrī.

[679] Likuma „Par grāmatvedību" 2. panta otrā daļa.

[680] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „ Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 59. punkts.

[681] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Krāslavas, Kuldīgas, Madonas, Rēzeknes, Saldus, Talsu novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldības.

[682] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Krāslavas, Kuldīgas, Madonas, Rēzeknes, Saldus un Talsu novada pašvaldības.

[683] Kuldīgas un Rēzeknes novada pašvaldības.

[684] Rēzeknes novada pašvaldība.

[685] Jēkabpils pilsētas pašvaldība.

[686] Ēka un zeme Pils rajons 204 – 41.

[687] Rēzeknes novada pašvaldība.

[688] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novadu un Daugavpils, Jelgavas, Jēkabpils, Jūrmalas, Liepājas, Rēzeknes, Rīgas, Valmieras, Ventspils pilsētas pašvaldība.

[689] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu un Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldības.

[690] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novadu un Daugavpils, Jelgavas, Jēkabpils, Jūrmalas, Liepājas, Rēzeknes, Rīgas, Valmieras, Ventspils pilsētas pašvaldība.

[691] Ķekavas, Ogres, Rēzeknes, Talsu novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldība.

[692] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu un Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes un Valmiera pilsētas pašvaldības.

[693] Balvu, Bauskas, Gulbenes, Jelgavas, Kuldīgas, Ķekavas, Madonas, Mārupes, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes pilsētas pašvaldība.

[694] MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi" 14., 15., 23., 34. un 36. punkts.

[695] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Gulbenes, Jelgavas Krāslavas, Kuldīgas, Madonas, Mārupes Ogres, Rēzeknes, Siguldas, Talsu novada un Jēkabpils, Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldība.

[696] Likuma ,,Par grāmatvedību" 7. panta pirmā daļa un MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 584 ,,Kases operāciju uzskaites noteikumi" 21., 22., 33. un 35. punkts.

[697] Jelgavas un Talsu novada un Valmieras pilsētas pašvaldība.

[698] MK 21.10.2003. noteikumi Nr. 584. ,,Kases operāciju uzskaites noteikumi" 33. punkts.

[699] Rēzeknes novada pašvaldības Nagļu pagasta pārvalde.

[700] Talsu novada pašvaldības.

[701] MK 11.02.2014. noteikumu Nr. 96. ,,Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" 63. punkts un MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi" 7. punkts.

[702] Balvu, Daugavpils, Limbažu, Rēzeknes un Talsu novada pašvaldības.

[703] Rēzeknes novada pašvaldības Ilzeskalna, Lendžu, Nagļu un Stoļerovas pagasta pārvaldes.

[704] Likuma „Par grāmatvedību" 8. panta pirmā daļa un MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 584 „Kases operāciju uzskaites noteikumi" 4. un 5. punkts.

[705] Ilzeskalna, Lendžu un Nagļu pagasta pārvalde.

[706] Stoļerovas pagasta pārvalde.

[707] Bauskas novada pašvaldības pansionāts ,,Derpele", Rēzeknes un Saldus novada pašvaldības.

[708] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Gulbenes, Kuldīgas, Ķekavas, Madonas, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas un Talsu novada pašvaldības un Jēkabpils un Valmieras pilsētas pašvaldības.

[709] Likuma ,,Par grāmatvedību" 11. pants un MK 21.10.2003. noteikumu Nr. 585 ,,Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" IV daļa ,,Inventarizācijas norises kārtība".

[710] Daugavpils un Rēzeknes novada pašvaldība.

[711] Balvu, Bauskas, Cēsu, Gulbenes, Kuldīgas, Ķekavas, Madonas, Ogres, Saldus, Salaspils, Siguldas un Talsu novada pašvaldības un Jēkabpils un Valmieras pilsētas pašvaldības.

[712] Rēzeknes novada pašvaldības Ilzeskalna pagasta pārvalde.

[713] Siguldas novada pašvaldības.

[714] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486. ,,Kārtība, kāda budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 1. pielikuma II daļas 185. punkts.

[715] Valsts kontroles 07.08.2017. vēstule Nr. 11-2.3.1.1e-K/56-IP.

[716] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 118., 119. un 170. punkts.

[717] Gulbenes, Krāslavas, Kuldīgas, Mārupes, Rēzeknes, Siguldas, Talsu un Tukuma novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldības.

[718] Gulbenes, Krāslavas, Kuldīgas, Rēzeknes, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Jēkabpils pilsētas pašvaldības.

[719] Kuldīgas, Mārupes, Rēzeknes un Siguldas novada pašvaldības.

[720] Rēzeknes novada pašvaldība.

[721] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 14. panta trešā daļa.
[722] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 14. panta ceturtā daļa.
[723] Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 10. panta pirmā daļa.
[724] Likums „Par uzņēmuma ienākuma nodokli" 20.1 pants.
[725] Tukuma novada pašvaldības 2016.gada pārskata skaidrojumi.
[726] Dati no VID publiskojamās datu bāzes, Hokeja klubs Tukums , biedrība „Mēs dejai"
[727] Likuma „Par pašvaldībām" 21.panta 19. Punkts.
[728] Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā"14. panta trešā daļa.
[729] SIA Stiga RM reģ.Nr.40003194846.
[730] SIA Infonet sistēmas reģ.Nr.40003625444.
[731] SIA Ceko, reģ.Nr.49202000349.
[732] SIA Ceko reģ.Nr.49202000349
[733] SIA Telms reģ.Nr.40003490137.
[734] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumu Nr. 1031 „Noteikumi par budžeta izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām".
[735] 31.08.2016. līgums Nr. 11 ar SIA „ID Star".
[736] Publisko iepirkumu likuma 8.^{2} panta pirmās daļas redakcija, kas bija spēkā līdz 28.02.2017.
[737] MK 29.05.2012. noteikumu Nr. 375 „Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 3.3.2. apakšpunkts.
[738] MK 15.10.2013. noteikumu Nr. 1115 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība" VII nodaļa „Kontu atlikumu un darījumu salīdzināšana".
[739] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 170. punkts.
[740] MK 15.12.2009. noteikumu Nr. 1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti" 179^{4}. punkts.
[741] http://www.kase.gov.lv/?module=explorer&object_id=9113 (resurss apskatīts 15.02.2017.).
[742] *"Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kanceleju veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā, kā tas noteikts likuma mērķī".*
[743] *"Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kanceleju veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu līdzvērtīgus nosacījumus valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā, kā tas noteikts likuma mērķī".*
[744] Ministru kabineta 14.12.2010. noteikumu Nr.2 „Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība" 18.punkts.
[745] Ministru kabineta 06.02.2013. rīkojums Nr.48„Par valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepciju" (protokols Nr.7, 20.§).
[746] Ministru kabineta 06.12.2013. rīkojuma Nr.48 „Par valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepciju" 2.punkts.
[747] Ministru kabineta 06.12.2013. rīkojuma Nr.48 „Par valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepciju" 1.punkts, Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepcijas 2.9.apakšpunkta daļas "Politikas plānošana" 2.variants.
[748] Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums" 1.punkts.
[749] Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums" 4.1. un 5.1.apakšpunkts.
[750] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 1.pants.
[751] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 4.panta pirmā daļa, 6.panta pirmās daļas 1.punkts, 4.panta otrā daļa.
[752] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 7.pants un 3.pielikums „Mēnešalgu grupas un to maksimālās mēnešalgas".
[753] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 4.panta otrā daļa, 6.panta pirmās daļas 1.punkts,.5.pants, 5.^{1} pants, 6.pants, 6.^{1}pants.
[754] Ministru kabineta 31.07.2012. noteikumu Nr.523 „Noteikumi par budžeta pieprasījumu izstrādāšanas un iesniegšanas pamatprincipiem" 25.1.apakšpunkts.
[755] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 2.punkts.
[756] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 3.punkts.
[757] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 2.punkts.
[758] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 4.punkts.
[759] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 13., 14.un 15.punkts.
[760] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 11. un 17.punkts.
[761] CSP veidlapa *Nr.2-darbs pašvaldības „Pārskats par darbu".*
[762] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 21.^{1}.punkts.
[763] Ekonomiskās klasifikācijas kodos 1141, 1142, 1146, 1147, 1148, 1149 uzskaitītie izdevumi.
[764] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3.panta pirmā daļa.
[765] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3.panta pirmā daļa.
[766] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3.panta pirmā daļa.
[767] Ministru kabineta 27.12.2005. noteikumu Nr.1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām" pielikums „Budžetu izdevumu klasifikācija atbilstoši ekonomiskajām kategorijām".
[768] http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/salidzinosais_petijums_par_atalgojuma_apmeru.pdf (resurss skatīts 04.07.2017.).
[769] Salīdzinošs pētījums par atalgojuma apmēru, 30.- 34.lpp.(Fontes Vadības konsultācijas SIA).
[770] Salīdzinošs pētījums par atalgojuma apmēru, 33., 34.lpp.(Fontes Vadības konsultācijas SIA).
[771] Apkopotā informācija ir saskaņota ar revidējamajām vienībām.
[772] Ministru kabineta 14.12.2010. noteikumu Nr.2 „Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība" 18.punkts.
[773] Ministru kabineta 14.12.2010. noteikumu Nr.2 „Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība" 18.punkts.
[774] Ministru kabineta 30.11.2010. noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 1.pielikuma 2. punkts.
[775] Ministru kabineta 30.11.2010. noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 1.pielikuma 2. punkts.

[776] Ministru kabineta 21.06.2010. noteikumu Nr.541 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības uzskaites sistēmu" 17.punkts.
[777] Ministru kabineta 30.11.2010. noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 1., 5., 6. un 7.punkts.
[778] Ministru kabineta 30.11.2010.noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 11.[1] punkts.
[779] Ministru kabineta 30.11.2010.noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 17.[2] punkts.
[780] Ministru kabineta 30.11.2010.noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 19. punkts.
[781] Ministru kabineta 30.11.2010.noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs" 20. punkts.
[782] Ministru kabineta 29.01.2013. noteikumu Nr.66 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību" 6., 7. un 8.punkts un 2.pielikums.
[783] Ministru kabineta 29.01.2013. noteikumu Nr.66 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību" 2.pielikums.
[784] Ministru kabineta 14.12.2010. noteikumu Nr.2 „Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība" 18.punkts.
[785] Ministru kabineta 30.11.2010. noteikumu Nr.1075 „Valsts un pašvaldību institūciju amatu kataloga" 1.pielikuma 2.1.apakšpunkts.
[786] Ministriju centrālajos aparātos EKK 1000 summā iekļauti EKK 1224 uzskaitītie ārvalstīs nodarbināto amatpersonu (darbinieku) pabalsti un kompensācijas: AM CA – 1 861 905 *euro* apmērā, ĀM CA – 6 543 883 *euro* apmērā, EM CA – 89 668 *euro* apmērā, FM CA – 164 080 *euro*, IeM CA – 68 914 *euro*, IzM CA – 48 297 *euro*, KM CA – 39 236 *euro*, LM CA – 42 520 *euro*, SM CA – 82 329 *euro*, TM CA – 49 044 *euro*, VARAM CA – 76 192 *euro*, VM CA – 30 059 *euro*, ZM CA – 169 083 *euro* apmērā.
[787] Šo datu analīzē nav iekļauta Ekonomikas ministrijas pakļautībā esošā iestāde Latvijas investīciju attīstības aģentūra, jo 2016.gadā tai ir pievienota Tūrisma attīstības valsts aģentūra, līdz ar to Latvijas investīciju attīstības aģentūras dati par 2016.gadu nav salīdzināmi ar 2015.gada datiem.
[788] No piemaksu, prēmiju, naudas balvu un pabalstu apmēra ir izslēgtas piemaksas par speciālo dienesta pakāpi, piemaksas par diplomātisko rangu, piemaksas par darbu (dienestu), kas saistīts ar īpašu risku, piemaksas par nosacījumiem, kas saistīti ar amata (dienesta, darba) specifiku.
[789] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 14.panta divpadsmitā daļa.
[790] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 14.panta divpadsmitā daļa.
[791] Aizsardzības ministrija, Centrālā vēlēšanu komisija, Finanšu ministrija, Iekšlietu ministrija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Pārresoru koordinācijas centrs un Zemkopības ministrija.
[792] Aizsardzības ministrija, Iekšlietu ministrija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Pārresoru koordinācijas centrs, Zemkopības ministrija un Finanšu ministrija.
[793] Centrālā vēlēšanu komisija.
[794] Aizsardzības ministrija, Centrālā vēlēšanu komisija, Finanšu ministrija, Iekšlietu ministrija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Pārresoru koordinācijas centrs un Zemkopības ministrija.
[795] Centrālā vēlēšanu komisija.
[796] Piemēram, resorā Iekšlietu ministrija.
[797] Aizsardzības ministrija.
[798] Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 14.panta divpadsmitā daļa.
[799] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumu Nr.375 „Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība" 2.punkts, 3.1. un 3.2.apakšpunkts, 37.2.apakšpunkts.
[800] Rēzeknes novada pašvaldība.
[801] Jūrmalas pilsētas pašvaldība.
[802] Balvu, Bauskas, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldība.
[803] Pazemes aktīvi 774 989 *euro*, inženierbūves 1 586 019 *euro* un transporta būves 4 932 312 *euro*.
[804] Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.pants.
[805] Starptautiskais revīzijas standarts Nr.600 „Īpaši apsvērumi – grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)", 2010.gads.
[806] Kuldīgas un Rēzeknes novada pašvaldība.
[807] Balvu, Bauskas, Cēsu, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Krāslavas, Kuldīgas, Ķekavas, Limbažu, Madonas, Mārupes, Ogres, Rēzeknes, Salaspils, Saldus, Siguldas, Talsu, Tukuma novada un Jēkabpils, Rēzeknes, Valmieras pilsētas pašvaldība.
[808] Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.panta otrā daļa.
[809] Ministru kabineta 29.05.2012. noteikumi Nr.375 "Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība".
[810] Aizsardzības ministrijai, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, Izglītības un zinātnes ministrijai un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.
[811] Izglītības un zinātnes ministrijai.
[812] Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.
[813] Kultūras ministrijai un Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei.
[814] Tas nozīmē, ka Valsts kontrolei, veicot atbilstošas revīzijas procedūras, nebija iespējams noteikt kāds tieši ir nepieciešamais labojumu apmērs. Tomēr tas nenozīmē, ka ieņēmumi, izdevumi un aktīvi tādā apmērā pārskatā ir uzrādīti kļūdaini.
[815] Atbilstības jautājumi netika pārbaudīti Augstākajā tiesā, Centrālajā zemes komisijā, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, Pārresoru koordinācijas centrā, Sabiedrības integrācijas fondā, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā, Satversmes tiesā un Tiesībsarga birojā.
[816] Ministru kabineta 02.12.2015. rīkojums Nr.759 "Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā".
[817] Turpmāk atbilstības jautājumu izvērtējuma apkopojumā nav iekļauta informācija par resorā Prokuratūra vērtētā jautājuma *Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas dienesta kapacitātes stiprināšana* izvērtējuma rezultātiem. Informāciju par šī jautājuma vērtējumu un sniegto atzinumu Valsts kontrole nosūtīs Saeimas priekšsēdētājai, Saeimas Nacionālās drošības komisijas priekšsēdētājai, Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas priekšsēdētājam, Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas priekšsēdētājam, Ministru prezidentam un finanšu ministrei atsevišķā vēstulē.
[818] Likuma par budžetu un finanšu vadību 30.panta trešā daļa.
[819] Likuma „Par pašvaldībām" 71.panta pirmā daļa.
[820] Likuma „Par zvērinātiem revidentiem" 1.panta pirmās daļas 1.punkts un 28.panta pirmā daļa.
[821] Neatkarīgu revidentu ziņojums Alojas, Auces, Durbes, Krimuldas, Saldus, Siguldas un Zilupes novada domei par 2016.gada pārskatu.
[822] Alojas, Auces, Durbes, Krimuldas, Saldus, Siguldas un Zilupes novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[823] Neatkarīgu revidentu ziņojums Balvu un Dobeles novada domei par 2016.gada pārskatu.

[824] Balvu un Dobeles novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[825] Neatkarīgu revidentu ziņojums Gulbenes, Limbažu, Madonas un Naukšēnu novada domei par 2016.gada pārskatu.
[826] Gulbenes, Limbažu, Madonas un Naukšēnu novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[827] Neatkarīgu revidentu ziņojums Daugavpils pilsētas domei par 2016.gada pārskatu.
[828] Neatkarīgu revidentu ziņojums Stopiņu novada domei par 2016.gada pārskatu.
[829] Neatkarīgu revidentu ziņojums Brocēnu novada domei par 2016.gada pārskatu.
[830] Neatkarīgu revidentu ziņojums Daugavpils novada domei par 2016. gada pārskatu.
[831] Neatkarīgu revidentu ziņojums Kuldīgas novada domei par 2016.gada pārskatu; Kuldīgas novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[832] Neatkarīgu revidentu ziņojums Ķeguma novada domei par 2016.gada pārskatu, Ķeguma novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[833] Neatkarīgu revidentu ziņojums Lielvārdes novada domei par 2016.gada pārskatu.
[834] Neatkarīgu revidentu ziņojums Ventspils novada domei par 2016.gada pārskatu; Ventspils novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[835] Neatkarīgu revidentu ziņojums Rīgas pilsētas domei par 2016.gada pārskatu.
[836] Neatkarīgu revidentu ziņojums Ropažu novada domei par 2016.gada pārskatu.
[837] Neatkarīgu revidentu ziņojums Ventspils novada domei par 2016. gada pārskatu; Ventspils novada pašvaldības 2016.gada pārskats.
[838] **642 431 522 *euro,*** tajā skaitā bilances postenim: **„Zeme, ēkas un būves”**- *ar apstākļu akcentējumu 118 888 321 euro* vērtībā (t.sk. Alojas novada pašvaldībai 1 629 857 *euro*, Auces novada pašvaldībai 1 969 378 *euro*, Balvu novada pašvaldībai 36 004 909 *euro*, Dobeles novada pašvaldībai 48 241 280 *euro*, Durbes novada pašvaldībai 1 121 388 *euro,* Krimuldas novada pašvaldībai 1 695 758 *euro*, Saldus novada pašvaldībai 19 144 631 *euro*, Siguldas novada pašvaldībai 9 815 373 *euro*, Zilupes novada pašvaldībai 628 524 *euro*); *ar iebildi 293 260 026 euro* vērtībā (t.sk. Kuldīgas novada pašvaldībai 73 445 080 *euro*, Lielvārdes novada pašvaldībai 200 621 *euro*; Rēzeknes novada pašvaldībai 59 480 728 *euro*; Rīgas pilsētas pašvaldībai 131 200 000 *euro*; Ropažu novada pašvaldībai 408 458 *euro*; Ventspils novada pašvaldībai 28 525 139 *euro*), bilances postenim **“Bioloģiskie un pazemes aktīvi”**- *ar akcentējumu 3 381 773 euro* vērtībā (t.sk. Gulbenes novada pašvaldībai 859 695 *euro*, Limbažu novada pašvaldībai 884 473 *euro*; Madonas novada pašvaldībai 1 594 166 *euro*; Naukšēnu novada pašvaldībai 43 439 *euro*); *ar iebildi* Ķeguma novada pašvaldībai *567 620 euro* vērtībā, bilances postenim **“Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi”** *ar iebildi 2 218 468 euro* vērtībā (t.sk. Brocēnu novada pašvaldībai 813 095 *euro*; Ķeguma novada pašvaldībai 1 405 373 *euro*.
[839] Bilances postenim: **„Zeme, ēkas un būves”**- *ar apstākļu akcentējumu 118 888 321 euro* vērtībā (t.sk. Alojas novada pašvaldībai 1 629 857 *euro*, Auces novada pašvaldībai 1 969 378 *euro*, Balvu novada pašvaldībai 36 004 909 *euro*, Dobeles novada pašvaldībai 48 241 280 *euro,* Durbes novada pašvaldībai 1 121 388 *euro*, Krimuldas novada pašvaldībai 1 695 758 *euro*, Saldus novada pašvaldībai 19 144 631 *euro,* Siguldas novada pašvaldībai 9 815 373 *euro*, Zilupes novada pašvaldībai 628 524 *euro*); *ar iebildi 293 260 026 euro* vērtībā (t.sk. Kuldīgas novada pašvaldībai 73 445 080 *euro*, Lielvārdes novada pašvaldībai 200 621 *euro*; Rēzeknes novada pašvaldībai 59 480 728 *euro*; Rīgas pilsētas pašvaldībai 131 200 000 *euro*; Ropažu novada pašvaldībai 408 458 *euro*; Ventspils novada pašvaldībai 28 525 139 *euro*), bilances postenim **“Bioloģiskie un pazemes aktīvi”**- *ar akcentējumu 3 381 773 euro* vērtībā (t.sk. Gulbenes novada pašvaldībai 859 695 *euro*, Limbažu novada pašvaldībai 884 473 *euro*; Madonas novada pašvaldībai 1 594 166 *euro*; Naukšēnu novada pašvaldībai 43 439 *euro*); *ar iebildi* Ķeguma novada pašvaldībai *567 620 euro* vērtībā, bilances postenim **“Ilgtermiņa finanšu ieguldījumi”** *ar iebildi 2 218 468 euro* vērtībā (t.sk. Brocēnu novada pašvaldībai 813 095 *euro*; Ķeguma novada pašvaldībai 1 405 373 *euro*.
[840] Ar apstākļu akcentējumu 1 715 376 *euro* vērtībā (t.sk. Stopiņu novada pašvaldībai 339 122 *euro*, Daugavpils pilsētas pašvaldībai 1 376 254 *euro*); ar iebildi 200 840 376 *euro* (t.sk. Lielvārdes novada pašvaldībai 200 000 000 *euro*, Daugavpils novada pašvaldībai 840 376 *euro*).
[841] Ar iebildi 21 559 562*euro* vērtībā (t.sk. Ogres novada pašvaldībai 886 000 *euro*, Brocēnu novada pašvaldībai 20 673 562 *euro*).
[842] Tie paši zvērinātie revidenti, kuri revīziju veica par pašvaldību 2013.gada pārskatiem, izņemot Brocēnu novada pašvaldības zvērinātu revidentu.
[843] Apes novada pašvaldība.
[844] Auces, Ogres un Rūjienas novada pašvaldība; Jūrmalas, Liepājas un Rīgas pilsētas pašvaldība.
[845] Ozolnieku novada pašvaldība.
[846] Brocēnu novada pašvaldība.
[847] Tie paši zvērinātie revidenti, kuri revīziju veica par pašvaldību 2014. gada pārskatiem, izņemot Grobiņas un Ogres novada pašvaldības zvērinātu revidentu.
[848] Līvānu, Ludzas, Smiltenes un Stopiņu novada pašvaldība.
[849] Grobiņas, Iecavas, Ogres, Vecumnieku un Ventspils novada pašvaldība un Liepājas un Rīgas pilsētas pašvaldība.
[850] Lielvārdes novada pašvaldība.
[851] Tie paši zvērinātie revidenti, kuri revīziju veica par pašvaldību 2015. gada pārskatiem, izņemot Gulbenes, Kuldīgas, Rēzeknes novada pašvaldības, Daugavpils un Rēzeknes pilsētas pašvaldības zvērinātu revidentu.
[852] Balvu, Dobeles, Gulbenes, Limbažu, Madonas, Saldus novada pašvaldība un Daugavpils pilsētas pašvaldība.
[853] Kuldīgas, Ogres, Daugavpils, Rēzeknes novada pašvaldība un Rīgas pilsētas pašvaldība.
[854] Daugavpils novada pašvaldība.
[855] Likuma „Par zemes dzīlēm” 1. panta 15. un 17. punkts.
[856] Likuma „Par zemes dzīlēm” 1. panta 6., 7. un 9. punkts (redakcijā līdz 17.06.2013.).
[857] Likuma „Par zemes dzīlēm” 1. panta 7. punkts.
[858] Likuma „Par zemes dzīlēm” 1. panta 15^5. apakšpunkts.
[859] Likuma „Par zemes dzīlēm” 1. panta 15^6. apakšpunkts.
[860] MK 08.09.2007. noteikumi Nr. 597 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi un valsts nodevas maksāšanas kārtību un apjomu” (zaudēja spēku no 01.09.2011.).
[861] MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi” XV daļas 166. un 170. punkts.
[862] Likuma Par zemes dzīlēm 4. panta ceturtā daļa.
[863] MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi” III daļas 30. punkts.
[864] Likuma „Par zemes dzīlēm” 10. panta divpadsmitā daļa.
[865] MK 28.08.2008. noteikumi Nr. 942 „Noteikumi par naftas ieguves valsts nodevu” I nodaļas 3. punkts.
[866] MK 28.08.2009. noteikumi Nr. 942 „Noteikumi par ogļūdeņražu ieguves valsts nodevu” 10. punkts.
[867] Likuma „Par zemes dzīlēm” 4. panta trešā daļa.
[868] Likuma „Par zemes dzīlēm” 4. panta ceturtā daļa.
[869] MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi” XX daļas 265. punkts.
[870] MK 12.01.2016. noteikumi Nr. 805 „Noteikumi par ogļūdeņražu meklēšanu, izpēti un ieguvi” XX nodaļas 266. punkts.

[871] FM Valsts kases iekšējā audita funkciju nodrošinošā vadītāja mēnešalgas apmēra pārsniegums pār amatam noteiktā maksimālā mēnešalgas apmēru pamatots ar Valsts civildienesta likuma 37.panta ceturto daļu.

[872] Kultūras ministrijas centrālajā aparāta lietvedības atbalsta funkciju nodrošinošā vadītāja mēnešalgas apmēra pārsniegums pār amatam noteiktā maksimālā mēnešalgas apmēru pamatots ar Valsts civildienesta likuma 37.panta ceturto daļu, Ministru prezidenta 30.01.2015. rīkojuma Nr.51 un Ministru kabineta 29.01.2013. noteikumu Nr.66 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību" 9. un 14.2.punktu.